

IDAD AU
CIÓN GE

LIB

THEOLOGIA

BX1757
.L547
1845
v.9
c.1

23

José Angel Benavides.

1080042002

E#2-6#42

THEOLOGIA

MORALIS.

UANL 23.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

37802

THEOLOGIA

MORALIS

BEATI A.-M. DE LIGORIO.

EDITIO NOVA EMENDATA,
CUI NOTÆ ACCEDUNT AMPLISSIMÆ

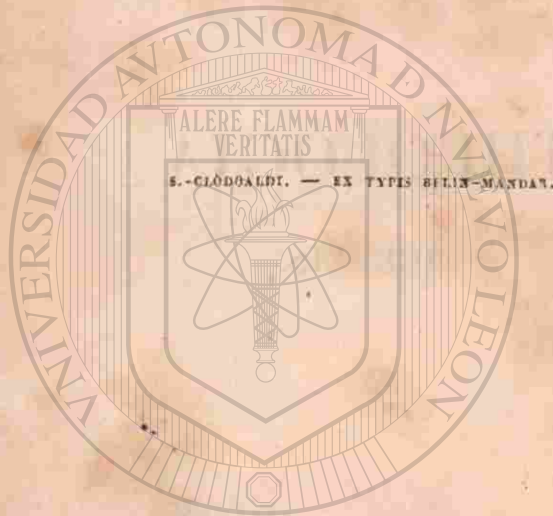
CURA ET STUDIO

DOMINI RECEVEUR,

PROFESSORIS IN SORBONA.

TOMUS NONUS.

DECRETA PONTIFICUM, APPENDICES INDEX GENERALIS.

Capilla Alfonso
Biblioteca Universitaria

PARIS,

PARENT-DESBARRES, ÉDITEUR DE L'ENCYCLOPÉDIE CATHOLIQUE,
RUE CASSETTE, 23

1845.

ACERCA DE LA BIBLIOTECA PÚBLICA
DE LA UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

THEOLOGIA

MORALIS.

DE ROMANORUM PONTIFICUM

DECRETIS,

EORUMQUE USU IN MORALI THEOLOGIA.

PARS PRIMA.

§ I. Canones in usu Pontificiorum decretorum servandi.

Its, qui Moralem Theologiam tradunt, cavendum cum primis est, ne quidquam doceant, quod cum Pontificum Romanorum Decretis pugnet; cæteris verò, qui facultati eidem dant operam, ipsa illa decreta sedulo sunt evolvenda, ne Theologorum, qui antequam sanctiones illæ prodirent, sua scripta vulgârunt, auctoritate in errorem pertrahantur. Hæc porro Decreta plura quidem sunt, ut eum de Morali Theologia optimè meritorum censeam, qui ad Juris Canonici normam illa plures in classes redigeret, singulis latissimæ hujusce Scientiæ tractatibus respondentem. Præcipua tamen in novissimis Casuistarum editionibus, ut La Croixii, Tamburini, Bonacinae, Vivæ invenies, quæ è typographio Remondiniano prodire.

Quæ autem leges in usu horum decretorum servandæ? Multæ ex his peti possunt, quas infra proferemus. Interea has habe.

Canon I. Videndum, an, quæ citantur decreta, genuina sint. Hinc frustra quidquam efficies ex falsis Pontificum Decretalibus usque ad Siricium, quas Critici omnes explodunt.

Canon II. Cave, ne, quod meræ disciplinæ præceptum fuit, id ad Morales quæstiones decidendas trahas. Nam quod olim disciplina vetabat, idque sub gravi, nunc ad meram consilii legem revocari facile potest. Sic Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum c. 9. respondit, in Quadragesima esse à conjugibus « omni voluptati renunciandum, et ut licenter orationi vacetur, castitati mentis, et corporis incumbendum; » quis autem nunc inferat, non licere quadragesimæ tempore opus conjugii? Vide Bened. XIV. de Syn. Direc. l. 5. c. 1. n. 8.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL

FONDO BIBLIOTECA PÚBLICA
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

Canon III. In iis quæstionibus, in quibus de valore alicujus rei agitur, puta Matrimonii, frustra Pontificum Decreta citantur, quæ solum illicitum aliquid statuunt. Sic si de Matrimonii clandestini valore quaeritur, perperam allegaretur Siricii decretum in epist. ad Himerium c. 4. volentis sacerdotali benedictione obsignari sponsalia de futuro; nam ne dicamus, etiam promissionem Matrimonii inanem fuisse sine Sacerdotis benedictione, dicendus est Pontifex præceptum tantummodo imposuisse, quod illicita redderet non invalida sponsalia absque Sacerdotis benedictione. Confer Bened. XIV. de S. D. l. 8. c. 12. n. 5.

Canon IV. Pontificis decreto aliquid universim permittenti non derogatur per subsequentiã decreta, quæ in specialibus quibusdam casibus illud limitant. Innocentius III. ex. gr. in cap. A nobis 9. de cohabit. Cleric. et mulier. ait: « Cum Clericis quæ que non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis per somis existant; in quibus naturale fœdus nihil permittit sævi criminis suspicari. » Contra Nannetense Concilium incerti anni, cujus constitutio inserta fuit compilationi Decretalium Gregorii IX. etiam *matrem, amitam, sororem* à Clericorum domibus excludit, scilicet cum de hoc aut illo agitur, cujus depravati sunt mores, et cum qualibet prorsus muliere consuetudo suspecta. Itaque, ut scite monet Bened. XIV. de S. D. l. 11. c. 4. n. 7. Decretalis Innoc. III. regulam constituit universalem communiter observandam; Decretum autem Nannetense à Greg. IX. probatum ponit regulæ limitationem in specialibus tantum quibusdam eventibus adhibendam.

Canon V. Pontificis aliquid permittentis verba non licet ad sensum trahere catholico dogmati repugnantem, aut ab obvio verborum, quibus Decretum illud editum est, sensu alienum. Contra hunc Canonem peccant, qui Innoc. I. verba in epist. ad Decentium: « Quod (oleum sacrum) ab Episcopo confectum, » non solum Sacerdotibus, sed et omnibus uti Christianis licet, in sua, aut in suorum necessitate ad unguendum; qui, inquam, ita hæc interpretantur, ut omnes Christianos Extremæ Unctionis ministros Innocentius indicarit. Porro cum Maldonato, aliisque a Bened. XIV. citatis de S. D. l. 8. c. 4. num. 3. verisimillimum est, locutum fuisse Innocent. de Unctione non *activa, sed passiva*, hoc est de non collatione, sed de receptione Sacramenti, quum essent, qui oleo sancto solo inungi posse censerent à quibus conficunt, Sacerdotes. Certè ipsum verbum *uti* hoc indicat.

Canon VI. Si Pontifex aliquid concedat, quod prius negaverat, ex priore illa negatione, quid per ipsum deinde licuerit, optime intelligitur. Hinc quum S. Greg. Magnus lib. 4. ep. 26. Calartanis Presbyteris facultatem *ungendi in fronte baptizatos infantes* concedit, quam usdem ep. 9. denegaverat, de unctione Confirmatoria locutum illum fuisse constat etiam ep. 26. quum manifestum sit, eam unctionem prius ep. 9. fuisse illis à Pontifice denegatam. Vide Bened. XIV. de Syn. Diœc. lib. 7. cap. 7. n. 5.

Canon VII. Privilegiorum per Pontificem universalis abrogatio

non impedit, quominus alicui abrogata privilegia iterum per alium Pontificem aut etiam per eundem concedantur. Hinc etsi communi Scriptorum suffragio post S. Pii V. Constitutionem *Sanctissimus in Christo* non licet ullibi celebrare Missas in per-vigilio Nativitatis ante mediam noctem, esto ex vi præcedentium Privilegiorum id olim in Ecclesiis aliquot obtinisset: tamen is mos etiamquum in quibusdam Venetiarum templis licite perseverat, vel ob alia privilegia posteriore ævo indulta, vel ob veterum privilegiorum confirmationem. Confer Bened. XIV. de S. D. l. 6. c. 8. n. 9.

Canon VIII. In Pontificiis Constitutionibus, quæ aliquid faciendum præcipiunt, notandum est cum primis quos illic afficiant, tum quæ ad illud præcipiendum rationes Pontificem impulerint.

Consectarium I. Ex Decretali Innoc. III. qua Presbyteris apud Constantinopolim constitutis districtè prohibetur, ne confirmationem conferant, malè infertur irritam esse, illicitamque Confirmationem à Græcis Sacerdotibus collatam. Nam Innocentius de *Latinis* Sacerdotibus expressè loquitur. Vide Bened. XIV. de S. D. l. 7. c. 9. n. 3.

Consectarium II. Græcis Sacerdotibus universim non licere Confirmationis Sacramentum conferre etiam malè infertur ex Nicolai I. Constitutione Bulgaros à Sacerdotibus consignatos iterum confirmari jubentis. Nam aliis omnino ad id ductus est Nicolaus rationibus, quàm quæ id Græcis omnibus Sacerdotibus prohibendum efficiant. Bulgari nempe, inquit citato loco Bened. XIV. Confirmationem receperant à Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti, eam contulerant jure ordinario, existimantes nimirum, potestatem eam conferendi et Episcopis et Sacerdotibus pari jure competere: præterea iidem Sacerdotes delegati fuerant à *Photio magno, et invasore*, uti loquebantur Apostolici Legati, hoc est pseudopatriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant: tandem Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, atque ideo delegatio, de qua est sermo, à Romano Pontifice Græcis Presbyteris sive expressè, sive tacitè facta, ministrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis, nequaquam iisdem Presbyteris id ipsum in Bulgaria peragere permittebat.

Canon IX. Ubi Pontifices aliquam propositionem damnant, in sensu potissimum, quo ab Auctoribus edita est, damnasse illam censendi sunt.

Consectarium. Quid damnaverit Alexand. VIII. dum propositionem confixit, aientem « non licere sequi opinionem vel inter » probabiles probabilissimam, » ex Sinnichio, ex cujus libro excerpta est, potissimum est desumendum.

Canon X. Ex alicujus propositionis Pontificia damnatione non licet inferre damnationem alterius, quæ alteri omnino rationi innititur. Exemplum esto. Damnavit Clemens VIII. asserentes, « licere per litteras, seu intermedium Confessario absentis peccata

» Sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolutionem obtinere, » Urban. tamen VIII. ann. 1631. non solum statuit valde impendi absolutionem, quando ægrotus coram uno, vel altero teste signa contritionis exhibet, deinde superveniente Confessario nullo externo signo confitendi voluntatem ostendit, constat tamen ex relatu internuntii, ægrotum ostendisse signa contritionis, et confitendi voluntatem: sed etiam declaravit, id non repugnare decreto Clem. VIII. cum diversam contineat rationem. Consule Bened. XIV. l. 7. de S. D. c. 15. n. 8.

Canon XI. Ex eo, quod Pontifices aliquid sub anathematis pœna prohibeant, non fit, illud semper de se grave esse peccatum. Sic Gregor. II. in Concilio Romano ann. 721. anathemate perculit Clericos comam nutrientes; quod secundum se lethalis criminis accusare durum est. Confer Bened. XIV. de S. D. l. 10. c. 3. n. 1. et sequent.

Canon XII. Ubi Pontifices aliquid prohibent, ad circumstantias attendere oportet prohibitionis. Huc transfer dieta can. VIII.

Canon XIII. Si quid Pontifices prohibuerint, videndum, num vivæ vocis oraculo ita mentem suam explicuerint, ut locus non sit argumentationi ad alium omnino casum. Ita plures PP. defendunt etiam post Sixti V. Constitutionem *Detestabilis*, licitum esse Trium Contractum: « Cardinalis enim Toletus, et Cardinalis S. Severina, quibus minus mandatum fuit à Sixto V. componendæ Legis, seu Bullæ, *Detestabilis*, asseverarunt P. Stephano Tuccio Theologo Societ. Jesu, noluisse Sixtum sua lege prohiberi, nisi injustos contractus; quare qui ante legem latam iusti erant (hujusmodi autem fuisse Trium Contractum multis confirmant) post latam quoque licere, » ut scribit doctus Comitolus Respons. Moral. lib. 3. qu. 12. n. 3.

Canon XIV. Videndum præterea est, num posteriores Pontifices latam à decessoribus suis prohibitionem restrinxerint. Sic quum Sixtus V. inter crimina graviora sub degradationis pœna Clericis prohibita numerasset abortum foetus etiam inanimati, vel per se, vel per alios procuratum, effectus sequente, Gregor. XIV. ad abortum solius foetus animati Sixtinam restrinxit.

Canon XV. Et illud animadvertendum, num Pontificia Constitutio aliquid prohibens alicubi recepta non sit, quod de S. Pii V. constitutione *Cum onus* gravissimi Doctores apud Bened. XIV. de S. D. l. 10. c. 5. n. 5. narrant, in Gallia scilicet, Belgio, et Germania non esse illam receptam.

§ II. Pontificia Decreta à Theologo Morali præ cæteris consideranda.

PROPOSITIONES

DAMNATE AB ALEXANDRO PAPA VII.

Feria 5 die 24 septembris 1665.

In Congregatione Generali sanctæ Romanæ, et Universalis Inquisitionis, coram SS. D. N. Alexandro Papa VII. maturè discussis infrascriptis propositionibus.

1. Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei et charitatis ex vi præceptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equestris ad duellum provocatus, potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, et aliorum criminum, quando publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18 Julii in Consistorio sacr. Congr. Eminentiss. Card. visa, et tolerata est.

4. Prælati Regulares possunt in foro conscientie absolvere quoscumque sæculares ab hæresi occulta, et ab excommunicatione propter eam incurra.

5. Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

6. Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit penitentii chartam postea legendam in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione; ac proinde non est denunciandus.

7. Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi.

8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando penitentem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.

9. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, et sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam juramento firmata, dari stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in confessione ommissa, seu oblita, ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.

12. Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

13. Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobat.

14. Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

15. Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.

16. Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

17. Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem, occidere,

quando alius modus defendendi non suppetit, nisi suppetere non videtur, si calumniator sit paratus ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, et coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

18. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, a quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnus evitare.

19. Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.

20. Restitutio à Pio V. imposita beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quòd sit poena.

21. Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si officium per alium recitet.

22. Non est contra justitiam beneficia ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia ecclesiastica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens jejunium Ecclesiae, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subijcere præcepto.

24. Mollities, sodomia, et bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem.

25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit Confessionis præcepto, dicens, commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26. Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

27. Si liber sit alicujus junioris, et moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet, rejectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.

28. Populus non peccat, licet absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.

Quibus peractis, dum similium Propositionum examini cura et studium impenderetur, interea idem Sanctissimus, re mature considerata, statuit, et decrevit, prædictas Propositiones, et unamquamque ipsarum, ut minimum tanquam scandalosas esse damnandas, et prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet: ita ut quicumque illas aut conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districtè in virtute sanctæ obedientiæ, et sub interminatione divini Judicii prohibet omnibus Christi fidelibus cujus-

cumque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali et specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Deinde Feria 5 die 18 martii 1666.

Propos. 29. In die Jejunii, qui sæpius modicum quid comedit etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

30. Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.

31. Excusantur absolutè à præcepto jejunii omnes illi qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, et etiamsi iter unius diei conficiant.

32. Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova et lacticia in Quadragesima obliget.

33. Restitutio fructuum ob omissionem Horarum suppleri potest per quascumque elemosynas, quas antea beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit præcepto.

35. Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsentis, et crastino.

36. Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum.

37. Indulgentiæ concessæ Regularibus, et revocatæ à Paulo V. hodie sunt revalidatæ.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum.

39. Illa particula, *quamprimum*, intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

40. Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, et sensibilem, quæ ex osculo eritur, secluso periculo consensus ulterius, et pollutionis.

41. Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinari, vulgò *Regalo*, dum, deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, et alia epulæ tædio magno concubinarium afficerent; et alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licetum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

43. Annum legatum pro anima relictum non durat plus quam per decem annos.

44. Quoad forum conscientiæ, reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censure.

45. Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibita diligentia corrigantur.

PROPOSITIONES

DAMNATAE A SS. D. INNOCENTIO PAPA XI

Feria 5 die 2 martii 1679.

1. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

2. Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

3. Generatim, dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeatur confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens, ductus opinione minus probabili.

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret? condemnare non audemus.

6. Probabile est, ne singulis quidem rigorose quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.

7. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, et non habemus aliam viam, qua justificari possimus.

8. Comedere et bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.

9. Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, et formali.

11. Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

12. Vix in sæcularibus invenies etiam in Regibus, superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, et de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, et desiderare; non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.

15. Licitum est filio gaudere de parricidio parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas.

16. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, et secundum se.

17. Satis est actum fidei semel in vita elicere.

18. Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, et fidei gloriosum consulo: tacere ut peccaminosum per se non damno.

19. Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

20. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.

21. Assensus fidei supernaturalis, et utilis ad salutem, stat cum notitia solum probabili revelationis: imò cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.

22. Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate mediæ, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides late dicta testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.

24. Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

25. Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.

26. Si quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio fine juret, se non fecisse aliquid quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec est perjurus.

27. Causa justa utendi his amphibologiis est quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur nunc expediens et studiosa.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

30. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat; et post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius auri.

32. Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, et quæ nos possessuros speramus.

33. Licitum est tam heredi, quam legatario contra injustè impediendum, ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicut et jus habenti in Cathedram, vel Præbendam contra earum possessionem injustè impediendum.

51. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur aut infametur.

53. Videtur probabile omnem fœtum, quamdiu in utero est, carere anima rationali, et tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

56. Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

57. Famuli et Famulæ domesticæ possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario quod recipiunt.

58. Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere quod ablatum est per pauca facta, quantumcumque sit magna summa totalis.

59. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

40. Contractus Mohara licitus est, etiam respectu ejusdem personæ, et cum contractu retrovenditionis præviè into cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, et nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuuario exigere, et eo titulo ab usura excusari.

42. Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, et gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquam ex justitia debitum.

45. Quidni non nisi veniale sit, detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

44. Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam et honorem defendat. Etsi hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

43. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed dumtaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra.

46. Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale, imò etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud plaris æstimetur quam res spiritualis.

47. Cum dixit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui non quos digniores, et Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, ad Ecclesias promovent: Concilium vel primò videtur per hoc digniores non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo positivo; vel secundò locutione minus propria ponit digniores ut excludat indignos, non verò dignos, vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.

48. Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, et solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

49. Mollities jure naturæ prohibita non est. Unde si Deus eam non interdixisset, sæpe esset bona, et aliquando obligatoria sub mortali.

50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium, adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

51. Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem; et multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, putà ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum servandi Festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas ejus partes, imò quatuor simul à diversis celebrantibus audit.

54. Qui non potest recitare Matutinum et Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihilum tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ satisfit per sacrilegam Corporis Domini manducationem.

56. Frequens Confessio, et Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57. Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

58. Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

59. Licet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confesos, rationè magni concursus pœnitentium, qualis verbi gratia potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodo ore proferat, se dolere, et proponere emendationem.

61. Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, et non vult omittere, quinimo directè, et ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

63. Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.

64. Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum fidei, et etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat Mysterium sanctissimæ Trinitatis, et Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.

65. Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

PROPOSITIONES

DAMNATÆ AB ALEXANDRO VIII.

Cum feria 5. die 24 Augusti 1690 in Congregatione Generali S. Rom. et Univ. Inquisitionis fuissent in examen adductæ duæ sequentes propositiones, videlicet:

1. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis verò in conformitate actûs cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè: « *Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis.* »

2. Peccatum philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, et rectæ rationi. Theologicum verò et mortale est transgressio libera divinæ legis. « Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum. »

SS. Pontifex primam Propositionem declaravit hæreticam; secundam temerariam, scandalosam, etc.

Deinde feria 5 die 7 Decembris, idem SS. Alexander Papa VIII damnavit sequentes 31 Propositiones.

1. In statu naturæ lapsæ ad peccatum mortale, et demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, et liberum fuit in causa sua, peccato originali, et voluntate Adami peccantis.

2. Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.

3. Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam.

4. Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis electis, sed pro omnibus et solis fidelibus.

5. Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino à Jesu Christo accipiunt influxum: adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, et inertem, sine omni gratia sufficienti.

6. Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut proinde meritò possimus petere, à gratia sufficienti libera nos, Domine.

7. Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, Charitas Patris est, si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.

8. Necessè est, infidelem in omni opere peccare.

9. Revera peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, et disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu.

10. Intentio, qua quis detestatur malum, et prosequitur bonum

merè ut cœlestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.

11. Omne, quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides; et etiamsi videantur credere, non est fides divina, sed humana.

13. Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennæ non est supernaturalis.

15. Attritio, quæ gehennæ, et pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.

16. Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, et præscriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante.

17. Per illam praxium mox absolventi ordo pœnitentiæ est inversus.

18. Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, et multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu.

19. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

20. Confessiones apud Religiosos factæ, pleræque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.

21. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui elemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, et incongrua pœnitentia, seu satisfactione ob quæstum seu lucrum subsidii temporalis.

22. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.

23. Similiter arcendi sunt à sacra Communionem, quibus nondum inest amor Dei purissimus, et omnis mixtionis expertus.

24. Oblatio in templo, quæ fiebat à B. V. Maria in die Purificationis suæ per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, et alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit Purificatione, et quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secundum verba legis.

25. Dei Patris simulacrum nefas est Christiano in templo collocare.

26. Laus quæ defertur Mariæ, ut Mariæ vana est.

27. Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, etc. prætermittis illis, Ego te baptizo.

28. Valet baptismus collatus à ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus verò in corde suo apud se resolvit; Non intendo quod facit Ecclesia.

29. Futilis, et toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Œcumenicum auctoritate, atque in fidei quæstionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolutè potest tenere, et docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani Octavi, *In Eminentì*, est subreptitia.

Hic refert addere quinque propositiones circa duellum novissimè proscriptas à N. SS. P. Benedicto XIV, in Bulla *Detestabilem*, edita die 10 Nov. ann. 1752.

I. « Vir militaris, qui nisi offerat, vel acceptet duellum, tantus quam formidolosus, timidus, abjectus, et ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo se suosque sustentat, privaretur, vel promotionis alias sibi debitæ, ac promeritæ spe perpetuo carere deberet, culpa et pœna vacaret, sive offerat, sive acceptet duellum.

II. « Excusari possunt etiam honoris tuendi, vel humanæ viltensionis vitandæ gratia, duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quando certè sciunt, pugnam non esse securam, utpote ab aliis impediendam.

III. « Non incurrit ecclesiasticas pœnas ab Ecclesia contra duellantes latas Dux vel officialis militiæ acceptans duellum ex gravi metu amissionis famæ, et officii.

IV. « Licitum est in statu hominis naturali acceptare et offerre duellum ad servandas cum honore fortunas, quando, alio remedio eorum jactura propulsari nequit.

V. « Asserta licentia pro statu naturali applicari etiam potest statui civitatis malè ordinatæ, in qua nimirum, vel negligentia, vel malitia magistratûs, justitia apertè denegatur. »

PARS SECUNDA.

EPISTOLÆ ENCYCLICÆ,

ET DECRETA BENEDICTI XIV.

MORUM MATERIAM RESPICIENTIA.

CAPUT I.

EPISTOLA ENCYCLICA I.

SUPER JEJUNIO.

Venerabiles Fratres Salutem et Apostolicam Benedictionem.

NON ambigimus, Venerabiles Fratres, quin universis Catholicæ Religionis cultoribus notum sit, à tota per Christianum Orbem Ecclesia inter præcipua Orthodoxæ disciplinæ capita perpetuo annumeratum retineri quadragesimale jejunium; quod olim in lege et Prophetis primitus adumbratum, ipsius Domini nostri Jesu Christi exemplo veluti consecratum, ab Apostolis traditum, à sacris Canonibus ubique præscriptum, et ab universali Ecclesia, ab ipso sui primordio retentum, et observatum est. Hoc nimirum, ut veteres tradidere Patres, nobis quotidie peccantibus communis pœnitentiæ constituto remedio, per consortium crucis Christi nos etiam aliquid in eo, quod ipse propter nos præstitit, agimus; simulque ad recolenda sacratiora Redemptionis nostræ mysteria, quæ per Dominicæ Passionis, ac Resurrectionis memoriam, quadragesimali potissimum tempore solemnius celebrantur, purificatis jejunio corporibus, et animis dignius paramur. Hoc veluti nostræ militiæ tessera ab inimicis crucis Christi discernimur, flagella divinæ ultionis avertimus, et cœlesti præsidio indies adversus Principes tenebrarum munimur. Hoc despectui habito, non contemnendum divinæ gloriæ detrimentum, non leve catholicæ Religioni dedecus, nec dubium animabus Christi fidelium periculum oboritur; nec aliunde populis calamitates, rebusque publicis et privatis cladem exitumque importatum esse constat. Ab hac verò insita, inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de sacratissima quadragesima, aliisque diebus jejunio consecratis persuasionem, et reverentiam, quàm aliena, quàm discors, quàm absona sit hodierna jejunantium consuetudo, quantum ab ipsa jejuniorum institutione,

29. Futilis, et toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Œcumenicum auctoritate, atque in fidei quæstionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolutè potest tenere, et docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani Octavi, *In Eminentì*, est subreptitia.

Hic refert addere quinque propositiones circa duellum novissimè proscriptas à N. SS. P. Benedicto XIV, in Bulla *Detestabilem*, edita die 10 Nov. ann. 1752.

I. « Vir militaris, qui nisi offerat, vel acceptet duellum, tantus quam formidolosus, timidus, abjectus, et ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo se suosque sustentat, privaretur, vel promotionis alias sibi debitæ, ac promeritæ spe perpetuo carere deberet, culpa et pœna vacaret, sive offerat, sive acceptet duellum.

II. « Excusari possunt etiam honoris tuendi, vel humanæ viltensionis vitandæ gratia, duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quando certè sciunt, pugnam non esse securam, utpote ab aliis impediendam.

III. « Non incurrit ecclesiasticas pœnas ab Ecclesia contra duellantes latas Dux vel officialis militiæ acceptans duellum ex gravi metu amissionis famæ, et officii.

IV. « Licitum est in statu hominis naturali acceptare et offerre duellum ad servandas cum honore fortunas, quando, alio remedio eorum jactura propulsari nequit.

V. « Asserta licentia pro statu naturali applicari etiam potest statui civitatis malè ordinatæ, in qua nimirum, vel negligentia, vel malitia magistratûs, justitia apertè denegatur. »

PARS SECUNDA.

EPISTOLÆ ENCYCLICÆ, ET DECRETA BENEDICTI XIV.

MORUM MATERIAM RESPICIENTIA.

CAPUT I.

EPISTOLA ENCYCLICA I.

SUPER JEJUNIO.

Venerabiles Fratres Salutem et Apostolicam Benedictionem.

NON ambigimus, Venerabiles Fratres, quin universis Catholicæ Religionis cultoribus notum sit, à tota per Christianum Orbem Ecclesia inter præcipua Orthodoxæ disciplinæ capita perpetuo annumeratum retineri quadragesimale jejunium; quod olim in lege et Prophetis primitus adumbratum, ipsius Domini nostri Jesu Christi exemplo veluti consecratum, ab Apostolis traditum, à sacris Canonibus ubique præscriptum, et ab universali Ecclesia, ab ipso sui primordio retentum, et observatum est. Hoc nimirum, ut veteres tradidere Patres, nobis quotidie peccantibus communis pœnitentiæ constituto remedio, per consortium crucis Christi nos etiam aliquid in eo, quod ipse propter nos præstitit, agimus; simulque ad recolenda sacratiora Redemptionis nostræ mysteria, quæ per Dominicæ Passionis, ac Resurrectionis memoriam, quadragesimali potissimum tempore solemnius celebrantur, purificatis jejunio corporibus, et animis dignius paramur. Hoc veluti nostræ militiæ tessera ab inimicis crucis Christi discernimur, flagella divinæ ultionis avertimus, et cœlesti præsidio indies adversus Principes tenebrarum munimur. Hoc despectui habito, non contemnendum divinæ gloriæ detrimentum, non leve catholicæ Religioni dedecus, nec dubium animabus Christi fidelium periculum oboritur; nec aliunde populis calamitates, rebusque publicis et privatis cladem exitumque importatum esse constat. Ab hac verò insita, inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de sacratissima quadragesima, aliisque diebus jejunio consecratis persuasionem, et reverentiam, quàm aliena, quàm discors, quàm absona sit hodierna jejunantium consuetudo, quantum ab ipsa juniorum institutione,

et servata semper, ubique, et ab omnibus disciplina quam longissime distet: vos, venerabiles Fratres, qui populorum curæ vestræ commissorum mores et usus probe nostis, pro singulari in sapientia vestra præ cæteris clarius intelligitis. Nos sanè, quibus in hac sublimi Apostolicæ procurationis specula constitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis satis deplorare non possumus, augustissimam quadragesimalis jejunii observantiam ob nimiam nullis legitimis urgentibus causis ubique indiscriminatim dispensandi facilitatem plane sublata esse; ita ut Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur; hæresium verò sectatores illudant, et exultent. « Perniciosa huic corruptelæ plurimorum » insuper licentiam adjuocam esse graviter dolemus; quæ usque » adeo invaluit, ut nulla Apostolici Instituti sacratissimique præ- » cepti habita ratione, jejuniorum tempore palam et impune ab » iisdem agitentur convivia, et epulæ interdictæ promiscuè in- » ferantur. »

Ea propter quemadmodum, quibus curis, sollicitudinibus, et angoribus urgeamur, cum Fraternitatibus vestris communicamus, ita facere non possumus, quin pro injuncto nobis supremo sacrosancti Apostolatus officio, et ardentissimum Fraternitatum vestrarum zelum ad opportunum hisce malis adhibendum remedium excitemus, et ad congruentes hujusmodi abusibus penitus extirpandis leges præscribendas meditemur. Interea, Venerabiles Fratres, gaudium, et corona nostra, nobiscum considerantes, nihil Deo acceptius, nihil pastorali ministerio nostro dignius, nihil gregibus curæ nostræ commissis utilius, quam ut verbo, et exemplo præeuntes, Christi fideles ad tam salutarem Christianæ pœnitentiæ et pietatis exercitationem alacrius suscipiendam, et constantissimè retinendam, et ea, qua instituta fuit disciplina, peragendam vehementius inflammemus, omni opera atque industria, studeamus, ut fideles populi in conspectu Dei per austeriorem jejuniorum observantiam tales permaneant, quales in ipso Paschali festo dignum est inveniri.

« Debitum igitur paternæ uniuscujusque vestrum sedulitatis et » charitatis officium jure postulat, ut omnibus notum faciatis et » annuntietis, nemini quidem sine legitima causa, et de utriusque » Medici consilio; multitudini verò, veluti populo, aut civitati, » aut genti indiscriminatim integræ, nonnisi gravissima et ur- » gente necessitate, et in casibus per sacra Canonum statuta præ- » scriptis cum debita Apostolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia » à quadragesimali jejunio dispensationem toties quoties opus fue- » rit, concedendam, nec audacter fidenterque usurpandam, nec » superbè et arroganter ab Ecclesia sicut alicubi in more positum » esse accepimus, esse postulandam. Gravissimam verò urgen- » temque necessitatem, etsi non est, cur vobis explicemus; no- » lumus tamen vos ignorare, cum hujusmodi necessitate servan- » dam esse potissimum Unicam Comestionem, sicut alias hic » Romæ, ac nos ipsi hoc anno urgentibus causis dispensantes, » expressè præscripsimus, et licitas atque interdictas epulas pro-

« miscuè minimè apponendas esse. » Porro quemadmodum de ejusmodi indulgentia tam cautè impertienda, si secus fieret, nos persuasum habemus, districtam supremo divino judici redditum iri rationem: ita conscientiam uniuscujusque vestrum onerandam esse ducimus. Insimul Fraternitates vestras rogamus, et in Domino exhortantes obsecramus, ut populos, qui communem omnium Christi fidelium pœnitentiam ac disciplinam servare nequeant, commonerè satagatis, ne per alia pietatis opera, ut sua cuique devotio suggeret, peccata sua expiare, et Deo satisfacere negligant; quinimmo sanandis vulneribus, quibus humana infirmitas sauciatur, diligentem adhibere studeant curationem, ut culpas de mundano pulvere contractas, dum casta jejunia decoquere non possunt, pia opera, orationum suffragia, et elemosynæ munera redimant. Interim solatium et levamen non leve mœrori nostro à pastorali vigilantia et charitate vestra præstolantes, ac certò nobis pollicentes, Apostolicam benedictionem cum uberi cœlestium charismatum copia conjunctam in eosdem populos vestros redundaturam, vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur. Volumus autem, ut præsentium transumptis sive exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et Sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, et adhiberi posset, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Anulo Piscatoris die trigesima mensis Maii anno millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Pontificatus nostri Anno primo.

D. Cardinalis Passionæus.

EPISTOLA ENCYCLICA II.

SUPER EODEM JEJUNIO.

In suprema universalis Ecclesiæ procuratione, meritis licet imparibus, per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam, ut Orthodoxæ fidei assertores, sic etiam ecclesiasticæ disciplinæ custodes ac vindices constituti, quadragesimale præsertim jejunium, quod inter præcipua Orthodoxæ disciplinæ capita semper et ubique ab ipso Ecclesiæ exordio numeratum esse nemo ex Catholicis inficiatur, ab hodierna jejunantium corruptela vindicare, et in pristinam quantum, benedicente Domine, fieri posset, observantiam revocare cupientes, per alias nostras in simili forma Brevis litteras ad Fraternitates vestras die XXX. proximè elapsi mensis Maii currentis anni datas eximium Fraternitatum vestrarum zelum excitandum curavimus, ut adlaborare studeretis, ne hac in parte et optatum Apostolicæ nostræ sollicitudinis angoribus levamen, et salutare abolendæ sacratissimi Jejunii corruptelæ remedium deesset. Quoniam autem paternæ Pontificiæ caritatis quæ novit imbecillitates infirmorum sustinere, atque etiam cum infirmantibus infirmari, non immemores, quemadmodum à jejunio

aliquando legitima causa, aut gravissima urgentique necessitate exigente dispensandum esse ex Apostolica benignitate censuimus; ita inter cætera præscripsimus unicam comestionem servandam, et licitas atque interdictas epulas minimè esse apponendas.

« Hinc factum esse accipimus, quòd non defuerint, qui per
 » humanas, et hominibus à Christiana pœnitentia abhorrentibus
 » dumtaxat dignas illationes sibi aliisque persuadeant, unicam
 » potissimum comestionem servari, atque epulas licitas, et in-
 » terdictas minimè apponi debere; cum multitudini quidem in-
 » discriminatim ob urgentem gravissimamque necessitatem, non
 » verò singulis ob legitimam causam, et de utriusque Medici
 » consilio dispensatur. Quam sanè persuasionem à sententia nostra
 » alienam, ut ex omnium animis penitus evellamus, nos quibus-
 » cumque, quacumque occasione, sive multitudini indiscrimina-
 » tim ob urgentem gravissimamque necessitatem, sive singulis
 » ob legitimam causam, et de utriusque Medici consilio, dummodo
 » nulla certa et periculosa affectæ valetudinis ratio intercedat,
 » et aliter fieri necessario exigit, in Quadragesimæ, aliisque anni
 » Temporibus et diebus, quibus carnum, ovorum, et lactini-
 » rum esus est prohibitus, dispensari contigerit, ab omnibus om-
 » nino, nemine excepto, unicam comestionem servandam, et
 » licitas atque interdictas epulas minimè esse apponendas, tenore
 » præsentium declaramus, et edicimus; quemadmodum per sin-
 » gulas nostras in pari forma Brevis litteras singulis utriusque
 » sexus Christi fidelibus ob corporis infirmitates, quibus obnoxii
 » reperiuntur, in sacratissima Quadragesima aliisque jejuni-
 » o consecratis diebus vescendi prohibitus licentiam dantes unicui-
 » que expressè præscribimus, atque præcipimus. » Ea propter
 » Fraternalitates vestras rogamus, atque in Domino obsecramus, ut
 » populos vestræ curæ commissos ad tam opportunum sanandis
 » vulneribus, quibus per humanam infirmitatem quisque sauciatur,
 » sanctissimi jejunii remedium alacriter adhibendum cohortantes,
 » sedulo ac paternè moneatis, rem agi non quidem exiguam, sed
 » longè gravissimam, de observando sustinendoque jejuni-
 » o purificandis animis corporibusque salutari. In spem igitur illos erigite
 » cœlestium præmiorum, quibus assequendis non sunt condignæ
 » passionis hujus temporis, imò leve ac momentaneum non tribu-
 » lationis, sed modicæ abstinentiæ nostræ incommodum magnum
 » gloriæ pondus operatur in cœlis. Ab omnibus se abstinere, qui in
 » agone contendunt, ut corruptibilem coronam accipiant; pudeat
 » tam imbelles ac delicatos christianæ militiæ milites refugientes à
 » consortio crucis Christi, qui coronam legitime certantibus pro-
 » positam sperare præcipit incorruptam; ad cujus auspici-
 » um, et pignus Fraternalitibus vestris Apostolicam benedictionem usdem
 » etiam populis vestris nostro nomine impertiendam peramanter
 » elargimur. Volumus autem, ut præsentium transumptis sive
 » exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscrip-
 » tis, et Sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ mun-
 » tis eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus

adhiberetur, et adhiberi posset, si forent exhibitæ, vel ostensæ.
 Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo
 Piscatoris die vigesima secunda mensis Augusti anno millesimo
 septingentesimo quadragésimo primo, Pontificatûs nostri Anno
 secundo.

EPISTOLA ENCYCLICA III.

SUPER EODEM JEJUNIO.

Libentissimè quidem amplectimur, quæ nobis offeruntur, oc-
 casiones ad vestros animos excitandos, ut ecclesiasticæ disciplinæ
 reparandæ sedulam curam conferatis. Etenim Summi Pontifica-
 tûs dignitati, ad quam nos, licet immerentes, evecti fuimus, con-
 junctam esse intelligimus sollicitudinem aliarum Ecclesiarum,
 nobisque commendatam, qui plane tenuitatem virium nostrarum
 non ignoramus.

Cum itaque præsentium litterarum argumentum totum sit de
 jejuni-
 o, quod tempore Quadragesimæ veteri Ecclesiæ instituto
 ac lege fidelibus indicitur; supervacaneum ducimus longam ora-
 tionem conficere de Quadragesimæ institutione, et Patrum, et
 Conciliorum omnes super hac re in medium proferre auctoritates.
 Difficile id quidem nobis parùm videretur, sed potius alienum,
 et nullo modo consentaneum vobis, quos doctrinæ laude, Cano-
 num, et sacræ historiæ cognitione præstantes arbitramur. Porro
 ad scribendas has litteras adducti fuimus gravissimis illis verbis
 Trid. Syn., quæ sess. 25. de Ref. præcipit Episcopis omne stu-
 dium impendere, ut fideles ipsorum curæ traditi magnâ religione
 perficiant ea, quæ à sacris Canonibus præscribuntur: « Ut illis om-
 » nibus, et iis præcipue sint obsequentes, quæ ad mortificandam
 » carnem conducunt, ut ciborum delectus, et jejunia. »

Ubi primum Bononiensem Ecclesiam administrandam susce-
 pitimus (ad quam beneficio Clementis XII. fel. record. ab Sede
 Anconitana translati fuimus), Mandatum evulgavimus (quod
 Libro primo Institutionum nostrarum pro viris ecclesiasticis de-
 cimoquinto loco continetur). In illo plures difficultates indicavi-
 mus, ob quas minimè solvendas à jejunii legibus putabamus illos,
 qui ob legitimam causam, et legitima prius auctoritate interpo-
 sita, quadragesimæ abstinentiam non observarent, minimè, in-
 quam, solvendas à jejuni-
 o, ita ut liceret ipsis quolibet die mensam
 bis instituire, non unica vice, vespertina superaddita refectione,
 quæ permitti jejuni-
 antibus consuevit. Tandem in hac Pontificia
 Sede collocati, rem totam in examen iterum revocavimus, et
 præstantissimis quoque viris demandavimus ipsam diligenter ac-
 curatèque perpendere, ac suas deinde opiniones nobis exponere.
 His peractis, hujusmodi controversiæ finem tribuere constitui-
 mus, illudque decrevimus, ne ulla in posterum, sive peculiaris,
 sive generalis pro aliqua Civitate, vel Oppido concedatur facultas
 adhibendi carnes ad mensam tempore jejunii, vel Quadragesimæ,
 nisi conditio servandi jejunii, sive unius comestionis interpona-

tur; et illud quoque monitum addatur, nequaquam licere mensam eandem carne ac piscibus instruere. Equidem declinatis hac ratione nimium implicatis quæstionibus, existimavimus unicam singulis diebus comestionem indicere illis etiam, qui carnibus uti, cum jejuniū indicitur, rite obtinuerunt; et pravam illam consuetudinem, quæ apud multos jam nimis invaluerat, penitus evellere, afferendi nempe carnes in mensam cum piscibus, postquam ipsi Quadragesimalis abstinentiæ præcepto soluti fuerant, ob eam potissimum causam, quod grave detrimentum saluti ab esu piscium accipiant.

Hæc apertissime constant ex nostris Apostolicis Litteris, quas in forma Brevis dedimus ad omnes Episcopos orbis Catholici anno 1741, quarum primæ incipiunt, *Non ambigimus*; alteræ verò, *In suprema*. Nos profectò nulli unquam elargiti sumus vesci carnibus, cum tempus Quadragesimæ, sive aliud jejuniū præcipitur, nisi indicta, scriptaque conditione, quam superius commemoravimus. Maximam pariter lætitiā percepimus, cum redditæ nobis fuerunt plures Epistolæ, ac mandata vestra, Litteris nostris Apostolicis omnino consentanea, quibus pro virili parte contendistis adducere populos vobis subjectos, ut propositam in illis disciplinam pie servarent.

Interim promulgatis iisdem Apostolicis Litteris, quas paulo ante nominavimus, plures cavillationes excogitatae sunt à nonnullis, uti nos antea facili conjectura suspicati fuimus. Plures etiam quæstiones propositæ nobis fuerunt, exigui quidem ponderis ac momenti, quemadmodum nos opinamur; cum illæ vel ipsius legis verbis, vel sensu penitus corruant, ac dissolvantur. Attamen sacro Tribunali nostræ poenitentiarie rerum hujusmodi conscio, ac peritissimo, easdem quæstiones expendendas commisimus, quibus omnibus plene cumulatiq̄ue, quoties opus fuit, satisfecit.

Archiepiscopus Compostellæ, in Hispaniarum regnis primus Inquisitor, nuperimè vita functus, longam ad nos dedit Epistolam, qua plures recensebat difficultates, quæ litteris nostris Apostolicis adversabantur, quominus executioni mandarentur, eo quod nonnulli Theologi in diversas opiniones ac sententias abirent in solvendis quibusdam quæstionibus, quibus Litteræ nostræ Apostolicæ causam, et occasionem præbebant; ac proinde de illis iudicium nostrum exquirebat. Equidem Archiepiscopi litteræ nos gravissimis ac difficillimis temporibus occupatosprehenderunt. Attamen, dum quæstiones in ipsis expositas percurrimus, visum nobis est non quidem expeti, ut iis quæstionibus responsum fieret, ipsisque solutis nullum impedimentum, sive obstaculum nostris Litteris Apostolicis superesset, sed potius ut objectis cavillationibus ad optatum finem ipsæ minimè adducerentur. Accedit etiam, quod Epistola Archiepiscopi multis argumentationibus, et obscuris vocibus redundaret: quamobrem, licet plures hortarentur, ne ullum Archiepiscopo responsum redderemus; illi tamen satisfecimus, res præcipuas ex ejus litteris delibantes, et quæstiones omnes ad certum numerum redigentes.

Primum nostris occupationibus tribuendum testati sumus, quod tardè ipsi responsum daremus: ejus studium commendavimus, et etiam magnopere probavimus, quod anceps, ac dubius ad hanc sanctam Sedem confugerit, ut consilium exposceret. Deinde prolatis quæstionibus satisfacere non prætermisimus; illum tamen monentes de instituto Summorum Pontificum, qui leges condere solent, disciplinam decernere, neque ullam habere rationem illorum, qui dubitandi causas obijciunt, ut quæ constituta sunt, perturbent, ac evertant.

Vix redditis Litteris, Archiepiscopus paulò post vitæ cursum absolvit, itaque non immeritò suspicamur, responsa nostra, quæ litteris continebantur, haud cognita fuisse, et perspecta illis, qui quæstiones excitaverant. Post hæc alii pariter ex Hispanis Episcopis nonnullas ex iisdem quæstionibus nobis proposuerunt; quare iisdem responsis usi sumus, quæ tradita prius Archiepiscopo Compostellæ à nobis fuerant. Non defuerunt etiam præstantes inter Italos Theologi, qui Litteras nostras Apostolicas datas anno 1741. egregiis commentariis illustrarunt: idem contigit Responso, quod fecimus Archiepiscopo Compostellæ die 8 Julii anno 1744. quod sanè integrum suis libris præfigendum curaverunt. At quoniam libri ejusmodi ad vos fortasse nondum pervenerunt, vel curis aliis distenti illos percurrere minimè potuistis, his Litteris Encyclicis adjungimus illas pariter, quas (ut dictum sæpius est) ad Archiepiscopum Compostellæ jam pridem scripsimus, ut quæ disciplina vestris in Diocesis tenenda sit, plane cognoscatis, ac ne vos deterreat difficultates, si quæ à captiosis hominibus concitentur.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Compostellæ,

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, Salutem et Apostolicam Benedictionem.

- Si Fraternitas tua secum reputabit, quot gravissimis et maximis curis propemodum obruamur, quantumque, hoc præsertim
- difficillimo tempore, prorsus nos teneat imposita tenuitati nostræ
- sollicitudo omnium Ecclesiarum, non sanè mirabitur, tamdiu
- sibi procrastinatum fuisse responsum ad eas literas, quibus Apostolica auctoritate dissolvendas rogavit obortas in Hispania disputationes aliquas è duabus nostris Epistolis ad omnes Episcopos superioris anni 1741, 30 mairi, et 22 Augusti, quibus intra legitimos fines coercuimus invalescentem ecclesiastici jejuniæ relaxationem.
- Potius ei in mentem venit cogitare de singulari nostro in religiosissimam Hispanam Ecclesiam amore, unde nos, immensa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum sibi in omni sua perplexitate salutis iter opem nostram præsto habet. Quanquam igitur dum prænuntiatas Constitutiones edidimus, non aliud propositum nobis fuerit, ac refrænare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent; nec

» otium, nec animus nobis fuerit definire quicquid subtili indaga-
 » tione deduci possit ex proposita à nobis jejumandi regula : tamen
 » eximia paternæ caritate complectimur adeo observantissimos
 » Romanæ Sedis Hispanos, tantique facimus obsecrationes tuas,
 » ut occurrere anxietati vestræ libenter adjecerimus animum, et
 » nos ipsi quæstiones abs te propositas dirimendas constituerimus.
 » Sic autem se habent.

» I. Utrum, quæ in antedictis nostris litteris in forma Brevis
 » de unica comestione, et de epulis non permiscendis præscri-
 » buntur, sub gravi etiam præcepto prohibeantur?

» Respondemus : Concedentes facultatem vescendi carnibus
 » tempore velito, sub gravi teneri easdem facultates non aliter
 » dare, quam geminis hisce adjectis conditionibus, videlicet uni-
 » cæ in diem comestionis, et non permiscendarum epularum.
 » Eas verò qui hujusmodi facultatibus utuntur, sub gravi ad
 » hinas ipsas condiciones implendas obligari.

» II. An hi, quibus concessum est vesci carnibus, possint in
 » vespertina refectiuncula ea quantitate carnis vesci quæ jeju-
 » nantibus permittitur?

» Respondemus : Non licere, sed opus habere, eo cibo eaque
 » uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ metica-
 » losæ conscientie.

» III. An qui jejuni tempore vesci carnibus permittuntur, et
 » unica comestione uti debent, horam jejunantibus præscrip-
 » tam servare opus habeant?

» Edicimus, observandam iis esse.

» IV. Quænam sint epulæ licitæ, quæ vetantur cum inter-
 » dictis conjungi?

» Respondemus : Epulas licitas pro iis, quibus permissum est
 » carnes comedere, esse carnes ipsas : epulas interdictas esse pis-
 » ces, adeoque utrumque simul adhiberi non posse. Piscibus
 » tamen edendis non interdicuntur ii, quibus datur tantum fa-
 » cultas adhibendi ova et lacticinia.

» V. An præceptum de utroque epularum genere non mis-
 » cendo, dies quoque Dominicos quadragesimales complectatur?
 » Affirmatur complecti.

» VI. Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla Cru-
 » ciatæ edere possunt ova, et lacticinia?

» Rescribimus : Nihil in prænunciatis nostris Apostolicis Lit-
 » teris statutum esse, quod respiciat gratiosum Cruciatæ Di-
 » ploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem strictè, et consi-
 » deratè perpendant, ex ejusque sententia se gerant. Caveant
 » autem, ne mani quapiam excusatione sese solutos esse arbitren-
 » tur præscriptis ibi legibus.

» VII. Utrum memorata duo præcepta urgeant extra Quadra-
 » gesimam?

» Respondetur : Urgere extra quadragesimam utrumque præ-
 » ceptum : illud scilicet unicæ comestionis cum reliquis legibus
 » in secundo, et tertio ad hæc postulata responso expressis : et

» alterum non permiscendi epulas licitas cum interdictis, ut in
 » quarto postulato definitum est.

» Habes. Venerabilis Frater, penitus explicatum quidquid
 » apud vos ex nostris sæpius nuncupatis Apostolicis Litteris du-
 » bitationem attulisse scribis. Qua quidem in re laudavimus con-
 » silium tuum interrogandæ supremæ Romanæ Sedis, ut libero,
 » et non vacillanti gressu ad oves, sana doctrina imbuendas ince-
 » dere Pastores queant : in istoque tuo suscepto consilio agno-
 » vimus Hispanam religionem, nihil sibi tutum, nisi è divi Petri
 » Cathedra acceptum reputantem; qua splendidissima gloria
 » tantum nomen, et incorruptæ fidei fructum Hispania sibi pe-
 » perit. Cavendum autem vobis est (idque plurimum ad te per-
 » tinet, qui illustris Archiepiscopi, et Inquisitoris geris præci-
 » puum munus) ne in expendendis Apostolicæ Sedis Constitutio-
 » nibus præ nimia exhauriendi argumenti sollicitudine nullus
 » fiat disserendi, ambigendique modus. Sedula deinde opera
 » conferenda, ut istiusmodi dubia, quæ facile, pro ingeniorum
 » varietate, disputando emergunt, penitus inter vos dirimantur,
 » ne diuturna unquam disceptatione fluctuent animi; præsertim
 » cum Constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo tendunt,
 » apertè demonstrent, et illuc promptè dirigi possit quicquid du-
 » bitando interturbare videatur. Id si animadvertissent, qui de
 » præsentis negotio plura dubitarunt, nodum sibi exsolvissent.
 » Patebat enim, nihil aliud nobis in animo fuisse, quam cohibere
 » vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sacri
 » jejunii fines prætergressi, et non parùm obliiti illud ad retinen-
 » dum in officio corpus divinitus institutum, hosti huic spiritûs in-
 » sensissimo blandiebantur. Statim siquidem comperissent, quid
 » in propositis quæstionibus constituendum esset, nec tibi moles-
 » tiam exhibuissent, nec nobis, quos gravissimæ undique circum-
 » stant curæ, non parùm temporis occupassent, quod tamen pro
 » singulari nostro in vestram gentem studio, atque amore libenter
 » impendimus ad rectum vobis iter monstrandum; in posterum
 » simul præcavescentes, quomodo in hujusmodi quæstionibus fir-
 » mare gressus vestros in promptu sit. Reliquum est, Venerabilis
 » Frater, ut tibi, quod facimus ex animo, præcipuè benevolen-
 » tiæ nostræ pignus Apostolicam Benedictionem peramanter im-
 » pertiamur. Datum etc. 8 Julii 1744.»

Cum hæc ita se habeant, satis muneris nostro fecisse videmur,
 » ne illi, quibus licet carnes edere, cum jejunium tempore qua-
 » dragesimæ, vel extra quadragesimam fidelibus præscribitur,
 » unius comestionis limites excedant, ac ne piscibus simul, et car-
 » nibus parare sibi mensam patiantur, neve cavillationes perscruti-
 » entur, ut legi tenebras offundant. Pauca tamen adhuc supersunt,
 » quæ remedium à nobis deprecant.

Si quidem advertimus, jam multis abhinc annis non solum plu-
 » res in qualibet Italiæ urbe vestra auctoritate dissolvi à quadra-
 » gesimali abstinentia, sed etiam magno studio vos contendere, ut
 » universam Civitatem, totamque Diocesim eadem abstinentia

liberemus. Hinc factum est, ut in quibusdam civitatibus, ac Diocesisibus jam per multos annos fideles universi absque ullo discrimine carnibus per quadragesimam utantur. Id quidem maximum nobis affert sollicitudinem, eo quod deprehenderimus certis testimoniis, in quibusdam Regionibus septentrionis toto quadragesimæ cursu lactis et ovorum usum liberè permitti; quia per plures annos eandem facultatem petierint, et à Sede Apostolica consecuti fuerint: quamobrem illi populi sibi in animum induxerunt, non esse rursus ad Pontificem confugiendum pro hujusmodi facultate impetranda, sed priores concessionem singulis annis acceptas sufficere, ut lactis et ovorum consuetudo per quadragesimam comprobetur. Præterea maximi facienda esse ducimus ea verba Trid. Conc. sess. 25. c. 18 de Reform. « Sicut publicè expedit, legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, eventibus casibus, et necessitatibus pro communi utilitate satisfiat, sic frequentius Legem solvere, exemploque potius, quam certo personarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud est, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. »

In Litteris nostris Apostolicis quas anno 1741. ad omnes Catholicos Episcopos dedimus, huic corruptelæ viam præcludere cogitavimus ea ratione, illisque verbis, quæ rursus hîc subjiciamus: « Debitum igitur paternæ uniuscujusque vestrum sedulitatis, et caritatis officium jure postulat, ut omnibus notum fiat, et annuntietis, nemini quidem sine legitima causa, et de utriusque Medici consilio, multitudini verò, veluti populo, aut civitati, aut genti indiscriminatim integræ, non nisi gravissima et urgente necessitate, et in casibus per sacra Canonum statuta præscriptis, cum debita Apostolicæ hujus sanctæ Sedis reverentia à quadragesimali jejuniò dispensationem, toties quoties opus fuerit concedendam, nec audacter, fidenterque usurpandam, nec superbè et arroganter ab Ecclesia, sicut alibi in more positum esse accipimus, esse postulandam. »

Porro nos hanc normam seculi sumus, cum multitudinem, veluti populum, aut civitatem integram quadragesimali abstinentia immunitatem declaravimus. In primis loci Episcopus id postulare à nobis debuit, ac de gravissima, urgentique necessitate suum testimonium interponere. Deinde carnes minimè permissæ fuerunt, si lactis, et ovorum usus satis esse videretur. Tum verò facultas edendi carnes tribui solum consuevit, cum interposito Episcopi testimonio id omnino necessarium judicaretur, nec sufficiens necessitati remedium afferri constaret, si ova solum, et lacticia concederentur. Quoties autem abstinentia quadragesimæ nostra auctoritate soluta fuit, certos tamen dies præscriptimus, quibus integra abstinentia servaretur, nempe diem Cinerum, dies quatuor temporum, vigilias præcepto obeundas, dies majoris hebdomadæ à Dominica Palmarum. Quandoque recensimus etiam totam hebdomadam Cinerum: aliquando etiam indiximus abstinentiam feriis sextis, ac sabbatis, etiamsi facultas à nobis tradita lactis et ovorum usum solum complecteretur. Pos-

tremo eam conditionem semper addidimus, ne jejunii lex unius per diem comestionis ullo modo violaretur, ac ne simul in mensa carnes et pisces apponerentur.

Dum rationem hujus consilii nostri seriò perpendimus, haud plenè acquiescimus, ob eam sollicitudinem ac dubitationem, ne causa ab Episcopo loci prolata, quam nos legitimam credidimus ad solvendam quadragesimæ abstinentiam, ejus naturæ fortasse non sit, quæ veram et urgentem necessitatem contineat. Quippe illud nobis semper ante oculos propositum habuimus, ut nihil à ratione alienum, nihil inconsultò, ac temerè faciamus. Hærent pariter animo defixa sancti Bernardi verba ad Pontificem Eugenium libro 3 de Consideratione. c. 4. « Facitis hoc, quia potestis: » sed utrùm debeatis, quæstio est, et quando: » attamen fidem præstitimus iis, quibus præstanda fuerat, Episcopis nempe locorum. Non enim alio pacto exerceri potest sollicitudo peculiarium Ecclesiarum, ac Diocesium, nisi fides habeatur Episcopis, à quibus illæ administrantur. Sed in posterum, ut gravissimum hoc negotium tutius, quam fieri possit, geratur, molestum vobis non sit, animum iis advertere, quæ subicimus.

Non ignoratis ab Innocentio III. Prædecessore nostro cap. Consilium, de observatione Jejuniorum, inter causas legitimas solvendi abstinentiam à carnibus jejunii tempore recenseri veram, et existentem reipsa ægritudinem: « Præterea, de illis, qui in quadragesima, vel in aliis jejuniis solemnibus infirmantur, et petunt sibi esum carniū indulgeri, respondemus: quòd cum non subjaceat legi necessitas, desiderium infirmorum, cum urgens necessitas exigit, supportare potes, et debes, ut majus periculum in eis evitetur. » Idem statuerant multò ante Innocentium III. Patres octavi Concilii Toletani can. 9. quod anno 653 celebratum fuit. « Quisquis absque inevitabili necessitate, atque fragilitatis evidentis languore, sed etiam ætatis impossibilitate, diebus quadragesimæ esum carniū præsumpsit attentare, non solum erit reus Resurrectionis dominicæ, verùm etiam alienus ab ejusdem diei sancta Communionem... Illi verò, quas aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare præsumant, quam à Sacerdote permissum accipiant. »

Nemo est, qui non intelligat, hujusmodi causas satis esse, ut aliqui à jejuniis legibus, et abstinentia immunes existant, non autem, ut populus, vel integra civitas idem privilegium obtineat. Quis enim sibi persuadere possit, cives universos alicujus Urbis, vel Diocesis eodem tempore gravissimo morbo teneri, vel in eodem discrimine versari omnes, ut periculosam ægritudinem contrahant? Nisi fortè eos morbos intelligamus, qui ab æris intemperie, vel infectione promanant, de quibus paulò post verba faciemus. Quis credat unquam, populum universum alicujus Diocesis, vel communi languore penitus extenuatum, vel extrema senectute confectum?

Neque verò causa sufficiens habenda est, ut aliqua civitas,

vel populus abstinentia quadragesimali liberetur, ipsique carnes permittantur, si forte pisces, vel ova caro pretio vendantur. Sicut enim urbes habent egenos cives, ita etiam opulentes, e quibus etiam alii vitæ sustentationem labore ac sudore sibi comparant, alii verò patrimonio ac divitiis satis superque abundant. Itaque, si pro emendis piscibus grave pretium solvendum sit, id quidem egenis civibus, non verò divitibus suffragatur. Id asserunt etiam nonnulli Theologi haud severioris disciplinæ, quorum sententiam recensuimus Capite nono libri tertii nostrarum Institutionum, quas Bononiæ Typis impressimus.

Illud etiam inane commentum prorsus existimari debet, solvendas esse abstinentia quadragesimæ Civitates, vel Dioceses, ubi exercitus versantur, eo quòd milites in iis locis permanentes abstinentiæ leges minimè observent. Id potius animos civium inflammare deberet ad jejunium rite, religiosèque suscipiendum, ut nempe milites tanta virtute temperantiæ permoti ipsorum exemplum sequantur. Illud solùm pro legitima causa in medium proferri potest, copias militum tantam afferre civitati penuriam herbarum, atque olei, licèt quadragesimæ jejunio non obtineant, ut harum rerum pretia summopere augeantur. Tunc autem eadem statuenda sunt, quæ paulò ante diximus, cum pisces et ova cariori pretio comparantur. Igitur peculiare morbi, quamvis frequentes, in posterum pro causa solvendæ abstinentiæ non adducantur, nisi fortè civibus universis iidem morbi communes habeantur ob aliquam aëris corruptionem; neque in posterum herbarum, olei, piscium, et ovorum pretia tantum ponderis esse censeantur, ut omnis civitas, vel Diocesis ab instituto quadragesimæ jejunio, ac temperantia liberari contendat. Quòd si veras ac legitimas à nobis causas ad hanc facultatem obtinendam expetitis, duas potissimùm percensebimus, quarum prima ex jure canonico, altera verò ab ipsa rerum magistra experientia deprompta est.

Innocentius III. quem superius nominavimus, eodem c. *Consilium, de obseratione jejuniorum*, Archiepiscopo Bracarense postulanti, qua pœna plectendos judicaret illos, qui tempore quadragesimæ à carnibus non abstinerant ob summam rerum caritatem, et angustiam, ita ut plures fame enecarentur, respondit his verbis: « Cum autem quæsieris, quæ sit illis pœnitentia injungenda, qui diebus quadragesimalibus, tempore quo tantæ famis inedia ingruerat, ut magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere sunt coacti; respondemus, quòd in tali articulo illos non credamus puniendos. Preces tamen Domino pro illis, et cum illis effundes, ne ipsis aliquatenus imputetur, quia bonarum mentium est ibi timere culpam, ubi culpa minimè reperitur. » Si quis hoc tempore Episcopus adductus exemplo Bracarense Antistitis idem consilium peteret à Sede Apostolica, tamquam ineptus, ac simplex haberetur, sed illo Ecclesiæ felicissimo sæculo maximi pendebatur, ut æquum est, quadragesimæ præceptum. Hinc magna severitate inquirebantur illi, qui minimè paruisent. licèt talis causa intercederet,

ut liberi ab eodem præcepto viderentur: nec ulla ratio habebatur Virorum Principum, licèt ipsorum incolumitas cum Reipublicæ felicitate conjuncta putaretur; uti nos fusè ostendimus in decima quinta nostrarum Institutionum libri primi. « Sed iis » omissis, et aliis bene multis, quæ in hanc rem congeri à nobis possent; illud primum delibabimus ex responso Innocentii III. tunc quadragesimæ abstinentia solvi posse integram Civitatem, vel Diocesim, cum reipsa non suppetunt ea, sine quibus præceptum quadragesimæ observari nequit. Itaque si revera in aliquo loco neque oleum neque pisces comparari possint, tunc incolis ejusdem loci permitti fas est ut lacte et ovis utantur: si hæc autem revera deficient, tunc carnis, salubris tamen, edendæ facultas concedetur, interposita semper jejunii servandi conditione. »

Insula sancti Dominici in America Meridionali in temporalibus pariet charissimo in Christo filio nostro Ludovico Galliarum Reg. Christianissimo, nec ei ullus præest Episcopus. Præfectus Patrum Societatis Jesu anno 1742 à nobis quæsit, an ex concessione sibi facta à Sede Apostolica dispensandi super esu carniùm, ovorum et lactiniorum tempore jejuniorum et quadragesimæ, dici posset, sibi etiam datam fuisse facultatem dispensandi nedum particulares personas, sed etiam multitudinem hominum, et omnes sui districtus Incolas, quando coram Deo id expedire judicasset: habitoque responso, facultatem ei fuisse concessam dispensationem indulgendi particularibus hominibus, non autem multitudini hominum, et omnibus Incolis sui districtus, pro concessione exoravit. Pro causa exposuit veneticam piscium qualitatem, exiguum piscatorum numerum, qui longè ab Insula piscantes, pisces deferrebant aut sætentes, aut corruptos ob nimios calores; paupertatem earum gentium, quæ oleum emere non poterant pro cibis quadragesimalibus necessarium; deficientiam denique olerum et leguminum, quæ in ea regione facile corrumpuntur, aut à vermicibus consumuntur. Re subinde maturè discussa coram nobis in Congregatione Generali sanctæ Romanæ et universalis Inquisitionis die 12 Aprilis anno 1742. habita ratione regionis nimis remotæ, à qua quolibet anno impossibilis erat ad Sedem Apostolicam recursus; indulgentes necessitati fidelium degentium in Insulis Ditionis Gallicæ in America, facultatem concessimus Præfectis Missionum illarum partium, ut in casu veræ et ineluctabilis necessitatis, et tantùm de anno in annum, præfataque vera necessitate durante, et non aliter, nec alio modo, uti possent, et valerent cum fidelibus Populis ipsorum regimini commissis dispensare super esu ovorum et lactiniorum, et etiam carniùm tempore quadragesimali, indicta simul cum hujusmodi dispensatione observantia jejunii per unicam comestionem, onerataque prædictorum Præfectorum conscientia, si ad amussim juxta præscriptum concessa facultate usi non fuissent.

Sed jam ad experientiam deveniamus. Quindecim abhinc annis per totam fere Europam morbus invaluit, qui pectoris inflammationem inferebat, ita tamen, ut ex una Civitate in aliam, et ex

una Provincia in aliam hæc funesta lues promanaret. Id contigit annis 1730, 1733, 1740. Licet autem morbus ejusmodi, qui universos hominum ordines atque ætates corripiebat, lentam solum in pectore inflammationem excitaret, tamen senibus matura jam ætate debilitatis extremam afferebat perniciem: nam ex ipso febres acutissimæ ac mortales sequebantur. Idem morbus in periculum trahebat juniores etiam, qui paululum infirmo pectore laborarent. Postremo multorum pectora adeo labefactavit, ut gravissima deinde mala provenerint. Alios quoque morbos hujus generis, pectoris inflammationem magno cum periculo afferentes, ægros in discrimen vitæ adduxisse Medici Scriptores luculenter testantur.

« Itaque, si Medicinæ Professores acciti, monitique graver, » ut nihil a veritate alienum respondeant, unanimi consensu fa- » teantur (uti nobis ipsis accidit, cum adhuc Bononiæ versare- » mur) morbum esse talis naturæ, qualem superius commemo- » ravimus, ita ut nulla ætas libera et incolumis esse queat; et » affirmant illis ipsis, qui inter Cives salvi et integri numerantur, » eandem perniciem imminere; id præterea conferre plurimum » ad ejusmodi luem depellendam, aut evitandam, si tum ægro- » tantes, tum sani à piscibus et oleo, et quandoque pariter à lacte » et ovis abstineant; si, inquam, res ita se habeat, tum procul » dubio causa sufficiens judicanda est, quæ experientia immititur, » et quæ semper probata, et in posterum probanda videtur, ut » nempe Populus, seu Civitas integra à carnibus abstinendi præ- » cepto non teneatur. »

Neque ulla difficultas remove vos debet à consulendis Medicis, qui præstantiores habeantur. « Cavendum pariter, ut quid » quid revera senserint, scripto testari non prætermittant; quæ » conditio si desit in posterum, nulla unquam facultas Civitati, » aut Diœcesi carnibus, aut lacticiis vescendi tempore quadra- » gesimæ tribuetur: quippe id necessarium omnino videtur. » Accedit etiam, quod Medici, facilitate quadam incredibili pecu- liares quidem Cives à quadragesimæ præcepto liberos, et im- munes decernere soleant; (de qua re gravissimè monendi à vobis sunt, ne suas animas indulgendo nimis aggravent) cum verò pro universis Civibus idem statuendum proponitur, tum se difficiles, anxios, ac sollicitos præstare nos ipsi experti sumus. Postremo si velint percurrere ea, quæ in Italia, et extra ipsam præclarissimi Auctores Medici typis vulgarunt, facile deprehendent, abstinentiam ciborumque parcimoniam ab illis magnopere commenda- ri, discrimen inter morbos constitui, et certis rationibus ostendi, in curandis quibusdam morbis nequaquam requiri ut jusculum et carnes loco piscium, olei, et herbarum substituuntur; in aliis verò juvare plurimum, si sublatis carnibus, cum indicitur jejuniū, oleo, vel lacte ægotantes utantur: demum advertent, quàm diligenter, accuratèque scribant de pectoris incommodis, cum in omnibus generatim excitantur, ne corripiantur eodem morbo, qui adhuc incolumes à communi lue supersunt.

Hæc vobis indicanda putavimus. Reliquum est, ut vos hortemur, ne tam facile suscipiatis negotium petendæ facultatis utendi carnibus et lacticiis tempore quadragesimæ pro universa Civitate, vel Diœcesi. Quippe abrumpenda tandem est consuetudo, ob quam jam per tot annos in quibusdam locis hæc facultates tribui consueverunt. Illud etiam experientia à vobis compertum erit, delicatis quoque, ac mollibus abstinentiam quadragesimæ nullam inferre perniciem, neque plures ob hanc causam inter ægros, vel mortuos recenseri. Hanc rationem et institutum nos ipsi secuti sumus Romæ, ac Bononiæ (cujus Sedem adhuc retinemus,) cum nuper quadragesimæ tempus ageretur. Si vos id quoque præstabitis, neque facile à nobis pro universa Civitate, vel Diœcesi facultatem solvendi quadragesimæ abstinentiam postulabitis, vel (si necessarium id arbitremini) non aliter, quam servatis præmissis conditionibus, dispensationis instantia ad nos deferetur, non solum ii fructus provenient, quos jam indicavimus, sed etiam repulsæ pudorem evitabitis, nosque pariter ea molestia vindicabitis, quam ferimus, dum votis vestris minimè obsecundamus. Postremo vos omnes peramanter amplectimur, et Apostolicam Benedictionem vobis, Populisque vestris impertimur. Datum ex Arce Castri Gandulphi die 10 Junii 1745. Pontificatus Nostri Anno quinto.

EPISTOLA ENCYCLICA IV.

SUPER MISSARUM STIPENDIO.

QUANTA cura adhibenda sit, ut sacrosanctum Missæ Sacrificium non solum omni Religionis cultu ac veneratione celebretur, verum etiam ut à tanti Sacrificii dignitate cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, et importunæ atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliæque hujusmodi, quæ à simoniaca labe, vel certe à turpi quæstu non longè absunt, è medio tollantur, nemo est ex Catholica fidei cultoribus, qui ignoret. « Verum eòsque tandem progressa est, sicut non » sine ingenti cordis nostri mœrore undique accepimus, nonnul- » lorum sive ecclesiasticorum, sive laïcorum Virorum avaritia, » quæ est idolorum servitus, ut eleemosynas quidem seu stipendia » propter Missarum celebrationem juxta locorum consuetudines, » vel Diœcesanarum Synodorum Sanctiones in subsidium alimen- » torum unusquisque Sacerdotis dumtaxat pro regionum op- » portunitatibus præscripta, colligant; Missas verò celebrari » curent alibi, ubi eleemosynæ seu stipendia vel consuetudine, » vel Synodali lege pro singulis Missis attributa sunt minoris » pretii, quàm illic, ubi accipiuntur, darentur. Id quàm absonum » sit atque alienum ab ipsa sive expressa, sive tacita piè offeren- » tium voluntate, omnes plane intelligant, nec aliter existiman- » dum est; in illa enim potius Missas esse celebrandas quisque » vult, ad quam religionis et pietatis stimulus ductus eleemosynas » confert, aut in qua quispiam fortasse tumulatus est, quàm in

» alia Ecclesia sibi prorsus ignota. Quod sanè veluti mercaturis
 » faciendis à turpis lucri cupiditate inductum non solum ab a-
 » riæ suspitione, et viho, verum etiam à furti crimine, unde
 » restitutioni subjacet, haud immune, in causa est, ut bonorum
 » quamplurimi, ad quorum notitiam mercatura hujusmodi venit,
 » graviter offensi, ab eleemosynis ad celebrandas Missas amplius
 » offerendis sese absteineant. » Execrabilem hujusmodi abusum
 » alicubi sensim irrepentem detestantes Romani Pontifices Præde-
 » cessoris nostri, de consilio tum Congregationis S. R. E. Cardi-
 » naliū Universalis Inquisitionis contra hæreticam pravitatem,
 » tum Congregationis Cardinal. Conc. Tridentini Interpretum,
 » decretum voluerunt, nimirum à quolibet Sacerdote, stipendio
 » seu eleemosyna majoris pretii pro celebratione Missæ à quo-
 » cumque accepta non posse alteri Sacerdoti Missam hujusmodi
 » celebraturo stipendium seu eleemosynam minoris pretii erogari,
 » etsi eidem Sacerdoti Missam celebranti et consentienti, se ma-
 » joris pretii stipendium seu eleemosynam accepisse indicasset. »
 » Ea propter Vos, Venerabiles Fratres, in Apostolici ministerii,
 » et sollicitudinis nostræ partem adscitos rogamus, et maximopere
 » in Domino hortamur, ut custodientes vigilias super gregibus
 » vestris, enitami, ne ea pestis amplius pervagetur, sed ut pe-
 » nitus extinguatur. Ab avaritia enim, tanquam à radice, mala
 » omnia germinant, quam quidam appetentes erraverunt à fide, et
 » inseruerunt se doloribus multis. Avaritia quidem nulla potior
 » contagio, quæ conceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis per-
 » fectionisque opinionem magis inficiat evellatque. Avaritia opibus
 » Deum posthabere, ac servire Mammonæ docens, efficit, ut avari
 » hæreditatem non habeant in regno Christi, et Dei. Quod si hæc
 » in laicis hominibus minimè toleranda, atque adeo legibus coër-
 » cenda, quid in ecclesiasticis viris, qui terrenis rebus nuntium
 » miserunt, qui in sortem Domini vocati, qui Deo mancipati sunt?
 » Quid, quod non per mundana lucra, sed per Altaris ministerium
 » tam sordide, et cum sanctissimarum legum contemptu, et cum
 » Sacerdotalis characteris dedecore in avaritiam præcipiti animo
 » rapiantur? Contendite igitur, Venerabiles Fratres, quibus Christi
 » ovium cura demandata est, non solum ut verbo et exemplo
 » præeuntes, Christi sitis bonus odor in omni loco, unde populi
 » vestigia vestra sequantur; verum etiam ut ecclesiasticos primum,
 » deinde laicos viros ab infectis vitiorum pascuis avertentes, per
 » viam mandatorum Dei ad cœleste ovile currere doceatis. » Quo-
 » niam autem ita comparatum est, ut præsentis pœnæ metu sa-
 » lutaribus monitis facilius obtemperetur; per Edictum in vestris
 » Diocæsibus proponendum affigendumque, universis notum fa-
 » cite, quemcumque, qui eleemosynas seu stipendia majoris pretii
 » pro Missis celebrandis, quemadmodum locorum consuetudines,
 » vel Synodalia statuta exigunt, colligens, Missas, retenta sibi
 » parte earundem eleemosynarum seu stipendiorum accepto-
 » rum, sive ibidem, sive alibi, ubi pro Missis celebrandis minora
 » stipendia seu eleemosynæ tribuuntur, celebrari fecerit, laicum

» quidem seu sæcularem, præter alias arbitrio vestro irrogandas
 » pœnas, Excommunicationis pœnam, Clericum verò sive quem-
 » cunque Sacerdotem pœnam Suspensionis ipso facto incurrere;
 » à quibus nullus per alium, quam per nos ipsos, seu Romanum
 » Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo con-
 » stitutus, absolvi possit. » Fore autem in Domino confidimus,
 » uniusquisque memor conditionis suæ, posthac bene consultum
 » velit animæ suæ, nec tam salutares leges censurasque ecclesias-
 » ticas parvipendat. Interea Fraternalibus vestris Apostolicam
 » Benedictionem in populos etiam curæ vestræ commissos redun-
 » daturam peramanter impertimur. Volumus autem, ut præsen-
 » tium litterarum transumptis sive exemplis, etiam impressis,
 » manu alicujus Notarii publici subscriptis, et Sigillo personæ in
 » ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in
 » judicio, et extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus,
 » si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Ma-
 » riam Majorem sub Annulo Piscatoris die trigesima mensis Junii
 » anno millesimo septingentesimo quadagesimo primo, Pontificatûs
 » nostri anno primo.

EPISTOLA ENCYCLICA V.

SUPER MISSA PAROCHIALI, ET CONVENTUALI. ITEM DE DIVINÆ
 PSALMODIÆ CANTU.

CUM semper oblatas nobis occasiones Apostolica scripta diri-
 gendi ad Fraternalitates vestras libenter amplectimur, ut sinceræ
 nostræ erga vos dilectionis argumenta frequenter eluceant; tum
 verò majori animi alacritate idipsum præstamus, quum ad exci-
 tandum Fraternalitatum vestrarum zelum pro conservatione rectæ
 disciplinæ in Clero regimini vestro commisso, præsentibus re-
 rum, aut temporum conditionibus commovemur. Nec enim im-
 positum imbecillitati nostræ omnium Ecclesiarum sollicitudinis
 onus aliter sustinere nos posse confidimus, quam si divini cultûs
 augmentum, atque exactam ecclesiasticarum sanctorum in sin-
 gulis Diocæsibus custodiam religiosæ vigilantium Pastorum curæ,
 identidem inculcandâ, commendemus.

Hujus porro Epistolæ ad vos scribendæ occasionem nobis atque
 argumentum in primis præbet onus illud, quod omnibus anima-
 rum curam gerentibus incumbit, applicandi Missam Parochia-
 lem pro populo ipsorum curæ commisso: tum etiam applicatio
 Missæ Conventualis, quæ pro Benefactoribus in genere faciendâ
 est ab iis, qui Missas canunt in Ecclesiis Patriarchalibus, Me-
 tropolitanis, Cathedralibus, et Collegiatis; tum denique debitum
 psallendi, quo tenentur Canonici prædictarum Ecclesiarum
 Choro assistentes. Cujus quidem argumenti minimè nova, sed à
 scriptoribus frequenter habita tractatio est; cumque ea res in
 hujus Almæ Urbis nostræ Congregationibus, et potissimum in
 Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Car-
 dinalium Concilii Tridentini Interpretum, cujus Secretarii mu-

nere olim in minoribus constituti multos annos perfuncti sumus, multoties discussa ac definita fuerit; quamvis earumdem Congregationum Decreta plerumque circa eam uniformia, et sibi consona prodierint, eorumque Decretorum nonnulla etiam Pontificiam Prædecessorum nostrorum approbationem, et confirmationem meruerint; minimè tamen mirandum esset, eorum notitiam ad singulos quosque vestrum non adhuc pervenisse. Quapropter non modò opportunum, verùm etiam necessarium duximus, Encyclicam hanc Epistolam ad vos scribere, per quam, sublata demum diversarum, in quas scriptores abierunt, opinionum varietate, constans hujus Apostolicæ Sedis sententia prædictis rebus cuilibet innotescat, et Fraternitatibus vestris quædam veluti norma ac regula suppetat, juxta quam Synodales, aliasque vestras circa præmissa Constitutiones, Ordinationes, seu Edicta, quorum publicationem vobis injungimus, dirigere valeatis. Eorum verò executionem, dum, juxta ea, quæ in præsentibus tenenda atque servanda præscribimus, omni, qua decet, sollicitudine ac vigilantia urgere studebitis, nimimè dubitandum vobis erit, ne statutorum vestrorum implemento obicem, aut moram afferre valeant recursus ad hujus nostræ Curie Tribunalia forsitan habendi; utpote quos omnino rejiciendos esse præcipimus ac jubemus: quamobrem has ipsas litteras nostras in singulorum Tribunalium registis asservari volumus, atque ad earum præscriptum tam ipsorum Tribunalium resolutiones, quam de vestris decretis, quæ ipsis præsentibus in hærentes edituri estis, judicia exigi, et conferri mandamus.

Et quidem quod nuper enunciavimus, sacrosanctum Missæ Sacrificium à Pastoribus animarum applicari debere pro populo ipsorum curæ commisso, id veluti ex divino præcepto descendens, à sacra Tridentina Synodo disertè exprimitur sess. 23. cap. 1. de Reformat. per hæc notabilia verba: « Cum præcepto divino » mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, » oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre. » Et quamvis minimè defuerint, qui per inanes et frivolas interpretationes hujusmodi obligationem à sancta Synodo memoratam de medio tollere, vel saltem extenuare contenderint, quum tamen relata Concilii verba satis clara, et perspicua sint, « quumque prædicta » Congregatio ejusdem Concilii interpretationi privativè præpo- » sita, constanter edixerit; eos, quibus animarum cura demandata » est, non modò Sacrificium Missæ celebrare, sed illius etiam » fructum medium pro populo sibi commisso applicare debere, » nec illud pro aliis applicare, aut pro hujusmodi applicatione » eleemosynam percipere posse; quodque magis interest, quum » hæc intelligentia à Prædecessoribus nostris Romanis Pontifi- » cibus approbata fuerit, et confirmata: nihil jam amplius ulli » vestrum desiderandum superest, ut eam amplecti, eidemque » obsequi, necnon illius promptam executionem in vestris respec- » tivè Diocesisibus omni studio procurare debeatis. »

Neque nos tamen, qui, ut superius innuimus, in minoribus

adhuc degentes, munus Secretarii prædictæ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis plures annos obivimus, aliosque non paucos partim in Anconitanæ Cathedralis, partim in Metropolitanæ Bononiensis, patriæ nostræ dilectissimæ, quam adhuc retinemus, gubernatione assiduè transegimus; non, inquam, nos latent multiplicis generis effugia, per quæ nonnulli prædictæ obligationis implementum declinare satagant, quibusque proinde opportunè à nobis est occurrendum.

Quum enim sacrum Tridentinum Concilium, ne animarum cura negligatur, non uno in loco Episcopis mandet, ut quotiescumque opus fuerit, idoneos Vicarios cum certorum fructuum assignatione ad eandem curam exercendam eligant ac deputent, uti videre est sess. 6. c. 2. sess. 7. c. 5. et 7. sess. 21. c. 6. sess. 25. c. 16; non rarò autem eveniat, ut aliqua Ecclesia Parochiali vacante, Vicarius pariter ad implenda hujusmodi Ecclesiæ onera, usque ad novi Rectoris electionem, ab Episcopo deputari debeat, eodem Concilio Tridentino id jubente sess. 24. c. 28. de Reformat. nonnulli ex hujusmodi Vicariis nituntur se ipsos à prædicta obligatione subtrahere, vel ex eo quòd, habituali cura penes alium seu alios residente, ipsi actualem dumtaxat exerceant; vel quòd ipsi sint ad nutum amovibiles; vel ad breve tempus hujusmodi curæ sint addicti; ut nihil hic loquamur de Parochis Regularibus, qui à prædicta applicatione Missæ pro populo nonnunquam alienos se ostendunt. « Itaque mens nostra, et sententia est, sicuti » etiam pluries à prælaudatis Congregationibus judicatum fuit ac » definitum, quòd omnes et singuli, qui actu animarum curam » exercent, et non solum Parochi aut Vicarii sæculares, verùm » etiam Parochi aut Vicarii regulares, uno verbo, omnes et sin- » guli, de quibus supra dictum est, atque alii quicumque etiam » specifica, et individua mentione digni, æquè teneantur Missam » Parochialem applicare pro populo, ut præfertur, ipsorum curæ » commisso. »

Nonnulli verò ad evitandum hujusmodi obligationis implementum allegare solent, congruos sibi Parochiæ suæ redditus non suppetere; alii denique ad inveteratam consuetudinem confugiunt, sustinentes id neque sibi, neque decessoribus suis, per longum tempus, quòd immemorabile affirmant, unquam in usu fuisse. « Nos autem ad præcedentes prædictæ Congregationis » Concilii resolutiones nostram approbationem, et confirmatio- » nem extendimus; et quatenus opus sit, auctoritate Apostolica » iterum tenore præsentium decernimus, et declaramus, quòd, » licet Parochi, seu alii, ut supra, animarum curam habentes, » congruis præfinitis redditibus destituantur, et quamvis antiqua seu » etiam immemorabili consuetudine in ipsorum Diocesisibus seu » Parochiis obtinuerit, ut Missa pro populo non applicetur, ea- » dem nihilominus omnino in posterum ab ipsis debeat applicari. »

Dum tamen diximus, omnes animarum curam habentes Missæ Sacrificium pro populo sibi commisso applicare debere, non ideo statuere volumus, eosdem aut quotidie, aut quotiescumque ce-

lebraverint, ad prædictam applicationem pro populo teneri. Et quidem sacrosancta Tridentina Synodus sess. 23. c. 14. præcipit Episcopis curare, ut Sacerdotes saltem diebus Dominicis, et Festis solemnibus Missarum sacra faciant, « si autem curam habuerint animarum, tam frequenter ut suo muneri satisficiant, » Missas celebrent: » in pluribus autem Synodalibus Episcoporum constitutionibus novimus providè constitutos ac designatos esse dies, quibus animarum Pastores Missas celebrare debent. At verò nos id unum in præsentì suscepimus decernendum, quando nimirum iidem pro populo celebrare, et applicare teneantur; « et quamvis compertum habeamus id, quod aliàs à Congregatione Concilii responsum fuit, Parochum nempe pinguius redditibus dotatum quotidie pro populo celebrare, et applicare debere, eum verò, qui uberioribus hujusmodi redditibus non gaudeant, festivis tantum diebus id ipsum præstare teneri: » quum tamen pariter nobis perspectæ sint tum controversiæ super hoc ipso exortæ, nimirum ad quam summam pertinere debeant Ecclesiæ Parochialis proventus, ut pingues, et uberes appellari possint: quoniam pingues minimè habendi sunt redditus, etiam copiosi, quibus tamen multiplicia et gravia sint onera annexa; tum etiam multorum querelæ adversus hujusmodi decretum, tanquam plus æquo rigidum, excitatæ, nobis innotescant: « Idcirco opportunum censemus Fraternitatibus vestris declarare, » nobis abundè satisfactum fore, vobisque proinde satis esse posse, dum ii, qui animarum curam exercent, Sacrificium Missæ pro populo celebrent atque applicent in Dominicis aliisque per annum diebus Festis de præcepto; » quum prædicti Dominici, aliique Festi dies ii sint, in quibus juxta præceptum Concilii Tridentini sess. 5. c. 2. et sess. 24. c. 4. quilibet animarum curæ præpositus populum sibi commissum salutaribus verbis pascere debet, docendo ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; iidemque sint dies, de quibus eadem sancta Synodus statuit, ut « moneat Episcopus populum diligenter, teneri » unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei, » et quibus Parochi subditos suos in Doctrina christiana erudire debent; juxta id quod à prædicto Concilio in cit. c. 4. Episcopis præcipitur, ut nempe « saltem Dominicis et aliis festivis diebus pueros in singulis Parochiis, fidei rudimenta, et obedientiam erga Deum et parentes, » diligenter ab iis, ad quos spectavit, doceri » curent.

Et quia in nonnullis Diocæsisibus numerus dierum Festorum de præcepto, de Apostolica nostra auctoritate et consensu, eatenus est imminutus, ut nempe in aliquibus Festis Christi fideles et Missam audire et ab operibus servilibus abstinere debeant; in aliis verò populo permissum sit opera servilia exercere, firma remanente obligatione audiendi Missæ Sacrificium; nos, ut obortæ jam dubitationes circa onus applicationis Missæ Parochialis in hujusmodi diebus Festis, penitus eliminentur, « statuimus, et declaramus, quòd etiam iisdem Festis diebus, quibus populus

» Missæ interesse debet, et servilibus operibus vacare potest, » omnes animarum curam gerentes Missam pro populo celebrare » et applicare teneantur. »

Quia verò propria nonnunquam experientia satis agnovimus, aliquos esse Parochos adeo pauperes, ut ferme ex elemosynis, quas à fidelibus pro Missarum celebratione accipiunt, vivere cogantur; eos verò qui, Ecclesia Parochiali vacante, ad animarum curam exercendam, sub Vicarii, seu Œconomi nomine, deputantur, aliquibus in locis adeo illiberaliter tractari, ut exigui redditus ipsis constituti, et pauca incerta emolumenta eisdem obvenientia, ægrè ad eorum vitæ necessaria sufficiant, quod iis quoque non rarò evenire solet, qui in aliquibus Ecclesiis, habituali cura apud alios manente, actuali tantum exercitio sunt addicti, proindeque cum istis severè nimis agi videretur, si diebus festis, quibus potissimum hujusmodi occasio se offert, eisdem velitum esset elemosynam pro applicatione Missæ recipere: « Idcirco nos » tam istorum, quam illorum inopiam summopere miserantes, » eisdemque, quantum nobis integrum est, consulere volentes; » quamvis, ut supra dictum est, omnes et singuli prædicti teneantur diebus festis Missam pro populo celebrare, et applicare; attamen, quod pertinet ad prædictos Parochos egentes, » unicuique vestrum facultatem concedimus, cum iis, quos revera » tales esse noveritis, opportunè dispensandi, ad hoc, ut, etiam » diebus festis hujusmodi, elemosynam ab aliquo pio offerente » recipere, et pro ipso Sacrificium applicare, quatenus id ab eo » requiratur, liberè et licitè possint et valeant; dummodo ad » necessaria in populi commoditatem, in ipsa Ecclesia Parochiali » Missam celebrent; ea tamen adjuncta conditione, ut tot Missas » infra hebdomadam pro populo applicent, quot in diebus festis, » infra eandem hebdomadam occurrentibus, juxta peculiarem » intentionem alterius pii benefactoris obtulerint. »

Quod autem spectat ad Vicarios, sive Œconomos Ecclesiarum vacantium, quum à sacro Tridentino Concilio cit. sess. 24. c. 18. cuilibet Episcopo tribuatur facultas eos deputandi, et constituendi, « cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione; » Vestrum erit, Ven. Fratres, cum iis agere, qui vacantibus Ecclesiæ fructus exigunt, « ut egentibus Vicariis, qui exigua hujusmodi certorum fructuum assignatione, paucisque incertis proventus gaudeat, congruum aliquod augmentum præbeatur pro onere celebrandi, et applicandi Missam pro populo diebus festis. Quapropter pro iis locis, in quibus Ecclesiarum vacantium fructus ad commodum Cameræ nostræ Apostolicæ existunt, opportuna Thesaurario nostro Generali mandata dirigemus, quæ is denunciare non prætermittet peculiaribus dictorum locorum Collectoribus, cum quibus Episcopi ecclesiasticæ nostræ ditionis, cæterorumque locorum, in quibus, ut præfertur, Ecclesiarum vacantium fructus ad Cameram prædictam pertinent, officii sui partes in eum finem, de quo supra diximus, imponere debebunt. »

Ac demum, quoad illos, qui tanquam *Vicarii*, sive perpetui, sive ad tempus constituti, animarum curam administrant, quæ apud alios habitus, ratione alicujus Ecclesiæ Parochialis, ipsorum Ecclesiis, seu Monasteriis, Collegiis, aut Locis Pius olim unitæ; quamvis à recol. mem. Prædecessore nostro S. Pio Papa V. præfinita fuerit certa pars fructuum hujusmodi Vicariis assignanda, prout in ipsius Constitutione, quæ incipit, *Ad exequendum*, data Kalendis Novembris anni MDLXVII. distinctè statuitur; « nihilominus ubi præscripta fructuum portio, vel nullo modo, vel non integrè Vicariis prædictis assignata reperiatur, » vel etiam ubi ea, quæ ad normam prædictæ Constitutionis eisdem fuerit attributa, minimè sufficiens à vobis reputetur, » propter temporum circumstantias, et signanter pro implendo onere celebrandi et applicandi Missam pro populo diebus Festis de præcepto; utendum vobis erit potestate, quam fecit Episcopis Synodus Trid. sess. 7. c. 7. dum illorum arbitrio permisit, juxta temporum, atque injunctorum onerum rationem, congruam prædictis Vicariis fructuum portionem assignare; » quam ob causam nos etiam Fraternalibus vestris, quatenus opus sit, necessarias omnes et oportunas facultates imperitimus; quibuscumque appellationibus, privilegiis, aut exemptionibus, ut in eodem Concilio sancitur, adversus ea, quæ salubriter à vobis constituta fuerint, minimè suffragantibus.

Hæc igitur circa Missam Parochialem statuenda, et Fraternalibus vestris denuncianda judicavimus. Indeque gradum facientes ad ea, quæ pertinent ad Missam Conventualem, neminem vestrum latere putamus sacrorum Canonum sanctiones, quibus præcipitur, ut singulis diebus in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, et Collegiatis tum Horæ Canonice debitis modo et forma recitentur, tum etiam *Missa conventualis* celebretur; quæ adeo claræ sunt, ut nulla super iis oriri possit dubitatio, eaque de re perspicuæ pariter, et per omnia uniformes existunt Resolutiones ab hac Congregatione Vener. Fratrum nostrorum Concilii Tridentini Interpretum repetitis vicibus emanatæ, quas omnes Apostolica auctoritate nostra confirmamus, et approbamus, earum executionem vobis enixè inculcantes, « ut scilicet Missa Conventualis, quæ singulis diebus canitur à Clero prædictarum Ecclesiarum, pro earundem Benefactoribus in genere quotidie applicetur; » eodem prorsus modo, quo Missam Parochialem ab iis, qui curam Animarum gerunt, pro populo sibi commisso, singulis saltem diebus festis de præcepto, applicari debere superius declaravimus. « Itaque date operam, ut falsam quorundam opinionem eliminatis, quam in aliquibus Ecclesiis ejusmodi sive dolo malo, sive per errorem inventam esse novimus: quod nempe dum Missa Conventualis pro certo aliquo Ecclesiæ benefactore, vel grati animi ergo, vel ex vi oneris impositi celebratur, et applicatur, satis impletum censeatur debitum applicationis Missæ Conventualis. Etenim hujusmodi debitum non quidem respicit singulares alicujus Benefactores, sed

Benefactores in genere cujuslibet Ecclesiæ, cujus servitio ad dicti sunt quicumque in eadem sive Dignitates, sive Canonici, sive Mansionariatus, sive Beneficia Choralia obtinent, et Missam Conventualem suis respectivè vicibus celebrant. »

« Neque minùs improbandam noveritis aliorum sententiam, qui satis putant supradictam obligationem impletam esse, dum in eorum Ecclesiis pro Benefactoribus in genere aliqua interdum preces fiunt, vel anniversaria statis diebus Sacrificia pro illis peraguntur. » Nemo enim id sibi arrogare debet, ut impositæ obligationi alia ratione satisfacere possit, quam ea, quæ à lege ecclesiastica multoties præscripta sunt; nimirum Missam Conventualem singulis diebus pro Benefactoribus celebrando, eandemque pro illis in genere applicando.

Profectò non solum prioribus Ecclesiæ sæculis, verùm etiam temporibus haud longè à nostra ætate remotis (quod vos ex historia Ecclesiæ didicisse non dubitamus) servabatur olim in singulis Ecclesiis series accurata omnium et singulorum, quorum liberalitate unaquæque aucta fuerat, eorumque nomina sacris Diptychis (sic enim vocabantur) ideo consignata erant, ut eorundem recordatio nunquam interiret, utque pro iis tum preces funderentur, tum etiam Missæ Sacrificium offerretur, quam ob causam etiam prædictus Catalogus in plerisque Ecclesiis ob oculos Presbyteri celebrantis apponi consuevit, licet iidem pii Benefactores in suis donationibus nihil penitus pro se pacti essent, sed tantummodo pro peccatorum suorum remissione se bona sua Deo offerre declarassent. Ecclesiarum siquidem Præsules preces pro iis imperandas esse duxerunt: quamvis illi propria bona offerentes ne verbum quidem ea de re fecissent. Sacrorum hujusmodi Diptychorum usus sensim defecit; ob idque in oblivione jacent alicubi complurium benefactorum nomina. At non idcirco fas est deserere usum, et disciplinam orandi pro iis, et Sacrificium Missæ pro illis offerendi. Atque inde præceptum applicandi Missam Conventualem pro Benefactoribus in genere, originem atque rationem desumit.

Quemadmodum verò, loquendo de Missa Parochiali, superius dictum est, varias excusationes afferri solere, ad declinandam illius applicationem pro populo diebus festis de præcepto, ita pariter usvenit quoad applicationem quotidianam Missæ Conventualis pro Benefactoribus in genere. Ut autem superiores illæ, sic etiam hæc posteriores, providè è medio sublata fuerunt per oportunas Congregationis Concilii Tridentini resolutiones quas proinde in his etiam auctoritate nostra approbamus, et confirmamus.

Nonnulli siquidem obtentu *contrariæ consuetudinis*, etiam immemorabilis, in propria Ecclesia vigentis, se ab hujusmodi onere eximi posse sibi persuaserunt. « Verùm jam pluries responsum fuit; hujusmodi consuetudinem, licet immemorabilem, quæ potius abusus et corruptela dicenda est, nemini suffragari. » Alii à Missa pro Benefactoribus in genere applicanda se excu-

satos voluissent, ex eo, quod, alio quopiam Missarum onere obstricti inveniantur, vel ratione proprii Canoniciatûs, aut alterius Beneficii ecclesiastici, quod insimul cum Canonicali præbenda obtinent; vel quia, præter munus Canonici, seu Beneficiati, aut Mansionarii in Ecclesia Cathedrali seu Collegiata, quum etiam in eadem, vel in alia Ecclesia Parochialem curam exercent, dum Missam Conventualem canunt diebus festis de præcepto, debent pro populo sibi commisso eam applicare: ac proinde nequeunt eandem pro Ecclesiæ Benefactoribus specialiter offerre. Sed his quoque obviam itum est, mandando « singulis prædictis, ut Missam Conventualem, quam canunt, pro Ecclesiæ Benefactoribus » in genere applicent, pro aliis verò, pro quibus ipsi peculiariter Missam applicare tenentur, alterum substituant, qui ipsorum loco Missam hujusmodi celebret, applicetque. »

Aliorum pariter exceptio fuit, quod Missa Conventualis non semper à Canonicis, aut Dignitatibus celebretur, sed aliquando etiam à Beneficiatis, aut Mansionariis, quos minus æquum videtur pro Missæ celebratione omni eleemosyna carere, quæ unde desumi valeat, ignoratur. Cui tamen rei pariter consultum est, demandando, ut ea desumatur ex Massa distributionum.

Alii denique obtenderunt exiguitatem hujusmodi distributionum, quæ, ob detractam eleemosynam quotidianam pro Missa Conventuali, ad nihilum fere redactæ, vix foret, ut ab aliquo curarentur, cum magno detrimento servitii Ecclesiæ præstandi. Tridentina quidem Synodus sess. 24. c. 15. opportunas rationes ostendit, quibus Canonicalium Præbendarum inopiæ valeat provideri. Si verò designatam à Concilio viam, ut fere evenire solet, nequaquam iniuri posse contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recursum habere: cujus erit, perspecto ex vestris relationibus rerum statu, auctoritate Apostolica à Prædecessoribus nostris eidem impertita, et à nobis etiam præsentium tenore confirmata, quotidianam applicationem Missæ conventualis pro benefactoribus in genere, ut alias, ad Festos tantummodo dies reducere.

Non modò Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, et Collegiatis injunctum reperitur, ut quotidie Missa Conventualis in eisdem canatur, sed etiam in Rubricis generalibus, quarum exactissimam Fraternalitibus vestris custodiam commendamus, præscribitur, ut certis diebus non una, sed binæ, atque etiam aliquando tres Missæ Conventuales uno die celebrentur. Itaque quum nuper à nobis dictum fuerit, primam Missam Conventualem quotidie pro benefactoribus in genere celebrandam, et applicandam esse; nunc expendendum superest, an earundem Ecclesiarum Capitula Jurisdictioni vestræ respectivè subjecta adigere debeatis, ut alias quoque Missas, si plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro benefactoribus in genere similiter applicent.

Hujusmodi quæstio ab aliquibus ex vobis ecclesiastico zelo flagrantibus supradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum nos-

trorum Concilii Tridentini Interpretum proposita est. Jamque ante illius propositionem compertum fuerat, alias ab eadem Congregatione responsum fuisse, concedendam esse exemptionem ab onere applicandi secundam et tertiam Missam Conventualem pro benefactoribus in genere, attenda Canoniciatum et Beneficiorum tenuitate; ex quo inferri poterat, hujusmodi applicationis debitum manere, ubi de Ecclesiis pauperibus non ageretur. Verum cum hanc definiendæ quæstionis regulam apud prædictam Congregationem non admodum veteri observantia firmatam probe noverimus, cumque hujusce dubii solutionem eadem Congregatio nuper judicio nostro remittendam esse censuerit; « Nos » ita judicamus, idque vobis tenendum indicimus, laudandos » nempe, et confirmandos esse, quotquot sponte sua secundam, » aut tertiam Conventualem Missam pro benefactoribus in genere applicent; qui verò idem agunt ex vi consuetudinis in » ipsorum Ecclesia vigentis, iis imperandum, ut in ea consuetudine perseverent. Ubi verò id usu receptum non invenitur, » liberam omnino secundæ, tertięque Missæ Conventualis applicationem celebrantibus relinquendam esse, dummodo in » commemoratione pro Defunctis, Ecclesiæ benefactorum in » genere non obliviscantur. »

Huic demum Epistolæ nostræ finem imponentes, Fraternalitates vestras enixè hortamur, ut maximam curam, et vigilantiam in id conferatis, ut in Ecclesiarum vestrarum choris, præter devotam celebrationem, debitamque applicationem Missæ Conventualis, Horæ Canonice non præproperè, sed exactè, pausa, nempe interposita, et maxima qua decet, reverentia, ac religione canantur. Equidem scimus, in aliquibus Metropolitanis et Cathedralibus Ecclesiis, inter Canonicos eam opinionem invaluisse, ut se munus suum satis implere contendant, dum choro præsentibus assistunt, licet ipsi sibi silentium imperent, neque psallentibus Beneficiatis, aut Mansionariis in cantu se adjungant. In hujusce verò opinionis confirmationem adduci ab iisdem solent inveteratæ consuetudines, statuta peculiaria, aut etiam prætensa Ecclesiarum suarum Privilegia. At quum Synodus Tridentina sess. 24. c. 12. loquens de Dignitatibus, et Canonicis, qui choro interesse debent, unum eorum officium esse dicat: « in choro ad psallendum instituto, » Hymnis et Cantibus Dei nomen reverenter, distinctè, devotèque » laudare, » quumque pauca omnino sint Capitula, in quibus eodem modo à Canonicis choro assistitur, ideoque receptæ in universa Ecclesia disciplinæ paucos illos adversari dignoscatur; quum insuper opinio illa nunquam in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi præposita examinata sit, quin statim explosa fuerit, et improbat; quamvis præsumptis consuetudinibus, aliisque fundamentis, et rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiam Ecclesiarum Patriarchalium hujus nostræ urbis super hoc instantibus: quum denique idem judicium prolatum reperitur à pluribus Conciliis Provincialibus, ab hac etiam Apostolica Sede approbatis, et confirmatis: nihil jam reliquum esse videtur: quo-

minus pauciores universorum legi se accommodent. « Equidem
 » minimè nobis compertum est, quo peculiari titulo suffulti per-
 » suasum habeant unius, vel alterius Ecclesiæ Canonici, se mu-
 » neri suo satisfacere per simplicem in Choro assistentiam, absque
 » divinæ Psalmodiæ cantu. Verùm nisi illis præstò sit Aposto-
 » licum non præsumptum vel abrogatum, sed legitimum ac vigens
 » Privilegium sive Indultum, jure ac meritò verendum est, ne
 » isti, dum ita se gerunt, præbendarum ac distributionum fructus
 » minimè suos faciant; et consequenter ne ad eorum restitu-
 » tionem teneantur. » Quapropter vestrum erit, Venerabiles
 » Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque nobis, neque vobis
 » apud divinum Judicem fraudi sit, si in hujusmodi re, quæ tanti
 » est momenti, utpote quæ ad ipsius Dei cultum proximè spectat,
 » abusus et corruptelas, quas arguendo et increpando evellere de-
 » bebamus, dissimulatione ac silentio nostro fovisse et confirmasse
 » inveniamur. Interea Fraternitatibus vestris, quas intimo cordis
 » affectu complectimur, Apostolicam Benedictionem amantissimè
 » impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die XIX. Augusti
 MDCCXLIV. Pontificatus nostri Anno quinto.

EPISTOLA ENCYCLICA VI.

SUPER USURA.

Vix pervenit ad aures nostras, ob novam controversiam (nempe,
 an quidam contractus validus judicari debeat) nonnullas per Ita-
 liam disseminari sententias, quæ sanæ doctrinæ haud consen-
 taneæ viderentur; cum statim nostri Apostolici muneris partem
 esse duximus opportunum afferre remedium, ne malum ejus-
 modi, temporis diuturnitate, ac silentio, vires magis acquireret,
 aditumque ipsi intercludere, ne latius serperet, et incolones ad-
 huc Italiæ Civitates labefactaret.

Quapropter eam rationem, consiliumque suscepimus, quo
 Sedes Apostolica semper uti consuevit; quippe rem totam ex-
 plicavimus nonnullis ex Venerabilibus Fratribus nostris sanctæ
 romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui sacræ Theologiæ scientia,
 et Canonica Disciplinæ studio ac peritia plurimum commen-
 dantur: accivimus etiam plures Regulares in utraque facultate
 præstantes, quorum aliquos ex Monachis, alios ex Ordine Men-
 dicantium, alios demum ex Clericis regularibus selegimus: Præ-
 sulem quoque Juris utriusque laurea præditum, et in foro diu
 versatum adhibuimus. Diem quartam indiximus Julii, qui nuper
 præterit, ut coram nobis illi omnes convenirent, quibus naturam
 totius negotii declaravimus; quod illis antea cognitum perspec-
 tumque deprehendimus.

Post hæc præcepimus, ut omni partium studio, omnique cu-
 piditate soluti, rem totam accuratè perpenderent, suasque opi-
 niones scripto exararent; non tamen expetivimus ab ipsis, ut
 judicium ferrent de contractu, qui controversiæ causam initio

præbuerat, cum plura documenta non suppeterent, quæ neces-
 sario ad id requirebantur; sed ut certam de usuris doctrinam
 constituerent, cui non mediocre detrimentum inferre videbantur
 ea, quæ nuper in vulgus spargi cœperunt. Jussa fecerunt uni-
 versi: nam suas sententias palam declararunt in duabus Congre-
 gationibus, quarum prima coram nobis habita est die 18 Julii;
 altera vero die prima Augusti, qui menses nuper elapsi sunt; ac
 demum easdem sententias Congregationis Secretario scriptas
 tradiderunt.

Porro hæc unanimi consensu probaverunt.

« I. Peccati genus illud, quod usura vocatur, quodque in con-
 » tractu mutui propriam suam sedem, et locum habet, in eo est
 » repositum, quòd quis ex ipsomet mutuo, quod suapte natura
 » tantumdem dumtaxat reddi postulat, quantum receptum est,
 » plus sibi reddi velit, quam est receptum; ideoque ultra sortem,
 » lucrum aliquod, ipsius ratione mutui, sibi deberi contendat.
 » Omne propterea hujusmodi lucrum, quod sortem superet, illi-
 » citum, et usurarium est.

« II. Neque verò ad istam labem purgandam, ullum accessiri
 » subsidium poterit, vel ex eo, quòd id lucrum non excedens, et
 » nimium, sed moderatum; non magnum, sed exiguum sit: vel ex
 » eo, quòd is, à quo in lucrum solius causa mutui depositur,
 » non pauper, sed dives existat; nec datam sibi mutuo summam
 » relicturus otiosam, sed ad fortunas suas amplificandas, vel novis
 » cœmendis prædiis, vel quæstiosis agitandis negotiis, utilissimè
 » sit impensurus. Contra mutui siquidem legem, quæ necessariò in
 » dati atque redditi æqualitate versatur, agere ille convincitur,
 » quisquis eadem æqualitate semel posita, plus aliquid à quolibet,
 » vi mutui ipsius, cui per æquale jam satis est factum, exigere
 » adhuc non veretur: proindeque si acceperit, restituendo erit
 » obnoxius ex ejus obligatione justitiæ, quam commutativam ap-
 » pellant, et cujus est, in humanis contractibus æqualitatem
 » cujusque propriam, et sanctè servare, et non servatam exactè
 » reparare.

« III. Per hæc autem nequaquam negatur, posse quandoque
 » unà cum mutui contractu quosdam alios, ut aiunt, titulos, eos-
 » demque ipsimet universim naturæ mutui minimè imatos, et
 » intrinsecos, fortè concurrere; ex quibus justa omnino legitima-
 » que causa consurgat quiddam amplius supra sortem ex mutuo
 » debitam ritè exigendi. Neque item negatur, posse multoties
 » pecuniam ab unoquoque suam, per alios diversæ prorsus natu-
 » ræ à mutui natura contractus, rectè collocari et impendi, sive
 » ad proventus sibi annuos conquirendos, sive etiam ad licitam
 » mercaturam, et negotiationem exercendam, honestaque indi-
 » dem luera percipienda.

« IV. Quemadmodum verò in tot ejusmodi diversis contrac-
 » tum generibus, si sua cujusque non servatur æqualitas, quid-
 » quid plus justo recipitur, si minus ad usuram, (cò quòd omne
 » mutuum tam apertum, quam palliatum absit) at certè ad aliam

» veram iniustitiam restituendi onus pariter afferentem, spectare
» compertum est; ita si ritè omnia peragantur, et ad justitiæ li-
» bram exigantur, dubitandum non est, quin multiplex in iisdem
» contractibus licitus modus et ratio suppetat humana commercia,
» et fructuosam ipsam negotiationem ad publicum commodum
» conservandi, ac frequentandi. Absit enim à Christianorum ani-
» mis, ut per usuras, aut similes alienas injurias florere posse lu-
» crosa commercia existiment: cum contra ex ipso Oraculo divino
» discamus, quòd justitia elevelt gentem, miseros autem faciat po-
» pulos peccatum.

» V. Sed illud diligenter animadvertendum est, falsò sibi quem-
» quam, et nonnisi temerè persuasurum, reperiri semper, ac
» præsto ubique esse, vel unà cum mutuo titulos alios legitimos,
» vel secluso etiam mutuo, contractus alios justos, quorum vel titu-
» lorum, vel contractuum præsidio, quotiescumque pecunia, fru-
» mentum, aliudve id generis alteri cuicumque creditur, toties
» semper liceat auctarium moderatum, ultra sortem integram sal-
» vamque, recipere. Ita si quis censerit, non modò divinis docu-
» mentis et Catholicæ Ecclesiæ de usura judicio, sed ipsi etiam
» humano communi sensui, ac naturali rationi procul dubio ad-
» versabitur. Neminem etiam id saltem latere potest, quòd mul-
» tis in casibus teneatur homo, simplici ac nudo mutuo alteri
» succurrere, ipso præsertim Christo Domino edocente: Volenti
» mutuo à te, ne avertaris, et quòd similiter multis in cir-
» cumstantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero justoque
» contractui locus esse possit. Quisquis igitur suæ conscientiæ
» consultum velit, inquirat prius diligenter oportet, verè ne cum
» mutuo justus alius titulus, verè ne justus alter à mutuo contrac-
» tus occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum, omni-
» labis expers, et immune reddatur.»

His verbis complectuntur, et explicant sententias suas Car-
» dinales, ac Theologi, et viri Canonum peritissimi, quorum consi-
» lium in hoc gravissimo negotio postulavimus. Nos quoque
» privatum studium nostrum conferre in eandem causam non præ-
» terminisimus, antequam Congregationes haberentur, et quo tem-
» pore habebantur, et ipsis etiam peractis; nam præstantium viro-
» rum suffragia, quæ modò commemoravimus, diligentissimè
» percurrimus. « Cum hæc ita sint, approbamus, et confirmamus
» quæcumque in sententiis superius expositis continentur; » cum
» Scriptorum planè omnes Theologiæ, et Canonum Professores,
» plura sacrarum litterarum testimonia, Pontificum Decessorum
» nostrorum Decreta, Conciliorum, et Patrum auctoritas, ad eas-
» dem sententias comprobandas pene conspirare videantur. Insuper
» apertissimè cognovimus Auctores, quibus contrariæ sententiæ
» referri debent, et eos pariter, qui illas fovent, ac tuentur, aut illis
» ansam, seu occasionem præbere videntur. Neque ignoramus,
» quanta sapientia et gravitate, defensionem veritatis susceperint
» Theologi finitimi illis Regionibus, ubi controversiæ ejusmodi
» principium habuerunt. Quare has litteras Encyclicas dedimus

universis Italiæ Archiepiscopis, Episcopis, et Ordinariis, ut hæc
» tibi, Venerabilis Frater, et cæteris omnibus innotescerent; et
» quoties Synodos celebrare, ad populum verba facere, eumque sæ-
» cris doctrinis instruere contigerit, nihil omnino alienum proferat
» ab iis sententiis, quas superius recensuimus. Admonemus
» etiam vehementer, omnem sollicitudinem impendere, ne quis
» in vestris Diocesisibus audeat litteris, aut sermonibus contrarium
» docere: si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium et
» subjectum declaramus pœnis per sacros Canones in eos propositis,
» qui mandata Apostolica contempserint ac violaverint.

De contractu autem, qui novas has controversias excitavit, ni-
» hil in præsentiarum statuimus, nihil etiam decernimus modò de
» aliis contractibus, pro quibus Theologi, et Canonum Interpretes
» in diversas abeunt sententias. Atamen pietatis vestræ studium,
» ac Religionem inflammandam existimamus, ut hæc, quæ subji-
» cimus, executioni demandetis.

« Primùm gravissimis verbis populis vestris ostendite, usuræ
» labem ac vitium à divinis litteris vehementer improbari: illud
» quidem varias formas atque species induere, ut fideles Christi
» sanguine restitutos in libertatem et gratiam, rursus in extre-
» mam ruinam præcipites impellat; quocirca si pecuniam suam
» collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium ma-
» lorum fonte rapiantur, sed potius ab illis, qui doctrinæ ac vir-
» tutis gloria supra cæteros afferuntur, consilium exposcant.

» Secundo loco, qui viribus suis, ac sapientiæ ita confidunt, ut
» responsum ferre de iis questionibus non dubitent, (quæ tamen
» haud exiguum sacræ Theologiæ et Canonum scientiam requi-
» runt): ab extremis, quæ semper vitiosa sunt, longè se absti-
» neant: etenim aliqui tanta severitate de iis rebus judicant, ut
» quamlibet utilitatem ex pecunia desumptam accusent, tanquam
» illicitam, et cum usura conjunctam: contra verò nonnulli in-
» dulgentes adeo, remissique sunt, ut quodcumque emolumen-
» tum ab usuræ turpitudine liberum existiment. Suis privatis
» opinionibus ne nimis adhæreant; sed priusquam responsum red-
» dant, plures Scriptores examinent, qui magis inter cæteros
» prædicantur; deinde eas partes suscipiant, quas tum ratione,
» tum auctoritate plane confirmatas intelligent. Quòd si disputatio
» insurgat, dum contractus aliquis in examen adducitur, nullæ
» omnino contumeliæ in eos confingantur, qui contrariam sen-
» tentiam sequuntur, neque illam gravibus Censuris notandam
» asserant, si præsertim ratione, et præstantium Virorum tes-
» timoniis minimè careat: siquidem convicia, atque injuriæ vin-
» culum Christianæ charitatis infringunt, et gravissimam populo
» offensionem et scandalum præ se ferunt.

» Tertio loco, qui ab omni usuræ labe se immunes, et integros
» præstare volunt, suamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum
» legitimum solummodo percipiant, admonendi sunt, ut contrac-
» tum instituendum antea declarent, et condiciones inserendas
» explicent, et quem fructum ex eadem pecunia postulent. Hæc

» magnopere conferunt non modò ad animi sollicitudinem et scrupulos evitandos, sed ad ipsum contractum in foro externo comprobandum: hæc etiam aditum intercludunt disputationibus, quæ non semel concitandæ sunt, ut clarè pateat, utrum pecunia, quæ ritè data alteri esse videtur, revera tamen palliatam usuram contineat.

» Quarto loco vos hortamur ne aditum relinquatis ineptis illorum sermonibus, qui dicunt, de usuris hoc tempore quæstionem institui, quæ solo nomine contineatur, cum ex pecunia, quæ qualibet ratione alteri conceditur, fructus ut plurimum comparetur. Etenim quàm falsum id sit, et à veritate alienum, plane deprehendimus, si perpendamus naturam unius contractus ab alterius natura prorsus diversam et sejunctam esse; et ea pariter discrepare magnopere inter se, quæ à diversis inter se contractibus consequuntur. Revera discrimen apertissimum intercedit fructum inter, qui jurè licito ex pecunia desumitur, ideoque potest in utroque foro retineri; ac fructum, qui ex pecunia illicitè conciliatur, ideoque fori utriusque judicio restituendus decernitur. Constat igitur, haud inanem de usuris quæstionem hoc tempore proponi ob eam causam, quòd ut plurimum ex pecunia, quæ alteri tribuitur, fructus aliquis excipiatur.»

Hæc potissimum vobis indicanda censuimus, sperantes fore, ut mandetis executioni quæcumque per has litteras à nobis præscribuntur; opportunis quoque remediis consulatis, uti confidimus, si fortè ob hanc novam de usuris controversiam in Diœcesi vestra turbæ concitentur, vel corruptelæ ad labefactandum sanæ doctrinæ candorem, et puritatem inducantur: postremo vobis, et Gregi curæ vestræ concredito, Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die primâ Novembris MDCCXLV. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA ENCYCLICA VII.

SUPER MATRIMONIIS SECRETIS.

Satis vobis compertum esse non dubitamus, *Venerabiles Fratres*, eam semper fuisse piæ Matris Ecclesiæ vigilem curam, ut Sacramentum Matrimonii, *Magnum*, ab Apostolo nuncupatum publicè, et palam à fidelibus celebraretur. Quòd quidem ut diligentius, quàm antea factum fuerat, in posterum ab omnibus observaretur, sancta Tridentina Synodus Lateranensis Concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo, præcepit, ut in posterum, antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festis in Ecclesia inter Missarum solemniam publicè denuntiatur: deindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Ecclesiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parocho, seu Ordinarii licentia, et duobus, vel tribus testibus præ-

sentibus ritè procedatur. Voluit etiam eadem sancta Synodus, apud Parochum diligenter librum custodiri, in quo conjugum et testium nomina, diesque, et locus Matrimonii describantur.

Providæ tamen hujusmodi leges, tanta auctoritate saluberrimè institutæ, prava horum temporum conditione sensim prolabi visæ sunt, et enerves propemodum reddi, ob Matrimonia usu nimis recepta, quæ occultè adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri potest, obliteretur, et in tenebris ignorantia perpetuò jaceat conspulta. In more etenim positum est, illa celebrari nullis præviis factis denunciationibus, coram solo Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibita præsentia tantum duorum testium appositè à contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum est suspecta, remque peragi sæpe extra Ecclesiam, quandoque etiam intra illam, januis tamen oclis, vel eo temporis momento, quo semota alterius cujusvis præsentia, scientia initi Matrimonii præter Parochi, Contrahentium, testiumque personas, alios penitus effugiat.

Quantum à Sacramenti dignitate, et ab ecclesiasticarum legum præscripto occulta hæc Matrimonia, *Conscientia* vulgò nuncupata, ut plurimum abhorreant, satis superque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitiosos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præsertim verò eorum, qui divini Judicii interminatione posthabita, priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia spe futuri Matrimonii decepta et in turpem secum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorundam verò mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere secretum Matrimonium audeant post alterum secretò itidem contractum, et nondum prioris conjugis morte solutum, seseque magno scelere polygamos reddant. Alii etiam eò impudentiæ devenere ut in hujus magni Sacramenti contemptum, post primas secretò initas, et alteras aut publicè, aut privatim nuptias contrahendo, sese audaciùs polygamia pariter innodare non perhorrescant. Age verò quàm gravia, quàm nullo pacto ferenda ex his Matrimoniis mala orientur. Si enim ad quamcumque Matrimonii suspicionem summoventam, vicum seorsim à muliere vivere contingat, sublata est illico individua vite consuetudo, et contemptum est verbum Domini: « Adhærebit » homo uxori suæ, et erunt duo in carne una. » Sin hæc vite consuetudo servetur, nemo est, qui illam criminis non arguat, et utpote detestabilem, in scandali materiam non traducat. Neque illata per scandalum dispendia rependit subsecuta celebratio occulti Matrimonii, quod in tenebris delitescit, et ab omnibus ignoratur.

Leviore quoque damna non sunt, quæ susceptæ proli irrogantur. Sæpe enim contingit, illam à parentibus, et a matre præsertim amotam, nec piè, nec liberaliter institui; sed incertis fortunæ casibus objectam relinqui; nisi etiam parentes ipsi contra naturæ leges, ausu nefario illius vite insidientur. Ubi verò tam immane facinus parentes deterreat, illosque ad sobolem alendam, insti-

luendamque humanitas ipsa compellat; alia imminet liberis susceptis ex occulto Matrimonio lugenda avitarum facultatum, et bonorum jactura, pro quorum possessione assequenda quamvis clament jura sanguinis, illis tamen careant necesse est propter occulta parentum Matrimonia et ademptam legitimitatis, et filiationis probationem. Huic etiam malorum origini sunt referenda ipsa quoque secreta Matrimonia contracta à filiifamiliâs contra patris justè dissentientis voluntatem; ex quibus quàm gravia incommoda exoriri soleant, neminem latet. Quid plura? adeo invaluit malitia, ut quandoque in minoribus Ordinibus constituti pensiones, et beneficia, ad divinum cultum et ecclesiastica munia instituta, etiam post initum clam Matrimonium retinuerint, sibi que de mammona iniquitatis loculos miserrimè comparaverint.

Deslenda hæc igitur potiùs uberibus lacrymis, quàm latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex hac Apostolicæ Sedis specula omnes sibi vindicet nostræ vigilantia curas; temperare non possumus, quin vos ipsos, Ven. Fratres, in partem nostræ sollicitudinis evocantes, vestram pietatem, et zelum excitemus ad custodiendas vigilias noctis super grege vobis credito, quem luctuosa horum temporum conditio in discrimen adducit. Primum itaque periculi non infrequens occasio vos reddat difficiliore ad remittendum publicationes, à quibus contracturi Matrimonium sæpe per malitiosam suggestionem petunt dispensari. Quàm cautè, solerterque oporteat ea in re Episcopos versari, non obscura vobis à Concilio Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem sancta Synodus) probabilis fuerit suspicio Matrimonium malitiosè impediri posse, si præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem Parocho, et duobus testibus præsentibus Matrimonium celebretur, et deinde, ante illius consummationem denuntiationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, faciliùs detegantur. Præterea licet Episcopo relictum sit omnimode super denuntiationibus dispensare, hæc tamen facultas, non à sola dispensantis voluntate pendet, sed à Tridentino coercetur arctis prudentiæ, discretique arbitrii legibus; quod idem est, ac legitimam causam dispensationis requirere.

Parem quoque, imò fortasse majorem vigilantiam necesse est à vobis adhiberi, ne post remissas denuntiationes celebretur Matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipso Parocho, vel à vobis deputato, præsentibus duobus vel tribus testibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriatur. Id enim ut ad præscriptum sacrorum Canonum licitè fieri possit, non satis est obvia quævis, et vulgaris causa, sed gravis, urgens, et urgentissima requiritur. A sacro nostræ Pœnitentiariæ tribunali, eo potissimum casu fit potestas ita celebrandi Matrimonium, quo vir, et fœmina in figura Matrimonii publicè degentes, et de quibus nulla viget criminis suspicio, in occulto tamen concubinato perseverent; facile enim quisque conjiciet, quàm absolum esset,

eos à statu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publicè contraheudum Matrimonium prævis denuntiationibus compelli. Hanc verò praxim vobis duximus proponendam, non quia dispensatio præmisso casui solum congruat, cum alii similes, et fortasse urgentiores esse possint, in quibus dispensari expediat; sed quia vestri pastoralis officii partes versari debent in sedulo investiganda et urgenti causa dispensationis, ne Matrimonia occultè celebrata luctuosos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recensuimus.

Hunc porro in scopum vos hortamur, et impensè admonemus, ut personarum Matrimonium secretò contrahere petentium diligens fiat à vobis inquisitio: an scilicet ejus qualitatis, gradùs, et conditionis sint; quæ id probè exposcant; an sint sui, vel alieni juris; an filiifamiliâs, quorum nuptiæ patri justè dissentienti sint invisæ; ab Episcopali etenim, quod geritis, munere nimium esset alienum, facilem præberi filio mobedientiæ occasionem; an res sit de personis ecclesiasticis, licet in minoribus Ordinibus constitutis, pensiones, et beneficia ecclesiastica obtinentibus, ut detestabilis illorum retentio in statu uxorato congruis remediis postea compescatur. Potissimum verò curet vestra sollicitudo, antequam secreti Matrimonii licentia concedatur, ut contrahentes clara, et indubia, et à quavis fraude immunia exhibeant documenta status liberi, ad avertendum ab iis, qui improbi sunt ingenii, polygamia periculum.

Quod attinet ad Ministrum secreti Matrimonii, volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex contrahentibus, quem notitia personarum, experientia, et diuturnus rerum usus quovis Sacerdote extraneo peritorem effecisse præsumuntur. Si quæ tamen vobis occurrant circumstantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi exposcere videantur, gravi impellente causa, is sacerdos à vobis eligatur, qui probitate, et doctrina, et obeundi muneris peritia commendetur. Uni tamen, aut alteri Sacramento Ministro à vobis deputando districtè præcipiatur, ne Matrimonio intersit, nisi prius paterna charitate conjuges in Domino monuerit, sobolem procreandam regenerari quàmprimùm oportere sacro Baptismatis lavacro; ac Christo Judici districtam reddituros esse rationem nisi filios ut legitimos agnoverint, eosque pietate, bonisque moribus imbuerint, et frui patiantur bonis temporalibus, à majoribus in supremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

Celebrato autem Matrimonio, indilatè à Parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum est, exhibeatur Episcopo illius scriptum documentum, cum nota loci, et temporis, testiumque qui celebrationi interfuerunt. Vestrum erit postea diligenter incumbere, ut ad perennem gestæ rei memoriam præfatum documentum fideliter transcribatur in libro prorsus distincto ab altero, in quo Matrimonia publicè contracta de more annotantur. Hujusmodi liber pro Matrimoniis secretis appositè compactus, clausus et sigillis obsignatus, in vestra Episcopali Cancellaria cautè erit custo-

diendus : et eo tantum casu resignari, et aperiri vestra accedente licentia eum patiemi, quo alia id genus Matrimonia describi oporteat, vel id sibi vindicet justitiæ administrandæ necessitas, vel demum quo aliquod documentum ab eo exposcant verum interesse habentes, quibus probationum aliunde petendarum non suppetit copia : sedulo tamen animadvertentes, ut, re absoluta, denuo claudatur, et sigillis, ut antea, obsignetur. Fides, seu attestations clam celebrati Matrimonii à Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochii gessit, exarandæ, vobisque exhibendæ, transcribantur in dicto libro, prout jacent de verbo ad verbum à persona à vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatiq; nominis luculentum habeat testimoniura. Fides verò, et attestations ipsæ in secretiori loco sartæ, tectæque à vobis servantur.

Quod si ex occulto hujusmodi Matrimonio prolem nasci contingat : eadem mundetur salutari aqua Baptismi in Ecclesia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indistinctè confertur. Et quia ad operiendum clam initum Matrimonium facile est in libro baptizatorum nullam fieri mentionem parentum, et eorum nomina consultò reticere, volumus, ac expressè mandamus, ut à patre baptizati, eoque defuncto, ab illius matre suscepta proles vobis denunciatur, dictaque denunciatio fiat vel immediatè per parentes ipsos, vel per litteras eorum caractere exaratas, vel per fide dignam personam ab ipsis parentibus designatam, ut certò et clarè vobis constet, quòd proles tali loco et tempore, vel reticitis, vel falsò expressis nominibus Parentum, baptizata, est legitima, licèt oculi Matrimonii fœdere procreata. Quæ sanè omnia cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in libro fideliter describentur ab eo, cui facta à vobis est potestas annotandi Matrimonia occultè celebrata. Liber, in quem baptizatorum, ac utriusque parentis nomina referentur, quamvis distingui debeat ab altero Matrimoniorum, eadem tamen diligentia, iisdemque cautelis in Cancellaria Episcopali clausus, et sigillis obsignatus erit custodiendus, prout librum Matrimoniorum cautè custodiri supra mandavimus.

Quia verò nonnulli deesse non possunt, qui propriæ conscientiæ vocibus obsurdescant, et nostris hisce mandatis parere negligant; debita pœnarum districtione pro modo culpæ à vobis puniantur. Quinimmo cum satis nobis experientia compertum sit, in hujusmodi negotiis homines, in terram oculos declinantes ob humanos respectus, tardiores effici, et à recta agendi semita revocari; mandamus idcirco, Matrimonia occulta à vobis evulgari, et nota fieri, si certò vobis constiterit, ex aliquo Matrimonio occulto procreatam fuisse sobolem, et baptizatam suppressis parentum nominibus, nulla præstita vobis notitia, ut par erat, ab illius parentibus intra triginta dies à nativitate numerandos. Ne autem contumaces, et inobedientes, violatæ fidei, proditiq; secreti Pastores suos insimulent; sedulo à vobis curandum est, ut à Parocho, vel alio Sacerdote pro secreta celebratione

Matrimonii à vobis deputando, conjuges clarè, et apertè moneantur, ea lege, et pacto illis permitti secreti Matrimonii celebrationem, ut soboles inde procreanda non solum regeneretur sacro Baptismate, sed post Baptisma denunciatur Episcopo cum nota loci, et temporis administrati Sacramenti, ac sincera indicatione parentum, à quibus ortum habuit, quemadmodum supra præmissum est : alioquin Matrimonium licèt contractum data per Episcopum secreti fide, in lucem proferetur in gratiam filiorum, et ad propulsandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam. Volumus denique, ac mandamus fidem, seu attestations Matrimonii clam initi, et sobolis ex eo procreata, excerptas ex dictis libris, modo, quo dictum est, apud vos cautè custodiendis, tantam promereri fidem, quantum sibi alii libri Parochiales Baptismatis, et Matrimonii vindicare consueverunt.

Hæc à vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate observari enixè præcipimus ad communem animarum salutem, et ad præsidium ecclesiasticæ disciplinæ, propter invalescentem hominum malitiam nova semper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Cæterum nostris hisce Litteris sublata nolimus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, consona dignoscet prudentia vestra, ad pastorale officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ charitatis et benevolentia testem Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17 Novembris 1741. Pontificatûs nostri anno secundo.

CAPUT II.

DECRETUM I.

Contra sollicitantes, et complices peccati turpis.

Sacramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam sancti Patres aptè nuncuparunt, nos licèt immerentes ad universi Dominici Gregis curam superna dispositione vocati, omne studium et pastorem sollicitudinem adhibere tenemur, ne, quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate per fugium, per dæmonum fraudem, et hominum Dei beneficiis perversè utentium malitiam, naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitum; et quod in salutem et curationem animarum à Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorundam Sacerdotum improbitate in earum perniciem, atque interitum vertatur.

Dudum quidem à fel. rec. Gregorio Papa XV. Prædecessore nostro per suas litteras in forma Brevium sub datum Romæ apud S. Mariam Majorem die xxx. Augusti MDCXXII. Pontificatûs sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacerdotes audiendis Confessionibus deputatos, ad turpia, et inhonesta sollicitantes : et deinceps successivis tem-

diendus : et eo tantum casu resignari, et aperiri vestra accedente licentia eum patiemi, quo alia id genus Matrimonia describi oporteat, vel id sibi vindicet justitiæ administrandæ necessitas, vel demum quo aliquod documentum ab eo exposcant verum interesse habentes, quibus probationum aliunde petendarum non suppetit copia : sedulo tamen animadvertentes, ut, re absoluta, denuo claudatur, et sigillis, ut antea, obsignetur. Fides, seu attestations clam celebrati Matrimonii à Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochii gessit, exarandæ, vobisque exhibendæ, transcribantur in dicto libro, prout jacent de verbo ad verbum à persona à vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatiq; nominis luculentum habeat testimoniura. Fides verò, et attestations ipsæ in secretiori loco sartæ, tectæque à vobis servantur.

Quod si ex occulto hujusmodi Matrimonio prolem nasci contingat : eadem mundetur salutari aqua Baptismi in Ecclesia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indistinctè confertur. Et quia ad operiendum clam initum Matrimonium facile est in libro baptizatorum nullam fieri mentionem parentum, et eorum nomina consultò reticere, volumus, ac expressè mandamus, ut à patre baptizati, eoque defuncto, ab illius matre suscepta proles vobis denunciatur, dictaque denunciatio fiat vel immediatè per parentes ipsos, vel per litteras eorum caractere exaratas, vel per fide dignam personam ab ipsis parentibus designatam, ut certò et clarè vobis constet, quòd proles tali loco et tempore, vel reticitis, vel falsò expressis nominibus Parentum, baptizata, est legitima, licèt oculi Matrimonii fœdere procreata. Quæ sanè omnia cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in libro fideliter describentur ab eo, cui facta à vobis est potestas annotandi Matrimonia occultè celebrata. Liber, in quem baptizatorum, ac utriusque parentis nomina referentur, quamvis distingui debeat ab altero Matrimoniorum, eadem tamen diligentia, iisdemque cautelis in Cancellaria Episcopali clausus, et sigillis obsignatus erit custodiendus, prout librum Matrimoniorum cautè custodiri supra mandavimus.

Quia verò nonnulli deesse non possunt, qui propriæ conscientiæ vocibus obsurdescant, et nostris hisce mandatis parere negligant; debita pœnarum districtione pro modo culpæ à vobis puniantur. Quinimmo cum satis nobis experientia compertum sit, in hujusmodi negotiis homines, in terram oculos declinantes ob humanos respectus, tardiores effici, et à recta agendi semita revocari; mandamus idcirco, Matrimonia occulta à vobis evulgari, et nota fieri, si certò vobis constiterit, ex aliquo Matrimonio occulto procreatam fuisse sobolem, et baptizatam suppressis parentum nominibus, nulla præstita vobis notitia, ut par erat, ab illius parentibus intra triginta dies à nativitate numerandos. Ne autem contumaces, et inobedientes, violatæ fidei, proditiq; secreti Pastores suos insimulent; sedulo à vobis curandum est, ut à Parocho, vel alio Sacerdote pro secreta celebratione

Matrimonii à vobis deputando, conjuges clarè, et apertè moneantur, ea lege, et pacto illis permitti secreti Matrimonii celebrationem, ut soboles inde procreanda non solum regeneretur sacro Baptismate, sed post Baptisma denunciatur Episcopo cum nota loci, et temporis administrati Sacramenti, ac sincera indicatione parentum, à quibus ortum habuit, quemadmodum supra præmissum est : alioquin Matrimonium licèt contractum data per Episcopum secreti fide, in lucem proferetur in gratiam filiorum, et ad propulsandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam. Volumus denique, ac mandamus fidem, seu attestations Matrimonii clam initi, et sobolis ex eo procreata, excerptas ex dictis libris, modo, quo dictum est, apud vos cautè custodiendis, tantam promereri fidem, quantum sibi alii libri Parochiales Baptismatis, et Matrimonii vindicare consueverunt.

Hæc à vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate observari enixè præcipimus ad communem animarum salutem, et ad præsidium ecclesiasticæ disciplinæ, propter invalescentem hominum malitiam nova semper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Cæterum nostris hisce Litteris sublata nolimus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, consona dignoscet prudentia vestra, ad pastorale officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ charitatis et benevolentia testem Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17 Novembris 1741. Pontificatûs nostri anno secundo.

CAPUT II.

DECRETUM I.

Contra sollicitantes, et complices peccati turpis.

Sacramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam sancti Patres aptè nuncuparunt, nos licèt immerentes ad universi Dominici Gregis curam superna dispositione vocati, omne studium et pastorem sollicitudinem adhibere tenemur, ne, quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate per fugium, per dæmonum fraudem, et hominum Dei beneficiis perversè utentium malitiam, naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitum; et quod in salutem et curationem animarum à Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorundam Sacerdotum improbitate in earum perniciem, atque interitum vertatur.

Dudum quidem à fel. rec. Gregorio Papa XV. Prædecessore nostro per suas litteras in forma Brevium sub datum Romæ apud S. Mariam Majorem die xxx. Augusti MDCXXII. Pontificatûs sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacerdotes audiendis Confessionibus deputatos, ad turpia, et inhonesta sollicitantes : et deinceps successivis tem-

poribus ad earum litterarum interpretationem, ac declarationem plura subinde à Congregatione Vener. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sub die XI mensis Februarii anno Domini MDCLXI. prodierunt decreta, et à rec. mem. Alexandro PP. VII. pariter Prædecessore nostro in Congregatione Generali die 24 Septembr. MDCLXV. coram eo habita, inter alias ab evangelica veritate et sanctorum Patrum doctrina alienas, et dissonas propositiones, sexta videlicet et septima, huc revocandæ, damnatæ, et prohibitæ fuerunt. Nos itaque maturè perpicientes, quanti momenti sit ad æternam animarum salutem ea ubique exactè observari, et quanti ad infirmas oves curandas et decorem S. Ecclesiæ Dei retinendum intersit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefariè abutentes pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant; sed animo secum recolentes, se à Christo Domino Præsides, et Judices animarum constitutos, et sanctitate, quæ sublimitati, ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum administrent: motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra præfatas litteras hujusmodi, ac omnia, et singula decreta prædicta ad illarum interpretationem, et declarationem emanata Apostolica auctoritate tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque omnibus, et singulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus, et mandamus omnibus locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciaarum, civitatum, dominiarum, et locorum universi orbis Christiani in suis respectivè Diocesisibus, ut diligenter, omnique humano respectu postposito, inquirant, et procedant contra omnes, et singulos Sacerdotes, tam sæculares, quam regulares quomodolibet exemptos, ac Sede Apostolicæ immediatè subjectos, quorumcumque Ordinum, Institutorum, Societatum, et Congregationum, et cujuscumque dignitatis, et præeminentiæ, et quovis Privilegio, et indulto munitos, « qui aliquem pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediatè post Confessionem, vel occasione, aut prætextu Confessionis, vel etiam extra occasionem Confessionis in Confessionali sive in alio loco ad Confessiones audiendas destinato, aut electo simulatione audiendi ibidem Confessionem, ad inhonestam et turpia sollicitare, vel provocare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut post legendam tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint: » et quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate et circumstantiis severè animadvertant per condignas pœnas juxta memoratam Gregorii Prædecessoris nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inserta haberi volumus: dantes etiam, si opus sit, et rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, et Ecclesiæ Dei injuriosum remaneat ob probatio-

num defectum impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam procedendi cum testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia, et alia adminicula concurrant.

« Meminerint præterea omnes, et singuli Sacerdotes ad Confessiones audiendas constituti, teneri se, ac obligari suos pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo monebre juxta occurrentium casuum circumstantias de obligatione denunciandi locorum Ordinariis prædictis, personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem validè impertientem careat, aut sollicitatio inter Confessarium, et pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi pœnitens consenserit, sive consensum minime præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluerit, aut sollicitatio à Confessario, non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant insuper diligenter Confessarii, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio sollicitatos, Sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes delinquentem indicaverint competenti Judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturos spondeant, ac promittant.

« Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, aliorum impiis suasionibus aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, et Ecclesiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud ecclesiasticos Judices falsò sollicitationis insimulant: ut igitur tam nefaria audacia, et tam detestabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque persona, quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per seipsum innocentes Confessarios impiè calumniando, vel scelestè procurando, ut id ab aliis fiat, à quocumque Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, et dignitate munito, præterquam à nobis, nostrisque successoribus, nisi in fine vitæ, et excepto mortis articulo, spe absolutionis obtinendæ, quam nobis, et successoribus prædictis reservamus, perpetuo careat. »

Demum magnò opere cupientes à Sacerdotalis Judicii, et Sacri tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, et Sacramentorum contemptum, et Ecclesiæ injuriam longe summovere et tam exitiosa hujusmodi mala prorsus eliminare, et quantum in Domino possumus, animarum periculis occurrere, quas sacrilegi quidam dæmonis potius, quam Dei ministri, loco eas per Sacramentum Creatori suo, ac nostro reconciliandi, « majori peccatorum mole onerantes in profundum iniquitatis barathrum nefariè submergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium et aliquorum in Theologia Magistorum consilio desuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Episcoporum supplicationibus, hac nostra in perpetuum valitura sanctione, quemadmodum à pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones jam factam esse novi-

mus, omnibus et singulis Sacerdotibus, tam secularibus quam regularibus cujuscumque Ordinis ac dignitatis, tametsi alioquin ad Confessiones excipiendas approbatis et quovis Privilegio et indulto, etiam speciali expressione, et specialissima nota, et mentione digna suffultis, Auctoritate Apostolica, et nostrae potestatis plenitudine interdiximus, et prohibemus, ne aliquis eorum extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, et deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, Confessionem Sacramentalem personæ complicit in peccato turpi atque inhonesto contra sextum Decalogi præceptum commisso excipere audeat, sublata propterea illi ipsi quacumque auctoritate, et jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam, adeo quidem, ut absolutio, si quam impertierit, nulla, atque irrita omnino sit, tanquam impertita à Sacerdote, qui jurisdictione, ac facultate ad validè absolvendum necessaria privatus existit, quam ei, per præsentis has nostras, adimere intendimus: et nihilominus si quis Confessarius secus facere ausus fuerit, majoris quoque excommunicationis poenam, à qua absolventi potestatem nobis solis, nostrisque successoribus dumtaxat reservamus, ipso facto incurrat. Declarantes etiam, et decernentes, quòd nec etiam in vim cujuscumque Jubilæi, et etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti, Confessionem dicti complicit hujusmodi quisquam valeat excipere, eique Sacramentalem absolutionem elargiri; cum ad hunc effectum, et in hoc casu nullus Confessarius, utpote qui in hujusmodi peccati, et poenitentis genere, jurisdictione, ut præfertur, careat, et absolventi facultate à nobis privatus existat, habendus sit pro Confessario legitimo, et approbato. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, præsertim, quæ nuncupantur Cruciatæ sanctæ, vel Jubilæi universalis, et plenarii, necnon quibusvis Ecclesiarum, et Monasteriorum, et Ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis, et Litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clausulis, et decretis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, et innovatis, quibus omnibus, eorum tenores præsentibus pro expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter, et expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus demum, ac præcipimus, ut omnes locorum Ordinarii, tam præsentis, quam futuri pro tempore existentes, in approbatione Confessoriorum, tam prædictam Constitutionem Gregorii Prædecessoris nostri, quam præsentem hanc nostram ab omnibus Sacerdotibus approbandis attentè legi, et accuratè observari curent, moneantque eos in Domino, atque hortentur, ut sacrum Ministerium ipsorum fidei commissum summa animi

Innocentia, morum puritate, judicii integritate peragant, exhibeantque semetipsos, ut Ministros Christi, et dispensatores Mysteriorum Dei. Memores præterea sint, se locum tenere, ac vices obire summi, atque æterni Sacerdotis, qui Sanctus, innocens, impollutus per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi. Sedulo igitur studeant, diligenterque caveant, ne quærentibus, et pulsantibus eorum culpa cælum claudatur, ne deperditæ oves ad ovile dominicum redire properantes eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradantur, ne prodigi filii egentes, et saucii, ad cœlestem Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via sunt, confodiantur.

Ut autem præsentis Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, et nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, et Basilicæ Principis Apostolorum, nec non Cancellariæ Apostolicæ, Curiaque Generalis in Monte Citorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, affigi, et publicari, sicque publicatas, et affixas omnes, et singulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, et afficere, ac si unicuique eorum nominatim, et personaliter intimatæ fuissent: utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides tam in iudicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, mandati, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Kal. Junii Pontificatus nostri anno primo.

DECRETUM II.

Contra eosdem complices etc.

Apostolici muneris partes in procuranda præcipuè rerum sacrarum pura illibataque penitus administratione versari debere probe intelligentes, non modò, et assiduis hortationibus, et justa, ubi res postulat, legum severitate, ut ab Ecclesiasticis quibusque Ministris sancta sanctè tractentur, quantum cum Domino possumus, providere studemus; verùm etiam leges ipsas, ne fortè sinisteris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut detestabilis laxitatis perperam detorqueantur, opportunè communire ac roborare pro earumdem tuendo vigore, cum occasio poposcerit, non præmittimus.

Sanè cum nos aliàs per quamdam nostram Constitutionem, cujus initium est, *Sacramentum pœnitentiæ*, anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragésimo primo Kal. Junii Pontificatûs nostri anno primo editam, omnibus, et singulis Sacerdotibus tam sæcularibus, quam regularibus interdixerimus, et prohibuerimus, « ne aliquis eorum, extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, et deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, Confessionem Sacramentalem personæ complicit in peccato turpi atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere auderet; ita ut absolutio, si quam impertivisset, nulla, atque irrita omnino esset, tanquam impertita à Sacerdote, qui jurisdictione et facultate, ad valde absolvendum necessaria, ipsi per nos vigore ejusdem Constitutionis adempta, privatus existeret, et aliàs prout in memorata Constitutione, cujus tenorem præsentibus pro plenè et sufficienter expresso et inserto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum nos subinde super ea dictæ Constitutionis parte, quæ mortis articulum respicit, dubitationes quasdam exortas fuisse acceperimus, quarum resolutionem privato cujusque judicio relinquendam minimè existimamus, ne lex incertis conjecturis, et opinionibus jactata in sensus à mente nostra alienos forsitan distrahatur, ejusque vigor paulatim langueat, atque enervetur: hinc est, quòd nos omnem dubitandi rationem, quantum cum Domino possumus, de medio auferre cupientes, motu proprio, ac ex certa scientia, et matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine memoratam Constitutionem nostram cum omnibus, et singulis in ea contentis tenore præsentium, quatenus opus sit, confirmamus, illamque integrè, penitus, et omnino, atque ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quodcumque spectabit, inviolabiliter, et inconcussè observari præcipimus, et mandamus. Præterea habita super his cum Venerabili Fratrem nostro Vincentio Episcopo Prænestino sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Petra nuncupato, Pœnitentiario nostro majori, ac dilectis filiis Officii Pœnitentiariæ Apostolicæ Ministris, qui rem jussu nostro mature perpenderunt, deliberatione, motu, scientia, et potestatis plenitudine paribus, edicimus, ac declaramus eadem « Constitutione singulis, ut supra, Sacerdotibus, quemadmodum interdicitum non est in mortis articulo personam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujusmodi quoque culpa ritè contritam absolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, ita interdici re ipsa, et prohiberi prædicto modo tunc audire, et absolvere, ut si alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiamsi fortè iste alius simplex tantummodo Sacerdos fuerit, sive aliàs ad confessiones audiendas non approbatus, possit nihilominus ipse Sacerdos simplex confessionem excipere ac absolutionem impertiri. Porro, si casus urgentis qualitas, et concurrentes circumstantiæ, quæ vitari non possint, ejusmodi fuerint, ut

« alius Sacerdos ad audiendam consuetudinem in dicto articulo personæ confessionem vocari, aut accedere sine gravi aliqua exorbitantia infamia, vel scandalo nequeat. tunc alium Sacerdotem perinde haberi, censerique posse, ac si vera abesset, atque deficeret: ac proinde in eo rerum statu non prohiberi socio criminis Sacerdoti absolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejusmodi Sacerdos, et serio animadvertat. fore se re ipsa coram Deo, qui irrideri non potest. reum gravis adversus prædictam nostram Constitutionem inobediendiæ, latisque in ea pœnis obnoxium, si prædictæ infamiae, aut scandali pericula sibi ultro ipse coningat, ubi non sunt: imò intelligat, teneri se graviter hujusmodi pericula, quantum in se erit, antevertere, vel removere oportunitatis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius confessionis absque ullius infamiae, vel scandalo audiendiæ. Ita enim ipsum teneri vigore memoratæ nostræ Constitutionis declaramus, et nunc quoque ita ipsi faciedum esse districtè mandamus, et præcipimus. Quòd si idem Sacerdos aut quovis modo sese nulla gravi necessitate compulsus ingesserit, aut ubi infamiae, vel scandali periculum timeatur, si alterius Sacerdotis opera requirenda sit, ipse ad id periculum avertendum congrua media adhibere de industria neglexerit, atque ita personæ in dicto crimine complicit, eoque in articulo, ut præfertur, constitutæ Sacramentalem confessionem excipere, ab eoque crimine absolutionem largiri nulla, sicut præmittitur, necessaria causa cogente præsumperit, quamvis hujusmodi absolutio valida futura sit, dummodo ex parte pœnitentis dispositiones à Christo Domino ad Sacramenti pœnitentiæ valorem requisitæ non defuerint (non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, necessariam jurisdictionem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat): nihilominus Sacerdos ipse violatè ausu ejusmodi temerario legis pœnas nequaquam effugiet, ac propterea latam in dicta Constitutione majorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, nobis, et huic sanctæ Sedi reservatam incurret, prout illum eo ipso incurrere declaramus, volumus, atque statuimus. Non obstantibus omnibus, et singulis illis, quæ in præfata nostra Constitutione volumus non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earundem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in judicio, et extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die octava Februarii, anno millesimo septingentesimo quadragésimo quinto, Pontificatûs nostri anno quinto.

DECRETUM III.

Contra sollicitantes, et Sacrificio Missæ abutentes.

In Generali Congregatione sanctæ Romanæ et universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctissimo Domino nostro Domino BENEDICTO Divina Providentia Papa XIV, et Eminentiss. ac Reverendis. DD. S. R. E. Cardinalibus adversus hæreticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus Dominus noster sollicitè animadvertens, quam grave sit delictum illorum perditorum hominum, qui sacrosancto Missæ Sacrificio, ac salutaris pœnitentiæ Sacramento, ad animarum reparationem à Christo Domino institutis, in illarum perniciem et damnationem abutuntur « decrevit, quod in posterum » Sacerdotes tam sæculares, quam regulares cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregationis, et Societatis etiam de necessitate » exprimentæ, vel in actu Sacramentalis Confessionis sive illius » occasione, aut prætextu, ad turpia sollicitantes, vel Sacrificio » Missæ abutentes ad sortilegia, præter pœnas Jure, et Apostolicis Constitutionibus, et signanter San. Mem. Sixti V. et Gregorii XV. contra eosdem inflictas perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem; » quodque ejusmodi Decretum significetur singulis cujuscumque Ordinis Superioribus, ac Præpositis, ad hoc, ut de illo, sicuti et de prædictis, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus juxta præscriptum in generali Decreto supremæ Inquisitionis die 15 Decembris 1633 semel saltem in anno, id est Feria sexta post octavam Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica Mensa, vel in Capitulo ad hoc specialiter convocato, ac insuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari congressu suos subditos, ac Religiosos commonendos curent, ejusdemque commonitionis coram suprema Congregatione juratum testimonium exhibeant.

DECRETUM IV.

Contra Confessarios exquirentes nomen Complicis.

Ubi primum de perversa quadam et absurda praxi in Sacramento pœnitentiæ administrando apud nonnullos Confessarios in Portugallia et Algarbiorum Regnis introduci cœpta, non sine animi nostri dolore, nuntium accepimus non levi aliquo incertoque rumore ad nos perlatum, sed ita gravibus, solidisque fundamentis innixum, ut prudentem omnino fidem de periculi cum veritate, tum magnitudine facerent; prætermittere non potuimus, quin continuò datis ad Venerabiles Fratres eorundem Regnorum ac Ditionum Archiepiscopos et Episcopos Apostolicis nostris Litteris, remedium nascenti malo quam promptissimè adhiberemus. Earum verò Litterarum die septima mensis Julii superioris anni

millesimi septingentesimi quadagesimi quinti editarum, quas præsentì huic nostræ Constitutioni inserendas existimamus, hic tenor erat.

« Suprema omnium Ecclesiarum sollicitudo, et divina Jesu » Christi omnium Pastorum Principis, cujus vices plane immerentes gerimus, charitas assidue urget nos, ut pro commissa » divinitus imbecillitati nostræ universi Dominici gregis cura » semper advigilantes, periculis animarum, sicubi fortè superimpenderint, per omnes Christiani Orbis populos ac nationes » opportune, quantum cum Domino possumus, occurramus, atque » iis præcipue Regnis, et locis peculiari quodam Apostolice nostræ charitatis studio, auctoritatisque providentia consulamus, » in quibus cum fides, religio, pietas quam maxime floreat, calidus humani generis hostis nocere fidelibus dum aperto bello » desperat, per insidias molitur, in Angelum scilicet sese lucis » transfigurans, et ementita boni specie incautis illudens, qua ex » arte non minora sæpe animarum detrimenta, quam ex aggressionem manifesta, esse proventura nequissimus veterator confidit. » In harum autem fraudum numero computamus, quod in florentissimis Portugallia, et Algarbiorum Regnis et ditionibus, » quibus vos Antistites summa cum Sacerdotalis virtutis vestræ commendatione præsidetis, et quibus pro singulari erga Catholicam Ecclesiam, atque Apostolicam hanc sanctam Sedem observantia meritæ debentur laudes, nuper evenisse non sine ingenti animi nostri dolore cognovimus. » Pervenit enim haud ita pridem ad aures nostras, nonnullos istarum partium Confessarios falsa zeli imagine seduci se passos, sed à zelo secundum scientiam longè aberrantes, perversam quandam, et perniciosam praxim in audiendis Christi fidelium confessionibus, et in saluberrimo pœnitentiæ Sacramento administrando, invehere atque introducere cœpisse; ut videlicet, si fortè in pœnitentes incidissent socium criminis habentes, ab iisdem pœnitentibus socii hujusmodi, seu complicitis nomen passim exquirent; atque ad illud sibi revelandum non inducere modò suadendo conarentur; sed, quod detestabilius est, denunciata quoque, nisi revelarent, absolutionis Sacramentalis negatione, prorsus adigerent, atque compellerent: imò etiam complicitis ejusdem nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigerent designari. » Quam illi quidem intolerandam imprudentiam tum procurandæ complicitis correctionis aliorumque bonorum colligendorum specioso prætextu colorare, tum emendatis quibusdam Doctorum opinionibus defendere non dubitarent; cum revera opiniones hujusmodi vel falsas, et erroneas sequendo, vel veras, et sanas male applicando, perniciem tam suis, quam pœnitentium animabus consciscerent; ac sese præterea plurium gravium damnorum, quæ inde facile consecutura fore prævidere debuerant, reos coram Deo æterno iudice constituerent. Et verò jam secuta fuisse multa ejusmodi damna infelici experientia compertam est: nec fieri potuit, quin ea de causa, et oblocutiones, et scandala, et

» non Ministrorum tantum, sed sacri etiam ipsius ministerii
 » odium, et animorum ingens conturbatio in populo fideli exorta
 » sint. Tristitia nos hæc nuncia cum accepimus, simul audivimus,
 » contra exitialem huiusmodi abusum protinus iusta indignatione
 » pro munere suo commotos fuisse dilectos Filios nostros S. R. E.
 » Cardinales Numum à Cunha in iisdem Portugallia, et Algar-
 » biorum Regnis Generalem Inquisitorem, et Thomam de Al-
 » meida Patriarcham Lisbonensem, atque utrumque sollicitè
 » gliscenti malo compescendo, atque etiam eradicando allaberasse.
 » Nos autem, ne in tam gravi animarum discrimine vii ex parte
 » Apostolico nostro Ministerio deesse videamur, neve mentem hæc
 » super re nostram apud vos obscuram et ambiguum esse sinamus;
 » notum vobis esse volumus, memoratam superius praxim
 » penitus reprobendam esse, eandemque à nobis per præsentibus
 » nostras in forma Brevis Litteras reprobari, atque damnari, tan-
 » quam scandalosam, et perniciosam, ac tam famæ proximorum,
 » quam ipsi etiam Sacramento injuriosam, tendentemque ad sacro-
 » sancti sigilli Sacramentalis violationem, atque ab ejusdem pœni-
 » tentiæ Sacramento tantopere proficuo, et necessario usu fideles
 » abalienantem. « Eapropter, Venerabiles Fratres, quanquam de
 » pastoralis vestrae vigilantia nihil est, quod dubitemus: supremi
 » tamen officii quoque nostri esse censemus, alacritatem ipsam
 » vestram hæc Mentis nostræ aperta significatione, et Apostolicis
 » insuper hortationibus nostris intentius acuerè, et excitare, ut
 » pro se quisque vestrum opportunioribus, quascumque prudentia
 » suggesserit, iustis rationibus, et efficacioribus quibusque juris
 » remediis, quoad opus fuerit, contra delinquentes Ministros
 » adhibitis, noxiam huiusmodi novitatem strenuè insectemini,
 » ac pene nascentem opprimatis, neque patiamini traditis curæ
 » vestræ ovibus ibi offendiculum parari, ubi salus à Christo po-
 » sita est, ab eoque divinæ misericordiæ fonte illas averti, ac de-
 » terreri, ad quem ab eodem Redemptore nostro ad abluendas,
 » dealbandasque in sanguine suo animas amantissimè invitantur.
 » Interea, dum à zelo vestro, ac prudentia luculentiora nobis certò
 » pollicemur vestræ pietatis et observantiæ argumenta, Aposto-
 » licam Benedictionem cum uberrima cœlestium charismatum
 » copia conjunctam vobis, Venerabiles Fratres, ex animo imper-
 » timur. Volumus autem, ut præsentium transumptis, sive exem-
 » plis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis,
 » et sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis,
 » eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus adhi-
 » beretur, et adhiberi posset, si forent exhibitæ, vel ostensæ.
 » Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo
 » Piscatoris die VII mensis Julii MDCCXLV, Pontificatus nos-
 » tri anno quinto. *Cajetanus Amatus.* »

Has porro nos Litteras in forma Brevis tunc datas iterum præ-
 » sentibus nostris confirmamus, et roboramus, easque ab omnibus
 » et singulis fideliter, exactèque observari injungimus, atque præ-
 » cipimus.

» Statuentes insuper, ac decernentes, ut quicumque cujusvis
 » status, gradus, conditionis, dignitatis, et ordinis, etiam speciali
 » et individua, ad effectum ut hisce nostris præsentibus com-
 » prehendantur, mentione et expressione digni, ausus in posterum
 » fuerit docere licitam esse huiusmodi praxim, prout ea in relato
 » nostro Brevi exponitur ac reprobat, vel scribere, aut loqui
 » præsumperit in ejusdem damnatæ praxis defensionem; vel ea,
 » quæ in dicto Brevi contra eandem praxim decreta sunt, im-
 » pugnare, aut in alienos sensus temere detorquere, seu inter-
 » pretari, incidat ipso facto in excommunicationem, à qua non
 » possit, præterquam in articulo mortis, ab alio, quacumque
 » etiam dignitate fulgente, vel auctoritate suffulto, nisi à nobis,
 » vel à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi. »

Et quia non modò cavendum est, ut, quæ sunt à nobis in
 » præinsertis Litteris decreta, ab omni impugnatione, contradic-
 » tione, pravaque interpretatione salva sint, et immunia, verum
 » etiam, ne quis in Sacramento Pœnitentiæ administratione ab-
 » eorum omnimoda observantia unquam recedat; idcirco omnibus
 » et singulis Confessariis utriusque Cleri tam sæcularis, quam re-
 » gularis, quantumvis exempti, et quacumque speciali et expressa
 » mentione aliàs fortasse nominandi, graviter et districtè, divini
 » interminatione iudicii, atque in virtute sanctæ obedientiæ, pro-
 » hibemus, « ne conformiter ad prædictam reprobam praxim
 » pœnitentes, qui peccatum, seu crimen aliquod, cujus socium,
 » aut socios habuerint, ipsis in Tribunali Pœnitentiæ confiteantur,
 » interrogare præsumant de nomine socii, seu complicitis, loco
 » habitationis, vel aliis huiusmodi adjunctis, sive circumstantiis,
 » expressionem, magisque individuam ejusdem complicitis mani-
 » festationem concernentibus; eidem pœnitenti, si manifestare
 » renuerit, Sacramentalem absolutionem denegando: alioquin
 » noverint sese, ultra peccati lethalis incursum, suspensioni ab
 » officio audiendarum confessionum, aliisque etiam gravioribus
 » pœnis fore subjiciendos. »

Præterea quoniam contra damnatum huiusmodi exitialem
 » abusum, ne cum animarum pernicie radices agat, necesse duci-
 » mus modum, ac formam etiam in foro externo procedendi, et
 » ultrices adversus reos pœnas imponendi, statuere, atque ordinare,
 » omnesque super hoc exorituras, vel etiam jam exortas dissen-
 » siones componere, et penitus amputare; volumus, decernimus,
 » ac declaramus, « quòd docentes, ut supra, licitam esse praxim à
 » nobis jam reprobam, vel in ejusdem praxis defensionem
 » scribentes, aut loquentes, vel ejusdem reprobationem in me-
 » morato nostro Brevi contentam impugnantem, aut perversè
 » interpretantes, in Officio sanctæ Inquisitionis prædictorum
 » Regnorum atque ditionum severè puniantur, et contra eos, et
 » eorum quemlibet in eodem Officio procedatur, non minùs ac
 » contra illos ibidem procedi solet, qui asserunt, tradunt, tuentur
 » opiniones scandalosas, perniciosas, et uti tales à Sede Aposto-
 » lica rejectas, et condemnatas.

« Similiter in eodem Officio procedendum erit et procedi volumus ac statuimus contra Confessarios quoque, ut supra delinquentes, ac de nomine complicitis poenitentem interrogantes, eidemque poenitenti, nisi illud sibi manifestet, absolutionem denegantes. Dummodo tamen hujusmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus circumstantiis conjunctus sit, ac con- vestitus, quæ sic agentem Confessarium de adhæsione ad prædictam reprobam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate suspectum reddant.»

Itaque contra prædictos omnes et singulos delinquentes tam sæculares, quam quorumvis etiam quomodolibet exemptorum, ac sedi Apostolicæ immediatè subjectorum Ordinum, Institutorum, Societatum, et Congregationum Regulares, cujuscumque dignitatis, ac præminentiae, aut quovis privilegio muniti existant, et quorum specialis et nominatim mentio facienda sit, prædictorum regnorum, ac ditionum Inquisitores, potestate à nobis tradita, et quatenus opus sit, præsentium tenore de novo concessa, prout in causis fidei, juxta sacrorum Canonum formam, nec non sancti Officii Inquisitionis hujusmodi constitutiones, privilegia, consuetudines, et decreta, diligenter inquirent, et procedant, et quos in aliquo ex hujusmodi excessibus culpabiles repererint, in eos, pro criminum qualitate, et circumstantiis, suspensionis ab officio confessiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ ac passivæ, si Regulares fuerint, aliasque pœnas decernant: omnes etiam, vel earum tantum aliquas, in perpetuum, vel ad tempus infligendo.

« Quicumque verò alium quemlibet aliquo ex supradictis modis deliquisse cognoverint, eum intra terminum dierum, in Edictis sancti Officii ejusmodi Inquisitionis præfigi solitum, eidem sancto Officio denunciare teneantur: alioquin pœnas non denunciatis per eadem Edicta infligi consuetas incurrant. Verumtamen ab hujusmodi onere denunciandi justis de causis eximi volumus et eximimus personam ipsam poenitentem dumtaxat in causa propria, id est in casu, quòd suum peccatum confitens, à Confessario adigatur ad sibi manifestandum nomen complicitis in eodem peccato: tunc enim poenitentem hujusmodi ab obligatione eundem Confessarium denunciandi liberamus. Sed quando aliunde, quam ex propria, ut dictum est, confessione, noverit Confessarium aliquo ex superius enumeratis, et sancto Officio denunciandis modis deliquisse, tunc eum et ipse denunciare ex ista aliunde habita notitia teneatur.

« Quòd si Confessarii de complicitis nomine perperam interrogantis, absolutionemque, ni sibi detegatur, denegantis actum contingat ejusmodi esse, ut, quamvis imprudens, et malus, simplex tamen quidam, et nudus actus fuerit, id est iis circumstantiis destitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæsione ad praxim in sæpe dicto nostro Brevis reprobam,

« tamquam ad licitam, eundem Confessarium suspectum reddant; tunc istiusmodi delictum, neque denuntiationis oneri, neque sancti Officii prædicti cognitioni subjectum erit; sed de illo cognoscere, atque in delinquentem Confessarium per suspensionem ab audiendis confessionibus, vel alias canonicas et legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in sua cujusque Diœcesi omnino spectabit.»

His igitur circa ordinem, formam, modumque contra ejusmodi delinquentes procedendi, ut præfertur, constitutis, ac suis unicuique Judici ecclesiastico juribus assignatis, et distributis; hanc nos deinceps regulam ab omnibus observari ac custodiri volumus, et mandamus, si quando talia delicta deprehendi contigerit, quæ tamen haud unquam posthac eventura in Domino confidimus, accedente insuper præclara inclytæ Lusitanæ nationis universæ erga Sedem Apostolicam observantia et obedientia, nec non eximia tum istius sanctæ Inquisitionis Officii, tum cujusque loci Ordinarios nunquam defutura vigilantia. Quapropter quæcumque aliter, quam præsentibus nostris decrevimus et constituimus, sive in Edictis præfati Officii Inquisitionis, sive in quibuslibet quorumvis Ordinarios mandatis, aut pastoralibus Litteris, vel decretis antehac statuta prodierunt, ea nos, quoniam post Apostolicam hanc à nobis propositam agendi, seu judicandi normam, minus necessaria fore censemus, desinere jam, et cessare, ac, veluti nunquam emanassent, omnem obligandi vim amittere, motu proprio et ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, statuimus, atque sancimus.

Decernentes easdem præinsertas, nec non præsentis nostras Litteras, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quòd quicumque cujusvis status, gradus, ordinis, præminentiae, et dignitatis existant, seu alias speciali et individua mentione et expressione digni, in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, neque causæ, propter quas tum præinsertæ, tum præsentis emanaverint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ fuerint, aut ex alia qualibet etiam privilegiata causa, colore, prætextu, et capite, de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quolibet defectu notari, impugnari, aut in controversiam vocari posse; sed ipsas præsentis, easdemque præfatas in forma Brevis Litteras, firmas, validas, et efficaces existere et fore; suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, et ab omnibus et singulis præmissis, ad quos spectat, seu pro tempore spectabit, exactè, et inviolabiliter observari.

Sicque et non aliter in præmissis censi, atque ita per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, et contra hæreticam pravitatem Generales Inquisitores, Legatos quoque de latere, et Apostolicæ Sedis Nuntios, aliosve quoslibet quacumque auctoritate, potestate, et præminencia fungentes et functuros, sublata eis et eorum cuilibet aliter judi-

candi et interpretandi facultate, judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his à quoquam scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus quibusvis Apostolicis, et in Universalibus, sive Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, sive specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, Editis quoque prædicti Inquisitionis Officii, et quorumcumque Ordinariorum, etiam Episcoporum et Metropolitanorum Mandatis, Litteris Pastoralibus, sive decretis, nec non ejusdem Officii, et quarumcumque Ecclesiarum etiam Episcopaliū et Metropolitanarum, et quorumcumque Ordinum, Congregationum, Religionum, et Institutorum, etiam Societatis JESU, aliisque quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, stilis, usibus, et consuetudinibus; privilegiis quoque, indulgiis, et Litteris Apostolicis eidem Inquisitionis Officio, illiusque Inquisitoribus, Commissariis, aliisque Officialibus, tum etiam Ecclesiis, eorumque Prælatibus, illorumque Superioribus, et personis quibuslibet, sub quibusvis verborum tenoribus et formis, et cum quibuscumque etiam efficacissimis et insolitis derogationibus, clausulis, atque decretis, etiam motu, et Apostolicæ potestatis plenitudine similibus, seu ad quarumcumque personarum, etiam Regia, aliave qualibet mundana, vel ecclesiastica potestate fulgentium instantiam, vel aliā quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, et innovatis.

Quibus omnibus, et singulis, etiam pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores prædictos pro sufficienter et de verbo ad verbum expressis et insertis, formasque hujusmodi pro plenè et exactè observatis habentes, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus. Volumus autem, ut eorundem præsentium transumptis etc. Datum in Arce Gandulphi Albancensis Diocesis anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragésimo sexto, quarto nonas Junii, Pontificatus nostri anno sexto.

DECRETUM V.

Super Oratorii privati.

Cum duo Nobiles Conjuges Diocesis Marsicen. obtinuissent Sede Apostolica Indultum pro celebratione Missæ in privato suæ domus Oratorio sic conceptum: « Diecte fili, et dilecta in Christo » filia salutem, et Apostolicam Benedictionem. Spirituali consolationi vestræ, quantum cum Domino possumus, benignè consulere, vosque spiritualibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et vestrum singulares personas à quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis

sententiis, censuris, et pœnis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus, quomodolibet inmodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, et absolutas fore censentes, supplicationibus vestro nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, vobis, qui (ut asseritis) locorum Gallichi, et Messanelli Marsicen., seu alterius Diocesis jurisdictionem temporalem in illis, seu eorum altero exercentes, Baro, et Baronissa respectivè existitis, ut in privatis domorum vestræ habitationis i Civitate, et Diocesi Marsicens. existen. Oratorii ad hoc decenter muro extractis, et ornatis, seu extruendis, et ornandis, ab omnibus domesticis usibus liberis, per Ordinarium loci prius visitandis, et approbandis, ac de ipsius Ordinarii licentia ejus arbitrio duratura, unam Missam pro unoquoque die, dummodo in eisdem domibus celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum sæcularem, seu de Superiorum suorum licentia regularem, sine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, et Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis, in vestra, ac natorum, consanguineorum, et affinium in eadem domo vobiscum insimul habitantium, familiæque et quoad Oratoria ruri existentia, etiam in hospitium nobilem, vestrorumque præsentia celebrari facere, liberè et licitè possitis, et valeatis, ac vestrum quilibet possit, et valeat, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus et indulgemus: non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quod familiares servitii vestris tempore dictæ Missæ actu non necessarii ibidem Missæ hujusmodi intererentes ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de præcepto minimè liberi censeantur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 12 Februarii 1739. Cumque exorta esset dubitatio, an ex vi hujusmodi indulti liceret Missam celebrare in privato Oratorio, etiam sine præsentia alterutrius ex dictis Conjugibus, in quos Indulti concessio directa erat, cui quidem dubitationi locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affirmativa, et negativa respectivè sententia inter se certantium, sacra Congr. Concilii, ad quam hujus quæstionis resolutio delata fuit, de tertia Dec. 1740, censuit: **NON LICERE**: deinde verò Sanctissimus Dominus noster reprobata contraria Doctorum sententia, prædictam sacræ Congregationis resolutionem nedum approbavit, verum etiam præsentî Decreto publicè evulgando voluit omnibus notum fieri, non posse vigore similis Indulti celebrari Missam in privatis Oratoriis, quando eidem Missæ actu non interest aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum concessum est: Indultum verò principaliter concessum intelligi iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum personis illis, quæ à tergo ejusdem Brevis proprio

nomine nuncupantur, adeo ut sine præsentia alicujus ex dictis personis minime liceat Missæ Sacrificium peragi, etiamsi præsens sit aliquis sive ex filiis, sive ex consanguineis, sive ex affinibus, sive ex familiaribus, sive demum ex hospitibus nobilibus in eodem Brevis memoratis, quippe quibus nil aliud per ejusmodi Brevis conceditur, quam quod unusquisque eorum (dummodo, quod attinet ad familiares, juxta clausulam iisdem Brevis insertam, non sit ex illis actu necessariis) assistens Missæ, quæ celebratur in Oratorio privato in præsentia alicujus ex personis à tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, satisfaciatur obligationi audiendi Missam diebus festis de præcepto. Sublata igitur, et proscripita quæcumque minus germana interpretatione ejusmodi Brevis, et Indultorum in contrarium hæcenus facta, **SANCTITAS SUA** ita declaravit, et servari omnino mandavit, districtè præcipiens, ut omnes Episcopi, aliique locorum Ordinarii, etiam tanquam à Sede Apostolica Delegati executioni, et observantiæ hujus Decreti diligenter incumbant per Canonicas pœnas contra inobedientes eorum arbitrio constituendas.

DECRETUM VI.

Super Clausura Monialium.

Salutare in Catholica Ecclesia institutum ab ipsa antiquitate susceptum, ac tanta cum sollicitudine et pastorali zelo custoditum, ut flos ille ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, læta indoles, laudis et honoris opus integrum atque incorruptum, Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini illustrior portio regis Christi, sacræ Virgines, quarum, quò sublimior gloria est, major et cura est, intra Monasteriorum septa, et clausura vigili sollicitaque custodia servarentur, tam ante, quam post Tridentinæ Synodi Decreta Romani Pontifices Prædecessores nostri tot sanctissimis Legibus, et initiis Apostolicæ providentiæ caritatisque consiliis communire et confirmare studuerunt; ut, quæ se Christo dicaverint, et à carnali concupiscentiâ recedentes, tam carne, quam mente se Deo voverint, consumment opus suum magno præmio destinatum.

Quoniam autem, etsi providas hujusmodi Sanctiones Constitutionesque, si ea, qua decet, regularis disciplinæ observantia custodirentur, satis esse scimus, ut Virgines ea, quæ cœlestis earumdem Sponsi Jesu Christi sunt, cogitantes, sint sanctæ et corpore, et spiritu; longa tamen experientia edocti, et assiduis Venerabilium Fratrum aliarum Ecclesiarum Antistitum querelis admoniti, supremas Apostolicæ auctoritatis providentiæque partes requiri, ut «abusibus quamplurimis ex nimia quorumcumque, aut sibi quocumque pacto arrogantium, aut prætendentium, aut obtendentium, facultatem aliis sibi quomodolibet sive à jure, sive ab homine concessam, vel demandatorum munerum ratione debitam esse, ut sive ipsi, sive alii ingredi clausuram Monialium, aut ipsæ Moniales è clausura ob quascumque etiam

» non legitimas causas egredi, et extra clausuram hujusmodi commorari possint, licentiam concedendi, indulgentia sensim introductæ oportunitè occurratur: Hinc est, quòd nos pro suprema omnium Christi fidelium procuratore imbecillitati nostræ in universalis Orthodoxæ Ecclesiæ regimine divinitus imposita, opportunitè abusus hujusmodi remedium, quantum cum Domino possumus, adhibere satagentes, auctoritate Apostolica, tenore præsentium omnes et singulas Constitutiones à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris tam ante, quam post Concilii Tridentini Decreta super clausura Monialium editas renovamus, et confirmamus, nec non imposterum ab omnibus et singulis, ad quos spectat, et in futurum spectabit sub iisdem pœnis in Constitutionibus eorumdem Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum et Decretis Concilii Tridentini præfati contentis inviolabiliter observandas esse statuimus, decernimus, præcipimus atque mandamus.»

Præterea notu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine earundem præsentium tenore omnia, et singula indulta, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, et quocumque alio pacto nuncupatas concessionones omnibus et singulis quibuscumque ecclesiasticis personis, quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentiâ ac jurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus Fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, sive singulis, sive eorumdem Cardinalium Congregationibus, etiam de Latere Legatis, sive qui Provinciis, et Legationibus Statûs nostri ecclesiastici pro tempore præsent, sive quos ad Charissimos in Christo filios nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges et Reginas illustres, aliasque summas potestates, prout rerum conditio postulaverit, mitti et ablegari contigerit; sive qui, licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistites, tamen tanquam Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de Latere aliis nuncupati et habiti sunt, et fortasse habentur, aut haberi, et esse prætendunt, et in posterum habendi sunt; sive Ordinarii, sive Extraordinarii nostri, et ejusdem Apostolicæ Sedis ubicumque, etiam apud ipsos Imperatorem et Reges ac summas potestates Nuntii, sive internuntii resident (exceptis dumtaxat, locorum Ordinariis, usque omnibus Superioribus, quibus tanquam Ordinariis, et ordinaria jurisdictione utentibus, Monialium Monasteria subjecta et addicta sunt, in casibus tamen necessariis, et servatis aliis de jure servandis, et non aliter omnino) ac demum quibuscumque aliis quocumque nomine, et expressione nuncupatis personis, quocumque tempore à quibusvis etiam ab ipsis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris quacumque de causa, occasione, titulo, colore et prætextu per quas-cumque Apostolicas sive in simili forma Brevis, sive sub Plumbo expeditas Litteras, sub quibuscumque verborum formis facta, data, concessa, et imperita, sive factas, datas, concessas, et imperitas super hujusmodi ingressu «revocamus, abolemus, an-

» nullamus atque irritamus; » nec non à datarum earundem præsentium die revocata, abolita, annullata, et irrita, ac nullius prorsus momenti, ac vigoris esse et fore, neminique cuilibet quocumque tempore suffragari; ac quemlibet omnium antedictorum, etiam speciali mentione dignorum, quacumque facultate hujusmodi sive pro se, sive pro aliis temerè uti audentem, ipso facto absque ulla alia declaratione pœnas et ecclesiasticas censuras contra violantes Clausuram Monialium inflictas, à quibus, præterquam à nobis et pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi possit, incurrere et incursum esse; licentiamque hujusmodi concessam nullo modo suffragari, atque nullius momenti, perinde ac si minimè concessa fuisset, ipso facto fore, et haberi, ac pœnas et censuras ecclesiasticas ipso etiam facto, ut præmittitur, per contrafacientem incurri et incursum esse statuimus, decernimus ac declaramus. Decernentes easdem præsentibus Litteras, et in eis contenta quæcumque etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ et dignitatis existant, seu alia specifica et individua mentione et expressione digni, illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati: et auditi, causæque, propter quas præsentibus emanarint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis juridica et privilegiata causa, colore, prætextu et capite, etiam in corpore juris clauso, etiam enormis, enormissimæ, et totalis læsionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quomodolibet, etiam quantumvis magno, et substantiali, ac incoegitato, et inexcogitabili individuumque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperiitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia et potestatis plenitudine paribus concessio vel emanato quempiam in iudicio, vel extra illud uli, seu se juvare nullo modo posse; sed ipsas præsentibus Litteras semper firmas, validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter et inconcussè observari: sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque Judices ordinarios et delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, et Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quolibet quacumque præeminentia et potestate fungentes, et functuros, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his à quopiam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac, quantumvis opus sit, nostra et Cancellariæ Apostolicæ Regula de jure

quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus Apostolicis: nec non quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, ac usibus et stylis, etiam immemorabilibus: privilegiis quoque, indultis et Litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis etiam quacumque ecclesiastica vel mundana dignitate fulgentibus, et aliis quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus, sub quibuscumque verborum tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, ac irritantibus, et aliis decretis, etiam motu, scientia, et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, et alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis ac pluries iteratis, et quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita, observata, exprimerentur, et insererentur, præsentibus pro plenè et sufficienter expressis et insertis habentes, illis aliis in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expressè derogamus, ac derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut earundem præsentibus Litterarum transumptis etc. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die tertia Januarii anno millesimo septingentesimo, quadagesimo secundo, Pontificatus nostri anno secundo.

DECRETUM VII.

Super Clausura Religiosorum.

Regularis disciplinæ observantiam, ante etiam quam et generalium ac particularium alicujus nationis, aut Provinciæ Conciliorum decretis confirmaretur, et Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum legibus sanctionibusque præscriberetur, quoad vetitum mulieribus quibuscumque, etiam consanguineis, intra quoruncumque religiosorum virorum clausuram ingressum, tam integerrimè custoditam fuisse constat, ut, nedum feminis quibuscumque, sed masculis quoque, non tam ad Monasteriorum claustra seu septa, quam ad ipsa eorumdem Monasteriorum Oratoria, et Ecclesias nullus patuerit aditus, et accessus; quin imò sub gravissimis pœnis fuerit interdictus; ne scilicet, ut inquit S. Gregorius PP. I Prædecessor noster, in servorum Dei secessibus occasio præbeatur popularibus conventibus, et simplicioribus ex hoc animas plerumque, quod absit, in scandalum trahat.

Hujusmodi autem regularis disciplinæ observantia, et si pro temporum varietate ac necessitate tot tantisque subiit vices, ut

iidem Prædecessores nostri aditum et accessum ad publicas Mo-
 nasteriorum Ecclesias dumtaxat sive masculis, sive foeminis
 Sacrosanctum Missæ sacrificium audiendi, prædicationibus verbi
 Dei interessendi, et Sacramentum sanctissimæ Eucharistiæ sum-
 mendi, ac peccata sua confitendi causa, sine tamen Parochorum
 præiudicio, interdum concesserint; vicissim tamen ipsi Præ-
 decessores nostri tam ante Concilii Tridentini decreta, quam post
 eorundem decretorum promulgationem denuntiationemque pro-
 vidis saluberrimisque constitutionibus ordinationibusque sub
 pœna etiam excommunicationis lætæ sententiæ foeminis quibus-
 cumque aditum ingressumque huiusmodi intra Monasteriorum
 clausuram interdixerunt. « Quoniam autem, sicut dolentes acce-
 » pimus, alii quidem Apostolicas leges ac præcepta huiusmodi vel
 » ausu temerario parvipendentes, vel ad eorum arbitrium inter-
 » pretantes, foeminis quibuscumque aditum ingressumque tam
 » manifestè ac tantâ solemnitate vetitum permittunt; alii verò
 » privilegia, indulta, prærogativas, facultates, licentias, et alias
 » quocumque pacto excogitatas concessionem sibi sive à jure, sive
 » ab homine factas et impertitas, seu facta et impertita, ac quo-
 » rumcumque munerum, dignitatum, ac præeminentiarum rati-
 » one debitas seu debita arrogantes, prætendentesque obtenden-
 » tesque, foeminas quaslibet intra Monasteriorum claustra, septa,
 » cœnacula, cubicula, aliasque officinas aut admitti ac recipi
 » sinunt, mandantque, aut unâ secum ducunt; alii denique sub
 » pietatis ac religionis prætextu, cum supplicationes sive cum
 » sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, sive cum Sanctorum
 » Sanctarumque Reliquiis, Statuis, et Imaginibus per claustra, et
 » septa, alia Monasteriorum loca de more, ut asserunt, habentur,
 » sine ullo prorsus discrimine masculos et foeminas supplicationes
 » huiusmodi per eadem loca sequi et comitari licitum, quin
 » imò, ut Indulgentias lucrari valeant, necessarium esse obten-
 » dunt. » Hinc est, quòd nos, qui, dum in minoribus essemus,
 quamplurimos huiusmodi abusos compertos habebamus, in hac
 sublimi sacrosancti Apostolatûs specula constituti, non tam assi-
 duis nonnullorum aliarum Ecclesiarum Antistitum documentis,
 quam iustis etiam Superiorum, aliorumque virorum ex religiosi
 Ordinibus Dei honorem, et instituti sui disciplinam zelantium
 expostulationibus de antedictis similibusque abusibus in dies ad-
 monemur, ut opportunum ac salutare iisdem abusibus tollendis,
 quantum cum Domino possumus, remedium afferamus; aucto-
 ritate Apostolica, tenore præsentium primùm quidem omnes,
 et singulas Constitutiones Sanctionesque à Romanis Pontificibus
 Prædecessoribus nostris tam ante, quam post Concilii Tridentini
 decreta super Clausura Monasteriorum quorumcumque reli-
 giosorum virorum editas *revoamus, et confirmamus*, nec non in
 posterum ab omnibus et singulis, ad quos spectat, et in futurum
 spectabit, sub iisdem pœnis in Constitutionibus Sanctionibusque
 eorundem Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum,
 et decretis ejusdem Concilii Trident. contentis, inviolabiliter ob-

servandas esse statuimus, decernimus, præcipimus, atque man-
 damus. Deinde motu proprio, et ex certa scientia ac matura
 deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine,
 earundem præsentium tenore, *omnia, et singula indulta*, privi-
 legia, prærogativas, facultates, licentias, et quocumque alio pacto
 nuncupatas concessionem omnibus et singulis quibuscumque eccle-
 siasticis personis quacumque auctoritate, dignitate, honore,
 præeminentia ac jurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus
 Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus; sive singulis, sive
 eorundem Cardinalium Congregationibus, etiam de Latere
 Legatis, sive qui Provinciis, et Legationibus Statûs nostri Eccle-
 siastici pro tempore præsent, sive quos ad Charissimos in Christo
 filios nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore
 eligendum, vel electum, Reges, et Reginas illustres, aliasque
 summas Potestates, prout rerum conditio postulaverit, mitti et
 ablegari contigerit, sive, qui licet aliarum insignium Ecclesiarum
 Antistites, tamen tanquam Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de
 Latere alias nuncupati et habiti sunt, et fortasse habentur, aut
 haberi et esse prætendunt, et in posterum habendi sunt: sive
 Ordinarii, sive Extraordinarii nostri, et ejusdem Apostolicæ Se-
 dis ubicumque, etiam ad ipsos Imperatorem, et Reges, ac sum-
 mas Potestates Nuntii, sive Inter-Nuntii resident, ac demum
 quibuscumque aliis quocumque nomine et expressione nuncupatis
 personis, quocumque tempore, à quibusvis, etiam ab ipsis Ro-
 manis Pontificibus Prædecessoribus nostris, quacumque de causa,
 occasione, titulo, colore, et prætextu, per quascumque Aposto-
 licas sive in simili forma Brevis, sive sub Plumbo expeditas lit-
 teras, sub quibuscumque verborum formis facta, data, concessa,
 et impertita, sive factas, datas, concessas et impertitas, super
 huiusmodi accessu et ingressu *revoamus, abolemus, annullamus
 atque irritamus*, nec non à datarum earundem præsentium die
 revocata, abolita, annullata et irrita, ac nullius prorsus momenti
 ac vigoris esse, et fore, neminique cuilibet quocumque tempore
 suffragari statuimus, decernimus, et declaramus. Quemadmodum
 etiam statuimus, decernimus et declaramus quemlibet omnium
 antedictorum, etiam speciali mentione dignorum, quacumque
 facultate huiusmodi temerè uti audentem, ipso facto absque ulla
 alia declaratione pœnas et ecclesiasticas censuras, à quibus, præ-
 terquam à nobis et pro tempore existente Romano Pontifice, nisi
 in mortis articulo, absolvi possit, incurrere et incursum esse,
 licentiamque huiusmodi cuicumque concessam nullo modo suffra-
 gari, atque nullius momenti perinde, ac si minimè concessa fuisset,
 ipso facto fore, et haberi, ac pœnas et censuras ecclesiasticas
 ipso etiam facto, ut præmittitur, per contrafacientem incurri et
 incursum esse. Decernentes easdem præsentis Litteras, et in eis
 contenta quæcumque, etiam ex eo, quòd quicumque in præmissis in-
 teresse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cujusvis
 statûs, gradûs, ordinis, præeminentiæ et dignitatis existant, seu
 alia specifica et individua mentione et expressione digni, illis non

consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, causæque, propter quas præsentibus emanarint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis juridica et privilegiata causa, colore, prætextu et capite, etiam in corpore juris clauso, etiam enormis, enormissimæ et totalis læsionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quomodolibet, etiam quantumvis magno et substantiali, ac incogitato, et inexcogitabili, individuumque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperiitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam hac motu scientia et potestatis plenitudine paribus concessio vel emanato quempiam in iudicio, vel extra illud uti, seu se iuvare illo modo posse; sed ipsas præsentibus Litteras semper firmas, validas, et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quodcumque spectabit inviolabiliter et inconcussè observari; sicque et non aliter in præmissis per quoscumque Iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, et Sedis prædictæ Nuntios, aliosque quoslibet quacumque præeminentia, et potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac quatenus opus sit, nostra, et Cancellariæ Apostolicæ regula de jure quæsitio non tollendo, aliisque Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, nec non quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, ac usibus et stylis, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indulgiis, et litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis, etiam quacumque Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, et aliis quomodolibet qualificatis, ac special. expressionem requirentibus, sub quibuscumque verborum tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, et insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, et aliis quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, et quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret tenores hujusmodi,

ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, et forma in illis tradita observata, exprimerentur, et insererentur, præsentibus pro plenè et sufficienter expressis et insertis habentes, illis aliis in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expressè derogamus ac derogatum esse volumus; cæterisque contrariis quibuscumque. « Cæterum per præsentibus non intendimus derogatum esse iis concessionibus, quæ ad favorem quarumcumque Nobilium fæminarum ex eo, quod sive earumdem majores, ac pro tempore existentes de familia, fuerint et habeantur Fundatores, vel insignes Benefactores illius Monasterii, intra cujus claustra vel septa fæminas etiam de familia ingredi vel concessum, vel cautum esse sibi voluerunt, et de concessione hujusmodi confirmationem ab Apostolica hac Sancta Sede obtinuerunt; sive fæmina hujusmodi sint consanguineæ et affines eorum, qui sunt Domini in temporalibus locorum, in quibus Monasteria sita reperiuntur, et quacumque legitima tituli vel consuetudinis causa et occasione, ingressu hujusmodi de præsentibus factæ et impertitæ fuerint; dummodo concessionibus hujusmodi per Apostolicas in simili forma Brevis, vel sub plumbo desuper expeditas litteras dumtaxat, et non aliter omnino factas et impertitas fuisse prius Ordinariis locorum, Antistitibus, vel Præsulibus per legitima et authentica documenta constare fecerint; et dummodo nec vagandi, nec otandi, nec comedendi cœmandique, nec per ambulacra, cubicula, cœnacula, aliæque loca et officinas discurrendi causa, sed ad Ecclesias accedendi, Sacrosantum Missæ Sacrificium audiendi, aliæque erga Deum pietatis officia et opera exercendi studio ingrediantur; et dummodo de earum adventu, et ingressu interdiu et opportunè faciendū, Superiores pro tempore existentes prius certiores fiant, ad hoc, ut absque Fratrum incommodo et offensione, recto tramite ad Ecclesiam pergatur, et alia de jure servanda serventur. » Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, etc. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die tertia Januarii millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Pontificatus nostri anno secundo.

DECRETUM VIII.

Super Matrimonii Hæreticorum.

Matrimonia, quæ in locis fœderatorum Ordinum domino in Belgio subjectis iniri solent, sive inter Hæreticos ex utraque parte; sive inter Hæreticum ex una parte Virum, et Catholicam fæminam ex alia, aut viceversa, non servata forma à Sacro Tridentino Concilio præscripta, utrum valida habenda sint, nec re, diu multumque disceptatum est, animis hominum, ac sententiis in diversa distractis: id quod satis uberem anxietatis, ac periculorum sementem per multos annos subministravit, cum præsertim Episcopi, Parochi, atque illarum regionum Missionarii

nihil certi hac super re haberent, nihil verò inconsulta Sancta Sede auderent statuere, ac declarare. Cum autem, proximè evolutis annis, in tam anceps, gravique causa Apostolicæ Sedis iudicium vehementius exposceretur, urgeretque id imprimis vigilantissimus Iprensis Episcopus, dum pro debito Officii sui, et sua erga Beati Petri Cathedram observantia, de Ecclesiæ sibi concredita statu ad Romanum Pontificem referebat, ponendumque omnino esse tam proluxæ dubitationi finem gravissimis verbis, ac rationibus persuaderet: Clemens XII. id temporis Romanus Pontifex, qui rei gravitatem, quanti oportebat, æstimaret, sacra Congregationi eminentiss. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum in mandatis dedit, ut de tota controversia diligenter more suo cognosceret. In re itaque tanti momenti volens eadem Sacra Congregatio quam accuratissime procedere, commissæ sibi cognitionis initium ab exquisitis aliorum quoque Belgii Episcoporum relationibus, atque sententiis, quas desuper explorari satagit, petendum duxit, eodemque tempore audire voluit præstantes aliquot hujus Almæ Urbis Theologos, quibus injunxit, ut rem totam ea, qua decet, maturitate discuterent, suamque opinionem proferrent. At dum hæc maxime agerentur, supersedendum per aliquot menses fuit ab istiusmodi causæ expeditione, propter viduitatem, quæ intercedit Romanæ Ecclesiæ, donec ad Summum Pontificatum feliciter evehctus Sanctissimus D. N. BENEDICTUS XIV. inter primas Regiminis sui curas, causæ hujus cognitionem repeti jussit à memorata Sacra Congregatione Concilii, quam voluit coram se haberi, ut, auditis Eminentissimorum Patrum Sententiis, ipse demum, quid hac in re tenendum foret, supremo suo pronuntiaret oraculo. Cum igitur Congregatio præfata sub die 13 Maii currentis anni 1741, coram Sanctitate sua fuerit habita, idem Sanctissimus D. N. spatio aliquo temporis, ad rem secum expendendam accepto, hanc nuper declarationem, et instructionem exarari præcepit, qua veluti certa regula, ac norma, omnes Belgii Antistites, Parochi, earumque Regionum Missionarii, et Vicarii Apostolici deinceps in hujusmodi negotiis uti debeant.

Primo scilicet, quod attinet ad Matrimonia ab Hæreticis inter se in locis fœderatorum Ordinum dominio subjectis celebrata, non servata forma per Tridentinum præscripta, licet Sanctitas sua non ignoret, alias in casibus quibusdam particularibus, et attentis tunc expositis circumstantiis, Sacram Congregationem Concilii pro eorum invaliditate respondisse, æquè jamen compertum habens, nihil adhuc generatim, et universè super ejusmodi Matrimonii fuisse ab Apostolica Sede definitum, et alioquin oportere omnino ad consulendum universis fidelibus in iis locis degentibus, et plura avertenda gravissima incommoda, quid generaliter de hisce Matrimonii sentiendum sit, declarare; negotio mature perpenso, omnibusque rationum momentis hinc inde sedulo libratis, declaravit, statuitque, Matrimonia in dictis fœderatis Belgii Provinciis inter Hæreticos usque modo contracta, quæque imposterum contrahentur, etiamsi forma à Tri-

dentino præscripta non fuerit in iis celebrandis servata, dummodo aliud non obstiterit canonicum impedimentum, pro validis habenda esse; adeoque si contingat, utrumque Conjugem ad Catholicæ Ecclesiæ sinum se recipere, eodem quo antea, conjugali vinculo ipsos omnino teneri, etiamsi mutus consensus coram Parocho Catholico ab eis non renovetur; sin autem unus tantum ex Conjugibus sive masculus, sive fœmina convertatur, neutrum posse, quamdiu alter superstes erit, ad alias nuptias transire.

Quod verò spectat ad ea Conjugia, quæ pariter in iisdem fœderatis Belgii Provinciis, absque forma à Tridentino statuta contrahuntur à Catholicis cum Hæreticis, sive Catholicus Vir hæreticam fœminam in Matrimonium ducat, sive Catholica fœmina Hæretico Viro nubat, dolens imprimis quam maxime Sanctitas sua, eos esse inter Catholicos, qui insano amore turpiter dementati ab hisce detestabilibus Connubiis, quæ S. Mater Ecclesia perpetuò damnavit, atque interdixit, ex animo non abhorrent, et prorsus sibi abstinendum non ducunt, laudansque magnopere zelum illorum Antistitem, qui superioribus propositis spiritualibus pœnis Catholicos coercere student, ne sacrilego hoc vinculo sese Hæreticis conjugant; Episcopos omnes, Vicarios Apostolicos, Parochos, Missionarios, et alios quoscumque Dei, et Ecclesiæ fideles Ministros in his Partibus degentes serio graviter hortatur, et monet, ut Catholicos utriusque sexûs ab hujusmodi nuptiis in propriarum animarum perniciem inveniendis quantum possint, absterreant, easdemque Nuptias omni meliori modo intervertere, atque efficaciter impedire satagent. At, si forte aliquod hujus generis Matrimonium, Tridentini forma non servata, ibidem contractum jam sit, aut imposterum (quod Deus avertat) contrahi contingat, declarat Sanctitas Sua, Matrimonium hujusmodi, alio non concurrente canonico impedimento, validum habendum esse, et neutrum ex Conjugibus, donec alter eorum supervixerit, ullatenus posse sub obtentu dictæ formæ non servatæ novum Matrimonium inire: id verò debere sibi potissimè in animum inducere Conjugem Catholicum sive Virum, sive Fœminam, ut pro gravissimo scelere, quod admisit, penitentiam agat, ac veniam à Deo precetur, coneturque pro viribus alterum Conjugem à vera fide deerrantem ad gremium Catholicæ Ecclesiæ pertrahere, ejusque animam lucrari, quod porro ad veniam de patrato crimine impetrandam opportunissimum foret, sciens de cætero, ut mox dictum est, se istius Matrimonii vinculo perpetuò ligatum iri.

Ad hæc declarat Sanctitas Sua, ut quidquid hactenus sancitum, dictumque est de Matrimonii sive ab hæreticis inter se, sive inter Catholicos, et Hæreticos in locis fœderatorum Ordinum dominio in Belgio subjectis, sancitum, dictamque intelligatur etiam de similibus Matrimonii extra fines Domini eorundem fœderatorum Ordinum contractis ab iis, qui addicti sunt Legionibus, seu militaribus copiis, quæ ab iisdem fœderatis Ordinibus transmitti solent ad custodiendas, muniendasque Arces con-

minas, vulgò dictas *di Barrera*; ita quidem, ut Matrimonia ibi præter Tridentini formam, sive inter Hæreticos utrumque, sive inter Catholicos, et Hæreticos inita valorem suum obtineant, dummodo uterque Conjux ad eandem Copias, sive Legiones pertineat: et hanc declarationem vult Sanctitas Sua complecti etiam civitatem Mosæ Trajectensis à Republica fœderatorum Ordinum, quamvis non jure dominii, sed tantum oppignorationis, ut aiunt, nomine possessam.

Tandem circa Conjugia, quæ contrahuntur, vel in Regionibus Principum Catholicorum ab iis, qui in Provinciis fœderatis domicilium habent, vel in fœderatis Provinciis ab habentibus domicilium in Regionibus Catholicorum Principum, nihil Sanctitas Sua de novo decernendum, aut declarandum esse duxit, volens, ut de iis, juxta canonica Juris communis principia, probatasque in similibus casibus alias editas à Sacra Congregatione Concilii resolutiones, ubi disputatio contingat, decidatur; et ita declaravit, statuitque, ac ab omnibus imposterum servari præcepit. Die 4 Novembris 1741.

DECRETUM IX.

Super Dispensationibus in Matrimoniis.

Ad Apostolicæ servitutis nostræ ministerium pertinet sedula invigilare cura, ut dispensationes super gradibus affinitatis, seu consanguinitatis, intra quos Matrimonia contrahi prohibentur, vel super aliis à Sacris Canonibus statutis impedimentis, nisi ex debitis causis non concedantur, et omnia inde amoveantur, unde nota aliqua ab improbis aspergi possit nomini, ac decori Romanæ Ecclesiæ, cui, licet immerito, Divina benignitate præsidemus.

Sane quidem ad dispensationes obtinendas ab iis, qui eas postulant, in supplici libello causæ pro illis consequendis exprimi solent, quæ si ejusmodi fuerint, ut juxta canonicas Sanctiones, et prudens ecclesiasticæ Provisionis arbitrium, locus ad dispensandum esse videatur, dispensatio concedi solet, ejusque executio Ordinario ut plurimum committi, cui onus incumbit diligenter inquirendi, an causæ expositæ veritate nitantur, ut, veris illis existentibus, gratia executioni demandetur, secus vero, si causæ nullatenus veritati consentaneæ sint. Si autem contingat ob causas minimè veras existentes, ut dispensatio executioni non tradatur, qui eam impetrarunt, apud negotiorum Gestores, seu Litterarum Aposolicarum expeditores conqueruntur, à quibus nonnumquam responderi solet, executionem perperam, et injuria denegatam fuisse, quia expressio causarum, earumque verificatio in dispensationibus non est aliquid substantiale, sed formalitas quædam, et Forensis styli consuetudo: quod non minus veritati adversatur, quam executionis ordinem ac modum bene, ac prudenter constitutum subvertit: « cum expressio causarum earumque verificatio » ad substantiam, et validitatem dispensationis pertineat, illisque » deficientibus, gratia nulla ac irrita sit, nullamque executionem » mereatur. »

Id autem ut plurimum evenit in dispensationibus, in quibus apponi solet clausula: *Et Oratoribus vitæ periculum immineret*, quæ cum sæpe in dispensationibus in primo et secundo, vel in secundo gradu, et in nonnullis aliis canonicis impedimentis sine ulla ratione, causa, et veritate expressa reperitur, Ordinarii locorum qui cautiùs et accuratiùs se gerunt, nisi vitæ periculum immineat, dispensationem exequi recusant; alii verò, fortasse falso rumore inducti, quòd hujusmodi clausula sit mera formalitas, indulgentiùs quam necesse est procedentes, periculo vitæ neque argumentis probabilibus verificato, eoque Oratoribus saltem verisimiliter imminere comperto, gratiam dispensationis exequuntur.

S. M. Prædecessor noster Pius PP. V. in sua Constitutione per viam motus proprii expedita, et publicata sub die 5 Decemb. ann. MDLXVI., cujus initium est: *Sicut accepimus*: « decrevit, » omnes et singulos Procuratores tam Officii Sacræ Pœnitentiariæ, seu Contradictarum, quam alios quoscumque Sollicitatores, » et Scriptores, qui veritatem facti à narratione, quam ab ipsis » Partibus habuerunt, quoad substantialia, et qualitates necessario exprimendas diversam faciunt, seu quoquo modo intervertunt, aut immutant, aut depravant, et per subreptionem, » et obreptionem gratias à Romanis Pontificibus extorquent, » pœnam falsi incurrere, et ea puniri omnino debere. »

Hujusmodi autem constitutio, quanquam videatur pertinere dumtaxat ad Procuratores, Sollicitatores, et Scriptores Officii sacrae Pœnitentiariæ, ubi per id temporis Matrimoniales dispensationes etiam in foro externo concedi solebant, nihilominus pro pastorali nostra, et paterna ex alto nobis commissa cura hortamur, monemus, ac præcipimus omnibus et singulis negotiorum Gestoribus, Procuratoribus, et Expeditoribus « Litterarum Apostolicarum, etiam Datarie nostræ, ut cum supplices preces pro » aliqua matrimoniali dispensatione porrecturi sunt, id primum » ante omnia agant, ut plenam atque exactam facti notitiam assequantur, qui curent, seiscitantes ab ipsis Oratoribus, an hæc et illæ causæ » adsint, ex quibus sciunt dispensationem concedi solere in hoc » vel illo gradu, deinde in supplici libello facti speciem nitidè, » ac sincerè exponant, caveantque diligenter, ne illam aliquatenus » in rebus substantialibus alterent, immutent, invertant, corrumpant, sed strictè adhæreant iis, quæ ab oratoribus sibi » exposita fuerunt, et multo magis absterneant, ne quid falsi aut » ficti proprio ingenio inventum vel excogitatum ad gratiam dispensationis faciliùs obtinendam in precibus obtrudant; demum » præ oculis habentes », se operam suam in ecclesiasticis negotiis in hac alma Urbe exhibere, ubi Cathedra veritatis est, ipsam solam ament, et sectentur veritatem, non lucrum, aut gratiam, et favore supplicantium, diligenterque videant, ne mendacii aut erroris merito argui cum animæ suæ detrimento possint, falso, et perperam asserentes causas, earumque verificationes ex provida nostrorum Prædecessorum dispositione in hujusmodi gratis ad

ecclesiasticæ disciplinæ vigorem, et Canoniarum legum, et Apostolicarum Constitutionum voluntatem servandam apponi, et respectivè demandari solitas, vanas, et superfluas esse, et tanquam inanes Curia formalitates parvi aut nihili esse faciendas.

Præterea hujusmodi graves abusus, quibus honor, et decus hujus Almax Urbis dehonestatur, et Sedis Apostolicæ splendori, ac dignitati officitur, penitus abolere cupientes, motu proprio, ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine præfatam « Constitutionem s. m. Pii V. Prædecessoris nostri exten-
» dimus, dilatamus ac producimus ad omnes prædictos negotio-
» rum Gestores, Procuratores, et Expeditores litterarum Apos-
» tolicarum cujuscumque statûs, gradûs, ordinis, et conditionis, et
» quocumque indulto, privilegio, et dignitate munitos te quate-
» nus opus sit, eam de novo ferimus, statuimus, et innovamus;
» volentes, ac decernentes, ut in omnibus superius expressis casi-
» bus pœna falsi contra delinquentes locum habeat, sine tamen
» præjudicio obligationis refundendi expensas oratoribus, qui ob
» illorum culpam ejusmodi dispensationes, quæ executioni de-
» mandari nequeunt, obtinuerunt. »

Denique omnes et singulos Venerabiles Fratres Archiepis-
copos, Episcopos, et locorum ordinarios, cæterosque « Execu-
» tores Litterarum Apostolicarum, quibus hujusmodi dispensa-
» tionum executio committi solet, emixè rogamus, et obsecramus,
» ut sedulo ac diligenter attendant priusquam dispensationis
» gratiam exequantur, an causæ in Apostolicis litteris expressæ,
» et quarum verificatio eorum curæ et vigilantia à Sede Aposto-
» lica commissæ est, veræne, an secus existant, an potius Sedi
» Apostolicæ falsum expositum, et veritas reticita fuerit: qua
» super re eorum conscientiam oneramus. » Et quoniam in iis-
dem Apostolicis litteris super dispensationibus in gradibus pro-
» hibitis, aliisque præfatis impedimentis nonnulla observata sunt,
» quæ negotium executoribus quandoque exhibere, et scrupulos eor-
» um animis ingerere solent, Apostolicæ nostræ sollicitudinis erit,
» ea dilucidius et apertius in iisdem dispensationum litteris Apos-
» tolicis exponere, ac declarare, ut omni dubitatione sublata, et
» causis coram excoctore hujusmodi probationum genere probatis,
» quo de illarum veritate moraliter certus reddatur, Apostolicæ
» litteræ matrimonialium dispensationum sine ulla hæsitatione ad
» debitam executionem deduci possint.

Mandamus quoque, et injungimus dilecto filio nostro Pompeio
tituli sancti Eusebii S. Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardinali
Aldovrando nuncupato Prodatorio nostro, ejusque successoribus
Datariæ Apostolicæ, Prodatoriis seu Datoriis pro tempore existen-
» tibus, ut in præmissis reos, et culpabiles repertos pœna falsi,
» ut præfertur, puniant, cum potestate citandi, etiam per edictum,
» constituto summarie de non tuto accessu, aliaque dicendi, et fa-
» ciendi in præmissis necessaria, seu quomodolibet opportuna. Non
» obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, sta-
» tutis, et consuetudinibus, et quibusvis indultis et privilegiis qui-

buscumque personis etiam speciali mentione dignis, datis, etc. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem quinto Cal. Martis anno Incarnationis Dominicæ 1742, Pontificatûs nostri anno secundo.

Hic juvat addere SS. D. N. Clementis XIII Constitutionem de Jejunio, quæ est ut sequitur.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, et Episcopis.

CLEMENS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres, salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Appetente Sacro Quadragesimali tempore, quod plenum mysteriis non sine mysterio magnam illam Paschæ celebritatem præcedit, qua una omnium solemnitatum dignitas est consecrata, providendum, Venerabiles Fratres, ut sacratissimum Jejunium sanctè religiosèque à Fidelibus observetur, quod Legis et Prophetarum testimonio commendatum, à Christo Domino consecratum, ab Apostolis traditum, Ecclesia Catholica perpetuò retinuit, ut per macerationem carnis, et animæ humiliationem ad Dominicæ Passionis, Paschaliisque Sacramentorum Mysteria paratiores accedamus, et in ejus Resurrectione resurgamus, in cujus Passione, deposito veteri homine, sumus commortui. Cujus tam sanctæ tanque salubris institutionis retinendæ studio fel. record. Prædecessor noster Bened. XIV. etsi binis ad vos Litteris in forma Brevis eximium Fraternalitatum Vestrarum zelum excitavit, quo pluribus labefactata corruptelis Quadragesimalis jejunii disciplina ad pristinam observantiam vestra opera et studio revocaretur, ob eamque rem nonnullas cavillationes, quibus omnis sacrorum vis jejuniorum infringebatur, de medio sustulit; tamen cum ab intensissimo teterrimoque humani generis hoste tam multæ et assidæ sint Gregi Dominico insidiæ; verendumque propterea sit, ne subinde infirmiorum animis novas veterator ille rationes, pravasque suggerat consuetudines, quibus enervata jejunii severitas, unde revocata dudum fuerat, illic iterum relabatur; necessarium existimavimus vobis has Litteras dare, quantoque in timore simus, ne qua vetus remanserit corruptela, vel nova labes cum fidelium animarum pernicie ecclesiasticæ in hac disciplina inferatur, Fraternalitatibus vestris significare. De quo quidem timore nostro tantum intelligimus minui oportere, quantum ex eo sollicitudinis ad pastoralementem vestram vigilantiam accesserit; qua sive quidpiam de veteri corruptela post memoratas supradicti Prædecessoris nostri Litteras fortasse reliquum fuerit, sive pro infringendis jejunii legibus vel opinionum commenta, vel à vera jejunii vi et natura abhorrentes consuetudines humani pravitate ingenii novissimè sint invecetæ, ea omnia, quantum juvante Domino fieri potest, radicitus convellenda curetis. In quibus profectò abusum illum censemus omnino numeran-

dum, quem rumor quidam ad nos pertulit; cum nonnulli, quibus ob justas et legitimas causas ab abstinentia carniū dispensatum fuerit, licere sibi putant potiones lacte permixtas sumere, contra quam prædicto Prædecessori nostro visum fuerit, qui censuit, tam dispensatos à carniū abstinentia, quam quovis modo jejunantes, unica excepta comestione, in omnibus æquiparandos iis, esse, quibuscum nulla est dispensatio, ac propterea tantummodo ad unicam comestionem posse carnem, vel quæ ex carne trahunt originem, adhibere.

Verum neque commodius, nec majori proficiendi spe revocare homines aggrediemini ad sacrosancam jejunii legem observandam, quam si illud populos doceatis: Christiani hominis Pœnitentiam, præter cessationem à peccatis et malè antea actæ vitæ detestationem, eorundemque peccatorum Sacramentalem confessionem, illud etiam postulare, ut per jejunia, eleemosynas, orationes, et alia spiritualis vitæ opera divinæ justitiæ satisfaciamus: omnem enim iniquitatem, parva, magnave sit, aut ab ipso pœnitente, aut à Deo vindicante puniri oportere; nisi igitur à Deo puniri velimus, id non aliter vitare nos posse, quam si ipsi puniamus. Quæ quidem doctrina si constanter populorum animis inculcetur, et à fidelibus denique altè imbibatur, minus profectò verendum erit, ne qui profligatos mores abjecerint, ac per Sacramentalem Confessionem peccata sua eluerint, non eadem peccata velint, atterenda carnis concupiscentia, per jejunium expiare. Præterea, quibus persuasum fuerit, se peccatorum minus dubiè pœnitere, cum se impunitos esse non sinant, ii profectò pœnitentiæ amore capti, lætabuntur, Quadragesimali tempore cæterisque certis diebus, cum S. Mater Ecclesia edicit fidelibus jejunandum, oblatam sibi esse occasionem, qua dignos pœnitentiæ fructus faciant: Cumque nullo non tempore oporteat domitas habere concupiscentias; scriptum est enim: Post concupiscentias non eas, et à voluntate tua avertere: facile animum inducant, Sacratissimo totius anni potissimum tempore, corporis intemperantiam mitigare jejunio; ut anima cognitione sui recepta intelligat, qua compunctione parare se debeat ad Sanctissima Passionis, Mortis, et Resurrectionis Jesu Christi recolenda mysteria. Itaque pœnitentiæ stimulis tacti, minus suavitates exquirant in dapibus, minus sectentur cupediæ delicias, quæ quamvis cum abstinentia à vetitis cibus non discrepare videantur, tamen eas, qui mensæ apponat suæ, illum non immeritò dixeris, non tam usitatas abjecisse delicias, quam cupiditatem suam ad inusitatas illecebras traduxisse: minus denique, aut, quibus se subducant à jejunio, quærant effugia, aut argutiis studeant Ecclesiasticam legem infringere.

Vestrum igitur est, Venerabiles Fratres, exemplo æquè ac verbo populis præeuntes, tantum in eorum animos pœnitentiæ studium et amorem injicere, ut alacriter jejunium aggressi, et illud ad præscriptas à Catholica Ecclesia leges observent, et eleemosynis etiam, atque oratione sanctificent: et id, quod maximè

spectat Ecclesia, denique consequantur, ut corpore mortificati et Christo consepulti, ad novam in Paschali solemnitate novi hominis vitam revocati, magna cum fiducia reviviscenti Christo Domino possint occurrere. Gratia Domini Nostri Jesu Christ cum vobis omnibus, quibus Apostolicam benedictionem benevolentia in vos et charitatis nostræ pignus, amantissimè imper timur.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem die xx. Decembri anno MDCCIX. Pontificatûs nostri anno II.

APPENDIX II.^(a)
DE PRIVILEGIIS.

CAPUT I.

De Privilegiis in communi.

Differentia inter Privilegium, Dispensationem, et Licentiam. — 1. Quando Privilegium deroget juri communi. — 2. Quando Privilegiatus teneatur uti Privilegio. — 3. Utrum extra Sacramentum censurae, etc. — 4. De Clausulis, *Ad instar etc. Quatenus sacris Canonibus non adversetur etc. Supplentes defectus etc.* — 5. De interpretatione Privilegorum. 6. 7. et 8. De Communicatione. 9. 10. et 11. De Privilegiis Regularium revocatis, cum Declarationibus S. Pii. — 12. De Rescriptis Gratiae, et Justitiae, utrum expirent morte Pontificis. — 13. Quot modis cesset Privilegium. — 14. Quomodo cesset per Revocationem. — 15. De revocatione Expressa. — 16. De Tacita, et utrum sit intimanda, vel saltem publicanda Revocatio. — 17.

1. — Privilegium definitur: *Lex privata, aliquod speciale concedens beneficium.* Privilegium differt à Dispensatione, quæ eximit à lege, et ideo semper est odiosa; differt etiam à Licentia quæ conceditur tantum ad paucos actus. De Privilegiis in particulari inferius proprio loco dicemus; hic tantummodo annotabimus quasdam regulas advertendas circa Privilegia in communi.

2. — Et I. Ut Privilegium deroget juri communi, non requiritur clausula derogatoria, præsumitur enim Princeps jam scire leges communes; excipitur tamen 1. Quando Privilegium non posset suum effectum sortiri sine hac expressa derogatione. 2. Si in lege, cui derogatur, esset apposita clausula: *Non obstante quocumque privilegio*: hoc intelligitur, dummodo in Privilegio non extet clausula: *Ex certa scientia*; vel: *Ex plenitudine potestatis* Salm. tract. 18. c. 1. n. 42. et 43. cum aliis. 3. Quando Privilegium est contra aliquam consuetudinem, aut legem Municipalem? His enim non derogatur, nisi de illis specialis mentio fiat. Suar. de leg. l. 8. c. 14. n. 4. Castrop. t. 1. tr. 3. D. 4. p. 10. n. 9. et Salm. l. c. e. 1. n. 8. cum Pelliz. Tambur. etc.

3. — II. Privilegiatus non tenetur, regulariter loquendo, uti Privilegio. Reg. 16. Jur. in 6. Sed excipiendum est 1. Si non utendo grave damnum Proximo inferret: hoc tamen intellige, si per se, non verò consequenter; E. G. Si Confessarius habeat privilegium absolvendi à peccatis reservatis, post auditam confessionem tenetur eo uti. Vide Salm. tr. 18. c. 1. n. 11. cum aliis. 2. Si privilegium cedat in bonum commune, quemadmodum

(a) Appendix prima De Dispensationibus invenitur ad calcem Tractatus de Legibus, Tom. I, pag. 187.

est Privilegium Immunitatis, quo unusquisque tenetur uti ex cap. Si diligenti, de Foro compet. 3. Si privilegium tollat impedimentum ad observandum præceptum: E. G. Si infirmus habet Domi Oratorium privatum, et facile potest audire Sacrum, tenetur privilegio uti. Suar. c. 35. n. 8. Pal. p. 7. n. 3. Sanch. de Matr. l. 6. D. 6. n. 14. Salm. c. 1. n. 12. cum Sylvest. Avila etc. 4. Si Privilegium non est Personale, sed reale, addictum loco, vel Dignitati, vel Statui, quemadmodum sunt Privilegia concessa Episcopis, et Regularibus. Vide Sahn. c. 1. n. 17. et 18.

4. — III. Qui habet Privilegium pro foro pœnitentiali, etc. absolvendi à censuris, et pœnis Ecclesiasticis, valde probabiliter potest eo uti etiam extra Sacramentum, etiamsi facultas concepta esset in terminis: *Sacerdoti Confessario*. Suar. l. 8. c. 6. n. 15. Castrop. D. 4. p. 2. §. 5. n. 6. et Salm. c. 1. n. 33. cum Sylvest. Tamb. etc. contra alios qui probabiliter etiam negant.

5. — IV. Loquendo de clausulis: clausula *Ad instar* importat tunc valere Privilegium, quando aliud (ad cujus formam secundum concessum est) fuit validum saltem à principio, quamvis postea revocatum fuerit, vel non acceptatum, ut advertit P. Mazzotta. Alias enim, si primum Privilegium fuerit nullum, nullum quoque erit secundum, dummodo in secundo non exprimat id quod conceditur. Suar. c. 15. n. 2. Castrop. D. 3. p. 2. §. 8. n. 1. Salm. c. 1. n. 39. cum Bonac. etc. et P. Mazzotta tom. 1. de Privil. p. 221. v. Sexto. Hoc tamen currit (ut aiunt præfati Auctores) quando dicitur: *Ad instar*; non verò si dicatur, *sicut concessum est*, etc. ut limitant Bonac. et Garcias apud Salmanticens. Clausula: *Quatenus sacris Canonibus non adversetur*, intelligitur de iis tantummodo Canonibus in quibus est expressum: *Non obstante quocumque Privilegio*. Salm. c. 1. nu. 50. cum Nav. Suar. Garc. etc. Clausula, *Supplentes singulos defectus* intelligitur tantum de defectibus earum rerum, quæ requiruntur solum de Jure positivo, et qui sunt tantummodo accidentales; non verò de defectibus naturalibus, aut substantialibus, utpote esset, si Supplicans foret excommunicatus, aut si Supplicatio foret subreptitia, vel fraudulenta; aut si defectus esset circa causam, aut personam Supplicantis. Salm. c. 1. n. 51. cum Barbosa, et Tambur. Aliæ clausulæ videri possunt apud Salm. c. 1. ex n. 40.

6. — V. Loquendo de interpretatione Privilegorum, plura annotanda sunt. Notetur 1. omne privilegium interpretandum esse eo modo, quo Privilegiato non sit neque inutile, neque onerosum. Salm. c. n. 70-71. 2. Privilegia solum Princeps, vel alii, quibus à Principe foret commissum authenticè, vel juridicè possunt interpretari. Doctrinaliter verò potest ea interpretari quicumque vir doctus, cujus resolutioni licitè potest acquiesci; ut omnes affirmant; et quando in Privilegio prohibetur quæcumque interpretatio, de sola authentica et juridica est intelligendum; Vide Salm. c. 1. n. 72 et 73, aut ad summum intelligi debet de interpretatione quæ sit *ex professo*, ut dictum est de Legibus (Tract. II. n. 75.) 3. à Clemente IV., et ab aliis Pon-

tificibus prohibentur Episcopi interpretari juridicè privilegia Regularium. Solùm id ab Alexand. VI. et Paulo III. (quando Apostolica Sedes consuli nequit) concessum est jurisperitis, cæterisque iudicibus in favorem Regularium. Idem concessum est Generalibus Visitoribus, et etiam Provincialibus, et Prælatiis immediatis, quoties ipsi Peritos consulunt. Idem locum habet in interpretatione Regularum, Constitutionum, et Consuetudinum. Eodem modo possunt iidem Prælati auferre, vel limitare subditis usum Privilegorum. Vide Salm. c. 1. n. 74. 75. et 76.

7. — Notandum 4. Quòd generaliter loquendo de Privilegiis, omne Privilegium largè sit interpretandum ut habemus ex Cap. Olim 6 de Verb. sign. ubi dicitur: *cum beneficia Principum interpretanda largissimè* etc. Et ex l. ult. ff. de Constit. Princ. Contra verò Privilegia odiosa strictè sunt interpretanda, ejusmodi sunt illa quæ sunt derogatoria Juris communis, aut Statutorum, et consuetudinum particularium, dummodo hæc statuta non sint contra Jus commune; aut dummodo Privilegium non sit insertum *corpori juris*; ideoque aiunt Sanch. et Mazzotta, Sanch. de Matr. l. 8. D. 1. n. 8. et Mazzotta l. c. p. 223. c. 2. v. Resp. omnia Privilegia realia latè esse interpretanda; ob suam enim perpetuitatem habentur tanquam inserta Juri communi. Insuper excipitur si aliàs Privilegium redderetur inutile, aut si eo extaret clausula; *ex certa scientia*, vel *ex motu proprio*. Vel si Privilegium esset absolvendi, dispensandi, aut communicandi illud cum aliis. Salm. tr. 18. c. 1. n. 78, ad 80. Privilegia verò in præjudicium aliorum, ejusmodi essent ad obtinenda plura Beneficia, aut ad conferenda Beneficia vacantia, aut contra observantiam regularem, strictè sunt interpretanda, etiamsi concessa fuerint *ex motu proprio*. Salm. n. 83. et 84.

8. — Hoc verò intelligendum est de Privilegiis concessis personis particularibus: sed ea, quæ sunt concessa alicui Ordini, Conventui, Communitati, aut ad aliam piam Causam, omnia sunt interpretanda non modò latè, sed etiam latissimè, etiamsi adversentur juri communi, vel alicui Tertio, quemadmodum communissimè affirmant DD. Suar. c. 27. n. 7. Castrop. D. 4. p. 10. n. 6. Mazzotta l. c. et Salm. c. 1. n. 27 et 29, et iterum r. 85 et 86, cum Azor. Laym. Sylv. Bon. Henr. Coninch. Lezana, Bord. et aliis. Privilegia enim Communitatibus concessa præsumuntur omnia esse remuneratoria servitiorum præstitorum, et ideo omnia habentur tanquam favorabilia; ex l. Sicut persona, ff. de Relig. Vid. Salm. c. 1. n. 23. ad 27.

9. — VI. Loquendo de Communicatione Privilegorum notetur 1. quòd Religiones Mendicantes communicent in totum inter se de Privilegiis præteritis, et futuris, tum circa personas, tum circa loca, Festivitates, et indulgentias, prout habetur ex Bullis Sixti IV. Clementis VIII. et Leonis X. Vide Salm. n. 88. et 89. Et hoc currit, quamvis Religio, cui concessum est Privilegium, vel non accepit, vel eo usa non fuerit. Insuper quando am-

pliatur Privilegium alicui Religioni concessum, intelligitur ampliatum etiam quoad alias. Salm. c. 8. n. 98 et 99. Insuper hæc Religiones Mendicantes communicant Privilegiis cæterarum Religionum, vel Congregationum, vel Collegiorum Monasticorum, vel non Monasticorum. Ita communissimè Salm. t. 18. c. 1. n. 90, cum Rodr. Pelliz. Tamb. etc. Et hoc valet, etiamsi in Privilegio concessio alteri Religioni, vel Congregationi, adsit clausula quòd non communicetur; nam in aliis Bullis de Communicatione dicitur, quòd tollatur quodcumque impedimentum communicationis. Salm. n. 107, cum Rodr. Basseo, Miranda, Bon. Diana, Donato, etc. Hujusmodi Privilegiis perfruuntur tam Conversi, ipsi enim verè Religiosi sunt, Vide Salm. Tract. 15. de Statu Relig. c. 1. n. 33., quam Novitii, quemadmodum declaravit Clemens VIII., et est communis sententia (quidquid dicant quidam pauci) cum Suarez, Sanch. Castrop. etc. Suarez Tom. 4. De Relig. Tract. 10. lib. 9. c. 1. n. 18. et Salm. ibid. c. 3. n. 85., cum Sanch. Castrop. Lezana, et Pelliz. et aliis; fruuntur quoque Religiosi ad Episcopatum promoti, dummodo non agatur de rebus, quibus Episcopi si uterentur, aliquod Religioni præjudicium proveniret, ut esset habitatio in Monasterio, datio suffragii, etc. Vide Salm. dict. tr. 15. c. 5. n. 43, cum Suar. Lez. et Castrop. Tertiarii autem, et Tertiariæ (vel Beatæ) subditæ Mendicantibus, et quæ Habitum Religionis deferunt, et votum habent Castitatis, (quibusdam tantum rebus exceptis) eorum quoque Privilegiis gaudent, sed quatenus sunt capaces. Contra tres Scapularis, et Cinguli (vocati *Cordonis*) fruuntur tantum, et participant in omnibus Indulgentiis et Remissionibus peccatorum, sed non in alio. Salm. ibid. n. 94, cum aliis.

10. — Notandum 2. Moniales tam Ordinum Mendicantium, quam non Mendicantium, gaudere Privilegiis Monachorum sui Ordinis, et consequenter cujuscumque alterius Ordinis in omnibus, quorum sunt capaces (intellige de favorabilibus). Hoc valet, etiamsi Privilegium tantum de hominibus loqueretur, ut deducitur ex Bulla Leonis X. Atque ita è contrario Fratres gaudent Privilegiis Monialium Ordinum, ex eo quia ipsi communicant (ut superius dictum est) Privilegiis concessis cuicumque Religioni, Congregationi, aut Monasterio. Vide Salm. Tract. 18. de Priv. c. 1. n. 91. Sed redeundo ad Moniales; hujusmodi Privilegiis gaudent etiam illæ, quæ Pontifici, aut Episcopo subiciuntur, atque ita, quando Religiosis conceditur Privilegium, ut absolvantur, vel cum eis dispensetur a suo Prælato, Moniales subjectæ Episcopo possunt quidem ab eodem absolvi, et dispensationem obtinere. Et hoc currit etiamsi in Privilegio nominarentur tantum Moniales, quæ Regularibus subditæ sunt. Suar. de Leg. l. 8. c. 10. n. 7. Bon. Dist. 1. q. 3. p. 7. §. 2. n. 2. et Salm. Tr. 18. c. 1. n. 92, cum Castrop. Lez. Pelliz. Bordonio, Boss. et aliis contra paucos.

11. — Notandum 3. Privilegia non communicari quando sunt odiosa, vel contraria propriis Statutis, adeo ut præjudicent bono

sive communi observantiae Religionis. Castr. Dist. 4. §. 9. n. 2, et Salm. c. 1. n. 100., cum Pelliz. Lez. Portell. Tamb. Bord. Notetur 4. Privilegia alicui concessa non tanquam personae particulari, sed ratione sui officii, seu dignitatis, vel tanquam membro illius Communitatis, intelligi concessa omnibus aliis ejusdem officii, aut ejusdem Communitatis. Et Privilegia concessa Subditis, seu Prælati inferioribus, etiam Prælati Superioribus concessa intelliguntur. Salm. c. 1. n. 110 et 111. Similiter Privilegia concessa alicui Conventui, aut Ecclesiae, aut Particularibus alicujus Conventus, sed tanquam membris illius, intelliguntur quoque concessa cæteris Religiosis tam illius Ordinis, quam aliorum, qui communicationem habent, quando scilicet eadem, vel similis ratio militat. Salm. ibid. cum Pelliz. Garcia. Quint. Tamb. etc. Sed hoc non est intelligendum de Privilegiis, quae conceduntur alicui Congregationi ad tempus determinatum, vel per Brevia particularia sunt concessa alicui Monasterio ob specialem aliquam causam, vel quando agitur de rebus, quae difficile solent concedi. Salm. c. 1. n. 118, cum Peyrin. Tamb. Merula etc.

12. — VII. Certum est, ut habetur ex Propos. 36. damnata ab Alexandro VII. Religiosos non posse amplius uti Privilegiis jam revocatis per Concilium Tridentinum. Verum hoc non obstante, attendendae sunt quaedam Declarationes Concilii factae per S. Pium V. in sua Bulla: *Etsi mendicantium*. Hæc sunt: 1. Quod Sæculares possunt audire Sacrum et Conciones in Ecclesiis Regularium. 2. Quod Episcopus nequeat impertiri licentiam ingrediendi Monasteria Monialium exemptarum. 3. Quod Quarta Funerum non intelligitur nisi de eo quod affertur. Vid. Salm. tr. 18. c. 1. n. 137. 4. Quod Confessarii Monialium exemptarum, et Concionatores Regulares in propriis Ecclesiis non examinentur ab Ordinario: verum quod atinet ad Confessarios, hoc Privilegium abrogatum est per varias Apostolicas Constitutiones, et præsertim per Bullam Apostolici Ministerii, emanatam ab Innoc. XIII. ann. 1723, et confirmatam per Benedictum XIII. die 23 Septembris anni 1724. Ibi §. 18. declaratur, quod Confessarii Monialium exemptarum debeant examinari, et approbari ab Episcopo Diocesis, « remota quacumque contraria consuetudine etiam immemorabili. »

15. — VIII. Distinguendum est *Rescriptum Gratiae*, ut esset absolvendi, dispensandi etc... à *Rescripto Justitiæ*, ut exercendi jurisdictionem, appellandi etc. In *Rescripto Gratiae* dicitur, *Gratia facta*, quando Delegatus habetur tanquam merus necessarius executor: *Gratia faciendæ*, quando conceditur facultas dispensandi, et relinquitur arbitrio Delegati. *Rescriptum Justitiæ* expirat morte Principis, dummodo res adhuc sit integra; et idem de *Rescripto Gratiae* faciendæ. Oppositum verò dicendum de *Rescripto Gratiae* factæ, ut absolvendi, recipiendi Ordines *extra tempora*, de Oratorio privato etc. Castrop. D. 3. p. 16. §. 4. n. 11. Sanch. de Matr. l. 8. D. 33. n. 43. Salm. c. 1. a n. 141, ad

146, cum Suar. Privilegium concessum cum clausula, *Dei te voluero*, probabiliter non expirat post mortem Concedentis. Salm. c. 16. n. 149. Quod si in Concessione exprimat Officium Delegati, mortuo Delegato, transit etiam ad Successorem. Salm. n. 150.

14. — IX. Privilegium multis modis cessare potest, et: per decursum termini constituti. 2. Per cessationem causæ finalis: intellige quando Privilegium est concessum sub conditione dictæ causæ; sed quando concessum esset absolute, adest opinio valde probabilis, quod etiamsi cessaret causa nalis, non cesset tamen Privilegium; neque cessat, quamvis semel privilegio usi fuerimus. Salm. c. 3. n. 3 et 4. juxta id, quod diximus de Dispensatione, cap. II. n. 66, in fin. 3. Ob renuntiationem privilegiati: in quo notandum est, quod Particulares nequeunt renuntiare Privilegiis Communitatis; et ut valida sit renuntiatio, fieri debet in manu illius qui Privilegium concessit, et ab eodem acceptanda. Vide Salm. Tr. 18. c. 2. n. 5, ad 8. 4. Per usum contrarium, vel per non usum: in dubio tamen præsumptio semper est pro usu. Sed in hoc advertendum est, quod Privilegia gratuita, quæ non sunt aliis gravamina, ut absolvendi, dispensandi, vel jejunandi, et his similia, nunquam amittuntur per non usum, et etiam per usum contrarium, quamvis temporis longissimi Suar. de Leg. l. 8. c. 34. n. 17. Bonac. D. 1. q. 3. p. 8. §. 5. n. 4. Castrop. Tr. 3. D. 4. p. 18. n. 3. et p. 19. n. 1. et Salm. c. 2. n. 13, cum Laym. Pont. Lez. Garcia, etc. Privilegia contra, quæ tertio sunt onerosa, ut non solvendi Decimas et similia, præscribuntur per usum contrarium, et etiam per non usum privativum (non verò dumtaxat negativum) quod accidit, quando Privilegiatus conceisus jam sui Privilegii, occasione oblatis, sponte uti recusavit. Hoc autem currit, dummodo in Privilegio non sit clausula *utendi ad Sui arbitrium*. Castrop. p. 18. n. 4. Bonac. n. 3, et Salm. n. 14, cum Laym. Garc. Lez. etc. Insuper hoc intelligitur pro foro externo, nam in conscientia non amittit Privilegium qui animum non habet renuntiandi. Vid. Salm. cap. 2. n. 18. Potest cessare etiam Privilegium per abusum sive in totum, sive in partem. Salm. n. 17.

15. — Cessat 5. Privilegium ob revocationem Principis. In hoc autem distinguere oportet Privilegia Gratuita à Remunerativis, et ab Onerosis; si Privilegium est merè gratuitum, revocari potest valide etiam sine justa causa: quamvis hoc non excusetur saltem à culpa veniali, si scandalum absit. Pont. l. 8. c. 19. n. 15. Castr. p. 21. §. 3. n. 3, et Salm. c. 2. n. 37, cum Suar. Sanch. Bon. etc. Si verò cum Privilegio translata fuisset dominium alicujus rei in Privilegiatum, illud revocari nequit nec licite nec valide, nisi ob causam urgentissimam boni communis, vel gravis delicti, vel ob illas causas, ob quas revocari quit qualibet donatio. Castr. p. 21. §. 2. n. 2. Bonac. p. 8. §. 2. n. 5. Suar. l. 8. c. 37. n. 7, et Salm. c. 3. n. 29, cum Pont. Garc. Lez. etc. Sed ut Privilegium est remuneratorium, vel ob justitiam, vel ob gratitudi-

nem, semper requiritur justa causa, ut validè revocetur. Et si insuper est onerosum, ut exempli causa, concessum ob pretium acceptum, vel ob aliquod onus Privilegiato impositum, tunc ut revocetur (ultra justam causam), requiritur compensatio. Et hoc dicendum de Privilegiis Remuneratoriis ob justitiam, ut dicunt communiter DD. Suar. l. c. n. 6. et 7. Pont. num. 13, et Salm. tract. 18. c. 2. n. 30. et 85, cum aliis.

16. — Revocatio verò Privilegiorum alia est *Expressa*, alia verò *Tacita*; quoad *Expressam* regulariter loquendo sufficit clausula generalis, non obstantibus Privilegiis etc. ut revocentur omnia Privilegia in contrarium. Excipiuntur tamen 1. Privilegia concessa per modum contractus, sive onerosa sint, sive remunerativa ob justitiam (ut supra dictum est) in quibus mentio specialis fit meritorum in particulari. 2. Privilegia quæ clausulam habent, quod non intelligantur derogata, nisi mentio particularis fiat. 3. Privilegia Regularium, quæ etiam specialem mentionem requirunt, quia sunt remunerativa, et videntur clausulam habere derogatoriam futuræ revocationis, nisi eorum mentio specialis fiat, ut affirmant Rodriq. Portel. et Miranda apud P. Mazz. 4. Privilegia incerta *corpori juris*, quia tunc sunt veræ leges, et ut revocentur, requiritur clausula specialis, non obstantibus legibus in contrarium, etc. Suar. l. 8. c. 38. n. 2. Bonac. t. 2. D. 3. p. 8. §. 4. n. 11. Castrop. tr. 3. D. 4. p. 21. §. 3. à n. 2. Pont. l. 8. c. 19. n. 16. Mazz. t. 1. de Priv. q. 2. c. 1. p. 231. et Salm. c. 2. n. 39. et 40. Idem. asserunt Bonac. Sanch. Castrop. et Salm. cum Moll. Pell. aliisque quàm plurimis, (contra Pontium) de Privilegiis concessis ab aliquo Con. Generali, quæ non censentur revocata, nisi per clausulam expressam, non obstante quacumque Constitutione, etiam à Conc. Generali edita; ut colligitur ex Cap. Ex parte, et cap. ult. de Cappell. Mon. Bonac. n. 13. Castrop. §. 4. n. 6. Sanch. de Matr. l. 3. D. 26. num. 7. et Salm. tr. 18. c. 2. n. 41. cum Pelliz. Boss, etc. contra Pontium n. 19. Opponit Pontius Ecclesiæ praxim, et quamdam Declarationem S. Pii V. Sed Castrop. cum Garcia respondet, gratis id asseri; Tantum inquit Garcia refertur quemdam Motum Proprium S. Pii, in quo dicitur, quod Concessionem propria Pontificis manu signatæ non egent aliqua Tridentini revocatione, neque generali, neque speciali. Omnes verò præfate limitationes intelliguntur locum habere si non constet de contraria mente Derogantis, quemadmodum omnes præfati DD. communiter affirmant; unde si in lege revocatoria adsit clausula *ex certa scientia* aut *ex motu proprio*, aut *de potestate plenitudine*, tunc revocatur omne Privilegium quantumcumque qualificatum, exceptis onerosis; aut quando revocatio præjudicaret juri à tertio acquisito. Vid. Salm. c. 1. n. 40 et 42.

17. — Quod attinet ad revocationem *Tacitam*, Privilegia ante concessa intelliguntur revocata per quamcumque legem universalem in contrarium, etiamsi in ea non adsit clausula revocatoria, quando ipsa lex, vel novum Privilegium aliis concessum non pos-

set effectum intentum sortiri nisi revocatis privilegiis antea concessis; non præsumitur enim Legislator velle condere legem inutilem, aut concedere Privilegium elusorium, sive generale, sive particulare illud sit. Hoc tamen intelligendum est, quando Privilegia prius concessa nota sunt Principi, quemadmodum præsumitur de omnibus Privilegiis insertis *Corpori juris*. Quod è contra non præsumitur de aliis quæ existunt *Extra jus*; unde horum specialis mentio est facienda. Suar. Lib. 8. c. 30. n. 2. Pont. l. 8. c. 19. n. 19. Castr. D. 4. p. 21. §. 4. n. 10. Bon. D. 3. p. 8. §. 4. n. 14. Salm. c. 2. n. 43. et 44, cum aliis communiter. Affirmant aliqui, ut Sot. Henr. et Quint. quibus adhærent Salm. tr. 10. de Cens. c. 2. n. 80, quod Privilegium remanet in suo vigore, quousque revocatio non intimetur Civitati, vel Religioni. Verum ipsimet Salm. postea tr. 18. de Priv. c. 2. n. 45, se retractant, et meritò, asserentes cum Laym. Suar. Portell. et Lezana, quod sufficit ad invalidandum Privilegium, ut publicetur revocatio, et ut transeant duo menses à publicatione, ita ut pervenire possit notitia ad Privilegiatos, quamvis de facto non perveniat.

Actum est usque adhuc de Privilegiis in communi, in sequentibus Tractatibus agetur de Privilegiis in particulari Ecclesiasticorum, Episcoporum, et Religiosorum.

CAPUT II.

De Privilegiis Ecclesiasticorum.

Quibus in rebus Ecclesiastici sint exempti à potestate laicali. — 18. De Privilegiis Canonis, et Fori quoad personas. — 19. Quoad bona. — 20. Quis gaudeat hujusmodi Privilegiis. — 21. De Beneficiis. — 22. De Tonsuratis. — 23. De illis qui deposuerunt Habitum. — 24. De Immunitate piorum Locorum 28. ad 28.

18. — Ecclesiastici jure Divino exempti sunt à potestate sæculari quoad materias spirituales, vel merè Ecclesiasticas, ut sunt Ordinationes, Electiones Prælatorum, etc., ut constat ex Can. 3. Concilii Romani. Quoad personas verò, et loca Ecclesiasticorum, quæstio est, utrum sint vel ne exempti jure Divino? Multi negant, ut Lessius, Cajet. Becan. et Salm. Tr. 8. de Ord. c. 7. n. 6. Multi alii affirmant, ut Suarez, et Azor. Laym. etc., et probant ex pluribus textibus, et præsertim ex c. Quamquam de Gentibus in 6. et ex Trid. Sess. 15. c. 20 de Ref. « Ecclesiæ, et personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, et Canonis sanctionibus esse constitutam. » Certum tamen est, Ecclesiasticos tum jure Canonico, tum Civili non esse subjectos Foro Laicali. Vide Jura ap. Less. de Just. l. 2. c. 33. dub. 3. Cæterum tenentur in conscientia illis legibus civilibus, quæ non repugnant eorum statui, non vi *coercitiva*, ut dicitur, sed *directiva*, ut uniformetur Communitati. Est commune cum Salm. tr. 7. c. 7. n. 6.

18. — Ecclesiastici ergo gaudent I. exemptione circa suas personas. Præter Privilegium Canonis, cujus vigore incurrent excommunicationem, qui injustè illos percutiunt, gaudent Clerici immunitate, ne puniantur à Curia Laicali, ut patet ex Legibus à *Beccano* relatis. De Sacr. c. 26. q. 9. Et quamvis Jus Civile eos eximat tantùm in Causis Civilibus, et in Criminalibus eas recognoscendi sibi jus reservaverit, nullatenus Clericos condemnando nisi post degradationem; nihilominus Jus Canonicum totaliter eas exemit. Vide Salm. tr. 8. c. 7. ex n. 24. Verùm his non obstantibus, in aliquibus casibus potest Potestas Laicalis ad Clericorum carcerationem procedere, ut si ex. g. aliquem noctis tempore inveniret deferentem arma prohibita, vel sine veste clericali, vel inveniret *in flagranti* patrantem aliquod delictum, tunc enim potest ad ejus carcerationem procedere, ut postea remittat Curia Ecclesiasticæ; quòd si interdum illum invenerit, potest armis prohibitis spoliare. Potest etiam in quibusdam casibus illum castigare (sed non pœna mortis), si ille rebellionem adversus Principem moliretur, aut populum ad seditionem excitaret, et à proprio Episcopo de hoc non esset punitus. Insuper probabiliter potest supplicio afficere Clericos notoriè Sodomitas, hi enim à Leone X et S. Pio V omni Clericali Privilegio spoliati sunt. Vide Salm. à n. 27. ad 29. et à n. 18 ad 20. Cæterùm pro quocumque alio crimine Clerici nequeunt puniri à Curia Seculari, cap. fin. de Vita, et hon. Cleric. et cap. In audientia 25 de Sent. Excomm.

20. — II. Gaudent Ecclesiastici exemptione à Foro laicali quoad propria bona tam Ecclesiastica, quam quocumque alio modo acquisita: unde respectu illorum non tenentur solvere ullum vectigal, ut habetur ex c. Quia, et c. Clerici de Immunit. Eccl. in 6. et ex l. Sancimus 22. C. de Sacros. Eccl. Vide Salm. Tr. 8. c. 7. n. 35 et 55. Clerici verò negotiatores circa bona merè Ecclesiastica negotiationi jam destinata, spoliantur omni exemptione c. Quamquam 4. de Censib. in 6. Quoad verò reliqua bona propria, privantur post tertiam monitionem. Salm. n. 54. cum Less. Mol. etc. Insuper notandum hæc est, quòd in casu urgentis necessitatis potest Princeps extrahere è domibus, et vendere frumentum Ecclesiasticorum. Salm. tr. 8. c. 7. n. 17, cum Diana, et Molf.

21. — II, qui gaudent præfatis exemptionibus tam quoad personas, quam quoad bona, sunt primò omnes Regulares cum suis Novitiis et Tertiariis, et etiam Franciscanæ Tertii Ordinis, Carmelitane, etc. quæ deferunt habitum unà cum voto Castitatis: quemadmodum declaravit S. C. Insuper Equites S. Joannis. S. Jacobi, Alcantaræ, et Calatravæ, ut probant Bon. Fill. et Diana. Vid. Salm. c. 7. n. 77. Insuper omnes Clerici in *Sacris* constituti. De aliis verò in *Minoribus*, vel simpliciter tonsuratis, ita loquitur Trid. sess. 23. c. 6. de Ref. « Fori privilegio non » gaudeat, nisi Beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem Habitum, et Tonsuram deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat; vel in seminario Clericorum, aut in

» aliqua Schola, vel Universitate, de licentia Episcopi, quasi in » via ad Majores Ordines suscipiendos versetur. » Atque hoc Privilegium gaudent etiam Clerici Conjugati qui deferunt Habitum et Tonsuram, et Ecclesiæ inserviunt: verùm in cap. ult. de Temp. Ordin. in 6. prohibetur Conjugatis Tonsura, nisi velint Religionem ingredi, vel in *Sacris* ordinari prævia uxoris licentia Vid. lib. 6. n. 827. in fin.

22. — Igitur Privilegio Fori gaudent 1. Beneficiati, etiamsi nulli Ecclesiæ inserviant, neque deferant Habitum et Tonsuram, ut probabiliter inferitur ex Concilio, ut voluit Salm. cum Fill. Diana, et Rodriq. adversus Suar. Et etiamsi non percipiant fructus Beneficii, neque possideant; sufficit enim, quòd solum titulum habeant, ut aiunt Garcias, et Fillicius, et Diana contra Salm. Sufficit etiam Capellania, vel Præstimonium, quæ censentur tanquam vera Beneficia: sed non sufficit Pensio. Vide Salm. tr. 8. c. 7. n. 62. et 63. cum aliis.

23. — Gaudent 2. Clerici in *minoribus*, et Tonsurati, dummodo Habitum simul et Tonsuram deferant, juxta id, quod affirmat Concilium, *Clericalem Habitum, et Tonsuram deferens*, et ut probabiliter existimant multi DD. cum Castrop. et Barbosa, contra Salm. qui interpretantur particulam *et pro particula vel.* ita ut sufficere dicant utrumque, Vid. lib. 6. n. 827. dummodo Ecclesiæ similiter inserviant, sed quoad Ecclesiæ servitium (dummodo spirituale sit, quia temporale non sufficit) satis est, quòd alicui Ecclesiarum serviant, etiamsi hæc destinata non sit ab Episcopo, ut declaravit S. C. apud Card. Lambertini. De Synodo l. 12. c. 6. n. 5.

24. — Ut verò Clerici in *minoribus* constituti foro priventur (nam aliud de Canonis Privilegio dicendum) non requiritur trina monitio, quia hæc requiritur tantum pro Beneficiatis, et pro Ordinatis in *Sacris*, ut deducitur ex c. Contingit de sententia excomm., vel pro minoristis, qui negotiis sæcularibus se addicunt, ut habetur, ex c. Ex litteris de vit. et hon. Cleric. Vid. l. 6. n. 827, sed sufficit, quòd habitum et tonsuram dimiserint, quemadmodum pluries declaravit S. C. et quemadmodum communiter affirmant DD. apud Card. Lambertini de Synodo l. 12. c. 2. n. 1. apud Salm. tr. 8. c. 7. n. 65. Dummodo per longum tempus dimiserint, ut notant Salm. cum Bonac. Suar. Barb. et aliis. Quamvis verò præfati Clerici nequeant allegare Forum, potest nihilominus Episcopus eos à Foro Seculari resumere juxta Declarationem S. C. ab hodierno Summo Pontifice approbatam. Vid. Lamb. loc. cit. n. 3. Illi verò Clerici, qui habitum resumunt, jure gaudent Privilegio, dummodo id in fraudem non faciant: quæ fraus tunc supponitur, cum aliquis in aliqua Causa Civili jam citatus fuisset ad Forum laicale: aut pro causa criminali jam fuisset in carcerem conjectus; aut verò carcere sub cautione egressus: ut aiunt Salm. cum Bon. (adversus Gutierrez, et Ceballos) et Card. Lambertini cum pluribus Decretis S. C. Salm. loc. cit. n. 67 et C. Lamb. De Synod. l. 5. c. 12. n. 1.

Magna verò quæstio est utrùm Potestas Laicalis possit cognoscere causas Innocentium adversus Ecclesiasticos. Quidam Theologi absolutè affirmant: sed quidam alii magis communiter tantummodo admittunt, quando aut nullo modo, aut difficulter potest haberi recursus ad Superiores Ecclesiasticos majores. Vid. Salmant. trac. 8. cap. 7. ex n. 76.

25. — Immunitas autem Ecclesiastica locorum quoad Asylum Delinquentium, competit jure Ecclesiastico et Civili omnibus Ecclesiis quamvis Interdicto subjectis, sive pollutis, et etiam dirutis (nisi omnino Præsulis auctoritate fuerint profanatae), earumque Capellis, Sacristiis, Cœmeteriis, etiam ab Ecclesia separatis, muris, campanilibus, tectis, atriis, atriorum gradibus, cum quadraginta passibus ultra pro Ecclesiis Cathedralibus, et triginta pro aliis Ecclesiis (sed hoc intelligendum de illis, quæ sint posita extra mœnia Urbis, vel Loci), dummodo non intercedat via publica, aut aliqua Sæcularium domus: aliud verò est si domus sit alicujus Clerici. Vid. Salm. Tr. 8. c. 7. ex num. 76. Gaudent eadem immunitate Hospitalia, in quibus extat aliqua Capella publica, Oratoria ab Episcopis erecta, Palatium Episcopale, et Domus Regularium cum suis Dormitoriis, Claustris, hortis, et porticibus ante Ecclesias, vel Monasteria. Vide Salmant. Tract. 8. cap. 7. a. n. 84.

26. — Omnes verò delinquentes dummodo sint Christiani, licet hæretici, aut interdicti, aut in carcere inclusi, qui ruptis carceribus ad prædicta sacra loca confugerint, hæc gaudent immunitate. Et in hoc reprobat quælibet consuetudo in contrarium: c. Noverint de sent. excomm. et authent. de Sacros. Eccles. ib. n. 88. Excipiuntur tamen in Bulla Gregorii XIV. Latrones publici, depopulatores agrorum, qui committunt homicidium per proditorium, vel per assassinium (sed regnans Summus Pontifex exceptit omnia homicidia pro tota Ecclesia), vel in ipsa Ecclesia, vel Cœmeterio, insuper hæretici et rebelles contra eandem Personam Principis. Vid. Salm. Tr. 18. c. 5. n. 91. cum Suar. Castrop. Pelliz. Guttier. etc. Et in casibus clare exceptis potest Judex Sæcularis ex se extrahere ab Ecclesia Delinquentes juxta communem praxim. In dubio autem judicium exceptionis spectat ad Episcopum; ita Salm., et alii. Vid. Salm. ex. n. 96. Præter Delinquentes exceptos, omnes alii gaudent immunitate, quemadmodum gaudent debitores ad Ecclesiam confugientes. Salm. n. 95.

27. — Quæstio est, utrùm Clerici et Religiosi gaudeant eadem immunitate respectu suorum Præsulum: Affirmant multi, ut Barb. Bordon. Guttierrez, quibus suffragatur quædam Declaratio Sacræ Congreg. atque hæc sententia est probabilissima, ut aiunt Salm. Nihilominus ipsi cum sententia communissima Suarez, Castrop. Laym. Bon. Sylv., aliorumque, negant tam vigore Bullæ Gregorii XIV, quæ respectu præfatae immunitatis loquitur tantummodo de Laicis, *Ut laicis ad Ecclesiam confugientibus*, etc. quam vigore communis, et jam receptæ consuetudinis;

aliàs enim Religiosi semper in Monasterio commorantes difficulter possent puniri. Sicuti verò possunt Superiores Ecclesiastici (Episcopi et eorundem Vicarii) extrahere proprios Subditos ab Ecclesia, ita quoque, si opus sit, possunt eandem extrahendi licentiam Curia Sæculari concedere. Salm. Tract. 10. n. 20. Episcopus verò nequit extrahere suos Clericos ab Ecclesiis Regularium, non ratione immunitatis, sed quia illa sunt loca sua à jurisdictione exempta.

28. — Extrahentes verò, aut illi qui tentaverint extractionem, incurrunt excommunicationem *ipso facto*, à qua nequeunt absolvi nisi à Pontifice. Quidam DD. opinati sunt, ab hujusmodi excommunicatione posse absolvi etiam ab Episcopo; ita Salmanticenses cap. 5. de Privileg. tract. 18. n. 116. et 117. cum Bon. Castrop. et aliis. Id tamen negandum cum Fagnano in cap. Cum pro causa, de Sentent. excommunic. Farinac. et aliis; nam Gregorius XIV. declaravit, quòd Violatores immunitatis incurrunt censuras omnes, et pœnas, prius impositas à Canonibus, Conciliis, et aliis Pontificibus iis, qui violant libertatem, his verbis: « Declaramus, eum ipso facto censuras et pœnas Ecclesiasticas incurrere, quæ contra libertatis, juris, et immunitatis Ecclesiasticæ Violatores per sacros Canones, et Conciliorum generalium, nostrorumque prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ. » Contra verò habetur ex Extrav. 3. Inter communes, de Pœnitent. et rem. Pauli II. quòd olim adversus Violatores Ecclesiasticæ libertatis excommunicatio Papalis jam inflicta fuerat. Nec obstat dicere, prius Pontifici reservatam esse tantum violationem libertatis, quæ personas respicit, non autem violationem immunitatis, quæ respicit loca; et quòd tamen à Gregorio lata fuerit excommunicatio contra Violatores immunitatis, minimè tamen fuit illa Papæ reservata; reservatio autem excommunicationis, nisi exprimatur, facta non censetur. Respondetur enim, quòd cum Gregorius, violationi immunitatis eandem imposuerit censuram, quæ prius imposita erat violationi libertatis, si reservata erat censura quoad læsionem libertatis, est etiam reservata quoad læsionem immunitatis. Tantò magis, quòd Clemens VIII. duobus Decretis ab ipso emissis super casus Papæ, et Episcopis reservatos, in primo Decreto prohibuit omnibus Confessariis absolvi à quocumque casu reservato Pontifici; in altero autem inter casus Papales, quos ibi enumerat, docet adesse violationem immunitatis juxta Bullam Gregorii XIV; cæterum satis erat, quòd læsio immunitatis vocaretur casus Papalis, ut ab Episcopis nequiret absolvi. Hoc tandem Fagnanus num. 36, refert sic decisum fuisse à Sac. Congreg. Concilii. Deinceps advertendum hic est, quòd Religiosi qui expellerent à suis Ecclesiis aut Monasteriis aliquem Delinquentem ad evitandum aliquod incommodum seu periculum, hi non violant immunitatem, et ritè id facere possunt. Salm. n. 118.

CAPUT III.

De Privilegiis Episcoporum.

- I. De Facultate Cap. Liceat. Utrum valeat Episcopus dispensare in irregularitate ex delicto, et ex defectu dubia. — 29. Quibus in locis non est receptum Tridentinum, etc. — 50. Qui veniat nomine Episcopi. — 51. De Peregrinis. Et utrum Episcopus absolvere possit a casibus Papalibus extra Confessionem. — 52. Quomodo delictum intelligatur occultum. — 53. Utrum Episcopus valeat hanc facultatem delegare. — 54. Utrum a casibus ab aliis Episcopis reservatis etc. — 55. Si a casibus post Concilium etc. — 56. Utrum Episcopus possit absolvere Confessarium absolventem Complicem in peccato turpi. — 57. Utrum Episcopi a casibus Bullæ Cœnæ etc. — 58. Utrum valeant dispensare in irregularitate, quæ per Hæresim incurritur. — 59. Utrum valeant absolvere Impeditos. — 40. Et utrum per alios. — 41. Qui dicantur Impediti. — 42. De perpetuo Impeditis. — 43. Utrum hi teneantur per Epistolam etc. — 44. Utrum teneantur saltem recursum habere ad Episcopum? Quid, si recurrere nequeant etc. Quid, si sint in mortis articulo? 45.
- II. De sex Casibus Episcopalibus, et præsertim de absoluteione censuræ propter percussionem Clerici. — 46. — 47 et 48. III. De Dispensatione cum Illegitimis. — 49. Cum Bigamis — 50. IV. Circa irregularitates ob delictum occultum; et quid si homicidium sit omnino occultum. — 51. De homicidio casuali. — 52. V. Circa Inhabilitates. — 53. VI. De facultatibus Episcoporum circa matrimonia. — 54. De Dispensatione circa Publicationes, votum castitatis, et impedimentum ad petendum, remissivæ. Circa impedimenta dirimentia dubia. — 55. Circa dirimentia certa, si Matrimonium sit contractum. — 56. Si non sit contractum — 57. Utrum Episcopus possit hanc facultatem delegare. — 58. VII. De Dispensatione Interstitiorum. — 59. VIII. De Dispensatione Capellani, ut celebrare valeat in alia Ecclesia. — 60. IX. De celebratione post meridiem. — 61. X. De Oratoriis. — 62. Quibus in locis possit celebrare Episcopus. — 63. Utrum valeat dispensare ad celebrandum domi. — 64. XI. De facultate Episcoporum, et Prælatorum circa electionem proprii Confessarii. — 65. XII. Contra Clausuram Monialium. — 66. De Approbatione Confessariorum Monialium. — 67. XIII. Utrum valeant commutare ultimas voluntates. — 68. XIV. De compositione in restitutionibus incertis. — 69. XV. De Reductione Missarum. — 70. De unione Beneficiorum, novarum Parochiarum electione, etc. — 71.
29. — Episcopi vigore Tridentini Sess. 24. cap. 6. Liceat, sequentes habent facultates: « Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario et aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes... sibi subditos, in Diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarios ad id specialiter deputandum, in foro conscientie gratis

» absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem et in hæresis crimine si in eodem foro conscientie eis tantum, non eorum Vicariis sit permissum. » Quare Episcopi vigore dicti cap. Liceat dispensare possunt in omnibus irregularitatibus et suspensionibus Papalibus incurtis ob delictum occultum, excepto homicidio voluntario, aliisque deductis ad Forum contentiosum. Diximus ob delictum occultum; unde bene aiunt Bonac. Castrop. Salm. etc. quod non potest Episcopus vigore prædictæ facultatis dispensare in aliqua irregularitate occulta ex defectu; Vid. lib. 7. n. 469. nisi esset dubia, ut probabiliter tenent Fagnanus, et Tournely cum Gibert aliisque deducentes ex c. Nuper de Sentent., exc. Fagn. in c. Veniens de Fil. Presbyt. n. 7. et 8. Tournely cum aliis Tom. 2. p. 116. Sed insuper absolvere possunt proprios subditos vel per se, vel per alium Sacerdotem ad id specialiter deputatum, a casibus papalibus occultis; quinimo juxta Concilium poterant antea etiam ab hæresi absolvere (per se, non per alios); sed vide dicenda num. 38.

50. — Quoad hanc Concilii facultatem plura notatu digna consideranda sunt. Notandum 1. quod in iis locis, in quibus Tridentinum non est receptum, nequeunt Episcopi uti præfata facultate cap. Liceat, ut notant communiter DD. Suar. de Censur. D. 14. n. 6. Sanch. Dec. l. 2. c. 11. n. 2 Salm. de Pœnit. t. 13. n. 3. dum Alter. Casir. t. 1. tit. 4. D. 4. p. 3. §. 2. n. 2. cum Barb. et Garc. et merito: Facultas enim Concilii non recipitur ab Episcopis, nisi per acceptationem illius: Et valde incongruum esset, ut is Concilii gauderet Privilegiis, qui onera subire recusaret.

51. — Notandum 2. sub nomine Episcoporum communi sententia venire etiam Vicarios Capitulares, Sede vacante: non verò Vicarios Episcoporum ex generali eorum commissione Vicariatus; nam Vicarius bene potest, quod potest Episcopus potestate ordinaria propria (ut dicitur n. 37.) non verò id, quod potest Episcopus potestate delegata, quamvis ordinaria, utpote annexa Officio, ut dicitur n. 34. et 47. Præterquam quod hac in facultate requirit Concilium expressè delegationem specialem. Vid. Sanch. de Matrim. l. 2. D. 40. n. 16. Utrum veniant Abbates, et alii qui jurisdictionem Episcopalem habent? Negant Cominchius, Barb., et alii cum P. Suar. qui assert etiam quamdam Declarationem S. C. Affirmant verò communiis Fagnanus, Sanchez, Castrop. Sairus, Avilas, Salm. la Croix etc. dicentes, quod, quando concessio facta est in jure, habet rationem Legis, quæ extenditur ad omnes casus, in quibus currit eadem ratio: alias, aiunt, talium Prælatorum subditi ad quem recurrerent, non haberent. Vide L. 6. n. 593. vers. Eandem, et l. 7. n. 79.

52. — Notandum 3. nomine subditorum venire etiam peregrinos, qui ab Episcopo loci absolvi possunt ab omnibus casibus Papalibus occultis, ut docent Suar. Sanch. Bonacina, Navarrus, Barbosa, Trullenchius, Bossius, aliique; quia, et si Tridentinum concedat Episcopis, ut absolvant tantummodo delinquentes sibi subditos, nihilominus, aiunt præfati AA. quod Exteri sub-

Garc. de Benef. p. 11, 2. c. 10. n. 139, in 3. Decl. Armentar. lib. - de Irregul. n. 18, et Steph. Davin de Potest. Episc. cap. 26. in fin. Id tamen videtur intelligendum juxta limitationem Clementis X. qui in Bulla Superna, edita 21 Jun. 1670. ait, « posse Regularem Confessarium in diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia diœcesi à peccatis in ipsa tantum reservatis absolvere; nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse. » Quomodo autem intelligi debeat illud, in fraudem, vide dicta lib. VI. de Pœnit. tract. 4. cap. 2. Dub. 4. n. 589. vers. Quomodo etc. ubi probabilius censemus cum Roncaglia et aliis, illud in fraudem intelligendum esse, cum quis alienam petit diœcesim ob principalem finem obtinendi absolutionem, vitandique judicium proprii Pastoris. E contra Auctor Theologicæ Moralis in usum Seminarii Petrocorensis relatus à Bened. XIV. in Opere de Synodo Diœces. lib. 5. c. 5. n. 8, scribit: « Receptissima consuetudo est, ut viatores, mercatores, alique, qui propter negotiorum necessitatem, vel ob pium alium finem, in alienas diœceses transeunt, ibi possint sacramentaliter absolvi. »

36. — Dubitatur 3. Utrum facultas Tridentini intelligatur concessa Episcopis pro casibus, et irregularitatibus post Concilium reservatis? Garcia, et Floronus apud Dianam negant, et inferunt ex quadam Declaratione Gregorii XIII. in qua, cum dubitatum fuisset, utrum Episcopus posset absolvere Monialem frangentem Clausuram, ab excommunicatione (quando est occulta) à S. Pio V. reservata, Pontifex declaravit, non posse. Attamen sententia communissima cum Sanchez, Bonacina, Suarez, Bossio, Diana, Vega, aliisque jure affirmat; in cap. enim Liceat, conceditur facultas indefinitè: et secundum Axioma generale: « ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. » Neque obstat laudata Declaratio, quia in Bulla S. Pii extabat clausula, « à qua, præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeat. » Unde prorsus non dubitamus cum Diana, quod per illas Bullas, in quibus extat aliqua clausula derogatoria, ut est illa nisi in mortis articulo, intelligitur ablata Episcopis facultas. Vide Lib. 6. n. 594.

37. — Dubitatur 4. Utrum Episcopus vigore cap. Liceat possit absolvere ab excommunicatione Papali, quam per Bullam N. SS. P. Benedicti XIV. Sacramentum, incurrunt Confessarii absolvendo suos complices in peccato turpi? Ex parte una videtur non posse, quia cum casus iste per se sit occultus, si Episcopi possent ab illo absolvere, evaderet inutilis Pontificis reservatio: et jam diximus n. 16., quod intelligitur tacitè revocatum omne Privilegium, quando aliter lex emanata post privilegii concessio-nem non posset suum effectum sortiri. Ex alia posset quis respondere, quod, salva Episcopis jam dicta facultate, memorata reservatio non remaneret prorsus inutilis, tum quia evenire potest, quod casus aliquando publicus fiat; tum quia reservatio ista aaltem Romæ suum semper sortietur effectum, et in omnibu-

aliis locis, in quibus Tridentinum non est receptum, et in quibus (ut diximus n. 30.) nequeunt Episcopi hoc privilegio gaudere.

38. — Dubitatur 5. Utrum Episcopis vigore Bullæ Cœnæ ablata fuerit præfata Tridentini facultas respectu hæresis occultæ, et respectu aliorum casuum per ipsam reservatorum? Negant Navarrus, Conine, alique, à quibus non dissentiunt Milante, Concina, et Salmanticenses, dicentes, quod in Bulla non fuerit expressè revocata Concessio Tridentini, quemadmodum oportebat ex c. Nonnulli de Rescrip. Sed nos cum sententia communiori affirmamus, et ob plures S. C. Declarationes, tam vigore clausulæ derogatoriæ Nisi in mortis articulo, quæ in Bulla tam legitur, ut diximus antecedenti n. 36. quam vigore alterius clausulæ, qua prohibetur ab illis absolvere, « prætextu quorumvis indulgentiarum per nos, ac cujusvis Concilii Decreta concessorum. » Hac de re plures, à Fagnano, et Cardinali Lambertino, De Synodo l. 9. c. 4. n. 9. afferunt Declarationes etiam S. Pii V. et Gregorii XIII. Insuper ab Alexandro VII. damnata fuit Propositio 3. quæ dicebat, quod prior sententia à S. C. fuerat visa et tolerata. Quæ damnatio, ut rectè dicunt Viva, Holzman, Elbel, prælaudatus Cardinalis Lambertinus, De Synodo l. 9. c. 4. n. 10. certè reddidit improbabilem contrariam sententiam; nam cum Pontifex declaraverit, nunquam illam fuisse tolerantam, implicite quoque declaravit, non esse tolerandam: unde Lambertinus concludit, quod non sine temeritatis nota quis ea hodie uti possit.

39. — Advertendum tamen hæc est, quod licet Episcopus in foro interno nequeat ab hæresi occulta absolvere, potest nihilominus tanquam Delegatus Apostolicus dispensare in irregularitate incurâ ob dictam hæresim occultam, ut dicunt Salmanticenses, et Felix Potestas. Vide Lib. 7. n. 76. Insuper potest Episcopus ut Delegatus Apostolicus absolvere Hæreticum, etiam notorium, quoad forum externum, facta prius abjuratione coram Notario et Testibus: et postquam absolutus fuerit ab Episcopo Delinquens, tunc poterit ipse absolvi à peccato hæresis à quolibet Confessario; ita affirmant communiter DD. Roncagl. tract. 4. q. 1. cap. 6. q. 4. pag. 81. cum Farinac. ac Castrop. de Fide tr. 4. D. 4. p. 3. §. 2. n. 1. et 2., cum Sanch. Navarr. Ban. Gutierrez, Comit. Vivald. etc. ex Bulla, Cum sicut, Clem. VII. edita an. 1530.

40. — Dubitatur 6. Utrum Episcopus absolvere possit ab hæresi, et ab aliis casibus Bullæ Cœnæ, impeditos ire Romam? Alii absolute negant. Alii negant tantum in hæresi. Sed nos affirmamus communiter posse, cum communi sententia Theologorum et Canonistarum, quam tenent Lugo, Layman, Conc. Roncag. Castrop. Milante, Salm., Coninchius, Avila, Potestas, Viva, Pellizzarius, etc., quia stante impedimento, restituitur Episcopis potestas ordinaria, quam prius habebant super dictis casibus vigore cc. 13, 29 et 58, de sententia excom. ubi quamvis

sermo habeatur tantum de censura ex percussione Clerici, tamen communiter DD. extendunt ad omnes alias censuras, et specialiter ex c. Eos, qui 22. eodem tit. ubi generaliter sermo habetur de omni censura *Canonis, vel Hominis*, et dicitur, cum ad illum, à quo fuerant absolventi, nequeunt, propter impedimentum, habere recursum, ab alio absolvantur. Vide Lib. 7. n. 84.

41. — Et notandum hic 1. quod in tali casu impedimenti Episcopus non solum absolvere potest ab hæresi per se ipsum, sed etiam per alios generaliter delegatos. Nec obstat Tridentinum, in quo dicitur, *eis tantum, non Vicariis sit permissum*, quia tunc Episcopus non absolvit virtute Concilii, sed juris communis, juxta quod ex potestate ordinaria conceditur Episcopis absolvere, et delegare, ut in aliis casibus. Vid. l. 7. n. 90.

42. — Notetur 2. quod respectu eorum, qui sunt impediti, veniunt senes, mulieres, infirmi, impuberes, pauperes, et illi, qui aliquam habent inimicitiam, et omnes alii, qui habent alias justas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusentur, ut habetur ex cap. de certo, de sententia excomm., et ex c. Ea noscitur; et quamvis eodem tit. In hoc autem advertatur, quod, si impedimentum sit temporale, et notabile (durans exempli causa sex, vel septem mensibus) tunc impediti possunt bene absolvi, sed ipsi, exceptis mulieribus, et pueris, debent juramentum præstare se præsentandi, cessante impedimento, Sedi Apostolicæ, saltem per Procuratorem, ut ab illa directè absolvantur; et non se præsentantes reincident in eandem censuram: ut habetur ex cap. Eos qui de sent. excomm. in 6. Et hoc currit, etiamsi emendati sint, et partibus offensis satisfecerint. Vid. lib. 7. n. 85. ad 87.

43. — Si verò impedimentum sit perpetuum (id est duraturum sit per decem annos, vel saltem quinque, ut dicunt Roncaglia Viva et Tamb.) absoluti remanent penitus liberi ab obligatione se præsentandi. Sed generaliter loquendo impediti in perpetuum dicuntur 1. Filii familiæ. 2. Religiosi, etiamsi incurrerint censuram ante ingressum. 3. Senes septuagenarii. 4. Servi. 5. Pauperes. 6. Damnati in vita ad triremes, vel carceres. 7. Infirmi morbo gravi, et diuturno, ut quartana, et simili. 8. Qui alere tenentur, vel ministrare bona familiæ. 9. Omnes Mulieres, etiamsi non Moniales (excepta excommunicatione, quæ incurritur à Monialibus ob fractionem Clausuræ, quamvis occultam, quæ semper reservatur Papæ ex Declaratione Gregorii XIII, ut diximus n. 36.) 10. Impuberes, etiamsi peterent absolutionem post pubertatem. 11. Qui convivunt in loco aliquo unde egredi nequeunt, ut Milites. Seminaristæ. Et tandem cæteri omnes, qui nequeunt Romam ire sine gravi damno vel spirituali, vel temporali. Vid. Lib. 7. n. 87 et 88.

44. — Notandum 3. Quod taliter impediti secundum probabiliorem, communemque sententiam Castropal. Avila, Coninchii, Milantis, Roncagliæ, Salmanticensium, Vivæ, Sporer, Dicastilli, aliorumque (contra Bonac. et Potestatem) non tenentur recurrere

Romam per Procuratorem, aut per Epistolam; quia stante impedimento (ut diximus n. 40.), restituitur Episcopis potestas ordinaria absolventi, quæ ipsis per Pontificiam reservationem fuerat ablata. Eò magis, quia lex ad aliud non obligat, nisi ad recursum personalem; unde qui personaliter Romam ire impeditur, solvitur omni alia obligatione. V. l. 7. num. 89.

45. — Notandum 4. Quod, quando Pœnitens nequit se Pontifici præsentare, tenetur necessario ad Episcopum habere recursum, ut absolvatur à censura Papali, ut habetur ex c. De cætero 1. et cap. Ea noscitur de sent. excom. Quando verò nec etiam se potest Episcopo præsentare (etiam extra mortis periculum) est valde probabile cum Soto, Navarro, Suarez, Castropalæ, Layman, Roncag. Salmanticensibus, La Croix, etc. quod absolvi possit à quocumque simplici Confessario (cum obligatione tamen se præsentandi Episcopo, cessante impedimento) ut deinceps ex textu in cap. Nuper eod. tit. Vid. lib. 7. n. 92. Et tunc dicimus, quod Pœnitens probabiliter, per se loquendo, ut dicunt Castropal. Gerson. Sotus, S. Antoninus, Lugo, Salas, etc., non tenetur confitere peccata reservata, nisi quando in illis est recidivus, aut ratione illorum extet in occasione proxima, adeo ut necesse sit illa manifestare, ut confessarius rectè judicare valeat de ejus dispositione; Vid. Lib. 6. n. 265. v. Qu. II. Et quando Pœnitens est in mortis articulo, probabiliter etiam præsentate Episcopo absolvi potest à casibus Papalibus à quocumque confessario; in morte enim (ut diximus) cessat quæcumque reservatio. Dicimus à casibus Papalibus, sed non à casibus reservatis cum censura ab eodem Episcopo; quoniam Confessarius etiam moribundo injungere debet quod se præsentet suo Superiori, casu quo convalescat, ut accipiat ab eodem tam convenientem admonitionem, quam pœnitentiam ob censuras reservatas, quamvis absolutas, juxta communem sententiam: unde quomodo potest inde absolvere Superiore præsentate? Vid. lib. 7. n. 92. Sed transeamus ad reliqua Privilegia, et facultates, quibus gaudent Episcopi.

46. — II. Extant in Jure quædam excommunicationes, quarum absolutio tantummodo Episcopis est reservata; Et sunt 1. Contra perentientes Clericum, vel Monachum, vel aliam personam habentem privilegium Canonis. 2. Contra procurantes abortum factus animati. 3. Contra eos, qui absolventur in mortis articulo à censura Episcopis reservata, et postea recuperata sanitate, non curant se eandem præsentare. 4. Contra Fratres Minores admittentes in suis Ecclesiis ad Divina Officia Prætres Tertii Ordinis. 5. Contra communicantes in eodem delicto cum Excommunicatis ab Episcopo. 6. Reservantur tandem omnes excommunicationes, quas Episcopus sibi reservat. Vid. Lib. 7. n. 213. Annotanda autem sunt quædam specialia circa absolutionem excommunicationis ob percussione Clerici. Ante omnia distinguenda est percussio Levis à Gravi (seu Mediocri) et ab Enormi. Ad incurrendam excommunicationem semper requiritur peccatum mortale: Percussio Levis, habemus ex Extravag. Perlectis, quam per ex-

tensum refert Navarrus, Manual. c. 27. n. 91, est, quando intercedit simplex percussio, quæ fit manu, pede, baculo et his similibus. Gravis, quando eruitur dens, quantitas notabilis capillorum, aut quando intervenit aliqua percussio relinquens maculam, aut contusionem in carne, aut quando adest effusio sanguinis pugnibus, vel unguibus causata. *Enormis* verò est, quando mutilatur aliquod membrum, aut fit aliquod magnum vulnus; aut vulnus fit instrumento aliquo, aut adest magna effusio sanguinis, aut quando irrogatur magna quædam injuria. unde sæpe vulnus ex levi potest evadere grave, aut enorme, ratione aut dignitatis personæ offensæ, aut scandali, ut si Religiosus Clericum percuteret: aut ratione loci sacri, aut publici: aut ratione temporis, ut si e. c. dum fiunt sacræ aliquæ functiones; aut tandem si injuria ipsa per se sit enormis. Vide Lib. 7. n. 277 et 279.

47. — His positis, habetur ex Extravag. Perlectis supra cit. quòd, si excommunicatio incurritur ob percussione[m] levem, potest absolvi ab Episcopo: imò etiam à suo Vicario, hæc enim facultas competit Episcopo de jure ordinario, ut dicunt Sanchez, Bonacina, Molina, alique; juxta regulam generalem (ut diximus n. 31.) quidquid potest Episcopus ex jurisdictione ordinaria, non verò delegata, idem potest Vicarius, qui cum Episcopo constituit unum idemque Tribunal, ut probant Fagnanus, Sanchez, alique. Vide l. 7. num. 224. Eadem excommunicatio, probabiliter absolvi potest etiam ab iis, qui habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, quique veniunt sub nomine Episcopi, ut diximus n. 31. Quòd si percussio fuerit publica, excommunicatio tantum à Pontifice, aut ab ejus Legato potest absolvi (potest etiam haberi recursus ad S. Pœnitentiariam, sed non ab Episcopo) excipe si fuerit occulta, aut si percutientes essent impuberes, aut mulieres, ut ex c. Pueri, et cap. Mulieres de Sentent. excomm., aut si impedirentur Romam ire, juxta ea, quæ diximus n. 40. Collegialiter conviventes possunt absolvi ab Episcopo, si percussio fuerit gravis, non verò si fuerit enormis, ut ex cap. Quoniam, de Vita, et Hon. Cleric. Vide lib. 7. n. 279.

48. — Notandum hæc 1. Quòd in dubio, utrùm percussio fuerit levis, an gravis: judicatur gravis, ut habemus ex memorata Extravag. Perlectis, in qua dicitur: «Potius in dubio esse percussio gravem, et ab ea non posse absolvere.» Notandum 2. quòd juxta sententiam communiorem, et probabilio[m], si aliquis det venenum Clerico, tunc incurrit censuram, quando venenum cœpit nocere, quia tunc adest jam violentia; E contra, priusquam noceat, non adest violentia effectiva, sed solum actio apta ad causandam violentiam: ita Bon. Viva, Diana, etc. l. 7. n. 280.

49. — III. Quoad irregularitates non occultas, Episcopus ex c. 1. et c. 2. de Filiis Presbyteror. potest dispensare cum Illegitimis tantum ad recipiendos Ordines Minores, et Beneficia Simplicia, et Canonicatus in Collegiatis, ut etiam Portiones non integras in Ecclesiis Cathedralibus; aut alia Beneficia, quibus Sacerdos non est annexus; Sed non ad Beneficia Curata; ut ex cap.

Is qui eod. tit. In hoc conveniunt omnes. Dubitatur autem 1. Utrùm Episcopus possit dispensare ad Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus? Et quidem cum probabiliori sententia, et communiore Bossii, Castropal. Barbosa, Concina, Salmanticensium, etc. (contra Pontas, et Tournely, cum Gibert) dicimus, non posse; quamvis enim Canonicatus in se sit simplex Beneficium, tamen vigore Tridentini Sess. 24. c. 12. est annexus Ordini Sacro; unde hodie de sua natura Ordinem Sacrum requirit. Vid. lib. 7. n. 428 et 429. Dubitatur. 2. Utrùm Episcopus possit generaliter dispensare in hujusmodi irregularitatibus cum Illegitimis occultis? Admittunt Diana, Avila, Barb. etc. dicentes, Tridentinum jam permittere Episcopis, ut possint dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus. Sed nos negamus cum Suarez, Layman, Bonacina, Castropal. Tournely, aliisque: Quin et ipse Diana quoad hoc se retractavit, ex eo, quia hujusmodi irregularitas non oritur ex delicto, sed ex defectu; et etiamsi oriretur ex delicto, Caput *Liceat* intelligitur de delicto proprio, non alieno. Vid. lib. 7. n. 430. Dubitatur 3. Utrùm Episcopus valeat dispensare cum Illegitimo occulto, saltem ad ministrandum in Ordinibus Majoribus jam susceptis. Affirmant Layman, Castropal. et Diana, non solum si ille susceperit Ordines bona fide; sed etiam mala fide; et inferunt ex cap. Nisi Personæ, de Remunc., ubi dicitur, posse Episcopum dispensare cum Illegitimo occulto, qui culpabiliter est ordinatus. Verum omnino negandum est cum Suarez, Fill. Salm. etc. ex rationibus supra allatis, quòd Episcopus nequeat dispensare circa Ordines Majores. Neque obstat citatus textus, quia illud posse dispensare intelligitur omnino de Papa; ibi enim sermo est de quodam Episcopo hoc modo perperam ordinato. ibid. n. 431.

50. — Asserunt Navarrus, Sanchez, Concina, alique cum D. Thoma, posse Episcopum dispensare etiam cum Bigamo ad suscipiendos Ordines Majores, et Beneficia Simplicia. Sed nos negamus cum Suarez, Laym. Castrop. Tournely, Barbosa, Bonacina etc. vigore cujusdam Declarationis Sixti V. in qua Pontifex declaravit suspensum quemdam Episcopum, ex eo, quia contulerat Beneficium cuidam Bigamo, addiditque, Ordinatam incurrisse pœnas, utpote perperam promotum, apud Fagnan. in c. Quoniam de const. num. 32. Si verò Bigamia sit similitudinaria, quamvis ea sit publica, communissima est sententia cum Toletio, Suarez, Castropal. Sanchez, Salmantic. Tournely, aliisque compluribus, posse Episcopum dispensare etiam quoad suspensionem Majorum Ordinum; et probatur ex cap. 4. de Cler. Conjugat. et c. 1. Qui Cler. vel Mon. Excipiendum verò communiter, si Clericus habuerit in uxorem viduam aliquam, aut aliam non virginem, aut si habuerit aliam uxorem ante Ordinationem. Vid. lib. 7. num. 452.

51. — IV. Ut diximus ab initio, potest Episcopus dispensare in irregularitatibus incurtis ob delictum occultum, excepto homicidio voluntario. Circa hoc aiunt quidam Doctores, quòd, his non

stantibus, si homicidium esset taliter occultum, ut nullo modo in iudicio probari posset, tunc posset Episcopus dispensare. Verum hæc sententia iure fuit à Salmant. reprobata, à Roncaglia etc., quia ex parte una Episcopi nihil possunt super irregularitatibus, præter id, quod ipsis à Tridentino concessum est in eodem cap. Liceat, in quo expressè excipitur homicidium voluntarium occultum. Quòd verò nomine *occulti* intelligatur, ut volunt Contrarii, id, quod in iudicio probari potest, licet non adhuc probatum sit, id gratis omnino asseritur. Vid. Lib. 7. n. 392. Atque ita declaravit S. C. Concilii die 21. Maii 1718. In ea enim, cum propositum esset, utrum Episcopus posset dispensare in quodam homicidio perpetrato à quodam puero, qui ludens cum alio puero, istum parvo gladio vulneraverat, et qui post quadraginta dies ex eodem vulnere mortuus erat; ea scilicet ratione, quia delictum istud per decem et octo annorum spatium fuerat occultum: et quia erat moraliter impossibile ut ad Forum deduceretur, S. C. respondit Negative. In Thesaur. Declarat. S. C. p. 85. Cæterum communis sententia est, posse Episcopum dispensare, quando immineret periculum Animæ, aut alia causa gravissima, et difficile esset ad Pontificem habere recursum. l. 7. num. 391. Insuper communiter asserunt Suar. Castrop. Bonac. Salm., alique, posse Episcopum dispensare in irregularitate per mutilationem occultam. l. 7. n. 381. Insuper est sententia communissima cum Navarro, Layman, Sylvestro, Barbosa etc. posse Episcopum dispensare in irregularitate ob homicidium casuale non modo occultum, sed etiam notorium, ad suscipiendos Ordines Minores, et Beneficia simplicia: hoc enim antiquitus jam poterant Episcopi, ut plures DD. testantur; et Tridentinum exceptit tantummodo homicidium voluntarium, non casuale, quamvis publicum. Vide lib. 7. n. 393.

32. — Homicidium verò casuale e. c. est, si aliquis volens simpliciter percutere, ob negligentiam occidat: aut si Chirurgus ob negligentiam sit causa mortis, et his similia. Dubitatur inde, utrum reputetur casuale homicidium commissum in rixa? Multi affirmant, ut Diana et Salmanticenses cum aliis: sed nos negamus cum sententia communiori Suarez, Navarri, Concinae, Tamburini, Sporer, aliorumque cum eodem Diana, qui se retractat; nam qui in rixa perpetrat homicidium, jam voluntariè occidit. Vid. Lib. 7. n. 394. Attamen est valde probabilis, et communissima sententia cum Suarez, Laym. Nav. Tournely, Bon. et La Croix (qui eam communem vocat) posse Episcopum dispensare cum eo, qui occidit ob propriam defensionem, sed in defensione aliquantum excedit; nam huiusmodi homicidium nequit dici absolute voluntarium.

35. — V. Quoad inhabilitates inunctas à Pontificibus in prænam, dubitatur, utrum Episcopus possit dispensare: talis, v. g. est inhabilitas ad recipienda Beneficia, imposita à Sixto V. in sua Bulla *Effrenatum*, procurantibus abortum; et inhabilitas ad celebrandum à Regnante S. Benedicto XIV. inuncta Confessa-

riis sollicitantibus, in sua Bulla: *In Generali Congregatione*. Alii affirmant, sed negandum juxta dicta lib. 1. n. 191. ubi diximus omnino tenendum, non posse Episcopos dispensare in legibus Pontificiis, nisi specialiter eis facultas à Pontifice fuerit imperita. Negat Anacletus, et dubitat Roncaglia loquendo de abortu; verum Elbei, et Sporer admittunt absolute ob regulam communiter receptam (ut dicunt) à Scoto, S. Bonaventura, aliisque; quòd dispensatio, ab omnibus pœnis impositis à iure communi, et Pontifici specialiter non reservatis, intelligitur concessa Episcopis, ut colligitur ex Cap. Nuper 29. de Sent. excomm. Vide Lib. 1. n. 191. in fine, et l. 6. num. 705. in fin.

34. — VI. Circa materiam Matrimonii Episcopus habet varias dispensandi facultates. Dispensare quoque potest in Publicationibus. Insuper dispensare potest in voto castitatis emisso a Conjugibus. Videndum nunc superest, utrum Episcopi habeant aliquam facultatem circa impedimenta dirimentia.

35. — In impedimentis dirimentibus solus Pontifex potest dispensare. Quòd si impedimentum esset dubium, communissima est sententia, posse etiam Episcopum dispensare: ita dicunt Sa, Merbesius, Tourn., Diana, Pichler, etc. et quamvis Sanch. in Tractatu, de Matrimonio, Lib. 8. D. 6. n. 18. id neget, tamen in Decalogo, Lib. 4. c. 40. n. 26. videtur se retractasse; ibi enim ait tanquam ex regula generali: « Cum Dispensationis conservatio sit odiosa, est restringenda ad casus certos; dubii enim non comprehenduntur sub reservatione; » ut asserit, se probasse antea Lib. 1. c. 10. n. 7. Vid. Lib. 6. n. 902. v. *Cæterum*.

36. — E contrario quando impedimentum dirimens esset certum, et matrimonium jam fuisset contractum, est communis sententia posse Episcopum in eo dispensare quoties non facile posset haberi recursus ad Pontificem, et quoties immineret periculum scandali, aut infamiae, si Conjuges separentur, aut incontinentiae, si non separentur; ita Sanch. Castrop. Conc. Marches. Tourn. Cabassut. Nat. ab Alex. Conac. Barb. Salm. etc. contra quosdam paucos. Vid. l. 6. n. 1123. Et idem sentit Benedict. XIV. De Synodo l. 9. c. 2. n. 2. *Præsumendum est, Summum Pontificem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam certe, requisitus, non esset ei denegaturus.* Sed advertunt hic La Croix, et Felix Potestas, quòd, si dispensatio potest commodè obtineri à S. Pœnitentiaria, et Conjuges essent in bona fide, tunc illa est expectanda, et interim Sponsi sunt relinquendi in sua bona fide. Insuper advertendum est cum Pontio, Castrop. Barb. Escob. Sanchez, Salm. aliisque communiter, non posse Episcopum, si ambo Conjuges mala fide contraxerint; tunc enim si daretur locus huiusmodi dispensationibus, daretur ansa celebrandi quotidie Matrimonia nulla sub spe Dispensationis. Præterquamquod Tridentin. Sess. 24. cap. 5. vult omnino privari quacumque spe Dispensationis quicumque scienter contrahit in gradu prohibito. Notandum tamen cum Sanch. Salmanticens. Bann. Concin. Aversa, etc. quòd ad constituendam in hoc casu malam fidem,

oportet, ut contrahens non modo scienter factum commiserit, quod scilicet cum conjuncta contraxerit, sed insuper quod sciverit, extitisse impedimentum, imò, quòd de eo veram notitiam habuerit; Concilium enim inquit: *scienter præsumpserit*. Unde cum ignorantia crassa potest quidem dispensari. Deneganda est insuper Dispensatio ei qui contraxit, sed ex malitia publicationes prætermisit, ut habetur ex eodem Concilio loc. cit. Vide lib. 6. n. 1124.

57. — Si verò Matrimonium non adhuc contractum sit, probabilissima quoque adest sententia, et est communis, quòd possit tunc Episcopus dispensare in impedimento dirimenti, quando imminet periculum infamiae, et facilis non est recursus ad Pontificem; ita Suarez, Pignatellus, Pontius, Concina, Cabassutius, Castrop. Salm. Bonac., Cardenas, Sylvius, La Croix, Viva, etc. cum Benedicto XIV. De Synodo L. 9. c. 2. n. 2. contra rigidissimum Fagnanum, qui id negat etiam in mortis periculo, et in necessitate legitimandi prolem; Sed alii communiter aiunt tunc præsumi, aut quòd Pontifex deleget Episcopo suam dispensandi facultatem, vel quòd in casu tantæ necessitatis cesset dispensationis reservatio, et quòd tunc Episcopus dispenset ex potestate sua ordinaria. Vide Lib. 6. n. 1122. et fusiùs eodem Lib. n. 613. Imò asserit Pignatellus probatque, Tom. 3. Consult. 33. n. 6. in tali casu cessare non modò reservationem, sed etiam legem impedimenti, utpote eam quæ jam perniciosa evaserit; cum certum omnino sit, legem nocivam non obligare, ut docent omnes cum D. Thom. Et ex hoc inferunt Roncaglia, et instructor novor. Confessorior. quòd adveniente casu, quo Sponsi jam ad Ecclesiam pervenerint, et unus ex ipsis manifestaret Confessario impedimentum occultum jam contractum tanquam peccatum, et sine scandalo, aut infamia Matrimonium differri non posset, potest tunc Confessarius declarare, eo casu non obligare legem impedimenti, et posse licitè contrahi. Verùm ad majorem cautelam consulunt, ut obtineatur inde dispensatio à S. Pœnitentiaria. Sed advertendum est hoc currere, quando Episcopus esset absens; quando etenim fieri potest, necessario ad ipsum est recurrendum, ut dispenset, juxta ea quæ diximus n. 45. Dicunt autem Sambovius et Gibert, quòd si contrahentes sint diversarum Diocesium, quisque sponsus debet à proprio Episcopo dispensari. Verùm probabiliter id negat Honoratus Tournely cum aliis, quia sublato per Episcopum impedimento sui subditi, jam hoc ipso reddit habilem ad contrahendum cum alio impedito; quemadmodum qui habet facultatem dispensandi in aliquo gradu; eo ipso quòd dispensat cum uno ex sponsis, dispensat etiam cum alio. l. 6. n. 1142.

58. — Quæritur, utrùm Episcopus possit aliis delegare hanc facultatem dispensandi in impedimentis dirimentibus in supra narratis casibus? Quidam pauci negant; sed communiter affirmant Castrop. Bonac. Barb. Sylvest. Sanch. Pontius, Coninch. Salm. Escobar, etc. Et potest eam delegare non modò in parti-

culari, sed etiam generaliter pro omnibus casibus occurrentibus, ut aiunt Sanchez, Castrop. Salm. Bonac. Elbel, Valentia, Vasquez, Salas, Henrig. Coninch. Guttier, etc. cum enim hujusmodi potestas non industriae personali, sed Episcopali officio sit annexa, ipsa jam reputatur ordinaria; et ideo rectè potest delegari, ut notavimus n. 34. Et tantò magis idem dicendum de omnibus aliis facultatibus, quas habent Episcopi circa publicationes et impedimenta impedientia. Advertendum tamen, quòd hanc facultatem dispensandi non habent Vicarii Episcoporum sine eorundem speciali commissione; diximus enim n. 31. quòd in generali commissione Vicariatus non committitur facultas illa quam habent Episcopi, dispensandi in hujusmodi casibus, ob præsumptam Pontificis voluntatem. Vid. Lib. 6. n. 613 et fusiùs n. 1125.

59. — VII. Episcopus dispensare potest in Interstitiis à Tridentino præscriptis quoad ordinationem Clericorum. Et I. quoad Ordines Minores, Concilium remittit prudentiæ Episcopi hujusmodi dispensationem, dicens: « Minores Ordines per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire videretur, conferantur. » Sess. 23. c. 11. Quare etiam inter Ordines Minores (per se loquendo) debet aliquid temporis intercedere, scilicet vel ab una generali Ordinatione ad aliam, ut quidam asserunt, vel ab uno die festivo ad alium, ut quidam alii affirmant. Cæterum ut dispensetur in hujusmodi Interstitiis, quævis sufficit causa, ut plurimi DD. docent. Inter primam verò Tonsuram, et Ordines Minores probabilius nullum requiritur intervallum, quia probabilis prima Tonsura non est Ordo. II. Quoad Subdiaconatum, Concilium requirit annum intervalli à susceptis Minoribus Ordinibus, sed subdit inde: « nisi necessitas, aut utilitas Ecclesiæ aliud requirat, cit. c. 11. » To Ecclesiæ intelligendum de Ecclesiæ cui Clericus est adscriptus, ut constat ex c. 13. III. A Subdiaconatu ad Diaconatum etiam annus requiritur; sed in hoc potest Episcopus ex quacumque rationabili causa dispensare; inquit enim Concilium: *Nisi aliud Episcopo videretur*. Sess. 23. c. 13. IV. Tandem à Diaconatu ad Sacerdotium annus item requiritur, sed magis rigorosè. Exigit enim Concilium non modò Ecclesiæ utilitatem, sed etiam necessitatem, dicens: « Ad minus annus integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur. » Vid. Lib. 6. n. 795.

60. — VIII. Episcopus potest etiam dispensare ad celebrandum in alio Altari, aut Ecclesia non destinata à Fundatore, quando adest aliqua justa causa: e. g. si hoc ad ejusdem Ecclesiæ utilitatem redundaret: aut si Capellanus morbo detineretur, aut studiis operam daret, vel aliis negotiis; aut si sine magna molestia ad Ecclesiam destinatam se conferre nequiret, aut ex similibus aliis rationabilibus causis; ita communiter asserunt Castrop. Concina, La-Croix, Salm. Barbosa, Roncagl. Passerinus, Henrig. Tamburin. Mazzotta, aliique; tunc enim Episcopus (ut rectè potest, juxta ea quæ dicemus n. 68.) Fundatoris volun-

tatem interpretatur. Merito tamen excipit La-Croix cum Pasqualigo, si Fundator Ecclesiam designasset, et horam, ob commodum speciale familiæ, vel Populi, vel ad cultum alicujus Sancti peculiarem. E contra de Lugo et Tourn. aiunt, quod si Fundator nullum circa hoc finem habuerit, aut si finis jam cessaverit, Sacerdos alibi celebrans non nisi venialiter peccat; imò excusatur ab omni culpa si celebret in Altari privilegiato, quia tunc redundat in majus bonum ejusdem Fundatoris. Vid. Lib. 6. n. 329.

61. — IX. Potest insuper Episcopus dispensare justis de causis tam secum, quam cum aliis ad celebrandum post meridiem, ut dicunt Lugo, Wigandt, Navarrus, Castrop. Laym. Salm. etc. Lib. 6. n. 344. in fin.

62. — X. Olim ex Can. Missarum 11. de Consecr. Dist. 1. poterant etiam Episcopi celebrare vel per se, vel per alios Sacerdotes in quocumque loco etiam in privatis domibus. Sed postea à Tridentino Sess. 22. in Decr. de celebr. Missar. etc. vetitum fuit Episcopis celebrandi licentiam impertiri in aliis locis, præterquam in Oratoriis ab eisdem benedictis, et ad sacros usus destinatis, quæ censentur tanquam publica; unde ibidem potest quotidie celebrari. Hujusmodi Oratoria debent habere januam ad viam publicam; sed hoc non est intelligendum de illis, quæ in Regularium domibus sunt erecta, aut alicujus Communitatis; ut esset in Seminariis, Conservatoriis, Hospitalibus, vel in Carceribus, quæ non requirunt januam secus viam; et ritè potest in iis diebus solemnibus celebrari, quemadmodum S. C. declaravit. Idem dicendum de Oratoriis quæ habent Episcopi in suis Domibus etiam Campestribus extra proprias Dioceses l. 6. n. 357.

63. — Insuper Episcopi olim ex c. ult. de Privil. in 6. cum à suis Diocesis essent absentes, poterant celebrare per se, vel per alios in quacumque Domo extra propriam habitationem. Sed Clemens XI. abstulit ipsis hujusmodi facultatem: Verùm Innocentius XIII. iterum illam restituit in sua Bulla: *Apostolici Ministerii*, sub die 4. Maii 1723, in qua dixit, quod prohibitio non erat intelligenda de Domibus, in quibus morarentur Episcopi, « Occasione Visitationis, vel itineris; ut nec etiam quando Episcopi in casibus à jure permissis absentes moram faciunt in » aliena domo. » Atque hoc confirmatum fuit per aliam Bullam Benedicti XIII. Sed cum hoc privilegium sit personale Episcopi, ideo advertit Tamburinus, alios Sacerdotes absentibus Episcopi non posse in dictis Domibus celebrare. Vid. Lib. 6. n. 358.

64. — Dabitur utrùm Episcopus possit aliquando dispensare, ut celebretur in Oratoriis existentibus in Domibus privatis? Negat P. Mazzotta; sed communiter affirmant Suarez, Lugo, Castrop. Navarrus, Vasq. Coninchius, Salm. Holzman, Elbel, La-Croix, alique complures; dummodo adsit aliqua rationabilis causa, et dummodo licentia non concedatur permanentiter *per modum habitus*, sed solum *per modum actus*, id est ob illam accidentalem causam. Dicuntque minimè obstare tam Decretum Tri-

dentini, quia per illud ablata fuit Episcopis potestas ipsis data (ut diximus n. 62.) impertiendi licentiam celebrandi per modum privilegii, et ad suum arbitrium, sed non dispensandi ex aliqua justa causa, quam Decretum Clem. XI. Illud enim est intelligendum juxta Decreta Pauli V. et Urbani VIII, quibus prohibentur Episcopi dispensare per modum habitus, præter casum alicujus necessitatis transitorie, ut infirmitatis etc. Istud tamen aliqui admittunt tantum pro quibusdam vicibus intra annum; sed Pasqualibus, et Gallemart in Trid. Sess. 22. Decret. de Celebrat. Missar. n. 6. (neque dissentiant Holzman, et Elbel) dicunt indefinite posse concedi quousque illa accidentalis causa perduret; et merito, nam prohibitio (quæ semper strictè est intelligenda) cum respiciat tantum dispensationes permanentes per modum habitus, non debet extendi ad illas, quæ conceduntur ad tempus per modum actus ratione alicujus causæ transeuntis. Sed vide de hoc, quæ fusiùs dicta sunt. l. 6. n. 359.

65. — XI. In cap. fin. de Pœnit. et Remiss. legitur concessum Episcopis extra propriam Diocesis commorantibus, Prælatique minoribus exemptis (quo nomine veniunt Abbates, et Superiores locales, et etiam Prælati Romanæ Curie, ut Protonotarii Auditores Rotæ etc., ut dicunt Suarez, Lugo, Diana etc.) posse sibi eligere Confessarium, sine aliqua Ordinarii illius licentia. Sed S. C. declaravit (quod confirmatum est à Gregorio XIII. apud Fagnanum) hoc intelligendum esse, quod valeant sibi eligere aliquem Sacerdotem sibi subditum, vel aliquem non subditum, sed à proprio Ordinario approbatum, id est ab Ordinario Domicilii ejusdem Sacerdotis, ut explicat Lugo. Vide Lib. 6. numero 565, v. *Dubatur hic* 1. Eodem privilegio gaudent Cardinales, sed non alibi nisi Romæ, ut inquit Fagnanus: et valent eligere in Confessarium quemlibet Sacerdotem tam pro se, quam pro sua familia, quam possunt etiam extra Romam perducere; quod etiam Episcopis est concessum. Ib. vers. *Dub.* 2.

66. — XII. Episcopi sunt Delegati Sedis Ap. ad tuendam Clausuram Monasteriorum Monialium etiam exemptarum, earumque quæ Regularibus sunt subjectæ. Ex hoc inferunt De Alexand. Bantrius, Clericatus, Pellizar. etc. (contra Dianam, et Pasqual.) quod quidem possunt Episcopi reservare sibi casus circa Clausuram, atque ita declaravit S. C. Concilii die 16. Novemb. 1620. Quod est intelligendum etiam respectu Jesuitarum etc.

67. — Omnes Confessarii Monialium etiam exemptarum debent ab Episcopo approbari, ut præscripsit Gregorius XV. in Bulla *Inscrutabili*, quam confirmavit in omnibus Clem. X. cum alia Bulla *Inscrutabili* 7. Benedictus XIII. et nuper Clem. XII. qui in omnibus Gregorii Bullam innovavit (de qua infra n. 80.) etiam quoad ea, quæ Benedictus XIII. contra Gregorii Bullam concesserat. l. 6. n. 577. Et ideo ait Tamburinus, etiam Moniales exemptas incurrere casus ab Episcopo reservados; quia sicut ille in approbatione limitare potest tempus, et personas, ita etiam Casus. Sed alii communiùs, et probabilius (Pelliz. Quintanad.

et de Alexand.) id negant, quia Moniales exemptæ sunt extra jurisdictionem Episcopi; et approbatio Confessarii respicit tantam ejusdem idoneitatem; tantò magis, quia in Bulla Clem. X. *Superna*, dicitur, Episcopum posse limitare tempus, locum, et personas; et nulla fit mentio Casuum. Vide Lib. 6. n. 602. *Quæst. VI.* Verùm hoc non currit quoad Clausuram, circa quam bene potest Episcopus tam casum, quam censuram sibi reservare: juxta quæ dicemus n. 80. Insuper advertendum est, quòd per Bullam *Pastoralis*, Bened. XIV. potest Episcopus assignare Confessarium extraordinarium Monialibus exemptis, si illarum Prælati Regularis illum concedere recusaret (qui esse debet alterius Ordinis, vel Sæcularis), et hoc non solum in morte, sed etiam in vita singulis annis. Vide Lib. 6. 576.

68. — XIII. Plures DD. asserunt, ut Angel. Sylvest. Armilla, Tabiena, alique cum Croix (qui illis adhæret) posse Episcopum ex justa causa commutare pias Testatorum dispositiones, ex eo, quia ipsi habent dispensandi potestatem in lege quæ jubet impleri ultimas voluntates, quoties adsit justa causa; idque confirmant ex Trident. Sess. 22. c. 6. Sed nos negamus cum sententia probabiliori Mol. Laym. Sanch. etc., quia in c. Tua de Testam. et in c. 8. ejusdem Sess. 22. à Concilio jubentur Episcopi ad amissim exequi ultimas voluntates. Neque obstat quod opponunt, et quod legitur in eodem Cap. 8, quia ibi tantummodo committitur Episcopis, ut examinent causas, utrùm veræ sint, nec ne, quando ultimæ voluntates à Sede Apostolica commutantur. Tantò magis, quia in Clement. Quia contingit de Relig. dom. dicitur, bona in aliquem usum applicanda, non posse in alios nisi à Sede Apostolica applicari. Cæterum est valde probabile quod dicunt Laym. Bonac. Salm. Coninch. et Trull. quòd, sive superveniat aliqua causa, sive testator ignoravit aliquam causam, quam si cognovisset, aliter disposuisset, tunc Episcopus potest opus commutare, sed unà cum hærede: quamvis si hæres contradicat, asserant plures DD. posse id facere Episcopum illo contradicente. Vide plura de hoc Lib. 3. n. 931. *Quæst. 2.*

69. — XIV. Dicunt insuper DD. ut Viva, Diana, Truyl. Busemb. alique, posse ab Episcopo fieri compositionem incertarum restitutionum (illarum scilicet, quarum Dominus est incertus) quæ pauperibus sunt erogandæ; quoniam (ut ipsi dicunt) hujusmodi Compositio nulla Lege Pontifici reservatur; è contra ipsa est juxta præsumptam Creditorum voluntatem. Sed magis rationabiliter contradicunt Lugo, Molina, Turrianus, Corduba, alique, quia talium bonorum administratio pertinet tantummodo ad Pontificem, vel ad Principem. Vid. Lib. 3. n. 591. v. *Notand.* Et re quidem vera hodiernus Pontif. Bened. XIV. in Bulla *Pastor bonus* (23 April. 1744.) hujusmodi facultatem S. Pœnitent. concessit. Vid. L. 7. n. 470. ad X.

70. — XV. Affirmant quoque La Croix, Tamb. et Pasq., posse ab Episcopo minui numerum Missarum à Testatore relictarum, quoties ob eleemosynæ parvitatem, qui Missas celebraret, non in-

veniretur. Sed hîc se opponit P. Concina, et quidem rationabiliter; nam Decretum S. C. emanatum jussu Urbani VIII. et confirmatum ab Inn. XII. prohibet districtè Episcopis reductionem, moderationem aut commutationem onerum Missarum impositorum in *Limine foundationis*, et post Trident.; volens quoad hoc omnino ad Sedem Apostolicam recursum haberi. Quare recte ibidem declaratum fuit, quòd facultas concessa Episcopis, aliisque à Concilio Sess. 25. cap. 4. intelligenda est pro reductione Missarum relictarum ante Concilium. Cæterum, ait Fagn. cum Felino, quòd, si ab initio reditus essent sufficientes, et deinde taliter fuerint immuniti, ut nullo modo sufficiant, tunc non videtur ablata facultas, quam habent Episcopi de *jure communi* moderandi Missas juxta c. Nos quidem de Testam. Vide Lib. 6. num. 331. v. *Dub. 1.*

71. — Jam superius dictum est num. 53. posse probabiliter Episcopum dispensare in omnibus, in quibus dispensatio non est specialiter Pontifici reservata. Notandum hîc denique, posse ab Episcopo, juxta Trident. Sess. 21. c. 7. uniri, aut transferri ad aliam Ecclesiam Beneficia simplicia jam ad tenuitatem redacta, aut fundata in aliqua Ecclesia, quæ lapsu temporis jam corrui, adeo ut nequeat amplius reparari; vide Barb. de Pot. Ep. All. 66. ex n. 15. Insuper Episcopus potest unire Seminariis Beneficia simplicia etiam reservata, aut affecta, aut vacantia in Curia Romana: Trid. Sess. 23. c. 18. Insuper tempore Visitationis potest Episcopus cogere Parochianos ad necessaria Parocho subministranda. Trid. Sess. 21. c. 4. Potest etiam novas Parochias erigere, et de Matricis fructibus dotare, si hæc abundet, sed sine præjudicio Possessoris, Trid. eodem loco. Potest etiam duas Parochias unire, si divisæ nequeant singulæ suum Parochum sustentare; dummodo Populus non adeo distet, ut non sufficiat unius Parochi assistentia, ibid. c. 5.

CAPUT IV.

DE PRIVILEGIIS REGULARIUM.

De Privilegiis spectantibus ad omnes Regulares in communi.

- I. De Exemptione à jurisdictione Episcoporum. — 72. 73. et 74. Casus excepti, præcipue circa celebrationem Missarum. — 75. Declaratio S. C. — 76. Quibus casibus possit Episcopus obligare Regulares etc. — 77. Utrùm Regulares teneantur præceptis Episcoporum. — 78. Utrùm Episcopus possit eos visitare. — 79. Utrùm visitare Clausuram Monialium. — 80. Utrùm petere rationem Missarum relictarum etc. — 81. Quibus casibus possit criminaliter procedere etc. — 82. et 83. II. De obligatione Decimarum. — 84. ad 87. III. Circa Fundationes. — 88. De Monasteriis Episcopo subjectis. 89. IV. De Jure Conservatore. — 90. De Sepultura. — 91. et 92. De Portione Canonica etc. 93. et 94.

CAPUT III.

De Privilegiis Episcoporum.

- I. De Facultate Cap. Liceat. Utrum valeat Episcopus dispensare in irregularitate ex delicto, et ex defectu dubia. — 29. Quibus in locis non est receptum Tridentinum, etc. — 50. Qui veniat nomine Episcopi. — 51. De Peregrinis. Et utrum Episcopus absolvere possit a casibus Papalibus extra Confessionem. — 52. Quomodo delictum intelligatur occultum. — 53. Utrum Episcopus valeat hanc facultatem delegare. — 54. Utrum a casibus ab aliis Episcopis reservatis etc. — 55. Si a casibus post Concilium etc. — 56. Utrum Episcopus possit absolvere Confessarium absolventem Complicem in peccato turpi. — 57. Utrum Episcopi a casibus Bullæ Cœnæ etc. — 58. Utrum valeant dispensare in irregularitate, quæ per Hæresim incurritur. — 59. Utrum valeant absolvere Impeditos. — 40. Et utrum per alios. — 41. Qui dicantur Impediti. — 42. De perpetuo Impeditis. — 43. Utrum hi teneantur per Epistolam etc. — 44. Utrum teneantur saltem recursum habere ad Episcopum? Quid, si recurrere nequeant etc. Quid, si sint in mortis articulo? 45.
- II. De sex Casibus Episcopalibus, et præsertim de absoluteione censuræ propter percussionem Clerici. — 46. — 47 et 48. III. De Dispensatione cum Illegitimis. — 49. Cum Bigamis — 50. IV. Circa irregularitates ob delictum occultum; et quid si homicidium sit omnino occultum. — 51. De homicidio casuali. — 52. V. Circa Inhabilitates. — 53. VI. De facultatibus Episcoporum circa matrimonia. — 54. De Dispensatione circa Publicationes, votum castitatis, et impedimentum ad petendum, remissivæ. Circa impedimenta dirimentia dubia. — 55. Circa dirimentia certa, si Matrimonium sit contractum. — 56. Si non sit contractum — 57. Utrum Episcopus possit hanc facultatem delegare. — 58. VII. De Dispensatione Interstitiorum. — 59. VIII. De Dispensatione Capellani, ut celebrare valeat in alia Ecclesia. — 60. IX. De celebratione post meridiem. — 61. X. De Oratoriis. — 62. Quibus in locis possit celebrare Episcopus. — 63. Utrum valeat dispensare ad celebrandum domi. — 64. XI. De facultate Episcoporum, et Prælatorum circa electionem proprii Confessarii. — 65. XII. Contra Clausuram Monialium. — 66. De Approbatione Confessariorum Monialium. — 67. XIII. Utrum valeant commutare ultimas voluntates. — 68. XIV. De compositione in restitutionibus incertis. — 69. XV. De Reductione Missarum. — 70. De unione Beneficiorum, novarum Parochiarum electione, etc. — 71.
29. — Episcopi vigore Tridentini Sess. 24. cap. 6. Liceat, sequentes habent facultates: « Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario et aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes... sibi subditos, in Diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarios ad id specialiter deputandum, in foro conscientie gratis

» absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem et in hæresis crimine si in eodem foro conscientie eis tantum, non eorum Vicariis sit permissum. » Quare Episcopi vigore dicti cap. Liceat dispensare possunt in omnibus irregularitatibus et suspensionibus Papalibus incurtis ob delictum occultum, excepto homicidio voluntario, aliisque deductis ad Forum contentiosum. Diximus ob delictum occultum; unde bene aiunt Bonac. Castrop. Salm. etc. quod non potest Episcopus vigore prædictæ facultatis dispensare in aliqua irregularitate occulta ex defectu; Vid. lib. 7. n. 469. nisi esset dubia, ut probabiliter tenent Fagnanus, et Tournely cum Gibert aliisque deducentes ex c. Nuper de Sentent., exc. Fagn. in c. Veniens de Fil. Presbyt. n. 7. et 8. Tournely cum aliis Tom. 2. p. 116. Sed insuper absolvere possunt proprios subditos vel per se, vel per alium Sacerdotem ad id specialiter deputatum, a casibus papalibus occultis; quinimo juxta Concilium poterant antea etiam ab hæresi absolvere (per se, non per alios); sed vide dicenda num. 38.

50. — Quoad hanc Concilii facultatem plura notatu digna consideranda sunt. Notandum 1. quod in iis locis, in quibus Tridentinum non est receptum, nequeunt Episcopi uti præfata facultate cap. Liceat, ut notant communiter DD. Suar. de Censur. D. 14. n. 6. Sanch. Dec. l. 2. c. 11. n. 2 Salm. de Pœnit. t. 13. n. 3. dum Alter. Casir. t. 1. tit. 4. D. 4. p. 3. §. 2. n. 2. cum Barb. et Garc. et merito: Facultas enim Concilii non recipitur ab Episcopis, nisi per acceptationem illius: Et valde incongruum esset, ut is Concilii gauderet Privilegiis, qui onera subire recusaret.

51. — Notandum 2. sub nomine Episcoporum communi sententia venire etiam Vicarios Capitulares, Sede vacante: non verò Vicarios Episcoporum ex generali eorum commissione Vicariatus; nam Vicarius bene potest, quod potest Episcopus potestate ordinaria propria (ut dicitur n. 37.) non verò id, quod potest Episcopus potestate delegata, quamvis ordinaria, utpote annexa Officio, ut dicitur n. 34. et 47. Præterquam quod hac in facultate requirit Concilium expressè delegationem specialem. Vid. Sanch. de Matrim. l. 2. D. 40. n. 16. Utrum veniant Abbates, et alii qui jurisdictionem Episcopalem habent? Negant Coninchius, Barb., et alii cum P. Suar. qui assert etiam quamdam Declarationem S. C. Affirmant verò communius Fagnanus, Sanchez, Castrop. Sairus, Avilas, Salm. la Croix etc. dicentes, quod, quando concessio facta est in jure, habet rationem Legis, quæ extenditur ad omnes casus, in quibus currit eadem ratio: alias, aiunt, talium Prælatorum subditi ad quem recurrerent, non haberent. Vide L. 6. n. 593. vers. Eandem, et l. 7. n. 79.

52. — Notandum 3. nomine subditorum venire etiam peregrinos, qui ab Episcopo loci absolvi possunt ab omnibus casibus Papalibus occultis, ut docent Suar. Sanch. Bonacina, Navarrus, Barbosa, Trullenchius, Bossius, aliique; quia, et si Tridentinum concedat Episcopis, ut absolvant tantummodo delinquentes sibi subditos, nihilominus, aiunt præfati AA. quod Exteri sub-

Garc. de Benef. p. 11, 2. c. 10. n. 139, in 3. Decl. Armentar. lib. - de Irregul. n. 18, et Steph. Davin de Potest. Episc. cap. 26. in fin. Id tamen videtur intelligendum juxta limitationem Clementis X. qui in Bulla Superna, edita 21 Jun. 1670. ait, « posse Regularem Confessarium in diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia diœcesi à peccatis in ipsa tantum reservatis absolvere; nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse. » Quomodo autem intelligi debeat illud, in fraudem, vide dicta lib. VI. de Pœnit. tract. 4. cap. 2. Dub. 4. n. 589. vers. Quomodo etc. ubi probabilius censemus cum Roncaglia et aliis, illud in fraudem intelligendum esse, cum quis alienam petit diœcesim ob principalem finem obtinendi absolutionem, vitandique judicium proprii Pastoris. E contra Auctor Theologicæ Moralis in usum Seminarii Petrocorensis relatus à Bened. XIV. in Opere de Synodo Diœces. lib. 5. c. 5. n. 8, scribit: « Receptissima consuetudo est, ut viatores, mercatores, alique, qui propter negotiorum necessitatem, vel ob pium alium finem, in alienas diœceses transeunt, ibi possint sacramentaliter absolvi. »

36. — Dubitatur 3. Utrum facultas Tridentini intelligatur concessa Episcopis pro casibus, et irregularitatibus post Concilium reservatis? Garcia, et Floronus apud Dianam negant, et inferunt ex quadam Declaratione Gregorii XIII. in qua, cum dubitatum fuisset, utrum Episcopus posset absolvere Monialem frangentem Clausuram, ab excommunicatione (quando est occulta) à S. Pio V. reservata, Pontifex declaravit, non posse. Attamen sententia communissima cum Sanchez, Bonacina, Suarez, Bossio, Diana, Vega, aliisque jure affirmat; in cap. enim Liceat, conceditur facultas indefinitè: et secundum Axioma generale: « ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. » Neque obstat laudata Declaratio, quia in Bulla S. Pii extabat clausula, « à qua, præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeat. » Unde prorsus non dubitamus cum Diana, quod per illas Bullas, in quibus extat aliqua clausula derogatoria, ut est illa nisi in mortis articulo, intelligitur ablata Episcopis facultas. Vide Lib. 6. n. 594.

37. — Dubitatur 4. Utrum Episcopus vigore cap. Liceat possit absolvere ab excommunicatione Papali, quam per Bullam N. SS. P. Benedicti XIV. Sacramentum, incurrunt Confessarii absolventes suos complices in peccato turpi? Ex parte una videtur non posse, quia cum casus iste per se sit occultus, si Episcopi possent ab illo absolvere, evaderet inutilis Pontificis reservatio: et jam diximus n. 16., quod intelligitur tacitè revocatum omne Privilegium, quando aliter lex emanata post privilegii concessio-nem non posset suum effectum sortiri. Ex alia posset quis reson-pondere, quod, salva Episcopis jam dicta facultate, memorata reservatio non remaneret prorsus inutilis, tum quia evenire potest, quod casus aliquando publicus fiat; tum quia reservatio ista aaltem Romæ suum semper sortietur effectum, et in omnibu-

aliis locis, in quibus Tridentinum non est receptum, et in quibus (ut diximus n. 30.) nequeunt Episcopi hoc privilegio gaudere.

38. — Dubitatur 5. Utrum Episcopis vigore Bullæ Cœnæ ablata fuerit præfata Tridentini facultas respectu hæresis occultæ, et respectu aliorum casuum per ipsam reservatorum? Negant Navarrus, Conine, alique, à quibus non dissentiunt Milante, Concina, et Salmanticenses, dicentes, quod in Bulla non fuerit expressè revocata Concessio Tridentini, quemadmodum oportebat ex c. Nonnulli de Rescrip. Sed nos cum sententia communiori affirmamus, et ob plures S. C. Declarationes, tam vigore clausulæ derogatoriæ Nisi in mortis articulo, quæ in Bulla tam legitur, ut diximus antecedenti n. 36. quam vigore alterius clausulæ, qua prohibetur ab illis absolvere, « prætextu quorumvis indultorum per nos, ac cujusvis Concilii Decreta concessorum. » Hac de re plures, à Fagnano, et Cardinali Lambertino, De Synodo l. 9. c. 4. n. 9. afferunt Declarationes etiam S. Pii V. et Gregorii XIII. Insuper ab Alexandro VII. damnata fuit Propositio 3. quæ dicebat, quod prior sententia à S. C. fuerat visa et tolerata. Quæ damnatio, ut rectè dicunt Viva, Holzman, Elbel, prælaudatus Cardinalis Lambertinus, De Synodo l. 9. c. 4. n. 10. certè reddidit improbabilem contrariam sententiam; nam cum Pontifex declaraverit, nunquam illam fuisse toleratam, implicite quoque declaravit, non esse tolerandam: unde Lambertinus concludit, quod non sine temeritatis nota quis ea hodie uti possit.

39. — Advertendum tamen hæc est, quod licet Episcopus in foro interno nequeat ab hæresi occulta absolvere, potest nihilominus tanquam Delegatus Apostolicus dispensare in irregularitate incurâ ob dictam hæresim occultam, ut dicunt Salmanticenses, et Felix Potestas. Vide Lib. 7. n. 76. Insuper potest Episcopus ut Delegatus Apostolicus absolvere Hæreticum, etiam notorium, quoad forum externum, facta prius abjuratio coram Notario et Testibus: et postquam absolutus fuerit ab Episcopo Delinquens, tunc poterit ipse absolvi à peccato hæresis à quolibet Confessario; ita affirmant communiter DD. Roncagl. tract. 4. q. 1. cap. 6. q. 4. pag. 81. cum Farinac. ac Castrop. de Fide tr. 4. D. 4. p. 3. §. 2. n. 1. et 2., cum Sanch. Navarr. Ban. Gut-tier, Comit. Vivald. etc. ex Bulla, Cum sicut, Clem. VII. edita an. 1530.

40. — Dubitatur 6. Utrum Episcopus absolvere possit ab hæresi, et ab aliis casibus Bullæ Cœnæ, impeditos ire Romam? Alii absolute negant. Alii negant tantum in hæresi. Sed nos affirmamus communiter posse, cum communi sententia Theologorum et Canonistarum, quam tenent Lugo, Layman, Conc. Roncag. Castrop. Milante, Salm., Coninchius, Avila, Potestas, Viva, Pellizzarius, etc., quia stante impedimento, restituitur Episcopis potestas ordinaria, quam prius habebant super dictis casibus vigore cc. 13, 29 et 58, de sententia excom. ubi quamvis

sermo habeatur tantum de censura ex percussione Clerici, tamen communiter DD. extendunt ad omnes alias censuras, et specialiter ex c. Eos, qui 22. eodem tit. ubi generaliter sermo habetur de omni censura *Canonis, vel Hominis*, et dicitur, cum ad illum, à quo fuerant absolventi, nequeunt, propter impedimentum, habere recursum, ab alio absolvantur. Vide Lib. 7. n. 84.

41. — Et notandum hic 1. quod in tali casu impedimenti Episcopus non solum absolvere potest ab hæresi per se ipsum, sed etiam per alios generaliter delegatos. Nec obstat Tridentinum, in quo dicitur, *eis tantum, non Vicariis sit permissum*, quia tunc Episcopus non absolvit virtute Concilii, sed juris communis, juxta quod ex potestate ordinaria conceditur Episcopis absolvere, et delegare, ut in aliis casibus. Vid. l. 7. n. 90.

42. — Notetur 2. quod respectu eorum, qui sunt impediti, veniunt senes, mulieres, infirmi, impuberes, pauperes, et illi, qui aliquam habent inimicitiam, et omnes alii, qui habent alias justas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusentur, ut habetur ex cap. de certo, de sententia excomm., et ex c. Ea noscitur; et quamvis eodem tit. In hoc autem advertatur, quod, si impedimentum sit temporale, et notabile (durans exempli causa sex, vel septem mensibus) tunc impediti possunt bene absolvi, sed ipsi, exceptis mulieribus, et pueris, debent juramentum præstare se præsentandi, cessante impedimento, Sedi Apostolicæ, saltem per Procuratorem, ut ab illa directè absolvantur; et non se præsentantes reincident in eandem censuram: ut habetur ex cap. Eos qui de sent. excomm. in 6. Et hoc currit, etiamsi emendati sint, et partibus offensis satisfecerint. Vid. lib. 7. n. 85. ad 87.

43. — Si verò impedimentum sit perpetuum (id est duraturum sit per decem annos, vel saltem quinque, ut dicunt Roncaglia Viva et Tamb.) absoluti remanent penitus liberi ab obligatione se præsentandi. Sed generaliter loquendo impediti in perpetuum dicuntur 1. Filii familiæ. 2. Religiosi, etiamsi incurrerint censuram ante ingressum. 3. Senes septuagenarii. 4. Servi. 5. Pauperes. 6. Damnati in vita ad triremes, vel carceres. 7. Infirmi morbo gravi, et diuturno, ut quartana, et simili. 8. Qui alere tenentur, vel ministrare bona familiæ. 9. Omnes Mulieres, etiamsi non Moniales (excepta excommunicatione, quæ incurritur à Monialibus ob fractionem Clausuræ, quamvis occultam, quæ semper reservatur Papæ ex Declaratione Gregorii XIII, ut diximus n. 36.) 10. Impuberes, etiamsi peterent absolutionem post pubertatem. 11. Qui convivunt in loco aliquo unde egredi nequeunt, ut Milites. Seminaristæ. Et tandem cæteri omnes, qui nequeunt Romam ire sine gravi damno vel spirituali, vel temporali. Vid. Lib. 7. n. 87 et 88.

44. — Notandum 3. Quod taliter impediti secundum probabiliorem, communemque sententiam Castropal. Avila, Coninchii, Milantis, Roncagliæ, Salmanticensium, Vivæ, Sporer, Dicastilli, aliorumque (contra Bonac. et Potestatem) non tenentur recurrere

Romam per Procuratorem, aut per Epistolam; quia stante impedimento (ut diximus n. 40.), restituitur Episcopis potestas ordinaria absolventi, quæ ipsis per Pontificiam reservationem fuerat ablata. Eò magis, quia lex ad aliud non obligat, nisi ad recursum personalem; unde qui personaliter Romam ire impeditur, solvitur omni alia obligatione. V. l. 7. num. 89.

45. — Notandum 4. Quod, quando Pœnitens nequit se Pœnitenti presentare, tenetur necessario ad Episcopum habere recursum, ut absolvatur à censura Papali, ut habetur ex c. De cætero 1. et cap. Ea noscitur de sent. excomm. Quando verò nec etiam se potest Episcopo presentare (etiam extra mortis periculum) est valde probabile cum Soto, Navarro, Suarez, Castropal. Layman, Roncag. Salmanticensibus, La Croix, etc. quod absolvi possit à quocumque simplici Confessario (cum obligatione tamen se presentandi Episcopo, cessante impedimento) ut deinceps ex textu in cap. Nuper eod. tit. Vid. lib. 7. n. 92. Et tunc dicimus, quod Pœnitens probabiliter, per se loquendo, ut dicunt Castropal. Gerson. Sotus, S. Antoninus. Lugo, Salas, etc., non tenetur confitere peccata reservata, nisi quando in illis est recidivus, aut ratione illorum extet in occasione proxima, adeo ut necesse sit illa manifestare, ut confessarius rectè judicare valeat de ejus dispositione; Vid. Lib. 6. n. 265. v. Qu. II. Et quando Pœnitens est in mortis articulo, probabiliter etiam præsentate Episcopo absolvi potest à casibus Papalibus à quocumque confessario; in morte enim (ut diximus) cessat quæcumque reservatio. Dicimus à casibus Papalibus, sed non à casibus reservatis cum censura ab eodem Episcopo; quoniam Confessarius etiam moribundo injungere debet quod se presentet suo Superiori, casu quo convalescat, ut accipiat ab eodem tam convenientem admonitionem, quam pœnitentiam ob censuras reservatas, quamvis absolutas, juxta communem sententiam: unde quomodo potest inde absolvere Superiore præsentate? Vid. lib. 7. n. 92. Sed transeamus ad reliqua Privilegia, et facultates, quibus gaudent Episcopi.

46. — II. Extant in Jure quædam excommunicationes, quarum absolutio tantummodo Episcopis est reservata; Et sunt 1. Contra perentientes Clericum, vel Monachum, vel aliam personam habentem privilegium Canonis. 2. Contra procurantes abortum factus animati. 3. Contra eos, qui absolventur in mortis articulo à censura Episcopis reservata, et postea recuperata sanitate, non curant se eandem presentare. 4. Contra Fratres Minores admittentes in suis Ecclesiis ad Divina Officia Prætres Tertii Ordinis. 5. Contra communicantes in eodem delicto cum Excommunicatis ab Episcopo. 6. Reservantur tandem omnes excommunicationes, quas Episcopus sibi reservat. Vid. Lib. 7. n. 213. Annotanda autem sunt quædam specialia circa absolutionem excommunicationis ob percussione Clerici. Ante omnia distinguenda est percussio Levis à Gravi (seu Mediocri) et ab Enormi. Ad incurrendam excommunicationem semper requiritur peccatum mortale: Percussio Levis, habemus ex Extravag. Perlectis, quam per ex-

tensum refert Navarrus, Manual. c. 27. n. 91, est, quando intercedit simplex percussio, quæ fit manu, pede, baculo et his similibus. Gravis, quando eruitur dens, quantitas notabilis capillorum, aut quando intervenit aliqua percussio relinquens maculam, aut contusionem in carne, aut quando adest effusio sanguinis pugnis, vel unguis causata. *Enormis* verò est, quando mutilatur aliquod membrum, aut fit aliquod magnum vulnus; aut vulnus fit instrumento aliquo, aut adest magna effusio sanguinis, aut quando irrogatur magna quædam injuria. unde sæpe vulnus ex levi potest evadere grave, aut enorme, ratione aut dignitatis personæ offensæ, aut scandali, ut si Religiosus Clericum percuteret: aut ratione loci sacri, aut publici: aut ratione temporis, ut si e. c. dum fiunt sacræ aliquæ functiones; aut tandem si injuria ipsa per se sit enormis. Vide Lib. 7. n. 277 et 279.

47. — His positis, habetur ex Extravag. Perlectis supra cit. quòd, si excommunicatio incurritur ob percussione[m] levem, potest absolvi ab Episcopo: imò etiam à suo Vicario, hæc enim facultas competit Episcopo de jure ordinario, ut dicunt Sanchez, Bonacina, Molina, alique; juxta regulam generalem (ut diximus n. 31.) quidquid potest Episcopus ex jurisdictione ordinaria, non verò delegata, idem potest Vicarius, qui cum Episcopo constituit unum idemque Tribunal, ut probant Fagnanus, Sanchez, alique. Vide l. 7. num. 224. Eadem excommunicatio, probabiliter absolvi potest etiam ab iis, qui habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, quique veniunt sub nomine Episcopi, ut diximus n. 31. Quòd si percussio fuerit *publica*, excommunicatio tantum à Pontifice, aut ab ejus Legato potest absolvi (potest etiam haberi recursus ad S. Pœnitentiariam, sed non ab Episcopo) excipe si fuerit occulta, aut si percutientes essent impuberes, aut mulieres, ut ex c. Pueri, et cap. Mulieres de Sentent. excomm., aut si impedirentur Romam ire, juxta ea, quæ diximus n. 40. Collegialiter conviventes possunt absolvi ab Episcopo, si percussio fuerit gravis, non verò si fuerit enormis, ut ex cap. Quoniam, de Vita, et Hon. Cleric. Vide lib. 7. n. 279.

48. — Notandum hîc 1. Quòd in dubio, utrùm percussio fuerit levis, an gravis: judicatur gravis, ut habemus ex memorata Extravag. Perlectis, in qua dicitur: «Potius in dubio esse percussio[n]em gravem, et ab ea non posse absolvere.» Notandum 2. quòd juxta sententiam communiorem, et probabilio[m], si aliquis det venenum Clerico, tunc incurrit censuram, quando venenum cœpit nocere, quia tunc adest jam violentia; E contra, priusquam noceat, non adest violentia effectiva, sed solum actio apta ad causandam violentiam: ita Bon. Viva, Diana, etc. l. 7. n. 280.

49. — III. Quoad irregularitates non occultas, Episcopus ex c. 1. et c. 2. de Filiis Presbyteror. potest dispensare cum Illegitimis tantum ad recipiendos Ordines Minores, et Beneficia Simplicia, et Canonicatus in Collegiatis, ut etiam Portiones non integras in Ecclesiis Cathedralibus; aut alia Beneficia, quibus Sacer Ordo non est annexus; Sed non ad Beneficia Curata; ut ex cap.

Is qui eod. tit. In hoc conveniunt omnes. Dubitatur autem 1. Utrùm Episcopus possit dispensare ad Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus? Et quidem cum probabiliori sententia, et communiore Bossii, Castropal. Barbosa, Concina, Salmanticensium, etc. (contra Pontas, et Tournely, cum Gibert) dicimus, non posse; quamvis enim Canonicatus in se sit simplex Beneficium, tamen vigore Tridentini Sess. 24. c. 12. est annexus Ordini Sacro; unde hodie de sua natura Ordinem Sacrum requirit. Vid. lib. 7. n. 428 et 429. Dubitatur. 2. Utrùm Episcopus possit generaliter dispensare in hujusmodi irregularitatibus cum Illegitimis occultis? Admittunt Diana, Avila, Barb. etc. dicentes, Tridentinum jam permittere Episcopis, ut possint dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus. Sed nos negamus cum Suarez, Layman, Bonacina, Castropal. Tournely, aliisque: Quin et ipse Diana quoad hoc se retractavit, ex eo, quia hujusmodi irregularitas non oritur ex delicto, sed ex defectu; et etiamsi oriretur ex delicto, Caput *Liceat* intelligitur de delicto proprio, non alieno. Vid. lib. 7. n. 430. Dubitatur 3. Utrùm Episcopus valeat dispensare cum Illegitimo occulto, saltem ad ministrandum in Ordinibus Majoribus jam susceptis. Affirmant Layman, Castropal. et Diana, non solum si ille susceperit Ordines bona fide; sed etiam mala fide; et inferunt ex cap. Nisi Personæ, de Remunc., ubi dicitur, posse Episcopum dispensare cum Illegitimo occulto, qui culpabiliter est ordinatus. Verum omnino negandum est cum Suarez, Fill. Salm. etc. ex rationibus supra allatis, quòd Episcopus nequeat dispensare circa Ordines Majores. Neque obstat citatus textus, quia illud posse dispensare intelligitur omnino de Papa; ibi enim sermo est de quodam Episcopo hoc modo perperam ordinato. ibid. n. 431.

50. — Asserunt Navarrus, Sanchez, Concina, alique cum D. Thoma, posse Episcopum dispensare etiam cum Bigamo ad suscipiendos Ordines Majores, et Beneficia Simplicia. Sed nos negamus cum Suarez, Laym. Castrop. Tournely, Barbosa, Bonacina etc. vigore cujusdam Declarationis Sixti V. in qua Pontifex declaravit suspensum quemdam Episcopum, ex eo, quia contulerat Beneficium cuidam Bigamo, addiditque, Ordinatam incurrisse pœnas, utpote perperam promotum, apud Fagnan. in c. Quoniam de const. num. 32. Si verò Bigamia sit similitudinaria, quamvis ea sit publica, communissima est sententia cum Tolet. Suarez, Castropal. Sanchez, Salmantic. Tournely, aliisque compluribus, posse Episcopum dispensare etiam quoad suspensionem Majorum Ordinum; et probatur ex cap. 4. de Cler. Conjugat. et c. 1. Qui Cler. vel Mon. Excipiendum verò communiter, si Clericus habuerit in uxorem viduam aliquam, aut aliam non virginem, aut si habuerit aliam uxorem ante Ordinationem. Vid. lib. 7. num. 452.

51. — IV. Ut diximus ab initio, potest Episcopus dispensare in irregularitatibus incurtis ob delictum occultum, excepto homicidio voluntario. Circa hoc aiunt quidam Doctores, quòd, his non

stantibus, si homicidium esset taliter occultum, ut nullo modo in iudicio probari posset, tunc posset Episcopus dispensare. Verum hæc sententia iure fuit à Salmant. reprobata, à Roncaglia etc., quia ex parte una Episcopi nihil possunt super irregularitatibus, præter id, quod ipsis à Tridentino concessum est in eodem cap. Liceat, in quo expressè excipitur homicidium voluntarium occultum. Quòd verò nomine *occulti* intelligatur, ut volunt Contrarii, id, quod in iudicio probari potest, licet non adhuc probatum sit, id gratis omnino asseritur. Vid. Lib. 7. n. 392. Atque ita declaravit S. C. Concilii die 21. Maii 1718. In ea enim, cum propositum esset, utrum Episcopus posset dispensare in quodam homicidio perpetrato à quodam puero, qui ludens cum alio puero, istum parvo gladio vulneraverat, et qui post quadraginta dies ex eodem vulnere mortuus erat; ea scilicet ratione, quia delictum istud per decem et octo annorum spatium fuerat occultum: et quia erat moraliter impossibile ut ad Forum deduceretur, S. C. respondit Negative. In Thesaur. Declarat. S. C. p. 85. Cæterum communis sententia est, posse Episcopum dispensare, quando immineret periculum Animæ, aut alia causa gravissima, et difficile esset ad Pontificem habere recursum. l. 7. num. 391. Insuper communiter asserunt Suar. Castrop. Bonac. Salm., alique, posse Episcopum dispensare in irregularitate per mutilationem occultam. l. 7. n. 381. Insuper est sententia communissima cum Navarro, Layman, Sylvestro, Barbosa etc. posse Episcopum dispensare in irregularitate ob homicidium casuale non modo occultum, sed etiam notorium, ad suscipiendos Ordines Minores, et Beneficia simplicia: hoc enim antiquitus jam poterant Episcopi, ut plures DD. testantur; et Tridentinum exceptit tantummodo homicidium voluntarium, non casuale, quamvis publicum. Vide lib. 7. n. 393.

32. — Homicidium verò casuale e. c. est, si aliquis volens simpliciter percutere, ob negligentiam occidat: aut si Chirurgus ob negligentiam sit causa mortis, et his similia. Dubitatur inde, utrum reputetur casuale homicidium commissum in rixa? Multi affirmant, ut Diana et Salmanticenses cum aliis: sed nos negamus cum sententia communiori Suarez, Navarri, Concinae, Tamburini, Sporer, aliorumque cum eodem Diana, qui se retractat; nam qui in rixa perpetrat homicidium, jam voluntariè occidit. Vid. Lib. 7. n. 394. Attamen est valde probabilis, et communissima sententia cum Suarez, Laym. Nav. Tournely, Bon. et La Croix (qui eam communem vocat) posse Episcopum dispensare cum eo, qui occidit ob propriam defensionem, sed in defensione aliquantum excedit; nam huiusmodi homicidium nequit dici absolute voluntarium.

35. — V. Quoad inhabilitates inunctas à Pontificibus in prænam, dubitatur, utrum Episcopus possit dispensare: talis, v. g. est inhabilitas ad recipienda Beneficia, imposita à Sixto V. in sua Bulla *Effrenatum*, procurantibus abortum; et inhabilitas ad celebrandum à Regnante S. Benedicto XIV. inuncta Confessa-

riis sollicitantibus, in sua Bulla: *In Generali Congregatione*. Alii affirmant, sed negandum juxta dicta lib. 1. n. 191. ubi diximus omnino tenendum, non posse Episcopos dispensare in legibus Pontificiis, nisi specialiter eis facultas à Pontifice fuerit imperita. Negat Anacletus, et dubitat Roncaglia loquendo de abortu; verum Elbei, et Sporer admittunt absolute ob regulam communiter receptam (ut dicunt) à Scoto, S. Bonaventura, aliisque; quòd dispensatio, ab omnibus pœnis impositis à jure communi, et Pontifici specialiter non reservatis, intelligitur concessa Episcopis, ut colligitur ex Cap. Nuper 29. de Sent. excomm. Vide Lib. 1. n. 191. in fine, et l. 6. num. 705. in fin.

34. — VI. Circa materiam Matrimonii Episcopus habet varias dispensandi facultates. Dispensare quoque potest in Publicationibus. Insuper dispensare potest in voto castitatis emisso a Conjugibus. Videndum nunc superest, utrum Episcopi habeant aliquam facultatem circa impedimenta dirimentia.

35. — In impedimentis dirimentibus solus Pontifex potest dispensare. Quòd si impedimentum esset dubium, communissima est sententia, posse etiam Episcopum dispensare: ita dicunt Sa, Merbesius, Tourn., Diana, Pichler, etc. et quamvis Sanch. in Tractatu, de Matrimonio, Lib. 8. D. 6. n. 18. id neget, tamen in Decalogo, Lib. 4. c. 40. n. 26. videtur se retractasse; ibi enim ait tanquam ex regula generali: « Cum Dispensationis conservatio sit odiosa, est restringenda ad casus certos; dubii enim non comprehenduntur sub reservatione; » ut asserit, se probasse antea Lib. 1. c. 10. n. 7. Vid. Lib. 6. n. 902. v. *Cæterum*.

36. — E contrario quando impedimentum dirimens esset certum, et matrimonium jam fuisset contractum, est communis sententia posse Episcopum in eo dispensare quoties non facile posset haberi recursus ad Pontificem, et quoties immineret periculum scandali, aut infamiae, si Conjuges separentur, aut incontinentiae, si non separentur; ita Sanch. Castrop. Conc. Marches. Tourn. Cabassut. Nat. ab Alex. Conac. Barb. Salm. etc. contra quosdam paucos. Vid. l. 6. n. 1123. Et idem sentit Benedict. XIV. De Synodo l. 9. c. 2. n. 2. *Præsumendum est, Summum Pontificem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam certe, requisitus, non esset ei denegaturus.* Sed advertunt hic La Croix, et Felix Potestas, quòd, si dispensatio potest commodè obtineri à S. Pœnitentiaria, et Conjuges essent in bona fide, tunc illa est expectanda, et interim Sponsi sunt relinquendi in sua bona fide. Insuper advertendum est cum Pontio, Castrop. Barb. Escob. Sanchez, Salm. aliisque communiter, non posse Episcopum, si ambo Conjuges mala fide contraxerint; tunc enim si daretur locus huiusmodi dispensationibus, daretur ansa celebrandi quotidie Matrimonia nulla sub spe Dispensationis. Præterquamquod Tridentin. Sess. 24. cap. 5. vult omnino privari quacumque spe Dispensationis quicumque scienter contrahit in gradu prohibito. Notandum tamen cum Sanch. Salmanticens. Bann. Concin. Aversa, etc. quòd ad constituendam in hoc casu malam fidem,

oportet, ut contrahens non modo scienter factum commiserit, quod scilicet cum conjuncta contraxerit, sed insuper quod sciverit, extitisse impedimentum, imò, quòd de eo veram notitiam habuerit; Concilium enim inquit: *scienter præsumserit*. Unde cum ignorantia crassa potest quidem dispensari. Deneganda est insuper Dispensatio ei qui contraxit, sed ex malitia publicationes prætermisit, ut habetur ex eodem Concilio loc. cit. Vide lib. 6. n. 1124.

57. — Si verò Matrimonium non adhuc contractum sit, probabilissima quoque adest sententia, et est communis, quòd possit tunc Episcopus dispensare in impedimento dirimenti, quando imminet periculum infamiae, et facilis non est recursus ad Pontificem; ita Suarez, Pignatellus, Pontius, Concina, Cabassutius, Castrop. Salm. Bonac., Cardenas, Sylvius, La Croix, Viva, etc. cum Benedicto XIV. De Synodo L. 9. c. 2. n. 2. contra rigidissimum Fagnanum, qui id negat etiam in mortis periculo, et in necessitate legitimandi prolem; Sed alii communiter aiunt tunc præsumi, aut quòd Pontifex deleget Episcopo suam dispensandi facultatem, vel quòd in casu tantæ necessitatis cesset dispensationis reservatio, et quòd tunc Episcopus dispenset ex potestate sua ordinaria. Vide Lib. 6. n. 1122. et fusiùs eodem Lib. n. 613. Imò asserit Pignatellus probatque, Tom. 3. Consult. 33. n. 6. in tali casu cessare non modò reservationem, sed etiam legem impedimenti, utpote eam quæ jam perniciosa evaserit; cum certum omnino sit, legem nocivam non obligare, ut docent omnes cum D. Thom. Et ex hoc inferunt Roncaglia, et instructor novor. Confessorior. quòd adveniente casu, quo Sponsi jam ad Ecclesiam pervenerint, et unus ex ipsis manifestaret Confessario impedimentum occultum jam contractum tanquam peccatum, et sine scandalo, aut infamia Matrimonium differri non posset, potest tunc Confessarius declarare, eo casu non obligare legem impedimenti, et posse licitè contrahi. Verùm ad majorem cautelam consulunt, ut obtineatur inde dispensatio à S. Pœnitentiaria. Sed advertendum est hoc currere, quando Episcopus esset absens; quando etenim fieri potest, necessario ad ipsum est recurrendum, ut dispenset, juxta ea quæ diximus n. 45. Dicunt autem Sambovius et Gibert, quòd si contrahentes sint diversarum Diocesium, quisque sponsus debet à proprio Episcopo dispensari. Verùm probabiliter id negat Honoratus Tournely cum aliis, quia sublato per Episcopum impedimento sui subditi, jam hoc ipso reddit habilem ad contrahendum cum alio impedito; quemadmodum qui habet facultatem dispensandi in aliquo gradu; eo ipso quòd dispensat cum uno ex sponsis, dispensat etiam cum alio. l. 6. n. 1142.

58. — Quæritur, utrùm Episcopus possit aliis delegare hanc facultatem dispensandi in impedimentis dirimentibus in supra narratis casibus? Quidam pauci negant; sed communiter affirmant Castrop. Bonac. Barb. Sylvest. Sanch. Pontius, Coninch. Salm. Escobar, etc. Et potest eam delegare non modò in parti-

culari, sed etiam generaliter pro omnibus casibus occurrentibus, ut aiunt Sanchez, Castrop. Salm. Bonac. Elbel, Valentia, Vasquez, Salas, Henrig. Coninch. Guttier, etc. cum enim hujusmodi potestas non industriae personali, sed Episcopali officio sit annexa, ipsa jam reputatur ordinaria; et ideo rectè potest delegari, ut notavimus n. 34. Et tantò magis idem dicendum de omnibus aliis facultatibus, quas habent Episcopi circa publicationes et impedimenta impedientia. Advertendum tamen, quòd hanc facultatem dispensandi non habent Vicarii Episcoporum sine eorundem speciali commissione; diximus enim n. 31. quòd in generali commissione Vicariatus non committitur facultas illa quam habent Episcopi, dispensandi in hujusmodi casibus, ob præsumptam Pontificis voluntatem. Vid. Lib. 6. n. 613 et fusiùs n. 1125.

59. — VII. Episcopus dispensare potest in Interstitiis à Tridentino præscriptis quoad ordinationem Clericorum. Et I. quoad Ordines Minores, Concilium remittit prudentiæ Episcopi hujusmodi dispensationem, dicens: « Minores Ordines per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire videretur, conferantur. » Sess. 23. c. 11. Quare etiam inter Ordines Minores (per se loquendo) debet aliquid temporis intercedere, scilicet vel ab una generali Ordinatione ad aliam, ut quidam asserunt, vel ab uno die festivo ad alium, ut quidam alii affirmant. Cæterum ut dispensetur in hujusmodi Interstitiis, quævis sufficit causa, ut plurimi DD. docent. Inter primam verò Tonsuram, et Ordines Minores probabilius nullum requiritur intervallum, quia probabilius prima Tonsura non est Ordo. II. Quoad Subdiaconatum, Concilium requirit annum intervalli à susceptis Minoribus Ordinibus, sed subdit inde: « nisi necessitas, aut utilitas Ecclesiæ aliud requirat, cit. c. 11. » To Ecclesiæ intelligendum de Ecclesiæ cui Clericus est adscriptus, ut constat ex c. 13. III. A Subdiaconatu ad Diaconatum etiam annus requiritur; sed in hoc potest Episcopus ex quacumque rationabili causa dispensare; inquit enim Concilium: *Nisi aliud Episcopo videretur*. Sess. 23. c. 13. IV. Tandem à Diaconatu ad Sacerdotium annus item requiritur, sed magis rigorosè. Exigit enim Concilium non modò Ecclesiæ utilitatem, sed etiam necessitatem, dicens: « Ad minus annus integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur. » Vid. Lib. 6. n. 795.

60. — VIII. Episcopus potest etiam dispensare ad celebrandum in alio Altari, aut Ecclesia non destinata à Fundatore, quando adest aliqua justa causa: e. g. si hoc ad ejusdem Ecclesiæ utilitatem redundaret: aut si Capellanus morbo detineretur, aut studiis operam daret, vel aliis negotiis; aut si sine magna molestia ad Ecclesiam destinatam se conferre nequiret, aut ex similibus aliis rationabilibus causis; ita communiter asserunt Castrop. Concina, La-Croix, Salm. Barbosa, Roncagl. Passerinus, Henrig. Tamburin. Mazzotta, aliique; tunc enim Episcopus (ut rectè potest, juxta ea quæ dicemus n. 68.) Fundatoris volun-

tatem interpretatur. Merito tamen excipit La-Croix cum Pasqualigo, si Fundator Ecclesiam designasset, et horam, ob commodum speciale familiæ, vel Populi, vel ad cultum alicujus Sancti peculiarem. E contra de Lugo et Tourn. aiunt, quod si Fundator nullum circa hoc finem habuerit, aut si finis jam cessaverit, Sacerdos alibi celebrans non nisi venialiter peccat; imò excusatur ab omni culpa si celebret in Altari privilegiato, quia tunc redundat in majus bonum ejusdem Fundatoris. Vid. Lib. 6. n. 329.

61. — IX. Potest insuper Episcopus dispensare justis de causis tam secum, quam cum aliis ad celebrandum post meridiem, ut dicunt Lugo, Wigandt, Navarrus, Castrop. Laym. Salm. etc. Lib. 6. n. 344. in fin.

62. — X. Olim ex Can. Missarum 11. de Consecr. Dist. 1. poterant etiam Episcopi celebrare vel per se, vel per alios Sacerdotes in quocumque loco etiam in privatis domibus. Sed postea à Tridentino Sess. 22. in Decr. de celebr. Missar. etc. vetitum fuit Episcopis celebrandi licentiam impertiri in aliis locis, præterquam in Oratoriis ab eisdem benedictis, et ad sacros usus destinatis, quæ censentur tanquam publica; unde ibidem potest quotidie celebrari. Hujusmodi Oratoria debent habere januam ad viam publicam; sed hoc non est intelligendum de illis, quæ in Regularium domibus sunt erecta, aut alicujus Communitatis; ut esset in Seminariis, Conservatoriis, Hospitalibus, vel in Carceribus, quæ non requirunt januam secus viam; et ritè potest in iis diebus solemnibus celebrari, quemadmodum S. C. declaravit. Idem dicendum de Oratoriis quæ habent Episcopi in suis Domibus etiam Campestribus extra proprias Dioceses l. 6. n. 357.

63. — Insuper Episcopi olim ex c. ult. de Privil. in 6. cum à suis Diocesis essent absentes, poterant celebrare per se, vel per alios in quacumque Domo extra propriam habitationem. Sed Clemens XI. abstulit ipsis hujusmodi facultatem: Verùm Innocentius XIII. iterum illam restituit in sua Bulla: *Apostolici Ministerii*, sub die 4. Maii 1723, in qua dixit, quod prohibitio non erat intelligenda de Domibus, in quibus morarentur Episcopi, « Occasione Visitationis, vel itineris; ut nec etiam quando Episcopi in casibus à jure permissis absentes moram faciunt in » aliena domo. » Atque hoc confirmatum fuit per aliam Bullam Benedicti XIII. Sed cum hoc privilegium sit personale Episcopi, ideo advertit Tamburinus, alios Sacerdotes absentibus Episcopi non posse in dictis Domibus celebrare. Vid. Lib. 6. n. 358.

64. — Dabitur utrùm Episcopus possit aliquando dispensare, ut celebretur in Oratoriis existentibus in Domibus privatis? Negat P. Mazzotta; sed communiter affirmant Suarez, Lugo, Castrop. Navarrus, Vasq. Coninchius, Salm. Holzman, Elbel, La-Croix, alique complures; dummodo adsit aliqua rationabilis causa, et dummodo licentia non concedatur permanentiter *per modum habitus*, sed solum *per modum actus*, id est ob illam accidentalem causam. Dicuntque minimè obstare tam Decretum Tri-

dentini, quia per illud ablata fuit Episcopis potestas ipsis data (ut diximus n. 62.) impertiendi licentiam celebrandi per modum privilegii, et ad suum arbitrium, sed non dispensandi ex aliqua justa causa, quam Decretum Clem. XI. Illud enim est intelligendum juxta Decreta Pauli V. et Urbani VIII, quibus prohibentur Episcopi dispensare per modum habitus, præter casum alicujus necessitatis transitorie, ut infirmitatis etc. Istud tamen aliqui admittunt tantum pro quibusdam vicibus intra annum; sed Pasqualibus, et Gallemart in Trid. Sess. 22. Decret. de Celebrat. Missar. n. 6. (neque dissentiant Holzman, et Elbel) dicunt indefinite posse concedi quousque illa accidentalis causa perduret; et merito, nam prohibitio (quæ semper strictè est intelligenda) cum respiciat tantum dispensationes permanentes per modum habitus, non debet extendi ad illas, quæ conceduntur ad tempus per modum actus ratione alicujus causæ transeuntis. Sed vide de hoc, quæ fusiùs dicta sunt. l. 6. n. 359.

65. — XI. In cap. fin. de Pœnit. et Remiss. legitur concessum Episcopis extra propriam Diocesis commorantibus, Prælatique minoribus exemptis (quo nomine veniunt Abbates, et Superiores locales, et etiam Prælati Romanæ Curie, ut Protonotarii Auditores Rotæ etc., ut dicunt Suarez, Lugo, Diana etc.) posse sibi eligere Confessarium, sine aliqua Ordinarii illius licentia. Sed S. C. declaravit (quod confirmatum est à Gregorio XIII. apud Fagnanum) hoc intelligendum esse, quod valeant sibi eligere aliquem Sacerdotem sibi subditum, vel aliquem non subditum, sed à proprio Ordinario approbatum, id est ab Ordinario Domicilii ejusdem Sacerdotis, ut explicat Lugo. Vide Lib. 6. numero 565, v. *Dubatur hic* 1. Eodem privilegio gaudent Cardinales, sed non alibi nisi Romæ, ut inquit Fagnanus: et valent eligere in Confessarium quemlibet Sacerdotem tam pro se, quam pro sua familia, quam possunt etiam extra Romam perducere; quod etiam Episcopis est concessum. Ib. vers. *Dub.* 2.

66. — XII. Episcopi sunt Delegati Sedis Ap. ad tuendam Clausuram Monasteriorum Monialium etiam exemptarum, earumque quæ Regularibus sunt subjectæ. Ex hoc inferunt De Alexand. Bantrius, Clericatus, Pellizar. etc. (contra Dianam, et Pasqual.) quod quidem possunt Episcopi reservare sibi casus circa Clausuram, atque ita declaravit S. C. Concilii die 16. Novemb. 1620. Quod est intelligendum etiam respectu Jesuitarum etc.

67. — Omnes Confessarii Monialium etiam exemptarum debent ab Episcopo approbari, ut præscripsit Gregorius XV. in Bulla *Inscrutabili*, quam confirmavit in omnibus Clem. X. cum alia Bulla *Inscrutabili* 7. Benedictus XIII. et nuper Clem. XII. qui in omnibus Gregorii Bullam innovavit (de qua infra n. 80.) etiam quoad ea, quæ Benedictus XIII. contra Gregorii Bullam concesserat. l. 6. n. 577. Et ideo ait Tamburinus, etiam Moniales exemptas incurrere casus ab Episcopo reservados; quia sicut ille in approbatione limitare potest tempus, et personas, ita etiam Casus. Sed alii communiùs, et probabilius (Pelliz. Quintanad.

et de Alexand.) id negant, quia Moniales exemptæ sunt extra jurisdictionem Episcopi; et approbatio Confessarii respicit tantam ejusdem idoneitatem; tantò magis, quia in Bulla Clem. X. *Superna*, dicitur, Episcopum posse limitare tempus, locum, et personas; et nulla fit mentio Casuum. Vide Lib. 6. n. 602. *Quæst. VI.* Verùm hoc non currit quoad Clausuram, circa quam bene potest Episcopus tam casum, quam censuram sibi reservare: juxta quæ dicemus n. 80. Insuper advertendum est, quòd per Bullam *Pastoralis*, Bened. XIV. potest Episcopus assignare Confessarium extraordinarium Monialibus exemptis, si illarum Prælati Regularis illum concedere recusaret (qui esse debet alterius Ordinis, vel Sæcularis), et hoc non solum in morte, sed etiam in vita singulis annis. Vide Lib. 6. 576.

68. — XIII. Plures DD. asserunt, ut Angel. Sylvest. Armilla, Tabiena, alique cum Croix (qui illis adhæret) posse Episcopum ex justa causa commutare pias Testatorum dispositiones, ex eo, quia ipsi habent dispensandi potestatem in lege quæ jubet impleri ultimas voluntates, quoties adsit justa causa; idque confirmant ex Trident. Sess. 22. c. 6. Sed nos negamus cum sententia probabiliori Mol. Laym. Sanch. etc., quia in c. Tua de Testam. et in c. 8. ejusdem Sess. 22. à Concilio jubentur Episcopi ad amissim exequi ultimas voluntates. Neque obstat quod opponunt, et quod legitur in eodem Cap. 8, quia ibi tantummodo committitur Episcopis, ut examinent causas, utrum veræ sint, nec ne, quando ultimæ voluntates à Sede Apostolica commutantur. Tantò magis, quia in Clement. Quia contingit de Relig. dom. dicitur, bona in aliquem usum applicanda, non posse in alios nisi à Sede Apostolica applicari. Cæterum est valde probabile quod dicunt Laym. Bonac. Salm. Coninch. et Trull. quòd, sive superveniat aliqua causa, sive testator ignoravit aliquam causam, quam si cognovisset, aliter disposuisset, tunc Episcopus potest opus commutare, sed unà cum hærede: quamvis si hæres contradicat, asserant plures DD. posse id facere Episcopum illo contradicente. Vide plura de hoc Lib. 3. n. 931. *Quæst. 2.*

69. — XIV. Dicunt insuper DD. ut Viva, Diana, Truyl. Busemb. alique, posse ab Episcopo fieri compositionem incertarum restitutionum (illarum scilicet, quarum Dominus est incertus) quæ pauperibus sunt erogandæ; quoniam (ut ipsi dicunt) hujusmodi Compositio nulla Lege Pontifici reservatur; è contra ipsa est juxta præsumptam Creditorum voluntatem. Sed magis rationabiliter contradicunt Lugo, Molina, Turrianus, Corduba, alique, quia talium bonorum administratio pertinet tantummodo ad Pontificem, vel ad Principem. Vid. Lib. 3. n. 591. v. *Notand.* Et re quidem vera hodiernus Pontif. Bened. XIV. in Bulla *Pastor bonus* (23 April. 1744.) hujusmodi facultatem S. Pœnitent. concessit. Vid. L. 7. n. 470. ad X.

70. — XV. Affirmant quoque La Croix, Tamb. et Pasq., posse ab Episcopo minui numerum Missarum à Testatore relictarum, quoties ob eleemosynæ parvitatem, qui Missas celebraret, non in-

veniretur. Sed hinc se opponit P. Concina, et quidem rationabiliter; nam Decretum S. C. emanatum jussu Urbani VIII. et confirmatum ab Inn. XII. prohibet districtè Episcopis reductionem, moderationem aut commutationem onerum Missarum impositorum in *Limine foundationis*, et post Trident.; volens quoad hoc omnino ad Sedem Apostolicam recursum haberi. Quare recte ibidem declaratum fuit, quòd facultas concessa Episcopis, aliisque à Concilio Sess. 25. cap. 4. intelligenda est pro reductione Missarum relictarum ante Concilium. Cæterum, ait Fagn. cum Felino, quòd, si ab initio reditus essent sufficientes, et deinde taliter fuerint immuniti, ut nullo modo sufficiant, tunc non videtur ablata facultas, quam habent Episcopi de *jure communi* moderandi Missas juxta c. Nos quidem de Testam. Vide Lib. 6. num. 331. v. *Dub. 1.*

71. — Jam superius dictum est num. 53. posse probabiliter Episcopum dispensare in omnibus, in quibus dispensatio non est specialiter Pontifici reservata. Notandum hinc denique, posse ab Episcopo, juxta Trident. Sess. 21. c. 7. uniri, aut transferri ad aliam Ecclesiam Beneficia simplicia jam ad tenuitatem redacta, aut fundata in aliqua Ecclesia, quæ lapsu temporis jam corrui, adeo ut nequeat amplius reparari; vide Barb. de Pot. Ep. All. 66. ex n. 15. Insuper Episcopus potest unire Seminariis Beneficia simplicia etiam reservata, aut affecta, aut vacantia in Curia Romana: Trid. Sess. 23. c. 18. Insuper tempore Visitationis potest Episcopus cogere Parochianos ad necessaria Parocho subministranda. Trid. Sess. 21. c. 4. Potest etiam novas Parochias erigere, et de Matricis fructibus dotare, si hæc abundet, sed sine præjudicio Possessoris, Trid. eodem loco. Potest etiam duas Parochias unire, si divisæ nequeant singulæ suum Parochum sustentare; dummodo Populus non adeo distet, ut non sufficiat unius Parochi assistentia, ibid. c. 5.

CAPUT IV.

DE PRIVILEGIIS REGULARIUM.

De Privilegiis spectantibus ad omnes Regulares in communi.

- I. De Exemptione à jurisdictione Episcoporum. — 72. 73. et 74. Casus excepti, præcipue circa celebrationem Missarum. — 75. Declaratio S. C. — 76. Quibus casibus possit Episcopus obligare Regulares etc. — 77. Utrum Regulares teneantur præceptis Episcoporum. — 78. Utrum Episcopus possit eos visitare. — 79. Utrum visitare Clausuram Monialium. — 80. Utrum petere rationem Missarum relictarum etc. — 81. Quibus casibus possit criminaliter procedere etc. — 82. et 83. II. De obligatione Decimarum. — 84. ad 87. III. Circa Fundationes. — 88. De Monasteriis Episcopo subjectis. 89. IV. De Jure Conservatore. — 90. De Sepultura. — 91. et 92. De Portione Canonica etc. 93. et 94.

et de Alexand.) id negant, quia Moniales exemptæ sunt extra jurisdictionem Episcopi; et approbatio Confessarii respicit tantam ejusdem idoneitatem; tantò magis, quia in Bulla Clem. X. *Superna*, dicitur, Episcopum posse limitare tempus, locum, et personas; et nulla fit mentio Casuum. Vide Lib. 6. n. 602. *Quæst. VI.* Verùm hoc non currit quoad Clausuram, circa quam bene potest Episcopus tam casum, quam censuram sibi reservare: juxta quæ dicemus n. 80. Insuper advertendum est, quòd per Bullam *Pastoralis*, Bened. XIV. potest Episcopus assignare Confessarium extraordinarium Monialibus exemptis, si illarum Prælati Regularis illum concedere recusaret (qui esse debet alterius Ordinis, vel Sæcularis), et hoc non solum in morte, sed etiam in vita singulis annis. Vide Lib. 6. 576.

68. — XIII. Plures DD. asserunt, ut Angel. Sylvest. Armilla, Tabiena, alique cum Croix (qui illis adhæret) posse Episcopum ex justa causa commutare pias Testatorum dispositiones, ex eo, quia ipsi habent dispensandi potestatem in lege quæ jubet impleri ultimas voluntates, quoties adsit justa causa; idque confirmant ex Trident. Sess. 22. c. 6. Sed nos negamus cum sententia probabiliori Mol. Laym. Sanch. etc., quia in c. Tua de Testam. et in c. 8. ejusdem Sess. 22. à Concilio jubentur Episcopi ad amissim exequi ultimas voluntates. Neque obstat quod opponunt, et quod legitur in eodem Cap. 8, quia ibi tantummodo committitur Episcopis, ut examinent causas, utrùm veræ sint, nec ne, quando ultimæ voluntates à Sede Apostolica commutantur. Tantò magis, quia in Clement. Quia contingit de Relig. dom. dicitur, bona in aliquem usum applicanda, non posse in alios nisi à Sede Apostolica applicari. Cæterum est valde probabile quod dicunt Laym. Bonac. Salm. Coninch. et Trull. quòd, sive superveniat aliqua causa, sive testator ignoravit aliquam causam, quam si cognovisset, aliter disposuisset, tunc Episcopus potest opus commutare, sed unà cum hærede: quamvis si hæres contradicat, asserant plures DD. posse id facere Episcopum illo contradicente. Vide plura de hoc Lib. 3. n. 931. *Quæst. 2.*

69. — XIV. Dicunt insuper DD. ut Viva, Diana, Truyl. Busember. alique, posse ab Episcopo fieri compositionem incertarum restitutionum (illarum scilicet, quarum Dominus est incertus) quæ pauperibus sunt erogandæ; quoniam (ut ipsi dicunt) hujusmodi Compositio nulla Lege Pontifici reservatur; è contra ipsa est juxta præsumptam Creditorum voluntatem. Sed magis rationabiliter contradicunt Lugo, Molina, Turrianus, Corduba, alique, quia talium bonorum administratio pertinet tantummodo ad Pontificem, vel ad Principem. Vid. Lib. 3. n. 591. v. *Notand.* Et re quidem vera hodiernus Pontif. Bened. XIV. in Bulla *Pastor bonus* (23 April. 1744.) hujusmodi facultatem S. Pœnitent. concessit. Vid. L. 7. n. 470. ad X.

70. — XV. Affirmant quoque La Croix, Tamb. et Pasq., posse ab Episcopo minui numerum Missarum à Testatore relictarum, quoties ob eleemosynæ parvitatem, qui Missas celebraret, non in-

veniretur. Sed hinc se opponit P. Concina, et quidem rationabiliter; nam Decretum S. C. emanatum jussu Urbani VIII. et confirmatum ab Inn. XII. prohibet districtè Episcopis reductionem, moderationem aut commutationem onerum Missarum impositorum in *Limine foundationis*, et post Trident.; volens quoad hoc omnino ad Sedem Apostolicam recursum haberi. Quare recte ibidem declaratum fuit, quòd facultas concessa Episcopis, aliisque à Concilio Sess. 25. cap. 4. intelligenda est pro reductione Missarum relictarum ante Concilium. Cæterum, ait Fagn. cum Felino, quòd, si ab initio reditus essent sufficientes, et deinde taliter fuerint immuniti, ut nullo modo sufficiant, tunc non videtur ablata facultas, quam habent Episcopi de *jure communi* moderandi Missas juxta c. Nos quidem de Testam. Vide Lib. 6. num. 331. v. *Dub. 1.*

71. — Jam superius dictum est num. 53. posse probabiliter Episcopum dispensare in omnibus, in quibus dispensatio non est specialiter Pontifici reservata. Notandum hinc denique, posse ab Episcopo, juxta Trident. Sess. 21. c. 7. uniri, aut transferri ad aliam Ecclesiam Beneficia simplicia jam ad tenuitatem redacta, aut fundata in aliqua Ecclesia, quæ lapsu temporis jam corrui, adeo ut nequeat amplius reparari; vide Barb. de Pot. Ep. All. 66. ex n. 15. Insuper Episcopus potest unire Seminariis Beneficia simplicia etiam reservata, aut affecta, aut vacantia in Curia Romana: Trid. Sess. 23. c. 18. Insuper tempore Visitationis potest Episcopus cogere Parochianos ad necessaria Parocho subministranda. Trid. Sess. 21. c. 4. Potest etiam novas Parochias erigere, et de Matricis fructibus dotare, si hæc abundet, sed sine præjudicio Possessoris, Trid. eodem loco. Potest etiam duas Parochias unire, si divisæ nequeant singulæ suum Parochum sustentare; dummodo Populus non adeo distet, ut non sufficiat unius Parochi assistentia, ibid. c. 5.

CAPUT IV.

DE PRIVILEGIIS REGULARIUM.

De Privilegiis spectantibus ad omnes Regulares in communi.

I. De Exemptione à jurisdictione Episcoporum. — 72. 73. et 74. Casus excepti, præcipue circa celebrationem Missarum. — 75. Declaratio S. C. — 76. Quibus casibus possit Episcopus obligare Regulares etc. — 77. Utrùm Regulares teneantur præceptis Episcoporum. — 78. Utrùm Episcopus possit eos visitare. — 79. Utrùm visitare Clausuram Monialium. — 80. Utrùm petere rationem Missarum relictarum etc. — 81. Quibus casibus possit criminaliter procedere etc. — 82. et 83. II. De obligatione Decimarum. — 84. ad 87. III. Circa Fundationes. — 88. De Monasteriis Episcopo subjectis. 89. IV. De Jure Conservatore. — 90. De Sepultura. — 91. et 92. De Portione Canonica etc. 93. et 94.

72. — I. Regulares habent privilegium exemptionis a jurisdictione Episcoporum, nam Prælati Regulares habent in suis Ecclesiis et Monasteriis jurisdictionem quasi Episcopalem, tam quoad personas, quam loca, sicut probant Salm., qui agunt fusiis de omnibus privilegiis prædictis in hoc puncto, sed nos solum denotabimus hæc res magis principales. Salm. tr. 18. c. 3. n. 3.

73. — Itaque quoad prædictam exemptionem annotandum primo, quod in dubio alicujus Privilegii. decisio spectat ad Summum Pontificem, quemadmodum declaratum fuit à Clemente IV., et ab aliis Pontificibus. Salm. ib. n. 6. Adnotandum secundo, quod huic Privilegio exemptionis Regulares cedere non possunt, sicuti habetur ex cap. Cum tempore de arbitris, quia id redundaret in damnum Religionis. Quare nulla consuetudo in contrarium potest in hoc prævalere. Salm. ib. n. 7.

74. — Notandum tertio, hoc privilegio gaudere non solum Professos, et Conversos, sed etiam Novitios, qui in favorabilibus veniunt sub nomine Religiosorum, et etiam Tertiarios, et Beatos, sicut dictum est n. 8. Servi etiam Regularium, qui actu famulantur, et resident intra claustra Monasteriorum, et vivunt sub obedientia, juxta Tridentinum Sess. 24. c. 11. eximuntur à jurisdictione Episcoporum, tam quoad censuras (juxta Bullam Alexandri IV. apud Salm.) quam etiam quoad Communionem Paschalem. Vide Salm. c. 3. n. 8. et vide Lib. 6. n. 240. in fin. Notandum quarto, quod Apostatae, et fugitivi possunt capi ab Episcopis; sed solummodo, ut, consignentur suis Superioribus. Episcopus solum eos posset punire in casu, quo eorum Monasteria essent in longinquo posita, et ab ipsis moniti nolent regredi juxta Trident. Sess. 7. c. 3. Salm. c. 3. n. 8. Vide alia, quæ de hac re dicuntur n. 82 et 83. Notandum quinto, quod Sæculares in Monasteriis existentes, si ibi patrent aliquod delictum, non incurrunt pœnas ab Episcopo impositas. Salm. ibid. n. 9. et Tract. 10. de Cens. c. 5. num. 113. cum Laym. Avila, Peirin. Garcia, et aliis pluribus. Excipiatur, si contravenirent Ordinationibus Episcopi circa Missarum Celebrationem, sicut dicitur in fine sequentis numeri.

75. — Sexto adnotantur è contrario multa hoc in loco, in quibus Regulares non eximuntur ab Episcoporum jurisdictione. Et primo sine Episcoporum licentia nequeunt Regulares ædificare Monasteria, juxta Bullam Urbani VIII. die 28 Aug. 1624. Et animadvertatur, quod in Bulla Greg. XV. Alias prohibetur Episcopis dare hanc licentiam, si in Monasterio nequeant alii reditus, aut eleemosynis saltem duodecim Religiosi, sed hoc intelligitur quoad Hospitia, ut dicitur Barb. Peirin. et cæteri. Secundo, Regulares non possunt in lucem libros edere sine Episcopi licentia, ut ex Tridentino Sess. 4. Decret. de Edit. librorum. Salmanticens. cap. 3. num. 10 et 11. 3. Episcopus potest cogere Religiosos ad restituendum Novitiis, qui nolunt professionem emittere, totum id, quod attulerunt in ingressu. Vide Salmanticens. tract. 15. c. 3. p. 7. 4. Dispositio facienda à Novitio, non

ante duos menses, quam proficatur, fieri non potest (juxta Tridentinum Sess. 25. c. 16.) absque licentia Episcopi, aut Vicarii. 5. Episcopus habet potestatem cognoscendi simul cum Superiore de Religiosi causa nullitatis Professionis. Salm. ibid. c. 5. n. 15. 6. Episcopus, aut alius ab eo deputatus debet scrutari voluntatem Virginum, quando ingrediuntur, aut profitentur in Monasteriis ex Tridentino Sess. 23. c. 7. Sed id debet efficere infra quindecim dierum spatium, aliter non potest huic rei se amplius ingerere. 7. Episcopus potest prohibere, ne in Monasteria Monialium, etiam exemptarum, suscipiantur, ultra numerum earum, quæ possint inibi alii juxta redituum facultatem, sicuti statutum fuit in Bulla S. Pii V. Salm. Tr. 18. c. 3. n. 14. 8. Episcopus potest cogere Monachos, qui permanenter degunt extra Monasteriorum claustra, propter debita ab ipsis contracta cum pauperibus Personis, ut sunt pupilli, viduæ, etc. Salm. ibid. n. 15. 9. Episcopus potest adstringere Religiosos, ut Processionibus intersint; juxta Tridentinum Sess. 25. c. 13, dummodo eos vocet non per publicum Edictum, sed medio aliquo nuntio personaliter. Salm. dict. c. 3. n. 16 et 17. 10. Episcopus habet jurisdictionem supra Monasteria, in quibus non possunt alii 12 Religiosi, ut dicitur n. 88. Deinde excipiuntur Episcoporum Ordinationes circa Missarum celebrationes: Etenim quoad hoc statuit Tridentinum Sess. 22. de Observ. in Celebr., ut Episcopi se gerant velut Delegatos Apostolicos, dicens: « Ut non solum ea ipsa, sed quæcumque alia huc » pertinere visa fuerint, ipsi ut Delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, mandent etc. atque ad ea inviolate servanda censuris, » aliisque pœnis Fidelem Populum compellant: non obstantibus » privilegii, exemptionibus, ac consuetudinibus quibuscumque. » Item hæc notandum quod adest Respons. S. C. ad Episc. Nebiens. 7 Februar. 1632, (l. 14. Decret. p. 571. à tergo) ubi generaliter loquendo dictum fuit: « In his, in quibus à jure communi, à S. » Concilio Tridentino, à Constit. Apostolicis tributa est Episcopo jurisdictione in Regulares, potest illos etiam per censuras » Ecclesiasticas compellere. » Et idem decisum fuit die 4 Junii 1672. (lib. 27. Decret. pag. 406.) Quare, sicut bene advertit Benedictus XIV. Synod. L. 9. c. 15. n. 5. Episcopi quoad celebrandas Missas possunt adigere omnes, quamvis Regulares, ad observanda non solum ea, quæ statuuntur à Concilio, sed etiam quæ statuuntur à se ipsis. Quare rectè Eminentissimus Cardinalis Spinelli, cum esset Archiepiscopus Neapolis, die quinta Januar. 1743 præcepit sub pœna suspensionis à Divinis, etiam Regularibus, ne admitterent ad celebrandum in suis Ecclesiis aliquem Sacerdotem advenam sine licentia Ordinarii.

76. — Adnotantur alia, quæ declarata fuere à S. C. in Decreto die secunda Julii 1520. Et 1. Regulares possunt recipere, quæ à Devotis offeruntur, sed non mendicando per Ecclesiam. 2. Non possunt uti Pallio, aut Pluviali per parochiam extra earum ecclesias, aut earum recinctum; neque possunt facere Processiones, dummodo non habeant pro se consuetudinem in contra-

rium, ut dicunt Rodriq. Bordon. et Villalobos. Vid. Salm. Tr. 18. cap. 8. n. 18 et 19. 3. Vocati ad funeralia debent ire ad Ecclesiam, ubi manet Clerus jam coactus; sed in hoc dicunt Salm. cum Lezana, esse consuetudinem in contrarium. Cit. n. 19. 4. Non potest vetari Regularibus, ne celebrent Missam in suis Ecclesiis ante Missam Parochialem, et non pulsent Campanas, uti declaravit S. Pius V. in Constit. *Etsi Mendicantium* §. 2. 5. Regulares nequeunt publicare Matrimonia. 6. Possunt ipsi concionari in suis Ecclesiis, tempore Adventus, et Quadragesimæ, quamvis in Parochia sermocinentur. Vid. apud Salm. c. 3. n. 19.

77. — In tribus Casibus potest Episcopus cogere Regulares ad obediendum, etiam adhibitis censuris: primus est, ad restituendas res Novitiis, ut dictum est, juxta Trident. sess. 25. c. 16. 2. ad observandam Clausuram, loquendo de Monialibus Trid. ibid. c. 5. 3. ad observandum totum id, quod ab Episcopo statutum est quoad Missarum celebrationem, ut dictum est n. 75. Et circa id refert Bened. XIV. De Synodo l. 9. c. 15. n. 5. duo Decreta S. C. Concilii, in quibus dictum fuit, quod Episcopi ut Delegati Apostolici possint etiam censuris cogere Religiosos, et procedere adversus eosdem, si admittant ad celebrandum in suis Ecclesiis advenas sine Episcopi licentia, juxta Trident. sess. 22. Decr. de Observ. in Cel., ubi præceptum fuit, præsertim Episcopis: « Interdicant ne cui vago, vel ignoto Sacerdoti Missas celebrari liceat. » An deinde in aliis casibus supracitatis possit Episcopus cogere censura Regulares; Affirmant Barbosa, Garzia, et alii, sed communius negant Sanch. Lezana et Salm. cum aliis, propter multa privilegia Papalia, quæ hac de re afferunt, et addunt cum Barbosa, Diana, Lezana (contra alios) quod Episcopus ne denunciare quidem potest Regulares excommunicatos, etiam ob publicum delictum. Salm. c. 3. n. 4. per totum.

78. — Quæritur primò, utrùm Regulares obligentur Decretis Synodorum Provincialium, aut Diœcesanarum, aut aliis Episcopis præceptis? Certum est, Regulares non teneri interesse dictis Synodis, dummodo non sint Parochi, sicut habetur ex Trid. sess. 24. c. 2. ex pluribus Decretis S. C. Deinde quoad quæsitum, Vasquez, Sanch. Becanus, aliique dicunt, obligari ad eorum omnium observantiam, quæ non præjudicant observantiæ Regulari: sed non intelligitur quoad vim coactivam, ita ut contraveniendo non incurrant aliquam pœnam, sed solummodo quoad vim directivam, id est ut se conforment Reipublicæ, cujus sunt partes. Alii tamen, ut Suarezius, Lezana, Salmanticenses, etc. id negant (dummodo hoc necessarium non sit ad evitandum scandalum, aut casus non esset, in quo Religiosus aliquis haberet aliquod munus dependens ab Episcopo, ut munus Parochi, Confessoris, Concionatoris, etc.) Et id probant ex c. 1. de Privil. in 6. ubi dicitur, Regulares eximi à præceptis Episcoporum, exceptis casibus in jure expressis. Rationem deinde Adversariorum dicunt valere, quando partes sunt homogeneæ, non autem, si sunt heterogeneæ, ut sunt Religiosi, qui non perinde ac sæculares

multa alia onera particularia habent. Cæterum in duobus ulla sine hæsitatione ipsi obligantur ad obediendum, ut dicunt in Trid. sess. 25. cap. 12. I. quoad observantiam interdicti positi ab Episcopo semper ac observatur ab Ecclesia Matrice. II. quoad observanda Festa ab Episcopo statuta. Vid. Salm. tract. 18. c. 3. §. 4. per totum. Præter ordinationes circa Missarum celebrationem, ut dictum est superius. n. 75. circa finem. Præterea notetur, Episcopum posse Regularibus interdicere auditum Confessionum in propriis ædibus, sive cellis, juxta Decretum S. C. emanatum anno 1617. 15 Septembr. et videri potest apud P. Ferraris. Potest etiam vetare omnibus Confessariis audientiam Confessionum Mulierum, aut Puellarum extra Confessionalem sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus ex Decreto Congr. 18 Decemb. 1694. apud eundem Ferraris.

79. — Quæritur secundo, utrùm Episcopi possint visitare Personas, et Monasteria Regularium? Communiter loquendo, certum est ex c. Nulli, 16. quæst. 1. et ex Tridentino sess. 25. c. 8. exemptas esse à Visitatione Episcopi, tam Personas, quam Monasteria, et Ecclesiam Regularium (dummodo in illis degant duodecim Religiosi. Vide num. 88.) Et juxta plures Declarationes Sacræ Congregationis etiam Ecclesias Parochiales Sæcularium, quæ subduntur Regularibus, et ubi Parochus est Religiosus; qui, si delinqueret etiam circa suum officium, non posset ab Episcopo puniri. Sed hoc non obstante nunc præter Bullam Gregor. XV. *Inscrutabili*, à Benedict. XIV. declaratum atque definitum est in Bulla *Cum nuper* 51. ann. 1751. hujusmodi subiectos esse Episcopo « in his quæ vel ad ipsum spectant exercitium curæ animarum, vel etiam eorum vitam, et mores pertinent. » Sed fusiùs idem Bened. XIV. de hac re agit in quadam Bulla peculiari *Firmandis*, edita die 6 Nov. 1744. ubi plura statuit. 1. Quod Parochi Regulares omnimode subsunt jurisdictioni, et correctioni, et visitationi Episcopi; in iis, quæ concernunt curam animarum, et proprios mores. 2. Quoad visitationem localem possunt visitare Altare, in quo SS. Eucharistia Sacramentum asservatur, Sacrum Tabernaculum, Fontem Baptistalem, Confessionale, in quo residet Parochus, Pulpitum, è quo Parochus concionatur, Sacrum ad inspicendam sacram supellectilem, Sepulchrum Parochianorum, eorumque Cœmeterium, Turrim Campanariam, si adsint ibi Campanæ Parochiales, omnia sacra Vasa. 3. Quoad personalem, debent scrutari vitam ac mores Curati, quatenus ea quæ extra Claustrum prodierint; item examinare, an titulo legitimo eam curam exerceat, an resideat, an ad Synodum vocatus iverit, an Conferentias casuum conscientia habeat frequenter, an onera curæ adimpleverit, an Missam pro Populo applicaverit, an festis diebus concionatus fuerit etc. an vacet confessionibus audiendis, an ægrotantibus assistentiam præstiterit, an Pueros ante Confirmationem et Communionem instruxerit, an de Matrimonii impedimentis inquisiverit, et an Sponsi in rebus Fidei sint edocti et an rectè ordinatos habeat

libros Parochiales. 4. Quod licet Superiores Regulares non possint deputare aliquem ad curam sine Episcopi approbatione, possunt tamen eum remove, illo inscio, et ita pariter Episcopus potest cura illum privare sine consensu Superioris, si id justa causa expostulet, etc. Potest etiam visitare Ecclesias etiam annexas, et subditas Monasteriis, si earum administratio sit penes Parochos sæculares, prout pluries declaravit S. C. apud Bellarminum, et Barbosam. Excipe, si incorporatæ essent Monasteriis aut nullius essent Diœcesis. Possunt præterea Episcopi visitare Confraternitates Sæcularium fundatas in Monasteriis, sed dumtaxat quoad administrationem honorum, non quoad Altaria, ut ex Trid. sess. 25. c. 20. et ex pluribus Decretis Sacræ Congreg. Excipiuntur insuper illæ, quorum Præfectus est Religiosus ex privilegio Greg. XIII, cui nulla contraria consuetudo potest obstare. Salm. Tr. 18. c. 3. n. 31 ad 36.

80. — Quæritur tertio, utrum Episcopi possint visitare Claustra Monialium exemptarum? Negant Salm. cum Nav. Sanch. Bonac. Pelliz. etc. ex cap. Periculoso, de statu Monac. in 6. ubi cura Christi Monialium exemptarum manifestè conceditur Superioribus Regularibus. Neque obstat (ut aiunt) Trid. sess. 25. c. 5., ex quo contendunt Patroni adversæ sententiæ, Episcopos esse Delegatos Apostolicos quoad Claustrum Monialium exemptarum, cum ibi statuatur, ut ipsi curent, ut restituatur aut conservetur Claustrum « omnibus Monasteriis sibi subjectis » ordinaria, in aliis verò Sedis Apostolicæ autoritate. Etenim respondent, quod sub *in aliis* etc. non intelligantur Monasteria Regularibus subjecta, sed subjecta immediate Pontifici, quod asserunt declaratum fuisse per Pium V. sua Bulla *Circa Pastoralis*; eò magis, quia Concilium in loco prædicto renovat, non revocat citatum textum *Periculoso*. His non obstantibus contraria sententia amplectenda est cum Barbosa, Gavanto, Lezana etc.; quia licet non obstaret Tridentinum, nihilominus obstat equidem Bulla Gregorii XV. *Inscrutabilis* anni 1622, in qua dictum fuit. 1. Ut Regulares nequeant destinare alium ad audiendas Monialium Confessiones, præter eum, qui fuerit approbatus ab Ordinario (et in hoc animadvertendum est, quod præterea statuit Benedictus XIV. in Bulla *Pastoralis* die 5 Augusti 1748, confirmans Bullam, *Apostolici Ministerii*, Benedicti XIII.; quod scilicet, si Regularis Superior negligeret assignare saltem semel in anno Confessarium extraordinarium, aut sæcularem, aut alterius Ordinis, quemadmodum Pontifex præcipit, possit illum assignare Diœcesis Episcopus). 2. Statuit Gregor. XV. ut Administratores Monasteriorum dictarum Monialium debeant rationem reddere Episcopo administrationis honorum. 3. ut Episcopus valeat remove Confessarium, aut alium Administratorem Monasterii, si Superior monitus illum non removet. 4. ut Episcopus præsidere possit electioni Abbatis. Ac quinto specialiter fuit statutum, ut Episcopus possit corrigere, et punire, veluti Delegatus Apostolicæ Sedis, eos omnes, qui aliquid ad-

mittunt adversum Claustrum Monialium, etiam exemptarum. Placet hęc annotare verba Bullæ. « Tam Sæculares, quam Regulares nullis privilegiis tueri se possint, quominus, si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa Claustrum Monialium, etiam Regularibus subjectarum, ab Episcopo, tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ Delegato, puniri, et corrigi valeant. » Vid. Barbosam de pot. Episc. All. 102. n. 7. et Salm. c. 3. n. 37. ad 30. Et ibidem refert Barbosa Decretum quoddam Sacræ Congregationis, ubi statuatur, quod nullimode possint impediri Episcopi, quin visitent Monasteria exempta, et Regularibus subjecta quoad observantiam Clausuræ, et qui præsumit impedire, post tertiam monitionem incurrat excommunicationem ipso facto ex Clem. *Attendentes*, de statu Mon. Vid. de Alex. de Monial. c. 6. n. 4. qu. 3. Præterea hoc in loco adnotandum est, quod Clem. X. et Clemens XII. præceperunt, ut observaretur Bulla Gregorii XV. *non obstante quacumque contraria Consuetudine*.

81. — Quæritur 4. Utrum Episcopi exigere queant à Regularibus rationem Hæreditatis relicte cum onere Missarum, aut Legatorum satisfaciendorum sæcularibus? Videntur posse, ex eo, quod eruitur ex Tridentino Sess. 22. c. 8. ubi præbetur Episcopis potestas visitandi omnia Legata pia, *non obstante quocumque privilegio in contrarium*. Et dicunt Salm., quod ex hoc rectè sententia ista redderetur probabilis. Sed ipsi deinde id negant ob multa privilegia Regularibus concessa, præsertim per Pium V., in quibus declarantur exempta Religiosorum bona à quacumque Episcopi jurisdictione, non obstantibus quibuscumque Constitutionibus Apostolicis, et Conciliis. Salm. Tract. 18. c. 3. n. 40, ad 42.

82. — Quæritur 5. Utrum Episcopus in aliqua causa possit procedere criminaliter contra Regulares? Dictum est Regulares exemptos esse ab Episcoporum jurisdictione, præterquam in casibus in jure expressis. Præter id, quod spectat ad Missarum celebrationem, et Clausuram Monialium; in duobus aliis casibus possunt ex Tridentino Episcopi contra eos procedere. 1. Si Regularis aliquis patret delictum, degendo extra Monasterium, Trid. sess. 6. c. 3. Sed hoc intelligitur eorum respectu, qui permanenter extra Monasterium habitant, non verò quoad illum Religiosum, qui extra maneret causa Confessionum excipiendarum, aut Concionandi, aut alterius negotii ad tempus; aut incoheret Pagum, aut locum alium dependentem à Monasterio ob negotia Religionis. Sed hęc oritur dubitatio, utrum possit Episcopus punire illum delinquentem, qui inhabitaret alium locum ad longum tempus ex licentia sui Superioris? Alii affirmant, veluti Tamburin. Barb. Lez. etc. pluribus innixi declarationibus Sacræ Congregationis. Alii, quemadmodum Salm. cum Sanch. Silvestr. Peirino, Bordonio, etc. negant ex Cap. Ex Rescripto, de jurejur. ubi dicitur, quod qui manet extra Monasterium ex licentia Superioris, judicetur in Monasterio manere. Quare aiunt, quod

tam Concilium, quam prædictæ declarationes vigere intelligantur in eos, qui extra Monasterium morantur sine licentia, aut in loco adeo remoto ab eorum Superiore, ut puniri non possint, nisi post longissimum tempus. Salm. c. 3. n. 46 ad 48.

85. — Secundus casus est, cum Religiosus, etiam degens in Monasterio, extra illud delinqueret cum publico Populi scandalo, et Superior eum non puniret. Trid. Sess. 25. c. 14. Et quia Superiores quidam transmittent huiusmodi Delinquentes extra Diocesim, ut immunes essent à pœna, statuit Clem. VIII. Ann. 1596, in Bulla *Suscepti oneris*, ut in tali casu, instante Episcopo, Superior infra tempus ab Episcopo præscriptum revocare debeat delinquentem, et punire; aliàs possit eum castigare Episcopus loci, quo ipse transmissus est: Salm. Tract. 18. c. 3. n. 46. ad 48. Adnotat deinde Salm. cum aliis 1. ut huiusmodi Concilii Decretum vigere debeat cum delictum est notorium etiam facti publicitate. 2. Ut non valeat adversus Superiores Delinquentes, qui in odiosis non includuntur sub nomine Regularium, quemadmodum ait Concilium. 3. Ut Episcopus procedere non possit, nisi postquam pluries monuerit Superiorem, ut delinquentem puniret, et ille neglexerit. Si tamen Episcopus Delinquentem in actuali delicto interciperet, potest illum capere (sicut dictum fuit), sed ut statim eum transmittat ad Superiorem; et quando crimen fuisset gravis scandali, potest etiam eundem retinere in Carcere, ut transmittat infra 25 saltem horarum spatium. Superior deinde præbere Episcopo debet sufficientia argumenta secutæ punitionis. Episcopus, licet capere possit summariam informationem, ut eam ad Superiorem transferat, non potest tamen juridicum efformare processum adversus reum; sed si fortè efformasset, probabile est eo Superiorem uti posse ad procedendum in suum Religiosum, ut aiant Salm. cum aliis. Num. 50 et 51.

84. — Secundò, Regulares Privilegium habent exemptionis à contributione Decimarum. Arrepta occasione, opportunè hoc in loco adnotantur quædam circa Decimas. Decimæ dicuntur illa fructuum portio, aut industriarium personalium, quæ à Fidelibus tribuenda est Ecclesiæ Ministris pro eorum sustentatione. Revera Decimæ debentur ex jure Divino Naturali; sed quoad quantitatem, id est decimam partem, sunt ex jure Ecclesiastico, cum cessaverit jus antiquum divinum, ut iudiciale. Hinc fit 1. Pontificem posse quemlibet eximere ab onere Decimarum, Pontificem, inquam, non Episcopos: ipsi dumtaxat possunt ex Trid. Sess. 21. c. 5 et 7, applicare Decimas unius loci ad alium, et unire, ac separare Beneficia. Vid. Salm. Tr. 18. c. 3. n. 52 et 54. Infertur 2. quod consuetudo ritè potest aliquos eximere à solvendis Decimis, dummodo remaneat id, quod sufficit ad congruam Ecclesiasticor. sustentationem; sed huiusmodi consuetudo præscriptionem quadraginta annorum non interruptorum habere debet, licet ab initio nec titulus, nec bona fides interfuerint: ad præscriptionem deinde (accipiendo vocem prout sonat præscriptio, non ut consuetudo) necessaria sunt bona fides, et quadraginta anni cum

titulo; sine titulo autem requiritur tempus immemorabile. Pro futuris Decimis fieri potest compositio; sed etiam solummodo à Pontifice, non ab Episcopo; nisi heret inter unam, et aliam Ecclesiam. Dictum est pro futuris, quia præteritis remittere potest etiam ille, cui debentur. Salm. Tr. 18. c. 4. n. 55.

83. — Olim Decimæ debebantur, ut dictum est, tam ex fructibus bonorum, quam ex Personarum industria. Sed juxta præsentem consuetudinem pene universalem solvuntur solum ex fructibus bonorum tam stabilium, quam mobilium juxta cap. Non est, de decim. Et debentur ex fructibus integris non deductis expensis, et oneribus contributionum, ut ait S. Th. 2. 2. qu. 87. art. 2. ad 4. et alii communiter ex c. Cum non sit, de Decim. Salm. c. 3. n. 58.

86. — Decimæ præterea solvi debent ab omnibus Fidelibus, etiam à Principibus, sed non à pauperibus: Omnes tamen, nisi sint in extrema necessitate, sed solum in gravi, si pervenirent ad meliorem fortunam, tenentur solvere præteritas Decimas, ut dicunt Suar. Laym. Castr. et alii, cum Salm. Ib. n. 59. De jure autem communi tam Clerici, quam Religiosi, et etiam Parochi tenentur solvere Decimas suorum bonorum patrimonialium, licet assignata fuissent ad titulum Ordinationis, non autem bonorum beneficiorum, ut docet D. Th. 1. c. a. 4. in corp. et ad 1. ex c. Si quis Laicus 16. qu. 1. Quoad eos verò, qui deficiunt à solvendis Decimis, hæc statuit Trid. Sess. 25. c. 12. « Qui decimas subtrahunt, vel impediunt, excommunicantur, neque ab illo crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. » Vid. Salm. n. 60 ad 62.

87. — Sed quidquid sit de jure antiquo, hodie ex multis privilegiis Pontificiis omnes Regulares, etiam Moniales, cujuscumque Ordinis (et etiam Equites Hierosolymitani) eximuntur à Decimis non solum personalibus, sed etiam stabilium, tam propriorum (etsi colantur à colonis) quam conductorum, ut Emphiteutarum. Vide Salm. n. 82. ad 89. Notandum tamen quod si transeant in dominium Regularium bona jam Decimis obnoxia, remanent ipsa ad idem onus subjecta, ex pluribus Decretis S. C. et Rotæ apud Pignat. t. 1. Cons. 355. et t. 8. Cons. num. 9.

88. — Tertiò. Olim Regularibus vetitum erat, ne nova ædificarent Monasteria, aut derelinquerent ædificata sine expressa licentia Summi Pontificis, Cap. 1. de Excess. Prælat. in 6. ex cap. un. de Relig. Dom. in 6. Tractu deinde temporis obtinuerunt diversa privilegia; sed hæc omnia ann. 1624, limitata fuere ab Urbano VIII. in Bulla Romanus Pontifex, ubi statutum fuit, non posse acceptari nova Monasteria, nisi observata forma Canonum Tridentini, et Bullæ Clementis VIII. *Quoniam ad institutum*. Quare hodie ad fundandum novum Monasterium tria requiruntur. 1. Licentia Episcopi. Utrum verò requiratur etiam licentia Pontificis, alii affirmant, ut Barb. Tamb. Pelliz., ex declaratione S. C., negant verò Salm. cum Lez. Suar. Rodr. et alii. 2. Ut adsit consensus eorum, quorum interest, et præsertim omnium

Monasteriorum existentium intra quatuor milliariorum spatium; aliter Episcopus concedere non potest dictam licentiam, nisi quando illi injustè contradicerent. Salm. tr. 18. c. 8. n. 24, ad 131. Carmelitæ tamen Privilegium habent, ut alii Ordines fundare non possint, ubi ipsi habent Monasterium infra spatium 560 Ulnarum florentinarum et minores infra spatium 1200 Ulnarum etc. Contra Minimi, et Jesuitæ privilegium habent fundandi in locis etiam non remotis intra spatium 560 Ulnarum prædictarum. Et in omnibus his Privilegiis conceditur communicatio. At prædicta privilegia circa Ulnas juxta consuetudinem non intelliguntur quoad Monasteria, quæ fundantur in civitatibus. Vid. Salm. n. 137. ad 140. 3. Requiritur, ut novum Monasterium possit commodè reditibus, aut elemosynis sustentare duodecim Religiosos; sufficit tamen, quòd adsit intra breve tempus probabilis spes prædictæ sufficientis sustentationis. Quòd si Monasterium (intelligitur de Monasteriis fundatis post citatam Bullam Urb. VIII. emanatam ann. 1624,) non valeret sustentare duodecim Religiosos, qui revera in illo non habitarent, statutum fuit per Sacram Congr. pluribus Decretis, confirmatis à Greg. XV. et Urb. VIII. ut hujusmodi Monasterium omnino subjectum esset Episcopo per hæc verba: « Ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni talia Monasteria erecta absque eo, quòd 12 Fratres in eis valeant habitare, et de facto habitent, subjecta esse intelliguntur. » Salm. Tract. 18. c. 3. n. 129 et 130. Eadem conditiones requiruntur in fundandis Monialium Monasteriis. Et advertendum hæc quòd ex Tridentino, et Sac. Congr. prohibetur, ne fundentur Monialium Monasteria extra habitatum. Ibid. n. 134.

89. — Prædictæ conditiones non requiruntur in fundandis Hospitiis Religiosorum, ut notant Peyrinus, Tamb. etc. saltem (ut limitat Lezana) si ibi non recipiant Missas, et non habeant Ecclesiam. Ibid. n. 132. Neque requiruntur in translationibus Monasteriorum, quæ possunt fundari (ut probant Salm. cum Navar. Barbos. Peyrino, Lezana etc.) sine consensu Pontificis, Episcopi, vel aliorum Monasteriorum, dummodo translatio non afferat eis præjudicium: Etenim dicunt, quòd jam antea habebant tale privilegium à pluribus Pontificibus concessum, et quòd illud limitatum est tantum quoad novas Fundationes, quales non vocantur translationes Monasteriorum ex uno situ ad alium commodiorem ejusdem Terræ (ut intelligitur), aut prope illam, derelinquendo antiquum Monasterium. Et in tali casu Religiosi retinent omnia bona, et jura Monasterii derelicti. Num. 133 ad 143. Possunt præterea Religiosi ex concessione Urb. VIII. et Innoc. VIII., quando defecerit reditus, et elemosynæ unius Monasterii, illud unire, et incorporare alteri. Salm. c. 3. n. 150. Insuper possunt ad libitum redire ad Monasteria derelicta, dummodo reditus non afferrent aliquid novum præjudicium aliis Monasteriis. Num. 148. Possunt insuper Generales Religionum Superiores ex concessione Sixti IV. et ejusdem Urb. VIII. suppressere Monasteria miserabilia, transferendo eorum bona ad majora Monasteria. Ad-

notetur hæc, quòd Monasteria concessa ab Universitatibus, cum derelinquuntur, in manus Ordinarii derelinqui debent, at si propriis reditibus, et elemosynis ædificata fuerint, remanent in dominio Religiosorum, ut de iis possint liberè disponere. Salm. num. 147.

90. — IV. Regulares habent privilegium eligendi judicem conservatorem, qui judicet de omnibus illis causis, in quibus Religiosi sunt rei, et etiam in quibus sunt Actores, sed quando sunt Actores, solum propter injurias, et manifestas violentias ipsis irrogatas. Vide Salm. Tract. 18. c. 3. à n. 152 ad 178.

91. — V. Regulares habent privilegium admittendi eos omnes, qui volunt sepeliri in eorum Ecclesiis. Adnotamus hæc præcipua quædam circa sepulturam, de qua fusiùs tractant Salm. Tr. 18. c. 3. punct. 6. Quicumque ad pubertatem pervenerit, sibi eligere valet sepulturam, ubicumque, etiam Episcopi; nisi autem illam sibi eligant, sepeliri in Cathedrali debent. Ibid. n. 186. Religiosi tamen debent sepeliri in Monasterio, etsi morerentur extra illud, dummodo locus non esset nimis remotus. Novitii valent sibi eligere sepulturam extra Monasterium: quod si non faciant, sepeliri debent in illo, licet obirent, dum in alia domo manerent ex licentia sui Superioris. Num. 187. Idem intelligitur quoad Commensales, et Familiares, qui actu serviunt, et resident in Monasterio sub obedientia Superioris. Et hi valent recipere omnia Sacramenta à Religiosis, Baptismo excepto, et Matrimonio. N. 118. 214. et 215. Gravissimas incurrunt pœnas Clerici, et Religiosi inducentes alios ad promittendum juramento, voto, aut fide data, se electuros sepulturam in propria Ecclesia. Num. 191. Privandi sunt sepultura, qui moriuntur impœnitentes, et de quibus publicè constat, non fuisse confessos in anno, nec communicasse Paschali tempore, et ita etiam Hæretici, Excommunicati, qui sibi ex ira mortem intulerunt, si deinde pœnitentiæ indicia non præbuerint, uti habetur in Rituali Romano: « Peccatores publici cujuscumque peccati, et qui moriuntur in flagranti crimine » (ut ex c. Fures de furo) nullo dato signo pœnitentiæ; etenim tunc præsumuntur et in peccato obüsse, ut dicunt communiter DD. cum Rituali, quidquid dicant Lezana, et Sancius, Salm. c. 3. n. 99. Qui hujusmodi Defunctos sepelit, lethaliter peccat: Et qui sepelit Hæreticum, aut Hæreticorum Fautorem, aut publicè Excommunicatum, aut Usurarium, etiam Excommunicationem incurrit: Et hujusmodi Defuncti, si fieri possit, ex sepultura extrahendi sunt. Cæterum nemo sepultura privandus in quocumque casu sine sententia Episcopi, aut Superioris, si cadaver est Religiosi. Salm. Tract. 18. c. 3. n. 302 et 304.

92. — Sed ad rem nostram, ad Regulares videlicet, redeamus. Plura sunt notanda. 1. Quilibet Clericus, aut Sæcularis sibi eligere potest Sepulturam in Ecclesia Regularium. Et quando aliquis haberet Sepulturam suorum Majorum in illa, et non elegeret aliam Ecclesiam, possunt Regulares illic eum sepelire. Salm. tract. 18. c. 3. n. 205. 2. Parochi qui in Associatione ad Eccle-

siam Regularium plus exigunt, quam exigent in sepeliendo Defuncto in Parochia, ut retraherent Fideles ab eligenda alibi sepultura. Papalem excommunicationem incurrant, ex Bul. Clem. VIII. apud Sal.; ei licet Bul. edita fuit pro Indiarum Parochis, tamen Lez. Peyr. et Salm. cum aliis intelligunt eam editam fuisse universaliter pro omnibus, ib. n. 205. 3. Cum sepeliendus est Defunctus in Regularium Ecclesia, debent ipsi vocare, et attendere Parochum; sed si ille renuit venire, aut nimis moratur, possunt ipsi extollere cadaver, et illud in suam Ecclesiam asportare. Ita communiter Barb. Lez. Peyrinus, et alii cum Salm., ex pluribus Decretis S. C. Num. 208. et 209. Officium supra Cadaverum celebrandum est non à Parocho aut Canonicis, sed ab iisdem Regularibus. Nec Parochus exercere potest illum actum in eorum Ecclesia; nec cogere Hæredes ad celebrandas Missas, aut eorum partem in Parochia, ex pluribus Decretis etiam S. C. Et idem observandum est etiam pro Monasteriis Monialium exemptarum Ibid. n. 212. et 213. Adnotandum tamen, in Monialium Ecclesiis sepeliri non posse Laicos sine licentia Sacr. Congr. dummodo aliquis non haberet in eis Sepulturæ. Vid. Lib. 4. n. 62.

93. — Queritur utrum Regulares teneantur ad solvendam Canonicam Portionem Ordinario, aut Parocho? Alia est Portio Canonica *Episcopalis*, et est illa, quæ debetur Episcopis pro omnibus donationibus *causa mortis*, et pro Legatis Ecclesiis relictis, aut locis piis eorum Diocesium, ut ex Clem. Dudum. de Sepult. Hæc portio quandoque fuit tertia, quandoque quarta pars; et Innoc. III. Cap. Requisitis de Testam. statuit, ut quoad quantitatem attenderet consuetudo. Salm. Tr. 18. c. 3. n. 116. Alia est *Parochialis*, quæ proprie vocatur Quarta Funeralis, et est illa portio, quæ Parocho debetur ex Funeralibus, Legatis piis, et omnibus, quæ perveniunt ad Ecclesiam, in qua sepeliendus est Defunctus. Et ista etiam fuit diversa, sed quoad eandem etiam consuetudo attendenda est. Ibid. n. 218.

94. — Sed quoad Regulares, eximuntur à solvenda Portione Episcopali eorum Monasteria tam Hominum, quam Fœminarum, ex Extravaganti *Inter cunctas*, §. Quibuscumque, de Privilegiis, et ex aliis Privilegiis apud Salm. N. 217. Quò vero ad Quartam Funeralem, ex jure communi olim Regulares tenebantur ad illam solvendam, sed hodie attentis eorum Privilegiis, et Trident. Sess. 25. c. 13. et Bulla Pii V. *Etsi Mendicantium* anni 1567. tenentur ad illam solvendam ea Monasteria, dumtaxat, quæ ultra 40 annos, antequam Concilium confirmaretur, solebant solvere: Ita probant Salm. cum sententia communi, et pluribus Decretis S. C. ex multis Privilegiis Pontificiis, et præsertim Sixti IV, qui imposuit pœnam Excommunicationis, et privationis Beneficiorum Parochis, qui vellent exigere prædictam Quartam. Vid. Salm. Tract. 18. c. 5. à n. 218 ad 228. Excipiuntur tamen illa Monasteria, quæ solverent præfatam Quartam ex Contractu inito, aut ex consuetudine immemorabili. Ibid. n. 229 ad 233.

CAPUT V.

De privilegiis Regularium in particulari.

1 De facultate absolventi Subditos à Casibus et censuris. — 93. 96. et 97. De Reservatione Casuum etc. — 98. De facultatibus quoad Sæculares. — 99. Utrum Regulares possint absolvere à casibus Episcopis reservatis jure, vel consuetudine. — 100. Utrum à casibus Papalibus. — 101. Utrum in itinere, aut ex Bulla Cruciatæ etc. — 102. Utrum Confessarii Regulares possint denuo examinari ab Episcopo, 105. II. Circa Dispensationem in Irregularitatibus. — 104. et 105. III. De Dispensatione in præceptis Ecclesiasticis etc. — 106. IV. Circa Officium Divinum. — 107. V. Circa Dispensationem votorum, et juramentorum. — 108. Circa votum castitatis Conjugum, et Sponsorum. 109. VI. De Privilegio Religiosorum, Novitiorum et Famulorum confitendi cuicumque Sacerdoti etc. — 110. De Religiosis peregrinantibus. — 111. Utrum in Jubileo etc. — 112. VII. Circa Ordinum Receptionem. — 115. ad 116. Circa Ordinum collationem. — 117. ad 120. Circa celebrationem Missarum. — 121. et 122. Circa Communionis ministrationem. 125. Circa Concionandum. 124. ad 128.

93. — I. Quoad facultatem, quam habent Superiores Regulares circa Absolutionem à Casibus reservatis, et censuris, oportet hic distinguere potestatem erga Subditos ab illa, quam habent erga Sæculares. Sub nomine Superiorum Regularium veniunt non solum Generales, et Provinciales, et eorum Vicarii subrogati in eorum locum, sed etiam omnes Locales Superiores, ut Piores, Guardiani, Rectores, et etiam eorum Vicarii, quando ipsi absunt, saltem per integrum diem. Ita communiter Doctores Vid. Salm. Tr. 18. c. 4. n. 1. ex Cap. Abbatis, de Privil. in 6. Omnes isti absolvere possunt suos Subditos primò ab omnibus casibus, et censuris non reservatis Pontifici, licet fulminatæ essent ab homine per specialem sententiam, ut dicunt Salm. cum Lezana, Candido, Pellizz. etc. ex Privilegiis Pauli V, Sixti IV, et Eugenii IV. Salm. ib. n. 2. Et id, quod currit pro Professis, valet et pro Novitiis, ita ut idem absolvi possint à Superioribus Regularibus à casibus Episcopis reservatis incursis, non solum post ingressum, sed etiam ante, ut Salm. cum Bonac. Pellizz. etc. et P. Mazzotta cum Sanchez, Tamb. etc. Salm. Tract. 18. c. 3. n. 87 et Mazot. tom. 3. de Res. Cas. c. 2. quæst. 5. Et idem dicunt Salm., et Mazzotta cum Peyrino, et Tambur. Salm. ibid. n. 98. et Mazzotta l. c. quoad illos, qui proximi sunt, qui recipiantur, verb. gr. si manent in probatione in Monasterio, ut assumant Habitum, et id ex Bulla Clem. VII. relata à Candido, Rodriq. et à Salm. Tract. de Cens. c. 2. n. 80., in qua fuit concessum Provincialibus Regularibus, et eorum Vicariis, aut aliis Deputatis absolvere Novitios Ordinis ab omnibus casibus reservatis (exceptis illis Bullæ Cœnæ) incursis ante ingressum, et à censuris, quæ illis sunt annexæ. His posset aliquis objicere Decretum

siam Regularium plus exigunt, quam exigent in sepeliendo Defuncto in Parochia, ut retraherent Fideles ab eligenda alibi sepultura. Papalem excommunicationem incurrant, ex Bul. Clem. VIII. apud Sal.; ei licet Bul. edita fuit pro Indiarum Parochis, tamen Lez. Peyr. et Salm. cum aliis intelligunt eam editam fuisse universaliter pro omnibus, ib. n. 205. 3. Cum sepeliendus est Defunctus in Regularium Ecclesia, debent ipsi vocare, et attendere Parochum; sed si ille renuit venire, aut nimis moratur, possunt ipsi extollere cadaver, et illud in suam Ecclesiam asportare. Ita communiter Barb. Lez. Peyrinus, et alii cum Salm., ex pluribus Decretis S. C. Num. 208. et 209. Officium supra Cadaverum celebrandum est non à Parocho aut Canonicis, sed ab iisdem Regularibus. Nec Parochus exercere potest illum actum in eorum Ecclesia; nec cogere Hæredes ad celebrandas Missas, aut eorum partem in Parochia, ex pluribus Decretis etiam S. C. Et idem observandum est etiam pro Monasteriis Monialium exemptarum Ibid. n. 212. et 213. Adnotandum tamen, in Monialium Ecclesiis sepeliri non posse Laicos sine licentia Sacr. Congr. dummodo aliquis non haberet in eis Sepulturæ. Vid. Lib. 4. n. 62.

93. — Queritur utrum Regulares teneantur ad solvendam Canonicam Portionem Ordinario, aut Parocho? Alia est Portio Canonica *Episcopalis*, et est illa, quæ debetur Episcopis pro omnibus donationibus *causa mortis*, et pro Legatis Ecclesiis relictis, aut locis piis eorum Diocesium, ut ex Clem. Dudum. de Sepult. Hæc portio quandoque fuit tertia, quandoque quarta pars; et Innoc. III. Cap. Requisitis de Testam. statuit, ut quoad quantitatem attenderetur consuetudo. Salm. Tr. 18. c. 3. n. 116. Alia est *Parochialis*, quæ proprie vocatur Quarta Funeralis, et est illa portio, quæ Parocho debetur ex Funeralibus, Legatis piis, et omnibus, quæ perveniunt ad Ecclesiam, in qua sepeliendus est Defunctus. Et ista etiam fuit diversa, sed quoad eandem etiam consuetudo attendenda est. Ibid. n. 218.

94. — Sed quoad Regulares, eximuntur à solvenda Portione Episcopali eorum Monasteria tam Hominum, quam Fœminarum, ex Extravaganti *Inter cunctas*, §. Quibuscumque, de Privilegiis, et ex aliis Privilegiis apud Salm. N. 217. Quò vero ad Quartam Funeralem, ex jure communi olim Regulares tenebantur ad illam solvendam, sed hodie attentis eorum Privilegiis, et Trident. Sess. 25. c. 13. et Bulla Pii V. *Etsi Mendicantium* anni 1567. tenentur ad illam solvendam ea Monasteria, dumtaxat, quæ ultra 40 annos, antequam Concilium confirmaretur, solebant solvere: Ita probant Salm. cum sententia communi, et pluribus Decretis S. C. ex multis Privilegiis Pontificiis, et præsertim Sixti IV, qui imposuit pœnam Excommunicationis, et privationis Beneficiorum Parochis, qui vellent exigere prædictam Quartam. Vid. Salm. Tract. 18. c. 5. à n. 218 ad 228. Excipiuntur tamen illa Monasteria, quæ solverent præfatam Quartam ex Contractu inito, aut ex consuetudine immemorabili. Ibid. n. 229 ad 233.

CAPUT V.

De privilegiis Regularium in particulari.

1 De facultate absolventi Subditos à Casibus et censuris. — 93. 96. et 97. De Reservatione Casuum etc. — 98. De facultatibus quoad Sæculares. — 99. Utrum Regulares possint absolvere à casibus Episcopis reservatis jure, vel consuetudine. — 100. Utrum à casibus Papalibus. — 101. Utrum in itinere, aut ex Bulla Cruciatæ etc. — 102. Utrum Confessarii Regulares possint denuo examinari ab Episcopo, 105. II. Circa Dispensationem in Irregularitatibus. — 104. et 105. III. De Dispensatione in præceptis Ecclesiasticis etc. — 106. IV. Circa Officium Divinum. — 107. V. Circa Dispensationem votorum, et juramentorum. — 108. Circa votum castitatis Conjugum, et Sponsorum. 109. VI. De Privilegio Religiosorum, Novitiorum et Famulorum confitendi cuicumque Sacerdoti etc. — 110. De Religiosis peregrinantibus. — 111. Utrum in Jubileo etc. — 112. VII. Circa Ordinum Receptionem. — 115. ad 116. Circa Ordinum collationem. — 117. ad 120. Circa celebrationem Missarum. — 121. et 122. Circa Communionis ministrationem. 125. Circa Concionandum. 124. ad 128.

93. — I. Quoad facultatem, quam habent Superiores Regulares circa Absolutionem à Casibus reservatis, et censuris, oportet hic distinguere potestatem erga Subditos ab illa, quam habent erga Sæculares. Sub nomine Superiorum Regularium veniunt non solum Generales, et Provinciales, et eorum Vicarii subrogati in eorum locum, sed etiam omnes Locales Superiores, ut Piores, Guardiani, Rectores, et etiam eorum Vicarii, quando ipsi absunt, saltem per integrum diem. Ita communiter Doctores Vid. Salm. Tr. 18. c. 4. n. 1. ex Cap. Abbatis, de Privil. in 6. Omnes isti absolvere possunt suos Subditos primo ab omnibus casibus, et censuris non reservatis Pontifici, licet fulminatæ essent ab homine per specialem sententiam, ut dicunt Salm. cum Lezana, Candido, Pellizz. etc. ex Privilegiis Pauli V, Sixti IV, et Eugenii IV. Salm. ib. n. 2. Et id, quod currit pro Professis, valet et pro Novitiis, ita ut idem absolvi possint à Superioribus Regularibus à casibus Episcopis reservatis incursis, non solum post ingressum, sed etiam ante, ut Salm. cum Bonac. Pellizz. etc. et P. Mazzotta cum Sanchez, Tamb. etc. Salm. Tract. 18. c. 3. n. 87 et Mazot. tom. 3. de Res. Cas. c. 2. quæst. 5. Et idem dicunt Salm., et Mazzotta cum Peyrino, et Tambur. Salm. ibid. n. 98. et Mazzotta l. c. quoad illos, qui proximi sunt, qui recipiantur, verb. gr. si manent in probatione in Monasterio, ut assumant Habitum, et id ex Bulla Clem. VII. relata à Candido, Rodriq. et à Salm. Tract. de Cens. c. 2. n. 80., in qua fuit concessum Provincialibus Regularibus, et eorum Vicariis, aut aliis Depu-tatis absolvere Novitios Ordinis ab omnibus casibus reservatis (exceptis illis Bullæ Cœnæ) incursis ante ingressum, et à censuris, quæ illis sunt annexæ. His posset aliquis objicere Decretum

Urbani VIII. allatum Lib. 7. n. 95. in quo fuit statutum, quòd per Confirmationem Privilegiorum obtentorum à Regularibus post Tridentinum non intelligebantur rursus concessa ipsa Privilegia ipsis ablata tam à Concilio, quam à S. C. absolventi à casibus reservatis Ordinario. Multipliciter respondet Salm. huic oppositioni loco citato; sed eorum responsiones non suadent, ut diximus. Ibid. n. 103. Responsio congruentior videtur esse, quòd Decretum Urbani loquitur de Sæcularibus, sicut etiam loquebatur Propos. 12. damnata ab Alexandro VII.; sed non de Novitiis, qui in favorabilibus communiter à DD. reputantur ut Religiosi; ita Sanchez, Star. Castrop. Lezana cum iisdem Salm. tr. 15. c. 3. n. 85 et aliis. Eò magis, quia Clemens VIII. ita declaravit. Diana Part. 3. Tr. 2. Resp. 73. refert Privilegium concessum Jesuitis (quod ex communicatione extenditur ad omnes Religiones), quo possint communicare Novitiis omnia Privilegia Societatis. Excipiunt tamen Bonac. Pelliz. et Salm. l. c. n. 87. casum, quo jam inceptum esset iudicium Episcopi contra Novitium, antequam intraret; quia tunc (ut aiunt) posset Episcopus eum extrahere, et punire. Quod dictum est de Novitiis, idem dicit P. Mazzotta loco citato cum Peyrino de Familiaribus Monasteriorum: dummodo *inibi sint quasi de Familia, et continui commensales*, ut dicitur in Bulla *Superna* Clementis X.

96. — Possunt secundo Regulares absolvere suos Subditos Professos, et Novitios, etiam sicut superius dictum est lib. 6. n. 593. v. *Eandem in fine*, ab omnibus casibus Papalibus occultis eodem modo, quo Episcopi valent absolvere suos Subditos ex cap. *Liceat*. Atque hoc ex Privilegio Pii V. relato per extensum à Salm., et P. Concina, confirmato à Benedicto XIII. in Bulla *Preliosus* Anno 1727. in qua fuit concessa Regularibus potestas absolventi etiam à casibus Bullæ Cœnæ, excepto relapsu in Hæresim, Falsificatione Litterarum Apostolicarum, et translatione rerum prohibitarum ad Infideles. Ac obiter hîc notandum, quòd in dicta Bulla fuit etiam concessa Generali Dominicanorum potestas dispensandi ab irregularitate ob homicidium commissum à Subditis, dummodo patrum non fuerit data opera, et secutum intra Claustra Monasterii. Sed id revocatum est à Clemente XII. Vide dicta lib. 7. n. 101.

97. — Possunt tertio Regulares absolvere suos Subditos ab excommunicatione ob percussione, etiam gravem, et enormem, et publicam, inflictam non solum Religiosis ejusdem Ordinis, sed etiam alterius, et etiam Clericis Sæcularibus. Castr. Roncagl. Salm. et Croix ex Privilegiis Bonif. IV. et Clem. VIII. Atque hîc adnotandum, quòd si percussio sit levis, aut occulta, Religiosus percussor (si velit) potest petere absolutionem etiam ab Episcopo, sed obtenta sui Superioris licentia. Lib. 7. n. 107. Dictum est Subditos, quia nequeunt absolvere Sæculares, cum hîc casus limitatus sit Regularibus intra Italiam, et extra Romam à Clemente, ut mox dicitur num. 99.

98. — Adnotandum hîc præterea, Superiores Regulares ex

concessione Clementis VIII. posse, si ipsis expediens videtur, reservare undecim casus, sed non plures sine Consensu Capituli Generalis, aut saltem Provincialis pro Provincia. Si autem Superior denegat licentiam, et utrum pro prima vice possint Religiosi absolvi à reservatis? vide lib. 6. num. 586.

99. — Quoad verò Sæculares, olim Mendicantes gaudebant privilegio, quo poterant absolvere Sæculares ab omnibus casibus et censuris reservatis tam à Pontifice, quam ab Episcopis. Sed deinde Decreto Clem. VIII. anno 1602 confirmato à Paulo V. anno 1617 et Urbano VIII. anno 1627 limitata fuit prædicta potestas, et statutum fuit, ne Regulares existentes extra Romam, et intra Italiam possent absolvere Sæculares nec à casibus Bullæ Cœnæ, nec ab aliis sex sequentibus: Scilicet 1. A percussione Clerici. 2. A Duello. 3. A violatione immunitatis. 4. A violatione Clausuræ Monasteriorum Monialium ob pravum finem. 5. A Simonia Confidentiali in Beneficiis; et denique ab omnibus casibus, quos sibi reservant Episcopi. Itaque tam ex dicto decreto Clem. VIII. quam etiam ex Bulla Greg. XII. *Cum à Sacra*, et præsertim ex Prop. 12 damnata per Alexandrum VII. quæ sic se habebat: « Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate, » hodie non est in dubium revocandum (quidquid aliqui dicant) quin Sæculares absolvere non possint à casibus ab Episcopis reservatis. Vid. Lib. 6. n. 599. vers. Certum est, et Lib. 6. n. 95. Ita neque possunt absolvere Sæculares à sex casibus Clementis: et si occulti sint, contra P. Vivam: Potestas enim, quam Regulares habent ex Bulla S. Pii V. relata numero 96, qua possunt absolvere casus occultos, quam habent Episcopi ex cap. *Liceat*, est solum respectu suorum Religiosorum, non autem Sæcularium. Id tamen probabile iudicamus cum Viva, Comitolo, et aliis, quibus adhæret etiam P. Concina, scilicet quòd Regulares possint absolvere à casibus, quos sibi in Synodo Episcopus reservavit, sed deinde non expressit illos in Tabella; quia tunc præsumitur voluisse concedere potestatem ab iis absolventi omnibus Confessariis, modò ab ipso approbatis. Vid. Lib. 7. n. 100.

100. — Dubitatur 1. Utrum Religiosi possint absolvere Sæculares à casibus non reservatis sibi ab Episcopis, sed *in jure*, aut ex consuetudine reservatis Episcopis, ut sunt abortus foetus animati, et alii adnotati n. 46.? Negant Viva, Bord. Cabass. Milante, et alii, eò quòd (ut aiunt) in Decreto Pauli V. et Urbani VIII. prohibetur Regularibus absolvere Laicos à casibus Episcopis reservatis. *A casibus eisdem Ordinariis reservatis* sunt verba Urbani. Nihilominus probabilius affirmant Conc. La Croix, Sporer, Salm. Lezana, Sanch. cum multis aliis, quibus adhæret etiam (se retractans) P. Viva in sua Morali. Ratio est, quia citata verba Decreti Urbani (et idem de Decreto Pauli V.) intelligenda sunt de casibus, quos Episcopi sibi reservant: cum talia Decreta, ut diximus n. præc. sint confirmativa Decreti Clem. VIII. in quo fit mentio tantum casuum, qui sibi ab Episcopis re-

servantur, nec à casibus (hæc ait Clem.) quos Ordinarii reservarunt, aut in posterum reservabunt. Eo magis, quia, ut ait P. Suarez, casus reservati Episcopis in jure debent potius dici delegati Episcopis, quam reservati. Sed animadvertendum, id non valere quoad percussorem Clerici, nec quoad omnes alios casus, quos sibi Ordinarius reservaret: Etenim quoad istos sublata fuit omnis facultas Regularibus, ut dictum est n. præc. Vid. lib. 7. n. 99.

101. — Dubitatur II. utrum Regulares absolvere valeant Sæculares à casibus Papalibus? Negant pauci quidem, id est Viva cum Bordone, et Florino, ex iisdem Decretis Pauli V., et Urbani VIII., quibus etiam vetitum fuit Regularibus absolvere à casibus reservatis Sedi Apostolicæ. At communissime, et probabilius affirmant Bonac. Aversa, Salm. Pelliz. Rodriq. Potestas, Peyrinus, et ipse Viva in sua morali (licet id affirmet solummodo quoad casus Papales occultos) ex Privilegio Pauli III. concessio ann. 1545. *Jesuitis*, quo dictum fuit, quod possent absolvere Sæculares « ab omnibus peccatis etiam Sedi Apostolicæ » reservatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ. » Nec obstant prædicta Decreta Pauli V. et Urbani VIII., quia (ut dictum est n. anteced.) intelligantur de casibus Clementis VIII. (quos supradicti Pontifices confirmare voluerunt) in quo solum casus Bullæ Cœnæ, et sex alii excepti fuere. Animadvertendum autem est, hanc potestatem valere tantummodo quoad forum internum n. 96 et 97. Observetur præterea, quod dictum est n. 31. de Abbatibus habentibus quasi Episcopalem jurisdictionem.

102. — Adnotandum hæc, quod olim Confessarii Regulares ex concessione Gregorii XIII. et Eugenii IV. in itinere poterant excipere Confessiones, non modo subditorum Diœcesis, ubi approbati erant, sed cæterorum. Ex Bulla *Cruciata*, cum approbarentur in uno loco, erant approbati pro omnibus. Ita apud Salm. tr. 38. c. 4. n. 71 et 72. Innocentius autem X. deinde statuit, ne Regulares possent excipere Confessiones alicubi sine loci Ordinarii licentia: etiamsi haberent privilegium *Cruciata*, ut declaravit Innocentius XII. in Bulla *Cum sicut*, anno 1700. Vid. lib. 6. n. 548. et n. 549.

103. — Animadvertendum præterea est, quod olim ex Clem. Dudum de sepult. Regulares approbati absolute semel ab Ordinario non poterant obligari, ut denuo examinarentur. Attamen S. Pius V. in Extrav. *Romani Pontificis*, dixit, quod Episcopus Successor pro majori quiete suæ conscientiæ posset rursus illos examinare. Sed post Gregor. XIII. in sua Bulla *In tanta negotiorum* etc. (relata à Navarro in fine sui Manualis) ad tollendas lites exortas circa Regulares, revocavit omnes Declarationes S. Pii, et præsertim hanc concernentem approbationem Confessariorum Regularium; revocavit, inquam, ad statum pristinum dispositionis Tridentini, quod sess. 25. c. 15. nihil aliud exegit quoad Regulares, nisi ut approbarentur ab Ordinario. Hinc interunt multi DD. ut Anavius, Dicastillus, Villalobos, Delbene, etc.

apud Salm. tr. 18. c. 4. n. 119, quod Regulares approbatos examine ab aliquo Episcopo non possit denuo examinare successor. Attamen contrarium tuentur Diana p. 3. tract. 2. Resp. 27. et Lez. Boss. Bordone, et multi alii ex Decreto S. C. (relato à Lez., et Diana), quo fuit declaratum, quod non obstante Bulla Greg. XIII. posset Episcopus successor examinare approbatos ab Antecessore, et hanc hodiernam esse Episcoporum praxim testantur Diana et ipsi Salm. Sed probabiliter dicunt Salm. ibid. n. 120. cum Vilal., quod tam ex Constitutione S. Pii, quam ex Declaratione S. C. possit Ordinarius successor iterum vocare ad examen aliquem, aut aliquos Regulares, quos notitiam habet non esse idoneos, sed non potest edicto generali suspendere omnes Confessarios Regulares, usquedum denuo examinentur. Cæterum animadvertendum est, quod revocando generaliter Ordinarius omnes licentias, non comprehendat Regulares, qui in odiosis non comprehenduntur, nisi exprimantur, Salm. Tract. 18. c. 4. n. 15. cum communi. Animadvertatur insuper, quod Capitularis Vicarius *Sede Vacante* non possit ad examen vocare Regulares ex privilegio iis concessio à Clemente IV. Vid. Salm. n. 116, et Dianam, p. 3. tr. 2. Res. 27. Animadvertendum præterea, supradicta valere pro approbationibus concessis absolute, non tamen pro concessis ad tempus, e.g. ad sex menses, ut plerumque fit; cum certum sit ex Bulla Innoc. XIII. *Apostolici Ministerii*, confirmata per Bened. XIII. quod Confessarii tam Sæculares, quam Regulares non valeant excipere Confessiones extra locum, Personas, et tempus præscriptum, quocumque privilegio non obstante.

104. — II. De facultate Regularium dispensandi in Irregularitatibus. Regulares valent ex privilegio S. Pii V. relato n. 97, confirmato à Julio II. dispensare cum suis subditis in omnibus irregularitatibus occultis, in quibus possunt Ordinarii dispensare cum suis Diœcesanis ex cap. Liceat, ut dictum est n. 29. Et idem possunt cum Sæcularibus, ut aiunt Suarez, Sanchez, Pelliz, Sairus, Salm. Sporer, Lezana, etc. ex concessionibus Sixti IV. et prædicti Julii II. Vid. lib. 7. n. 355.

105. — Possunt præterea Regulares dispensare cum subditis in quacumque irregularitate, aut ob delictum, aut ob defectum ex Privilegio Martini V. Vid. eodem n. 355. Itaque, ut ad particularia descendam, possunt Superiores dispensare cum subditis, 1. in Irregularitatibus ob homicidium non solum occultum, ut concessum fuit in Privilegio Martini V., sed etiam voluntarium notorium, ut dictum est n. 96., ex Privilegio Benedicti XIII., dummodo data opera patratum non fuerit, et consummatum intra Claustra. 2. Quoad defectum Animæ possunt dispensare cum Religioso ad suscipiendum Sacerdotium, licet ipse passus esset permanentem dementiam, si deinde medicorum judicio cessavit ejus periculum. Vid. lib. 7. n. 400 in fin. 3. Quoad defectum corporis, ut si alicui pes, aut oculus deficeret, etiam sinister, possunt dispensare, ut probant Salm. Tr. 10. de Cens. c. 9. n. 75.

cum Bordon. ex privilegio Sixti IV. Et in dubio possunt etiam declarare defectum non obstat, ut possunt Ordinari cum suis Subditis. Vide lib. 7. n. 414. in fine. 4. Quoad defectum Natalium, hæc irregularitas per se cessat Religionem profitendo quoad id, quod spectat ad ordinem susceptionem, ut habetur ex c. 1. de Fil. Presbyt., nam quoad Dignitates necessaria est dispensatio. Sed pluribus privilegiis possunt dispensare cum suis omnes Superiores Regulares Generales, Provinciales, et etiam Priores. lib. 7. n. 354. et 426. Vid. etiam Salm. Tract. 10. c. 9. n. 57. et Tr. 18. c. 4. n. 28. cum Bord. Peyr. Lez. Pelliz etc. Quod verò inquit Sotus, Professione cessare quamlibet Irregularitatem, id communiter negatur. Vid. Salm. Tr. 10. c. 7. n. 58. 5. Possunt dispensare in bigamia etiam vera ex privilegio Martini V.; ita Castrop. Pelliz. Macado. Salm. etc. Vide lib. 7. n. 355. et 452. 6. In Irregularitate etiam publica ob defectum lenitatis. lib. 7. num. 468. 7. Et ultimo possunt Regulares dispensare cum suis subditis in omnibus inhabilitatibus, et pœnis contractis ratione delicti, ut privationis Officii, Beneficii, Vocis, Loci, etc. etsi illæ reservatæ sint Pontifici, ut aiunt Suar. Sanch. Pelliz, et Salm. cum aliis privilegiis Sixti IV., S. Pii V., et Gregorii XIV. Salm. Tr. 18. c. 4. n. 29.

106. — III. Prælati Regulares habent Potestatem dispensandi cum suis Subditis in præceptis Ecclesiasticis, ut possunt Episcopi cum suis Diœcesanis. Etenim ipsi habent quasi Episcopalem jurisdictionem, ut communiter docent DD. ex Clem. *Ne Romani*, de Elect. Salm. Tr. 18. c. 4. n. 31. cum Bonac. Pasq. etc. Et ideo possunt probabiliter dispensare in omni eo, quod non est specialiter Pontifici reservatum. Et præsertim in dubio, utrum res dispensatione indigeat, ut diximus. Salm. n. 33. Possunt etiam dispensare cum causa (sicuti semper supponitur) in Legibus Pontificiis, cum latæ sunt pro aliqua Provincia, aut Monasterio particulari, quia tunc præsumitur data hujusmodi facultas; aut cum talis est consuetudo, aut quando non potest facile recurri ad Superiorem: aut quando agitur de rebus parvi momenti, quæ non obligant ad lethale peccatum, aut quæ frequenter accidunt, ut jejunia, abstinencia à carnibus; Festorum observantia, recitatio Officii; dummodo non dispensetur per longum tempus, ut dicunt Salm. cum Cajetano, Soto, etc. Et ideum valet quoad Regulares Religionis. n. 34. et 35. Ita dicunt etiam Azor. Castrop. Salm. Trull. Macedo, etc. posse Superiores dispensare ad operandum diebus Festis tam cum Religiosis, quam servis domesticis, sed non cum extraneis, qui alioqui possunt operari pro Monasterio, si Monasterium sit pauper, ut aiunt Sylv. Fagund. et Salm. cum Pasq. Leandro, et aliis. Salm. Tr. 18. c. 4. n. 37.

107. — Quoad Divinum Officium notentur hæc privilegia, quæ habent Regulares. 1. Leo X. concessit Religiosis, ut possent recitare Horas privatum omnino mentaliter. (Sed P. Ferraris Biblioth. v. Offic. n. 101. citans Sporer, ait hoc privilegium esse

adalterinum), Præterea ut possint anticipare Officia longiora, et reservare breviora pro diebus majoris occupationis. 2. Clemens VII. concessit omnibus Regularibus infirmis (intelligitur de illis infirmis, qui per se non excusantur ab Officio) et Infirmis posse satisfacere Officio recitando 6 aut 7 Psalmos (assignandos à Superiore) 7 *Pater*, et duo *Credo*. Et Martinus V. concessit convalescentibus, ut satisfacere possent dicendo illam Officii portionem quam judicaverit eorum Confessarius. 3. Innocent. IV. concessit Monialibus S. Claræ (et ita intelligitur pro omnibus aliis communicantibus) satisfacere Officio conversarum ob quamcumque rationabilem causam, v. g. si Religiosa non sit bene instructa juxta judicium Abbatissæ, aut Confessarii, in Officio Choristarum; aut si sit scrupulosa, aut ob labores lassa, aut occupata rebus utilibus, ut esset Religioso esse applicatum ad excipiendas Confessiones, prædicationi; aut studio Ecclesiastico pro majori diei parte. Etenim supponitur, quod privilegiis concessis Monialibus gaudeant etiam Religiosi *ad invicem*, ut dictum fuit num. 10. Animadvertunt insuper Salmant. hujusmodi privilegio eos posse uti etiam sine licentia Superiorum; fuit enim concessum sine ista conditione. Animadvertunt præterea, quod, si Moniales omitterent Laicarum Officium, utentes hujusmodi privilegio non peccarent lethaler. quia tunc reputantur ut Laicæ, quæ sub mortali non tenentur ad sui Officii recitationem. Sed hoc non mihi placet, etenim hujusmodi privilegio Monialis non transit in qualitatem Laicæ, sed tantum Officium ejus Choristæ transit, et commutatur in illud Laicæ.

108. — V. Confessarii Mendicantium, et cæteri Regulares communicantes potestatem habent irritandi, remittendi, et dispensandi Juramenta, ac Vota. Possunt insuper dispensare cum conjugibus quoad impedimentum ad petendum debitum, propter incestum commissum cum consanguinea Conjugis, ut communiter aiunt Sanchez, Pontius, Salm. aliique contra P. Concin. ex multis privilegiis variorum Pontificum. Vide l. 6. n. 1076. v. *Insuper*. Animadvertendum est autem hic, quod Confessarius debet in hoc obtinere licentiam specialem, saltem à Superiore inferiore sui Monasterii. Ib. v. *An autem*.

109. — Possunt præterea Confessarii Mendicantes dispensare cum conjugibus in voto castitatis elicitio ante Matrimonium, ad petendum debitum, sicut etiam communiter dicunt. Castr. Hont. Sanch. Tourn. Wigandt, Salm. etc. ex privilegio S. Pii V. Et etiam in voto elicitio post Matrimonium, uti rite existimant Sanch. Salmantie, etc. (contra Pontium) ex aliis privilegiis, ex quibus possunt ipsi dispensare in omnibus votis, in quibus valent *de jure ordinario* dispensare Episcopi cum suis subditis. Vide Lib. 6. n. 987. v. *An autem*, et n. 1128. Id verò, quod magis ambigitur est, utrum in casu necessitatis possint dispensare cum Sponsis, ut possunt Episcopi in voto Castitatis ad contrahendum Matrimonium? Plerique affirmant, ut Anacletus, Vidal, Passeus, Henriquez, etc. quam sententiam probabilem judicant Salmanticenses,

et Elbel. Sed communiùs negant Layman, Barbosa, Sanchez, et Pontius, dicentes, quòd Regulares possint dispensare solum in votis, in quibus valent dispensare Episcopi *de jure ordinario*, sed non extraordinario, ut in casu isto. Respondent autem adversarii, in casu necessitatis Episcopos etiam *de jure ordinario* dispensare, cum sit hujusmodi potestas annexa eorum officio, dignitati, ut dictum fuit n. 34 et 41. Unde non possumus habere ut improbabilem primam sententiam. Vide Lib. 6. n. 1128 in fin.

110. — VI. Cum Sæcularibus conceditur facultas deligendi sibi Confessarium, aut à Summo Pontifice, aut ab eorum Ordinario, semper supponitur, quòd sit Confessarius approbatus ab Episcopo; sed Regulares ex expressa, aut tacita sui Superioris licentia possunt confiteri cuicumque simplici Sacerdoti: quod communiter existimatur cum Suarez, Lugo, Salm. Tr. 18. c. 4. num. 49. Quare omnes Superiores Regulares possunt sibi eligere in Confessarium quemlibet Sacerdotem, ut etiam communiter dicunt DD. ex cap. ult. de Pœnit., et Rem. Idem verò, quod pro Religiosis, valet et pro Famulis Commensalibus Monasterii, uti habetur ex Trid. sess. 25. c. 11. ex quo possunt recipere à Religiosis Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, et Extremæ-Uktionis. Et idem valet quoad Novitios, qui *in favorabilibus* sub Religiosorum nomine veniunt, ut omnes fatentur, et declaravit Sac. Congr. die 14 Augusti 1665. Quare ipsi possunt absolvi ab omnibus casibus ab Episcopo reservatis. Salm. n. 524; ut dictum est num. 95. Sed id non valet pro Equitibus S. Jacobi, et similibus, ut dicunt Salmanticenses cum communi, nam hujusmodi viget consuetudo. Ib. n. 58.

111. — Adnotandum insuper, quòd Religiosi peregrinantes, si habeant socium (dummodo sit idoneus) ejusdem Ordinis, illi confiteri debent. Si verò desit Socius, aut alius ejusdem Ordinis Sacerdos, tunc confiteri possunt cuilibet Sacerdoti idoneo Regulari, aut Sæculari: quod commune est apud omnes. Sed quæritur, utrùm talis Sacerdos approbatus in illo loco esse debeat? Ita volunt pauci quidam ut Wigandt, Concina, etc. Sed communissime, et quidem rectè negant Suarez, Ronc. Castrop. Salm. Elbel, aliique. Et quia talis est consuetudo Religionum, quæ facit præsumere consensum Ordinariorum; et quia Innocent. VIII. absolute concessit Religiosis peregrinantibus, ut, cum non possent habere sui Ordinis Confessarium, « quemcumque alium Presbyterum idoneum Religiosum, vel Sæcularem eligere valerent. » Vide Lib. 6. n. 575.

112. — Dicunt insuper Lugo, D. 20. n. 86, et Salmanticenses, Tr. 18. c. 4. n. 124, cum Navarro, Soto, Castrop. Peyrino, Bossio, etc. quòd tempore Generalis Jubilæi possint Regulares, et etiam Moniales sine suorum Superiorum licentia confiteri Religiosis alterius Ordinis, licet haberent Confessarium Ordinis sibi assignatum, ex pluribus Privilegiis, quæ referunt Lugo, Mendo etc. Vid. lib. 6. n. 788, v. *Notandum* 8.

113. — VII. Regulares, quoad Ordines, non recipiunt Litteras

Dimissoriales ab Episcopis, sed ab eorum Superioribus, aliter graviter peccant, et incurrunt suspensionem. Attamen quoad recipiendos Ordines, primò S. Pius V. ipsis concessit Privilegium recipiendi Ordines à quocumque Episcopo; sed hoc revocatum fuit per Gregorium XV. Quæ abrogatio confirmata est à pluribus aliis Pontificibus, et nuper à Benedicto XIV. Bulla *Impositi*, etc. anno 1747, qua præterea præcipitur, ut, si loci Ordinarius Ordinationem tenet, ab ipso debeat examinari, et ordinari Religiosus; quòd si Episcopus absit, aut non habeat Ordinationem, potest ordinari ab alio Episcopo; sed tunc requiritur attestatio authentica vel Vicarii Generalis, vel Secretarii, aut Cancellarii ipsius Episcopi, qua constet, aut vel ipsum abesse à Diœcesi, vel Ordinationem habiturum non esse proximo legitimo tempore per leges Ecclesiasticas statuto. Et præcipit idem Pontifex, hoc expressè declarandum esse, ut cognoscatur, quòd non sufficit, ut dicatur Episcopus Ordinationem non habiturus, si accedant extra tempora: aliter easdem subdit pœnas, quas subeunt, qui sine Dimissorialibus Litteris ordinantur. Insuper vetatur Religioso, ne alibi data opera permaneat, ut eximat se ab examine Episcopi loci, ubi priùs morabatur. Religiosi verò morantes in Diœcesibus, quæ sunt nullius, ordinari debent ab Episcopo viciniore. Vide Lib. 6. n. 768. et n. 788, v. *Notandum* 8.

114. — Quæritur hic 1. à quo debeant ordinari Novitii? Dicunt Suarez, et Henriquez, ab Ordinario aut Originis, aut Domicilii: Sed Sanchez, Castrop. Delbene, et Fagnanus cum aliis existimant, quòd possint ordinari ab Ordinario loci, ubi est Novitiatum. Rectè dicunt La Croix, et P. Mazzotta, utramque sententiam esse probabilem, dummodo (quoad hanc secundam) Novitius animum habeat, quantum in se est, perpetuò permanendi in illo Monasterio in quo est, et hac de re juramentum præbeat, ut præcipitur in Bulla *Speculatores*. Ibid. n. 765.

115. — Quæritur secundo, utrùm Religiosi possint ordinari *extra tempora*? Negant Vasquez, Lezana, etc.; etenim aiunt, quòd, etsi Gregorius XIII. id concesserit Jesuitis, attamen prohibuit communicationem. Sed hodie non amplius est in dubium revocandum, quin possint tam ex multis Privilegiis concessis aliis Religionibus, quam ex Declaratione nuper facta per Bened. XIII. in Conc. Romano (Tit. 5. c. 2.) in quo statutum fuit, quòd talia privilegia, « in suo robore persistent, nec eis derogatum fuisse » constat. Ibid. n. 797. v. *Dub.* 3.

116. — Quæritur tertio, Utrùm cum ordinantur Regulares *extra tempora*, valeant ordinari quocumque die, in quo sit Officium duplex, etiamsi non sit Festum de præcepto? Affirmant Fagnandæ, Villalob. Diana etc., et dicunt esse probabile Suarez, aliique; quia Alexander VI. cum ageret de hujusmodi Privilegio dixit posse ordinari *diebus Dominicis, sive Festiis Duplicibus*, at non dixit de *præcepto*. Hanc opinionem rejicere non audeo, existimo tamen probabiliorem oppositam cum Lug. Morin. et Escobar., quia Gregor. XIII. agens de eodem privilegio declaravit,

dicens, diebus Dominicis, et Festiis diebus, et non dixit dupliciter: Dies Festivus proprie accipitur ille, in quo vetantur opera: unde intelligitur de præcepto. Et revera usus obtinet quoad omnes eos, qui Dispensatione ordinantur, in tribus diebus Festiis, pro quibus valet eadem regula. Vid. Lib. 6. n. 797. o. Dub. 4.

117. — Quoad potestatem verò conferendi Ordines, olim Abbates Regulares ex concessione ipsis facta in Synodo VII. (sicuti habetur in Can. Quoniam Dist. 169.) poterant ministrare Tonsuram, et Ordines Minores, non solum suis subditis Religiosis, sed omnibus aliis. Attamen per Trid. sess. 23. c. 10., huiusmodi potestas fuit ipsis limitata pro solis Regularibus subditis. His tamen non obstantibus plerique DD. sustinuerunt, Abbates, saltem Mitratos (ut existimant Salm. et adducunt plura S. C. Decreta) qui possunt Pontificalia exercere, posse ordinare etiam Sæculares suos subditos, et etiam alios, habentes Dimissoriales Litteras suorum Ordinariorum; nihilominus omnes istæ opiniones locum amplius hodie non obtinent post Decretum S. C. approbatum ab Urbano VIII. die 17 Jan. Anno 1642, quo rejecta quacumque contraria sententia, prohibitum fuit Abbatibus, ne Ordines conferrent, vel Litteras Dimissoriales concederent aliis, quam solis subditis Regularibus; iisque contrarium facientibus suspensio imposita fuit. Excipiuntur tamen plerique descripti in Cancellaria Rom. qui Privilegium habent Dimissoriales Epistolas concedendi, ut Abbas Montis Cassinensis, Abbas Cavensis, etc. Vid. Lib. 6. n. 763.

118. — Quæritur hic 1. utrum Abbates habentes jurisdictionem pene Episcopalem in aliquo territorio separato, possint ordinare suos subditos Sæculares? Molfesius apud La-Croix Lib. 6. p. 2. n. 2236. affert Declarationem affirmativam S. C. Sed Benedict. XIV. De Synod. l. 2. c. 11. n. 14, refert alteram contrariam, et idem affert decisum P. Zacharia apud La Croix loco citato.

119. — Quæritur 2. utrum Abbates, qui possunt ordinare subditos Professos, valeant et Novitios? Negant Castrop. Barb. Sayrus etc. Communius autem, et probabilius affirmant Suar. Laym. Sanch. Escobar et Salm. cum aliis, quoniam in favorabilibus regulariter sub Regularium nomine veniunt etiam Novitii ut diximus. Vid. lib. 6. num. 764.

120. — Quæritur 3. utrum Ordines collati ab huiusmodi Abbatibus, Sæcularibus, aut Regularibus non subditis, sint validi? Negant Suar. La Croix, etc. Sed affirmandum est cum Sanch. Salm. Tamb. Pelliz. etc., quia hæc facultas (ut diximus) olim fuit concessa Abbatibus; Et à Concilio deinde, et Decreto Urbani veniunt illis fuit tantum facultatis exercitium: unde ipsi illicitè, sed validè ordinant. Et quod ita se res habeat, apparet ex eodem Decreto Urbani, quo ordinatis imponitur suspensio. Pro validis itaque habentur Ordines iis collati. Et ita decisum pluries per S. C. affert Benedict. XIV. De Synodo lib. 2. c. 11. n. 13.

121. — VIII. Quoad celebrandam Missam, et ministrandam

Eucharistiam, olim ex Privilegiis Sixti IV. Alexandri VI. et Urbani VIII., poterant celebrare in Altari portatili, tam in suis Domibus, quam in suis ruralibus domibus vulgò Grancie, etiam contradicente Episcopo. Salm. Tract. 15. c. 7. n. 79. Sed Clem. XI. Anno 1703, suo decreto declaravit, quòd omnia eorum privilegia celebrandi in Altari portatili revocata sint per Tridentinum. Itemque declaravit Benedict. XIV. in Bulla *Magno* § 29. Nec possum assentiri P. Mazzottæ dicenti, huiusmodi prohibitiones intelligi factas quoad Domos privatas, sed non quoad proprias Religiosorum; nam in Decreto Clementis agitur de Privilegio celebrandi in locis, in quibus degunt; Loca autem, in quibus degunt, sunt Domus propriæ, non alienæ. Innocentius insuper XIII. Anno 1723, in Bulla *Apostolici Ministerii*, quæ cum ab ipso pro cleri Hispanici reformatione tantum edita esset, confirmata fuit ann. 1724, à Benedicto XIII. in Bulla, «In supremo pro toto orbe, prohibuit, ne in privatis Regularium Cellis, seu Cubiculis erigatur Altare, remota quacumque in contrarium consuetudine.» Vid. l. 6. n. 360, v. *Hanc*. Sciatur tamen, quòd Greg. XIII. concessit Provincialibus Jesuitarum facultatem deputandi publica Oratoria in suis Ecclesiis, in quibus omnes possunt celebrare, etc. Apud Merat. p. 1. tit. 20 ad lit. f.

122. — Ex privilegio Greg. XIII. possunt Regulares celebrare una hora ante Auroram; quare valent celebrare Missam tribus horis ante solis ortum; ita Lugo, Suarez, Rodriquez, et Salm. tractat. 15. c. 7. n. 94. Imò cum adest aliqua justa causa, possunt celebrare immediate post duas horas post mediam noctem ex Privilegiis Alexandri VI. et Clementis VIII. Et huiusmodi privilegia dicunt Lugo, Rodriquez, Diana, Narbona, et Salm. cum aliis non esse revocata per Tridentinum Sess. 22. de evitand. etc. Monent tamen prædicti DD., id valere tantum pro Ecclesiis propriis; in quibus tamen (subdunt) possunt huiusmodi privilegio uti etiam Sacerdotes Sæculares. De Lugo de Euch. D. 20. n. 27. et Salm. ibid. n. 95. Insuper Eugenius IV. concessit Regularibus licentiam celebrandi tribus horis post meridiem, justa tamen ex causa: attamen Azorius, Fagundez, alique dicunt, huiusmodi Privilegium fuisse revocatum per S. Pium in Bulla, *Amantissimus* Anno 1566, cujus rei Lezana affert declarationem S. C. Sed his non obstantibus, dicunt Lugo, et Salm. cum Ayersa, Dicastillo, Narbona, Diana, etc. authenticè non constare de revocatione S. Pii, qui locutus fuit de Missis tantum, quæ celebrantur de sero, etiam forsàn circa solis occasum; Unde dicunt, vigere Privilegium Eugenii IV., et ut quis illo utatur, sufficere quancumque mediocrem causam, ut convalescentiæ, studii, et similium.

123. — Quo verò ad ministrandam Eucharistiam Paulus III. alique Pontifices concesserunt Regularibus facultatem ministrandi in suis Ecclesiis omnibus Fidelibus, Excipitur tamen, 1. Si Episcopus rationabiliter prohiberet quem, ne Eucharistiam sumeret. Excipitur 2. Communio mortis articulo, aut

periculo dummodo non adsit extrema, aut gravis necessitas, et Parochus nequeat, aut nolit ministrare; Lugo, Roncaglia, etc. Vid. l. 6. n. 239 et 240. Excipitur tertio Communio Paschalis; id est illa, qua Præcepto satisfit, ut communiter aiunt Filiucius, Sa, Busembaum, etc.

124. — IX. Quoad facultatem concionandi, olim Regulares ex Clementina *Dudum* de sepult. poterant liberè prædicare in suis Ecclesiis, et in Plateis; sed Tridentinum Sess. 5. c. 2. statuit, ne in alienis Ecclesiis prædicare possent sine licentia Ordinarii, et in Ecclesiis propriis sui Ordinis, antequam benedictionem petant ab Episcopo. Quare Religiosi, ut in suis concionentur Ecclesiis, sufficit, ut petant Benedictionem, et si illa denegetur, ut dicunt Lezana, Pelliz. Bordonus, Salm. Tr. 18. c. 4. n. 178. cum aliis, adducto Decreto S. C. Sed hujusmodi Benedictio, ut dicunt Salmanticenses, non requiritur, ut prædicent per Plateas: nam Concilium loquitur solum de Ecclesiis. Semper tamen debent Regulares habere approbationem suorum Superiorum, qui peccarent, si nullo eorum præhabito examine, iis prædicare permetterent. Salm. ibid. n. 176 et 177. Possunt autem Superiores committere etiam simplicibus Clericis Tonsuratis, ut prædicent, ex privilegio Gregorii XIII. Licet S. C. generaliter declaraverit, prædicationem posse committi cuicumque Tonsurato. Ibid. n. 174.

125. — Quò verò ad Ecclesias alienas, ut dictum est, Regulares ibi prædicare non possunt sine venia Ordinarii, nisi id esset pro duabus, aut tribus vicibus ut dicunt Navarrus, Barbosa, Diana, Salmanticenses, alique; aut dummodo Ordinarius non maneret inibi, et Religiosus aliquis transeuntes ibi esset; quia tunc potest illi licentiam Parochus concedere prædicandi uti concessit Gregorius XIII. Salm. cit. c. 4. n. 184. Quando tamen Ordinarius veniam concederet, Religiosus valet concionari in Parochiis, etiam contradicente Parocho, et quia Ordinarius est Parochi Superior; et quia id fuit expressè concessum per Alexandrum IV. Ib. n. 179.

126. — Quæritur 1., utrum liceat Regularibus concionari contradicente Episcopo? Quando sunt alienæ Ecclesiæ, et Episcopus ab ipso veniam denegat, procul dubio non licet. Sed si Episcopus jam concessisset licentiam, et inde vellet eam revocare atque Ecclesiæ essent propriæ, dicunt Peyrinus, Vega, Pellizzarius, et Salm. cum Diana, etc. Ib. n. 171. posse prædicare. Sed huic obstat quòd in Tridentino statuitur sess. 24. c. 4. nullus Sæcularis « sive Regularis contradicente Episcopo prædicare » præsumat. » Obstat insuper Bulla Gregorii. XV *Inscrutabili*, in qua statuitur, Episcopum, ut Delegatum Apostolicæ Sedis, posse punire Religiosos, qui in alienis Ecclesiis suorum Ordinum non petita Benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumperint. Sed respondent Salmanticenses, quòd tam prædicta Bulla, quam Concilium accipienda sint juxta id, quòd statuitur in Clementina *Dudum* supra citata, qua prohibetur prædicare, quando prædicat Episcopus, aut quando solemniter coram ipso prædicatur. Et ita decisum referunt per S. C. Episcoporum, et Regula-

rium die 30 Januar. 1629. apud Barbosam, in Trident. Sess. 5. c. 2. n. 19. Cum ego tamen observassem Barbosam loco citato, inveni, quòd S. C. declaratio fuerit solummodo quoad Conciones in Ecclesiis propriis Regularium; Unde quoad Ecclesias alienas mihi non videtur probabilis supradicta responsio.

127. — Quæritur 2., utrum Episcopus valeat examinare Religiosos petentes veniam concionandi in Ecclesiis non propriis? Sacr. Cong. apud Barbosam l. c. n. 20. die 12 Jan. Anno 1628. statuit affirmativè; sed negat Salm. cit. c. 4. n. 186. cum Pellizzario, Bordonus, Diana, Peyr. etc. ex Bulla Leonis X. *Superna*, in qua statutum fuit, ut nemo ad concionandum admitteretur, « nisi prius per Superiores suos respectivè examinatus, » et deinde declaratum fuit ibidem, quòd Religiosus approbationem sui Superioris ostendere deberet. Respondent deinde Salm. cum Pellizzario, et Granada, supradictam contrariam S. C. declarationem non ampliùs quàm probabilem præ se ferre sententiam; unde non esse præferendam Bullæ Leonis. At, inquam, saltem probabile est ex dicta Declaratione, quòd Episcopus valeat examinare, et aliter negare possit licentiam. E contrario Bulla Leonis prohibet Episcopis, ne admittant Religiosum non afferentem approbationem sui Superioris, sed non vetat illum examinare, si velit, et negare veniam, si ipse renuat examinari.

128. — Animadvertendum tandem est, Ordinarium ex Concilio Lateranensi V. posse suspendere, et punire Concionatores Regulares in tribus Casibus, in quibus immo ipsi ipso facto suspenduntur à concionando: 1. Si prædicent miranda falsa, aut incerta. Si prædicent Prophetias non fundatas in Sacra Scriptura, aut non approbatas à Sede Apostolica. 3. Si prædicando detrahant Episcopis et suis Superioribus. Insuper ex Trident. Sess. 5. c. 2. Episcopus potest suspendere, et punire Regulares illos, qui prædicant propositiones hæreticas, erroneas, aut scandalosas. Salm. Tr. 18. c. 4. n. 188. Demum adnotandum, quòd Urbanus VIII. in Constitut. *Alias felicitis rec.* etc. adnotata 11 Apr. 1635. (in extensum relata apud P. Ferrar. Bibliothec. tom. 3. verb. Oracula p. 351. n. 9.) revocavit omnia privilegia ab Antecessoribus Regularibus concessa *vivæ vocis oraculo*, exceptis iis, quæ testificata fuerint per Ministros, quibus vi sui Officii fides adhiberi solet.

APPENDIX III.

DISSERTATIO

DE JUSTA PROHIBITIONE ET ABOLITIONE LIBRORUM NOCUI
LECTIONIS,

Brevi calamo plura continens, quæ diffusè ab
Auctoribus tradita sunt.

NUPER in duas offendi Epistolas calamo exaratas, in quibus saluberrima ac pernecessaria Ecclesiæ disciplina circa librorum prohibitionem perperam impelitur, et temerè asseritur, licitum esse, Ecclesiæ lege non obstante, modò evidens non appareat periculum subversionis, libros quoscumque perlegere. Epistolarum Auctores his duabus falsis fulciuntur rationibus: prima, quia lex prohibitionis librorum non procul ab hisce temporibus in- vecta est in Ecclesiam, sed prisca disciplina non comprobatur. Secunda, quia Ecclesia in hac re nec canonicè procedit, nec recto juris ordine servato, et ideo hujusmodi lex obligare nequit. Miratus sum quidem, novas hæc opiniones tam perfricta fronte ab Auctoribus Epistolarum obtrudi, cum satis compertum sit, disciplinam, qua pravorum librorum lectionem Ecclesia prohibet, à primis usque Sæculis semper et constantissimè viguisse: tum etiam Ecclesiam Catholicam in hujusmodi librorum proscriptione accurato semper examine, rectoque ordine processisse, et nunc quoque procedere. Hinc aggressus sum rem hanc funditùs ad trutinam revocare: præsertim cum experimento constet, ex præfatis pravis opinionibus auctoritatem Ecclesiæ non minimùm labefactari, et Fidelium mentes ab obsequio Ecclesiæ Definitionibus debito valde retrahi; ex quo deinde in alios errores contra Fidem et mores miserè et de facili incidunt, cum immensa Animarum strage. Ac proinde operæ pretium duxi in publicam lucem hanc Dissertationem edere, in qua primùm ostendam necessitatem prohibendi libros omnes, qui errores in legentes ingerere possunt: deinde hanc Ecclesiæ legem vetandi libros ab ejus incunabilis usque nunc continuato semper usu firmatam fuisse: tertio demonstrabimus, quàm prudenter et ordinate in hujusmodi prohibitionem semper Ecclesia processit, et procedit. Tandem quorundam confutabimus inanes objectiones Hæreticorum, à quibus postmodum Catholici aliqui minus cautè effata quædam sunt mutuati, quæ deinde imprudenter in vulgus maxima cum Fidelium perniciè prodiderunt.

CAPUT I.

Demonstratur utilitas ac necessitas prohibendi
libros noxiæ lectionis.

I. Hæreticos homines omni modo et studio evitare speciale Domini mandatum est, tam in Veteri (Deuteron. c. 16.) quàm in novo Testamento (Rom. 19. et ad Tim. cap. ult.) Præsertim S. Joannes scripsit: « Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis. » Joann. 1. 10. Sapienter enim dixit S. Paulus: « Verba eorum multùm proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit. » Tim. 10. Hinc Joannes maximè satagit se cavere ab Ebione; horruitque adhuc balneum, quo Cerinthius usus fuerat. Vid. Baron. ad ann. 44. n. 8. et 9. Eodem modo se gessit Polycarpus cum Marcione. Eus. Hist. l. 4. c. 13. Eusebius Ver-cellensis potiùs fame destitui se patiebatur, quàm ex Arianorum manibus panem accipere. Apud Baron. ad ann. 356. n. 96. Cyprianus loquens de quibusdam excommunicatis, sic oves suas commonuit: « Ne fallacibus verbis consensum faciliè commodetis, ne pro luce tenebras, venenum pro remedio, mortem pro salute sumatis... Procul ab hujusmodi hominum contagione discedite, et sermones eorum velut cancer, et pestem fugiendo, vitate. » De S. Cyprian. Edit. Pamel. Ep. 40. alias 8. l. 1. Porro, quòd ab omni cum Hæreticis et Excommunicatis commercio Fideles abstinerent, semper in Ecclesia custoditum fuit, ut testantur S. Ephrem de Virtute c. 8. Alexander Alexandrinus, Ep. ad Alexandr. Epis. S. Athanasius, in vita S. Ant. Abb. S. Leo. Ser. 5. de Jejun. et sic pariter Concilia, Pontifices, et Patres omnes.

II. Si igitur pravum Collocutorem devitare tam instanter ab Ecclesia semper præceptum fuit, quantò magis se cavere oportebit à libro pernicioso, qui valde plus quàm sermo potest Lectores corrumpere? Si verbum, quod statim avolat, serpit ut cancer, et ad mortem vulnerat: quid mali non afferet liber improbus, qui potest evadere perpetuus fons subversionis? Nefarius liber quascumque potest penetrare domos, ad quas Auctor nunquam fortè aditum posset habere. Si Religio, et publica quies consistere non possent, ubi perversi Homines permetterentur prava dogmata evulgare, aut perniciosas ingerere opiniones contra receptas morum regulas, ut dicitur in l. Congruit ff. de Offic. Præsid. quantò minus salva consistere valebunt, ubi hujusmodi Nebulones permetterentur eadem latiùs disseminare scriptis, ipsaque comprobare captiosis argumentis, quæ longè magis perlecta, quàm audita nocent. Quidquid enim legimus, mentem validiùs occupat, ac faciliùs ad cor pertransit. Sicut sancta lectio virtutes fovet, sic contra lectio prava ad vitia impellit, et fortiùs impellit, cum ad vitia procliviores sint Homines, quàm ad vir-

tutes. Bene S. Basilius libros appellavit *Cibum animarum*; quia sicut cibus delectabiliter ingreditur in hominem, et deinde fit proprius hominis sanguis; sic liber cum legitur, delectabiliter legitur (quis enim leget invitus?) et sic de facili fieri solet res propria Lectoris. Præterea, qui ad Auctorem legendum accedit, illi pene Discipulum se tradit, ipsisque cor docile, et benevolum offert; et ideo facile ab illo decipi potest; valde enim difficile est, quod Lector aliquo amore erga Auctorem illum non afficiatur: ex quo deinde facile eveniet, ut impietas, et error latens hauriatur insensibiliter, et tenaciter postea retineatur.

III. Adde, quod impii Scriptores magno quidem studio errores suos ita ornent et colorent, ut non solum simplices, sed etiam docti decipiantur. Illos enim nunquam (saltem sub initio) aperte produnt, sed eos variis speciosis rationibus, eruditionibus, ac leperibus vestiunt et liniunt, sicque letale venenum ingerunt. Quandoque sanctitatem ac zelum præ se ferunt, sollicitudinem de publico bono affectant, canonesque perfectionis tradunt, sed latet anguis in herba. Spectabis eos innumeras Scripturæ et Patrum sententias, et exempla afferre, sed cuncta, vel adulterata, vel perperam interpretata. Ita Hæretici decipere plures consueverunt, scientes, factores suos nulli citò fore placituros, si nudi exhalentur: et ideo illos cœlestibus eloquiis velut quibusdam aromatibus condiunt, ut alii impietatem horrentes, Divina non facile oracula contemnunt. Hinc Salvator clamabat: « Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. » Matth. 7. 15. Quid est *Vestitus ovium*, nisi simulatio pietatis, qua captiosi Scriptores callidè se induunt? Quid *Lupi rapaces*, nisi sensus Hæreticorum, qui gregem Christi dilaniant? Vide, inquit Origenes, « ne te decipiat fulgor operis, ne te rapiat sermonis pulchritudo. » Pariter ait S. Gregorius: « Hæretici permiscentes recta perversis, ut ostendendo bona, Auditores ad se trahant; et exhibendo mala, latent eos peste corrumpant, » tom. 1. l. 1. Mor. c. 11.

IV. Sed valde refert hic afferre verba cujusdam docti Hæretici, Abraham Le Moine in Traductione trium Epist. Pastor. Episcopi Londinensis ann. 1730. qui loquens de pluribus libris in Anglia editis Atheismum sapientibus, sic ait: « Libri hujusmodi, cum incidissent in manus gentis innumeræ, malum peperere infinitum. Et eò magis, quo prima facie exornati apparent ex fine et ratione laudabili. Contra incredulitatem, quæ se palam prodat, quisque se vertit. Sed Auctores isti Angli sub specie deferendi Evangelicam veritatem, difficultatibus suis ejusdem fundamenta submovent, ac principia diruunt, nihilque omitunt, quo ejusdem argumenta reddant valde suspecta. Virus evomunt, eò magis lethale, quò subtilius, et magis abditum. Diu inde dementati homines bibunt; nihil autem ibi vident, quia nihil suspicantur. Vellicationes etiam ac eruditiones miscunt, ut melius visco obliant. Et quoniam delectat novitas, et exigua est Religionis instructio, inclinatio verò ad pravitatem

tem nimia, non est mirum, si libri hujusmodi spiritum ac corda pervertant illorum, qui incautè perlegunt. Sermo incredulorum ferit: Lectores implicantur, egrediuntur scrupuli, et tandem fiunt increduli inopinatò. Effræna inde mentis libertas immoderata necessario, ac irresistibilem creat cordis licentiam; hæc passionibus indulget, ac vitiorum dilatat imperium. Hinc verè dici potest, magnam hanc Civitatem (nempe Londinum) nunquam eò usque fuisse depravatam, sicut est hodie. Et quidem pene Status omnes Europæi, et Regna nimis infeliciter conspiciuntur infecta; sed essent absque dubio amplius, si esset in illis libertas, quæ in nobis est cogitandi, scribendi, ac legendi. Hactenus ille. Quippe hujus Hæretici querela præfata, et exclamatio vel sola sufficit ad ostendendum, quàm sit necessarium ad Religionem, et publicam pacem fovendam libros perniciosos interdicere. Atque utinam falsum esset illud, quod præfatus Auctor ultimo loco asserit, nempe etiam apud Catholicos pestem Atheismi plures infecisse. Et hoc cui tribuendum, nisi damnatorum librorum improbæ lectioni? Alii quoque Angli cum Hæretico relato de suæ gentis communi contagione fortiter conquestrantur; sed interim minime curant exitiosam scribendi et legendi libertatem comprimere. Tempore, quo Anglia Romanæ Ecclesiæ obtemperabat, nulli quidem ibi lugebantur Increduli, nulli Athei, Deistæ, vel Latitudinarij nulli, eò quod nulli ibi edebantur, et nulli legebantur, qui talia docerent, libri.

V. Nunc præstat id exemplis confirmare. Testatur B. Dionysius Alexandrinus, apud Baron. libros noxios Nepotis Episcopi in partes Kiliastarum pene medium adduxisse Orientem. Bardasanes Syrus in Mesopotamia, ad Fidem jam conversus, ita olim fuit pietate conspicuus, ac sollicitus in exagitandis Hæreticis voce et scriptis, ut Catholicis admirationi haberetur, sed ubi Valentinianorum quædam volumina legit, non tantum eorum subscripsit erroribus, sed alia atrociora paradoxa finxit, et sic innumeros Homines seduxit. Vide Ephraim Chamber in *Cyclop. verb. Bardasanita*. Item testatur Sanctus Hieronymus, in Isaiam lib. 18. c. 64. quòd Hispania et Lusitania non contaminatæ fuerunt, nisi cum ibi libri Priscillianorum fuerunt vulgati. Pariter S. Turibius in suis ad Idacium, Ceponium, et B. Leonem epistolis corruptionem Iberiæ, et Galliæ Narbonensis deplorat, ob quosdam nefarios libros quos unicam dicebat causam fuisse tantæ stragis. Eutyches invictus antea Fidei defensor, ad unam lectionem libri cujusdam Manichæi mutatus est in infandum Caput innumerabilium Hæreticorum. Vide Anastas. Sinait. lib. contra Acephalos c. 6 et 14. Postea ille in Monasterio detentus mutire coactus est, sed ejus scripta, ipsius silentio non obstante, ad Orientem corrupendum progredi non cessarunt. Julianus Hali-carnassæus in Caria ex lectione librorum Valentini à Fide similiter miserè defecit. Anastas. ib. Sic et Avitus, Presbyter Hispanus, legendo scripta Origenis, quamvis simul legeret ipsorum confutationem, et per Hieronymum admonitus fuisset ab erroribus se

cavere, virus tamen rejecta monitione lethaliter absorbit. Baron. ad an. 144, n. 4. Luctuosius Henricus Bulincerus Doctor catholicus, olim piissimus, imò perfectionis cupidus, mox ad Carthusianos ingressurus, in librum incidit Melanctonis, à cuius lectione licet Divina voce interiùs exterritus, tamen ad legendum à Dæmone impulsus, legit, et cecidit: sicque ex probo Dei Ministro infelix minister Satanæ evasit. Vide Diction. Portat. verb. Zuinglius. Hieronymus Wicleff post multos improbos suos labores in Anglia editos, donec ore docuerit, nihil pene nisi impropria reportavit, et paucissimos fecit sui erroris sectarios; at ubi nefarios suos libros diffudit, totam, quam nunquam vidit, Bohemiam perdidit, potumque venenatum et alius tradidit: cum enim Joannes Hus Wicleff libros à quodam Bohemo, qui Oxoniæ studuerat, accepisset, eorumdem impiam doctrinam undique disseminavit: *Cocleus in Hist. Hussitarum.* Vid. etiam Bon. Blacciot. in Notis ad Thom. Waldens. ad Doctr. 6. Wicleff. Omittimus, ne longiores simus, alia similia exempla, quæ in historiis passim inveniuntur. Cæterum Eruditis cunctis patet, novas Hæreses fere semper exhaustas, et exscriptas fuisse ex libris aliorum veterum Hæreticorum.

VI. Hinc Concilia, Pontifices, ac pii Principes, et calamo, et voce, et censuris, et aliis pœnis toti fuerunt ad extirpandos libros, qui Fidem, aut mores quoquomodo inficere potuissent. Hinc Patres in suis scriptis magnopere sunt conati avertere Fideles ab hujusmodi Librorum lectione. Origenes eos, qui libros impudicos aut impios injustè revolvunt, ejusdem culpæ asserunt reos, quàm qui carnes falsis Numinibus oblatas manducarent. Orig. Hom. 20. in Num. S. Isidorus scripsit, impia scripta legere, idem est ac thus immolare diabolo; additque, non licere Christianis legere simenta Poetarum, quia per illa mens ad libidinem incensa excitatur. S. Isid. in c. Ideo 15. dist. 37. S. Hieronymus ait: « Nemo in perforatam intrat eymbam, ut discat vitare naufragium; et ad hæresibus plenum volumen animam diriges immunem doli, ut ibi discas catholicam veritatem? S. Hier. Ep. ad Lætiam. » Fortius Tertullianus: « Nemo inde strui potest, unde destruitur: Nemo ab eo illuminatur, à quo contenebratur. » Ter. de Præs. c. 2. Etiam impius Lutherus Librum edidit de abolendis scriptis pravæ doctrinæ. Vid. Steidanum lib. 2. Calvinus pariter ejulabat adversus malos libros, Braschius de lib. Eccl. t. 3. c. 26. n. 5. Notum est etiam, libros Michaelis Serveti ann. 1552, unà cum impio Auctore Genevæ fuisse, Calvino instante, concrematos. Ipsi Gentiles, sola duce ratione, aut experientia, idem de malis scriptis extirpandis judicium protulerunt. Plato hinc necessarium duxit, ut Libri, priusquam ad alios pertranseant, Sapientium examini subjiciantur.

VII. Quippe apud omnes Nationes cultas mos abolendi libros noxiæ lectionis semper invaluit. Apud Hebræos Joakim, cum per Baruch librum accepisset à Jeremia transmissum, timens, ne Judæis scandalo esset, ignibus dari jussit. Vid. Bodinum lib. 2.

Dæmonomania. c. 2. Rex etiam Herodes omnes hebraicarum originum Codices concremari voluit, utpote paci publicæ adversos, Euseb. Hist. lib. 1. c. 8. Apud Syros Antiochus Epiphanes publico Edicto præcepit libros Hebræorum comburendos, I. Machab. 1. 5. Joseph. Hebr. lib. 12. c. 7. Apud Athenienses Protagoras ex Senatus Consulto undique exterminatus est, ejusque scripta publicè igni tradita, quia in illis de existentia Deorum dubitabatur, Cicero lib. 1. de Nat. Deor. et Lactant. de Ira Dei cap. 9. Apud Græcos pariter concremati fuerunt libri Epicuri, Erasm. in Prov. Ficuln. Apud Romanos, cum quidam Bubulcus aratrum trajiciens in arcula sepulchrali Numæ volumina reperit, ubi Numa de cultu Deorum non bene (licet verè) sentiebat, Senatus jussit illa igni tradi, Valer. Max. lib. 1. c. 1. et Plin. lib. 13. c. 13. Marcus Æmilius certior factus de multitudine librorum, qui Romam intromittebantur, jussit ore Præconis omnia concremanda scripta, ubi novi ritus et preces continebantur. Testatur Arnobius l. 3. apud Baron. ad an. 302. n. 19. Romanos petiisse, ut extirparentur libri Ciceronis de Natura Deorum, ubi Cicero de ipsorum Religione patenter malè sentire jam videbatur. Plura item Romana jura habentur, ubi jubetur exterminandos libros improbæ lectionis, Lib. 10. §. Tantundem, ff. Fam. ercisc. cap. 4. Ceteræ Paul. Sent. lib. 5. tit. 23. ad L. Cor. 1. Quicumque, 1. Damnato, infra laudandis. Præterea testatur Livius lib. 10. Dec. 10. apud Romanos Pontifici Maximo demandatum esse de scriptis agnoscere, eosque damnare, et comburere. Item Imperator Augustus supra duo millia combussit libros, ubi nullus Auctor, vel parùm idoneus legebatur: Sueton. in August. et Niceph. lib. 13. Idemque Cæsar cavet, ne legeretur liber de Arte amandi, ejusdem Auctorem Ovidium in exilium misit.

VIII. Et hinc maxime advertendam, quòd multo studio Episcopi et Parochi curare debent, ut removeantur à suis ovibus libri obscæni, aut de vitioso amore tractantes, quos sapienter vocat Origenes, *Calices Babylonis venena propinantes*; et S. Augustinus *Ranas ascendentes de ore bestia*. Etiam Gentiles hujusmodi putida scripta execrabantur. Plato aiebat, impudicos libros omnino à Civitatibus arcendos. Apud Lacedæmones, et per totam Spartanorum dominium, vetitum fuit legere ac retinere libros Archiloci, eò quòd obscænum quid continebant, Valer. Maxim. lib. 6. c. 13. Fama est, ut tradit quidam Auctor, Beyerlingh. Cyclop. verb. Liber, pag. 78. litt. D. Virgilium opus suum propter confictam Didonis impudicitiam, præcepisse jam morti proximum in ignem injici. Plures hujus farinae libelli, dicti Romanenses (vulgò Romanzi,) undique hodie per domos circumferuntur, et per manus simplæcium Adolescentium circumeunt. Horum Romanensium primus inventor fuit Heliodorus Phœnix Episcopus Tricensis in Thessalia, ut enarrat Nicephorus. lib. 12. c. 34. Hic cum talem Romanensem tempore suæ juventutis inscripsisset, cujus lectio facillè poterat Juvenes impellere ad exitiosos amores, Synodus Provincialis, cognito hoc periculo, eam Helio-

doro imposuit conditionem, ut vel opus suum traderet flammis, vel Episcopatu renuntiaret; at ille maluit suæ dignitati cedere, quam opus suum destruere.

IX. Hujusmodi Romanenses non sunt quidem universè damnati de jure Ecclesiastico, nam in Indice (Regula 7) tantum damnantur « libri, qui res lascivas ex professo tractant, aut docent: » tamen de jure naturali, ut optimè advertit quidam doctus Auctor, *Continuator Tournely*. tom. 3. Decal. cap. 1. a. 1. sæpe sunt per se vetiti propter grave damnum, quod legentibus inferunt; ita ipsis enim virus quantum minus patet, tanto magis nocet. Scribit de hujusmodi libellis Alexander Tassoni, lib. 7. *Pensieri diversi* c. 11. *col leggere accidenti, è stratagemmi amorosi, particolarmente nelle solitudini, è negli ozi, si appresentano fantasmi osceni sotto apparenza di diletto, è l'ingegno vi si abbandona.* Porro ipsi non aperta impudicitia sciant, sed animum ad profanos amores mirabiliter incendendo, illum obtenebrant, à Deo alienant, et vehementer ad malum inclinant, ita ut occasione oblata homo facile in infandas libidines ruat, et pertinaciùs in ipsis deinde perseveret. Et insuper hic notandum, quod sæpiùs Patresfamilias rei sunt de hoc damno, quia ipsi tenentur eripere hos improbos libellos è manibus filiorum; et si non faciunt, intelligant se non posse à culpa excusari; et minime deinde querantur, si filii utilia studia negligant et despiciant, quia ipsi delectabili illi Romanensium lectioni assuescendo, alios profucos libros legere postea fastidiunt, et horrent; et sic remanent rudes, et vitiosi evadunt. Joannes Gerson scribens contra quemdam Romanensem, inscriptum de Rosa, damnationem affert Cæsaris Augusti libri Ovidii, deinde exclamat: « Oh Deus, oh præsentis temporis mores! Inter » Paganos paganus Judex et incredulus Paganum condemnat, » qui doctrinam scribit, quæ ad fatuum alliciebat amorem, et » inter Christianos tale opus sustinetur, laudatur, defenditur! »

X. Similis farinae est liber inscriptus, *Pastor fidus* (hodie jam merito expressè damnatus): cujus non defuit quidam insipiens, ut refert Petrus Bayle. *Dict. verb. Guar. Remarq.* litt. C. pag. 141. qui tutelam hujus perniciosi libelli assumpsit, ineptè dicens nihil damni eum allaturum, si Puellæ à se repellant Amasios. Sed bene idem Bayle, licet vir impius, et sine fide, sic defensorem illum insulsum exprobat (ejus verba è gallico idiomate in latinum transferimus): « Responsio hæc sophistica est, nam ipsa condi- » tionem exigit, quam liber idem difficillimam reddit. Duas tu res » requiris, ut tuum legamus opus, et ut Amasios repellamus. Si » hæc duo simul requiris, injustus es, quia idem nostrum poema » vim repellendi nobis aufert. Illud porro amoribus nos implet, » concupiscentiam accendit, mentem deturbat: illud ad Amasio- » rum præsentiam expetendam nos violenter impellit. Sed dato, » quod eos repellere, nonne propter hujusmodi narrationes » multis impuris passionibus expositæ ac excitatæ miserè inveni- » remur? » Et deinde prosequitur Bayle ad exhortandum, quod hæc librorum genera undique et omnino aboleantur.

XI. Scripsit Cicero, lib. 2. *Tusculan. Quæst.* « Videsne Poe- » tæ quod mali adferant? molliunt animos nostros... nervos » omnes virtutis elidunt. » Hinc Quintilianus, lib. 1. c. 13. Pro- » hibuit, ne unquam libri Horatii, et aliorum similium Poetarum » pueris explicarentur; et S. Hieronymus dixit: « Dæmonis cibus » est Poetarum carmina. » S. Hieron. Ep. 136. Ipse Lutherus, » quamvis moribus sædissimus, scripsit: « Necessarium est, ut » libri Juvenalis, Martialis, Catulli, et Priapea Virgilii ex om- » nibus locis et scholis exterminentur, quia tam turpia et obs- » cœna scribunt, ut sine magno detrimento juventutis non possint » legi, Lutherus tit. de Doctis. » Similis, imò perniciosior est » liber pestiferus Boccacii (adhuc ille, qui expurgatus dicitur, et » circumfertur), qui meo sensu plus Juvenibus nocere potest, » quam opera Lutheri et Calvini. At ibi, proferunt aliqui, selec- » tum idioma diseitur, et plura adsunt, quæ ad bonos mores ins- » truant. Sed bene respondet huic Joannes Gerson, scribens adver- » sus Romantium de Rosa: « Suntne quæso propterea mala in eo » deleta? Ignis est periculosior. Hamus nocet pisci, si coopertus » sit esca. Gladius unctus melle ferine minus? » Subdit sa- » pienter Gretserus: « At hæc bona pura et sincera in Catholi- » corum libris reperies: quid ergo opus divertere ad luculentos » illos rivos? Quis non libentiùs aquam limpida bibat, quam » veneno tinctam, licet veneni segregandi non sit ignarus? Saltem » enim periculo exitii caret, quisquis aquas omnis contagionis » expertes bibit. » Gretserus de Jure et More prohib. libros lib. 1. etc. c. 29. Scripsit etiam S. Augustinus adversus legentes Terentium, ut verba addiscant: « Non omnino per hanc turpi- » tudinem verba ista commodiùs discuntur, sed per hæc verba » turpitudine ista confidentiùs perpetratur. Non accuso verba... » sed vinum erroris quod in eis nobis propinatur. » S. August. lib. 1. Confess. cap. 16.

XII. Sed ad nostrum propositum redeamus, et concludamus. ex omnibus dictis constare, quod ipsius naturæ judicium sit. libros illos, qui Religioni aut bonis moribus officiant, omni modo extirpandos, ut Theologi omnes docent; imò addunt, ne cum licentia quidem Pontificis lectionem permitti posse illius libri, qui subversionis occasio alicui esse posset. Juvenin. *Theol.* 1. 6. p. 7. *Diss.* 4. qu. 1. c. 6. §. 2. *Continuat. Tournely* 1. 2. Decal. c. 1. a. 1. *Graveson Hist.* part. 2. *Collōqu.* 5. *Bus.* 1. 2. c. 4. *dub.* 3. num. 6. *Habert* 1. 3. tract. de *Virt. theol.* art. 1. c. 4. qu. 6. Subdit autem doctissimus Sylvius apud *Continuat. Tour.* loc. cit. neminem posse Hæreticorum Opera legere sine proximo periculo gravis damni, nisi tribus saltem quatuorve annis Theologiæ operam dederit. Si igitur Gentes, ut supra vidimus, ad suam falsam Religionem conservandam, libros huic adversantes abolere necesse putarunt; quantum magis Ecclesia incumbere debet, ut veram Religionem illæsam custodiat? Necesse est (dixit Theodosius in l. *Jubemus. C. de Summa Trinit.*) « ut » quæ scripta vel Deum accendant ad iracundiam, vel animos

» Hominum in perniciem et fraudem impellunt, ad nullius aures
» perveniunt. » Et Marcianus apud Conc. Chalced. act. 3. et
videl. Quicumque. C. de Hæret. et Manich. dicit: « Materia
» subtrahetur erroris, si peccatorum et doctor defuerit, et au-
» ditor, et pravitatis facinorosæ vestigia in flammis combusta
» depereant. » Item Carolus V. in suo *Elicto dato Bruxellis*
an. 1550, sapienter sic protulit: « Si optimi quique cibi unius
» tantum gultæ veneni, qua humanum corpus læderetur, infu-
» sione suspecti sunt, omnino abjiciendi, quanto magis ea scripta,
» quæ tantis, et tam noxiis animabus venenis passim infecta sunt,
» non solum nobis cavenda sunt, sed etiam, ne aliis noceant, ab
» omnium hominum memoria sunt obliteranda? »

CAPUT II.

**Demonstratur, quòd sancta Dei Ecclesia usque ab
initio, ex Apostolorum præcepto, pro abolitione
pravorum librorum sollicita fuit.**

I. Communiter Theologi tradunt, dogma esse, veritatemque
Fidei, quòd Ecclesia, et pro ipsa ejus Caput Romanus Pontifex,
utpote Christi Vicarius, jurisdictionem ab ipso Domino acceperit
prohibendi Fidelibus lectionem librorum, sive de Religione im-
piè tractantium, sive contra bonos mores, aut Ecclesiæ Discipli-
nam aliquid continentium. Suarez de Triplici Virt. Disp. 20.
Sect. 2. n. 4. Card. Albit. de Inconst. in Fide cap. 30. n. 186.
Charles l. 7. c. 18. n. 3. Braschius de lib. Eccl. t. 3. c. 26. n. 6.
Anonym. resp. ad Hist. de Inquis. F. Pauli p. 226. Equidem si
hæc facultas penes Ecclesiam non esset, et Fideles in hoc parere
illi non tenerentur, nec Fides illæsa servari posset, nec Christus
satis Ecclesiæ suæ providisset. Frustra Ecclesia, bene ait Baro-
nius ad an. 447. num. 7. « laboraret in hæresibus extirpandis, bo-
» nisque moribus fovendis, nisi unde scatet errorum, ac vitiorum
» colluvies, fons penitus obstrueretur. » Patet equidem, quòd cura
et jus removendi è manibus Fidelium noxios libros, specialiter
Ecclesiæ competit: illi nam soli datum est de Fidei et morum
causis decernere, ovibusque suis bona pascua ad pascendum desi-
gnare. Rectè hinc docent Doctores (Vid. Honorat. Tournely de
Eccl. t. 5. qu. 5. a. 3.) quòd Ecclesiæ circa libros censura, seu
judicium sit omnino infallibile: *Ecclesiæ enim*, ut ait Natalis
Alexander Hist. Tom. II. ad Sec. 6. Diss. 5. p. 448. Edit. Neap.
» cum sanam doctrinam ab hæretica discernere pro suo judicio
» datum sit à Christo, et cum quælibet doctrina libris aliquibus
» contineatur, operæ pretium erat, ut Ecclesia in judicio, quod
» tulerit de libris, in quibus de Fidei et moralis Christianæ quæ-
» sitionibus agitur, non posset deficere. » Nemo quippe Pastorem
illum censebit idoneum ad oves pascendas, qui noxia pascua à sa-
lutaribus certò distinguere non posset. Ineptè igitur Ecclesiæ

Fidelium cura esset demandata, si certa scientia ad libros rectæ
vel improbæ doctrinæ diducandos ipsi tributa non fuisset.

II. Quòd autem mos Ecclesiæ prohibendi et abolendi pravorum
libros sit ex traditione et præcepto Apostolorum, plura demons-
trant. Primò enim constat, hanc disciplinam semper et ubique in
Ecclesia viguisse, quin aliquis Pontifex, aut Concilium possit
inducari, à quo ipsa initium sumpserit. Dicit Origenes: « De
» his, qui diversa ab Ecclesiis docentes divinam pertulerunt ul-
» tionem, si judicaretur, nonne judicarent, ut si quid scriptum re-
» liquerunt, universa pariter cum ipsorum cineribus deperirent? »
Origen. Hom. 9. sup. Num. Ergo jam tempore Origenis mos
vigeat erronea scripta extirpandi. Sensus Ephremi, Tertulliani,
et Cypriani jam supra exposuimus. Alexander Alexandrinus (qui
vixit tempore Concilii Nicæni) enarratis damnis, quæ Fidei in-
ferrebant Hæreticorum libri, dicit, se scripta illa suscipere non
potuisse, Alex. Alexandrin. Epist. ad Alex. C. P. apud Theodor.
l. 1. Hist. c. 4. et apud Baron. ad an. 318. n. 85. Idem testantur
Arnobius, apud Baron. ad an. 56. n. 302. S. Athanasius de Incar.
Verb. apud Braschium, Socrates Hist. l. 2. cap. 24 et Historici
omnes, recenter conversos ab hæresi nusquam fuisse in Ecclesia
receptos, nisi postquam cunctos codices, quos haberent, ultro con-
cremandos detulissent. Item Nazianzenus Orat. 18. notat, S. Cy-
prinum non aliter receptam fuisse, nisi cum attulerat plures libros
comburendos. S. Augustinus idem confirmans, de quodam Hæretico
loquens, sic scripsit: « Perierat iste, nunc quæsitus, inventus,
» adductus est. Portat secum codices incendendos, per quos fue-
» rat ipse incendendus, ut illis in ignem missis, in refrigerium
» transeat. » S. August. in Psal. 61. in fin. Idem tradit Damas-
cenus de quodam Theuda. S. Joan. Damasc. apud Beyerlingh.
verb. Liber. Præterea in Apostolicis Constitutionibus (lib. 1.
c. 6.) sic habetur: « Abstine ab omnibus libris Gentilium...
» Quid autem tibi cum alienis sermonibus, aut legibus, aut falsis
» Prophetis, quæ quidem Homines à Fide recta detorquent? »
III. Constat igitur juxta receptam Augustini regulam, de Bapt.
l. 4. c. 24. morem cavendi ab impiis libris, ipsosque concremandi
ab Apostolis demandasse; S. Paulus enim dixit: « Rogo autem vos
» Fratres, ut observetis eos, qui dissensiones et offendicula, præ-
» ter doctrinam quam vós didicistis, faciunt, et declinate ab illis. »
Rom. 16. 17. Idem Apostolus sic monuit Timotheum: « O Ti-
» mothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates,
» et oppositiones falsi nominis scientiæ. » 1. Tim. 6. 20. Signi-
ficavit hic Apostolus principia Gnosticorum, et falsas doctrinas
Simonis, Nicolaitarum, aliorumque Hæreticorum ævi illius,
admonens Timotheum, ut se et Fideles ab eis removeat. Item
eidem scripsit: « Profana autem, et vaniloquia devita, mallum
» enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer ser-
» pit; ex quibus est Hymenæus, et Philetus, qui à veritate ex-
» ciderunt... et subvertunt quorundam fidem. » 2. Tim. 2. 16.
Illud devita importat quidem cavere non tantum à sermone, sed

etiam à scriptis Hæreticorum. Atque si Apostoli Fidelibus præceperunt, ut ne quidem *Aoe* dicerent Hæreticis (2. Joan. 1. 10.) quanto magis putandum jussisse cavere ab eorum codicibus, dum nulla peior cum hæreticis potest esse communicatio, quam legendo eorum scripta.

IV. Tandem quòd mos ille avertendi Fideles à scriptis impiorum hominum, ab ipsis Apostolis fuerit inductus, constat ex Actis Apostolorum, ubi legimus: « Multi autem ex eis, qui fuerant » curiosa sectati, contulerant libros, et combusserunt coram omnibus, et computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. Ita fortiter crescebat verbum Dei, et confirmabatur. » Actor. 19. 19. Valde insipienter ait Pecininus Apol. Cap. 18. n. 495. textum hunc non jam intelligi de libris hæreticis, sed de curiosis, et sortilegis. At si, respondetur, Apostoli opus esse judicabant libros sortilegos concremari, quanto magis hæreticos? Sed quidquid deliret Pecininus. S. August. testatur ut certum post. tract. in Ps. 65. n. ult. Col. 442. Tom. IV. quòd omnes Sectarii, cum in Ecclesia recipiebantur, ad pedes Apostolorum suos codices afferebant ut cremarent: « Nostis, inquit, in Actis Apostolorum esse scriptum, quia multi » perdit, et variarum doctrinarum Sectatores omnes codices suos » ad Apostolos attulerunt, et incensi sunt libri multi. » Ipse impius Lutherus non renuit scribere: « Est veteris exempli, et » antiqui moris, infectos et improbos codices comburendi, quemadmodum legimus in Actibus Apostolorum. » Vid. tom. 2. Epist. ad Spalat. Idem faciendum scribit S. Cyprianus de libris mordacibus: « Si quando talia quorundam cahmiosa temeritate » conscripta sunt, legi apud nos non patimur. » S. Cyprian. Epist. 42. ad Corn. Idem scripsit Justinianus Imperator de libris hæreticis in suo Edicto ad Populum Constantinopolitanum.

V. Sed præstat nunc exemplis rem hanc magis elucidare. Quamvis videbatur de se permittendum Ecclesiæ Pastoribus pro necessitate et tempore libros Hæreticorum legere, ut eos confutare valeret, juxta Concilium Carthaginense IV. Can. 16. Attamen primis Ecclesiæ sæculis iidem Patriarchæ ab hujusmodi operum lectione se cavebant, vel cum esset necessitas, non sine magno legebant timore; Ego verò (scribit Dionysius Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarcha) « in libris, et traditionibus Hæreticorum cognoscendis operam posui: execrandis quidem illorum sententiis animum meum tantisper coinquinans; hanc tamen ex eis utilitatem percipiens, ut illos tacitus apud me refutarem, multoque magis, quam antea, detestarer. Et cum Frater » quidam ex Presbyterorum ordine prohiberet me, veritus, ne » fortè cum nequitia illorum et cœno commiscerer; quippe animum meum contaminatum iri aiebat, et quidem verissimè et » ipsemet sentiebam... Et visione cœlitus missa confirmatus sum. » Ita apud Euseb. Hist. lib. 7. c. 7. Attende: quamvis Dionysius Patriarcha extaret tam magnæ Ecclesiæ, et libros Hæreticorum tantum ad eos confutandos inspiceret, tamen ex lectione animum

suum nonnihil inquinacionis, aut saltem perturbacionis attraxisse fatetur. Et quod magis mirum est, licet Dionysius esset vir tanta sanctitate et doctrina præditus, ipse enim expulit Kiliastarum errores, et Nepotis Episcopi libros explosit, ipse primus Sabellii hæresim debellavit, et de ea Sixtum Papam reddidit certiorum: ipse contra Novalianos felicissimè disputavit, ac Fabium Antiochenum mox in eundem errorem prolapsurum sustinuit: ipse scriptis confutavit etiam Paulum Samosatenum, Nepotianos, aliosque Hæreticos: et tamen, his non obstantibus (ut refert Eusebius), Fideles cum novissent, Dionysium libros Hæreticorum evolvere, magnum scandalum passi sunt; imò de hoc apud Pontificem eum accusarunt, et Pontifex reprehendit eum, ac prohibuit ne Hæreticorum lectionem prosequeretur, ubi suis offendiculum præberet. Præterea narrat Socrates Hist. lib. 6. c. 15., quòd Theophilus ejusdem Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarcha, vir doctissimus, cum perlegisset Origenis libros de Principiis (quos ipse omnium primus damnavit), non modò à suis objurgatus sit, sed in Concilio damnatus, ubi excusationes ab eo allatæ nequaquam admittæ fuerunt.

VI. Usque ab Ecclesiæ primordiis, hoc ipso, quòd aliquod opus ab Hæretico nosceretur conscriptum, etiam nulla emanata speciali prohibitione, illud legere (saltem generaliter loquendo) vetitum erat. Sic respondit S. Gregorius Anastasio Patriarchæ Antiocheno interroganti, an damnato quodam Hæretico, omnia ejus opera statim damnata habenda essent? Vid. Card. Petra t. 1. p. 8. in Const. Gelasii, Valdè etc. Præterea, cum in domo cujusdam Athanasii Presbyteri Monachi in Isauria inventus fuisset codex, in quo errores aliqui contra Fidem continebantur, Joannes Episcopus, damnato codice, ipsum è Monasterio expulit, transmisitque acta ad S. Gregorium, qui rem probavit, sed cum Athanasius asseruisset, se ignoranter legisse, Gregorius ei reditum ad Monasterium concessit, expressè tamen prohibens illius operis lectionem. S. Gregor. ep. ad Athanas. 64. lib. 5. s. 164. Hinc notant Editores è Congregatione S. Mauri Tom. 2. Oper. S. Greg. Epist. lib. 6. ad Epist. 66. Nota C. antiquam jam fuisse apud Romanos Pontifices libros proscribendi potestatem, et disciplinam, cui parere etiam Orientalis Ecclesiæ Patriarchæ, et alii tenebantur.

VII. Hinc etiam illud eruitur, eos, qui Hæreticorum libros legissent, vel habuissent, semper reputatos fuisse de hæresi suspectos, ac ut tales puniri potuisse. Vid. Archid. Jo. Andr. etc. in cap. Fili de Hære. l. 6. Ananiam in c. Episcopus de Hæres. Rojas Sing. in Fav. Fidei Sig. 124. Et quòd tandem in primis Ecclesiæ sæculis omnia Hæreticorum scripta fuerint igni damnata, ex eo Eruditi demonstrant, quòd cuncta sic perierint, ut omnium pene Hæreticorum ne nomina quidem hodie haberentur, nisi illorum Ecclesiæ Patres meminissent. Ubi sunt enim Arianorum innumeri libri Orientem replentes? Ubi plura Volumina Apollinaris, Celsi, Manetis, et Gnosticorum? De illis omni-

bus factum est id, quod dixerunt Patres Concil. Constantinopolitani II. cap. 1. « Hæreticorum quidem effrenatas linguas, et impiissimas conscripta patri mendacii Diabolo connumerantes, illis dicemus: Omnes vos conualescere facitis flammam ignis: ambulatis in lumine ignis vestri, et per flammam quam incendistis. »

VIII. Hic etiam sedulo notandum id, quod tradunt Baronius, ad ann. 490. à n. 21 ad 47. Cardinalis Albitus, de Inconst. in Fide c. 30. n. 155. Braschius, de libert. Eccl. tom. 3. c. 26. n. 13. Ludovicus Bail, tom. 1. Summ. Concil. in Conc. Lat. II. in fin. et alii, nimirum quod ex primis Ecclesie sæculis mos fuit, ut quilibet libros suos subjiceret examini et censuræ Summi Pontificis, prout fecisse testantur in Occidente Cæsarium Arelatensem, S. Honoratum, Gennadium, et alios. Fecit et Episcopus Possessor, qui cum de codicibus suis, quos ad Hormisdam pro examine et correctione direxerat, responsione non dignaretur, sic illum interpellavit: « Codicem tractatum ante hac direxisse memini continentem B. Pauli Epistolarum explanationes, pro quibus rescripto gratulari non merui. Unde simili prece depono ut prærogativam benedictionis vestræ competenti responsione merear adipisci. Epist. Possessor. ad Hormisd. inter Epist. Hormisdæ. » Fecit et Anselmus, prout constat ex ejus Præfatione ad Urbanum II. libri de Fide Trinitatis etc. Idem fecit S. August. quoad libros suos contra Pelagianos, quos ad S. Bonifacium transmisit. S. August. lib. 1. contra duas Epist. Pel. c. 1. n. 3. Idem fecerunt Orientales, prout Dionysius Alexandrinus, Joannes Orthodoxus, Photius, et alii, præsertim Eulogius Patriarcha Alexandria, scripta sua censuræ S. Gregorii submittebat, ut apparet ex ejusdem Gregorii Epistola. S. Greg. lib. 8. Indict. 3. Ep. 35 et 42.

IX. Item inter scripta Abbatis Joachim chartula inventa fuit ann. 1200, ipsius manu subscripta, dicens: *Universis quibus*, in qua ista leguntur: « Pro angustia temporum non potui hucusque opuscula prædicta, præter librum Concordiæ, Apostolico culmini præsentare, ut ab eo corrigerentur, quia ea conditione suscepisti dictanda, ut cui datum est omnimode magisterium, præsentarem. Si me contigerit prius egredi ab hac luce, quam possim, rogo ex parte Dei omnes Coabbates meos, et Priores, et ea, qua posse videor, auctoritate præcipio, quatenus præses scriptum aut exemplar habentes secum, ac si pro testamento opuscula (quancitius poterunt) collecta omnia, relictis in salva custodia exemplaribus, Apostolico examini repræsentent, recipientes ab eadem Sede, vice mea, correptionem, abiciens quod ipsa abjicit, suscipiens quod ipsa suscipit, etc. Apud Natal. Alexand. »

X. Item S. Julianus Toletanus Episcopus circa annum 685 subjecit examini Benedicti II. Apologiam suam adversus obtrectatores Concilii VI. universalis: Pontifex in ea nonnulla reprobat, quæ cum iterum rectè explicasset Julianus, ac iterum opus cum explicatione ad Sergium Papam transmisisset, Sergius opus

approbavit, et aliis legendum indixit. Natal. Alex. Hist. ad sec. 7. c. 3. art. 22. Referi Baronius ad ann. 1186. n. 26, de quodam Gothofrido, qui fuit Notarius Conradi III. et Friderici I, ac Henrici VI, quod iste, quamvis esset in Curia præfatorum Principum tam adversantium Ecclesie juribus, tamen pro certo habuit Romanorum Pontificum proprium esse libros recognoscere et approbare. Sed præstat hic ipsum audire Gothofridum, qui in Præfatione ad Opus suum chronicum, quod anno 1189. transmisit ad Urbanum III, sic scripsit: « Si quod Historiarum opus conficitur, Ratio suggerit, ut antequam in publicum deveniat Apostolico examini præsentetur. Quapropter hoc opusculum ante vestrum examen protuli, ut si per vos fuerit approbatum, ad alias Ecclesias derivetur: » Item Patres Synodi Suesionensis ann. 1121, sanxerunt, libros Petri Abelardi hoc ipso damnatos reputandos, quod Romani Pontificis aut Ecclesie auctoritate commendati non apparerent. Petr. Abelard. Ep. 1. ad Anicum, inter opera Petri Abbatis. Sic etiam Nicolaus Papa, cum Scotus Erigenas circa medium Seculum IX. volumina traduxisset S. Dionysii, S. Maximi, et aliorum, sine Ecclesie approbatione, eum acriter increpavit dicens: « Quia juxta morem Nobis mitti, et nostro debuit judicio approbari. » Et ideo præcepit, ut statim scripta illa transmitterentur. Tandem ad hoc probandum unum sufficit Decretum Nicolai I, in can. 5. Romanorum Dist. 19. ubi dictum fuit: « Romanorum Pontificum decreto cæterorum opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur. »

XI. Romani igitur Pontificis olim semper fuit præsidere arbitrum librorum omnium, sed ubi in immensum crevit moles librorum, statuit Leo V. an. 1515. Constitutione probata in Concilio 5. Lateranensi, et deinde confirmata Regulis Indicis, ut non vulgarentur libri cujusque generis absque licentia, et approbatione Ordinariorum, vel Inquisitorum, sub pœna amissionis librorum, et suspensionis, ac excommunicationis pro editoribus; qui si in excommunicatione ultra annum permanserint, erunt acriter puniendi. Et notandum, quod præfata Constitutio Leonis jam repetitur adnotata in Archivio Regiæ jurisdictionis in Regno Neapolitano, ut refert Bartholomæus Chioccarellus, Archiv. Reg. Jurisd. Tom. 17. tit. 7.

CAPUT III.

Ensius ostenditur, Ecclesie præcipuum et proprium semper fuisse libros malos proseribere; et hujusmodi jurisdictionem semper Ecclesiam exercuisse.

I. Sæculo IV. Concilium Nicænum anno 325. Arii scripta damnavit; Nicephor. Hist. l. 8. c. 18. et deinde Constantinus præcepit morte mulctari, qui librum aliquem ab Ario confectum statim non attulisset. Apud Socrat. Hist. l. 1. c. 6. Patres etiam pseudo-Concilii in Tyro circa annum 336. Marcellum Ancyra-

num ideo deposuerunt, quia sententiæ damnationis suorum timoribus noluit acquiescere, nec illos igni tradere. Socrates ibid. Theophilus Alexandriae Episcopus anno 385. fuit primus, qui libros Origenis damnavit, prohibuitque, ne sui illos legerent, de quo eum postea Hieronymus, Epiphanius, et Damasus Papa valde commendârunt. At cum Origenis opera usque tunc ubique cum plausu perlecta fuissent, quidam Monachi in Palæstina dicebant, errata, si quæ in libris invenirentur, illa ex aliena manu in scripta Origenis irrepsisse; hinc contendebant, non propter illa etiã reliqua esse damnanda; Theophilus verò, hoc non obstante, ut refert Sulpitius Severus: Dial. 2. « Cogebat renitentes pro potestate recta etiã universa cum pravis damnare, quia satis superque sufficerent libri, quos Ecclesia recepisset; subdens, respuendam esse penitus lectionem, quæ plus esset nocitura insipientibus, quam sapientibus profutura. »

II. S. Epiphanius pariter, coacto Concilio cum Episcopis suæ Insule, eosdem Origenis libros proscripsit, suosque à lectione compescuit. Denique Anastasius Papa illos pariter damnavit. Vide S. Hieron. Epist. 78. ad Pammach. Censuit Baronius ad ann. 402. n. 12, tantum Patriarchon Origenis fuisse damnatum; sed in hoc aperte ei contradicunt Severus, Palladius, Sozomenus, Hieronymus, et alii, dicentes, omnes codices Origenis velitos fuisse. Eisdem deinde medio sæculo VI. Justinianus comburendos mandavit, de hoc ab Ecclesia requisitus, et non obstante plurimorum reclamazione, Edictum concremationis omnino executioni demandari voluit. Eodem sæculo VI. Concilium Carthaginense IV. (sed verius V.) anno 398, sic statuit: « Episcopus Gentilium libros non legat; Hæreticorum autem pro necessitate, et tempore. » Ita refertur in c. Episcopus Dist. 37. Circa eadem tempora S. Joannes Chrysostomus Montani opera interdixit, ac igni tradidit. Vide Nicephor. Hist. l. 8. c. 18.

III. Sæculo V. Innocentius I. in sua Epistola anno. 418. Pelagii, et Cælestii opera damnavit. Præterea anno 431. Patres Concilii Ephesini, postquam libros omnes proscripserunt Nestorii, Liberatus in Brev. c. 10. prævidentes autem non defuturos homines pertinaces, qui censuram despicerent, in Epistola Synodali Theodosium Imperatorem rogaverunt, ut obtrectantes sua potestate puniret: Epist. Synod. Conc. Ephes. ad Theod. Act. 2. et ideo Theodosius, ac deinde Valentianus non solum bonorum publicatione, sed etiã capitis supplicio contumaces coercendos esse mandarunt, ut habetur in l. Damnato C. de Hæret. et Manich. et l. Jubeamus C. de Summa Trin. Deinceps, cum Nestoriani curaverint circumferri libros Diodori Tarsensis, et Theodori Mopsuesteni, in quibus Nestorii errores magna ex parte latebant, Cyrillus Alexandrinus, et Acacius Metropolita Armeniæ coactis Synodis, illos proscripserunt, caventurque, ne Fideles eos haberent. Liberatus in Breviar. c. 10. Item anno 451, Concilium Chalcedonense libros Eutychetis damnavit; Concil. Chalcedon. Act. 2. et eodem tempore iusuper mandavit

ut omnes Manichæorum libri flammis traderentur; Platina apud Braschium loco supra cit. ac proinde Marcianus Imperator horum Canonum contemptores damnavit pœna deportationis: atque si impia dogmata postea docuissent, pœna mortis; Exstat in Concil. Chalced. Act. 3. et vide etiã Baron. ad ann. 418 et 419.

IV. Eodem Sæculo V. iterum S. Leo libros Manichæorum proscripsit, ut refert S. Prosper in Chron. ad ann. 443. sic scribens: « Diligentia Papæ Leonis innotuit, qui Manichæos de secretis suis erutos, et oculis totius Ecclesiæ publicatos omnibus dogmatis sui turpitudinem et damnare fecit, et prode, incensis eorum codicibus; multique Orientalium Sacerdotes induriam Rectoris sunt imitati. » Idem S. Leo scripsit: « Curandum esse: et Sacerdotali diligentia maxime providendum, ut falsati codices in nullo usum lectionis habeantur. Apocryphæ autem Scripturæ non solum interdiciendæ, sed ignibus concremandæ. » Unde si quis Episcoporum apocrypha haberi per domos non prohibuerit, hæreticum se noverit judicandum; quoniam si alios ab errore non revocat, seipsum errare demonstrat. » S. Leo Epist. 15. aliàs 93. c. 15. Edit. Ven. Idem S. Leo, ut legitur in ejus Responso ad S. Turribium, scripta damnavit Apollinaristarum, et Dictinii Episcopi Asturicensis (qui tamen ab errore jam resipuerat) sic inquit: « Sed nemo hæc Catholicus præsumat, nec inter Catholicos censeatur, quisquis utitur scriptis, non solum ab Ecclesia Catholica, sed etiã a suo Auctore damnatis. »

V. Eodem Sæculo V. putatur produsse celebre Decretum de Censura librorum, Gelasio attributum. Baronius ad ann. 69. n. 4. cum aliquibus aliis Damasum credit Decreti illius auctorem, Gelasium verò promulgatorem; sed Personius in Vindic. Ignatian. Lib. 1. c. 4. ex antiquissimo codice, in Angliam perlato à Lanfranco ex Cœnobio Beccensi, legit titulum: « Decretum Gelasii Papæ de recipiendis, et non recipiendis libris. » quæ sunt scripta ab eo cum 70 eruditissimis Episcopis. » Et idem confirmat Gratianus, Lupus Ferrar., aliique cum Nicol. Papa. Epist. 42 ad Episc. Galliæ. Lupus Ferr. Epist. ad Carol. Calv. in fin. Gratian. c. Sancta Rom. Dist. 15. Non obstat quidam eodex apud Baluzium, ubi Decretum illud adscribitur Hormisdæ Papæ, nam ut referunt idem Baronius, Pagi, Card. Noris, et alii, Baron. ad ann. 420. n. 21. Pagi ibi in Crit. ann. 494. n. 4. Noris in Cœnotaphiis Pisanis Diss. 4. §. 1. P. Orsi Hist. Eccles. ad ann. 494. idem Hormisdæ scribens ad Professorem Episcopum, asserit, jam pridem extitisse Decretum, dicens: « Quæ essent catholica dogmata (in illo Decreto) definiuntur, ac certa librorum, etiã veterum in auctoritate recipienda. » In Decreto autem Hormisdæ legitur: Non solum repudiata (nempe Hæreticorum scripta), verum ab omni Romana, et Apostolica Ecclesia eliminata, atque in suis Auctoribus anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata, » Abbas de

Fleury scribit Tom. 19. Orat. 7. sup. Hist. Eccl. n. 13. et Tom. 7. p. 64. in eo Decreto simplicem directionem ad cautelam dari, non verò præceptum prohibitionis, quia nullæ in ipso adsunt censuræ, seu pœnæ injunctæ. Sed perperam, nam verbum *eliminata* satis demonstrat, quòd scripta illa jam ab Ecclesia fuerint damnata. Quomodo autem asserere potest Fleury, in illo Decreto nullam adesse censuram impositam, dum in eo legitur, *Sub anathematis indissolubili vinculo*? Accedit, quòd Clemens VIII in Constitutione *Sacrosanctum*, data die 17 Octobris anno 1595, testatur, Gelasium sub censura librorum illorum detentores jam damnassee. Accedit insuper, quòd Patres Concilii Tridentini, ut refert Cardinalis Pallavicinus, Hist. Conc. Trid. par. 2. c. 18 et 19, ex digestis à Gelasio arguerunt, non esse opus in prohibitione librorum, ut citentur Auctores, quorum sunt libri interdiciendi. Alius autem Auctor, nempe Van Espen part. 1. tit. 22. de Congr. Card. c. 4. n. 2, dicit, in laudato Decreto actum esse tantum de publica, non autem de privata lectione. Sed hic etiam perperam, nam in Decreto dicitur, « Cum hæc ad Catholicorum manus devenerint; quis non videt, hic etiam de privata lectione fieri sermonem? »

VI. Seculo 6, anno 536, Patres Concilii sub Menna Constantinopolitano proscripserunt libros Severi, Petri Antiocheni, et Zoaræ, dicentes: « Abjicimus et anathemate ferimus omnia ab ipsis conscripta. » Et deinde ab Imperatore petierunt, ut sua sanctione canones pro re illa statutos roboraret. Synod. sub Menna action. 1. Eodem tempore Papa Vigilius damnavit scripta Theodoretæ adversus S. Cyrillum; item libros Theodori Mopsuesteni, et Epistolam Iba; ac deinde anno 555, libri illi in Concilio II Constantinopolitano igni traditi sunt, et omnia eorum exemplaria, si quæ postmodum invenirentur, sub excommunicatione vetita. De libris pariter Priscillianorum in Concilio I Bracharensi anni 563, sic legitur (ibi in Can. 17.): « Si quis Scripturas, quas Priscillianus secundum suum depravavit errorem, vel tractatus Dictini (quos ipse scripsit, priusquam converteretur) legit, aut defendit, anathema sit. » Pariter in Concilio Toletano III, anni 589, habetur: « Sancitum est, ut libri omnes Hæreticorum igni comburendi darentur. » Baron. ad ann. 589. n. 44. In sequentibus seculis anno 649, in Concilio Romano sub Martino I. Can. 18 dictum fuit: « Si quis non respuit, et anathematizat animo et ore nefandissimos Hæreticos » (nempe Theodorum Pharanitam, Cyrum, Sergium, et Paulum Pyrrhum) « cum omnibus impiis eorum conscriptis .. condemnatus sit. » Et in Act. 4. damnata fuerunt et sub anathemate prohibita commentitia Mennæ, et Vigilii Papæ de unica Christi voluntate. Et in Trullano anno 692, Can. 63, proscriptæ fuerunt quædam apocryphæ Martyrum Historiæ, et flammis traditæ. Item anno 745 S. Bonifacius Episcopus Moguntinus, Sedisque Apostolicæ Legatus Concilium advocavit, cujus imperio scripta impij Adalberti combusta fuerunt. Deindeque Zacharias Papa in Concilio

Romano idem confirmans dixit: « Optimè provisum à vestra sanctitate, ut conscripta illius omnia igne concrementur: » Apud Baron. ad ann. 745. n. 36. Item in Concilio Nicæno II. an. 787, proscripti fuerunt aliqui Iconoclastarum libri, his verbis: *Anathema illis libris, et eis qui legunt.* Ibi Act. 2.

VII. Nono sæculo Nicolaus Papa, cum requisitus fuisset à Bulgaris, quid faciendam de libris allatis à Saracenis; respondit: « Utpote noxii et blasphemii, igni tradendi. » Nic. Papa Epist. ad Bulgar. Præterea Adrianus Papa anno 869, sic Basilio Imperatori scripsit: « Cuncta decernimus exemplaria (Photii) prorsus à possessoribus ablata igne cremari; nec superesse apud quem libet ex his unum apicem, nisi forte quisquis totius nominis Christiani dignitate, anathemate percussus, carere voluerit. » Accendatur etiam tuæ zelus pietatis etc. » Sicque prosequitur Pontifex, rogans Imperatorem, ut ipse suis etiam Edictis pœna coerceret inobedientes. Apud Beyerling. verb. Dedecus lit. f. Concilium Tullense XIV. anno 860. Can. 4 confirmavit Canonem IV. Concilii Valentini III. qui de libris Scoti Erigenæ ita statuerat: « A pio Fidelium auditu penitus explodimus, et ut talia et similia scripta caveantur, auctoritate Spiritus Sancti interdiciamus. » Leo IX. anno 1050, in Concilio Vercellensi sub anathemate pariter damnavit librum Scoti de Corpore Christi. Honorius III. anno 1225, confirmans Acta Concilii Neronensis, proscripsit alium præfati Scoti librum de Naturis. Lanfranc. de Corp. Dom. c. 4. Præterea in Concilio Romano sub Nicolao II. anno 1059. Berengarius, ejuratis erroribus, adducere omnes suos suorumque libros coactus est, qui omnes concremati fuerunt. Lanfranc. loc. cit. In Concilio Suessionensi anno 1121, coactus est Petrus Abelardus sua scripta propriis manibus igni committere. Gaufrid. in Vita S. Bernardi l. 3. c. 5. Innocentius II. sub excommunicatione mandavit, ut qui haberet libros præfati Abelardi, et Arnaldi à Brixia, illos statim combureret. Extat in Concilio Lateranensi in fine. Idemque præceptum datum fuit anno 1140, in Concilio Senensi. Apud S. Bernard. ep. 115. ad Yvonem Card. Idem de libris Gilberti Porretani statuit Eugenius III. anno 1148, in Concilio Rhemensi, ut refert Gaufridus dicens: « Dominus Papa Apostolica auctoritate capitula ipsa damnavit, districtè præcipiens, ne eundem librum legere, vel transcribere quis auderet. » Gaufrid. ap. Gravel. tom. 1. Hist. part. 4. Coll. 4. et ap. Nat. Alex. t. 13. p. 77.

VIII. Pariter Concilium Parisiense anno 1204, damnavit libros Davidis à Dinando: *Qui libri*, ait Rigordus, de Gestis Philip. apud Petav. in Prolog. c. 3. n. 8, et apud Natal. Alexand. tom. 16. p. 156, « jussi sunt omnes comburi; et sub pœna excommunicationis cautum est in eodem Concilio, ne quis eos de cætero scribere, legere præsumeret, vel quocumque modo habere. »

In concilio Toletano 1229, vetitum fuit, ne Laici cujuscumque generis et status penes se haberent, durante hæresi, quemcumque librum sacræ Scripturæ, exceptis Psalterio, et Breviario. Concil.

Toletan. Statut. 13. apud Harduin. tom. 7. Collect. col. 178. Et quoniam Hæreticorum est sacras Scripturas in vernaculam linguam vertere, ut illas modo suo interpretantes erroneè postmodum tradant suis addiscendas, ideo Synodus Biterrensis ann. 1245. (c. 36.) interdixit omnes Scripturæ libros vulgarem in linguam traductos. Idem statuerunt Concilia Hierosolymitanum, Mechlimense, Cameracense, et alia plura, quæ observari possunt in libro edito Parisiis anno 1661, ex præcepto Cleri Gallicani sub titulo: « Collectio Auctorum, qui ex professo sacræ Scripturæ in vulgarem linguam translationes damnarunt. » De hac re adest etiam quarta Regula Indicis. Insuper Papa Clemens XI. proscripsit Propositionem 79. Questnellii, quæ dicebat: « Utile, ac necessarium est omni tempore, omni loco, et omni personarum generi studere, et cognoscere spiritum, et pietatem, et mysteria sacræ Scripturæ. » Præterea Cancellarius Parisiensis, et Doctores regentes jussu Gregorii IX. libros Thalmudos publicè concremarunt. Nat. Alexand. Tom. 16. p. 41. Idem statuerunt Clemens IV. Honorius IV. Joannes XII. et alii. Vide Sixtum Senens. l. 2. tom. 1. p. 202, et ex sola Bibliotheca Judæorum, quæ erat Cræmonæ, combusta sunt duodecim millia exemplaria. Insuper Julius III. Constitutione 23. *Cum sicut jās*, præcepit quoscumque Codices Judæorum ex eorum domibus eriuendos et concremandos: Clemens VIII. Constitut. 20. *Cum Hebræorum*, omnibus facultatem ademit, adhuc Inquisitoribus, et Legatis à Latere, imperiendi licentiam ad eos legendos.

IX. Alexander IV. Const. *Romanus Pontifex*, anno 1256. sub excommunicatione vetuit, ne quisque haberet scripta Guillelmi à Sancto Amore, mandavitque, ut intra octo dies illa comburerentur; et omnes paruerunt. Vide Guillelm. Nancium in Vita S. Ludov. ann. 1225. Pariter Petrus Tarraconensis Archiepiscopus auctoritate Alexandri V. anno 1260. sub anathemate libros Laurentii Lulli proscripsit; et cum deinde anno 1376. Gregorius XI. prohibitionem confirmasset, Petrus Aragonie Rex de illa mœrens Pontificem rogavit, ut opus Lulli iterum examinaretur ab Episcopo Barcinonensi: sed hoc non obstante, proscriptio stetit, et Rex humiliter illi acquievit. Item Thomas Arundelius Archiepiscopus Cantuariensis, coacto Concilio Provinciali anno 1408. Oxoniæ, prohibuit sub excommunicatione, ne quis legeret aut haberet quemcumque librum ab Academia Oxoniensi, aut Cantabrigensi prius non probatum. Pariter Joannes XXII. in Concilio Romano anno 1313. plures libros damnavit, Episcopis curam injungens, ut omnes illi concremarentur. Vide Labbè tom. 1. Conc. par. 2. et Natal. Alexand. t. 16. p. 231. Idemque mandatum renovavit Concilium Generale Constantiense anno 1415. His perspectis nequeo intelligere, qua fronte possint quidam asserere, Ecclesiæ tantum esse censuram dare de pravis libris, non verò illos prohibere, et comburere.

CAPUT IV.

Respondetur inanibus Adversariorum objectionibus, quibus impugnatur librorum prohibitio ab Ecclesia indicta.

I. Diversi diversa objiciunt. Alii absolutè asserunt librorum prohibitionem per se nocuam et injustam esse. Alii concedunt quidem, ad Ecclesiam pertinere censuram ferre de libris, ad Principes verò lectionem eorum prohibere, illosque comburere. Alii demum utrumque Ecclesiæ concedunt, quod possit nimirum libros damnare, et eorum lectionem interdici, sed autumant prohibitiones, quæ hisce temporibus ab Ecclesia prodeunt, omnino esse irregulares, et à recto ordine aberrantes, ac proinde non posse conscientias obstringere. Singula discutiamus.

II. Objiciunt igitur I. Injustam esse librorum prohibitionem, ex illo Apostoli: « Omnia probate, quod bonum est tenete. » 1. Thess. 5. 21. Errat igitur Ecclesia Romana, temerè dicunt, librorum lectionem prohibendo, cum unicuique ex præcepto Apostoli datum sit libros lectione probare, bona in eis inventa retinendo, mala autem reprobando.

III. Id confirmant auctoritate S. Hieronymi, qui cum argueretur ab aliis, quod Hæreticorum opera evolveret, sic respondit: « Si quis immurmurat, quare eorum explanationes legam, quorum dogmatibus non acquiesco, sciat me illud Apostoli libenter audire: « Omnia probate, quod bonum est tenete... » Cur me lacerant amici mei, et adversus silentem crassæ suæ grunni-tant? Meum propositum est Antiquos legere, probare singula, retinere quæ bona sunt, et à Fide Catholicæ Ecclesiæ non recedere. » S. Hieron. ep. ad Miner. et Alexand. Confirmant deinde exemplis, et dictis Theophili, et Dionysii Alexandriæ Episcoporum: Theophilus enim, cum reprehenderetur, quod scripta Origenis legeret, reposuit: « Si quid boni in illis reperio, illud excipio, si verò spinosum quid visum fuerit, hoc tanquam aculeatum prætereo. » Item Dionysius pariter reprehensus de lectione Hæreticorum, rem cum Deo in oratione conferens, cælestem vocem audivit ei dicentem: « Lege omnia, quæ in manus tuas veniunt; valebis enim omnia expendere, et probare. » Hinc Dionysius legit, et aliis (fortè ipsum reprehendentibus) scripsit: « Acceptavi visionem hanc, tanquam Apostolicæ voci conformem. » Apud Euseb. Hist. l. 7. c. 7.

IV. Addunt, quod etiam Hormisdas Papa lectionem librorum pravorum non reprobavit, imò laudavit, eo quod alias non bene possent errores confutari, nec vitari; sic enim dixit: « Nec tamen improbat diligentia per multa discurrens, sed animus à veritate declinans. Sæpe de his necessaria providetur, de quo ipse æmuli convincantur, instructio. Nec vitio dari potest nosse, quod fugias: atque ideo non legentes incongrua in culpam

» veniant, sed sequentes. Quòd si ita non esset, nunquam Doctor
 » ille Gentium acquievisset nunciare Fidelibus: Omnia probate,
 » quod bonum est tenete. » Hormisdas epist. 70. ad Possessor.
 Quin et ipse Gelasius in Decreto supra laudato, eodem tempore
 quo damnata opera recensebat, sic ibidem annotavit: « Sed cum
 » hæc ad Catholicorum manus advenerint: B. Pauli Apostoli
 » præcedat sententia: Omnia probate, quod bonum est tenete. »
 Hinc Fleury, et Van Espen inferunt Pontifices, ac ipsummet
 Gelasium libros notatos damnasse, non ut eorum lectio prohibe-
 retur, sed ut illi cum præventionem, et cautela legerentur: dum
 alias rigorosa prohibitio (ut aiunt) non nisi perniciosa esse po-
 test, eo quòd libertinos ipsa prohibitio magis ad lectionem im-
 pellit: et contra aufert cordatis viris, ut possint errores qui ser-
 punt annotare, et confutare.

V. Respondetur. Et primò, quoad textum illum Apostoli,
Omnia autem probate, etc. communiter dictum illud explicatur à
 Commentatoribus, Estio, Cornelio à Lapide, Ugonè, Natal.
 Alexand. Tirino, et aliis; nimirum quòd omnia, quæ dubia et
 incerta sunt, examine et probatione indigent, prout erant quæ-
 dam prophetiæ, de quibus sermonem fecerat Apostolus in versu
 præcedenti, ubi dixerat: *Prophetias nolite spernere*; has voluit
 B. Paulus iudicari, an veræ fuerint aut falsæ; jampridem enim
 ab ipso Dominò (Deuter. 13. 3.) mandatum fuit, ne Pseudo-
 Prophetæ à Fidelibus audirentur; Tertullianus autem miserè
 in hæresim impegit, quia Montani, et insanarum Mulierum
 somnia ut prophetias habuit. Non igitur, inquit Estius, de om-
 nibus doctrinis verba illa dixit Apostolus, sed tantum de iis, quæ
 de novo proferebantur à Fratribus, et nondum probatæ erant;
 hæc enim dijudicari oportebat, secundum id, quod idem Paulus
 præcepit Corinthiis scribens: « Prophetæ duo aut tres dicant, et
 » cæteri dijudicent. » Cor. 14. Ea verò, quæ ab ipso, aut ab aliis
 tradita erant Apostolis, non dijudicari vult, sed teneri: ut in 2. ad
 Thessal. c. 2. inquit: « Tenete traditiones, quas didicistis. Et 1.
 » Cor. 11. Laudo vos, quòd... sicut tradidi vobis, præcepta mea
 » tenetis. » Præterea dicit Natalis Alexander, probare doctrinas
 librorum, non unicuique commissum est, sed tantum Episcopis
 quos Spiritus Sanctus Ecclesiæ Dei præfecit, et maxime summo
 Pontifici Christi Vicario, ac totius Gregis Christi supremo Pas-
 tori. Pravi autem libri non damnantur ab Ecclesia nisi post dili-
 gens examen; nullum igitur iudicium aliud de illis operibus ex-
 spectandum, quæ jam Ecclesia improbatæ iudicavit.

VI. Quòd verò ad S. Hieronymum attinet, certum est, quòd
 ipsemet Sanctus Doctor lectionem pravorum librorum constanter
 reprobaverit, in quadam enim Epistola ipse scripsit: « Docto-
 » rum hominum tractatus lege, eorum dumtaxat, quorum fides
 » nota est; non necesse habes aurum in luto quærere. » S. Hieron.
 Epist. 10. ad Furiam. Hancque Epistolam animadvertens
 Marianus Victor, sic annotavit: « Ubique sanctissimus Vir
 » inculcat, ut ab Hæreticorum apocriphisque voluminibus absti-

» neamus; et improbat rationem, qua prætenditur aurum ex
 » luto quæri. » In Oper. S. Hieron. t. 1. p. 10. in chol. Præ-
 terea S. Hieron. summis celebravit laudibus Decreta Eusebii, et
 Dionysii Alexandrini, quibus à lectione librorum Origenis Fi-
 deles arcebantur. Præterea ipse Hieronymus auctor fuit, ut
 iidem Origenis libri proscriberentur à Venerio Episcopo Medio-
 lanensi, et à Pontifice Anastasio, cujus deinde Decretum undi-
 que ipsemet propagavit. S. Hieron. Ep. 78. ad Pammach. Ipse-
 met præterea laudat Pammachium, qui cum legisset Origenis
 Principia, « Exhorruit, et reclusit scrinio, ne prolati in vulgus
 » nullorum animos vulnerarent. » Idem Ep. 59. ad Avitum.
 Tandem testatur, se exemplar Origenis olim à se translatum
 nulli unquam præbuisse, ex quo notat Commentator: « Au-
 » diant hæc qui Hæreticorum libros passim sibi legendos fore
 » contendunt, et salubrem Parentis Ecclesiæ prohibitionem des-
 » picunt; venenum enim aureo etiam haustum poculo semper
 » nocet. » Marian. Vict. in præf. Epist. Scribit alibi idem Hieronimus
 hæc magni ponderis verba: « Melius est aliquid nescire,
 » quam cum periculo discere. » S. Hieron. Reg. Monach. t. 9.
 Edit. Col. p. 198. Alibi demum, ut alia prætereamus, sic gravissi-
 me monet. « Nemo ad Lupanar mittit Virgines suas, quamvis quæ-
 » dam ibi reperiri possent de turpi corruptione lugentes; nemo Hæ-
 » redem suum latronum turbæ committit, ut discat audaciam: nemo
 » in perforatam intrat cymbam, ut discat vitare naufragium; et ad
 » planum prostibulum, hæresibus plenum volumen, animam di-
 » riges immunem doli, ut ibi discas catholicam veritatem? » Idem
 S. Hier. apud Sixtum Senens. l. 2. t. 1.

VII. Quòd si uno illo in loco ab Adversariis objecto diversi-
 mode S. Doctor sentire videatur, hoc nimio ejus ardori parcen-
 dum, quo à Rufino et aliis impetebatur. Hinc non desunt, qui
 de hujusmodi lectione Hieronymum reprehendunt. Vid. Chris-
 tian. Lupum... Et ipsemet adhuc fatetur de tali re à Domino
 fuisse correptum, ac etiam flagellis coercitum. S. Hieron. in
 Reg. Monach. Scribunt alii, Hieronymum libros quoscumque
 legisse propter Ecclesiæ necessitatem, et de licentia saltem tacita
 Damasi, aliorumque Pontificum. Cæterum sciendum est, quòd
 tunc temporis magna vertebat controversia inter Episcopos, au-
 permittenda, aut vetanda foret Operum Origenis lectio? Nega-
 bat Theophilus Episcopus Alexandria, et Epiphanius Salaminæ
 in Cypro, quorum tamen decreta erant tantum particularia pro
 suis Ecclesiis. Affirmabat autem Eusebius (qui tunc Apologiam
 de libris Origenis tradiderat), item Chrysostomus, Theotimus,
 Cassiodorus, et alii, ac ipse Hieronymus, dummodo cautè atque à
 paucis peritis præfati libri legerentur. Adde, quòd lectio ipsorum
 non erat usque tunc damnata; quis dubitat, quin si ipsa ab Ec-
 clesia fuisset vetita, Hieronymus Ecclesiæ parvisset?

VIII. Quòd autem ad Theophilum Alexandria Patriarcham
 pertinet, respondetur, quòd, licet ipse immunem se diceret ab
 omni reprehensione, quia in lectione librorum Origenis cautè se

gerebat, omnino reprobando quæ prava videbantur; attamen refert Socrates, Hist. l. 6. c. 17. Theophilum nihilominus damnatum fuisse à Concilio, nec excusationes ab eo allatas fuisse admittas. Si igitur hic Patriarcha damnatus fuit, eo quòd libros nondum vetitos legerit, quisque videre potest, qualis fuerit Orientalium sensus circa lectionem librorum jam proscriptorum. Quod verò adducunt Adversarii de Dionysio, id multò longius eorum causam infirmat, quàm adjuvat. Relege, benigne Lector, quæ de hoc diximus cap. II. n. 5. ubi retulimus quòd Dionysius non ausus sit legere Hæreticorum libros, nisi Divina visione, et voce confirmatus; et nihilominus adhuc à suis apud Pontificem accusatus fuit, qui non omisit eum de hoc reprehendere, prohibuitque, ne deinde hujusmodi lectionem prosequeretur. Mira res! primis illis Ecclesiæ sæculis, quando paucissimi habebantur Sacræ Scripturæ Explanatores, si vel Patriarcha opera legisset alicujus magni nominis Interpretis, qui in aliquem errorem incidisset, scandalo erat Fidelibus, et reprehendebatur, et deferebatur, et damnabatur: et hodie, cum SS. Patribus, et multis affluamus Explanatoribus, in quorum operibus doctius, quàm in libris Hæreticorum veritates elucidantur, inveniuntur homines Ecclesiam criminantes, quòd librorum erroribus infectorum ovibus suis lectionem prohibeat!

IX. Scripta demum ab Hormisda nobis opposita minimè obstant: non enim Pontifex ignorare potuit traditionem Ecclesiæ, Conciliorum Canones, Decessorumque Decreta, nempe Leonis, aliorumque Pontificum, et multò minùs Decretum Gelasii, quod ipsemet et Hormisda in eadem sua commendat Epistola. Ipse insuper ibidem adnotat, Gennadii libros ab Ecclesia non recipi. Insuper ipsemet Fideles à lectione librorum Manichæorum, aliorumque Hæreticorum compescuit. Vid. Platina in Hormisdam apud Beyerling. Verb. Dedecus. Quod autem Hormisda scripsit Possessori, nempe, « Non legentes incongrua in culpam » veniunt, sed sequentes, » illud quidem scribit sine præjudicio prohibitionis damnatorum librorum. Fervente Constantinopoli magna controversia circa Gennadii librum, bene poterat Possessor Episcopus eum legere, etsi novisset damnatum; quandoquidem Concilium Carthaginense (ut supra diximus) non diu ante celebratum, decreverat, posse Episcopos legere damnatos libros Hæreticorum *pro necessitate, et tempore*: quantò magis igitur legere poterat Possessor, tempore quo liber Gennadii nondum fuerat damnatus. Nolebat autem ipse illum legere, nimis in ea ita scrupulis indulgens; at de hoc ab Hormisda fuit exprobratus, propter illud Apostoli monitum, *omnia probate*; opus est enim, ut Pastores aliqua probent, ac deinde oves instruant de iis, quæ tenere, et quæ abjicere debeant. Dicere autem cum Adversariis, quòd stricta librorum prohibitio non potest esse nisi perniciosa, eo quòd Libertinos magis ad legendum impellat: hoc argumentum infringit omnia Ecclesiæ, imò ipsius Dei mandata. Hæc quidem est misera hominum conditio, ut vetita avidius patrare cupiant,

juxta vulgare illud proverbium; *Prohibitio generat appetitum*. Sed hoc non evenit, ut ait Chrysostomus, Hom. 10. in Epist. ad Rom. ob legis naturam, sed propter eorum, qui legi tenentur parere, defectum. Augustinus dixit; Auxit prohibitio desiderium, Serm. 4. de Verbis Apostoli. Et alibi: « Hoc ipsum quod concupiscitur, fit jucundius, cum vetatur. » Ibidem c. 10. Sed quid inde? Numquid justa præcepta ex hoc erunt perniciosa, ac proinde permittendum erit, ut homines agant quidquid velint?

X. Præfatum hoc ridiculum argumentum primus proposuit petulans Petrus Soave; sed illud egregie diluit Cardinalis Pallavicinus, dicens, quòd licet lectio noxia librorum per se à natura sit vetita, tamen valde prodest ad vitandos lapsus inuncta Ecclesiæ prohibitio; « Imperchiocchè (sunt verba Pallavicini) maggiori peccati si schifano, mentre innumerabili persone per ubbidienza » rattenendosi da si fatti libri, rimangono liberi dal male, in cui le » trarrebbe impropriadamente una tal lezione. Ne si scorge bastante in pratica il rimettere ciò alla coscienza di ciascuno, il » quale consideri, se un tal libro il ponga in lubrico di caduta, onde » sia in obbligazione di non usarlo. Questo pericolo mal si conosce, » se non tardi, ed ea rea prova. Di molte opere à molti non è nota » la contenenza prima della lezione. Onde à ciò troppa è la fidanza » che ha l'Uomo si del suo sapere, che del suo potere: ciascheduno » si persuade, che da niun seduttore sarà ingannato, da niun vischio sarà impaniato. Le istorie che raccontano ciò che una » volta fu, è le favole che rappresentano ciò che molte volte suol » esserò, son piene di esempi, i quali insegnano, quanta in ciò sia » la presunzione degli Uomini avanti al fatto, quanta la debolezza » nel fatto; senza che la proibizione de libri cattivi porta insieme » due altri salutecoli, e considerabili effetti: l'uno è che il timore » di questa autentica nota ritiene molti dallo scriverli, o dal divulgarli: l'altro che ella col difficoltarne lo spaccio, ritrae gli » Stampatori dall'impressione, ed i Librai dalla compera; onde la » trista erba per difetto di colticatori a poco a poco si dirada, emuore; » e le penne, i torchi, et le botteghe son invitate dall' esca dell' » utilità ad impiegarli solo in opere profittevoli. » Quamvis igitur aliquando alicui viro pio prodesse poterit legere pravum librum erroribus notatum, nihilominus (generaliter loquendo) magis expedit ab hujusmodi lectione homines removere, ut illusionum periculum vitetur, aut saltem, ne ipsorum exemplo Libertini ad legenda inducantur ea, quæ facile subversionis causa eis esse poterunt.

XI. Obijciunt II. per librorum prohibitionem, ac multò magis per eorum concremationem ipsam Rempublicam lædi, et ideo plures maximam subire honorum ac famæ jacturam: hinc illas non nisi à sæculari Principe posse imperari, ad quem unice spectat super bona temporalia jurisdictionem exercere. Addunt, quòd Ecclesia non nisi posterioribus hisce sæculis hujusmodi negotiis se immiscuit, quamvis enim, ait Petrus Soave, apud Pallavic. Hist. Trid. p. 2. l. 15. c. 18. Ecclesia semper libros malos dam-

naverit, eorundem tamen prohibitio et concrematio nonnisi per Principes legitur imperata, ut appareat ex prohibitione librorum Arii velitorum à Constantino, Nestorii à Theodosio, Prophyrii à Justiniano, Eutyctetis à Valentiniano et Martiano, Pelagii ab Honorio, ac tandem Lutheranorum à Carolo V. Nec nisi seculo XIII Ecclesiam hanc jurisdictionem usurpasse asserunt, tempore quo in Concilio Tolosano prima vice ipsa Fidelibus interdixit Sacrae Scripturae lectionem.

XII. Respondetur. Jam supra Cap. II et III satis evidenter ostensum est, ad Ecclesiam præcipue pertinere libros, qui Fidem vel mores offendunt, prohibere, cum ipsi Ecclesiae præcipue incumbat oves suas à venenatis pascuis removere, et hanc jurisdictionem jam à primis seculis innumeris exemplis demonstravimus semper exercuisse interdicens et concremandi libros nocuae lectionis, ipsis videlicet et comprobantibus piis Principibus. Quod si aliquando Principes libros Fidei aut moribus adverso proscripserunt, aut concremarunt, hoc fecerunt ad petitionem Ecclesiae, ut sua potestate coercerent renuentes Ecclesiae, canonibus se subicere, prout Constantinus ex præcepto Concilii Nicæni scripta Arii abolere mandavit. Reynauld. de Bon. et mal. I. p. 3. Erot. 2. n. 466. Barbosa de Off. Ep. p. 3. All. 50. Honorius libros Pelagianorum, instantibus Zozimo et Bonifacio Episcopis. Vid. Cap. III. Theodosius et Valentinianus libros Nestorii, et Porphyrii, postulante Concilio Ephesino. Ibidem. Justinianus libros Severi, petentibus Patribus Concilii Constantinopolitani. Ibidem. Basilius scripta Photii ad instantiam Adriani Papæ, qui illa prius damnaverat, et ex Oriente transmissa Romæ ignibus tradidit. Ibid. Ludovicus Pius librum Claudii à Sorino ex Episcoporum judicio commisit igni. Idemque fecit S. Ludovicus Rex de libris Thalmudicis judicio Innocentii IV.

XIII. Saltem omnes libri, qui à Principibus dampati fuerunt, prius ab Ecclesia fuerunt interdicti. Sic libri Eutyctianorum proscripti à Marciano, antea jam à Concilio Chalcedonensi (cui Imperator interfuit) fuerunt vetiti. Libri Wicleffi dampati à Riccardo II Angliæ Rege, jam prius à Gregorio XI fuerant dampnati. Et idem accidit de libris Novatorum à Carolo V proscriptis. Porro ipsimet Principes fatentur, se gladium habere ad Canones Ecclesiae custodiendos: sic enim declaravit Childebertus Rex: « Quia necesse est ut plebs, quæ Sacerdotis præcepta non ita ut oportet custodit, nostro etiam corrigatur imperio. » Constitutio Childeberti in Capit. in Labbé t. 6. Concil. col. 487. Ludovicus VII Galliarum Rex: « Quare digna vox est majestatis Regnantis, Dei servum et Ecclesiae defensorem se Principem profiteri. » Epist. Ludov. VII ap. Baluz. in Addit. ad lib. de Concord. Petr. de Marca. Concedimus, alii opponunt posse Ecclesiam prohibere libros Religionem impugnantes, sed quo jure Ecclesia poterit sibi potestatem arrogare proscribendi libros de Philosophia, vel de aliis materiis tractantes? At istis sapienter respondit Cardinalis de Luca inquis: « Quamvis

» impium vulgus hanc prohibitionem ad solos libros, qui Fidei dogmata continent restringere satagat, quasi quod ea quæ mores, vel pietatem, sive Ecclesiasticam potestatem seu libertatem concernunt, ad Fidem non pertineant prorsus tamen erronea est hæc opinio, quæ ignorantiae et malitiae filia est, quoniam ista sunt semina hæresum, vel schismatum, vel rædices, vel præparationes. » Card. de Luca Theatr. Verit. et Just. tom. 15. p. 2. d. 19. à n. 10. Confirmatur, quod dicimus, ex Decretali die 4 Mart. ann. 1755, emanata à Benedicto XIV, et directa ad Episcopos Regni Poloniae (vide in Bullar. ejusd. Benedicti tom. 4): ibi loquens Pontifex de quodam libro edito à P. de Borde Congregationis Oratorii in Gallia, in quo Auctor « labefactat (verba sunt Decretalis) potestatem Ecclesiae à Christo Domino collatam, non solum dirigendi, sed etiam jubendi per leges, et contumaces exteriori judicio et pœnis coercendi, Ecclesiasticum ministerium ita seculari Dominationi subiciens, ut ad hanc spectare pronunciet de externa omni ac sensibili gubernatione cognoscere ac judicare. Hoc pravum ac perniciosum systema jampridem à Joanne XXII, in Constitutione, » licet juxta doctrinam, « reprobatur, ac pro hæretico expressè damnatum, » ut testatur, Benedictus iterum damnat, præfatique Auctoris propositiones, impias et hæreticas declarat.

XIV. Objiciunt III. non rarò censuras librorum committi viris imperitis, aut maledicis, et invidis, qui de rebus scriptis vel nesciunt judicare, vel quibus Auctores sunt exosi, et ideo, ipsi, salebras in plano quærentes, sive benè sive malè Auctor scripserit, damnandum esse volunt, ut loquuntur Raynaudus, *de bonis et mal. lib. p. 3. Erot. 3. n. 512.* et Ludovicus Muratorius, *Buon-Gusto. p. 2. c. 1.* Et sic opera Ven. Bellarmini fuerunt vetita. *Fuligat in Vita Bellarm. c. 11.* Sic etiam scripta S. Thomæ fuerunt sub anathematis fulmine interdicta à quodam Episcopo Parisiensi, *Raynaud. l. c. n. 579.* Quapropter referunt Pium II Francorum Regem sic monuisse Carolum VII, Filium, ut refert Launojus (*Vide apud Launojum.*) « Obsecro, carissime Fili, ut Doctoribus Sedis Apostolicæ semper non credas; multa illorum passionibus tribuas. » Hinc dicitur, quod ad errores fraudesque vitandas omnino opus est, ut in prohibitione librorum Auctores, vel alii pro ipsis audiantur, qui operum tueantur partes; agitur enim de re gravi, nimirum de fama Scriptoris, et de ejus non levi damno propter editionem libri jam perfectam: ideo pertinet ad substantiam judicii, ut reus citetur et audiatur, juxta ipsorum Canonum præscriptum; nam in Clementina *Pastoralis* sic dicitur: « Dicine ergo sententia meruit, quæ à Judice, in absentem, nec citatum legitime, ac inauditum per consequens et indefensum, non maturo fuit judicio, sed præcipitio promulgata? » Idem pluries et fortius per Leges civiles præscribitur. Non potuit igitur Ecclesia Romana retractare, quod lex Gentium et Imperatorum, Canones, item natura, et ipse Deus præceperunt. Nec aliter, dicunt, se gessisse Ecclesiam; in Concilio enim

Lateranensi IV. ubi de libro Joakim agebatur, qui è vivis discesserat, ejus Monachi pro ipso auditi fuerunt. In Concilio Basileensi, cum damnandus esset ejusdam Augustini liber, Auctor citatus fuit, quamvis ille ita postea non accesserit. Pariter in Concilio Tridentino, quoniam singulos Auctores citare impossibile erat, facta est generalis citatio per edictum eorum, de quorum libris agebatur: et sic in similibus casibus pariter actum est.

XV. Respondemus: Fatemur quidem, in damnatione librorum errores et fraudes intervenire posse, sicut in aliis omnibus humanis judiciis: sed quid inde? numquid ideo legitimæ auctoritati minimè parendum? Hoc unum inde deduci potest, scilicet probos et peritos seligendos esse Censores; et hoc jam ab Ecclesia præstat. Ad id firmandum oportet hic rectum exponere ordinem, quo Ecclesia in prohibitione librorum cautissimè se gerit. Primis Ecclesiæ seculis tantum à Pontificibus vel Conciliis, vel Episcopis scripta perniciose proscribendi mos erat; sed ubi Hæretici excreverunt, eorumque libri latius diffundebantur, necesse judicatum fuit novis malis novis remediis occurrere. Ideo Ecclesia Congregationes prius Inquisitorum, et deinde Indicis statuit, quibus Librorum examen et facultatem eos prohibendi commisit. Primus omnium Innocentius III ann. 1204. contra Albigenes Hæreticos, Tolosanam Provinciam infestantes misit Inquisitores, cum potestate in eos procedendi, eorumque libros prohibendi, ac concremandi. Idem confirmavit postea alii Pontifices pro aliis Provinciis. Et idem obtinuit ab Alexandro IV S. Ludovicus pro Gallia, et à Pio IV Carolus V pro Hispania, aliisque suis ditionibus. Philippus II idem Tribunal Inquisitionis voluit et in nostro Regno Neapolitano constituit, sed Neapolitani, qui semper erga Romanam Ecclesiam summa fuerunt fidelitate affecti, et in Fide Catholica stabiles, ab eo tanquam nonnecessario, ac fidelitati suæ quodammodo injurioso, instantibus precibus, magnoque conatu exemptionem impetrarunt.

XVI. Paulus autem III anno 1552. in Bulla 34. quæ incipit *Licet ab initio*, statuit Romæ Congregationem Generalis Inquisitionis, cui pravorum libros prohibendi curam imposuit; licet enim damnatio librorum nunc sit Congregationis Indicis, quæ postea erecta fuit, attamen etiam nunc prævalet illi Congregatio Inquisitionis, adeo ut plures libri, quorum lectio à Congregatione Indicis permittebatur vel damnabatur, postmodum à Congregatione Inquisitionis damnati sint vel permissi. Benedictus autem XIV in Bulla, *Sollicita ac provida*, edita anno 1753 die 9 Julii (vide in Bullar. tom. 4. n. 19.) statuit Canones, vel potius antiquos (jam olim statutos, saltem æquivalenter) renovavit, circa optimum regimen in libris examinandis, et prohibendis. Primum enim in Congregatione (juxta præscripta) liber tradendus est uni ex Consultoribus, sive Qualificatoribus, qui illum expendere debet, censuramque signare, errores annotando. Deinde idem liber alteri traditur Revisori, suppresso primi Censoris nomine,

ut alter liberius judicium suum exponat. Si Censor secundus primo assentitur, tunc liber ad singulos Consultores mittitur, ut suum quisque suffragium præbeat: sin autem, adhibetur tertius Revisor. Postea liber cum Censura, et Consultorum suffragiis ad Cardinales transmittitur, ut hi in Congregatione de re definitivè pronuncient. Demum acta omnia ad Pontificem referuntur, cujus judicio res absolvitur. Quandoque etiam Pontifex ob rei gravitatem judicium eorum seipso habendum mandat.

XVII. Quod autem ad Congregationem Indicis pertinet, sciendum, quod cum Novatores transacto seculo XVI Occidentem impiis libris repleverint, et eorum damnationes ad Fidelium notitiam, maxime propter bella, difficilè possent pervenire, opus fuit ut veterum librorum Index efformaretur. Hinc Paulus IV, anno 1557, Inquisitoribus mandavit, ut hunc Indicem conficerent, qui tunc confectus fuit, et anno 1559 jussu ejusdem Pauli evulgatus. At quia in Indice illo melior methodus, aliæque declarationes, ac plurium aliorum librorum et Auctorum nomina desiderabantur: hinc Pius IV, Patribus Synodi Tridentinæ, quæ tunc celebratur, commisit novum Indicem efformandum. Concilium 18 Patres ad hoc selegit, qui opus fecerunt, detuleruntque: at quia Patres nimium fatigati de reditu erant solliciti, et jam aliqui discesserant, rem ad judicium Pontificis unà cum Regulis jam elaboratis absolvendam remisit.

XVIII. Proinde Pius IV, adhibitis pluribus doctissimis Prælati, Indicem perfecit, ac mandavit ut ab omnibus Fidelibus cum suis Regulis ubique observaretur; decrevitque, ut si quis deinde librum aliquem propter falsi dogmatis suspicionem damnatum legeret, vel haberet, ipso jure in excommunicationem incideret, et in eum tanquam de hæresi suspectum procedendum esset; qui autem libros alia de causa vetitos legeret, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio severe se nosceret puniendum: ita in Bulla præfati Pii IV *Dominici Gregis*, data 24 Martii 1544. Deinde Philippus II, Rex Hispaniarum, Neapolis, etc., die 15 Febr. 1569, Edictum emanavit; Edictum Phil. II exstat apud Van Espen part. 1. tit. 22. de Congr. Cardin. c. 4. n. 34. et apud Haræum in Annat. Belg. ad ann. 1560, quo præcepit Indicem Romanum præfatum, prout à Pontifici fuerat publicatus, ab omnibus suis Regnis recipi et observari; ipsumque ad omnia Concilia Regia transmitti, ut per Provincias more solito publicaretur; quod in Regno Neapolitano sine contradictione factum est.

XIX. Postmodum, cum libri perniciosæ lectionis magno in numero undique ederentur, nec Congregatio Generalis Inquisitionis sufficeret ad eos examinandos, S. Pius V (ut asserit Benedict. XIV in laudata Bulla, *Sollicita*) operæ pretium duxit novam Romæ Congregationem instituere, appellatam Indicis, quæ in id unice incumbere, ut Ecclesiam à pravis libris expurgaret; eamque confirmarunt Gregor. XIII, Sixtus V et Clemens VIII. qui Clemens insuper anno 1594 præfatum Indicem, multis libris aliquibusque declarationibus adauctum, iterum per totum

rius, respondetur, hos Auctores non de legitima prohibitionem locutos, sed tantum de aliqua prohibitionem facta à quodam maledico Inquisitore sive Censore. Cæterum ipsi Raynaudus et Muratorius, Raynaud. de malis ac bon. lib. etc. Erotem. 2. jurisdictionem Ecclesiæ ad obligationem proscribendi libros infectos multis confirmant: « Exploratum est (inquit Muratorius) nihil magis futurum esse cordi pascentibus gregem Christi, quam... avertere ab ovili suo quæcumque venena, quoscumque lupos. Qui ergo ferant perniciosos libros grassari passim?... Perniciosi autem, minimèque ferendi sunt ii omnes libri, in quibus aut corrumpitur doctrina... aut justitia desideratur, aut caritas, aut prudentia... In his autem omnibus locum habere debet Ecclesiasticorum iudicium, et Apostolicæ præsertim Sedis, atque Conciliorum auctoritas... Audiendi porro non sunt Hæretici, qui Ecclesiasticis Pastoribus irascuntur, et malè quotidie dicunt propter usum istiusmodi juris: parum sanè æqui dum Ecclesiæ ac Deo negant, quod ipsi in suis Urbibus propter temporaria commoda faciendum putant. » Contra verò mœrens de aliquibus Censoribus, qui oburgandi aliorum scripta desiderio abrepti facile et sæpe injustè libros erroribus notant, eos valde exprobrat. Protestatur tamen se non loqui de librorum prohibitionibus, quæ Romæ per sacras Congregationes emanant: de his namque sic ait: « Nobis enim jam constat, neque Pontificibus Maximis, neque supremis aliis Ecclesiæ Magistratibus isthæc esse tribuenda. Non nisi sanctissimè instituta sunt Tribumalia, ad quæ deferantur pravi libri, eorumque Auctores. Optimis item legibus armata fuere. »

XXIV. Respondetur autem ad alia supra objecta, quòd jure merito opusculum quoddam Bellarmini traditur fuisse vetitum. Opera autem S. Thomæ, si injustè ab uno Episcopo Gallicano damnata fuerunt, jam ab Ecclesia Romana undique commendantur. Quòd si quandoque aliquis liber inconsideratè proscribitus fuerit, id Ecclesiæ auctoritati non officit, nec Fideles ab onere obediendi excusat: hoc enim rarò accidit, et valde magis expedit equidem ad commune bonum, alicujus libri lectionem aliquando non damnandam damnari, quam perniciosi libri damnandam lectionem permitti. Quòd autem Pius II Rex scripsisset, non semper Doctoribus Sedis Apostolicæ esse credendum, id iniquè asseritur: ipse enim Launojus (qui fuit multum Romanæ Ecclesiæ infestus) confitetur, Launojus Ep. 14. p. 8. An. adv. 18. n. 537. et 538 verba illa legi in una sola editione Basileensi anno 1571 per Hæreticos elaborata; sed in aliis omnibus tam vetustioribus, quam recentioribus editionibus sic legi: « Unum à te petimus, ut detractoribus Sedis Apostolicæ semper non credas; multa illorum passionibus tribuas. » Valde quidem differunt verba hæc ab aliis supra relatis. Ejusmodi verò Detractores sunt Van Espen, Fleury, Dupinus, præfatus Launojus, et alii similis furfuris Auctores.

XXV. Quod autem subdunt Adversarii, nempe opus esse ad

justum ferendum iudicium, Auctores audire, priusquam ipsorum opera damnentur; dicimus, id nec oportere, nec expedire, ut jam olim judicaverunt Patres Synodi Tridentinæ contra quosdam paucos Episcopos, qui omnino requirebant, ut Auctores audirentur; in hujusmodi enim iudicio non de personis Scriptorum damnandis tractatur, sed de removendo damno, sive damni periculo, cui Fideles propter librorum illorum lectionem subesse possunt. Ad quid autem requiritur citatio Auctoris, ubi ipsa scripta ejus confessionem exhibent? Cum vitium, ait Ludovicus Muratorius de Ingen. Moder. libro 2. capite 5, « satis apertum se dissimulari non patiat, et excusationi locum aufert, intrepidè sententia feratur, et inauditibus quoque Auctoribus, proscribantur libri. » Reipublicæ debetur isthæc medicina. « Minimè igitur opus, nec expediens est, ut audiantur Auctores, ubi ex iisdem libris potest iudicium efformari, quòd eorum lectio noxia vel saltem periculosa aliis esse possit. Quamvis enim Auctor innoxie scripserit, et deinde in bono sensu valeat scripta sua explicare, nihilominus bene potest et debet Ecclesia librum proscribere, si iudicat, lectionem illius perniciem populis allaturam.

XXVI. Quæro, quid tunc ageret Auctor, si coram audiretur? Vel diceret, se catholico sensu fuisse locutum, vel opus non esse suum? Si primum, nihil id ei proderit ad damnationem operis vitandam, ubi aliqua propositio censetur posse aliis offendiculo esse, quamvis ipse innocens iudicetur. Si secundum, neque id prohibitionem impedire valebit, cum non Auctor damnationi subiciendus sit, sed tantum Fideles ab operis lectione removeri debent, prohibitio enim non tam libros respicit, quam Fideles quos oportet ab eorum lectione avertere. « Nihil opus esse, inquit Bened. XIV in Bulla cit. Sollicita, §. 10. Auctores in iudicio vocare, ubi non quidem de eorum personis notandis agitur, sed de consulendo Fidelium indemnitate, atque avertendo ab ipsis periculo, quod nocua librorum lectione facile incurritur. Si qua verò ignominia lahe Auctoris nomen ex eo aspergitur, contingat, non id directè, sed obliquè ex libri damnatione consequi. Qua sanè ratione minimè improbandas censemur librorum prohibitiones inauditibus Auctoribus factas, cum præsertim credendum sit, quidquid pro se ipso... potuisset Auctor afferre, id minimè à... Judicibus ignoratum... fuisse. »

XXVII. Sed quid ampliùs de hoc dubitandum, cum id semper ita fieri in Ecclesia consuevit? Ubi iudicium (regula est) de persona faciendum, oportet personas audire: ubi autem de libro agitur, liber audiatur. Imò quid obest, quin ipse Auctor ex suis scriptis, quando manifestè sunt impia, damnentur? Berengarius calumniabatur S. Bernardum, et Synodum Senonensem, quòd Petrum Abelardum inauditum damnasset: sed adversus Berengarium sapienter scripsit Natalis Alexander Hist. tom. 11. ad Sec. 6. Disc. 5. « Anne ideo inconvictus, cujus errores in libris ab ipso editis ita erant manifesti? Ex scriptis itaque iudicium de personis ferri posse, et sic institutum Ecclesiæ judi-

» cium indeficiens esse, Martinus I et 105. Lateranensis Concilii
 » Patres sic statuerunt: Si causæ cognitio instruat ex hominum
 » testimoniis, et instrumentis criminis, vel innocentiae probationem
 » continentibus, potest Ecclesia errare. Si de facto doctrina li quæ-
 » sit, et cognitio causæ instruat ex libris Auctoris, qui erroris
 » accusatur, non potest errare. » Præterea, sæculo septimo Maxi-
 » mus Aquilejensis in eodem Lateranensi Concilio sic Martinum
 » allocutus fuit: « Si placet vestræ Beatitudini, convenienter de
 » his, quæ proponuntur, cognoscere per proscrip̄ta eorum adver-
 » sūs Fidem exposita, et quæ sine accusantis persona redarguere
 » apertissimè demonstrantur, propterea enim accusatio extranea
 » superflua esse dignoscitur, quando à suis temerariis conscriptis
 » apertius accusantur. » Ita namque Dominus ait: « ex verbis
 » enim tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis. »
 » Matth. 12. 37. Item contra Theodorum, et Origenem in Synodo
 » V accusator quippe nullus adfuit, sed tamen sola ipsorum scrip̄-
 » ta ad eos damnandos suffecerunt. Cæterum, ubi scripta sunt
 » ambigua, justum est Auctores audire, priusquam ipsi Auctores
 » damnentur.

XXVIII. Textibus autem allatis respondetur, nempe, quòd
 » ibi non de libris, sed de personis agebatur. Sic pariter Abbatis
 » Joachimi, et Augustini non sola opera, sed etiam personæ accusa-
 » bantur. Et sic alii qui adducuntur, ipsi citati fuerunt, quoniam
 » non in scripta inquirebatur, sed in personas, quæ de hæresi ar-
 » guebantur. Citatio autem illa per edictum à Tridentino data est,
 » non quidem ad legitimam reddendam hæreticorum librorum pros-
 » criptionem, sed tantum ad ipsos Hæreticos et Auctores reducendos.
 » Quòd aliqui tandem fuerunt quandoque vocati, priusquam ipsorum
 » libri damnarentur, hoc non necessitatem inducit, sed tantum
 » æquitatem ostendit in quibusdam casibus adhibendam, prout
 » sapienter insinuat Benedictus XIV. in cit. Bulla *Sollicita*, §. 10.
 » ubi dicit. « Nihil tamen minus, quod sæpe alias... ab eadem
 » Congregatione factum fuisse constat, hoc etiam in posterum ser-
 » vari... optamus, ut quando res sit de Auctore catholico aliqua...
 » fama illustri, ejusque opus (demptis demendis)... prodesse
 » posse dignoscatur, vel Auctorem ipsum suam causam tueri vo-
 » lentem (Congregatio) audiat, vel unum ex Consultoribus
 » designet, qui ex Officio Operis patrocinium... suscipiat. »

XXIX. Objiciunt IV. Ad valorem legis Ecclesiasticæ non suf-
 » ficere, ut illa Romæ tantum promulgetur, eam affigendo ad *Val-*
 » » *vas Basilicæ S. Petri, vel in Campo Floris;* sed requiri, ut per
 » singulas Provincias publicetur. Hinc adstruant aliqui nostrates
 » Nebulones, quòd index Romanus in hoc Regno Neapolitano non
 » obliget, utpote non publicatus, nec acceptatus. Et idem asserunt
 » de Bulla Cœnæ, qua excommunicantur sub anathemate Papæ
 » reservato omnes legentes, vendentes, aut retinentes libros Hære-
 » ticorum, hæresim continentes, vel de Religione tractantes.

XXX. Respondetur, hanc objectionem in nostro casu prorsus
 » inanem esse; nam primò habemus: ut diximus supra n. 18. tam

Pium IV, quam Clementem VIII mandasse et curasse, ut Index
 » per totum Orbem publicaretur. Deinde habemus, quòd Philip-
 » pus II per Edictum datum die 15 Februar. ann. 1569. (Exstat
 » hoc Edictum Phil. II. apud Van Espen part. 1. tit. 22. de Congr.
 » Card. c. 4. n. 34.) præcepit Indicem Romanum, sicut per Pium
 » IV publicatus fuerat, recipi et observari in omnibus Regnis suæ
 » Ditionis, et ideo ipsum ad omnia Consilia Regia transmitti man-
 » davit, ut eorum auctoritate per Provincias more solito promul-
 » garetur. Quod proinde præsertim in nostro Regno Neapolitano
 » sine ulla contradictione executioni demandatum fuit. Et cum In-
 » nocentius XII conquereretur apud Carolum II quòd in Flandriis
 » quidam libri ab Ecclesia proscrip̄ti impunè legerentur, Carolus
 » de hac re scripsit Governatori (tunc Baviaræ Electori), et hic
 » Regis Epistolam Bruxellarum Senatui transmisit, qui die 13
 » April 1696, sic Electori respondit: « In hoc usque tempus non
 » audivimus, quemquam tueri voluisse scripta, et libros legitime
 » prohibitos. Præterquamquod et cum gaudio auxilium datur
 » » simus Ecclesiasticis, quibus ad hoc eo opus fuerit. » Adde quòd
 » in Pragmatica de Impressione librorum; Vid. apud Rovitum, p.
 » 276, præceptum fuit, nullo modo posse vendi, et retineri libros
 » prohibitos. Quod verò pertinet ad Bullam Cœnæ, constat ex plu-
 » ribus Scriptoribus (Vid. Barth. Chioccarell. Archiv. ad tom. 4.
 » tit. 2. et Troyla Hist. Neap. t. 4. p. 2. c. 4. §. 2. n. 17 et 18.)
 » oppositiones à Regiis Ministris propositas adversus laudatam Bul-
 » lam restrictas fuisse tantum respectu ad aliqua peculiaria capita,
 » quæ Regalem jurisdictionem lædere censebantur: sed non se ex-
 » tendisse ad alias res, quæ juribus Regiis nullum afferebant gra-
 » vamen. Cæterum quamvis legentes libros ob hæresim, vel ob
 » falsi dogmatis suspensionem damnatos excommunicationem Bullæ
 » Cœnæ non incurrerent, saltem effugere non possunt excommu-
 » nicationem inflictam in Indice.

XXXI. Adde, quòd lectio librorum erroribus infectorum ipso
 » jure naturali vetita est illis, quibus offendiculo esse potest, ut
 » rectè inquit P. Petrus Collet Continuator operum Honorati Tour-
 » nely tom. 3. de Decal. c. 1. art. 1. « Lectio librorum Hæretico-
 » rum multis prohibita est jure naturali, iis scilicet quibus est
 » » periculosa; atqui periculosa est multis, cum pauci vatrientem...
 » hæreticorum detegere valeant, pauciores ab eorum laqueis... se
 » expedire. Ergo meritò dixit Sylvius, rudes, et in Theologia le-
 » » viter instructos, quales sunt ii fere omnes, qui duobus aut tri-
 » bus tantum annis Theologiæ studuerunt, non sine gravi peccato
 » » legere posse istiusmodi libros, etiamsi nulla esset lex Ecclesias-
 » » tica. Idem scripsit Natalis Alex. l. 4. de Dec. art. 8. Reg. 25.
 » » Qui libros legunt absque licentia, auctoritate Sedis Apostolicæ
 » » concessa, in lethale peccatum, et excommunicationem incur-
 » » runt. Hæc enim lectio Pontificis Constitutionibus plerisque sub
 » » excommunicatione latæ sententiæ vetita est. Meritò quidem,
 » » ne ab imperitis, vel semidoctis, aut etiam eruditis viris absque
 » » necessitate, et cum subversionis periculo legantur: quod doctis

» etiam, sed nimium curiosus et quorum fides interdum infirmior
 » est, quam simplicium et inruditorum, ex huiusmodi lectione
 » plerumque imminere, infelix experientia comprobavit. » Ad-
 » ditque : « Et nec cum licentia posse legi, si vel periculum subsit,
 » vel nulla adsit causa gravis legendi. Tandem quidquid alii au-
 » dacter autument, piorum Fidelium cordi semper fuit satagere,
 » ut Ecclesiae in omnibus humilem et devotam obedientiam ser-
 » varent. » Carolus Magnus solitus erat dicere : « In memoriam
 » B. Petri honoremus Romanam et Apostolicam Sedem, ut quae
 » nobis Sacerdotalis Mater est dignitatis, esse debeat Magistra
 » Ecclesiasticae rationis. Quare servanda est cum mansuetudine
 » humilitas, ut licet vix ferendum ab illa S. Sede imponatur ju-
 » gum, tamen feramus, et pia devotione toleremus » Vid. in
 Concil. Tribur. Can. 30.

CAPUT V.

Resolvuntur quaedam dubia ad praxim spectantia.

I. Queritur I. An qui moraliter certi sunt, nullum perversionis
 periculum incurrendi, possint absque licentia prohibitos libros
 legere? Probabile esse eo casu quod possint, putarunt aliqui cum
 Caramuelo (saxorum facile Principe) : dicentes quod, cessante
 fine legis adaequato, cessat lex prohibitionis. Sed cum sententia
 communissima (Quam tenent Castrop. de Fide D. 2. p. 10. §. 2.
 n. 9. cum Suar. Tolet. Sanch. et Tambur. in Dec. l. 2. c. 1. §. 7.
 n. 41.) omnino negandum; primo quia licet probabilis esset
 opinio, quod cesset lex, cessante ipsius fine adaequato, etiam in
 casu particulari : cui opinioni alia opponitur communior et proba-
 bilior sententia, eo quod cessante fine damni in particulari,
 non cessat nihilominus finis legis in communi, qui est ut vitetur
 periculum hallucinationis : licet (inquam) opinio illa a pluribus
 habeatur ut probabilis, nempe Soto, Cajet. Sylv. Valent. Car-
 den. etc. ; attamen quoad lectionem librorum damnatorum mi-
 nimè potest esse probabilis, quia in hac re nunquam periculum
 omnino cessare potest, vel saltem nunquam finis prohibitionis
 cessat adaequate, neque in communi, neque in particulari; prohi-
 bitionis enim finis non solum est, ut damnus vitetur conscientia-
 rum ex lectione pravorum librorum, sed etiam ut servetur obe-
 dientia Ecclesiae debita, maximè in re tam periculosa; et insuper
 finis est, ne detur ansa Haereticis, aut aliis improbis Scriptoribus
 perniciosae typis demandandi.

II. Hinc nullo modo permittendum alicui legere damnatos li-
 bros, etiamsi ipse putet respectu sui omne abesse periculum. Tan-
 tummodo, ut supra notavimus, Concilium Carthaginense IV
 permisit Episcopis, ut legerent libros Haereticorum *pro necessitate
 et tempore*. Caeterum non videtur improbabile id, quod plures
 DD. docent, Holzm. Theol. Moral. p. 177. n. 77, vers. *Sed nun-
 quid*, Elbel t. 2. p. 439. n. 99. cum Mayr. item Laym. et Di-

cast. apud La Croix l. 7. n. 343, nempe ex justa epikeia excusari
 virum pium et doctum legentem librum haereticum, si necessariò
 tali indigeat lectione ad convincendum aliquem Haereticum ex
 suo proprio, puta inveniendò contradictiones, concessiones, fal-
 lacias, et similia; dummodo (dixi) urgeat necessitas, et insuper
 non pateat recursus Romam, vel ad propriam Episcopum, licet
 enim ordinariè à Pontifice, vel à Congregationibus Romanis sa-
 cræ Inquisitionis, vel Indicis, licentia legendi libros prohibitos
 impetranda sit, tamen in casu magnæ necessitatis poterit Epis-
 copus illam impertire. Viva Mor. Theol. de Cens. quæst. 5.
 a. 1. n. 10.

III. Queritur II. Quænam requirantur, ut incurrant excom-
 municationem, qui scienter retinent, legunt, imprimunt, vel
 defendunt libros Haereticorum? Requiritur I. ut Auctor sit hæ-
 reticus, vel saltem, prout dicit Holzm. t. 1. p. 198. n. 78. v. *Qui
 legunt*, ut liber, quamvis lateat Auctor, ex professo tractet de hæ-
 resi. Non autem incurrunt legentes libros Infidelium, licet hæ-
 resim contineant. Ita Suar. D. 20. sect. 2. n. 12 et 13. et Salm.
 de Cens. c. 4. n. 71. cum Sanch. Pal. etc. Libri verò Thalmud,
 et similes Hebræorum prohibentur per Bullas Pii IV et Clementis
 VIII. Vid. apud La Croix l. 7. n. 333.

IV. Requiritur II. ut huiusmodi libri Haereticorum scienter
 legantur, aut retineantur, ut dicitur in Bulla. Unde excusat le-
 gentes à censura non solum ignorantia invincibilis, sed etiam
 crassa; imò juxta plures, Sanch. Sylv. Bon. Ronc. Salm. etc.
 Vid. l. 7. n. 47 et 48. etiam affectata; quia (ut dicunt) in ea,
 rigorosè toquendo, deest dolus formalis, qui verum censuræ con-
 temptum inducit.

V. Requiritur III. ut liber vel de Religione tractet, vel hære-
 sim contineat. Sufficit autem ut liber tractet de Religione, tametsi
 errorem non contineat, nempe de Sacra Scriptura, aut de Theo-
 logia, aut Canonibus, Ritibus Ecclesiae, aut aliis rebus spiritua-
 libus. Ita Sanch. Dec. l. 8. c. 10. n. 21. Laym. l. 2. tr. 1. c. 5.
 n. 3. Suar. ut supra n. 16. Salm. c. 4. n. 72. et alii. Sufficit
 etiam, ut liber unum solum errorem contineat contra Fidem,
 etiamsi de alia re agat. Sanch. Bonac. Castrop. et Salm. nost.
 Mor. Vid. l. 7. n. 287. Quid si error sit abrasus è libro? Adhuc
 remanere prohibitum tenent multi DD. Suar. Sanch. n. 3. Bon.
 et alii, quia particularis illa expunctio non aufert communem
 libri proscriptionem. Sed alii, ut Pignat. et La Croix lib. 7. n.
 33. dicunt, excusari à censura illum, qui reliqua libri legit, quia
 tunc liber non amplius continet hæresim, nec offendiculo esse
 potest. Idque probabile videtur cum Sporerio, de Fide t. 1. p.
 123. n. 40. semper ac liber non de Religione tractet, sed de alia
 materia, v. gr. de Philosophia, aut de Historia : exceptis tamen
 libris Centuriatorum Magdeburgensium, et similibus, in quibus
 revera de Religione agitur.

VI. Requiritur IV. ut lectio sit in materia notabili; nam
 communiter DD. in hac re quidem admittunt dari parvitatem
 9.

» etiam, sed nimium curiosus et quorum fides interdum infirmior
 » est, quam simplicium et ineruditorum, ex hujusmodi lectione
 » plerumque imminere, infelix experientia comprobavit. » Ad-
 » ditque : « Et nec cum licentia posse legi, si vel periculum subsit,
 » vel nulla adsit causa gravis legendi. Tandem quidquid alii au-
 » dacter autument, piorum Fidelium cordi semper fuit satagere,
 » ut Ecclesiae in omnibus humilem et devotam obedientiam ser-
 » varent. » Carolus Magnus solitus erat dicere : « In memoriam
 » B. Petri honoremus Romanam et Apostolicam Sedem, ut quae
 » nobis Sacerdotalis Mater est dignitatis, esse debeat Magistra
 » Ecclesiasticae rationis. Quare servanda est cum mansuetudine
 » humilitas, ut licet vix ferendum ab illa S. Sede imponatur ju-
 » gum, tamen feramus, et pia devotione toleremus » Vid. in
 Concil. Tribur. Can. 30.

CAPUT V.

Resolvuntur quaedam dubia ad praxim spectantia.

I. Quæritur I. An qui moraliter certi sunt, nullum perversionis
 periculum incurrendi, possint absque licentia prohibitos libros
 legere? Probabile esse eo casu quod possint, putarunt aliqui cum
 Caramuelo (saxorum facile Principe) : dicentes quod, cessante
 fine legis adæquato, cessat lex prohibitionis. Sed cum sententia
 communissima (Quam tenent Castrop. de Fide D. 2. p. 10. §. 2.
 n. 9. cum Suar. Tolet. Sanch. et Tambur. in Dec. l. 2. c. 1. §. 7.
 n. 41.) omnino negandum; primo quia licet probabilis esset
 opinio, quod cesset lex, cessante ipsius fine adæquato, etiam in
 casu particulari : cui opinioni alia opponitur communior et proba-
 bilior sententia, eo quod cessante fine damni in particulari,
 non cessat nihilominus finis legis in communi, qui est ut vitetur
 periculum hallucinationis : licet (inquam) opinio illa a pluribus
 habeatur ut probabilis, nempe Soto, Cajet. Sylv. Valent. Car-
 den. etc. ; attamen quoad lectionem librorum damnatorum mi-
 nimè potest esse probabilis, quia in hac re nunquam periculum
 omnino cessare potest, vel saltem nunquam finis prohibitionis
 cessat adæquate, neque in communi, neque in particulari; probi-
 tionis enim finis non solum est, ut damnus vitetur conscientia-
 rum ex lectione pravorum librorum, sed etiam ut servetur obe-
 dientia Ecclesiae debita, maximè in re tam periculosa; et insuper
 finis est, ne detur ansa Hæreticis, aut aliis improbis Scriptoribus
 pernicioso typis demandandi.

II. Hinc nullo modo permittendum alicui legere damnatos li-
 bros, etiamsi ipse putet respectu sui omne abesse periculum. Tan-
 tummodo, ut supra notavimus, Concilium Carthaginense IV
 permisit Episcopis, ut legerent libros Hæreticorum *pro necessitate
 et tempore*. Cæterum non videtur improbabile id, quod plures
 DD. docent, Holzm. Theol. Moral. p. 177. n. 77, vers. *Sed nun-
 quid*, Elbel t. 2. p. 439. n. 99. cum Mayr. item Laym. et Di-

cast. apud La Croix l. 7. n. 343, nempe ex justa epikeia excusari
 virum pium et doctum legentem librum hæreticum, si necessariò
 tali indigeat lectione ad convincendum aliquem Hæreticum ex
 suo proprio, puta inveniendò contradictiones, concessiones, fal-
 lacias, et similia; dummodo (dixi) urgeat necessitas, et insuper
 non pateat recursus Romam, vel ad propriam Episcopum, licet
 enim ordinariè à Pontifice, vel à Congregationibus Romanis sa-
 cræ Inquisitionis, vel Indicis, licentia legendi libros prohibitos
 impetranda sit, tamen in casu magnæ necessitatis poterit Epis-
 copus illam impertire. Viva Mor. Theol. de Cens. quæst. 5.
 a. 1. n. 10.

III. Quæritur II. Quænam requirantur, ut incurrant excom-
 municationem, qui scienter retinent, legunt, imprimunt, vel
 defendunt libros Hæreticorum? Requiritur I. ut Auctor sit hæ-
 reticus, vel saltem, prout dicit Holzm. t. 1. p. 198. n. 78. v. *Qui
 legunt*, ut liber, quamvis lateat Auctor, ex professo tractet de hæ-
 resi. Non autem incurrunt legentes libros Infidelium, licet hæ-
 resim contineant. Ita Suar. D. 20. sect. 2. n. 12 et 13. et Salm.
 de Cens. c. 4. n. 71. cum Sanch. Pal. etc. Libri verò Thalmud,
 et similes Hebræorum prohibentur per Bullas Pii IV et Clementis
 VIII. Vid. apud La Croix l. 7. n. 333.

IV. Requiritur II. ut hujusmodi libri Hæreticorum *scienter*
 legantur, aut retineantur, ut dicitur in Bulla. Unde excusat le-
 gentes à censura non solum ignorantia invincibilis, sed etiam
 crassa; imò juxta plures, Sanch. Sylv. Bon. Ronc. Salm. etc.
 Vid. l. 7. n. 47 et 48. etiam affectata; quia (ut dicunt) in ea,
 rigorosè toquendo, deest dolus formalis, qui verum censuræ con-
 temptum inducit.

V. Requiritur III. ut liber vel de Religione tractet, vel hære-
 sim contineat. Sufficit autem ut liber tractet de Religione, tametsi
 errorem non contineat, nempe de Sacra Scriptura, aut de Theo-
 logia, aut Canonibus, Ritibus Ecclesiae, aut aliis rebus spiritua-
 libus. Ita Sanch. Dec. l. 8. c. 10. n. 21. Laym. l. 2. tr. 1. c. 5.
 n. 3. Suar. ut supra n. 16. Salm. c. 4. n. 72. et alii. Sufficit
 etiam, ut liber unum solum errorem contineat contra Fidem,
 etiamsi de alia re agat. Sanch. Bonac. Castrop. et Salm. nost.
 Mor. Vid. l. 7. n. 287. Quid si error sit abrasus è libro? Adhuc
 remanere prohibitum tenent multi DD. Suar. Sanch. n. 3. Bon.
 et alii, quia particularis illa expunctio non aufert communem
 libri proscriptionem. Sed alii, ut Pignat. et La Croix lib. 7. n.
 33. dicunt, excusari à censura illum, qui reliqua libri legit, quia
 tunc liber non amplius continet hæresim, nec offendiculo esse
 potest. Idque probabile videtur cum Sporerio, de Fide t. 1. p.
 123. n. 40. semper ac liber non de Religione tractet, sed de alia
 materia, v. gr. de Philosophia, aut de Historia : exceptis tamen
 libris Centuriatorum Magdeburgensium, et similibus, in quibus
 revera de Religione agitur.

VI. Requiritur IV. ut lectio sit in materia notabili; nam
 communiter DD. in hac re quidem admittunt dari parvitatem
 9.

materiae; discrepant vero in assignando, quænam sit materia parva. Alii, id est Sanch. c. 10. n. 31. cum Sa, Manuel. et Vivald. dicunt, esse paginam, et quid amplius, si volumen sit ex grandioribus: sed hoc merito (sic saltem generaliter dictum) ab aliis rejicitur. Alii contra, nempe Graffius et Reginal. apud Bonac. D. 1. quæst. 2. punct. 4. n. 14. dicunt, esse tantum tres vel quatuor versus. Alii (Suar. n. 20. Palaus Tract. 4. D. 2. punct. 10. 8. 2. n. 6. cum Azor. Con. et Sayr.) dicunt, esse decem linesas. Alii tandem (Holzm. p. 176. n. 77. v. *Dixi quarto*, Sporer t. 1. 124. n. 44. Elbel. t. 1. p. 297. n. 113 et Croix lib. 6. n. 330. cum Marchant.) melius distinguunt, et dicunt, in hoc attendendum finem prohibitionis: si enim aperiendo librum offendis in doctrinam, quæ directè Fidei adversatur, et legis, etiam si paucas linesas legas, excommunicationem non effugies, quia tunc periculo perversionis jam te exponis; secus si liber Hæretici ageret de re indifferenti: tunc enim legendo fortè usque ad paginam, poteris à mortali excusari, si nullam ibi advertas propositionem erroris suspectam. Cæterum incurri potest censura, legendo solum proœmium, aut indicem libri, si in notabili quantitate percurratur. Laym. Bon. ll. cc. etc.

VII. Dubitatur 1. an incurrat excommunicationem, qui legit Hæretici Concionem, aut Epistolam seorsim editam? Affirmant alii; Suar. Farinac. apud Salm. c. 4. n. 72, sed negant alii, Sanch. Dec. l. 3. c. 10. n. 30. Holzm. p. 77. n. 77. v. Dic. 6. cum Laym. Marchant. etc. Salm. loco cit. ac Bonac. Castrop. et Lugo apud Croix l. 7. n. 337. Ratio, quia revera hujusmodi Concio, vel Epistola non potest dici liber; et in hac re dicunt strictè faciendam esse interpretationem, cum agatur de re odiosa, utpote de pœna incurrenda.

VIII. Dubitatur 2. an incurrant censuram legentes Manuscripta Hæreticorum? Negant Azor. Viva. Spor. et alii cum Sylvio: qui Sylvius insuper pro hac opinione quamdam Declarationem S. C. profert. Azor. Barbos. etc. apud Croix l. 7. n. 339. Viva ad prop. 46. Al. VII. n. 10. Spor. p. 123. n. 39. Affirmant tamen constanter Holzm. t. 1. p. 77. Croix loco cit. cum Suar. Sanch. etc. dicentes, Manuscripta adhuc venire sub nomine librorum, sicut olim ipsa, antequam typus inventus esset, pariter libri appellabantur: utque etiam nunc Manuscripta, ubi annotantur Baptismata, et Matrimonia, à Rituali et ab omnibus adhuc libri vocantur; de præfata autem Declaratione S. C. respondent satis non constare. Censeo quidem, hanc sententiam omnino esse consulendam, quia in hac re expedit ordinariè rigidiores opiniones sequi; cæterum rationes supra allatæ non videntur satis convincere: nam hodie nomine librorum propriè libri intelliguntur, non Manuscripta. Maxime tamen advertendum, quòd ex præscriptis in Indice Romano (Regula 10 circa finem) incurrit excommunicationem ipso facto, qui «libros Hæreticorum, vel cujusvis Auctoris scripta, ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita, legerit, sive habuerit.»

IX. Dubitatur 3. an excommunicatione irretiatur, qui audit alterum librum hæreticum legentem? Alii affirmant, Laym. Azor. etc., sed communiùs et probabiliùs negant alii, modo non induxerit alterum ad legendum. Spor. t. 1. p. 124. n. 43. Et Croix l. 7. n. 342. cum Sylv. Pignatel. Sayr. etc. Imò alii, Sanch. Dec. lib. 2. c. 10. n. 48. Castr. Disp. 2. p. 10. §. 2. n. 4. cum Coninch. et Bonac. Disp. 1. qu. 2. p. 4. n. 11. cum Nav. Reg. etc. adhuc probabiliter excusant, etiamsi induxerit, et alii Sporer, Susa, et Steph. apud La Croix loco cit. excusant adhuc à peccato, si audiens nullum ex auditione timeat morale periculum perversionis.

X. Notandum insuper, quòd non sunt prohibiti libri Catholicorum, qui verba Hæreticorum referunt ad eos confutandos, ut omnes communiter docent. Laym. loco cit. cum Nav. et Sanch. ac Azor. Pignatel. et Bonac. apud Croix lib. 7. n. 335. Neque libri Catholicorum, ubi adsunt alicujus Hæretici Notamenta, sive Scholia: dummodo (sapienter limitant Suar. Pignatel. etc.) hujusmodi Notamenta non sint tam copiosa, ut potius liber illis, quam scriptis Auctoris, constet. Suar. Pignat. etc. apud Croix l. 7. n. 334. Neque libri Hæreticorum, qui de alia materia tractant, quam spirituali, ut diximus, sed absque ullo errore; nam (ut diximus supra n. V.) quamvis vel solus esset error, adhuc periculum inesset libro, quidquid aliqui dicant, liber revera damnatus existit.

XI. Incurrunt autem excommunicationem non solum legentes libros Hæreticorum prohibitos ut supra, sed etiam qui illos retinent. Quapropter qui eos habet, tenetur quamprimum juxta præceptum Pii IV tradere vel Inquisitoribus, vel Episcopis. Et loquendo de Regnis ubi viget Inquisitio, dicit P. Suarez cum aliis (Barb. Dicast. apud Croix lib. 7. n. 355.) incurrere censuram etiam qui librum non tradit, quamvis comburat. Sed communiter excusant alii (Salm. cap. 1. n. 74. et Croix ibid. cum Sanch. Pignatell. et Filliuc.) quia (ut aiunt) qui librum destruit, nequit amplius dici quòd retineat. De cætero non excusatur qui librum retinet etiam nomine alterius, ver. gr. in deposito, mutuo, aut pignore, nec qui librum suum tradit alteri ad tenendum, quia retinet sibi dominio, ipse etiam dicitur retinere, cum possit illum suo arbitrio repetere; ita DD. communiter. Suarez D. 20. Sect. 2. num. 21. Sanchez, num. 52. Castropal. p. 10. §. 2. n. 7. Roncagl. p. 90. q. 2. Resp. 4. Salmant. num. 74. Croix n. 347. Bonac. p. 4. n. 15. etc. Præterea hic advertenda est propositio 45. proscripta ab Alexandro VII. quæ dicebat: «Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri etc.» Dicit tamen La Croix lib. 6. num. 352. cum Verjuys, excusari qui tradit librum, ut retineatur in locis sequestratis, qui solent assignari in singulis Monasteriis. Cæterum, si quis deponeret librum apud habentem licentiam, cum expresso pacto non repetendi (ita ut alter non teneatur reddere), nisi post expurgationem, vel post licentiam impetratam, hunc non audeam damnare, quia in hoc videtur

omnino cessare periculum legendi absque dispensatione; tantum minus damnamur, si donaret absolute librum habenti licentiam, ubi conditione ut reddat ipsi donanti, si deinde licentiam obtinebit. Excusatur etiam a censura, qui librum retinet per breve tempus, v. gr. uno vel altero die, ut docent communiter DD. Layman num. 7. Bonac. num. 15. Castrop. num. 10. Holzm. num. 77. cum Sanch. Sayr. etc. Idque admittunt alii, Castrop. l. c. et Viva quaest. 5. a. 1. num. 9. (quoad eximendum retinentem a censura), etiamsi ipse illo brevi tempore intenderit perpetuo librum retinere; quia (ut aiunt) deficit tunc materia gravis circa actionem externam. Praeterea, alii plures: Sanch. Dec. l. 2. c. 10. num. 55. Layman c. 15. num. 7. cum Suar. ac Graff. et Pignat. ac Sylv. apud Croix lib. 7. num. 351. eum excusant, etiamsi dic retineret, expectans tamen tempus opportunum, ut librum Superiori, vel habenti licentiam tradat.

INDEX ALPHABETICUS

EXHIBENS RES QUASCUMQUE NOTABILES NOVEN TOMIS
CONTENTAS.

A

ABBAS, et Abbatisa. An Abbatisa possit irritare vota Monialium? l. 3. n. 233. Quid si vota sint facta cum suo consensu? l. 4. n. 54. l. 3. n. 239. An Abbatisa possit libere administrare bona monasterii? l. 4. n. 36. An instituere Beneficia, et ea auferre? An possit praecipere, et obligare in conscientia Moniales? l. 4. n. 52. An dispensare in Regulis? n. 53. An in votis Novitiarum? n. 55. An in jejuniis, et officio Divino, etc. n. 61. De Electione Abbatisae. n. 50. An Abbas habens jurisdictionem quasi Episcopalem possit absolvere suos subditos saeculares a Papalibus occultis. l. 6. n. 593. v. *Eandem*. An conferre Tonsuram iisdem, aut alienis. n. 763. An Novitiis. n. 764. An Religiosus non subditus. n. 766. Pnae Ordinantium, et Ordinatorum. *ib.* Cum Abbatisa an liceat colloqui sine licentia. l. 7. n. 238.

Ablutio. An omittere vinum in secunda ablutione vacet culpa. l. 6. n. 408. An possit dari viaticum una cum ablutione. n. 288.

Abominatio an aliquando sit licita? l. 2. n. 20.

Abortus. An liceat Matri sumere medicinam ad fetum inanimatum expellendum? l. 3. n. 394. An cum periculo abortus fetus animati? *ib.* v. *Quaer. II.* Quibus poenis subjiciantur procurantes abortum? n. 395. An praegnantibus sibi procurantes abortum incurrant excommunicationem? *ib.* v. *Quaer. V.* An incurrant poenam abortus in dubio de animatione fetus? n. 396. Quis possit has poenas relaxare? n. 397. Procurantes abortum fetus animati possunt absolvi ab Episcopis. l. 7. n. 213. *ad IV.* Et etiam a Mendicantibus. n. 99. In dubio abortus an quis debeat censi irregularis. l. 7. n. 347. *Dub. 4.* Abortivi an baptizandi. l. 6. n. 124.

Absentia, et Absens. Absentia permissa Episcopis a suis Ecclesiis. l. 4. n. 122. Absentia permissa Parochis. *ex n.* 123. Donatio absentis facto quando obliget? l. 3. n. 728. An absentes a Patria teneantur ad ejus leges? l. 1. n. 157. An ad jejunia in patria praecipia? l. 3. n. 1050. An absentis possit dari absolutio pro peccatis. l. 6. n. 429. Absens an possit absolvi a censuris. l. 7. n. 117.

Absolutio, et Absolvere. An et quando absolvi possint concubinari? l. 3. *ex n.* 435. An possint absolvi qui sunt in proxima occasione peccandi causa exercendae artis? n. 438. An possit absolvi famula peccans cum domino? l. 3. n. 439. An uxor peccans cum viro? n. 440. An potens restituere, si differat? l. 3. n. 680 et 682. Et an Confessarius debeat monere eum de restitutione, si monitio non est profutura? *ib.* v. *Quaer. 2.* Quot peccata committit Confessarius absolvens plures successive in mortali? l. 5. n. 50. *Quaest. 6.* De forma Absolutionis peccatorum. l. 6. n. 428. Et quae verba in ea sint necessaria. *ex n.* 430. Quae praesentia poenitentis requiratur, ut possit absolvi. n. 429. Abso-

omnino cessare periculum legendi absque dispensatione; tantum minus damnamur, si donaret absolute librum habenti licentiam, ubi conditione ut reddat ipsi donanti, si deinde licentiam obtinebit. Excusatur etiam a censura, qui librum retinet per breve tempus, v. gr. uno vel altero die, ut docent communiter DD. Layman num. 7. Bonac. num. 15. Castrop. num. 10. Holzm. num. 77. cum Sanch. Sayr. etc. Idque admittunt alii, Castrop. l. c. et Viva quaest. 5. a. 1. num. 9. (quoad eximendum retinentem a censura), etiamsi ipse illo brevi tempore intenderit perpetuo librum retinere; quia (ut aiunt) deficit tunc materia gravis circa actionem externam. Praeterea, alii plures: Sanch. Dec. l. 2. c. 10. num. 55. Layman c. 15. num. 7. cum Suar. ac Graff. et Pignat. ac Sylv. apud Croix lib. 7. num. 351. eum excusant, etiamsi dic retineret, expectans tamen tempus opportunum, ut librum Superiori, vel habenti licentiam tradat.

INDEX ALPHABETICUS

EXHIBENS RES QUASCUMQUE NOTABILES NOVEN TOMIS
CONTENTAS.

A

ABBAS, et Abbatisa. An Abbatisa possit irritare vota Monialium? l. 3. n. 233. Quid si vota sint facta cum suo consensu? l. 4. n. 54. l. 3. n. 239. An Abbatisa possit libere administrare bona monasterii? l. 4. n. 36. An instituere Beneficia, et ea auferre? An possit praecipere, et obligare in conscientia Moniales? l. 4. n. 52. An dispensare in Regulis? n. 53. An in votis Novitiarum? n. 55. An in jejuniis, et officio Divino, etc. n. 61. De Electione Abbatisae. n. 50. An Abbas habens jurisdictionem quasi Episcopalem possit absolvere suos subditos saeculares a Papalibus occultis. l. 6. n. 593. v. *Eandem*. An conferre Tonsuram iisdem, aut alienis. n. 763. An Novitiis. n. 764. An Religiosis non subditis. n. 766. Pnae Ordinantium, et Ordinatorum. *ib.* Cum Abbatisa an liceat colloqui sine licentia. l. 7. n. 238.

Ablutio. An omittere vinum in secunda ablutione vacet culpa. l. 6. n. 408. An possit dari viaticum una cum ablutione. n. 288.

Abominatio an aliquando sit licita? l. 2. n. 20.

Abortus. An liceat Matri sumere medicinam ad fetum inanimatum expellendum? l. 3. n. 394. An cum periculo abortus fetus animati? *ib.* v. *Quaer. II.* Quibus poenis subjiciantur procurantes abortum? n. 395. An praegnantes sibi procurantes abortum incurrant excommunicationem? *ib.* v. *Quaer. V.* An incurrant poenam abortus in dubio de animatione fetus? n. 396. Quis possit has poenas relaxare? n. 397. Procurantes abortum fetus animati possunt absolvi ab Episcopis. l. 7. n. 213. *ad IV.* Et etiam a Mendicantibus. n. 99. In dubio abortus an quis debeat censi irregularis. l. 7. n. 347. *Dub. 4.* Abortivi an baptizandi. l. 6. n. 124.

Absentia, et Absens. Absentia permissa Episcopis a suis Ecclesiis. l. 4. n. 122. Absentia permissa Parochis. *ex n.* 123. Donatio absentis facto quando obliget? l. 3. n. 728. An absentes a Patria teneantur ad ejus leges? l. 1. n. 157. An ad jejunia in patria praecipia? l. 3. n. 1050. An absentis possit dari absolutio pro peccatis. l. 6. n. 429. Absens an possit absolvi a censuris. l. 7. n. 117.

Absolutio, et Absolvere. An et quando absolvi possint concubinari? l. 3. *ex n.* 435. An possint absolvi qui sunt in proxima occasione peccandi causa exercendae artis? n. 438. An possit absolvi famula peccans cum domino? l. 3. n. 439. An uxor peccans cum viro? n. 440. An potens restituere, si differat? l. 3. n. 680 et 682. Et an Confessarius debeat monere eum de restitutione, si monitio non est profutura? *ib.* v. *Quaer. 2.* Quot peccata committit Confessarius absolvens plures successive in mortali? l. 5. n. 50. *Quaest. 6.* De forma Absolutionis peccatorum. l. 6. n. 428. Et quae verba in ea sint necessaria. *ex n.* 430. Quae praesentia poenitentis requiratur, ut possit absolvi. n. 429. Abso-

lutio sub conditione. *n.* 431. et 432. An possint absolvi qui sunt in occasione, *ex n.* 452. ad 457. et 463. Et in *Praxi Confess. ex n.* 63. An absolventi consuetudinarii et recidivi? *n.* 459. An cum signis extraordinariis *n.* 460. et 463. *acin Praxi ex n.* 67. De dispositione penitentis, ut possit absolvi. *n.* 461. An penitenti disposito possit absolutio differri. *n.* 462. An expediat. *n.* 463. An absolventi recidivi ex occasione intrinseca. *ib. v. Ut autem*, et in *Praxi Confess. n.* 68. et 69. An Ordinandus habituatus? *l. 6. n.* 63. De abseptione moribundi. *l. 6. n.* 480. ad 483. Quis possit absolvere in articulo mortis. Vide *Moribundus*. Absolutio complicitis in peccato turpi? *ex n.* 553. An Confessarius teneatur absolvere adhaerentem opinioni probabili. *n.* 604. An liceat absolvere cum jurisdictione dubia. *n.* 571. An cum probabili *ib.* Absolutio a censuris quomodo danda. *l. 7. ex n.* 116. De absolutis in Jubilæo. *n.* 118. Absolutio censura metu extorta. *n.* 119. An valeat si letur sub conditione. *n.* 123. An ad reincidentiam. *n.* 124. Et an tunc requiratur nova culpa. *n.* 125. An si detur extra Confessionem. *n.* 126. Si non satisfacta parte. *n.* 127. et 128. An requiratur ut reus praestet juramentum? *n.* 129. Ut petat absolutioem? *n.* 130. Quid si falsum exponat. *n.* 132. An excommunicatus, bona fide se confitens, absolvatur a culpis priusquam absolvatur a censuris. *l. 7. n.* 159. Vide *Penitentia, Censura, Irregularitas*.

Abstemiis an sit irregularis. *l. 7. n.* 409. An possit uti sola aqua in purificatione. *l. 6. n.* 408.

Abstinencia. De abstinentia a carnibus, vide *Carnes*. A lacticiis, vide *Lacticia*.

Acceptare, et *Acceptatio*. An obliget lex non acceptata. *lib. 1. n.* 136. Quid si major pars populi legem non observet. *n.* 137. et 139. *vers. Liniunt* 3. Quanto tempore praescribantur leges. *n.* 137. *vers. 3.* Si deinceps legem non acceptant. *n.* 138. An lex pendeat ab acceptatione? Quid circa leges Pontificias? et quid circa civiles. *ib.* Si lex sit ardua, vel abrogata. *n.* 139. Si populus supplicet Principem ut legem revocet. *ib. v. Quer.* An donatio obliget ante acceptationem? *l. 3. n.* 725. Quid si donatio sit facta ad pias causas? *n.* 726. Quid si firmata sit juramento. *n.* 727. An possit acceptari donatio post mortem donantis? *n.* 729. An mortuo donatario ante acceptationem, possit haeres donationem acceptare? *n.* 731.

Accessio. Acquiritur dominium accessione. *l. 3. n.* 497.

Accessus ad Moniales sine collocaione. *l. 7. n.* 233.

Accipere. Non licet puellae accipere munera ab amasio. *l. 2. n.* 76. An liceat alicui accipere donum a debitis gravato? *l. 3. n.* 722.

Accusare, et *Accusator*. Quae servanda sint ab accusatore. *lib. 4. n.* 234. et 235. Qui teneantur accusare? *l. 4. n.* 236. Qui prohibeantur accusare? *n.* 238. Quando liceat accusare sine praevia monitione? *n.* 240. et 241. Accusans injuste de sollicitatione incurrit casum Papalem, sed sine censura. *l. 6. n.* 693. *vers. An autem, in fin.* Accusator in causa sanguinis fit irregularis. *l. 7. n.* 468. ad *n.* 3. Quid de Clericis accusantibus. *ib. et n.* 467.

Acedia, quid sit. *l. 5. n.* 84.

Actio. Actiones non praescribuntur nisi per 30 annos. *l. 3. n.* 507. Actiones Clericis vetitae. *l. 4. n.* 191.

Actus Humani. *lib. 5.* Quid sit actus humanus et quotuplex, *n.* 1. et seq. Quid actus *Elicitus* et *Imperatus*, *n.* IV. Quid sit voluntarium, et quotuplex, *n.* VI. ad XI. Quid involuntarium, et quotuplex,

n. XII. et seq. De violentia, *n.* XV. Quid sit Metus, *n.* XX. An Concupiscentia tollat, aut augeat voluntarium, *n.* XXIII. ad XXV. Ignorantia quid sit, quomodo dividatur, et quid faciat circa voluntarium *a. n.* XXVI. ad XXIX. De libertate Actuum. *n.* XXX. et seq. In quo consistat malitia, vel bonitas moralis, *n.* XXXIV. et seq. Quae sint principia moralitatis, *n.* XXXVI. An detur actus indifferens, *n.* XLI.

Actus. Actus fidei, et spei, quo tempore eliciendi? *l. 2. n.* 6. Quo actus charitatis? *l. 2. n.* 8. Quomodo actus interni peccatorum moraliter interrumpantur? *l. 5. n.* 37. et 38. Quid si voluntas permaneat in effectus? *n.* 40. Quomodo actus externi interrumpantur? *n.* 41. Uno actu, vel diversis actibus simul, potest satisfieri duplici praeepto. *l. 1. n.* 166. An committat plura peccata, qui uno actu violat plura praeepta? *l. 1. n.* 167. An praetati possint praecipere actus internos? *l. 1. n.* 100. Uno actu fiunt plura peccata ex diversitate objectorum totalium. *lib. 5. n.* 45. Actus fidei et spei an requiratur ad contributionem. *l. 6. n.* 439. Actus conjugalis an impediatur Communionem. Vide *Debitum Conjugale*. An ad incurrendam censuram actus debeat esse externus. *l. 7. n.* 34. An consummatus. *n.* 36.

Additio in Missa. *l. 6. n.* 411. Quando liceat addere Collectas. *ib.* In expositione SS. Sacramenti additur ejus Oratio. *ibid. vers. Probabiliter*.

Adjuratio, quid sit, et quando licita? *l. 3. post n.* 193. Vide *append. de Adjurat. in fin. ex n.* 1. usque ad IV. De *Adjuracione Daemonum*: vide *ib. n.* V.

Administrator, et *Administrare*. Administratores publici quando sint irregulares. *lib. 7. n.* 456. ad IV. (Vide etiam *l. 3. n.* 838. *v. Valde refert.*) Vide *Ministrare*.

Adolescens. Adolescentes etiam robusti excusantur a jejuniis ante 21 annum. *l. 3. n.* 1035. Quid si quis eo die annum 21. compleat? *ib.*

Advena, vide *Peregrinus*.

Advertentia. De advertentia requisita ad legem. *l. 1. n.* 7. De advertentia requisita ad peccatum, *l. 5. n.* 3. An advertentia virtualis sufficiat ad peccatum mortale? *n.* 4. Ad culpabilem distractionem in Officio Divino requiritur advertentia ad illam *lib. 4. n.* 176. *v. Dicitur est*.

Adulter, *Adultera*, et *Adulterium*. Ad quid teneatur adulteri. *lib. 3. n.* 651. Ad quid adultera. *n.* 652. An ipsa teneatur se proderere. *n.* 653. An filius spurcius teneatur credere matri. *n.* 654. Ad quid amplius teneatur adulter. *n.* 655. An adulteri exponentes prolem Hospitalibus teneantur ad restitutionem? *l. 3. n.* 656. Adultera an possit negare suum crimen occultum? *l. 3. n.* 162. An sit Adulterium copula sodomitica inter conjuges? *n.* 446. Ad adulter occidens virum adultera ad tuendam suam vitam, incurrat irregularitatem? *l. 3. n.* 398. *v. In ordine*. An uxor adulterans possit expelli a viro. *l. 6. n.* 939. *v. Dub. 3.* De divortio ob adulterium. *ex n.* 960. ad 969. Adulteri crimen ad dirimendum Matrimonium. *6. ex n.* 1035. ad 1042. Adultera taciturnitas an sufficiat pro consensu ad invalidandum Matrimonium. *n.* 1038. Adulterium cum Matrimonio attentato vivente conjuge. *n.* 1042. Si adulter occidat Maritum ob defensionem. (*Remissive l. 3. n.* 398. *v. In ordine.*) Vir cognoscens uxorem adulteram fit irregularis. *l. 7. n.* 441. ad 443.

Advocatus quibus requisitis indigeat. *lib. 4. n.* 218. Quibus illicitum sit Officium Advocati exercere? *l. 4. n.* 219. Quos pauperes Advocata-

tus tenetur patrocinari gratis? *n.* 221. An possit tueri causas minus probabiles? *n.* 222. An possit convenire de pretio, et de quota litis? *n.* 224. Quando advocatus teneatur ad restitutionem damni? *l.* 4. *n.* 223. Quando peccet Advocatus? *n.* 226. Advocati, et Procuratores post biennium Neapoli non possunt petere salarium. *l.* 3. *n.* 516. Quando Advocati excusentur à jejunio? *l.* 3. *n.* 1049. *v.* 6. *Excusantur.*

Edificatio. Quando acquiritur dominium ædificatione? *l.* 3. *n.* 500. *Ægrotans* Capellanus. *l.* 6. *n.* 333. *Ægrotans* coram quo Parochus nubere debeat *n.* 1091.

Ægrotus, vide Infirmus.

Æquivocatio, vide Amphibologia.

Ætas puerorum ad præceptorum obligationem. *l.* 2. *n.* 155. *v.* *Queritur* *Ætas* quoad Ordinationem. *l.* 6. *n.* 783. *ad n.* XI. et *n.* 799. *Pœna* in Ordinatos ante ætatem. *d.* *n.* 799. *Notand.* 2. Si ex ignorantia crassa. *ib. v.* *Sed hic.* Qui ætate completa. *ib. Dub.* 2. Sacerdos ante ætatem ordinatus an fiat irregularis. *Dub.* 3. *Ætas* quomodo computanda. *n.* 800. An Episcopus possit dispensare in ætate. *ib. v.* *Certum.* *Ætas* requisita ad Matrimonium. *n.* 1065 et 1066. Irregularitas ex defectu ætatis (*Remissive ad l.* 6. *n.* 783. *infra n.* XI. et *n.* 799.)

Affinitas, quomodo contrahatur. *Lib.* 6. *n.* 1068. An contrahatur inter Vitricum, et Uxorem, quæ fuit Privigni. *n.* 1069. Quid si quis post dispensationem executam rursus cognoscit sororem sponsæ. *n.* 1069. et *vide etiam n.* 1140. De impedimento affinitatis. *ex n.* 1068. De impedimento non petendi ob affinitatem. *ex n.* 1070. *ad n.* 1077. Ad contrahendam affinitatem requiritur, ut copula ex utraque parte consummatur. *n.* 1075. *Pœna* scienter contrahentium cum impedimento affinitatis. *n.* 1077. Qui possit in hoc impedimento dispensare. *n.* 1076. *Quær.* IV.

Aggressor, vide Occisor.

Agitationes taurorum. Vide *l.* 4. *n.* 365.

Agnos Dei pingentes, vel inaurantes excommunicantur. *l.* 7. *n.* 209. *ad 22.*

Alex. Ludus alearum quomodo vetitus sit laicis. *l.* 3. *ex n.* 883. Quomodo Clericis? *n.* 895. Et religiosis? *n.* 901. Et Episcopis? *n.* 902. Quid si Clerici et Religiosi tali ludo tantum assistant? *n.* 903.

Alienatio honorum Ecclesiasticorum. *l.* 4. *post. n.* 187. *vide tit.* de Alienatione honorum Eccles.

Alienigenæ an ligentur censuris generaliter latis. *l.* 7. *n.* 27. *Vide Peregrinus.*

Alimenta. Parentes tenentur filiis præstare alimenta. *l.* 3. *n.* 336. Etiam spuris. *n.* 951. Fratres tenentur dare alimenta fratribus, et sororibus. *l.* 3. *n.* 340. Sanctio Neapolitana circa alimenta filiorum. *n.* 338. An uxor et filii possint alimenta accipere a debitis gravato? *l.* 3. *n.* 665.

Alluvio. Quomodo acquiratur dominium alluvione? *l.* 3. *n.* 495.

Altare. An liceat celebrare extra altare ob metum mortis. *l.* 6. *n.* 289. Mutatio altaris. *n.* 329. Altaris execratio. *n.* 369. Si ab altari amoveatur Ara, Sigillum, aut sepulchrum. *d. n.* 369. Si sub altari sit humatum cadaver. *Ibid. v. Hic.* Altare debet esse consecratum. *n.* 373. Si liceat sumere paramenta ex altari. *n.* 424. *v.* 5. *Inferiores.* Altare portatile. *ib. v.* 6. *Altare.* Altare privilegiatum. *n.* 339.

Amasius. An liceat puellæ accipere munera ab Amasio? *l.* 2. *n.* 76.

Ambitio. Quid sit Ambitio. *l.* 5. *n.* 66. *v.* 2.

Amens an sit sub lege humana, et an ei possint ministrari carnes? *lib.* 1. *n.* 153. *v.* *Pro majori.* An possit confirmari? *l.* 6. *n.* 180. An communicare. *n.* 246. et 302. An semifatui, muti, et obsessi. *n.* 303. An suscipere Extremam-Uncionem. *n.* 732. An conjugamenti teneatur aut possit alter reddere? *n.* 948. Amentes bene baptizantur, confirmantur, et valide ordinantur. *n.* 80. Amentes et ebrii qui ante habuerunt intentionem. *n.* 81. *v.* *Utrum.* Amentes sunt irregulares. *l.* 7. *n.* 398.

Amicus. An liceat cedere tabulam Amico in naufragio. *l.* 3. *n.* 366.

Amisio, et Amittere. An Amisio magni lucri permittat laborare in festis. *l.* 3. *n.* 301. An excuset ab audienda Missa. *n.* 332. Quibus modis amittantur Beneficia? *l.* 4. *n.* 133.

Amor inchoatus an requiratur in Attritione? *l.* 6. *n.* 440. et 442.

Amphibologia tripliciter potest esse. *l.* 3. *n.* 151. Licita est cum causa, et etiam cum ea jurare. *ib. v.* *His positis.* *Vide Restrictio mentalis.*

Animalia. An liceat animalia occidere in diæ festo? *l.* 3. *n.* 298. An liceat Clericis et Religiosis emere animalia, ut vendant saginata in pascuis suis? *l.* 3. *n.* 834. An saginanda ex pascuis alienis? *n.* 835. De Societate animalium, *n.* 909. Quorum animalium carnes vententur in jejuniis. *n.* 1011.

Animæ defectus in irregularitate. *l.* 7. *ex n.* 397. Animæ dispositiones ad Communionem. *Vide Summarium ex n.* 255.

Animus. Quid si leviter lædas alterum animo graviter nocendi? *l.* 3. *n.* 551. Quid si quis contrahat sine animo contrahendi? *n.* 709. Quid si sine animo se obligandi? *n.* 710. Recipiens Beneficium sine animo clericandi; sive cum animo ducendi uxorem. *l.* 4. *n.* 113. Recipiens Beneficium curatum cum animo dubio, vel conditionato suscipiendi Sacerdotium. *n.* 114.

Anniversaria, si habent adjunctas preces, etc. *l.* 6. *n.* 331. *v.* *Dub.* 3. Dicitur potest etiam in die duplici majori. *n.* 421. An possint anticipari, vel postponi? *ibid.*

Antichryseos, contractus dictus, à godere. *l.* 3. *n.* 776.

Antidoralis obligatio an possit deduci in pactum? *l.* 3. *n.* 53.

Antependium altaris. *l.* 6. *n.* 395.

Antiphona in Officio, sufficit eam audire. *l.* 4. *n.* 162. *v.* *Communis.*

Apostasia, et *Apostata.* Apostasia a fide. *lib.* 2. *n.* 17. Quæ possint acquirere Religiosi Apostatæ? *l.* 4. *n.* 80. Ad quid teneatur Prælati erga Apostatas? *l.* 4. *n.* 82. An Apostatæ teneantur recitare Officium? *n.* 141.

Appellatio an et quando sit licita? *l.* 4. *n.* 285.

Applicatio Missæ. An liceat applicare fructum specialissimum. *lib.* 6. *n.* 318. De obligatione Beneficiatorum, Capellanorum, Monialium, et Confraternitatum applicandi Missas. *n.* 323. *ad 325.* De obligatione Parochorum *cod. n.* 324. *v.* *Qu.* II. Quid de Missa conventuali. *n.* 326. An Beneficiati possint aliquoties applicare pro Amicis, aut Propinquis: vel abstinere à celebrando ob reverentiam. *n.* 332. Si Capellanus sit infirmus. *n.* 333. Religiosus illicite, sed valide applicat Missam contra voluntatem sui Prælati. *n.* 334. Quando debeat fieri applicatio. *n.* 335. An valeat applicatio habitualis. *n.* 335. *qu.* I. An applicatio in confuso. *ibid. qu.* II. An applicatio conditionata. *n.* 337. *vers.* *Dist.* Quid in Missa Defunctorum, *n.* 338. De altari Privilegiato. *n.* 339.

Approcatio, ad excipiendas Confessiones. Vide *Summarium ex n. 542.* ad 556.

Aqua quoad Baptismum, vide *Baptismus*. *Aqua* quoad consecrationem vini. *l. 6. n. 208.* ad 210.

Arbor consanguinitatis. *l. 6. n. 1030.*

Arclus, vide *Fœmina*.

Argentarii quando peccent? *l. 4. n. 292. v. 3.* An excusentur a jejuniis. *l. 3. n. 1041. v. Alii.*

Aromata dentibus contrita non frangunt jejunium. *l. 6. n. 280. Dub. 3.*

Arrha. An data Arrha, liceat resilire ab emptione? *l. 3. n. 794. v. Quæritur hic.*

Ars. An quæ causa artis exercendæ est in occasione peccati, possit absolvi? *l. 3. n. 438.* et *l. 5. n. 63. ac l. 6. n. 452.* *Ars Notoria*. *l. 3. n. 14.* *Artes prohibita Clericis*. *l. 4. n. 189.* Quæ sit *Ars laboriosa* excusans à jejuniis? *l. 3. n. 1041.*

Articulus. Quot peccata committat qui negat plures Articulos fidei? *l. 5. n. 50.* Obligatio elicendi Actus Fidei, Spei et Charitatis. *l. 2. n. 5.* et 23. *Articulus mortis*, vide *Periculum*.

Artifex. Artifices divites non excusantur à jejuniis. *l. 3. n. 1042.* Nec qui possunt jejunare sine gravi incommodo. *n. 1043.* An excusentur Artifices in diebus quibus non laborant? *n. 1044.* An qui assumunt laborem in fraudem jejunii? *n. 1045.*

Auspicium quid sit? *l. 3. n. 6. v. Divinatio.*

Aspectus. De aspectu turpi proprii corporis. *l. 3. n. 419.* De aspectu turpi corporis alieni, et brutorum. *n. 420.* et 421. An turpis aspectus induat speciem objecti visi? *ib.* An liceat aspicere faciem mulieris pulchræ. *n. 422.* An sit mortale aspicere pectus, et crura mulieris? *n. 424.* An mortale aspicere picturas obscenas? *n. 424.* An aspectus lascivi habitus in Ecclesia, sint sacrilegia. *n. 461.*

Assassinium, et *Assassinus*. De pœnis pro mandantibus homicidium per assassinum. *l. 3. n. 363.* An eas incurrant ipsi Assassini? *n. 364.*

Assuratio quid sit? *l. 3. n. 911.* De Assuratore in *Tribus Contractibus*. *n. 908.*

Assistens Missæ quam audit excommunicatus. *l. 7. n. 176.*

Assistentia in Choro, vide *Chorus*. *Assistentia* Parochi an requiratur in revalidando Matrimonio nullo ob impedimentum occultum? *l. 6. n. 1110.*

Associantes homicidam fiunt irregulares. *l. 7. n. 374. ad n. 4.*

Astrologia, quæ Naturalis licita? et quæ judiciaria illicita? *l. 3. n. 10.*

Attentare, et *Attentatio*. Qui attentat se occidere non fit irregularis. *l. 7. n. 419.* Qui attentat duo Matrimonia inire fit irregularis. *n. 444.* Etiam si ambo nulla. *n. 445.* Vide *Bigamia*. *Attentatio* Matrimonii cum adulterio, vivente Coniuge. *l. 6. n. 1042.*

Attentio. An in audienda Missa requiratur *Attentio* interna? *l. 3. n. 313.* De *Attentione* externa requisita in recitando Officio. *l. 4. n. 176. v. Circa.* De *attentione* interna circa Officium, et an hæc sit de essentia? *ib. v. Attentio.* Regula ad scrupulos abiciendos in recitatione Officii. *n. 177. v. Cæterum.* An Beneficiarius teneatur ad restitutionem, si recitet sine *Attentione* interna? *l. 3. n. 669.* et *l. 4. n. 177. v. His tamen.* *Attentio* requisita in Ministro Sacramentorum. *l. 6. n. 14.*

Attritio. Cum *Attritione* cogita non licet ministrare. *l. 6. n. 30.*

v. 2. *Attritio* sine Amore prædominante an sufficiat in Confessione? *n. 440.* et 441. Ex metu poenarum. *n. 443.*

Avaritia, quid sit? *l. 5. n. 68.* Et quæ ejus filia? *n. 69.*

Auctoritas. An auctoritate propria liceat facere divorcium. *l. 6. n. 968.* Quid si fiat ob sævitiam alterius? *n. 971.*

Audire, et *Auditor*. Quomodo peccet aualeus detractionem, et ad quid teneatur? *l. 3. n. 979.* Quid si sit superior? *n. 980.* Quid si privatus? *n. 981.* An fama sit restituenda etiam apud Auditores mediatos? *n. 991. v. Quæritur.* An satisfaciatur recitans Officium, si se non audiat. *l. 4. n. 163.* *Audire* Missam? *l. 3. ex n. 308.*

Augurum quid sit? *l. 3. n. 5. v. Per tacitam.*

Auriculæ si alicui desint, an sit ille irregularis. *l. 7. n. 410. in fin.*

Auriga. An liceat aurigis vehere meretricem? *l. 2. n. 75. v. An autem.*

Aurora. Non licet celebrare ante Auroram. *l. 6. n. 340.* Quando incipit? et quomodo computanda Aurora. *n. 341.* Quid de Regularibus? *n. 342.* Quid in nocte Nativitatis Domini? *n. 343. v. Quæres.*

Auspicium quid sit? *l. 3. n. 6. v. Per tacitam.*

Avus an possit irritare vota. *l. 3. n. 229.*

B

BACULO an liceat uti in Missa. *l. 6. n. 402. v. Dicitur.*

Balbutiens an satisfaciatur recitationi Officii? *l. 4. n. 165.* An sit irregularis. *l. 7. n. 406.*

Bannitus, vide *Proscriptus*.

Baptismus, et *Baptizare*. Quid et quotuplex sit Baptismus. *Lib. 6. n. 95 ad 101.* De Materia Baptismi. *n. 102. ad 107.* De forma Baptismi. *n. 108. ad 112.* De Ministro Baptismi. *n. 113. ad 118.* An duo possint simul unum baptizare. *n. 119. et 120.* De subjecto Baptismi. *n. 121. ad 139.* De Ceremoniis Baptismi. *n. 140. ad 145.* De Patrimis in Baptismo. *n. 156. ad 160.* Effectus Baptismi. *n. 138.* Per Baptismum iteratum incurritur irregularitas. *Lib. 7. n. 356.*

Barbitonsor. Barbitonsores an possint tondere in die festo? *l. 3. n. 390.* An excusentur a jejuniis? *l. 3. n. 1041.* Barbitonsoribus quæ interrogationes faciendæ, signanter iis qui caput ornant mulieribus. *Prax. Confess. n. 62.*

Bellum. Quando et cui liceat Bellum inferre. *Lib. 3. n. 402. et 403.* An cum opinione probabili. *n. 404.* Ad quid teneantur Principes. *n. 405.* An possint vocare in auxilium Hæreticos et Infideles. *n. 406.* An servi capti in Bello possint fugere. *l. 3. n. 410. v. 4. Capti.* Belli Duces ad quid tenentur? *l. 3. n. 407.* Præliantes in bello quando incurrant irregularitatem. *l. 7. n. 459.* An incurrant hortantes ad occidendum in bello? *n. 460.*

Benedicere, et *Benedictio*. *Benedictio* vestium. *l. 6. n. 378.* An Episcopus possit hanc facultatem delegare. *ead. num. v. Dub. 4.* *Benedictio* Pyxidis. *ex n. 383.* *Benedicens* Ecclesias, vestes etc. in mortali. *l. 6. n. 40.* *Benedictio* Nuptiarum prohibetur tempore Feriarum. *n. 983.* An liceat consummare Matrimonium ante *Benedictionem*. *n. 984. Dub. 2.* An in Confirmatione requiratur ultima *Benedictio* Episcopi. *lib. 6. n. 188. in fin.*

Benedictus XIV. Quid sentit de intentione in Sacramentis. *l. 6. n. 23. v. Secunda.* et *v. Idque.* De conditione in Sacramentis ministrandis. *n. 27.* Plures ejus Bullæ, vide *v. Bulla.*

Beneficiarius. Quinam Beneficarii teneantur ad residentiam. *Lib. 4. n. 119. et 120.* An curati teneantur ad eam jure Divino. *n. 121.* De residentia Episcoporum. *n. 122.* ac Parochorum. *n. 123. et seq.* Vide *Verb. Residentia.* An Beneficiarius teneatur dare fructus superfluos? *lib. 3. n. 491. v. Quær. VI.* An dare solis pauperibus. *ib. Qu. I. r. 373.* Et qui veniant nomine pauperum? *ib. Qu. II.* An debeant præferre pauperes loci? *Qu. ib. III.* An possit reservare superflua in usus pios? *ib. Qu. IV.* An habens propria possit vivere ex Beneficio? *ib. Qu. V.* An Beneficiarius sit dominus fructuum Beneficii? *l. 3. n. 491.* An expendens superfluos in usus vanos teneatur ad restitutionem. *n. 492. et l. 4. n. 183.* Quid de accipiente superflua per donum à Beneficiario? *l. 3. n. 492. Qu. VIII.* Quando Beneficiarius teneatur ad restitutionem ob omissionem Officii? *l. 3. ex n. 663. usque ad 675.* An ob id privetur etiam Beneficio? *n. 671.* An Beneficiarius ordinatus per metum teneatur recitare Officium? *l. 4. n. 144.* Sacerdos Beneficarius omittens Officium quot peccata committat? *n. 145.* An peccet graviter Beneficiarius omittens Officium si velit fructus restituere. *ib. Qu. II.* An impotens recitare solus, teneatur conducere Socium? *n. 158. v. An autem.*

Beneficiatus, si celebret alibi quam in ecclesia, altari, die, vel hora præscripta. *l. 6. n. 329.* De obligatione celebrandi Missas præscriptas, et per seipsum. *n. 330.* Si deficient reditus. *331. Dub. 2.* An obstructus quotidie celebrare, possit aliquoties pro conjunctis, vel omittere ob reverentiam. *n. 332.* Si sit infirmus. *n. 333.* Beneficiatus an possit mederi cum incisione, et adustione? *l. 7. n. 385.*

Beneficium. Quid et quotplex sit Beneficium? *Lib. IV. Cap. II.* Quomodo acquirantur et conferantur Beneficia? *ib. Art. II.* Quæ intentio, et qualitates requirantur ad Beneficium acquirendum? *Art. III.* An liceat habere plura Beneficia? *ib. Art. IV.* Quibus modis Beneficia amittantur? *Art. V.* Quæ sint Beneficia *Simplicia,* et quæ *Duplicia?* et quæ *Duplicia Compatibilia,* et quæ *Incompatibilia.* *l. 4. n. 116.* Quantum temporis requiratur ad Beneficia præscribenda? *l. 3. n. 507. v. Si quis.* Ad quid teneatur impediens ne Beneficium conferatur Digno? *l. 4. n. 109.* An sit Simonia inservire Episcopo ob Beneficium? *l. 3. n. 62.* An dare pecuniam Mediatori ad obtinendum Beneficium. *n. 64. et 65.* Quæ sint poenæ ob Simoniacam acceptionem Beneficiorum? *l. 3. n. 112. v. Qu. I. usque ad Qu. IV.* De simonia circa Beneficia. *v. Simonia.* Ordinatio titulo Beneficii. *l. 6. n. 770. n. III. et v. VI.* Item *ex n. 773. ad 777. ac 815.* Taxa circa sufficientiam Beneficii. *d. n. 815. Not. 1. et 2.* An nomine Beneficii veniant stipendia Missarum. *ib. Not. 3.* Ad Beneficium futurum. *n. 816.* Excommunicati an sint inhabiles ad Beneficia. *l. 7. ex n. 179. ad 183.* An priventur fructibus. *n. 183.* Quid si quis ignoret se esse excommunicatum? *n. 182.* Pauper suspensus à Beneficio an possit fructus retinere? *n. 316. Dub. 1.* An suspensus à Beneficio sit etiam ab aliis in aliena Diocesi. *ib. Dub. 2.* Si conferatur Beneficium irregulari. *n. 342. ad III. et n. 343.* Si capitale Beneficii maneat otiosum. *l. 6. n. 324. v. Hic autem.* An Episcopus possit dispensare cum illegitimo ad Beneficium simplex. *l. 7. n. 428.* An ad Canonicatum. *n. 429.*

Bestialitas. Quid sit peccatum Bestialitatis? *l. 3. n. 474.* An sit explicandum, si bestia fuerit mas vel femina? *ib. v. Sed dubitatur.* An Clerici exercentes Bestialitatem incurrant poenas sodomitarum? *l. 3. n. 473.* Si ob bestialitatem Conjugis liceat alteri facere divortium. *l. 6. n. 962.*

Bibliopola quando peccet? *l. 4. n. 292. v. 2.*
Bigamia inducit irregularitatem. *l. 7. ex n. 435. ad 453.* Quæ sit *Vera.* *n. 436.* Quæ *Interpretativa.* *n. 437. ad 447.* Quæ *Similitudinaria.* *n. 448.* An hanc incurrant Clerici? *n. 449.* An Papa possit dispensare? *n. 450.* An Episcopi? *n. 451.* An saltem ad Ordines Minores, et Beneficium simplex? et an saltem in Similitudinaria? *n. 452.* An Prelati Regulares? *453.*

Biscottus. An liceat in jejuniis edere Biscottos ovis confectos? *l. 3. n. 1009. v. Dub. 4.*

Blesus an sit irregularis. *l. 7. n. 406.*

Blasphemia, et **Blasphemare** Quid sit? *lib. 3. tract. 2. Cap. 1. n. 121.* Quotupliciter blasphematur contra Deum? *n. 122.* Blasphemie hæreticales. *n. 122.* Obligatio denunciandi. *n. 123.* An sit Blasphemia dicere: *Velit nolit Deus. A dispetto di Dio: Dæmonem sanctum, etc. Near Di. Santo Diana?* An *sangue di Dio?* *n. 124.* An *Per vitam Dei?* *Renego Deum si te non percussero: Hoc est verum sicut Deus; Sic erat a fato destinatum: Potta di Christo: Fuori di Dio: Se l'ho fatto?* *d. n. 124. O Mors Dei, Vulnera Christi?* *n. 128.* (Vide etiam in *Instructione pro Confessariis ad 2. Præc. in fin.*) An sint blasphemia signa contra Deum, si verba non adsint? *v. g. Spuere in Cælum, infrendere dentibus etc. n. 125.* De Blasphemo consuetudinario. *n. 127.* An sit Blasphemia maledicere creaturis? *n. 129.* An maledicere *Toti Mundo; ib. v. Sed hic.* Maledicere diabolo? *ib. Maledicere Mortuis et Fidei?* *n. 130.* Imprecari Dæmonem? *n. 131.* An differant specie blasphemie contra Deum, et Sanctos? *n. 132.* Quot peccata committat blasphemans 12 Apostolos? *l. 5. n. 47.* Si quis blasphemet Sanctos, dicendo: *Se l'ho fatto.* *Præc. Confess. n. 28.* Si quis blasphemet *Mortuos.* *n. 29.* Vide *Maledictio.* Epistola responsiva adversus Epistolam Apologeticam scriptam in propugnationem Dissertationis, quæ super abusu Mortuis maledicendi prodit. *l. 3.*

Blasphemus. Blasphemi quando sint denunciandi? *l. 4. n. 252.*

Bona Ecclesiastica. Quæ dicantur Bona Ecclesiastica. *l. 4. n. 187. v. Not. III.* De alienatione Bonorum Ecclesiasticorum. Vide *ib. dict. n. 187.* De Bonis Clericorum. *l. 3. n. 490.* An Bona Patrimonialia, et Parsimonialia, sive Industrialia sint propria Clericorum? *ib.* An Clerici sint Domini Bonorum Ecclesiasticorum? *n. 492.*

Bona fides, vide *Fides.*

Bonum. Bona spiritualia an dimittenda sint aliquando ob Charitatem proximis? *l. 2. n. 26. et 50.* Bona incerta an danda pauperibus? *l. 3. n. 589.* Quid si postea compareat Dominus. *n. 590.* De compositione circa Bona incerta, *ex n. 591.* Cui facienda restitutio, si parva Bona pluribus auferantur? *n. 595.* An Bona certa sint restituenda possessori vel Domino? *n. 596 et 599.* Quotuplicia sint Bona uxorum? *l. 3. n. 489.* Cessio Bonorum quid sit, et quibus neca. *l. 3. n. 699.* Bona inventa an restituenda? *n. 603.* Ad præscribenda Bona mobilia requiruntur tres anni. *l. 3. n. 506.* Ad immobilia 10 anni. *n. 508.* Ad præscribenda Bona Ecclesiæ requiruntur 40 anni. *n. 510.*

Breviarium. Quomodo excuset carentia Breviarii. *l. 4. n. 157.* An Horæ sint recitandæ juxta præscriptum Breviarii Rom. ? *n. 160.* Quid si non habeas Officium proprium? *n. 158. v. Præterea.* Quid si careas Breviario Romano. *ib.*

Bulla. Bulla Bened. XIV. super *Jejunio.* *l. 3. n. 1015.* Bulla ejusdem de *Negotiatione Clericorum.* *l. 3. n. 832.* Bulla Nicolai V. de *Cen-*

sibus. n. 845. Bulla S. Pii. V. n. 846. Et an hæc obliget in conscientia? n. 848. Vel ubi non est recepta? n. 849. Bullæ Cænz Casus. l. 7. c. n. 281. An Episcopi possint absolvere à casibus Bullæ occultis. n. 82. et 83. An impeditos. n. 84. Et hos etiam per alium. n. 90.

Bullæ Innocentii XII. circa stipendium Missarum Beneficiatorum. l. 6. n. 321. v. *Excipitur*. et n. 322. v. *Dub.* 5. 2. Bullæ Innoc. XIII. et Bened. XIII. quod Episcopi possint celebrare in domibus privatis. n. 358. Bulla *Speculatores*. n. 770. tom. 6. Bullæ circa Conceptionem immaculatam B. Mariæ. l. 7. n. 244.

Bullæ Bened XIV. circa intentionem requisitam faciendi Sacramentum. l. 6. n. 23. v. *Idque*. Circa validam Ordinationem infantium. n. 80. Circa Baptismum filiorum Infidelium. n. 126. *ac seq.* Circa Ministrum Confirmationis. n. 170. Circa stipendium Missarum. n. 321. et n. 322. Circa Missam Parochi pro Populo. n. 325. Circa Oratoria privata. n. 359. v. *Dices*. Circa jubileum. n. 536 *et seq.* Circa p. 185. Missam Conventualem. n. 326. Circa Confessarios exquirentes nomen complicitis. n. 491. et 492. In insolventes complicem in peccato turpi. n. 553. In Confessarios sollicitantes. n. 675.

C

CÆREMONIÆ in Sacramentis. l. 6. n. 42. v. 2. Cæremoniæ in Baptismo. *et n.* 140. in Missa, vide v. *Rubricæ*. An peccet graviter omit- tens cæremônias Missæ in notabili parte. n. 400.

Cæsariæ ficta non licet celebrare. l. 6. n. 398.

Calix si execratur. l. 6. n. 370. Si deanretur. *ib.* *Dub.* 2. et *Dub.* 3. De materia Calicis. *ib.* 370. *Dub.* 3. Si cuppa separetur à pede. *ib.* Qui Calices et Patenas possit consecrare. n. 381. Si frangatur Calix, an possit adhiberi ad usus profanos. n. 371. v. *Partes*.

Calx. An liceat in die festo coquere calcem? l. 3. n. 300.

Cambium, et *Campior*. Quid et quotuplex sit Cambium. *Lib.* 3. n. 850. et 851. De Cambio Reali. n. 853. De cambio sicco, et Francofurtensi. n. 854. De Pecunia adulterina. n. 855. De Famulo qui com- mutat pecuniam Domini. n. 856.

Cancellaria. An Regulæ Cancellariæ Romanæ obligent? *lib.* 1. n. 106. v. *An vero*.

Candelæ suntne necessariæ in Missa? et quot. l. 6. n. 394. Quid si celebrandum sit ad dandum Viaticum. *ib.* v. in *Rubricæ*. Si deficient, dum celebratur. *ib.* Si liceat uti candelis ex oleo vel sebo. *d.* n. 394. *Dub.* 1. Celebrare cum una candela. *ib.* *Dub.* 2. Si liceat uti quatuor candelis; et quibus liceat. *ib.* v. *Advertendum*.

Canon. Sacri Canones servandi circa probitatem Ordinandorum l. 6. n. 66. In Canone Missæ si aliquid omitatur. n. 405. Nequit in eo addi nomen alterius sancti. n. 411. v. *Probabiliter*.

Canonicatus, et *Canonicus*. Quid teneantur Canonici restituere, si non assistant Choro, vel non psallant? l. 3. n. 675. Quid si alii Canonici remittant sibi Distributiones? *ib.* *Dub.* 2. An graviter peccent non as- sistendo? *ib.* *Dub.* 1. An lucrentur Distributiones, si assistant, sed non recitent? *ib.* *Dub.* 3. Quid si submisce recitent *ib.* *Dub.* 4. Canonici non residentes amittunt Distributiones, et Præbendam. l. 4. n. 129. Quæ causæ excusent Canonicos ab assistentia Chori. n. 130. An et quæ *infirmi- tates*? *ib.* An excusentur Septuagenarii? *ib.* *Dub.* 1. An Cæci et Surdi? *ib.* *Dub.* 2. Quæ *Necessitas* excuset? *d.* n. 130. v. II. Quid si Canonicus

absit à Choro ob excommunicationem incursum? *ib.* v. *Cum autem*. Quid si Ecclesia sit interdicta, vel polluta? *ib.* v. *Quando*. An Canonic irregulares amittant Distributiones, et Præbendam? *ib.* v. *Quæritur*. An excuset *Utilitas*? l. 4. n. 130. v. III. Quid de Canonico misso ad Limina Apostolorum? *ib.* v. *Item*. Quid de Canonico Penitentiario? l. 4. n. 131. Quid de Canonico Theologo? *ib.* v. *Sic pariter*. Quid de Examinatoribus, et visitoribus? *ib.* v. *Sentunt*. Quid de Canonicis doctentibus? n. 132. Quid de studentibus? *ib.* v. *Idem*. Canonicus debet canere sive psallere in Choro. l. 6. n. 326. v. *In fine*. An Episcopus possit dispensare cum illegitimo ad Canonicatum. *lib.* 7. n. 429.

Cantores, an excusentur à jejuniis. l. 3. n. 1049. v. 4. *Excusantur*.

Capellania, et *Copellanus*. An incurrat pœnas Simonie vendens Capellaniam amovibilem? l. 3. n. 105. Capellanus Episcopi potest dicere Officium juxta ejus ritum. l. 4. n. 161. v. *Juxta*. Capellanus potest celebrare per alium, retento sibi superfluo stipendii. l. 6. n. 321. v. *Excipitur* III. An possit semper celebrare per alium? n. 330. Si deficiente reditu teneatur celebrare. n. 325. Si celebret alibi quam in loco vel hora præscripta. n. 329. Si possit aliquoties celebrare pro conjunctis, vel omittere. n. 332. Si ægrotet. n. 333. v. *Quæritur*. Capel- lanus Monialium an possit Missas dicere Sanctorum, de quibus ipse dicant officium, et tunc uti Missali Ordinis. n. 390. v. *Confessarii*. Capellanus Confraternitatis. n. 324. Si capitale Capellanie maneat otiosum. *ib.* Capellani exercitus nequeunt absolvere Milites degentes in Præsidis. n. 577. *in fine*.

Capitale, vide *Sors*. Capitale Capellanie si maneat otiosum. l. 6. n. 324.

Capitulum. An possit ferre leges. l. 1. n. 104. v. *Capitula*. An possint Canonici Capitulum facere tempore officii? l. 4. n. 131. v. *Sentunt*. Sede vacante, non potest concedere Dimissorias nec post annum in nostro Regno. l. 6. n. 788. An possit dare licentiam alieno Episcopo exercendi Pontificalia, et ordinandi? *ib.* v. *Quomodo*.

Captivus. An captivi in Bello possint fugere? l. 3. n. 350. An Captivi possint auferre bona alterius, ut liberentur a captivitate? n. 520. v. *Sed hic*. An liceat Captivis Christianis remigare contra Christianos. l. 2. n. 73. 74. et 75.

Caput saluum. An liceat contractus ad *Caput saluum*? l. 3. n. 909. v. *Qu. III.*

Carcer et *Carcerati*. An servandum juramentum redeundi ad Carcerem? l. 3. n. 186. An liceat Reis fugere à carcere? l. 4. n. 280. et 281. Et an frangere carcerem? n. 282. Et an tunc teneantur ad damnum? *ib.* An liceat aliis Reos adjuvare ad carcerem frangendum. n. 283. An excusentur carcerati ab audienda Missa? l. 3. n. 325. Et an teneantur querere libertatem ad Missam audiendam? *ib.* v. *Excomm.* An excusentur timentes carcerari? n. 326. v. *Probabiliter*. Carcerati coram quo Parocho contrahere debeant. l. 6. n. 1091.

Cardinalatus, et *Cardinalis*. Declarationes Cardinalium quomodo obligent? l. 1. n. 106. v. *Quæ*. 2. De Cardinalium Residentia. l. 4. n. 124. An Religiosi promoti ad Cardinalatum teneantur ad vota Religi- giosa? l. 4. n. 2. An ad Regulas *ib.* n. 3. An peccent presentantes minus dignos ad Cardinalatum? l. 4. n. 91. Cardinalis potest sibi eligere Confessarium. l. 6. n. 565. An etiam suæ Familiæ? *ib.* *Dub.* 2.

Carentia Breviarum, vide *Breviarium*.

Carnes. An liceat Cauponibus vel Famulis ministrare carnes die

elito? *l. 2. n. 68 et 69.* An liceat Carthusianis abstinere à carnibus etiam in necessitate extrema? *l. 3. n. 370.* Quorum animalium carnes vetentur in jejuniis? *l. 3. n. 1011.* Quibus pueris possint ministrari carnes? *n. 1012.* An dispensati ad carnes teneantur ad unicam comestionem, et ad abstinendum à piscibus? *n. 1013.* Et vide hoc Tomo IX. *sub N. I. sancta super hoc puncto à Benedicto XIV.* An eadem currant etiam in jejuniis extra Quadragesimam? *n. 1015. n. VII.* An dispensatis ad carnes permittantur tantum carnes salubres? *ib. v. Quaritur?* Quæ sit parva materia in esu carniū? *l. 3. n. 1029. v. 3. In Confessione.*

Carthusianus. An liceat Carthusiano abstinere, vel edere carnes in extrema necessitate? *l. 3. n. 370.*

Casus. An dispensatis permittatur parum casei in cœmula jejunii? *l. 3. n. 1027.*

Castitas. Quid si conjuges invicem voveant Castitatem? *l. 3. n. 236.* An liceat nubere eum habente votum Castitatis? *l. 2. n. 60.* Et an reddere ei debitum? *n. 61.* Sexagenariis quibus votum Castitatis commutatum est in jejunium, an teneantur jejunare? *l. 3. n. 1040.* An possit occidi invasor Castitatis? *l. 3. n. 391.* An stuprator habens votum Castitatis teneatur ducere violatam? *l. 3. n. 649.* Castitatis votum. Vide *Votum.*

Castra. An satisfaciant audientes Missam in Castris? *l. 3. n. 319. in fine.*

Castrare. An liceat pueros castrare? *l. 3. n. 374.*

Casus reservati in Diœcesi Neapolitana. Vide in fine libri. Reservatio casus an auferatur per Confessionem nullam in Jubilæo, *l. 6. n. 537. Qu. II.* Oblitus reservata in Jubilæo an possit deinde à quocunque absolvi? *ib. Qu. IV.* In mortis articulo absolutus à reservatis an teneatur postea adire Superiorem, *n. 567.* An in mortis articulo omnis Approbatus possit absolvere à reservatis etiam præsentem Superiorem? *l. 6. n. 563. Dub. 1.* Quos casus possint Regulares reservare, *n. 583.* An possit directè absolvi à reservatis, qui habet impedimentum perpetuum? *n. 585. Dub. 1. et l. 7. n. 83.* Si urgeat necessitas communicandi, an habens reservatum teneatur confiteri simpliciter Confessario? *lib. 6. n. 585. dub. 2.* Et an tunc teneatur confiteri tam reservata, quam non reservata? *ib. vers. Dubitatur 3.* Habens reservatum quando dicatur discedere in fraudem, *n. 589. v. Quomodo.* In dubio an commiseris reservatum? *n. 600.* Quid si postea noveris ut certum? *io. Qu. H.* Peccans in confidentiam licentiæ, *n. 601.* An licentiæ pro reservatis valeat pro peccatis post eam patris? *ib. Qu. IV.*

Si Episcopi possint absolvere peregrinos à Papalibus occultis, *l. 6. n. 593.* Ignorantes casum reservatum à Papa, *n. 580.* Quid si ab Episcopo? *n. 581.* Vide alia in *Summario ex n. 578. ad 602.* De facultate in cap. *Liceat. l. 7. ex n. 75.* Etiam quoad casus post Trident. *l. 6. n. 584.* An Episcopi possint eam delegare, *l. 7. n. 80.* An habeant quoad casus Bullæ Cœnæ, *n. 82. et 83.* An erga impeditos, *n. 84. et seq.* Et an hos possint absolvere per alium, *n. 90.* Quos casus possint absolvere Mendicantes *ex n. 94. ad 107.* Casus et censuræ quæ absolvuntur in Jubilæo, *l. 6. n. 537. v. Qu. VIII.*

Cathedralis. In Cathedralibus, Collegiatis, et Conventualibus quotidie dicenda est Missa cantata, *l. 6. n. 314.* Quibus autem applicanda? *n. 326.* Et an possit esse votiva? *n. 419 in fin. tom. 5.*

Caupo. An liceat Cauponibus dare vinum ebriosis, aut carnes vitæ? *l. 2. n. 69. et l. 3. n. 1030. v. Quaritur hic III.*

Causa. An servandum juramentum, si cesset causa? *l. 3. n. 182.* Causæ dispensandi vota, *n. 250.* An vota possint irritari à Superioribus sine causa? *n. 228.* Causæ exheredandi filios, *lib. 3. n. 341.* Causæ Privativæ quando teneantur ad restitutionem, *ex n. 373.* Quid si in donatione cesset Causa donationis factæ? *l. 3. n. 737.* Quid si donatio fuerit tantum ad alliciendum? *n. 736.* An in donatione ad Causas pias requiratur acceptatio, *l. 3. n. 726.* De testamento ad pias Causas, *n. 922.* An qui sine causa justa laborant, excusentur à jejuniis? *n. 1046.* Causæ excusantes Pastores à residentia, *l. 4. n. 125.* Causæ excusantes Canonicos à Choro, *n. 130.* Causæ excusantes Clericos à recitatione Officii, *l. 4. n. 154.* Causæ justæ interrumpendi Officium, *l. 4. n. 163. v. Causa.* Causæ invertendi ordinem officii, *n. 170.* Causæ justæ anticipandi, vel postponendi recitationem, *n. 172.* Causæ justæ alienandi bona Ecclesiastica, *l. 4. n. 187. v. Nota IV.* Quid si alienatio fiat sine causa? *ib. v. Si autem.* Quæ bona Ecclesiastica possint alienari sine speciali causa? *ib. Nota VI.* Causæ ad dispensandum in Denunciacionibus Matrimonii, *l. 6. n. 1004, 1005. et 1006.* Debent esse veræ, et valeat Dispensatio, *l. 6. n. 1131. Not. 2.* An cessante causa cesset Dispensatio? *n. 1132.* Quid in dubio, an causa falso allegata fuerit finalis, aut allegata fuerit vera? *n. 1133.* Ob defectum justæ causæ censura non invalida, *l. 7. n. 66.* Clerici vel Monachi si se intromittant in causam sanguinis, *n. 467. et n. 468. ad n. III.*

Celebrans, et Celebrare. An Parochus teneatur celebrare pro Populo? *l. 3. n. 359.* Celebrans in mortali quot peccata committit? *l. 6. n. 35. v. Hinc.* Si inter celebrandum recordetur mortalis, *l. 6. n. 262. v. Hic.* Si recordetur non esse jejunus, *n. 287.* An non jejunus possit perficere Sacrificium? *n. 288.* An ad vitandam mortem possit quis celebrare non jejunus, vel sine vestibus aut calce, vel extra altare? *n. 289.* An ante somnum, vel digestionem? *ib. v. Hic.* Celebrans sine ministro, *n. 391.* Quid si minister abscedat, vel male pronunciet? *ib. v. Probabiliter.* Celebrare uno præsentem *ib. v. Illud.* Celebrans cum cæsariæ ficta, *n. 298.* Celebrare privatim in Cœna Domini, vel Sabbato Sancto, *l. 6. n. 350.* Quando et quoties celebrandum, *ex n. 340.* Quo loco celebrandum, *ex n. 356.* Requisita ad celebrandum, *ex n. 372.* *Censura.* Quando incurrantur Censuræ à Sacrilegis ipso facto? *lib. 3. num. 44.* An in articulo mortis possit absolvere à censuris reservatis Inferior præsentem Superiorem? *l. 6. n. 563. v. Dub. et n. 567. ac l. 7. n. 91.* Quid si casus sit Papalis? *n. 92.* Si laicus in articulo mortis possit absolvere moribundum à censuris, *l. 6. n. 540.* An Episcopi possint absolvere à reservatis ab aliis Episcopis cum censura? *l. 6. n. 594. v. Dub. 8.*

Censura quid sit, *l. 7. ex n. 1.* An irregularitas sit censura, *n. 5.* Quotuplex sit censura, *n. 6.* An censuræ latæ ab Episcopo in Synodo sint perpetuæ, etc. *ib.* Quæ sint latæ, et quæ ferendæ sententiæ, *n. 7. et 8.* Quis possit ferre censuram, *ex n. 9.* Quis possit censuram ligari, *ex n. 15.* An communitas, *n. 19.* Prælati Regulares possunt ferre censuras in suos ubique morantes, *n. 20.* An Episcopus extra Diocesim, *n. 21.* An ligare subditum extra degentem, *n. 22.* Quid si subditus extra peccet, *n. 23.* Quid si in Monasterio, *num. 24.* Subditos alienos, *n. 26. et 27.* An quis possit ligari pluribus censuris, *n. 28.*

Ob quam causam possit ferri censura, *ex n.* 29. An incurratur ob peccatum veniale, *ex n.* 30. *ad 32.* An præceptum censuræ obliget sub gravi, *ex num.* 33. An actus debeat esse externus, *n.* 34. *et 35.* An consummatus, *n.* 36. An incurrant Mandantes, *n.* 36. *ad 39.* An consulentes, si revocent consilium, *n.* 40. An requiratur culpa propria, *n.* 41. Quid excuset, *n.* 42. An ignorantia, *n.* 42. *ad 45.* An ignorantia crassa, an affectata, *n.* 47. *et 48.* An metus, *n.* 46. An censura incurratur ob peccatum præteritum, *n.* 49. An possit ferri pro delictis futuris, *ib.* Censura est invalida ob defectum I. Ferentis, *n.* 50. II. Ordinis iudicii, *ex n.* 51. *ad 65.* An possit ferri censura sub conditione, *n.* 63. Quid si creditor terminum proroget, *n.* 63. III. Ob defectum justæ causæ, *n.* 66. In dubio an incurreris censuram, *n.* 67. In dubio an censura sit justa, *n.* 68.

Quis possit à censuris absolvere, *l. 7. n.* 69. Quis à latis à jure, *n.* 70. Quis ab excommunicatione minori, *num.* 71. Quis à latis ab homine, *n.* 72. *et 73.* De facultate per c. *Liceat. ex n.* 75. An Episcopi possint absolvere impositos adire Romam, *n.* 84. *et seq.* etiam per alium, *n.* 93. An impediti teneantur adire per Epistolam, *n.* 89. An autem adire Episcopum, *n.* 91. An teneatur postea ei se presentare, *n.* 92. De facultate Mendicantium, *ex n.* 94. *ad 107.* An habens facultatem super Papalibus, habeat super censuris Bullæ Cœnæ, *n.* 110. An habens super casibus Bullæ, habeat super hæresi, *n.* 112. *ad 113.* De facultate in Jubilæo, *n.* 111. *et 115. et l. 6. n.* 537. *Qu. VIII.* Quomodo danda absolutio à censuris, vide *Summar. l. 7. ex n.* 116. Ob censuræ violationem incurritur irregularitas, *n.* 357.

Census. Quando sit licitus, *Lib. 3. n.* 839. An liceat Census personalis, *n.* 840. An pereat Census, perente re, *n.* 841. Quid si adsit pactum assecurationis, *n.* 842. De Censu redimibili ex utraque parte, *n.* 843. De Censu vitalitio, *n.* 844. Conditiones requisitæ ex Bulla Nicolai V. *n.* 845. Conditiones ex Bulla S. Pii V. *n.* 846. *ad 849.*

Certiorare. An in revalidatione Matrimonii nulli ob fictum consensum, pars ignara sit certioranda de ejus nullitate, *l. 6. n.* 1114. Quid si ob impedimentum occultum, *n.* 1115. Quid in necessitate, *n.* 1116. Quomodo possit exigi consensus, *n.* 1117. *et in Praxi Confess. n.* 85.

Certitudo requisita ad jurandum, *l. 3. n.* 148. *et 162.* Certitudo debiti requisita ad obligationem restitutionis, *l. 1. n.* 34-35. Certitudo requisita ad compensandum, *l. 3. n.* 521. *v. Not. 3.*

Cessatio, et Cessare. Cessatio causæ finalis in juramento promissorio an excuset, *l. 3. n.* 188. Cessatio finis in lege, *l. 1. n.* 199. Cessatio à Divinis, *l. 7. n.* 4. *et n.* 340. Cessante causa, an cesset dispensatio, *l. 6. n.* 1132.

Cessio honorum an excuset à restitutione? *l. 3. n.* 699.

Charitas. Quando et quomodo obliget Præceptum Charitatis erga Deum? *lib. 2. tract. 3. c. 1. n.* 22. *et seqq.* Quomodo obliget erga Proximum? Quis ordo servandus? Vide *l. 2. tr. 3. cap. 2. et Summ. Dub. I.* De dilectione inimicorum, vide *ib. Dub. II.* De eleemosyna, *ib. Dub. III.* De Correctione fraterna, *ib. Dub. IV.* Quando excuset Charitas erga Proximum ad laborandum in die festo? *l. 3. n.* 294. Quando Charitas excuset Pastores à Residentia? *l. 4. n.* 125. *v. Et I.* An requiratur in Attritione, *l. 6. n.* 440. Charitas adhibendo à Confessario cum Penitentibus: Vide *Praxim Confess. in fin. n.* 3. *ad 5.*

Charta. Ludus Chartarum an vetitus Clericis, et Religiosis? *l. 3.*

e. 900. et 901. Charta, si deglutatur, an frangat jejunium naturale, *l. 6. n.* 281. An legens chartam Confessionis teneatur ad sigillum, *l. 6. n.* 650. Charta absolutionis. Vide *Schedula.*

Chiragra laborans an possit celebrare, *l. 6. n.* 244. *Chirographum* An liceat Chirographa vilius emere? *l. 3. n.* 829.

Chirromantia quid sit et an licita? *l. 3. n.* 9. *v. 8.*

Chirurgus. An peccet Chirurgus medendo si prævideat pollutionem? *l. 3. n.* 483. *v. Quid.* Clericus vel Monachus an possit mederi, *l. 7. n.* 384. *ad V.*

Chocolates. An liceat in jejunio potio Chocolatis? *l. 3. n.* 1023.

Chorea. An liceat Choreas ducere? *l. 3. n.* 429.

Chorus. An Canonici septuagenarii excusentur à Choro? *l. 4. n.* 130. *v. Dub. I.* An Cæci, et Surdi? *ibid. Dub. 2.* An excommunicati? *ib. v. Cum autem.* An et quando Religiosi teneantur recitare in Choro? *l. 4. n.* 143. An peccet graviter Prælati negligentes Officium dici in Choro? *ib. Not. 2.* An Episcopi teneantur recitare Horas in Choro? *l. 4. n.* 143. *v. Not. 2.* An inservientes Choro teneantur supplere omissa? *ib. Not. 3. et n.* 156. *in fin.* An ad peccandum mortaliter sufficiat in Choro minor ommissio quam in recitatione privata? *l. 3. n.* 143. *v. Sentium.* Si recites in Choro, an tenearis repetere quæ non percipis? *l. 4. n.* 163. *v. Qu. II.* An satisfaciatur Surdus, vel Surdaster recitans in Choro? *ib. Qu. III.* An in Choro sit gravis obligatio dicendi Officium ordine debito, et stans horis? *l. 4. n.* 171.

Christma. Episcopus conficiens Christma in peccato mortali, *l. 6. n.* 39. Baptizans sine Christmatis unctione, *n.* 141.

Christiani an possint surripere bona Turcarum? *l. 3. n.* 525.

Christus an in specie determinaverit materias, et formas omnium Sacramentorum, *l. 6. n.* 12.

Ciborium, vide *Pixis.*

Cibus. An liceat dare cibos volenti frangere jejunium? *l. 2. n.* 80.

An liceat die festo coquere cibos etiam ad delectationem? *l. 3. n.* 298. An liceat sumere cibum, vel expuere statim à Communionem? *l. 1. n.* 283. An celebrare Nocte Nativitatis Domini statim post cibum sumptum? *n.* 283 *et n.* 289. *v. Hic.*

Cingulum quando excreetur, *l. 6. n.* 371. Debet esse potius lineum quam sericeum, *n.* 424. *v. 12. Sacerdos.*

Circumcisio quomodo tollebat originale, *l. 6. n.* 3. *et 4.*

Circumstantia superveniens in juramento promissorio an deobliget? *l. 3. n.* 187. *v. Sed dubium.* Quid de circumstantia superveniente in voto? *n.* 226. Quid si sit votum Castitatis, aut Religionis, aut Solemnem? *l. 4. n.* 50. Circumstantiæ speciem aggravantes an explicandæ, *l. 6. n.* 467. *et 468.* Quid in furto, *n.* 468. Quid in incestu, *n.* 469. *et 470.* An explicandæ circumstantiæ minuentes, *n.* 471. *v. 6.*

Citatus. An Testes citati teneantur deponere veritatem, *l. 4. n.* 270. *v. Dub. 2.*

Civis. An legatum relictum Civibus possit dari extraneis? *l. 3. n.* 930. *v. Dub. 2.*

Clandestinitas. An Matrimonium clandestinum valeat pro Sponsalibus, *l. 6. n.* 841. *v. Hæc.* De Matrimonio clandestino ob omissionem Denunciationum, *ex n.* 989. *ad 992.* De clandestino ob deficientiam Parochi et testium, *ex n.* 1078.

Claudus an sit irregularis, *l. 7. n.* 407.

Clausula Codicillaris quid importet? *l. 3. n.* 919. *v. Ad Codicillum.*

Quid de Clausulis apposis in Dispensationibus? *l. 1. n. 204.* Clausula derogatoria quænam sint. *l. 6. n. 594.* De clausula in revalidando Matrimonio: *Dummodo impedimentum occultum sit. n. 1111.* *De clausula: Muliere de nullitate prioris consensus certiorata n. 1115.* De aliis Clausulis. *n. 1143.*

Clausura Religiosorum. Vide *l. 4. n. 37. v. Ad majorem.* Episcopus quoad Clausuram potest reservare casus Monialium etiam exemptarum. *l. 6. n. 602. Qu. VII.* De excommunicatione contra violentas Clausuram Monialium. *l. 7. ex n. 221.* Contra Moniales Clausuram violentas. *n. 229.* An monialis frangens occulte Clausuram possit absolvi ab Episcopo. *l. 6. n. 594.* Contra Mulieres violentas Clausuram Religiosorum. *l. 7. n. 230 et 231. 304 et seqq.* Contra colloquentes cum Monialibus. *ex n. 232. ad 242.* Vide alia verb. *Monialis.*

Clericus. Quotuplicia sint bona Clericorum: Vide *Bona.* An Clericus Beneficiatus sit dominus fructuum Beneficii? *l. 3. n. 491. V. IV.* An liceat Clericis interficere furem? *l. 3. n. 384.* Et an interficiendo incurrant irregularitatem? *ib.* Et an liceat Clericis reos damnare pena mortis? *l. 3. n. 378.* Quæ sint poenæ inflicte Clericis concubinariis? *n. 442.* Quæ venatio vetetur Clericis? *n. 606.* Quæ negotiatio? *l. 3. n. 831.* Quid si negotientur per aliam? *n. 833.* Quid si negotientur nomine alieno? *n. 832. et 833.* An liceat Clericis emere animalia, ut vendant saginata in pascuis suis? *n. 834.* An Sanguinanda in pascuis alienis? *num. 835.* An liceat Clericis emere agrum cum fructibus? *num. 836.* An emere lanas ad vendendum pannum. *ib.* An negotiari pro necessitate sua, vel familie? *n. 837.* An liceat Clerico agere officium Factoris? *n. 838. v. Valde.* An possit Episcopus impedire Clericos ingredi Religionem? *l. 4. n. 75. v. Declarat.* De quibus Beneficii fructibus possint disponere Clerici? *l. 4. n. 187.* De Habitu et Tonsura Clericorum. *l. 4. n. 188. (et l. 6. n. 805. v. Quatuor.)* Quæ artes prohibeantur Clericis? *l. 4. num. 189.* Quæ officia? *l. 4. num. 190.* Quæ actiones? *n. 191.* Quibus Clericis vetitum est agere Officium Advocati? *l. 4. n. 219.* De ludo *Aleorum* Clericis vetito. *l. 3. ex n. 895.* An vetitus ludus chartarum *n. 900.* Quid si tantum assistant lusoribus? *n. 903.* De Testamento Clericorum. *n. 929.* Clericus habitatus volens Sacro Ordine initiari an possit absolvi. *l. 6. ex n. 63. ad 77.* An simplex Clericus possit absolvere moribundum à censuris. *l. 6. n. 540.* Tenetur deferre Habitum, et Tonsuram. *ex n. 825.* Quando amittat privilegia. *n. 827.* Clericus an possit fieri Religiosus contradicente Episcopo. *l. 6. n. 828.* Clerici quid agere debeant, si excommunicatus nolit recedere. *l. 7. n. 176.* De excommunicatione ob percussionem Clerici, vide *l. 7. ex n. 264.* Nomine Clerici percussi, quis veniat. *n. 270.* Percutiens unum Clericum pro alio. *l. 7. n. 275.* Si percutiatur Clericus sollicitans *ib.* Si quis præbeat venenum Clerico. *n. 280. v. Dub. 2.* Clericus in Sacris non potest mederi cum incisione, aut adustione. *l. 7. n. 384. ad V.* An Beneficiatus. *l. 7. n. 385.* An peccent Clerici assistentes supplicio. *n. 453.* Quid si se intromittant in causam sanguinis. *n. 467. et n. 468. ad n. III.*

Codicillus. De requisitis ad Codicillum. *l. 3. n. 919. v. Ad Codicillum.* Et quid importet Clausula Codicillaris? *ib.*

Cæcus. Canonici cæci an excusantur à Choro? *l. 4. n. 130. Cap. 2.* An sit irregularis. *l. 7. n. 404.* An Papa possit dispensare cum Cæco. *n. 414.*

Calibatus observandus Clericis in Sacris. *l. 6. ex n. 806. ad 812.*

Cæmeterium quomodo polluitur. *l. 6. n. 363. in fin. et 364.*

Cæna Domini. An in ea possit celebrari privatim. *l. 6. n. 350.*

Cogere. An cogens alterum ad ludendum possit retinere lucratum? *l. 3. n. 880.*

Cogitatio. An liceat se delectari de cogitatione objecti turpis? *l. 5. n. 17.* An cogitationes turpes habitæ in Ecclesia sint sacrilegia. *l. 3. n. 462.*

Cognatio, et Cognatus. Vide *Propinquus.* Cognatio Legalis. *l. 6. n. 1027.* Cognatio *Spiritualis* à quibus et quando contrahatur. *vid. n. 1028.* Cognatio *Carnalis.* *n. 1029.* Arbor Consanguinitatis. *1030.*

Cohabitatio. Ad eam tenentur Conjuges. *l. 6. n. 939.* Uxor tenetur sequi virum quoad cohabitationem. *n. 977.*

Collatio, et Collator. Quorum honorum collatio fieri debeat inter Fratres? *l. 3. n. 954.* Quomodo acquirantur Beneficia per collationem? *l. 4. n. 85.* Quinam sint Collatores Beneficiorum? *n. 86.* Collatio Sacramentorum, vide *Sacramentum.*

Collatiuncula. Quænam quantitas permittatur in collatiuncula jejunii? *l. 3. n. 1025.* Et que in vigilia Nativitatis Domini, Paschatis, aut Pentecostes? *ib. v. In Vigilia.* Quænam qualitas permittatur ciborum? *n. 1026.* An ova? *n. 1027.* An parium casei? *ib.* An pisces? *n. 1028.* An panis coctus? *n. 1029.* An jusculum ex herbis, et an legumina? *ib. v. Probabiliter.*

Collecta ex Episcopi mandato quando dici potest. *l. 6. n. 411. v. Probabiliter.* Collecta ex devotione. *ib. in init. num.*

Collocutio cum Monialibus, vide *Monialis.*

Colonus, vide *Locatio.*

Color, vide *Vestis.*

Comestio, et Comedere. An Dispensatis ad carnes præcepta sit unica comestio? *l. 3. n. 1013.* An ipsis vetita comestio piscium? *l. 3. n. 1014.* An bis comedens culpabiliter in jejuniis teneatur ad illud? *l. 3. n. 1030.* Quid si inculpabiliter? *ib. Qu. II.*

Commemoratio Defunctorum si accidat in Dominica. *l. 6. n. 424.* *Decr. ad num. 11.* An ea die possit accipi stipendium. *n. 338.* Vide *Defunctus.*

Commissarius. Quid possint accipere Commissarii? *l. 4. n. 217.*

Commixtio. Quomodo acquiratur dominium commixtione? *l. 3. n. 498.* Quid si accipias à fure rem commixtam cum suis? *n. 611.* Quid si per talem acceptionem fur reddatur impotens ad restituendum? *n. 612.* An res furtiva commixta cum propria restituenda sit primo loco? *l. 3. n. 686.*

Commodatum, quid sit. *l. 3. n. 744.* Vide casus. *n. 747.*

Communicatio cum excommunicato vitando in Divinis. *l. 7. n. 173. et n. 197.* vel in eodem crimine. *n. 197.* Communicatio civilis. *ex n. 188.* Frequens communicatio cum vitando quando sit mortale. *ex n. 198.* Quando ob eam incurrat excommunicatio major. *n. 199.* Quando liceat. *n. 200.* Vetita cum Judæis. *l. 2. n. 18.*

Communio, et Communicare. An liceat Communionem simulare. *l. 6. n. 61.* An possit ministrari in Missa de *Requiem.* *n. 249.* Qua hora. *n. 252.* An Nocte Nativitatis, in Parasceve, et Sabbato Sancto. *ib. v. Sic.* Quoties Parochus teneatur eam dare. *n. 253.* Communio quotidiana. *n. 254. et fusiùs in Præc. Confessar. ex n. 151.* Dispositiones ad Communionem. *ex n. 275.* Quando quis possit communicare, non præmissa Confessione. *ex n. 257.* An pollutio involuntaria, vel

actus conjugalis impediatur Communionem. *ex n. 271.* An possit dari ante penitentiam impletam. *l. 6. n. 527.* An dubitans de peccato mortali possit communicare. *n. 475.* An laborans lepra. *n. 275.* An puella habens menstrua. *ib. v. An.* An ferens arma. *ib. v. Congruum.* De jejunio requisito ad Communionem. *ex n. 277. ad 281.* Communio in Oratoris privatis. *n. 359. v. Quares.* Communio an requiratur de necessitate medi. *n. 290. vid. n. 192.* Communio in periculo mortis. *n. 291. et 292.* An tunc danda Pueris. *n. 293.* Communio Paschalis. *ex n. 294. ad 299.* An facienda in Parochia. *n. 300.* Communio Puerorum in Paschate. *n. 301.* An danda amentibus, semisatis, mutis et surdis, ac obsessis. *n. 302. et 303.* An requiratur Communio in susceptione Ordinum. *n. 301. v. Requirit. XIII.* Accedens ad Communionem cum veniali habituali. *l. 6. n. 270.* cum veniali actuali. *ib. v. Quares. II.* An laici teneantur post Communionem confiteri quamprimum, si memores etc. *n. 268.* An dubius de jejunio possit Communicare? *l. 6. n. 282. in fin.* An liceat dare Communionem peccatori occulto? *l. 2. n. 62. et fusius l. 6. ex n. 658.*

Communitas, si excommunicetur, an excommunicatio sit valida et licita. *l. 7. n. 19.* Si suspendatur, an singuli sint suspensi. *n. 317.* Si Missæ tradantur celebrandæ Communitati, quamdiu possint differri. *l. 6. n. 317. v. Advertit.*

Commutare, et **Communitio**. Commutare penitentiam quis possit, et quorum. *l. 6. n. 528.* Commutatio votorum in Jubilæo. *n. 536. infra ad n. XI.*

Comœdia. Quale peccatum comedias turpes adire. *l. 3. n. 427.* Quale componere, et representare. *l. 3. n. 428.*

Compensatio. Quando, et quomodo possit fieri compensatio. *l. 3. n. 521.* An possit fieri cum opinione probabili probabilitate juris in aliquibus casibus? *l. 1. ex n. 33.* An famam possit quis sibi compensare cum pecunia? *l. 3. n. 1001.* An famam cum fama? *n. 999. v. Queritur.* An teneris infamiam pecuniis compensare? *l. 3. n. 1000.* An legatarius possit compensare sibi legatum ex testamento non solemni? *l. 1. n. 100. v. Quæro.* An filius possit sibi compensare mercedem pro opera sua? *l. 3. n. 544.* An famuli possint sibi salarium debitum compensare? *l. 3. n. 349.*

Complex in Confessione an reticendus. *l. 6. n. 489.* An tunc Pœnitens debeat adire Confessarium qui complicem ignoret. *ib. v. Tenetur. et n. 490.* Vetatur exquiri nomen Complicis sub suspensione ferendæ sententiæ. *n. 491. et 492.* Doceri autem oppositum sub excommunicatione Papali ipso facto. *ib. n. 491.* Complex in peccato turpi nequit absolvi à Complice. *n. 553.* Quid veniat nomine peccati turpis. *n. 554.* Complicis peccata cadunt sub sigillum. *n. 640. ad II.* An reus teneatur complicem revelare? *l. 4. n. 278.*

Compositio circa debita incerta. *l. 3. ex n. 591.*

Conceptio. Sententia Conceptionis Immaculatæ B. V. præpugnata; *Dissert. in l. 7. ex n. 244.* Votum fundendi vitam etc. *n. 263.*

Concio, **Concionator**, et **Concionari**. Concionator in mortali an peccet mortaliter. *l. 6. n. 41.* An sit obligatio audiendi Conciones. *l. 3. n. 269.* Quomodo præcipiatur auditio Concionis. *l. n. 308.* non licet audire conciones Hereticorum. *l. 2. n. 16.* De obligatione Episcoporum, et Parochorum concionandi. *l. 3. n. 269.* Concionatores quando excusentur a jejunio? *l. 3. n. 1049. v. 3. Excusantur.* Quando excusentur a recitatione officii? *l. 4. n. 156. v. Excusantur.*

Concordatum nostri Regni circa ordinationem Clericorum. *l. 6. n. 830.*
Concubinarium, et **Concubina**. An possit absolvi Concubinarium, qui nequit ejicere concubinam sine infamia? *l. 3. n. 435. v. Hinc.* An promittens ejicere Concubinam? *n. 436.* An concubina non discedens causa necessitatis? *nu. 437.* Pœnæ Concubinariorum. *n. 442.* Pœnæ Clericorum Concubinariorum. *ib. ad Num. III.*

Concubitus. An omnis concubitus maris cum masculo sit sodomia? *l. 3. n. 466.* **Infertur II.** Quid si cum fœmina? *ib. v. Infertur. III.* Vide alia *v. Copula. Concupiscere.* An fœmina excusetur à Missa si fugiat aspectum viri turpiter eam concupiscentis? *l. 3. n. 331.*

Concupiscentia. An tollat voluntarium, vide *de actibus hum. n. XXIII. ad XXV.*

Concurrere, et **Concursus**. An peccet concurrere ad Beneficium cum alio digniore? *l. 4. n. 110.* An in Beneficiis per Concursum, eligens minus dignum teneatur ad restitutionem? *n. 109.*

Conditio, et **Conditionale**. Conditio an faciat Sacramentum validum, et quando. *l. 6. n. 25. v. Dixi 2. et n. 26.* An liceat dare illud sub conditione. *d. n. 25. v. Dixi 2. ac v. 4. et n. 27.* An ex causa possint reiterari Sacramenta sub conditione. *n. 28.* Absolutio sub conditione. *n. 431. et 432.* De Sponsalibus sub conditione, si Papa dispensaverit. *n. 843.* Conditio apposita in Matrimonio revalidando: *Dummodo impedimentum occultum sit n. 1111.* Conditio, *Muliere certiorata de nullitate, etc. n. 1115. v. Caterium.* Conditio personæ, dirimens Matrimonium. *ex n. 1017. ad n. 1023.* Promissio Matrimonii sub conditione facta adulteræ an inducat impedimentum. *n. 1040.* Censuræ sub conditione. *l. 7. n. 63.* Conditiones ut quis possit censuras ferre. *l. 7. n. 12.* Ut quis possit censuris ligari. *n. 13.* Absolutio censuræ datæ sub conditione. *n. 123.* An peccet qui impedit impleri conditionem sui voti? *l. 3. n. 218.* De conditionibus apposis in votis. *n. 219.* An vota conditionalia Castitatis, aut Religionis sint reservata? *n. 261.* De conditionibus requisitis ad peccatum. *l. 5. n. 2.* De conditionibus requisitis ad exigendum interesse in mutuo causa damni emergentis, vel incrisessantis. *n. 769.* De conditionibus requisitis ad Societatem. *n. 905.* De conditionibus requisitis ad professionem Religiosam. *l. 4. n. 5.*

Conductio, et **Conductor**, vide *Locatio.*

Confabulans in Missa an satisfaciat? *l. 3. n. 317.*

Conferentia Casuum conscientie faciendæ à Regularibus. *l. 6. n. 628. v. Nota obiter.*

Confessarius excipiens in mortali. *l. 6. n. 36. et n. 617.* Quid si urgeat necessitas. *n. 33. et 617. in fin.* Si absolvat plures successive. *n. 36.* **Quar. 5.** Confessarii copia quando dicatur deesse. *ex n. 264.* Quomodo se gerere debeat cum iis qui sunt in occasione peccandi. *ex n. 452. ad 458.* Quomodo cum Consuetudinariis, et Recidivis. *ex n. 459. ad n. 464.* Quid melius, in rigiditatem, vel an in benignitatem deflectere. *n. 464. v. Quidam. et n. 605. ac in Praxi Conf. n. 114.* Quid si exquirat nomen complicis, et neget absolutionem. *l. 6. n. 491.* An hic sit denunciandus, et quando *ib.* Absolvens Complicem in peccato turpi. *n. 553. ad 555.* Quid si audit, et non absolvit. *n. 556.* An possit absolvi ab Episcopo. *ib. Qu. 2.* An confessarius approbatus possit absolvere moribundum à reservatis præsentem Episcopo. *n. 563. v. Dub. I.* An episcopo præsentem à casibus Papalibus *ib. v. Secus. et Dub. II. v. 32. Sed melius vide l. 7. n. 92.* tibi absolute affirmatur non teneri adire Episcopum. An possit audire Confessiones invito Parocho. *n. 564. v. Ex concessione*

Confessarius Monialium deputandus ab Episcopo. *l. 6. n. 576.* Etiam si Moniales sint exemptæ. *n. 577.* Extraordinarius debet dari bis aut ter in anno. *d. n. 576.* Quid si Prælati Regulares vel Episcopi negligant dare extraordinarium. *ib.* Ordinarius nequit earum Confessiones audire, dum adest Extraordinarius. *ib.* An cuilibet Moniali possit dari Extraordinarius. *ibid.* Confessarii Monialium elapso triennio an suspendantur, etc. *ib. v. Not. 2.* An excuset defectus idoneorum. *n. 577. v. Advertit etiam.* An possint Moniales recensare deputatum. *ib. v. Advertit idem.* Quinam prohibeantur eligi in Confessarios. *ib. Not. 3.* Stipendium horum Confessariorum. *ib. Not. 5.*

Confessarius absolvens prætextu privilegiorum est excommunicatus. *n. 602. v. Hic ultimo.*

Confessarii officium. *n. 603.* Quid si Pœnitens sequatur opinionem contrariam. *n. 604.* Debet certificari de dispositione Pœnitentis. *n. 606.* An teneatur interrogare. *n. 607.* *Et in Praxi Confessar. n. 21. et seq.* Prudentia circa interrogaciones. *l. 6. n. 629.* An debet instruere, et disponere. *n. 608.* An monere. *ex n. 609. ad n. 616.* *Et in Praxi n. 8.* Quomodo debeat reparare errores. *n. 618. ad 622.* *Et in Praxi n. 116.* An teneatur audire Pœnitentes. *n. 623.* Qualem pœnitentiam debeat imponere. *n. 606.* *Et in Praxi ex n. 11.* An teneatur audire moribundum cum periculo propria vitæ. *l. 6. n. 624.* An intelligere peccata. *n. 626.* An esse præditus scientia necessaria. *n. 627. et 628.* An teneatur excipere, et deferre Denunciations. *n. 699. v. Advertunt.* Confessarii sollicitantes, vide *Sollicitatio.* An omnes Confessarii possint absolvere à censuris latis à jure. *l. 7. n. 70.* Et ab excommunicatione minori. *n. 71.* Quid si censura sit ab homine. *n. 72.* Vel per sententiam generalem. *n. 73.* Monitum ad Confessarios. *l. 6. n. 607.* An fiat irregularis Confessarius monens iudicem in particulari, ut reum morte puniat. *l. 7. n. 464.*

Charitas adhibenda à Confessario erga Pœnitentes: vide *Prax. Confessar. n. 3. ad 5.* Correctio facienda Pœnitenti. *ib. n. 5.* Correctio errorum à se commissorum. *n. 116.* Vide *Monitio.* Confessarius quomodo se gerere debeat cum Pueris, et Puellis. *Prax. n. 90.* cum Adolescentibus circa electionem statûs. *n. 92.* cum Scrupulosis. *n. 95.* cum Devotis. *n. 99.* cum Mutis et Surdis. *n. 102.* cum capite damnatis. *n. 108.* Quomodo cum Animabus tendentibus ad perfectionem. *ex n. 122.* et contemplatione donatis. *ex n. 126.*

Confessarius debet absolvere pœnitentem qui vult sequi opinionem probabilem. *l. 6. ex n. 604.* Item possessorem cum jure probabili. *l. 1. ex n. 35.* *Et l. 3. n. 669.* Confessarius potest uti opinione probabili circa jurisdictionem? *l. 1. num. 50. et l. 6. n. 573.* An valide absolvat ex errore communi quod habeat facultatem? *l. 6. n. 572.* Quid si adsit etiam titulus putativus? *ibid.* Confessarius rogatus de peccato confesso potest dicere quod illud nescit. *l. 3. num. 153.* Quomodo gerere se debeat cum Magis, et Maleficis? *l. 3. n. 28.* An Confessarius peccans cum Pœnitente committat incestum? *l. 3. n. 451.* Quid si provideat se polluit in excipiendis Confessionibus. *n. 483.* An possit absolvere debitorem ante restitutionem? *n. 681. et 682.* Et an debeat monere de restitutione, si monitio non est profutura? *ib. Qu. 2.* Quid de monitione circa honorem resarciendum? *n. 938.* Quando Confessarii excusentur à jejniis? *l. 3. n. 1049. v. 7. Confessar. n.* Quando a recitatione Officii? *l. 4. n. 156. v. Excusantur.* Quomodo Confessarius gerere se debeat cum reis? *4. l. ex n. 286.* Quot

peccata committat Confessarius absolvens plures successive existentes in mortali? *l. 5. n. 50. v. Quæritur. 6.*

Confessio, et Confiteri. An sufficiat confiteri malum optatum Proximo, quin explicetur species? *l. 2. n. 30. v. In Confessione. et l. 5. n. 50. v. Qu. 5.* An possit Pœnitens negare peccatum jam confessum? *l. 3. n. 157.* An in Confessione generali, dicenda in Missa, possit addi nomen Sancti. *l. 6. n. 411. v. Probabiliter. lin. 14.* An præmittenda Confessio mortali in administratione omnium Sacramentorum. *l. 6. n. 30. v. 3. et n. 34.* An ante Communionem. *ex n. 255.* Quid si quis post Confessionem recordetur mortalis. *n. 257. v. Qu. II. et v. Qu. III.* Quid si dubitet. *n. 258.* Quæ causa excuset tunc à Confessione. *num. 259. 260. et 261.* Quid si Sacerdos inter celebrandum peccet graviter, vel recordetur mortalis. *n. 262.* Quid si Laicus recordetur in scamno communicantium. *n. 263.* Quando censeatur deesse copia Confessarii. *n. 264.* Quid si quis habeat peccatum, vel excommunicationem reservatam. *n. 265.* Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimum. *n. 266. et 267.* An hoc præceptum obligat Laicos. *n. 268.*

Confessio an debeat esse materialiter integra. Vide *Summar. ex n. 465.* De numero peccatorum. *l. 6. n. 466.* De Circumstantiis. *n. 467. ad 470.* De peccatis dubiis. *n. 472. ad 478.* Quando sufficiat Confessio formaliter integra. Vide *Summar. ex num. n. 479.* De Confessione moribundi. *ex n. 480.* Confessio debet esse Vocalis, Secreta, et Vera. *ex n. 493.* In articulo mortis an facienda publica Confessio. *n. 494.* Qui mentitur in Confessione, nempe si neget veniale aut mortale confessum, etc. *n. 496.* Si te accusas de mortali non facto. *n. 497. v. Si quis.* Confessio facta Confessario excommunicato. *n. 498.* Vel surdo, iudoceto aut non audienti aliquid peccatum. *n. 499.* Si Pœnitens fuerit excommunicatus. *n. 501.* Si confiteatur complici. *ib. et n. 555.* Quando et quomodo iteranda Confessio apud eundem. *n. 502. et 503.* De Rusticis qui non explicarunt species nec numerum. *n. 504.* Non teneris repetere Confessiones, nisi constet de nullitate. *n. 505.* Confessio pro lucrando Jubilæo. *n. 536.* An confessio possit dimidiari, dicendo sola reservata, etc. *n. 595.* Præceptum annuæ Confessionis. Vide *Summar. ex n. 662.* Pœnæ contra transgredientes. *n. 674.* An aliquando Sacerdos simplex teneatur se habitare ad audiendas Confessiones. *l. 6. n. 625.* *Et in Prax. Confess. n. 50.*

Confessio Puerorum et Puellarum quomodo excipienda, vide *Prax. Confess. n. 90.* Quomodo Confessio scrupulosorum. *n. 95.* Personarum devotarum. *n. 99.* Matorum, et Sordorum. *n. 102.* Moribundi. *n. 105.* Capite damnati. *n. 108.* Obsessi, et coeuntis cum Dæmone. *n. 110.*

Confessionate Monialium ubi collocandum. *l. 6. n. 577. v. Not. 4.* De sollicitatione in Confessionali. *n. 680.*

Confirmare, et Confirmatio. Quid sit Sacramentum Confirmationis. *l. 6. n. 161.* De Materia Remota. *n. 162.* Materia Proxima. *n. 164.* Unctio quomodo fieri debeat. *n. 165.* Ejus forma. *n. 167. et 168.* Effectus Confirmationis. *n. 169. v. Tres.* Qui minister, et quod subiectum? *ex n. 170. ad 180.* An Confirmans et Confirmandus debeant esse jejni? *n. 174.* An Confirmatio ministranda in Ecclesia? *ib. v. Qu. 2.* Et an conferri possit die feriali, et vespere? *ib. v. Quidquid.* De necessitate Confirmationis. *ex n. 181.* de ejus Cæremoniis. *n. 184.* An sit gravis obligatio suscipiendi Confirmationem. *n. 181. v. Magna.* An

saltem ante Tonsuram. *n.* 183. An Episcopus possit confirmare alie-
num accedentem cum Dimissoriis pro prima Tonsura. *n.* 788. *Not.* 10.
An Ordinandi debeant esse confirmati. *n.* 786. De Patrino in Confir-
matione. *l.* 6. *ex n.* 185. vide *Patrinus*.

Confusio. Quomodo acquiratur dominium Confusione? *l.* 3. *n.* 498.
Congressus. vide *Concubitus*.

Conjugalis actus. vide *Debitum Conjugale*.

Conjugatus an possit ordinari. *l.* 6. *n.* 812.

Coniunctus. vide *Propinquus*.

Coniux si habeat copulam an possit communicare. *l.* 6. *n.* 273.
et 274. An inter Coniuges liceant tactus aspectus, et verba turpia.
n. 932 *et* 933. Quid cum periculo pollutionis. *n.* 934. Vel si tactus
sint enormiter turpes. *n.* 935. Coniux turpiter tangens seipsum.
n. 936. Morose se delectans de copula habita vel habenda. *n.* 937. An
Coniux innocens teneatur accipere alterum emendatum. *n.* 965. Quando
Coniux nequeat divertere ab adultero. *n.* 966. *ad* 969. Ad quid tenean-
tur Coniuges? Vide *Summar.* An liceant tactus inter Coniuges? *l.* 3.
n. 431. (*et* vide *l.* 6. *n.* 932.) An liceat ipsis delectatio de copula ha-
bita, vel futura. *l.* 5. *n.* 23. *et* 25. De donationibus inter Coniuges. *l.* 3.
n. 723.

Consanguinei in 1. et 2. gradu semper possunt loqui cum Monia-
libus. *l.* 7. *n.* 239. Consanguinei vere Regulares tantum quater in
anno ex licentia Ordinarii. *n.* 232. *v.* *Circa*. Ad quid teneatur stuprator,
si puella violata sit Consanguinea? *l.* 3. *n.* 650. Quid si fictè pro-
miserit cum pacto impetrandæ dispensationis? *ib.* *v.* *Major*.

Consanguinitas, vide *Cognatio*.

Conscientia. Quid sit Conscientia, et quid synderesis. *l.* 1. *n.* 2.
Quæ sit Conscientia erronea vincibilis, et quæ invincibilis. *n.* 3. An
Conscientia erronea sit sequenda? et an eam sequens mereatur.
n. 4. 5. 6. *et* 7. An detur Conscientia invincibiliter erronea circa præ-
cepta juris naturæ. *n.* 8. *Et* vide *Dissertationem incip. Explorata*.
n. 170. An peccet desiderando, qui putat pravum desiderium non esse
peccatum. *n.* 9. de Conscientia perplexa. *n.* 10. de Conscientia scrup-
ulosa. *num.* 11. Quomodo debeat se gerere Confessarius erga Scrup-
ulosos. *n.* 12. 13. 14. 15. Quid si scrupulus sit de Confessionibus
præteritis. *n.* 16. Quid si pœnitens in omni actione formidet peccare,
n. 17. *et* seq.

De Conscientia *Dubia*. *l.* 1. *n.* 20. Quid sit *Dubium Negativum*, et
Positivum. *eod. N.* Quid *Dubium Speculativum* et quid *Practicum*.
n. 21. An liceat operari cum dubio practico. *n.* 22. Quid si quis du-
bitet, an actio sit graviter, vel leviter mala. *n.* 23. Quid agendum in
dubio practico negativo, aut positivo. *n.* 23. *et* seqq. Quid si id deponatur
ex principiis reflexis. *n.* 25. Quid si quis dubitet de emissionè voti,
n. 28. Et quid si de satisfactione voti. *n.* 29. An subditus in dubio
utrum aliqua actio præcepta sit mala, teneatur obedire. *n.* 31. An du-
bitans utrum expleverit annum 21. teneatur ad jejunium etc. *n.* 32.
Quid si quis sit dubius de solutione. *n.* 34. Quid si dubium sit, an
lex fuerit promulgata, aut recepta, vel abrogata. *n.* 27. Quid in du-
bio de impedimento matrimonii. *n.* 33. De Conscientia Probabilis.
n. 40. Quæ sit opinio tenuiter probabilis, quæ probabilior, probabilis-
sima, et quæ moraliter certa. *n.* 40. *DISSERTATIO* de usu moderato
opinionis probabilis, seu *Morale Systema*.

Consecratio utriusque speciei est necessaria. *l.* 6. *n.* 196. An possi-

Papa in ea dispensare. *n.* 196. *v.* *Dub.* 2. An sit valida in una specie.
ib. *Dub.* 3. Quæ conditiones ad materiam consecrationis. *ex n.* 211.
Consecratio Calicis, et patenæ. *n.* 379. An remaneant consecrata, si
quis in eis celebret. *n.* 380. An Abbates possint consecrare calices pro
Ecclesiis alienis. *n.* 381. An pyxis debeat consecrari, aut benedici.
n. 384. *et* 385.

Consensus. An liceat rem accipere ex præsumpto consensu Domini :
l. 3. *n.* 700. *v.* *Qu. I.* De Consensu requisito ad peccatum? *l.* 5. *n.* 5. An
peccet negativè se habens in motibus inordinatis? *ib.* *n.* 6. Quid si sint
motus carnales? *n.* 7. Quæ remedia ad ipsos? *num.* 8. Quid si adsit
causa non resistendi? *n.* 9.

Consensus ad Matrimonium. *l.* 6. *n.* 887. *Consensus* conditionatus.
n. 892. Quid si conditio sit turpis. *n.* 891. Si conditio sit : *Si Pater
consenserit*, *n.* 892. An impleta conditione requiratur novus consensus.
n. 895. An Papa possit dispensare in consensu pro revalidatione
Matrimonii. *n.* 898. *v.* *Probatur* 1. *in fin.* *et* *n.* 610. *v.* *Id probant*. Si
Coniux consentiat in adulterium alterius, etc. *n.* 966. *v.* *Secundus*.
Divortium ob mutuum consensum. *n.* 975. *Consensus* requisitus in
adultera ad impedimentum criminis. *n.* 1037 *et* 1038. Si consensus fuit
fictus, vel metu extortus, quomodo revalidandum Matrimonium.
n. 1109. An qui fictè consensit, teneatur verum ponere consensum.
n. 1113. An certiorare Coniugem de nullitate Matrimonii. *n.* 1114.
Quomodo possit exigi consensus à parte inscia impedimenti. *n.* 1117.
Ad Dispensationis valorem non requiritur consensus principalis. *lib.* 6.
n. 1145.

Consentens in damnum tenetur ad restitutionem. *l.* 3. *n.* 566.

Consilium, et *Consulens*. Consilium datum occidendi clericum tem-
pestivè revocans an incurrat censuram. *l.* 7. *n.* 40. Consulens percuti
Clericum. *n.* 266. De Consulente quoad restitutionem. *l.* 3. *ex n.* 559.
usque ad 565. An Consulens Episcopo, ne conferat Beneficium di-
gniori, teneatur ad restitutionem? *l.* 3. *n.* 585. *et* *l.* 4. *n.* 108. Ad
quid teneatur Consulens alium, ut mutuet usurario? *l.* 3. *n.* 785.

Consuetudinarii an absolventi. *lib.* 6. *ex n.* 459. Vide alia verbo
Absolutio. An cogendi recidivi ad repetendas Confessiones. *n.* 505. *v.*
Et quoad. Consuetudinarius blasphemus. *l.* 3. *n.* 127.

Consuetudo an præbeat jurisdictionem. *l.* 6. *n.* 573. Quæ conditiones
ad consuetudinem requirantur? *l.* 1. *ex n.* 107. De effectu Consuetu-
dinis, et quid si à lege reprobetur? *n.* 108. *v.* *Sed quid*. Quid si con-
suetudo revocetur à lege? *n.* 109. An per consuetudinem possit abro-
gari votum Paupertatis? *l.* 4. *n.* 35. Quinam laborantes excusentur
in Festis ratione Consuetudinis? *l.* 3. *n.* 289. An liceat ex Consuetudine
ducere currus, et jumenta? *n.* 276. *v.* *Quæstio*. An dictum unius suf-
ficiat ad notitiam Consuetudinis? *l.* 1. *n.* 107. *v.* *An verò et* *l.* 3. *n.* 290.
v. *Notandum*.

Consummare Matrimonium an liceat ante Benedictionem. *l.* 6.
n. 984. *v.* *Dub.* 2. An ad affinitatem contrahendam requiratur copula
consummata ex utraque parte. *n.* 1075. Sic etiam ad contrahendam
Bigamiam. *l.* 7. *n.* 435. Requiritur actus consummatus ad incurren-
dam censuram. *l.* 7. *n.* 36. Sic etiam ad irregularitatem. *n.* 348.

Contactus rei sacræ est vetitus laicis. *l.* 6. *n.* 382.

Contemptus, quando sit mortalis? *l.* 4. *n.* 161. *v.* *Quarta. et* *l.* 5.
n. 61.

Contractus. Quid sit et quotuplex? Vide *Summarium in princ. libri*

Cap. III. Dub. I. De contractu sine animo contrahendi. l. 3. n. 709. Sine animo se obligandi. n. 710. De Contractu sine solemnitatibus. l. 1. n. 151. et lib. 3. n. 711. De contractu de re turpi. l. 3. n. 712. Et cui tunc facienda restitutio? ib. in fine. Quando dolus, vel error irritet Contractum? n. 715 et 716. An metus? Vide Metus. De Contractu Gentilitio. l. 3. n. 812. v. Si in venditione. De Contractu Mohatra. n. 813. v. Nota. De Tribus Contractibus. n. 908. v. Hæc. De Contractu ad Caput saluum n. 909. v. Qu. 3. De Contractu Assecurationis. n. 911. De contractu Pignoris n. 913. De contractu Antichriscos. l. 3. n. 916. An ad restitutionem in Contractibus requiratur culpa theologica? l. 3. n. 554. An liceat in Festis inire Contractus? lib. 3. n. 285. Ubi facienda est solutio ratione Contractus? n. 678.

Contritio an consistat in dolore, vel detestatione. l. 6. n. 435. Ex quo motivo elicienda n. 436. Quando obliget præceptum Contritionis. n. 437. An requirantur singulae Contritiones ad singula peccata. n. 438. An ad Contritionem requiratur Actus Fidei, et Spei. n. 439. Contritio ex charitate remissa an sufficiat ad justificandum. n. 441. An ad ministranda Sacramenta sufficiat contritio. l. 6. n. 34. v. Secunda. Vide alia verbo Attritio. Et verbo Dolor.

Contumelia quid sit l. 3. n. 966. An debeatur satisfactio, si offensus se vindicavit de Contumelia? n. 989. Quot peccata committat qui pluribus Contumeliis aliquem conviciatur? lib. 5. n. 48. Quid si coram pluribus? n. 49.

Convalescentia excusat à recitatione Officii. l. 4. n. 154. v. Notandum. II.

Conventualis Missa quotidie canenda. l. 6. n. 314. Applicanda pro Ecclesiæ Benefactoribus. d. n. 326. Dicenda de die. ibid. Cantans Missam debet expectare finem Symboli. n. 424. ad 3. Si cantatur ante Matutinum, an sit grave. n. 348.

Cooperatio, et Cooperari. Quæ sit cooperatio materialis, et quæ formalis. lib. 2. num. 63. v. Ad. Causæ excusantes à cooperatione materiali. num. 59. An liceat nubere cum peccatore, vel habente votum castitatis? num. 60. An reddere ipsi debitum? num. 61. An dare Communionem peccatori? n. 62. An couponibus dare vinum ebriosis? vel cibos vetitos? n. 69. et 80. An locare domum meretrici? n. 70. An vendere gladios, venena etc. n. 71. An agnum Judæo? n. 72. An Christianis liceat remigare etc. n. 73. An aurigis vehere meretricem? n. 75. v. An autem. An accipere munera ab amasio? n. 76. ib. An reddere gladium occisuro? ib. v. 2. Sed vide veram sententiam. l. 3. n. 571. v. Secus. An petere juramentum à pejeraturo? n. 77. An mutuum ab usurario? ib. v. 4. et n. 47. An adjuvare usurarium? n. 78. et l. 3. n. 789. An dare mutuum abusu? l. 2. n. 78. v. 6. An petere Sacramenta ab excommunicato? n. 79. et l. 7. n. 139. An à peccatore? l. 2. n. 79. et n. 47. An liceat dare cibos volenti frangere jejunium? n. 80. Quæ cooperatio vetetur famulis, Vide v. Famulus. De cooperantibus ad damnum honorum. Vide Summarium Dub. II. Quid si quis ob metum cooperatur ad damnum alterius? l. 3. n. 571.

Copia Confessarii quando dicitur deesse. l. 6. ex n. 264.

Copula. An copula conjugalitatis impediatur a peccatore? l. 6. n. 273. et seq. Si sponsus copulam extorsit post votum Religionis an teneatur ad sponsalia. l. 6. n. 874. An ob copulam sine seminatione liceat facere divorcium n. 962. Qu. III. Debet esse consummata ad contrahen-

dum impedimentum affinitatis. n. 1075. Et bigamiæ. l. 7. n. 436. Vide Debitum Conjugale. An exprimendum sit copulam incestuosam habitam fuisse ad facilius obtinendam dispensationem. n. 1134. Quid si non fuerit ex tali intentione. n. 1135. Si quis post dispensationem novam copulam habuerit cum consanguinea sponsæ. n. 1140. Quid si habeatur copula incestuosa inter sponso, antequam executam sit Dispensatio. n. 1141. Copula conjugalitatis an liceat ante Communionem. lib. 6. num. 921. An die festivo. n. 923. An sit adulterium copula sodomitica inter conjuges? l. 3. n. 446. An copula sponsi cum alia differat specie à fornicatione? n. 447. (et vide l. 6. n. 847.) An copula Confessarii cum poenitente sit incestus? l. 3. n. 451. An copula conjugalitatis in Ecclesia sit sacrilegium. n. 458. Quid si quis extorqueat copulam à vidua sub ficta promissione? n. 646.

Coquere. An liceat in Festis coquere cibos etiam ad delectationem? l. 3. n. 298. v. Utrum.

Coquus. An in die vetito possit prægustare parum carnis? l. 3. n. 1029. v. 3. An coqui excusentur à jejunio? n. 1041.

Corporale quando excretur. l. 6. n. 371. An debeat esse ex lino. n. 375. v. Dub. 3. An benedictum. n. 386. An maneat benedictum, si cum eo sit celebratum. n. 379 et 380. Quando liceat lavare corporalia. n. 387. not. 2. Quid faciendum de aqua. ib. Quibus liceat tangere. n. 382. Quid si sit notabiliter immundum. n. 376. et n. 386. Quale peccatum si omittatur, vel adhibeatur non benedictum. ib. Not. l. n. 387.

Corporis dispositio ad Communionem. Vide Summarium. ex num. 271.

Correctio adhibenda à Confessario. Vide Prax. Confessar. n. 7. et seq. Correctio errorum. ib. n. 116. Ob quale peccatum correctio facienda. l. 2. n. 34. An ob leve? n. 35. in fine. An ob factum ex ignorantia? n. 36. Correctio omissa ob timorem. n. 37. An in dubio teneamur corrigere? n. 38. An si absit timor relapsus? Vel si adsit alius idoneus? Vel si non sit spes fructus? Vel si expectetur occasio? n. 39. Qui teneantur corrigere? n. 40. Ordo servandus in correctione. n. 41. Quid si crimen deferatur Prælato ut patri? ib. et l. 4. ex n. 243. An correctio semper præmittenda denunciationi? l. 4. n. 240 et 241. An liceat renunciare juri fraternæ correctionis? n. 245. v. Quer. IV. An Prælati teneantur aliquando sub gravi corrigere leves defectus? lin. 1. et seq. Quomodo Parochi teneantur ad corrigendum. lib. 3. n. 360. v. Parochi. Corruptio verborum quando est mortalis in recitatione Officii. l. 4. n. 165. Vide Multitatio.

Crapula quando sit mortalis. l. 5. n. 73. v. 4. Mortalis.

Creatura. An maledicere creaturis sit blasphemia? l. 3. n. 129. An jurare per creaturas sit juramentum? n. 138.

Credere an teneatur conjux alteri asserenti se fictè consensisse. l. 6. n. 908. An credendum impedimentum, si asseratur a fide non dignis, et quid si ab uno fide digno? ibid. v. Secunda. Credentes Hæreticis. l. 7. n. 306. lin. ultima et pag. subsequenti. Vide v. Fides.

Creditor si proroget terminum censuræ. l. 7. n. 64. An restitutio facienda sit creditoribus occisi. l. 3. n. 634. An creditores hypothecarii prius sint satisfaciendi? n. 690. An creditores personales anteriores? ibid. An personales pauperes? n. 691. An prius exigentes? n. 692. An creditor personalis, cui solutum est, possit retinere? n. 693. An creditor mutuarius possit usuras exigere? l. 3. n. 788.

- Crepidus* calceatus an possit celebrare? *l. 6. n. 402.*
Creta si deglutatur, an frangat jejunium naturale? *l. 6. n. 281.*
Crimen dirimens Matrimonium quale. *l. 6. n. 1031. ad 1043.* Quando crimen dicatur occultum. *l. 6. n. 593. ad Not. 3. et l. 7. n. 76. Not. II.* Si hic sit crimen occultum, sed alibi publicum. *n. 78.* Irregulares ob crimina infamia. *n. 362. et 363.* Quomodo tollatur. *n. 364.* Ob crimen occultum Episcopus potest prohibere Ordinationem. *l. 6. n. 69. in fin. in fine v. Attamen.* An crimen publicum alterius in uno loco vel tempore possit detegi sine mortali? *l. 3. n. 974.* Quid si detegatur ad consilium? Vel uni aut alteri viro probo? *l. 3. n. 973. v. Sed opposita.* Quid crimen dicatur publicum. *n. 975.* An infamatus de uno crimine possit infamari de alio? *n. 976.* Quomodo fama restituenda, si verum crimen sit propalatum? *n. 992.* Quid si sit propalatum bona fide. *n. 993.* Si de crimine verò infamaveris, an tenearis ad totum damnum. *n. 994. v. An autem.* Quando crimen possit denunciari sine pravia correctione. *l. 4. ex n. 241. ad 245.* Quæ crimina sint suspecta de hæresi. *n. 251.* An reus ad se tuendum possit revelare crimina occulta accusatoris, vel testium? *l. 4. n. 277.* An peccet graviter, si falsa crimina inponat? *ib.*
Crucifixus, qualis, et an semper requiratur in Missa, et an ommissio sit gravis? *l. 6. n. 393.* Debet prominere inter candelabra. *ib. Dub. 1.* Si in altari est imago Crucifixi, an requiratur alia Crux? *ib. Dub. 2.*
Crux. An sit mortale celebrare sine Cruce? *l. 6. n. 393. Dub. 1.* Crux et Imagines in altari an debeant esse benedictæ. *n. 393. v. Crux autem.*
Culpa. An ad incurrendam censuram requiratur culpa mortalis? *l. 7. n. 30.* An externa. *n. 34.* An consummata. *n. 36.* An propria. *n. 41.* An idem ad incurrendam irregularitatem ex delicto. *n. 348.* Quid si culpa sit occulta. *n. 349.* Quæ sit culpa theologica et quæ juridica? *l. 3. n. 549.* Ex qua culpa oriatur obligatio restituendi? *n. 550.* An ex culpa veniali oriatur obligatio gravis? *n. 552.* An culpa theologica requiratur etiam in contractibus ad obligationem restitutionis? *n. 554. et n. 749.* An in Officiis? *n. 555.*
Cultus disparitas quando dirimat Matrimonium. *l. 6. n. 1044.* Quid de Matrimonio cum Hæreticis. *ibid.*
Cultus superstitiosus. Vide *Superstitio.* An in Festis præcipiatur cultus interior. *l. 3. n. 264.*
Curator. Quibus detur curator? *l. 3. n. 917.* Ad quid teneatur? *n. 918.* An sine consensu curatoris minor possit se obligare? *ib. v. 6. Pupillus.*
Curiales sunt irregulares. *l. 7. n. 456.*
Curiositas. Quale peccatum tangere, vel aspicere partes inhonestas proprii corporis ex curiositate? *n. 419.* Si corporis alieni? *n. 420.* Quale, legere litteras alienas ex curiositate? *l. 5. n. 70.*
Currus. An liceat in Festis ducere currus onustos? *l. 3. n. 276.*
Custos, et Custodire. An custodes gabellarum, sylvarum, ex Officio teneantur ad restitutionem si non denunciant? *l. 4. n. 237.* Quomodo excusentur à Missa custodientes domos, etc. *l. 3. n. 326.*

D

Dæmon. An sit peccatum maledicere Dæmoni? *l. 3. n. 129. v. Maledicere.* Quale peccatum impreari Dæmonem alicui? *n. 131.*

- Quale peccatum sit copula cum Dæmone? *n. 475.* Quid si Dæmon repræsentet personam sacram, vel nuptam? *ib. v. Bene.* Quomodo se gerere debeat Confessarius cum coeuntibus cum Dæmone. *Prax. Confess. n. 111.*
Dæmoniacus, vide Obsessus.
Damnatus. An reo jam damnato liceat vim vi repellere, et an resistere? *l. 4. n. 279. v. Sed clarius.* An damnatus ut fame pereat teneatur sumere cibum oblatum? *n. 284.* An Sacerdos vel Religiosus damnatus ad triremes teneatur ad Officium Divinum? *l. 4. n. 142. v. Dubitatur 3.* Quomodo se gerere debeat Confessarius cum capite damnatis. *Prax. Confess. n. 108.*
Dammum, et damnificans. Ad quid teneatur consulens damnum, si illud sine consilio evenisset? *l. 3. n. 561.* Quid in dubio an consilium fuerit causa damni? *n. 562.* Quid si quis suadeat damnum ex ignorantia inculpabili? *n. 564.* An liceat cum damno alterius sequi opinionem probabilem? *l. 1. n. 42.* An fur debeat restituere cum quocumque suo damno? *l. 3. n. 598.* An cum majori damno? *ib.* An fur teneatur restituere omnia damna? *n. 618.* Modo sint saltem confuse prævisa? *n. 613.* De eo qui incendit domum Titii putans Cæii. *l. 3. n. 629.* De titulo damni emergentis in mutuo. *l. 3. n. 768.* Quæ autem requirantur ad exigendum interesse ex præfato titulo. *n. 769.* An liceat ab initio pacisci de tali interesse? *n. 770.* Quid veniat nomine damnorum in societate? *l. 3. n. 905.* An in societate damnum sortis spectet semper ad dominum? *n. 907. v. Qu. III.* De pacto ut damnum sortis sit commune. *ib. Qu. IV.* An ad damnum vitandum liceat prodere peccata alterius? *l. 3. n. 969.* An revelare secretum? *n. 971. v. An autem.* An tenearis ad damnum, si non restituis famam bona fide ablatam? *n. 994.* An damnum integrè restituendum sit si diffamaveris de crimine vero? *ib. v. An autem.* An teneamur denunciare hæreticos cum nostro gravi damno? *l. 4. n. 249.* An cum damno suo vel prolis teneatur conjux reddere debitum. *l. 6. n. 950. et 951.* De damno resarciendo quoad censuras. *l. 7. n. 25.*
Dataria. Quid exprimentum in petitione Dispensationis in Dataria. *l. 6. n. 1146.*
Debitor. An satisfaciatur debitor donans immemor debiti? *l. 3. n. 700. v. Quaritur II.* An debitor teneatur solvere in solidum si præsumat socium restituisse? *l. 3. n. 579. v. Utrum.* De debitore negante debitum æquivoco. *l. 3. n. 160.* De debitore existente in necessitate. *num. 701. 702. et 703.*
Debitum. An debita certa restituenda prius quam incerta? *l. 3. n. 687.* An prius debita ex delicto quam ex contractu. *n. 688.* An prius debita ex titulo oneroso? *n. 689.* An à debitis gravato liceat accipere donum? *n. 722.* An uxor teneatur solvere debita à viro contracta? *l. 3. n. 354.* An immemor debiti satisfaciatur donando? *l. 3. n. 700. v. Qu. II.* Tempus requisitum ad debita præscribenda. *l. 3. n. 507.* An debitis gravati possint fieri Religiosi? *l. 4. n. 71.* Quid si jam sint professi? *ib. v. Si vero.* Debitum conjugale quando sit licitum. Vide *Summar. ex n. 900. l. 6.* Quando sit præceptum. Vide *Summar. ex n. 938.* Propter quos fines sit licitus usus Matrimonii. *num. 927.* An vir aliquando teneatur petere. *n. 928.* An aliquando uxor. *n. 929.* An conjux impeditus a petendo possit aliquando petere. *n. 930.* An excommunicato liceat petere; et an ab excommunicato. *n. 931.* An tactus liceant inter conjuges, etc. Vide *Conjux.* Negantes debitum semel. *n. 940.* Si alter

remisse petat vel immoderate, vel si reddito differatur ad breve tempus. *ib.* An possit negari ob multipliciter filiorum. *n.* 941. An Episcopi ad debitum petendum possint dispensare in voto castitatis emisso ante Matrimonium. *n.* 987. An Mendicantes. *ib.* v. *An autem.* Quid si impedimentum proveniat ex affinitate contracta post Matrimonium? *n.* 1076.

Decennium. An per decennium præscribantur leges Ecclesiæ? *l.* 1. *n.* 139. v. *Limitant.* 2. An per decennium res immobiles? *l.* 3. *n.* 508.

Deceptio. Quæcumque deceptio in venditione obligat ad restitutionem. *l.* 3. *n.* 805. Qualis deceptio obliget lusorem ad restituendum? *n.* 877.

Decimæ. De obligatione solvendi decimas. *l.* 3. *n.* 42. v. *Queritur* 4. *Decisiones.* Rotæ Romanæ quomodo obligent? *l.* 1. *n.* 106. v. *Decisiones autem.*

Declarationes. S. C. quomodo obligent? *l.* 1. *n.* 106. v. *Queritur* 2. *Decreta* Sacræ Congregationis Rituum quomodo obligent? *l.* 6. *n.* 401.

Decretales, et *Decretum* Gratiani. V. de his *n.* 105. v. *Lex.*

Dedecus. An stuprator teneatur ducere violatam cum dedecore familiæ? *l.* 3. *n.* 644.

Defectus naturales an possint manifestari sine mortali? *l.* 3. *n.* 967.

Praelati tenentur quandoque sub gravi corrigere defectus leves. *l.* 4. *n.* 13. Defectus in Confessione commissi à Confessario reparandi. *l.* 6. *n.* 618. Et in *Prax. Confess.* *n.* 116. Defectus naturales an cadant sub sigillum. *n.* 642. Defectus Ordinationis quomodo supplendi. *n.* 758. An sponsis liceat contrahere cum defectu occulto. *n.* 864. et 865. Ob quos defectus censuræ sint invalidæ. *l.* 7. *ex n.* 51. ad 66. Irregularitas ex defectu. *ex n.* 397. Irregularitas ex defectu natalium quomodo tollatur per professionem religiosam. *l.* 7. *n.* 354. Si defectus corporis superveniat. *n.* 413. Si antecesserit. *ib.* Si defectus ex propria culpa. *n.* 415. Quid de euncho. *n.* 416. Si ad vocem servandam. *n.* 418. Irregularitas ex defectu ætatis. *l.* 6. *n.* 799. Vide *Irregularitas.*

Defensio. An ob defensionem liceat Clericum percutere. *l.* 7. *n.* 275. ad *n.* II. in *fin.* An defensio sui vel innocentis excuset ab irregularitate. *n.* 388. An defensio honorum. *n.* 389.

Deflorator, vide *Stuprator.*

Deformitas filix an excuset matrem, si optat ei mortem. *l.* 5. *n.* 22.

Deformitas inducens irregularitatem. *l.* 7. *n.* 411. et 412.

Defunctorum Officio sub gravi satisfaciendum. *l.* 4. *n.* 161. v. *Qu. II.* An possit pridie anticipari? *n.* 174. v. *Qu. II.*

Defunctus. Ut Defuncti voluntas impleatur, potest dici Missa anniversaria in duplici majori non de præcepto. *l.* 6. *n.* 421. Parochus potest dicere duas Missas, si desit alius Sacerdos in die obitus. *n.* 351. v. *Modo.* Missæ Defunctorum quando liceant, et quando sint de præcepto. *n.* 419. ad 321. Obligatus dicere de *Requiem,* si dicat aliam.

422. Missa Defunctorum quomodo ordinanda. *n.* 423. in *fin.* In die Defunctorum an possit accipi stipendium. *l.* 6. *n.* 338. Si commemoratio Defunctorum accidat in Dominica. *n.* 424. infra ad *n.* 11. Defuncti excommunicati possunt absolvi à censura. *l.* 7. *n.* 116. in *fin.* et *n.* 186.

Degradatio quid sit. *l.* 7. *n.* 324. Degradatus tenetur ad castitatem, et Horas. *ib.* v. *Dixi.* A quo facienda degradatio. *n.* 326.

Delectatio, et *delectari.* De delectatione venerea et sensitiva. *l.* 3. *n.* 413. An delectatio de objecto malo cum consensu conditionato sit licita? *l.* 5. *n.* 14. De delectatione morosa. *n.* 15. Quid si quis delectetur de nupta, sed non qua nupta? Delectatio de re mala, et de cogitatione rei malæ. *n.* 17. Delectatio circa modum rei malæ. *n.* 18. Delectatio de effectu bono ex opere malo. *n.* 19. et 20. Delectatio de malo proximi ob bonum finem. *n.* 21. An liceat conjugii delectari de copula præterita rei futura? *l.* 5. *n.* 23. et 25. An id liceat sponsis, et viduis? *n.* 24. Delectatio de re vetita solo jure positivo. *n.* 27. Quid explicandum in delectatione habita de malo alterius. *n.* 28. Si conjux delectetur de pulchritudine alterius, ut se excitet ad copulam. *l.* 6. *n.* 913. Si de copula aliena. *n.* 914. Si de copula habita vel habenda cum conjuge proprio. *n.* 937.

Delegatio, et *Delegatus.* *l.* 1. *n.* 193. De facultate delegata dispensandi in votis. *l.* 3. *n.* 256. Episcopi an possint delegare facultatem Tridentini in *cap. Liceat.* *l.* 7. *n.* 93. Possunt delegari ab Episcopis omnia quæ eis competunt jure ordinario. *ib.* An facultas dispensandi aliquando in impedimento dirimenti. *l.* 6. *n.* 1125. An Delegati possunt ferre censuras. *l.* 7. *n.* 11.

Deliberatio requisita ad votum. *l.* ex *n.* 196. requisita ad peccatum mortale. *l.* 5. *n.* 5.

Delictum. Ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiritur culpa mortalis, et actus externus, ac consummatus. *l.* 7. *n.* 348. Quid si delictum sit prorsus occultum. *n.* 349. Vide *Crimen,* et *Irregularitas.*

Delinquere. Delinquens extra Diocesim an incurrat censuram. *l.* 7. *n.* 23. An delinquens in Monasterio. *n.* 24. Si delinquat subditus alienus, an Episcopus loci possit eum ligare censura. *n.* 26.

Delirium. An in delirio liceat communicare. *l.* 6. *n.* 292.

Denudatio uberum, vide *Pectus.*

Denunciatio, et *denunciare.* Obligatio denunciandi blasphemiam hæreticalem. *l.* 3. *n.* 123. et *l.* 4. *n.* 252. Qui teneantur denunciare. *l.* 4. *n.* 254. An obligati ex officio ad denunciandum teneantur ad restitutionem, si non denuncient? *n.* 237. Quando illicitum est denunciare. *n.* 239. An et quando correctio fraterna debeat præcedere denunciacionem? *n.* 240. et 241. Denunciatio Evangelica. *n.* 242. An liceat, ommissa correctione, denunciare crimen Praelato ut patri? *l.* 4. *n.* 243. 244. et 245. Denunciatio juridica. *n.* 246. et 247. An teneamur denunciare hæreticos cum gravi nostro damno? *n.* 249. An hæreticos nobis conjunctos? *n.* 250. Quæ crimina denuncianda? *n.* 251. An denunciandi blasphemii? *n.* 252. An superstitiosi? *n.* 253. An non denunciantes? *n.* 254. An denunciandus Confessarius negans absolutionem nolenti manifestare complicem. *l.* 6. *n.* 491. De denunciacione Confessoriorum sollicitantium; verba Bullæ. *n.* 675. Perpenduntur clausulæ. *n.* 676. et seq. Qui sint denunciandi. *ex n.* 681. Qui teneantur denunciare. *ex n.* 693. De sollicitationibus dubiis. *ex n.* 702.

De denunciacionibus requisitis ad Matrimonium. *n.* 992. In iis quis possit dispensare et quando. *n.* 1003. ad 1007. De obligatione denunciandi impedimenta Matrimonii. *n.* 994. ad 999. An qui nequeunt ea probare, denunciare teneantur. *n.* 995.

Depositio testium quomodo facienda? *l.* 4. *n.* 271. Depositio quid sit. *l.* 7. *ex n.* 325.

Depositum, et *depositarius.* Quid sit depositum. *l.* 3. *n.* 746. An

peccet depositarius utens re deposita? *n. 748.* An teneatur aliquando rem depositam præ sua servare? *n. 752.* Quando possit negari depositum? *n. 753.*

Desiderium, et *Desiderare*. Desiderans malum, et reputans non esse peccatum. *l. 1. n. 9.* Desiderium mali ob bonum finem. *l. 2. n. 30. v. Sic licet. et l. 5. n. 21.* Vide *Prop. Damnatas*. Desiderium sumit speciem ab objecto. *l. 5. n. 12.* Desiderium conditionatum. *num. 13.* Desiderium differt à delectatione, et gaudio. *n. 15.* Mater desiderans mortem filiae difficulter nupturæ etc. *l. 5. n. 22.* Desiderans sibi mortem ad vitandam duram vitam. *ib.* Desiderans inimico diversa mala. *n. 50. v. Queritur* s. Desiderium Episcopatus an sit illicitum? *l. 6. n. 804.*

Desperatio *l. 2. n. 20. v. 2. Mortale.*

Determinatio materiæ in Eucharistia. *l. 6. n. 214.*

Detractio, et *Detrahere*. Quæ sit detractio, et qualis culpa? Vide *Summarium Dub. II.* Audiens detractionem. *l. 3. n. 979.* Detrahens alicui in pluribus materiis. *l. 5. n. 48.* vel coram pluribus. *n. 49.*

Diaconatus est Sacramentum. *l. 6. n. 737. v. Prima.* Materia ejus, et forma. *n. 748.*

Diaconus ministrans in peccato. *l. 6. n. 38.* Quando possit baptizare. *n. 116.* Et an solemniter in necessitate? *ib. Dub. 1.* Si solemniter, an fiat irregularis. *ib. Dub. 2.* Si ministret Eucharistiam sine commissione. *n. 334.* Quando liceat Diaconis Eucharistiam ministrare. *n. 237.*

Dies appositus in votis. *l. 3. n. 220.* Vide alia verbo *Crimen*. Quibus diebus prohibetur communicare. *l. 6. n. 252.* Quibus celebrare. *n. 350.*

Differre Missas. Vide *Stipendium*. Differre absolutionem. Vide *Absolutio*. Differre pœnitentiam. Vide *Satisfactio*.

Difficultas gravis excusat à præceptis humanis. *l. 1. n. 201.* Excusat à jejunio. *l. 3. n. 1034.* A recitatione officii. *l. 4. n. 154. v. Plura.*

Digitus. An possit ministrari Eucharistia posterioribus digitis. *l. 6. n. 244.* An celebrari. *l. 7. n. 408.* Amputans sibi digitum an fiat irregularis. *l. 7. n. 365. in fin.* Non verò qui alterius digitum abscindit. *n. 379.* An carens omnibus digitis sit irregularis. *n. 408.* An carens pollice vel indice. *ib.*

Dignus. Digniores eligendi, et præsentandi ad Cardinalatus, et Episcopatus. *l. 4. n. 91.* Ad parochias. *n. 92.* Ad beneficia simplicia, *et n. 93.* An ad Prælaturas regulares. *n. 100.* An resignantes eligere. *n. 98.* An electio digni, omisso digniore, sit valida? *l. 4. n. 102. et 103.* An Episcopi digniores transferendi ad majores Ecclesias? *n. 105.* An eligentes ad beneficium simplex minus dignum teneantur ad restitutionem? *n. 106. et 107.* An id suadentes. *l. 4. n. 108.* Quid si beneficium conferatur per concursum? *l. 4. n. 109.* Ad tunc minus dignus electus teneatur resarcire damnum Ecclesiæ, et digniori? *n. 110.* An examinatores teneantur Episcopo denunciare digniores? *n. 111.*

Dilatio, et *Differre*. Dilatio restitutionis. *l. 3. n. 679.* Si ex dilatione creditor patitur damnum. *n. 680.* An possit absolvi qui potens differt restituere? *l. 3. n. 681. et 682.* Quid si monitio non sit profutura? *ib. v. Qu. 2.* An differens solutionem ex justa causa teneatur ad interesse? *l. 3. num. 704.* An ob dilationem solutionis res possit pluri vendi. *n. 810.*

Dilectio inimicorum. Signa communia inimicis exhibenda. *l. 2.*

n. 28. An teneamur inimicum salutare? *ib. v. Queritur.* An teneamur injuriam remittere? *n. 29.* An etiam vindictam publicam? *ib. v. Licet.* Vide *v. Odium*.

Dimidium. An liceat audire duas Missas dimidias? *l. 3. n. 311.* Deceptio infra dimidium in contractu. *ib. 3. num. 805.*

Dimissoria requiruntur etiam pro prima Tonsura. *l. 6. n. 783.* *ad IV.* An per mortem Episcopi expirent dimissoria. *d. n. 787. v. Not. 2.* Potest eas concedere Episcopus confirmatus. *ib. Not. 3.* Etiam morans extra Diocesim. *ib. Not. 4.* An possit confirmare alienum cum Dimissoriis venientem. *n. 788. Not. 10.* An dispensare in irregularitate, etc. *n. 789. v. Dub. 2.* Nequit eas dare Vicarius Generalis. *n. 787. Not. 5.* Nec capitulum. *n. 788.* Potest tamen hic dare testimoniales, *ib. v. Bene.* An possit dare licentiam alieno Episcopo ordinandi in Diocesi? *ibid. Quamvis.* Regulares debent habere dimissoria suorum Prælatorum. *n. 788. Not. 8.* Dante Papa facultatem alicui suscipiendi Ordines cum clausula, à suo Ordinario tantum, potest ille cum dimissoriis ordinari ab alio. *ib. Not. 9.* An dimissoria dirigenda certo Ordinario. *ib. Not. 11.* Non requiritur ut hæc licentia sit in scriptis. *ib. Not. 12.*

Diocesis. Si sponsi sint diversæ Diocesis an quilibet dispensandus sit à proprio Episcopo. *l. 6. n. 1142.* Episcopus si extra Diocesim ferat censuram. *l. 7. n. 21.* An possit ligare subditum extra degentem. *n. 22.* Si subditus peccet extra Diocesim. *n. 23.* Quid si in Monasterio? *n. 24.* Si in hac Diocesi delinquit subditus alienus, etc. *n. 26.* Si quis ordinetur in diversa Diocesi. *l. 6. n. 798. v. Adde.* *Discipulus*. Obligatio discipulorum. *l. 3. n. 361.*

Disparitas conditionis an irriter sponsalia. *l. 6. n. 851.*

Dispensare, et *Dispensatio*. Vide *Summar. Dub. IV.* De dispensationibus S. Pœnitentiariæ. Vide appendicem. *l. 1. à n. 202.* Hujusmodi dispensationes in quibus materiis concedi soleant. *n. 203.* Clausulæ, quæ solent ibi apponi. *n. 204.* De obreptione, et subreptione causarum. Vide *Bullam Benedict. XIV. l. 6. n. 1131.* De executione dispensationum. *n. 205. et seq.* Quis possit dispensare in pœnis simoniali? *lib. 3. n. 117. et seq.* Pro dispensatione Matrimonii an licite aliquid accipiatur? *l. 3. n. 96.* Quis possit dispensare in juramento? *n. 189 et 190.* De voto non petendi dispensationem. *n. 208.* An habens facultatem possit dispensare cum seipso? *l. 1. n. 183.* An inferior possit dispensare in lege Superioris, ubi dispensatio non est reservata. *l. 1. n. 191.* An Episcopus loci possit dispensare in votis peregrinorum? *l. 1. n. 158.* De dispensatione in votis. Vide *Summarium Dub. VIII.* Quinam possit dispensare ad laborandum in festis, an Episcopi, an Parochi? *l. 3. n. 288.* An propinqui coeuntes post dispensationem committant incestum? *l. 3. n. 452.* An Papa possit dispensare in iis quæ sunt de jure divino. *l. 6. n. 1119.* In quibus possit impedimentis Matrimonii. *n. 1118.* An aliquando in impedimentis de jure naturæ. *n. 1120.* An dispensare à novo consensu. *n. 897. v. Prob. 1. in fin.* An in Matrimonio rato. *n. 959.* An Episcopus possit in necessitate dispensare in impedimentis dirimentibus ante Matrimonium. *n. 1122.* An aliquando Parochus, aut saltem declarare? *n. 613.* An Episcopus post Matrimonium. *n. 1123.* Quid si Matrimonium sit mala fide initum? *n. 1124.* An possit alteri hanc facultatem delegare. *n. 1125.* Episcopi dispensare possunt in omnibus impedimentis impedientibus. *n. 1126.* Causæ justæ ad dispensandum in dirimentibus.

n. 1129. et 1130. Praxis Confessarii circa dispensationem in impedimento Matrimonii, vide *Prax. Conf. n.* 84. et seq. An possit Episcopus dispensare in voto castitatis emisso post Matrimonium. *l.* 6. *n.* 986. *v. Dub.* 1. An in emisso ante Matrimonium ad petendum debitum. *n.* 987. An id possint Mendicantes. *ib. v. An autem.* An Episcopus ad Matrimonium contrahendum. *d. n.* 98. *v. Dub.* 3. Quia dispenset in impedimento non petendi ob incestum. *n.* 1076. Quis dispenset in denunciationibus pro Matrimonio, et ob quam causam. *n.* 1003. ad 1006. An Vicarius Episcopi. *n.* 1007. An Parochus. *ib. Dub.* 2. Formula pro impetranda dispensatione. *n.* 1147. Vide alia circa dispensationem impedimenti, in *Summario Dub. IV. n.* 1131.

An Episcopi possint dispensari in irregularitate propter hæresim. *l.* 7. *n.* 76. An cum illegitimo ad Beneficium simplex. *n.* 428. An ad Canonicatum. *n.* 429. An cum illegitimo occulto. *n.* 430. An saltem ad ministrandum. *n.* 431. Quis in irregularitatibus possit dispensare. *n.* 353. In quibus Regulares. *n.* 355. An in irregularitate ex defectu lenitatis dispensent Episcopi. *n.* 469. An Regulares. *ibidem.*

Dispensati ad carnes tenentur ad unicam comestionem, et ad abstinendum à piscibus. *l.* 3. *n.* 1013. Et hoc etiam in jejuniis extra quadragessimam. *n.* 1015 ad VII. Sancita super hoc à Benedicto XIV. *ibid.* An dispensati ad carnes permittantur tantum carnes salubres. *ib. v. Quæritur hic.* Qui dispensare possunt in jejunio ecclesiastico. *l.* 3. *n.* 1032. I. Papa. II. Episcopi. III. Parochi. IV. Prælati Religionum. *ib.* Quomodo excuset dispensatio à recitatione officii. *l.* 4. *n.* 159.

Dispositio, et *dispositus*. Dispositio pia in testamento nullo. *l.* 3. *ex n.* 923. Dispositio ad valide suscipienda Sacramenta. Vide *Summar. ex n.* 78. Ad licite suscipienda. *ex n.* 83. Magis dispositi majorem percipiunt fructum. *l.* 6. *n.* 85. Dispositio ad Baptismum. *n.* 139. Ad confirmationem. *n.* 179. Ad Eucharistiam ex parte animæ. *ex n.* 255. Ex parte corporis. *ex n.* 271. Quid si quis nesciat hostiam esse consecratam. *n.* 85. *v.* 2. Dispositio legis est eadem, ubi eadem currit ratio. *l.* 7. *n.* 84. *sub fin.*

Dissertatio I. pro usu moderato opinionis probabilis. *l.* 1. *Dissertatio II.* de infallibilitate Summi Pontificis. *l.* 1. *ex n.* 110. et de Auctoritate Papæ supra Concilium. *ex n.* 121. *Dissertatio* de ministro, et forma Matrimonii. *l.* 6. *ex n.* 898. *Dissertatio* circa Conceptionem B. Mariæ V. *l.* 7. *ex n.* 244.

Distantia loci quæ excuset ab audienda Missa. *l.* 3. *n.* 329.

Distillatio, et *distillare*. Distillatio voluntaria venerea. *l.* 3. *n.* 477. An liceat in festis distillare herbas? *l.* 3. *n.* 282.

Distinctio specifica peccatorum: vide *Summarium in princ. Art. 1.* *Distinctio* numerica. *ibid. Art. 2.*

Distractio, et *distractus*. Distractio culpabilis in Horis Canonicis. *l.* 4. *n.* 176. Remedia contra Distractiones. *n.* 177. *v. Remedia.* Distractus in consecratione non debet repetere. *l.* 6. *n.* 25. *v.* 5. *n.* 224. *v. Notandum.* Distractio in celebratione quodam Peccatum. *n.* 410. *Dub.* 5. Censura in dicentes officium distractè. *l.* 7. *n.* 35.

Distributiones, vide *Canonicus*.

Dives. An dives satisfaciatur mutuo pauperi extreme indigenti. *l.* 3. *n.* 520. *Qu.* 5. An dives non subveniens pauperi in extrema necessitate teneatur ad restitutionem? *Qu.* 4. An artifices divites excusentur à jejunio? *l.* 3. *n.* 1042. Dives Sacerdos an possit stipendium accipere? *l.* 6. *n.* 317.

Divinatio quid et quotuplex? *l.* 3. *n.* 5. et 6. An semper sit mortalis? *n.* 7. et 8. An liceat divinare futura per somnia? *n.* 9. An per sortes? *n.* 11. Astrologia naturalis, et judiciaria. *n.* 10.

Divinus. Communicatio in divinis cum vitando. *l.* 7. *n.* 173. Cum tolerato. *n.* 139. Quid veniat nomine *divinorum*. *n.* 177. Cessatio à divinis. *l.* 7. 4. et 340.

Divortium. Quando divortium fieri possit? *l.* 6. *n.* 955. De divortio quoad vinculum. *n.* 956. Quid si unus conjugum convertatur ad fidem. *n.* 957. Quid si Matrimonium sit tantum ratum. *n.* 958. An Papa possit in eo dispensare. *n.* 959. De divortio quoad *Torum*. *n.* 960. Divortium ob adulterium. *ex n.* 960. *ib.* Ob sevitiam. *n.* 970. Quia alter conjux trahit in peccatum. *n.* 973. Ob hæresim. *n.* 974. Ob mutuum consensum. *n.* 975. Facto divortio, apud quem filii educandi, et cujus expensis. *n.* 976. *ib. et seq.*

Docens, et *Docere*. An liceat docere in die festo? *l.* 3. *n.* 278. An Canonici docentes excusentur à Choro? *l.* 4. *n.* 132. *v. An autem.* An etiam Parochi? *ib.*

Doctoratus. Assumendi ad Doctoratum. *l.* 3. *n.* 166.

Dolor an debeat præcedere Confessionem. *l.* 6. *n.* 445. Quanto tempore possit præcedere. *n.* 446. An eliciendus ex intentione Confessionis. *n.* 447. An renovandus ab eo qui post absolutionem confitetur peccatum oblitum. *n.* 448. Qualis dolor eliciendus de venialibus, et an peccet graviter confitens ea sine dolore? *n.* 449. An possit de his haberi dolor partialis. *ib. v. Dub.* 2. An sufficiat dolor de multitudine tantum. *ib.* Signa extraordinaria doloris. *n.* 460.

Dolus. Juramentum dolo extortum. *l.* 3. *n.* 175. Dolus irritans contractum. *n.* 714. Dolus circa qualitatem dans causam contractui. *n.* 715.

Domicilium, et quasi *domicilium* quomodo contrahitur. *l.* 1. *n.* 156 et 158. Uxor tenetur sequi domicilium viri. *l.* 3. 353. Quinam possint ordinari ratione domicilii. *l.* 6. *ex n.* 770. *n.* Habens domicilium, et beneficium, ac originem in diversis Diocesisibus, à quo sit ordinandus. *n.* 771. Habens duo domicilia æqualia. *n.* 773. Studiosi an contrahant domicilium. *n.* 777. *v. Studiosi.* An ad acquirendum domicilium requiratur juramentum ibi perpetuo manendi. *n.* 778. Et an Barones eorumque filii gaudeant privilegio feudorum. *n.* 779. Si sponsi habeant duo domicilia, ubi debeant nuptias contrahere. *n.* 1086.

Domicium. An observantia Dominicæ sit de jure divino? *l.* 3. *n.* 65. Abstinendum à lacticiis in Dominicis quadagesimæ. *l.* 3. *n.* 107. In his Dominicis dispensati ad carnes etiam tenentur abstinere à piscibus. *n.* 1015 ad *n.* V.

Dominium quomodo acquiratur? *l.* 3. *ex n.* 493. Occupatione. *ib.* Nativitate. *n.* 494. Alluvione. *n.* 495. Specificatione. *n.* 496. Accessione. *n.* 497. Confusione, et commixtione. *n.* 498. Edificatione. *n.* 500. Plantatione. *n.* 501. Perceptione fructuum. *n.* 502. Traditione. *n.* 503. Prescriptione sive usucapione. *n.* 504. Ad acquirendum dominium rei donatæ requiritur traditio. *l.* 3. *n.* 732. An usurarius acquirat dominium lucri usurarii? *n.* 783. An ad transferendum dominium venditione requiratur traditio rei? *n.* 796. Cui acquiratur dominium, si res duobus vendatur? *n.* 827.

Dominus. Obligatio dominorum erga famulos. *l.* 3. *n.* 342. Quæ vota famulorum possit dominus irritare? *l.* 3. *n.* 240. Dominus defendens sua per famulos armis. *l.* 3. *n.* 385. Dominus jubens pluribus

famulis laborare per horam. *n.* 306. An dominus possit retinere expensas factas in re à fure? *n.* 618. An bona certa restituenda domino, vel possessori? *l.* 3. *n.* 596. *et* 599. Quid si res pereat apud furem, quæ æquæ periisset apud Dominum? *n.* 620. *v.* *Pro majori.*

Dormiens validè baptizatur, ordinatur, et ungitur. *l.* 6. *n.* 81. *v.* *Utrum.* An licitè, vide *ib.*

Domus. An liceat locare domos meretricibus? *l.* 2. *n.* 70. Custodientes domos an excusentur ab audienda Missa? *l.* 3. *n.* 326. *v.* *Excusantur.*

Donatio, et Donare. Qui sint inhabiles ad donandum. *l.* 3. *n.* 721. Tales sunt debitis gravati. *n.* 722. De donatione inter conjuges, et inter patrem ac filium. *n.* 724. Quid si donatio non adhuc sit acceptata. *n.* 725. Donatio facta absentis. *n.* 728. An possit acceptari mortuo donante. *n.* 729. *et* 730. An possit eam acceptare hæres donatarii. *n.* 731. Requiritur traditio ad acquirendum dominium. *n.* 732. Si donatio sit scutorum dominium. 500. *n.* 733. An adimplendus modus, aut finis donantis. *n.* 734. Quid si promissio sit prodiga. *n.* 735. Quid si donatio fit ad alliciendum. *n.* 736. Quid si fit ob falsam causam. *n.* 737. Quibus casibus possit donatio revocari? *ib.* *Dub. III.* Donatio causa mortis. *Dub. IV.* Donatio inofficiosa. *l.* 3. *n.* 740. Si donatarius est ingratus. *n.* 738. *v.* 1. Si Accipiens donâ superflua à Beneficiario. *l.* 3. *n.* 492. *Q. VIII.* Donatio remuneratoria à Religiosa. *l.* 4. *n.* 21. An bona ecclesiastica possint alienari, si data sit facultas à donante? *l.* 4. *n.* 187. *v.* *Nota II.* Quid si alienatio velita sit à donante? *ib.* *Nota IV.* Accipiens donum à debitis gravato. *l.* 3. *n.* 722.

Dormitare. Dormitans in audienda Missa et in recitando Officio. *l.* 3. *n.* 316.

Dos si non sit soluta, an possit vir expellere uxorem? *l.* 6. *n.* 939. *Dub. 1.* An tunc teneatur eam alere? *Dub. 2.*

Dotare. Fratres tenentur dotare sorores. *l.* 3. *n.* 340. An stuprator teneatur dotare violatam, si ipsa renuat cum eo nubere. *n.* 648.

Dubitatio, et Dubitare. Sacerdos dubitans an Officium omiserit, an teneatur recitare? *l.* 4. *n.* 150. Quid si dubitat an possit recitare partem? *n.* 154. *v.* *Not. IV.*

Dubium, et Dubitare. Dubium quid sit? et quid dubium positivum, et quid negativum. *l.* 1. *n.* 20. Vide *v.* *Conscientia.* In dubio melior est conditio possidentis. *l.* 1. *n.* 35. Regula cognoscendi quis sit possessor *ib.* Non tenemur implere legem, aut votum dubium. *l.* 1. *n.* 27. 28. Secus si votum sit certum et impletio dubia. *n.* 28. *in fin.* Quid si sit probabilis impletio voti, Officii, Pœnitentiæ etc. *n.* 29. *l.* 3. *n.* 700. *v.* *Limitant.* Quid si dubium sit an lex sit recepta? *l.* 1. *n.* 97. An tenearis ad jejunium in dubio an expleveris annum 21? *l.* 1. *n.* 32. Quid in dubio an coperit, vel finierit hora jejunii? *ib.* An dubius de jejunio possit communicare? *l.* 6. *n.* 282. *in fin.* Quid in dubio de valore Matrimonii? *l.* 1. *n.* 33. *et* *l.* 6. *n.* 903 *et* 904. Quid in dubio de solutione debiti certi? *l.* 1. *n.* 34. Quid in dubio de debito? *n.* 35. Quid si contra possessorem adsit ratio unica probabilis? *n.* 36. Quid si possessor superveniente dubio, neglexerit inquirere? *n.* 37. In dubio an facienda correptio. *l.* 2. *n.* 38. *v.* 329. Quid in dubio an consilium fuerit causa damni? *l.* 3. *n.* 562. Quid an suffragium? *n.* 566. Quid si quis cum dubio emat rem alienam? *n.* 625. Ad quid teneantur adulteri in dubio an proles sit legitima? *l.* 3. *n.* 667. Quid si dubium sit inter duos adulteros? *n.* 658. Quid in dubio an mutuarius dederit aliquid

gratis? *l.* 3. *n.* 761. *Qu. II.* Quid in dubio an infirmitas excuset à recitatione Officii. *l.* 4. *n.* 154. *v.* *Not. III.* De ministro utente materia et forma dubia. *l.* 6. *n.* 42. Quid faciendum, si post sumptionem dubites an vinum fuerit acetum? *n.* 206. *v.* *Quoad.* In dubio juris et facti de Baptismo debet quisque baptizari. *n.* 134. *et* *n.* 137. *vers.* 3. Dubitans de suo Baptismo *v.* *ib.* 5. In dubio soluti jejunii an possit quis communicare? *n.* 282. *v.* *Num.*

Peccata dubia an confitenda. *n.* 472. Quid si sint positivè dubia. *n.* 473. Quid si negativè. *n.* 474. Dubitans an peccaverit mortaliter, an possit communicare. *n.* 475. Quid si quis sit scrupulosus. *n.* 476. Quid si dubites an peccatum illud confessus sis? *n.* 477. Quid si peccatum quod confessus sis ut dubium, fiat tibi certum? *n.* 478. Pro delicto dubio non imponenda pœna certa. *n.* 474. *in fin.*

An et quando liceat absolvere cum jurisdictione dubia, vel probabili. *n.* 571. In dubio an pœnitens commiserit peccatum reservatum, vel an illud sit reservatum. *n.* 600. Qui confessus est dubie reservatum inferiori, an factus certus teneatur confiteri superiori. *ib.* *Qu. II.* In dubio an monitio sit profutura. *n.* 616. *v.* *Utrum.* In dubio an peccatum auditum sit intra vel extra confessionem. *n.* 637. In dubio sollicitationis. *ex n.* 701. In dubio validitatis Ordinationis. *n.* 757.

In dubio de impedimento an liceat nubere. *n.* 901. Quid si sit probabile non adesse. *n.* 902. Quid si probabilitas sui facti *ib.* *v.* *Qu. III.* In dubio de valore Matrimonii contracti an liceat petere et reddere. *n.* 903. Quid si dubium sit de morte primi conjugis. *ibid.* Quid si dubium superveniat Matrimonio bona fide contracto. *n.* 904. Quid si opinio probabilis sit tantum pro nullitate. *n.* 905. Quid si nuptiæ sint initæ cum dubia fide. *n.* 906. In dubio positivo an judicandum pro Matrimonio inito. *n.* 907.

In dubio an mandatum influxerit, utrùm incurrat censura. *l.* 7. *n.* 39. In dubio an incurreris censuram. *n.* 67. In dubio an censura sit justa. *n.* 68. Quid si ad aliquid probabiliter non teneris. *ib.* In dubio percussio Clerici judicatur gravis. *n.* 280. In dubio an incurrat irregularitas. *ex n.* 344 *ad* 347.

Duellum. Quid sit duellum, et an unquam liceat. *l.* 3. *n.* 399. An liceat aliquo casu duellum acceptare. *n.* 400. Pœnæ duellantium. *n.* 401. An provocatus ad duellum teneatur ad restitutionem si occidat? *l.* 3. *n.* 638.

Duplex. Quale sit Beneficium duplex? *l.* 4. *n.* 116. Quale duplex compatibile, et incompatible? *ibidem.*

Dux belli ad quid teneatur? *l.* 3. *n.* 497.

E

EBRIETAS, et Ebrius. Quando ebrietas est culpa gravis. *l.* 5. *n.* 75. Quid si quis se inebriet ex præscripto Medici, aut ob metum mortis. *n.* 76. An liceat unquam alium inebriare. *n.* 77. An ebrietas aliquando excusetur à mortali? et an ebrío imputentur omnia mala patrata in ebrietate. *n.* 78. An ebrío obligetur legibus. *l.* 1. *n.* 153. An ebrío teneatur conjux reddere. *l.* 6. *n.* 948. An ebrío danda Extrema Unctio. *n.* 732.

Ecclesia. In Ecclesia vetantur mercatus, parlamenta, convivia, etc. *l.* 3. *n.* 37. An furtum in Ecclesia sit sacrilegium? *n.* 39. In qua Ecclesia debet audiri Missa? *n.* 318. Mutuum datum Ecclesie. *l.* 3.

n. 756. Legatum relictum fabricæ Ecclesiæ an possit expendi in alia? *n.* 930. *Dub.* 9. An Episcopi digniores transferendi ad Majores Ecclesias? *l.* 4. *n.* 104. Translatio Episcoporum ad alias Ecclesias vetatur jure divino, nisi adsit justa causa. *ib.* Si Ecclesia est interdicta, vel polluta, an Canonici excusentur ab assistentia Chori? *l.* 4. *n.* 130. *v.* Quando. An liceat celebrare extra Ecclesiam. *l.* 6. *n.* 356. An nomine Ecclesiæ veniant Oratoria in domibus Religiosorum, Seminariorum, Hospitalium, Carcerum, etc. *n.* 357. *v.* Neque II. Si Ecclesia sit polluta, an liceat in ea celebrare. *n.* 361. Celebrans in ea an incurrat penam. *ib.* *v.* Quær. An irregularitatem. *l.* 7. *n.* 358. *Not.* III. Quid si sit interdicta. *ibidem.* Et *l.* 6. *n.* dicto num. 361. *v.* Quær. Oratoria non benedicta an violentur. *l.* 6. *n.* 362. Quando dicatur violata Ecclesia *ib.* *v.* Addo. *et n.* 364. ad 367. *et seqq.* A quo reconcilianda, et quomodo. *n.* 363. Quomodo Ecclesia execretur. *n.* 368. Si noveris ex Confessione Ecclesiam esse pollutam, an possis in ea celebrare. *n.* 660.

Ecclesia supplet jurisdictionem, quando adest opinio probabilis. *n.* 593. *l.* 6. Bene constituit impedimenta dirimentia. *n.* 979. An hæc obligent Infideles. *n.* 981. Ecclesiæ vetitum quid in Matrimonio. *n.* 982. Ad incurrandam censuram an requiratur scire crimen vetitum esse ab Ecclesia. *n.* 43. *et 44.*

Educare. Cujus operis, facto divortio, filii educandi. *l.* 6. *n.* 976. Effectus. Si voluntas permanet in effectu, non interrumpuntur peccata. *l.* 5. *n.* 40. Effectus Baptismi. *l.* 6. *n.* 138. Confirmationis. *n.* 169. Eucharistiæ. *n.* 269. Effectus Missæ. *n.* 311. Extremæ Unctionis. *n.* 731. Ordinationis. *n.* 735. Effectu non secuto, an incurratur censura à mandantibus. *l.* 7. *n.* 37. *et 39.* Effectus excommunicationis minoris. *n.* 148. *et seqq.* Effectus majoris. *ex n.* 157. Effectus irregularitatis. *l.* 7. *n.* 342. *et 343.*

Ejicere, et Ejectus. Quando possint Religiosi ejici? *l.* 4. *n.* 79. Quæ possint acquirere Religiosi ejecti? *n.* 80. Ad quid teneantur ejecti? *n.* 81. An ad Horas Canonicas? *n.* 142. *Dub.* 1. Ad quid teneatur Prælatus erga ejectos? *n.* 82.

Electio, et Elector. Electio simoniaca ad prælaturas. *l.* 3. *n.* 112. *Qu. I.* Ad Beneficia. *ib.* *Qu. II et III.* Ad Papatum. *Qu. IV.* Corruptus electores ad Beneficia. *l.* 3. *n.* 100. Electio Abbatissæ. *l.* 4. *n.* 59. Quomodo acquirantur Beneficia per electionem? *n.* 85. An valeat electio digni omisso digniori. *n.* 102 *et 103.* An eligentes minus dignum teneantur ad restitutionem? *l.* 4. *n.* 106 *et 107.* Vide alia *v.* Dignus. Electio status, vide *Prax. Conf. n.* 92 *et seqq.*

Electuarium an frangat jejunium? *l.* 3. *n.* 1019. Quid si sumatur ad delectationem? *ib.*

Eleemosyna ex quibus bonis debeatur. *l.* 2. *n.* 31. De necessitatibus communibus Pauperum. *n.* 32. An dives satisfaciat mutuando? *l.* 3. *n.* 520. *v.* *Qu. V.* An liceat facere eleemosynam ex bonis alienis? *l.* 2. *n.* 33. An liceat famulo? *l.* 3. *n.* 519. An uxor possit facere eleemosynas? *l.* 3. *n.* 540. An sit simonia promittere eleemosynam Monasterio ob Beneficium? *l.* 3. *n.* 66. An colligens eleemosynas satisfaciat Missæ audiendæ? *n.* 317. Eleemosyna pro Missa. Vide *Stipendium.* An Episcopus possit moderari eleemosynas, et alia annexa Anniversariis. *l.* 6. *n.* 331. *Dub.* 3. Eleemosynis traditis alicui Ecclesiæ, Missæ sunt celebrandæ per Sacerdotes illius. *n.* 424. *v.* 4. Missæ. An per eleemosynam modicam possit quis lucrari Jubilæum. *n.* 538. *q. XI.* An pauperes et Religiosi in Jubilæo teneantur ad eleemosynam. *ib.*

Dub. 1. Quid si quis det eleemosynam per alium, qui illam retineat sibi, vel distribuat post Jubilæum? *ib.* *Dub.* 2.

Emptor et Emere. Emptor bonæ fidei rei furtivæ an possit reddere turi? *l.* 3. *n.* 569. Quid si malæ fidei? *n.* 570. Revendens rem alienam emptam. *n.* 601. Emens rem alienam cum dubio. 625. Emens nomine alieno an possit lucrari? *n.* 825. Vide alia *v.* Venditio.

Ensalini an sint liciti? *l.* 3. *n.* 21.

Episcopia legis quid sit? *l.* 1. *n.* 201.

Epileptici an possint communicare. *l.* 6. *n.* 303. An sint irregulares. *l.* 7. *n.* 397 *et 399.* Quis possit cum eis dispensare. *l.* 7. *n.* 400.

Episcopatus et Episcopus. Ad Episcopatus præsentandi sunt digniores. *l.* 4. *n.* 91. Episcopi possunt dispensare in votis. *l.* 3. *n.* 256. An in votis peregrinorum? *l.* 1. *n.* 158. An Episcopi possint festa indicare? *l.* 3. *n.* 266. Episcopi tenentur condonari. *n.* 269. Possunt dispensare ad laborandum in festis. *l.* 3. *n.* 288. An dispensare in jejuniis? *n.* 1032. *v.* 2. Suadens Episcopus, ne conferat Beneficium digniori. *l.* 3. *n.* 585. An Episcopi possint facere Compositionem? *l.* 3. *n.* 592. *v.* Notat. An possint commutare ultimas voluntates? *n.* 931. *v.* *Qu. II.* An Religiosus factus Episcopus teneatur ad vota? *l.* 4. *n.* 2. An ad regulas? *n.* 3. Episcopis vetatur ludus alearum et chartarum. *l.* 3. *n.* 902. Et etiam assistere. *n.* 903. De obedientia Monialium debita Episcopo. *l.* 4. *n.* 56. Episcopus nequit impedire Clericos fieri Religiosos. *l.* 4. *n.* 75. An possit impedire Parochos? *n.* 74. An et quando Episcopi possint deserere, aut renuntiare Ecclesiis? *n.* 76. Episcopi eligentes minus dignos ad Parochias. *n.* 92. An Episcopi digniores transferendi ad majores Ecclesias? Et an translatio Episcoporum vetetur de jure divino. *l.* 4. *n.* 104. An et quando possint transferri? *ib.* Residentia Episcoporum. Vide *Residentia.* Episcopatus an sit Ordo. *l.* 6. *n.* 738. Episcopatus desiderium an sit illicitum. *n.* 804. Episcopus in mortali benedicens olea. *l.* 6. *n.* 39. Consecrans templa, benedicens vestes, etc. *n.* 40. Confirmans non suos. *n.* 171. Quando teneatur confirmare. *n.* 175. An teneatur residere, et suis Curatis ministrare Sacramenta. *n.* 233. *v.* Tandem. Quoties teneatur celebrare. *n.* 313. *v.* Quoad.

An Episcopus possit prohibere accipi stipendium majus taxa. *l.* 6. *n.* 320. *Dub.* 2. An accipi minus justo. *ib.* *Dub.* 3. An possit dispensare ut celebretur alibi. *n.* 329. An minuere Missas. *n.* 331. *Dub.* 1. An moderari anniversaria, preces, etc. *ib.* *Dub.* 3. Potest dispensare ex causa, ut Missa celebretur post meridiem. *n.* 344. Potest erigere Oratoria in domibus Religiosorum, vel alterius communitatis, et in carceribus. *n.* 357. *v.* Neque II. An possit celebrari in palatio Episcopi etiam rusticano extra Diocesim. *ibidem.* *v.* Neque III. Etsi Episcopus absit. *ib.* *in fin.* An possit Episcopus celebrare in domo privata aliena. *n.* 358. An dare licentiam, ut aliquando celebretur in domo privata. *n.* 359. An delegare facultatem benedicendi paramenta. *n.* 378. *Dub.* 4. Episcopus solus potest habere fenestram in Ecclesia. *n.* 424. *v.* 7. Solus.

A quo Episcopo approbandi Confessarii? *l.* 6. *n.* 547 *et 548.* A quo Regulares? *n.* 549. Episcopus potest approbare Confessarios per alium. *n.* 550. *v.* 3. An Episcopus possit approbatos revocare ad examen. *n.* 552. Circa approbationem Confessariorum vide alia in *Summar.* An Episcopus possit absolvere Confessarium excipientem con-

fessionem complicitis. *n.* 556. *Qu.* 2. An Vicarius possit, Episcopo contradicente, dare facultatem audiendi Confessiones. *n.* 558. An Episcopus possit sibi eligere in Confessarium quemcumque Sacerdotem. *n.* 565. *Dub.* 1. Tenetur dare extraordinarium Monialibus his, vel ter. *n.* 576. *v. Idem.* Et etiam exemptis, si Prælati earum id negligant. *ib.* Episcopus quoad clausuram potest reservare casus Monialium. *l.* 6. *n.* 602. *Qu.* VII. An Episcopi possint absolvere peregrinos à Papalibus, et dispensare cum eis in irregularitatibus, etc. *n.* 593. An extra Sacramentum. *ib.* *v. Hic.* Quid si Episcopus inciderit in Papale. *ib.* Quando crimen censeatur occultum. *ib.* *Not.* 3. A qua percussione Clerici possit Episcopus absolvere. *l.* 7. *n.* 276. An dispensare in votis. *d.* *n.* 593. *v. Utrum.* An Episcopi possint absolvere casus Papales etiam post Trident. *n.* 594. An hanc facultatem delegare. *ib.* *Dub.* 9. *p.* 76. *et l.* 7. *n.* 93. An possint delegare quæ ipsis competunt jure ordinario. *ib.* An possint absolvere ab hæresi occulta. *l.* 7. *n.* 82 *et* 83. An absolvere impeditos. *n.* 84. Etiam per alium. *n.* 90. Quid si quis sit impeditus adire Episcopum. *n.* 92. An Episcopi possint dispensare in irregularitate cum subdito alibi morante. *l.* 7. *n.* 81. An cum illegitimo ad Beneficium simplex. *n.* 428. An ad Canonicatum. *n.* 429. An cum illegitimo occulto. *n.* 430. An saltem ad ministrandum. *n.* 431. An in irregularitate ex defectu. *n.* 469. An possint dispensare cum sollicitantibus ad celebrandum. *l.* 6. *n.* 705.

Episcopus quomodo debeat ordinari. *l.* 6. *n.* 755. An possit conferre tonsuram in aliena Diœcesi. *n.* 756. Episcopus illicitè confert Ordines, si non celebrat. *l.* 6. *n.* 744. *Not.* II. Protestatio Episcopi nolentis ordinare excommunicatos, etc. *n.* 784. *v. Quer.* Episcopus ad quem potest examinare Ordinandos alienos. *n.* 787. Episcopus proprius debet eos examinare. *ib.* Morte Episcopi non expirant dimissoriæ. *ibid.* *v. Notandum* 2. Circa dimissorias, vide *v. Dimissoria.* An possit ordinare alienum sub spe ratihabitionis. *n.* 789. Episcopus si det Sacerdotium nescienti solvere dubia ordinaria circa Confessionem moribundi. *n.* 791. *v. Unde.* Potest ordinare Regulares sine examine. *n.* 972. Potest requirere scientiam non communem à suis. *ib.* *Adv.* 2. Potest examinare Confessarios, et Parochos *ib.* Potest dispensare in Interditiis ex causis, et quæ sint. *n.* 795. Ordinans in aliena Diœcesi suspenditur. *n.* 798. *v. Adde.* Quos possit ordinare, si habeat Ordinationem generalem rogatus ab Ordinario loci. *ib.* Quis sit Episcopus Ordinationis, vide *Ordo.* Episcopi bene possunt prohibere Ordinationem ob crimen occultum. *l.* 6. *n.* 69. *in fin.* Episcopus ordinans potest repellere aliquem ex defectu corporis. *l.* 7. *n.* 414.

Episcopus an possit constituere impedimenta dirimentia. *n.* 980. An impedire Matrimonium. *n.* 982. An dispensare in voto castitatis emisso post Matrimonium. *n.* 986. *v. Sed.* An in emisso antea. *n.* 987. An ad Matrimonium contrahendum. *ib.* *Dub.* 3. Quid si ipse solus sit concius impedimenti. *n.* 1002. *Dub.* 2. Quando possit dispensare in denunciationibus. *n.* 1003 *ad* 1005. An possit aliquando dispensare in impedimentis dirimentibus. *n.* 1121. *et seq.* An hanc facultatem delegare. *n.* 1125. Potest dispensare in omnibus impedimentis. *n.* 1126. An unusquisque sponsus dispensandus à suo proprio Episcopo. *n.* 1142. In impedimentis dubiis Matrimonii bene possunt dispensare Episcopi. *l.* 6. *n.* 902. *v. Caterum.*

An censuræ ab Episcopo latæ in Synodo sint perpetuæ, etc. *l.* 7. *n.* 6. An Episcopus possit censura ligare subditum alienum in sua Diœcesi

delinquentem. *n.* 26. An possit ferre censuras pro delictis futuris. *n.* 49. *v. Dubitatur.* Qui veniant nomine Episcoporum quoad censuras absolvendas? *l.* 7. *n.* 79. An Episcopi uti possint *c. Liceat*, ubi Tridentinum non est receptum. *n.* 80. Episcopus colloquens cum Monialibus alienæ Diœcesis. *l.* 7. *n.* 243. Episcopus suspensus à Pontificibus, si illa exerceat. *n.* 514. *Dub.* 2. Quid si solemniter celebret. *ib.* *v. Solemniter.* Episcopi negligentes de quibus interrogandi à Confessario. Vide *Praxi Confessar.* *n.* 53.

Epistola. Epistolæ Pontificiæ quomodo et quando obligent. *l.* 1. *n.* 106. *v. Queritur hic.* 1. *et l.* 3. 1027. *v. Hinc dicimus.* An denunciatio facienda per epistolam. *l.* 6. *n.* 699. An habens casum Papalem si sit impeditus adire Romam, teneatur adire per epistolam. *l.* 7. *n.* 89.

Eremitæ, an veniant nomine Monachorum. *l.* 7. *n.* 271.

Error et Errare. Juramentum errore extortum. *l.* 3. *n.* 175. Votum ex errore. *n.* 198. Error communis an conferat jurisdictionem. *l.* 6. *n.* 572. Quid si addatur titulus coloratus? *ib.* Quid si per errorem occidas unum pro alio? *l.* 3. *n.* 628. Vel incendas domum unius pro alterius? *n.* 629. Error irritans contractum. *l.* 3. *n.* 715. An errans in recitatione Officii teneatur repetere? *l.* 4. *n.* 161. *v. Qu.* V. Error circa personam irritans Matrimonium. *l.* 6. *n.* 1009. *et* 1010. Circa qualitates personæ. *n.* 1011 *ad* 1016. Quomodo Confessarius debeat corrigere errores à se commissos. *l.* 6. *n.* 618. Error in dimittendis rudibus ob examen non præmissum. *vid. Prax. Conf.* *n.* 20.

Evagatio mentis, vide *Distractio.*

Eucharistia. Gestans Eucharistiam in mortali. *l.* 6. *n.* 35. *v. Valde.* Vide alia *v. Communio.* Si quis in mortali ministret Eucharistiam. *l.* 6. *n.* 35. Si tangat, aut gestet, aut cum ea benedicat. *ib.* *v. Valde.* Si communicet plures. *ib.* *v. Hinc.* Dispositio animæ ad suscipiendam Eucharistiam. Vide *Summar. ex n.* 255. Dispositio corporis. *ex n.* 271.

Essentia Eucharistiæ in quo consistat. *n.* 189. Tota ratio specifica an in una specie salvetur. *n.* 191. Unitas Eucharistiæ. *ib.* *v. Qu.* 2. An Eucharistia sit necessaria ad salutem. *n.* 290. *ad* 293. Obligatio consecrandi utramque speciem. *n.* 195. An Papa possit in hoc dispensare. *n.* 196. *Dub.* 2. An valeat consecratio in una sola specie. *Dub.* 3.

Qualis panis sit materia Eucharistiæ. *ex n.* 198. Quale vinum. *ex n.* 206. An hostia fracta vel maculata. *n.* 204. De figura hostiæ. *n.* 205. An liceat celebrare in hostia minori. *ib.* De aqua infundenda in vinum. *n.* 208. *et seq.* Materia debet esse præsens. *n.* 211. Si hostiæ sint clausæ in ciborio. *n.* 212. Si post tergum vel in distanti, etc. *n.* 213. Materia debet esse determinata. *n.* 214 *et* 216. An consecratur inscio Sacerdote. *n.* 215. De guttis in calice. *ib.* Si celebrans obliviscatur. *n.* 216. Si ciborium sit extra corporale. *n.* 217. Si deferantur hostiæ post Offeritorium. *ib.* *v. IV.* Quando peccet celebrans in consecrando. *n.* 219. Forma Eucharistiæ quæ sit. *n.* 220. Verba proferenda recitative, et significantivè. *ib.* Quæ forma illicita, quæ invalida, et quæ dubia. *n.* 221. An ad valorem præmittenda verba, *Qui pridie*, etc. *n.* 222. De forma calicis. *n.* 223.

Quamdiu Christus maneat in Eucharistia. *n.* 225. Quando recipiatur gratia. *n.* 226. Si te disponas intra sumptionem. *n.* 227. An ex utraque specie plus gratiæ percipiatur. *n.* 228. Si vinum consecratum misceatur cum alio liquore, aut alio vino. *n.* 229. Eucharistia quo-

modo servanda. *n.* 248. An ministranda in Missa *de Requiem*. *n.* 249. Si hostia decidat. *n.* 250. De fragmentis. *n.* 251. Qua hora possit dispensari. *n.* 252. Vide alia *v. Communio*.

Effectus Eucharistiæ. *n.* 269. Ad quem spectet ministratio Eucharistiæ. *ex n.* 250. Quæ requirantur ad licitam ministrationem. *ex n.* 241. De dispositione animæ ad licitam susceptionem Eucharistiæ. *ex n.* 255. De dispositione corporis. *ex n.* 271. De obligatione sumendi. *ex n.* 290. An liceat deferre infirmo Eucharistiam ad adorandum. *n.* 243. *in fin.* De Eucharistia ut Sacrificium. Vide *Missa*. Quibus in Ecclesiis possit asservari Sacramentum Eucharistiæ. *n.* 424. *v. Hic ultimo*.

Evictio quando debeatur? *l.* 3. *n.* 800. *v. Refert*.

Eunuchus an sit irregularis, nempe qui abscondit sibi virilia, aut testiculos. *l.* 7. *n.* 416. Quid si ad vocem servandam? *n.* 418.

Examen et *Examinare*. Parochus tenetur examinare obstetrices. *l.* 6. *n.* 117. *v. Quoad*. Examen requisitum ad Confessionem. *l.* 6. *n.* 471. Quid si pœnitens sit rudis? *ibid.* *v.* 2. *Examen*. Et in *Præci Confess.* *n.* 20. Examen à Confessario faciendum rudibus. *dict.* *n.* 20. *et seq.* An sit obligatio scribendi peccata. *l.* 6. *n.* 471. *v.* 3. *Non est*. Episcopus potest ad Examen revocare approbatos, et Parochos. *n.* 552. Examen Regularium ordinandorum. *n.* 792. Examen est necessarium ad Ordines. *n.* 783. *ad n.* V. An Episcopus debeat examinare per se. *n.* 787. Episcopus potest ad Examen revocare approbatos, et Parochos. *n.* 792. *v.* *Ado.* 2. Potest ordinare Regulares omisso examine. *n.* 792. Potest exigere scientiam majorem communi à suis. *n.* 792. *Ado.* 2.

Examinator. Examinatores tenentur denunciare Episcopo digniores. *l.* 4. *n.* 111. Canonici examinatores non excusantur à Choro. *l.* 4. *n.* 131. *v. Sentiant*.

Excommunicatio et *Excommunicatus*. An liceat excommunicare in die festo? *l.* 3. *n.* 387. Quando excommunicati excusentur ab audienda Missa? *n.* 325. An incurrat excommunicationem occidens animum Clericum pro alio? *n.* 628. An Beneficiarius excommunicatus teneatur ad restitutionem? *n.* 670. Excommunicatio quid et quotuplex. *l.* 7. *ex n.* 133. Excommunicatio minor quando incurratur, et quos effectus habeat. *n.* 147. Et quis possit ab ea absolvere. *n.* 155. Excommunicatio major quos effectus habeat. *ex n.* 157. Et quis possit ab ea absolvere. *n.* 69. Excommunicationes non reservatæ contra omnes. *n.* 209. Contra Clericos. *n.* 210. Contra Religiosos. *n.* 211. Excommunicationes in Trid. *n.* 212. Excommunicationes reservatæ Episcopis. *n.* 213. De excommunicatione ex Monitorio. *n.* 214. *ad* 217. Excommunicationes reservatæ Papæ extra Bullam Cœnæ. *n.* 218. *et* 219. Contra Duellantes. *n.* 220. Contra violantes clausuram Monialium, et Religiosorum. *ex n.* 221. Contra asserentes esse hæreticos, vel peccare graviter, qui tenent B. Mariam præservatam à labe originali, vel qui tenent oppositam sententiam. *n.* 244. Contra percussores Clericorum. *ex n.* 264. Excommunicationes Papæ reservatæ, et præsertim contra legentes, etc. libros Hæreticorum. *ex n.* 281. De Excommunicatione Indicis. *n.* 288. *et* 289. Contra hæreticos, eorum fautores, etc. *ex n.* 300. Aliæ Excommunicationes Bullæ *ex n.* 309.

Excommunicationem habens reservatam an possit communicare in necessitate, et tunc recipere etiam Sacramentum Pœnitentiæ. *l.* 6. *n.* 265. *Qu* 3. Excommunicatio in non denunciante Confessarios

sollicitantes: An facta denunciatione, possint ipsi à quovis absolvi. *n.* 693. *v. Hoc tamen*.

Excommunicatus. An ab excommunicato liceat petere Sacramenta. *l.* 6. *n.* 88. An vitandus possit absolvere moribundum. *l.* 6. *n.* 560. *Qu*. I. Excommunicatus si ordinatur, fit irregularis. *n.* 799. *v. Utrum*. An liceat excommunicato petere debitum conjugale, et an ab excommunicato. *l.* 6. *n.* 931. Parochus excommunicatus an peccet graviter, si assistat Matrimonio. *n.* 1083. An possit alteri dare licentiam assistendi. *n.* 1084. Excommunicatus vitandus quis sit. *l.* 7. *n.* 135. *ad* 137. An liceat communicare cum toleratis. *n.* 138. An in divinis, et sine necessitate. *n.* 139. Percussor Clerici quando vitandus. *n.* 141. *ad* 145. Quando vitandus potest credi absolutus. *n.* 146. Non licet communicare cum vitando nec civiliter. *ex n.* 188. An frequenter sit mortale. *n.* 198. Peccat graviter communicans in divinis, aut in eodem crimine. *n.* 196. Quando incurrat etiam excommunicationem majorem. *n.* 199. Quando excusetur. *n.* 200. An excommunicatis danda Extrema Unctio. *n.* 732. Excommunicatus an possit absolvi à culpis prius quam à censuris. *l.* 7. *n.* 159. Excommunicatus an teneatur tollere impedimentum. *n.* 161. Excommunicatus an valide ministret Sacramenta. *n.* 166. *et* 167. An aliquando licite. *n.* 169. *et* 170. Pœna excommunicati ministrantis. *n.* 171. An ab eo suscipientes etc. *n.* 172. Quid agendum, si excommunicatus vitandus vellet assistere Missæ. *ex n.* 175. Excommunicatus an teneatur ad Horas, etc. *n.* 178. Si privatim cum alio recitet. *ibid.* *in fine*. Excommunicatus an sit inhabilis ac Beneficia. *l.* 7. *ex n.* 179. An ad dignitates. *n.* 180. *v. Not II*. An privetur fructibus. *n.* 183.

Excusare. Quæ excusent à censuris. *l.* 7. *n.* 42. An ignorantia. *n.* 43. *et* 44. Quid si sit mortalis. *n.* 45. Quid si crassa. *n.* 47. Si affectata. *n.* 48. An excuset metus. *n.* 49. *v.* 7.

Execratio Ecclesiæ. *l.* 6. *n.* 368. *v.* 2. *Ecclesia*. Execratio altaris. *n.* 369.

Execratorium juramentum quando est verum juramentum? *l.* 3. *n.* 140.

Executor. Qui possint esse executores testamenti? *l.* 3. *n.* 936. An possit exequi per alios? *ib.* *v.* *Besp.* 3. An religiosus executor possit applicare legata suo Monasterio? *n.* 937.

Exemptio, et *Exemptus*. An nomine locorum exemptorum veniant Monasteria. *l.* 1. *n.* 157. *v. Non*. An Monasteria Regularium sicut loca exempta. *l.* 7. *n.* 24.

Exercens turpia, aut sæva est irregularis. *l.* 7. *n.* 456. *ad* IV.

Exercitium Ordinis suscepti an sit necessarium, etc. *l.* 6. *n.* 801. Ob exercitium Ordinis sacri non suscepti incurritur irregularitas. *l.* 7. *n.* 359.

Exhæredatio, et *Exhæredare*. Quando parentes possint exhæredare filios? *l.* 3. *n.* 948. *et* 949.

Exorcistatus ordo. *l.* 6. *n.* 735. *Materia*. *n.* 745. *Officium*. *n.* 805.

Expectare. Mutuans cum obligatione expectandi per longum tempus. *l.* 3. *n.* 760.

Expensa. An fur teneatur restituere cum majori expensa? *l.* 3. *n.* 598. *et* *n.* 677. An dominus possit retinere expensas factas in re à fure? *n.* 618. An adulteri teneantur expensas reficere hospitalibus in quibus exponunt prolem? *l.* 3. *n.* 656. Quid veniat nomine expensarum in *Societate*? *l.* 3. *n.* 906. An socius possit sibi deducere expensas

itineris? *ib.* Cujus expensis, facto divortio, filii educandi? *l. 6. n. 976.*

Exponentes filios hospitalibus. *l. 3. n. 656.*

Expositio Eucharistiæ. *l. 6. n. 424. v. Refert.* An in ea possit dici Oratio de Sacramento in Missa. *n. 411. v. Probabiliter.* In Missa solemnè. *40.* Horarum, vel pro re gravi dicitur Gloria et Credo. *d. n. 411. ib.* Ex qua causa possit fieri expositio. *n. 424. v. Refert.* Prohibentur apponi tunc in altari statuæ, reliquiæ, etc. *ib. v. Notandum.*

Expositus an sit baptizandus. *l. 6. n. 135.* An sit irregularis. *l. 7. n. 432.*

Extasim patiens an satisfaciatur Missæ audiendæ? *l. 3. n. 315.*

Extraordinarius, vide *Monialis.*

Extrema-UNCTIO quid sit, et quæ circa eam observandum. Vide *Summ. l. 6. n. 706.* De ejus materia remota. *ex n. 708.* De proxima. *n. 710.* De forma. *n. 711.* Quibus ministranda. *n. 712.* An possit iterari in eadem infirmitate. *n. 715.* An danda post Viaticum. *n. 716.* An pueris. *ex num. 717.* De ministro. *num. 722 et 723.* An liceat dare sine ministro adjutore. *n. 724.* Quomodo ministranda. *n. 726. et seq.* An danda petentibus, et an cum periculo vitæ, et an à simplici Sacerdote. *n. 729.* De subjecto. *n. 732.* An graviter peccet negligens eam recipere. *n. 733.*

F

FABER post annum nil petere potest Neapoli. *l. 3. n. 516.*

Fabrica. An legatum relictum fabricæ Ecclesiæ possit expendi in alia? *l. 3. n. 930. v. Dub. 9.*

Factor. An officium *Factoris* vetetur Clericis? *l. 3. n. 838. v. Valde.*

Factum præsumitur ritè factum. *l. 1. n. 26. in fin.*

Facultas dispensandi. Vide *Dispensatio.* Facultas Episcoporum ex *cap. Licet. l. 7. c. n. 74.* Facultas Mendicantium circa censuras reservatas. *ex n. 94. ad 107.* Data facultate absolvendi à papalibus, an possint absolvi casus Bullæ Cœnæ. *n. 110.* Data pro casibus Bullæ, an possint absolvi hæresis. *n. 112 ad 113.* An vicarius generalis Episcopi possit dare facultatem audiendi Confessiones, contradicente Episcopo. *n. 558.* Facultas præsumpta audiendi Confessiones. *l. 6. n. 570.* De facultate in Jubilæis circa censuras. *n. 537. Qu. VIII. l. 7. n. 111.* Facultas S. Penitentiariæ in casus, censuras, irregularitates, inhabilitates, vota, etc. *l. 74. n. 470.*

Falsus. An censuratus remaneat absolutus, si falsus exposuit. *l. 7. n. 132.* Si falsæ sint causæ expositæ pro dispensatione Matrimonii. *l. 6. n. 1131. Not. 2.*

Fama. An ablatio famæ compensanda sit cum pecunia? *l. 3. n. 660.* Restitutio famæ. *n. 988.* An possit occidi aggressor famæ. *l. 3. n. 388.* An liceat famam tueri, alterum infamando? *l. 3. n. 972.* Quando debeat fama restitui. *n. 991.* An apud auditores mediatos? *ib. v. Quæritur.* Quomodo fama restituenda, si propalatum sit crimen verum. *n. 992.* Quid si bona fide. *n. 993.* An tunc tenearis ad damnum, si famam non restituas. *n. 994.* An ad totum damnum? *ib. v. An autem.* Causæ excusantes à restitutione famæ. *n. 997.* Si judices rem oblivione deletam. *n. 998.* An possit compensari fama cum fama? *l. 3. n. 999.* An tenearis famam pecuniis compensare? *l. 3. n. 1000.*

An infamatus possit sibi compensare cum pecunia? *n. 1001.* An excuset à restitutione famæ periculum vitæ, vel propriæ infamiæ. *n. 1002.* Si infamatus remittat et an liceat hæc remissio? *n. 1003.* de aliis *v. Fama.* Fama impedimenti an impediatur Matrimonium. *l. 6. n. 999.* Si famæ notitia privatim habeatur à iudice. *ib.*

Familiares Cardinalium, et Episcoporum possunt se conformare in officio. *l. 4. n. 161. v. Juxta.* Familiares Episcopi quando possint ab ipso ordinari. *l. 6. n. 770. v. VI. Ut.*

Famis. An damnatus ut fame pereat, teneatur sumere cibum oblatum? *l. 4. n. 284.*

Famulus, et *Famulatum.* An liceat famulo armis tueri bona domini? *l. 3. n. 385.* Quæ cooperatio permittatur famulis? *l. 2. n. 63.* An Comitari herum ad lupanar. *n. 64.* An comitari concubinam ad herum? *ib.* An deferre munera meretrici? *n. 65.* An aperire ostium meretrici. *n. 66.* An deferre scalam, ut dominus ascendat ad fornicandum. *ib. Quær. IV. l. 3. n. 571. 452. in fine.* An scribere litteras amatorias? *n. 67.* Ministrare carnes? *n. 68.* An liceat famulo cooperari domino usurario? *l. 2. n. 78.* Famulus æquivocans. *l. 3. n. 165.*

An dare eleemosynam de rebus domini? *n. 519.* Quæ vota famulorum possit dominus irritare. *n. 240.* An famuli coacti à domino excusentur laborando in die festo? *l. 3. n. 296.* An excusentur famuli ab audienda Missa? *n. 327.* Ad quid teneantur famuli erga dominos? *n. 343.* Ad quid, si non impediatur furta rerum domini? *n. 344.* An famulus conductus discedendo possit petere stipendium? *n. 345.* An ægrotans teneatur supplere famulatum. *n. 346.* An famulo ægrotato debeatur salarium et expensæ curationis? *l. 3. n. 864.* An famulus elapso triennio possit salarium exigere? *n. 347.* Quid si inserviat nulla statuta mercede? *n. 348.* Quando possit mercedem sibi compensare. *n. 349.* An famula peccans cum domino possit absolvi? *n. 439.* Famuli post duos menses à discessu nihil Neapoli petere possunt. *l. 3. n. 516.* An famuli possint accipere salarium à debitis gravato. *n. 694.* Famuli Monasteriorum ubi communicare debent in Paschate. *l. 6. n. 240. v. 10.* Famuli famulorum Episcopi an possint ab eo ordinari. *n. 780. v. Quæritur.*

Fascinatio naturalis. *l. 3. n. 22.*

Febris tertiana vel quartana an excuset à recitatione Officii. *l. 4. n. 155.* An Conjux laborans febris teneatur reddere. *l. 6. n. 952.* An laborans febris continua sit irregularis. *l. 7. n. 409.*

Fœmina utens veste virili. *l. 2. n. 52. v. Si fœmina.* Quomodo excusentur fœminæ prægnantes, vel puerperæ à Missa. *l. 3. n. 330.* An si sciant turpiter se concupisci? *l. 2. n. 53. et l. 3. n. 351.* An fœmina teneatur pati mortem potius quam violari. *l. 3. n. 368.* Occidens invasorem fœminæ consanguineæ. *n. 391.* Fœmina oppressa expellens semen aggressoris. *n. 394. v. Dicunt.* Fœmina se ornans et faciem fucans. *l. 3. n. 425.* Fœmina pectus ostendens. *l. 2. n. 55. v. Quæritur.* Fœmina quinquagenaria non excusatur à jejuniis. *l. 3. n. 1037.* Vide alia *v. Puella.* Fœmina prægnans mortis damnata an debeat pati scissionem, ut baptizetur proles. *l. 6. n. 106. v. Omnino.* An possit fœmina respondere in Missa. *n. 392.* Si fœmina sit arcta, et posset incidere sine periculo mortis, an valeat Matrimonium? *n. 1097.* Quid si Matrimonium soluto fiat apta per secundas nuptias. *n. 1098.* An teneatur pati incisionem vasis. *n. 1099.* An claustrum virginale. *n. 1100.* Fœmina si percutiat Clericum sollicitantem. *l. 7. n. 275. in fin.*

Feriarum tempore prohibentur solemnitates, benedictio etc. in Matrimonio. *l. 6. n. 983.*
Ferrarius an in festo possit conflare ferros, et calcare equos? *l. 3. n. 300.*
Festivus. Die festivo copula conjugalis an liceat? *l. 6. n. 923.*
Festorum Observantia. Vide *Summarium Lib. 3. tr. 3. cap. 1. Opera in festis vetita. Dub. I.* Causæ excusantes ad laborandum in festis. *Dub. II. Opera in festis præcepta. Dub. III.* An sit obligatio audiendi Missam in Parochia? *Dub. IV.* Causæ excusantes ab auditione Missæ. *Dub. V.* An peccatum in die festo sit sacrilegium? *l. 3. n. 46.* Festa quoad Regna Neapolis, et Siciliarum. *l. 3. n. 332. in fine vers. Hic refert.*
Feudus et *Feudatarius*. Vide *l. 3. n. 867.*
Fictio. Stuprator fictè promittens Matrimonium. *l. 3. ex. n. 642.*
Fidejussio. Vide *l. 3. n. 912.*
Fides. Quæ Mysteria credenda ex necessitate mediæ? *l. 2. n. 1. et 2.* Quæ scienda ex præcepto? Et an memoriter. *n. 3.* Fidei præceptum quomodo obliget? *num. 5.* Propositiones damnatæ. *num. 6.* De actibus fidei. *num. 7.* De opinione sequenda circa fidem. *num. 10.* Fides exterius confitenda. *n. 11.* An licet unquam positivè fidem negare? *n. 12.* An liceat uti verbis ambiguis in confitenda fide? An tacere? An fugere? *n. 13 et 14.* An uti vestibus et signis infidelium? *n. 15.* An audire conciones eorum, vel hæreticorum? *n. 16.* Bona fides in perceptione fructuum. *l. 3. n. 502.* Bona fides requisita in præscriptione. *n. 504.* Quos fructus tenetur restituere possessor bonæ fidei? *n. 610.* Quot peccata committit, qui negat plures articulos fidei? *l. 5. n. 50.* Si superveniat dubium nuptiis contractis in bona fide. *l. 6. n. 904.* Quid si in dubia fide. *n. 906.* Si conjux audiat impedimentum a fide non dignis. *n. 908. v. Secunda.* Quid si ab uno fide digno? *ib. v. Tertia.* Si alter conjugum convertatur ad fidem. *n. 955. ad n. II. et n. 957.* An requiratur, ut Matrimonium sit initum bona fide, ut Episcopopus in necessitate possit dispensare in impedimento? *l. 6. n. 1124.*
Filius. Filii tenentur præstare parentibus amorem. *l. 3. n. 333.* Reverentiam. *n. 334.* Obedientiam. *n. 335.* Obligatio parentum erga filios. *ex n. 336.* Sanctio Neapolitana circa alimenta filiorum. *n. 338.* Quando parentes possint exheredare filios. *l. 3. n. 948 et 949.* An valeat remissio patris occisi in damnum filiorum. *l. 3. n. 630.* An filii possint accipere alimenta à patre debitis gravato? *n. 695.* Donatio inter patrem et filium. *n. 724.* Mutuum datum filiofamiliâs. *l. 3. n. 757.* An restituendum lucratum ludo à filiofamiliâs. *n. 872.* Quantum filiofamiliâs possit ludo exponere. *n. 876.* Filius negotians cum patre. *n. 910.* Quando filius prohibeatur fieri Religiosus? *l. 4. n. 66.* Quando filii professi teneantur egredi ad subveniendum parentibus? *n. 67.* Parentes avertentes filios à Religione. *n. 77.* An filius possit sibi compensare mercedem pro opera præstita in beneficium patris? *l. 3. n. 544.* Quale furtum filiorum sit grave? *n. 543. ibid.* Quando teneantur restituere parentibus? *n. 546.* An liceat vendere filios parentibus paganis? *l. 6. n. 133.* Si parentes contrahant sponsalia pro filiis tacentibus? *num. 838.* Si pro absentibus. *num. 839. v. Dub. 2.* Filii nubentes parentibus insciis vel invitis. *n. 849.* Quando excusentur. *ib. in fin. v. Conveniunt.* An filii teneantur nubere, si parentes præcipiant? *n. 850.* Filii apud quem educandi facto divortio, et cujus expensis. *n. 976.* Filii expositi an sint irregulares? *l. 7. n. 432.*
Finis. An cesset lex cessante sine legis? *l. 1. n. 199.* An sit obligatio

implendi finem donantis? *l. 3. n. 734.* Delectatio de malo proximi ob bonum finem. *l. 5. n. 21.* Veniale sit mortale ratione ultimi finis. *l. 5. n. 60.* Quid si omittit Missam ob ludendi finem? *ib.* Qui fines Matrimonii liciti. *l. 6. ex n. 881.*
Fiscus. Impediens ne Fisco applicetur pœna. *l. 3. n. 583. et l. 4. n. 237.*
Fœtus. An aliquando liceat matri medicina expellere fœtum inanimatum? *l. 3. n. 394. Quær. I.* An cum periculo abortus fœtus animati? *ib. Qu. II.* Et quando fœtus censeatur animatus. *Qu. III.*
Forensis. Opera forensia vetita in festis. *l. 3. n. 284.* Unde sumatur in his gravitas materiæ? *n. 307.*
Forma quando dicatur mutari essentialiter. *l. 6. n. 11. v. 3.* Quando accidentaliter. *ib. v. Forma.* Formæ, et materiæ Sacramentorum an omnes à Christo determinatæ. *n. 12. ib.* Forma Baptismi. *ex n. 108.* Confirmationis. *l. 6. n. 167.* Forma Eucharistiæ. *ex n. 220.* Pœnitentiæ. *ex n. 428.* Extremæ Unctionis. *ex n. 711.* Ordinis, nempe Diaconatus. *n. 748.* Presbyteratus. *n. 749.* Matrimonii. *ex n. 897.*
Formula ad impetrandam dispensationem in impedimento Matrimonii. *lib. 6. n. 1147.* Aliæ formulæ pro dispensatione in irregularitatibus, censuris, votis, etc. Vide in *Praxi Confessar. n. 87.* Formula exequendi dispensationem. *l. 6. n. 1148.*
Fornicatio an sit vetita de jure naturæ? *l. 3. n. 432.* Fornicatio sponsi cum alia an differat specie? *n. 447.*
Fragmenla Hostiarum an possint sumi post Missam. *l. 6. n. 251.*
Frater. Quando inter fratres censetur facta societas. *l. 3. n. 907. Qu. V.* An sit obligatio relinquendi bona fratribus? *n. 946.* Et eos alendi? *ib.* Collatio bonorum inter fratres. *n. 954.* Obligatio fratrum ad invicem. *l. 3. n. 340.* An teneantur dotare sorores? *ib.* An possit Religionem ingredi relinquendo fratres in necessitate? *l. 4. n. 70.*
Fraus, Impediens à consecutione boni sine fraude. *l. 3. n. 582.* Cum fraude. *n. 587.* Assumens laborem in fraudem jejunii. *l. 3. n. 1045.* Quando dicatur pœnitens discedere in fraudem reservationis. *l. 6. n. 589. v. Quomodo.* Quando dicatur quis sumere habitum clericalem per fraudem. *n. 827. circa fin.*
Fructus. Quos fructus tenetur restituere possessor bonæ fidei? *l. 3. n. 610.* Quos possessor malæ fidei? *n. 618.* Fructus industriæ non sunt restituendi. *n. 784.* Beneficiarius non percipiens fructus. *n. 664.* Pœna non faciendi fructus quoad non recitantes Officium. *l. 1. n. 149. et l. 3. n. 663.* Quid si fructus non percipiant? *n. 664. ib. et seq.* Quid si omittat Officium sine culpa. *n. 665.* Quid si omittat Officium primis sex mensibus? *n. 666.* Si Beneficium sit tenue. *n. 574.* Quoad non residentes. *l. 4. n. 126.* Colligere fructus agrorum in die festo. *l. 3. n. 298. v. Permittunt.* Ad quem spectent fructus rei venditæ, impleta conditione. *n. 797.* Ad quem fructus rei venditæ, sed non traditæ. *n. 798. ibid.* An pro fructu specialissimo liceat accipere stipendium. *l. 6. n. 318. v. Hic.* An excommunicatus privetur fructibus Beneficii. *l. 7. n. 181. et n. 183.* Pauper suspensus à Beneficio an possit fructus retinere. *n. 316. Dub. 1.*
Fugitivus à Religione ad quid teneatur? *l. 4. n. 79.* An teneatur ad Officium divinum? *n. 142. v. Dub. 2.*
Furiosus, vide *Amens.*
Fur, *Furtivus*, et *Furtum*. An fur teneatur restituere in solidum.

si præsumat socium restituisse? *l. 3. n. 579. v. Utrum.* An fur mittens restitutionem per virum fidelem teneatur rursus restituere, si illa pereat? *lib. 3. num. 676.* Quid si ex præcepto Confessarii faciat dicere Missas? *ibid.* An liceat occidere furem? *l. 3. n. 383.* An id liceat Clerico, aut Religioso? *l. 3. n. 384.* Fur consumens rem furatam in extrema necessitate. *l. 3. n. 520. v. Quær. IV.* Quid si plures auferant plura parva, altero alterum nesciente? *n. 535.* Quid si mutuo sciant? *n. 536. ibid.* Quid si unusquisque moveatur exemplo alterius? *n. 537.* Quid si quis furetur modicum post completam materiam gravem? *n. 538. ib.* Quot peccata committat qui, centenis vicibus, auferat centum aureas, animo centum furandi? *l. 5. n. 44.* An fur teneatur rem mittere domino cum quocumque suo damno? *l. 3. n. 598.* An cum majori? Accipiens à fure potente rem mixtam cum bonis suis. *n. 611.* Quid si per illam acceptionem fur factus est impotens ad restituendum. *n. 612. ibid. et seq.* An dominus possit retinere expensas factas in re à fure. *n. 618.* Et an fur teneatur ad omnia damna, saltem confuse prævisa. *n. 613.* Quid si apud furem pereat res, quæ apud dominum æque perisset. *n. 620.* Fur occidens agnum postea pluris valiturum. *n. 621.* Fur consumens rem tempore majoris pretii. *ib. v. Quid ibid.* Fur emens cum pecunia aliena facit suam. *n. 799.* Quid sit furtum, et quale peccatum, vide *Summar. l. 3. Dub. I.* De materia gravi in furto. *Dub. II.* De furtis minutis. *cod. Dub. II. et III.* De furtis factis diversis dominis. *l. 3. n. 534.* Et an tunc restitutio possit fieri pauperibus. *ib. Qu. II.* De furtis domesticorum. *Dub. IV.* An furtum in Ecclesia, vel Sacristia sit sacrilegium? *l. 3. n. 39.* Famuli non impediunt furta ad quid teneantur. *l. 3. n. 344.* Furtum rerum expositarum. *n. 529.* An aliquando ex furto levi oriatur obligatio gravis. *n. 553.* An furta minuta restituenda ipsis civibus, aut pauperibus. *n. 595.* An in furto explicanda circumstantia aggravans. *l. 6. n. 468.* Furans clam à Clerico an incurrat excommunicationem. *l. 7. n. 275.* Quæ sit furtiva susceptio Ordinum. *l. 7. n. 361.* Irregularitas ob furtivam susceptionem. *l. 7. n. 360 et 361. ibid.* In turis incertis S. Pœnitentiaria potest remittere partem. *n. 470 ad n. X.* *Futurus.* Censura pro delictis futuris. *l. 7. n. 49.*

G

GABELLA. Quis possit gabellas imponere? *l. 3. num. 615.* Conditiones justæ gabellæ. *ib. Qu. II.* An fraudantes peccent, et teneantur restituere? *num. 616.* Quid de rebus ad usum proprium, et de pauperibus? *ib. Qu. IV.* Quid in dubio de iustitia tributis? *n. 617.* An creditor Regis, etc.? *ib. Qu. VI.* An emens mercem à defraudante, etc.? *ib. Qu. VII.* Cui gabellario solvenda est gabella, an e qui tempore contractus, an ei qui tempore traditionis rei extiterit? *l. 3. n. 796.*

Gemmam si projicias credens valere decem, at illa valeat centum. *l. 3. n. 613.*

Generatio an liceat aliquando impedire. *l. 6. n. 954.*

Gentilitius contractus. *l. 3. n. 812. v. Si in venditione.*

Gladium an liceat reddere occisuro? *l. 2. n. 76. v. 2. Peccat.* Sed vide veram sententiam. *l. 3. n. 571. v. Secus.*

Gradus. Regula pro distinguendis gradibus. *l. 6. n. 1029.* Si exprimat in petitione dispensationis tantum gradus remotior. *n. 1136.*

Gratia non expirat morte concedentis. *l. 1. n. 193.* Gratia quam causant Sacramenta. *l. 6. n. 6. v. Nol. V.* Ex Opere operato, et operantis. *n. 3. v. Nol. V.* Status gratiæ in ministro requisitus. *n. 30 ad 41.*

Gratis, et *Gratuitas.* Quid in dubio an mutuarius dederit aliquid gratis? *l. 3. n. 761. Qu. II.* Debita onerosa restituenda prius quam gratuita. *n. 689.*

Gravitas materiæ, vide *Parvitas* materiæ.

Gula, quale peccatum? *l. 5. n. 73.* An liceat uti delectatione ciborum? *ib. v. 1.* De iis qui evomant, ut iterum comedant. *ib. v. 2.* Vide alia. *v. Ebrietas.*

Guttæ calici adhærentes an consecrentur. *l. 6. n. 215.* *Guttæ* aquæ mixtæ cum saliva an frangant jejunium. *n. 279. Dub. 2.*

H

HABITATIO Episcoporum ubi debeat esse. *l. 4. n. 124.* **Habitatio** Parochorum. *ib. v. Parochi.*

Habitus, **Habitatus,** et **Habitualis.** **Habitus** Clericorum. *l. 4. n. 188. Sed fusius vid. l. 6. n. 825.* Clericalis obligatio deferendi habitum. *l. 6. n. 825.* Suscipiens habitum clericalem in fraudem. *n. 827. circa fin.* An Ordinandus habituatus possit absolvi. *ex n. 63.* **Habitualis** intentio quæ sit. *l. 6. n. 15.* Non sufficit in ministro Sacramenti. *n. 16.* Sufficit verò in suscipiente. *n. 81. v. Certum.*

Hæres, et **Hæreditas.** An hæres teneatur ad vota defuncti? *l. 3. n. 214.* Hæres possessoris malæ fidei an præscribat? *num. 512.* Quibus hæredibus occisi facienda restitutio? *l. 3. n. 631. v. 11.* An hæres rei capite damnati teneatur ad damna? *n. 705.* An hæres possit acceptare donationem mortuo donatario? *n. 731.* Hæres cui constat voluntas testatoris, etc. *l. 3. n. 923.* An transeat ad hæredes legatum relictum puellæ ut nubat? *n. 930. Dub. 8.* Qui possint hæredes institui? *n. 943.* De renunciatione hæreditatis. *n. 932 ad 934.*

Hæresis, et **Hæreticus.** Quid sit hæresis? *Tom. I. Dub. III. l. 2. n. 19.* Quis dicatur hæreticus? *ib. v. Non est.* Hæreticus quando teneatur recedere à sua secta? *n. 9.* Velatur audire conciones hæreticorum. *n. 16.* Matrimonium cum hæretica. *n. 19. v. 7.* Quotplex sit blasphemia hæreticalis. *l. 3. n. 122.* Quando denuncianda? *n. 123. ib. et l. 4. n. 252.* An teneamur denunciare hæreticos cum gravi damno? *l. 4. n. 249.* An hæreticos nobis propinquos? *n. 250. ibid.* An omnes suspectos de hæresi? *n. 251.* Hæreticus an valide absolvat in articulo mortis. *l. 6. n. 560.* Episcopi an possint absolvere ab hæresi occulta. *l. 7. n. 82 et 83.* Quid si hæreticus sit impeditus adire Romam. *n. 84.* An teneatur adire per epistolam. *n. 89.* An Episcopus possit eum absolvere per alium. *n. 90. ibid et seq.* An dispensare in irregularitate propter hæresim. *n. 76.* An ob hæresim conjux divertere debeat ab altero. *l. 6. n. 974.* An liceat contrahere Matrimonium cum hæretico. *l. 6. n. 56. et n. 1044.* De Matrimoniis in partibus hæreticorum. *num. 1105.*

Hasta. Venditio sub hasta variat pretium. *l. 3. n. 808. vers. Notandum I.*

Hermaphroditus an sit irregularis. *l. 7. n. 412.*

Homicidium casuale in ordine ad peccatum. *l. 3. n. 398.* In ordine ad irregularitatem. *ibid. v. In ordine.* Vide alia. *v. Occisio.* Per quale

homicidium polluat Ecclesia. l. 6. n. 364. v. *Per factum* Homici, si crimen quando dirimat Matrimonium. l. 6. ex n. 1037 ad 103. Irregularitas ob homicidium voluntarium. l. 7. ex n. 366. Mandantes, vel consulentes homicidium. n. 370. ad 373. Cooperantes. n. 374. ad 376. Ob homicidium casuale. Ex n. 377. An Episcopi dispensent in irregularitate ex homicidio voluntario. n. 39. Quid si prorsus occultum. n. 369. *ibid.* An ex homicidio casuali. n. 393. ad 395. An dispensent Regulares. n. 396.

Honestas. De impedimento publicæ honestatis. l. 6. n. 1061 ad 1064.

Honor ablati quomodo restituendus? l. 3. n. 984. Quid si clam fuerit ablati. n. 985. *ibid.* Satisfactio præstanda pro honore ablato. n. 986. An semper sufficiat petitio veniæ? n. 987. *ibid.* et seq. An Confessarius debeat semper monere de hac satisfactione? n. 988. An possit occidi invasor honoris? l. 3. n. 381. et n. 388. An invasor consanguineæ, si femina consentit? l. 3. n. 391.

Hora. De hora refectionis in jejuniis. l. 3. n. 1016. Quid si antevertas horam. *ibid.* v. *Queritur.* De hora Matutini. l. 4. n. 176. Hora celebrandi: An liceat celebrare ante auroram, vel post meridiem. l. 6. n. 349 ad 345. Quænam sit in hoc parvitas materiæ. n. 345. Hora communicandi. n. 252.

Hora Canonica. Qui teneantur ad Horas. l. 4. n. 149. An Religiosi, et Moniales. n. 141. An profugi, et ejecti. n. 142. v. *Dub.* et 1. *Dub.* 2. An sit obligatio recitandi in Choro. n. 143. De obligatione Beneficiorum. n. 144. Quot peccata committat Beneficiarius omittens Horas? l. 4. n. 145. Quid si velit restituere fractus? *ibid.* *Quær.* II. Gravis materia in omissione Horarum. num. 146 et 147. An omissio Horarum sit unum vel plura peccata? n. 148. Projiciens Breviarium in mare. n. 149. Dubitans an aliquid omiserit? n. 150. *ibid.* et seq. Horæ recitandæ. I. juxta præscriptum Breviarii Romani. l. 4. n. 160. II. Pronunciatio vocalis debita. n. 162. III. Pronunciatio integra. n. 164. Pronunciatio continuata. n. 66. V. Ordo. n. 169. VI. Tempus. n. 172. IV. VII. Attentio. n. 175. De restitutione ob omissionem Horarum. l. 3. ex n. 663 ad 675. De privilegiis Regularium circa Horas Canonicas. l. 4. n. 64. Quid si obligatio Horarum probabiliter sit impleta? l. 1. n. 29. et l. 3. n. 700. v. *Limitans.* et l. 4. n. 150. An satisfaciatur Missæ recitans Horas? l. 3. n. 309. Vide *Officium.*

Horologiarum an excusentur à jejuniis? l. 3. n. 1041.

Horologium, an liceat sequi ultimum ad Communionem. l. 6. n. 282. An terminetur Hora in primo ictu. *ib.* v. *Num.*

Hospitale. An adulteri exponentes proles Hospitalibus teneantur reficere expensas? l. 3. n. 656.

Hostia fracta vel maculata an liceat uti. l. 6. n. 204. Figura hostiæ. n. 205. *ibid.* An liceat uti hostiæ minori. *ib.* Quid si decidat hostia consecrata. n. 250. Quid de fragmentis hostiarum. n. 251.

Hypotheca, et *Hypothecarius.* Quid de Hypotheca? l. 3. n. 913. An creditores hypothecarii prius satisfaciendi? n. 690.

Jaclantia de peccato commisso quot peccata contineat? l. 5. n. 26. *Idioma.* Ignarus idiomatis excusatur ab integritate Confessionis. l. 6. n. 479. v. *Surdus.* Num teneatur uti Interprete? *ibid.* *Idololatria* quid, et quotuplex? l. 3. n. 12 et 13. Adulterari pluris

in Scripturis significat Idololatriam committere. l. 3. n. 162. v. *Ad quæsitum.*

Jejunium, et *jejunus.* De obligatione jejunii, et de unica comestione. l. 3. n. 1004. De abstinentia à caribus, ac ovis et lactiniis. n. 1005. ad 1009. *ibid.* et seq. An liceat in Sabbatis edere laridum. n. 1010. Quorum animalium carnes vetentur in jejuniiis. n. 1011. An liceat et pueris ministrare carnes. n. 1012. Nequeunt dispensati edere carnes, pisces. n. 1013 et 1014. *ibid.* et seq. Sancita in Bulla Benedicti XIV. n. 1015. De hora refectionis. n. 1016. De divisione prandii. n. 1017 ad 1020. De potione lactis. n. 1021. De potione vini, cervisiæ, et limoniadis. n. 1022. *ib.* et seq. De potione chocolatis. n. 1023. De collatiuncula vespertina. n. 1024 ad 1029. Quæ sit materia parva in jejuniis. l. 3. n. 1030. Bis culpabiliter comedens in jejuniis. *ibid.* Quid si inculpabiliter. *Ibid.* *Quær.* II. Non tenetur ad jejunium dubitans an expleverit 21. annum. l. 1. n. 32. Quid in dubio an coperit vel finierit hora jejunii? *ibid.* et seq. An dubius de jejunio possit communicare. l. 6. n. 282. *in fine.* De jejunio naturali requisito ad Communionem, et quando frangatur. l. 6. *in Summ.* ex num. 277 ad n. 282. Quibus casibus non jejunus possit communicare, vel celebrare. n. 284 ad 288. An Sacerdos possit celebrare non jejunus ad dandum Viaticum. n. 286. Non solvitur jejunium, si prius deglutitur ablutio quam particula ihu immissa. n. 288. v. *Dicunt.*

Ignorantia, *Ignorans,* et *Ignorare.* An detur ignorantia invincibilis circa præcepta naturalia? l. 1. ex n. 169. An ignorantia excuset à pœna legi annexa? n. 174. An ignorans obligatur legibus? n. 153. Suaudens damnificare ex ignorantia. l. 3. n. 564. Ignorantia Sacerdotis privilegiati an det jurisdictionem alteri, ut absolvat à reservatis. l. 6. n. 568. Ignorans reservationem Papæ an incurrant. n. 580. Quid si sint Episcopi. n. 581. Quid si sit annexa excommunicatio. *ib.* *Dub.* 2. Quid si quis non advertat. n. 610. *Obijcitur* III. Ignorans votum castitatis in Ordinatione an teneatur ad illud. n. 809. An ignorantia excuset conjugem ab impedimento petendi debitum. n. 1072 ad 1074. Ignorantia legis an excuset à censura. l. 7. n. 43. et 44. An ignorantia non crassa, etsi mortalis. n. 45. An crassa. n. 47. An affectata. n. 48. An ignorantia legis excuset ab irregularitate. l. 7. n. 350. An ignorantia pœnæ. n. 351. An ignorantia se esse excommunicatum valide conferatur Beneficium. n. 182. Ignorantia crassa an excuset percipientem Clericum. n. 275. v. *Sic etiam ad Dub.* 2. *in fine.* Percutiens unum pro alio. *ib.* *Dub.* 3. Ignorans inculpabiliter an monendus, si monitio non est profutura. l. 6. n. 609 ad 618. et in *Prax. Confessar.* n. 8.

Illegitimus. Vide *Spurius.* Illegitimus est irregularis. l. 7. n. 420. Quomodo legitimetur per Matrimonium. ex n. 421 ad 426. *ibid.* et seq. An sufficiat Matrimonium potuisse fieri tempore nativitatis. n. 422. Quomodo legitimetur per professionem religiosam. n. 426. Quomodo per dispensationem Pontificis. n. 427. *ib.* An filii expositi censentur illegitimi, et irregulares. n. 432. An Princeps secularis possit legitimare, etc. n. 433. *ib.* et seq. Episcopus dispensat cum illegitimo ad ordines minores, et Beneficium simplex. n. 428. An ad Canonatum. n. 429. *ib.* An possit cum illegitimo occulto. n. 430. An saltem ad ministrandum. n. 431. *ib.*

Illitterati quando sint irregulares. l. 7. n. 401.

Imago obscena. Vide *Pictura.*

Imagines in altari an debeant benedici. l. 6. n. 393. *in fin.*

Inmemor debiti donans. l. 3. n. 700. v. Quær II. Inmemor voti penitentiae, juramenti, et aliorum præceptorum ecclesiasticorum, si impleat? *l. 1. n. 163. et d. l. 3. n. 700. v. Limitant.*

Impediens impleri conditionem voti. l. 3. n. 218. Non licet apponere impedimentum impletioni legis. *l. 1. n. 152. et l. 3. n. 1045.* Impediens sine fraude à consecutione boni. *l. 3. n. 582.* Impediens ne poena applicetur Fisco. *l. 3. n. 83. ibid. et seq. et l. 45. n. 237.* Impediens alterum à bono sine fraude, sed ex odio. *n. 584.* Impediens ne digno conferatur Beneficium? *n. 585.* Impediens vi vel fraude alterum à bono. *n. 587.* Impediens precibus. *ibid. v. Censent.*

Impedimentum dirimens superveniens quando solvat sponsalia. l. 6. n. 857 et 858. An sponsalia cum impedimento contracta sub conditione dispensationis, ea obtenta, per se valeant. *n. 859.* An liceat contrahere cum dubio de impedimento. *n. 901.* An cum opinione probabili de insubsistentia impedimenti. *n. 902.* Quid si probabilitas sit facti? *ib. Qu. III.* Quid si dubium oriatur, nuptiis jam contractis. *n. 903.* An liceat petere, si nuptiae sint initae bonâ fide. *n. 904.* Quid si adsit probabilitas tantum pro impedimento. *n. 905.* Quid sit sint initae cum dubia fide. *n. 906.* In dubio positivo quid judicandum. *n. 907.* Si impedimentum audiatur à fide non dignis. *n. 908. v. Secunda.* Si ab uno fide digno. *ibid. v. Tertia. ibid.* Impedimenta dirimentia bene constituntur ab Ecclesia? *n. 979.* An haec obligent Infideles. *n. 981.* An possint constitui ab Episcopis. *n. 98.* De impedimentis impedientibus, vide *Summar. ex n. 982 ad 1007.* De impedimentis dirimentibus, vide *Summar. ex n. 1008 ad 1166.* De obligatione denunciandi impedimenta Matrimonii. *ex n. 994 ad 999.* Sponsi an teneantur impedimento lateri. *n. 1000.* Cognito impedimento quæ agere debeat Parochus. *n. 1001.* Quid si ipse solus noverit. *n. 1002.* Quid si noverit solus Episcopus. *ib. Dub. 2. ibid. et seq.* Poena contrahentium cum impedimento consanguinitatis, vel affinitatis. *n. 1077.* Si impedimentum sit occultum, quomodo revalidandum Matrimonium. *n. 1109.* An tunc requiratur assistentia Parochi et testium. *n. 1110.* Quando impedimentum censeatur occultum. *n. 1111.* Quid si Parochus, et testes tempore Matrimonii erant conscii impedimenti. *n. 1112.* An in revalidando Matrimonio uterque debeat scire nullitatem. *n. 1115.* Quid si timeatur scandalum. *n. 1116.* Quomodo ab inscio impedimenti possit exigi consensus. *n. 1117. Et in Praxi Confess. n. 85.* Quis possit dispensare in impedimentis dirimentibus, vide *Summar. ex n. 1118.* Si quis habeat impedimenta diversae speciei, etc. *n. 1138.* An tunc possint seorsim obtineri dispensationes. *n. 1139.* Si quis post dispensationem rursus cognoverit consanguineam sponse, etc. *n. 1140.* Quid si copula incestuosa habeatur post dispensationem ante Matrimonium. *l. 3. n. 452.* Episcopi dispensant in omnibus impedimentis impedientibus, vel quæ nuptiis superveniunt. *l. 6. n. 1126.* An aliquando in dirimentibus. *n. 1122. et seq.* Vide alia verbo *Dispensare.* De impedimento non petendi debitum. *ex n. 1070.* Qui possint in eo dispensare. *n. 1076.* Praxis Confessarii circa dispensationes in impedimentis Matrimonii, vide *Prax. Confess. n. 64 et 84.* Ad non petendum. *n. 86.*

Impeditus et Impedire. An impeditus adire Superiorem, urgente necessitate, possit confiteri reservata inferiori. *l. 6. n. 585.* An tunc debeat confiteri etiam reservata. *ib. v. Diximus.* Impeditus adire Romam potest absolvi ab Episcopo. *l. 7. n. 84.* Qui dicantur impediti.

n. 85 et 86. An teneantur postea se præsentare Papæ, si parti satisfacerint. *n. 87.* Qui dicantur perpetuo impediti. *n. 88. ibid. et seq.* An tunc teneantur adire per Epistolam. *n. 89.* An Episcopus possit absolvere Hæreticum impeditum per alium. *n. 90. ibid. et seq.* Quid de impeditis adire Episcopum. *n. 91.* An hi postea teneantur eum adire. *n. 92. ibid.* Non impediens percussionem Clerici an incurrant excommunicationem. *l. 7. n. 268.* Non impediens homicidium an fiant irregulares. *n. 376.*

Imperfectiones dubiæ de veniali an aliquando possint esse materia Confessionis. l. 6. n. 432. v. IV.

Impenitens. An impenitenti danda sit Extrema Unctio. *l. 6. n. 732.*

Impositio manuum secunda an requiratur in Confirmatione. l. 6. n. 164. Impositio manuum an sit sola materia Ordinis. *n. 749. v. Tertia.*

Impotentia et Impotens. Impotentia ad servanda præcepta. *l. 1. n. 176.* Accipiens à fure impotente ad restituendam rem commixtam cum ejus bonis. *l. 3. n. 612.* Quid si ab eo accipiat dona? *n. 722.* An impotens restituere in uno genere teneatur in alio? *n. 627.* Impotentia excusans a jejuniis. *l. 3. n. 1033.* An impotens vespere jejunare, teneatur mane sumere solam collatiunculam? *n. 1034.* Sacerdos reddens se impotentem ad recitandum, projiciendo Breviarium. *l. 4. n. 149.* Impotens recitare Officium ob infirmitatem. *num. 154.* Impotens recitare totum tenetur ad partem. *n. 158.* Impotens recitare solus an teneatur cum socio? *ib. v. Item.* Conjux reddens se impotentem ad reddendum. *l. 6. n. 942.* De impotentia ad coitum dirimente Matrimonium. *ex n. 1095. n. ad 1104.*

Imprecatio malis hominibus. l. 5. n. 83. Imprecari alteri Dæmonem. *l. 3. 131.*

Imprecationes, vide Prax. Conf. n. 36.

Imprimentes libros hæreticos incurriant excommunicationem Bulla Cana. l. 7. n. 281. Imprimentes autem libros sine licentia incurriant excommunicationem ex Tridentino. *n. 209 ad 10 et 212 ad 1.*

Improprio corporum causans impotentiam. l. 6. ex n. 1095. Vide *Fœmina.*

Impubes an teneatur ad leges? l. 1. n. 155. v. Quæritur. An incurrat penas ordinarias? *ib.* Vota impuberum possunt irritari à patre, ave, et tutore. *l. 3. n. 229.* An a matre. *n. 230.* An vota puoerum? *n. 242.* An teneatur ad Communionem statim post usum rationis. *l. 6. n. 301. v. Sed.* In qua ætate teneatur. *ib. v. Sed hic.* An ad Confessionem. *n. 666.* An possit absolvi in dubio de usu rationis. *n. 432. v. IV.* Si ordinetur, an teneatur ad castitatem. *n. 810.* Matrimonium inter impuberes an habeat vim sponsalium. *n. 841.* Inter impuberes quomodo solvantur sponsalia. *n. 856.* Quid si sint jurata. *ib.* Quid si parentes contrahant pro ipsis tacentibus. *n. 838.* Quid si pro absentibus. *n. 839.* De Matrimonio impuberum. *n. 1065 et 1066.* Impubes an possint loqui cum Monialibus. *l. 7. n. 240.* Impubes percutiens Clericum. *n. 265.*

Inadvertentia. Vide Advertentia.

Incestus, et Incestuosus. Quid sit incestus, et an differat specie? *l. 3. n. 448.* (Vide etiam *lib. 6. n. 469. et 470.*) De incestu inter cognatos spirituales. *l. 3. n. 450.* An sit incestus copula cum filia spirituali? *n. 451. ibid. et seq.* An copulantes post dispensationem committant incestum? *n. 452.* An soli tactus inducant incestum? *n. 453. ibid.*

et 469. in fine. An sodomia inter conjuges sit incestus? n. 469. Incestus consanguinitatis et affinitatis an specie differant. l. 6. n. 469. An gradus incestus explicandi in Confessione. n. 470. Si conjux incestuosus petat. n. 945 et 949. In impedimento non petendi ob incestum qui possint dispensare. n. 1076.

Incisio. An læmina arcta, etc. vide *Famina*. Mederi cum incisioe vetitum est Monachis, et Clericis in Sacris. l. 7. n. 384. ad V. An Beneficiatis. n. 385.

Incola. Vide *Domicilium*. Incolæ Romani in Jubilæo qui dicantur. l. 6. n. 536 ad n. XIX.

Index. Quinam libri prohibeantur in indice. l. 7. n. 288. An carens digito indice possit Eucharistiam ministrare. l. 6. n. 244. An celebrare? et an sit irregularis. l. 7. n. 408.

Indicia requisita ad inquirendum. l. 4. n. 199 et 200. Indicia requisita ad interrogandum. n. 266. An testes inepti faciant indicium? n. 262.

Indignus, vide *Dignus*. Indigno an sint ministranda Sacramenta. l. 6. ex n. 43.

Indissolubilitas Matrimonii? l. 6. ex n. 956. Quid si infidelis nolit converti. n. 957. Matrimonium ratum solvitur per professionem religiosam. n. 958. An per dispensationem Papæ. n. 959.

Inductio ad malum an semper confitenda? l. 2. n. 46 et seq. Inducens alium ad turpia, obstrictus voto castitatis. l. 3. n. 457.

Indulgentia. An ob eam lucranda sit necessaria Confessio. l. 6. n. 519. Quid sit Indulgentia, et quid ad eam requiratur. ex n. 531 ad 534. Quotuplex sit indulgentia. n. 535. et seq.

Infamatus an possit pecuniis infamantis famam sibi compensare. l. 3. n. 1001. An teneatur infamator sic compensare. n. 1000. Vide etiam. n. 627.

Infamia et *Infamis*. Infamis nequit ordinari. l. 6. n. 784. et l. 7. n. 362 et 363. item. n. 454. Quomodo tollatur irregularitas infamiae. l. 7. n. 364.

Infantes infidelium an baptizandi. l. 6. n. 126. An possint confirmari. n. 178. An ordinari. n. 782. Vide *Puer*.

Infidelitas, et *Infidelis*. Quid, et quotuplex infidelitas? l. 2. n. 17. Infideles non tenentur legibus Ecclesiæ. l. 1. n. 153. An liceat in festis injungere servilia infidelibus? l. 3. n. 271. Filii infidelium an baptizandi. l. 6. n. 126. Si infidelis nolit converti, an fidelis possit transire ad secundas nuptias. n. 957. Matrimonia infidelium an sint dissolubilia. n. 897. v. *Prop.* 1. et n. 957. An impedimenta dirimentia obligent infideles. n. 981.

Infirmitas, et *Infirmus*. Quando excusentur infirmi ab audienda Missa? l. 3. n. 325. Quomodo assistentes infirmis? n. 326. Infirmus excusans à jejuniis. l. 3. n. 1033. Quando inservientes infirmis à jejuniis excusentur? n. 1049. An Religiosi obligentur præcepto assistendi infirmis morbo contagioso. l. 4. n. 40. v. *An autem*. Infirmus excusans Canonicos à residentia. l. 4. n. 130. Infirmus excusans a recitatione Officii. n. 154. An excuset magna molestia. *ib.* *Not. I.* An convalescentia. *Not. II. ibid.* Quid in dubio an infirmitas excuset? *Not. III. ibid.* Quid in dubio an possit recitare partem? *Not. IV.* An excuset febris tertiana, vel quartana? n. 155. *ibid. et seq.* Cum quibus infirmis in Jubilæo possint opera commutari. l. 6. n. 538. Quibus infirmis ministranda Extrema Unctio. n. 712 ad 714. item. n. 732. An

pueris. n. 717 ad 720. An adulto statim post Baptismum. n. 721. An possit iterari in eadem infirmitate. n. 715. An peccet graviter infirmus negligens hoc Sacramentum. n. 733. Movens infirmum an fiat irregularis, si ob id ille moriatur. l. 7. n. 382. v. 4.

Ingressus, et *Ingressi*. An peccent parentes cogentes filias ad ingressum in Monasterium. l. 7. n. 212. Quando incurrant excommunicationem. *ib.* Quid si causa educationis. *ib. Dub. 1.* Quid si inducant metu reverentia. *Dub. 2.* Quid si cogant masculos. *Dub. 3.* Quid si impediatur ingressum puellæ. *ib. v. Insuper.* De excommunicatione in ingredienti Monasteria Monialium. l. 7. ex n. 221 ad 228. De ingressu medicorum, et aliorum Officialium. n. 226. Confessoriorum. n. 227. An ingredienti teneantur statim egredi. n. 228. In mulieres ingredienti Monasteria religiosorum. n. 230. Quæ excipiantur. n. 231.

Inhabilitas. An pœnæ inhabilitantes incurrantur ante sententiam? l. 1. n. 149. v. *Pœnæ autem*. Inhabilitas ad celebrandum ob sollicitationem. l. 6. n. 705. An Episcopus possit in ea dispensare. *ib.* Inhabilitas Beneficiati excommunicati ad Beneficia, Officia. etc. l. 7. n. 181. Et an etiam ad percipiendos fructus. n. 180. in fine. et n. 183. Inhabilitas incestuosi ad petendum debitum. l. 6. n. 1070. Inhabilitas Sacerdotis abutentis Missa ad Sortilegium. l. 6. n. 705.

Inhonoratio, vide *Honor*.

Inimicus quando diligendus. l. 2. n. 28. Signa communia ipsi exhibenda. *ib.* An salutandus. *ib. v. Quær.* Optans inimico diversa mala quot peccata committat? l. 5. n. 50. *Qu. 5.*

Injuria remittenda inimico. l. 2. n. 29. An cum ea remittenda etiam vindicta publica. *ib.* Injuria, quæ sit materialis, et quæ formalis? l. 3. n. 556. An in mutuo valeat pactum, ut desistatur ab injuria? l. 3. n. 777. An ut condonetur injuria? n. 778. Vide alia v. *Contumelia*.

Innocens. An teneamur tueri vitam, honorem, pudicitiam, et bona innocentis? l. 3. n. 389 et seq. An aliquando liceat directe occidere innocentem? n. 393. An indirecte per abortum? n. 394. An judex possit damnare nocentem, qui juridice est innocens? l. 4. n. 207. Quid si noverit innocentem, at ille probatus sit nocens? n. 208. *ibid.* An fiat irregularis occidens aggressorem innocentis. l. 7. n. 388.

Inobedientia, vide *Obedientia*.

Inofficiosum. De donatione inofficiosa. l. 3. n. 740. De testamentis inofficioso. n. 957.

Inquisitio, et *Inquirere*. Quid judici servandum circa Inquisitionem; Vide *Summar.* *lib. 4. Art. II.* Parochus tenetur inquirere mores subditorum. l. 3. n. 360. v. *Dub. 2.*

Instrumentum. Instrumentorum traditio an sit materia essentialis Sacramenti Ordinis. l. 6. n. 750. A quo tempore incipit esse. n. 749. v. *Tertia in fin.*

Integritas Confessionis materialis. l. 6. ex n. 465. Formalis ex n. 499. Vide *Confessio*.

Intentio, et *intendere*. An in præceptis requiratur intentio eis satisfaciendi? l. 1. n. 163. et l. 4. n. 176. Quid si impleat præceptum nolens satisfacere? l. 1. n. 164. et l. 4. n. 176. An requiratur intentio faciendi opus præceptum? l. 1. n. 165. Quid si occisor intendat damnum eorum qui ex liberalitate accepturi fuissent ab occiso? l. 3. n. 633. Quid si intendat, ut homicidium imputetur alteri? n. 636. Intentio requisita ad Horas Can. l. 4. n. 176. Quid si recitans habeat intentio-

nem non implendi *ib. p. 63.* Quotuplex est intentio. *l. 6. n. 15.* An in Sacramentis ministrandis sufficiat habitualis. vel interpretativa. *n. 16.* An actualis semper requiratur. *n. 17. ibid.* Sufficit virtualis. *n. 18. ibid.* An coacta sufficiat. *n. 19.* An requiratur interna. *n. 20. ibid et n. 23. v. Secunda.* An sufficiat intendere ritum externum. *n. 20. et fusiis n. 23.* An faciendi quod facit Ecclesia. *n. 21.* An requiratur intentio explicita faciendi Sacramentum. *n. 22. ibid.* Quid si minister intendat facere quod facit Ecclesia, non credendo Sacramentum. *ib. et seq. et n. 25. v. 4.* Quid si positive intendat non conferre Sacramentum *n. 22.* Vel faciendi ritum non sacrum. *ib. v. Proxerea. ibid. et seq.* Quid si habeat intentiones contrarias. *n. 24.* Qualem intentionem habere debeat ministrans Sacramentum. *n. 13.* Qualem suscipiens. *n. 78 et n. 81.* Non sufficit neutralis *ib.* Sufficit habitualis. *ib. v. Certum.* Quid in pueris, et amentibus. *n. 80.* Amentes, et ebrii qui antea habuerunt intentionem. *n. 81. v. Utrum.* Interpretativa an sufficiat. *n. 82.* Intentio Matrimonii requisita in occidente conjugem, ad inducendum impedimentum. *l. 6. n. 1034.* Explicanda copula incestuosa præhabita ex intentione obtinendæ dispensationis. *n. 1134.* Quid si non ex tali intentione. *n. 1135.*

Intercessor simoniacus. *l. 3. n. 64.* Quid si sit mediatus? *n. 65.*

Interdictum quid et quotuplex. *l. 7. ex n. 328.* Qui effectus. *ex n. 333.* Quis ferre possit, et tollere. *ex n. 337.* Scientia legis an requiratur, etc. *n. 44.* Si interdicantur cives, vel civitas. *n. 330 et n. 332.* An eximantur Ecclesiæ Regularium. *n. 330.* Ab interdicto personali qui eximantur. *n. 331.* Interdicto Clero an includantur Regulares, Clerici non beneficiati *ib. et seq.*

Interrogare, et Interrogationes. Quando et quomodo Confessarii debeat interrogare rudiores. *l. 6. n. 607.* *Et in Prax. Confess. n. 20 et seq.* Quomodo pueros? *in dicta Praxi. n. 90.* Quando et quomodo personas diversi status, et officii, nempe sacerdotes. *n. 49.* Confessarios. *n. 51.* Parochos. *n. 52.* Episcopos. *n. 53.* Moniales. *n. 54.* Judices. *n. 55.* Medicos. *n. 57.* (signanter circa Confessionem præcipiendam infirmis) Pharmacopolam. *n. 58.* Negotiantes. *n. 59.* Sartores. *n. 60.* Proxetas, seu venditrices. *n. 61.* Barbitonsores, et qui ornant caput mulierum. *n. 62.* Prudentia, et obligatio Confessarii circa interrogationes. *l. 6. ex n. 629.* Quid si Confessarius sciat peccatum, quod penitens negat. *l. 6. n. 630 et 631.* An liceat interrogare de complice. *n. 631.*

Interpres. An ignorans idioma teneatur confiteri per interpretem. *l. 6. n. 479. ad n. III.* An interpres teneatur ad sigillum. *n. 647 ad n. III.*

Interpretatio legis. *l. 1. n. 200.* Interpretationes authenticæ an indigeant promulgatione. *l. 1. n. 107. et l. 3. n. 1027. v. Hinc dicimus.* Interpretatio dispensationis. *l. 1. n. 195.*

Interpretativa intentio, vide *Intentio.* Interpretativa voluntas quæ sit. *l. 6. 610. v. Objic. 4.* Quæ bigamia *interpretativa,* et quotuplex. *l. 7. n. 437. n. ad 447.*

Interruptio, et Interrumpere. An Matutinum possit separari à Laudibus. *l. 4. n. 167.* An unum Nocturnum ab alio? *ib.* An sit repetenda Hora si magna sit interruptio? *n. 168.* Causæ justæ interrumpendi officium. *ib. v. Causæ.* Per quantum tempus in jejuniis prandium non interrumpitur? *l. 3. n. 1020.* Quomodo interrumpantur actus interni peccatorum? *l. 5. n. 37.* Quomodo actus externi? *n. 41. An*

Sacerdos debeat interrumpere Missam, si inter celebrandum recordetur mortalis. *l. 6. n. 202. v. Lic.* An aliquando liceat interrumpere Missam. *ex n. 352.* An conjux possit aliquando interrumpere copulam. *n. 954. v. i. Licite.*

Interstitia quæ requirantur ad Ordinationes. *l. 6. ex n. 795.* An in eis possit dispensare Episcopus. *ib.* An Episcopus beneficii. *ib. et seq. et n. 775.* Suscipiens eadem die duos Ordines sacros est suspensus, et irregularis. *n. 796.* An possit suscipi unus in sabbato, alter in dominica, continuato jejuniis. *ib.* An dicta suspensio sit lata sententiæ. *ib. v. Sed.* An non servans interstitia incurrat suspensionem. *ib. v. Dub. 2. ibid.* Quid si quis eadem die suscipit minores, et Subdiaconatum. *n. 797.* An excuset consuetudo. *ib. Dub. 1.* An tunc incurrat suspensionem. *Dub. 2. ibid.* An regulares possint ordinari extra tempora. *Dub. 3. ibid.* Et an in quovis festo duplici. *Dub. 4.* Habens facultatem suscipiendi Ordines sacros in tribus diebus festis. etc. *n. 797. v. Notandum.*

Invasor, vide *Occisio.*

Inventa bona cui restituenda? *l. 3. n. 603.*

Inversio in Officio. *l. 4. n. 169.* Quid si fiat in Choro? *n. 171.*

Inversio in audienda Missa. *l. 3. n. 311. v. Quæritur.*

Invidia, et ejus filia. *l. 5. n. 72.* An liceat narrare defectus naturales alterius ob excludendum eum ab amicitia, etc. *Ibid. v. An citra.*

Iniustus in dispensatione. *l. 1. n. 186. v. 10.*

Ira et ejus filia. *l. 5. ex n. 79.*

Irregularis fit Diaconus solemniter baptizans sine commissione. *l. 6. n. 116.* Item quicumque Clericus. *ibid. Dub. 2.* An laicus. *Dub. 3.* Idem dicitur de Clerico ministrante Eucharistiam sine commissione. *n. 234.* Irregularis nequit Ordines suscipere. *l. 7. n. 342.* Neque exercere. *ib. ad II.* Neque accipere beneficia. *ib. ad III. et n. 343.*

Irregularitas utrum incurratur in dubio an scetus abortivus fuerit animatus? *l. 3. n. 396.* An irregularitatem incurrat adulter occidens ob sui defensionem? *n. 398. v. In ordine.* An qui occidit unum pro alio? *n. 628.* An Canonici irregulares amittant distributiones, et præbendas? *l. 4. n. 130. v. Quæritur.* An sit censura. *l. 7. n. 5 et n. 351.* Quid sit, et quotuplex. *n. 341.* Effectus. *n. 342 et 343.* Quomodo incurratur, et tollatur *ex n. 344 ad 355.* Quid in dubio juris. *n. 344 ad 346.* In dubio facti. *n. 347.* In dubio homicidii. *ibid. Dub. 3.* Vel animationis scetus. *Dub. 4.* An ad incurrendam irregularitatem requiratur culpa gravis, externa, et consummata. *n. 348. Ibid. et seq.* An scientia legis. *n. 350.* An poenæ. *n. 351.* Irregularitates ex delicto sunt I. ob iteratum Baptismum. *n. 356.* II. ob violationem censuræ. *n. 357 et 358.* (Utrum autem incurrat irregularitatem, qui ordinatur irretitus censura? *V. l. 6. n. 799. Dub. 3. vers. Utrum.* III. ob exercitium Ordinis sacri non suscepti. *n. 359.* IV. ob malam susceptionem Ordinum. *n. 360 et 361.* V. ob infamiam criminalem. *n. 362 et seq. ibid. et seq. n. 390.* Irregularitates ex defectu sunt I. ex defectu animæ. *n. 397 ad 402.* II. Corporis. *ex n. 403 ad 419.* III. Natalium. *ex n. 420 ad 433.* IV. Ætatis. *n. 434.* V. Sacramenti, sive ob bigamiam. *ex n. 435 ad 453. ibid. et seqq. VI. Infamiae. n. 454.* VII. Libertatis. *n. 455 et 456. ibid. et seq. Hinc sunt irregulares servi conjugati et curiales, ib. 8. Lenitatis. n. 457. ad 469.* Facultates S. Pœnitentiariæ in dispensandis irregularitatibus, etc. *n. 470.*

Irregularitas ob iterationem Baptismi. *l. 6. n. 122.* In jubileo potest dispensari in irregularitate ob administrationem Sacramentorum. *n. 537. Qu. VIII. Dub. 2.* An in irregularitate propter hæresim possit dispensare Episcopus. *l. 7. n. 76.* An incurrat irregularitatem qui occidit ob defensionem sui, vel innocentis, *n. 388.* An honorum. etc. *n. 389.*

Irritatio juramenti. *l. 3. n. 189.* Irritatio votorum. *n. 227 et seq. Iter, et itinerari.* An liceat itinerari in die festo? *l. 3. n. 275.* Quando itinerantes excusentur à Missa? *n. 328. v. Excusatur.* Quando à jejuniis? *n. 1047.* Quale iter ab eo excuset? *ib. v. Sed Dub. 1. Ibid.* Quid de itinerantibus rhedis, vel equis. *ib. Dub. 2.*

Jubilæum. Quæ spectant ad Jubilæum, vide in *Summ. l. 6. ex n. 537 et 538.* Sancita à Benedicto XIV pro Jubilæo anni sancti. *n. 536.* An in Jubilæo possit omitti injunctio penitentiae *n. 519.* An per Confessionem invalidam in Jubilæo auferatur reservatio. *n. 537. Qu. II.* Quid si quis obliviscitur reservati. *Quær. IV.* Quid si contemteatur animo lucrandi Jubilæum, et postea non laetetur. *Qu. V.* Casus, et censurae quæ absolvuntur in Jubilæo. *Qu. VIII.* Confessio requisita. *n. 536. ad n. XX.*

Judaismus, et Judæus. Communicatio cum Judæis. *l. 2. n. 18.* *Judex.* De potestate et officio Judicis. *l. 4. n. 195 et 196.* Judex circa inquisitionem. *V. Summ. l. 4. Art. II.* Judex circa torturam. *ib. Art. III.* Judex circa sententiam et penam. *ib. Art. IV.* An Judex inferior possit relaxare vel minuere penam. *l. 4. n. 205.* Quid si sit supremus? *ib. v. Dixi ibid.* Quando Judex legitime interroget? *n. 266.* Quando reus non teneatur respondere Judici? *n. 268.* Judex debet sequi opinionem probabiliorum? *l. 1. n. 47. et l. 4. n. 210.* Quid si possessor habeat jus probabile? *ib. v. Quær. II.* Judex tenetur dare tempus reo pro sumptione penitentiae, et Eucharistiae. *l. 3. n. 379.* Quando Judices excusentur à jejuniis? *l. 3. n. 1049. v. 6. Excus.* Judicis auctoritas an requiratur ad dissolvenda sponsalia. *l. 6. n. 878.* An ad divortium. *n. 968.* Si divortium sit factum per Judicem, an innocens possit revocare adulterum. *n. 967.* Judex si habeat privatam notitiam impediendi Matrimonii. *n. 999.* Judex promittens reo libertatem, si filiam ducat. *ex n. 1050 ad 1053.* Monitio censurae faciendi à Judice. *l. 7. n. 56. in fin.* Si Judex jubeat sub censura restitutionem, ad quam probabiliter non teneris. *n. 68.* Judex in causa mortis fit irregularis. *468. ad 1.* An fiat irregularis Confessarius monens Judicem in particulari, ut reum morte plectat. *n. 464.* Interrogationes à Confessario faciendi Judicibus, in *Prax. Confess. n. 55.*

Judicium. Judicium temerarium quando est mortale? *l. 3. n. 962.* Quomodo discernatur judicium à suspitione? *n. 965.* De judicio requisito ad jurandum. *l. 3. n. 145.* Judicia vetantur in Ecclesia. *l. 3. n. 37.* Requisita ad judicium forense. *l. 4. n. 192.* Judicium peccatorum efformandum à Confessario. *l. 6. n. 500.* Qui judicio concurrunt ad mortem rei, sunt irregulares. *l. 7. n. 461.* Modo I. Cooperentur. II. Active. *n. 462.* III. Efficaciter. *n. 463. ibid.* IV. Proxime. *n. 464.* V. Per actionem ex natura sua ad id ordinatam. *n. 466.*

Juramentum. An liceat in festis ducere jumenta onusta? *l. 3. n. 276.* *Juramentum.* Quid sit, Vide *Summ. l. 3. Cap. 2. Dub. I.* Quæ sint vera juramenta? *num. 134.* An dicere *per conscientiam meam* vel *animæ meæ*? *num. 135.* An dicere *juro illa esse*? *n. 136.* An dicere *tam verum est quam sol lucet*, vel *verum sicut Evangelium*? *n. 137. Ibid.* An jurare per creaturas? *n. 138. ibid.* Quotuplex sit juramen-

tum? *ib. Dub. II.* An et quando sit licitum jurare? *Dub. III.* An in juramento liceat uti æquivocatione? *Dub. IV.* Quæ et quanta sit obligatio juramenti promissorii? *Dub. V.* Quando quis excusetur ab impletione juramenti promissorii? *Dub. VI.* De irritatione, dispensatione, commutatione, et remissione juramenti. *Dub. VII.* Appendix de adjuratione. An possit revocari donatio jurata? *l. 3. n. 727.* An victus ludo vetito si juravit. etc.? *n. 892.* Juramentum Medicorum quoad confessionem infirmis intimandam. *l. 6. n. 664 et l. 3. n. 182.* *Et in Praxi Confess. n. 57.* An censuratus debeat præstare juramentum non reincidendi. *l. 7. n. 129.* Facultas S. Pœnitentiariæ in juramenta, modo non sit in favorem alterius. *n. 470 ad n. XIII.*

Jurisdictio probabilis in Pœnitentia, et Matrimonio. *l. 1. n. 50.* Jurisdictio ex errore communi, etc. *l. 6. n. 572.* Quid sit, et qui habeat ordinariam. *l. 6. n. 557.* An habeat Vicarius, contradicente Episcopo. *n. 558. ibid.* Qui habeant delegatam. *ibid. v. Delegata.* An expiret morte delegantis. *n. 559. ibid.* An Hæretici, et excommunicati valide moribundos absolvant. *n. 560.* An quilibet Sacerdos ex *n. 561.* Quando delegatus potest jurisdictionem subdelegare? *n. 566.* Improbitas Sacerdotis an det alteri jurisdictionem. *n. 568.* An inscitia. *ib.* An valeat jurisdictio præsumpta. *n. 570.* An dubia, et probabilis. *n. 571. Ibid.* An error communis det jurisdictionem. *n. 572.* An liceat absolvere cum jurisdictione probabilis. *n. 573.* An consuetudo det jurisdictionem. *ib.*

Jus. Quid est jus in re, et jus ad rem? *l. 3. n. 486.* An liceat vendere jus sepulturæ? *n. 71.* An liceat locare jus medicandi? *n. 861.* An observantia dominicæ sit de jure divino. *l. 3. n. 265.* An Papa possit dispensare in præceptis juris divini? *l. 1. n. 189 (et fusius l. 6. n. 1119)* Presbyteri etc. Juri civili, aut medicinæ studentes. *l. 4. n. 132. circa fin. v. Idem.* Jus idem carrit, ubi eadem est ratio. *l. 7. n. 84 sub fin.*

Jusculum ex herbis an permittatur in cœnula? *l. 3. n. 1029. v. Probabiliter.*

Jus patronatus, quid et quotuplex. *l. 4. n. 87.* An sit simonia vendere jus patronatus? *l. 3. n. 71.* An jus sepulturæ? *ib. v. Notandum.*

Justitia, quotuplex est? *l. 3. n. 486.* Cujus justitiæ læsio obliget ad restitutionem? *n. 547.* De justitia requisita ad jurandum. *l. 3. n. 146.* An defectus justitiæ in juramento assertorio sit mortalis? *ib. v. Hoc.* Quid de dicentibus: *Per Deum te occidam?* *ibid. v. Notandum.*

L

LABOR, et Laborans. Laborantes qui excusantur in festis. *l. 3. n. 289.* An liceat laborare pro magno lucro? *l. 3. n. 301.* An ob illud omittere Missam? *n. 332.* Labor excusans à jejuniis. *Vid. ex n. 1041.* An laborantes labore in fraudem jejunii? *n. 1045.* An laborantes sine justa causa? *n. 1046.* An laborantes ob rarum lucrum. *ib.*

Lactantes excusantur à jejuniis. *l. 3. n. 1033.* *Lactatio* an impediatur petitionem vel redditionem debiti conjugalis. *l. 6. n. 911.*

Lactificinia. De abstinentia à Lacticiis in quadragesima. *l. 3. n. 1006.* In Dominicis ejusdem. *n. 1007. Ibid.* Quid de jejuniis extra quadragesimam? *n. 1009.* Quinam excusentur ab hac abstinentia? *n. 1008.*

Laicus. Non possunt laici sepeliri in Ecclesia Monialium. l. 4. n. 62. An laici repellantur à testificando contra Clericos: et an e converso. l. 4. n. 261. Laicus ministrans Baptismum in mortali. l. 6. n. 32. Si contrahis nuptias in mortali, an pecces graviter ex quo ministras. *ib.* An laicus possit aliquando dare Viaticum. n. 84. et n. 237. v. *Deinde.* An dare sibi ipsi. *ib.* Qu. II. Baptizans solemniter an fiat irregularis. n. 116. *Dub.* 3. An liceat dare laico hostiam, vel partem ejus. n. 245. *ad III.* Laicus an possit tangere vasa, et vestes sacras. n. 382. An in necessitate audire Confessionem. n. 540. An absolvere à censuris. *ib.* *in fin.* An teneatur confiteri quamprimum post Communionem, si etc. n. 268.

Lapis consecratus. l. 6. n. 369. Vide *Altare.* De lapidibus Ecclesie dirata. n. 371. v. 6. *Partes.*

Laridum. An liceat edere laridum cui permittuntur lacticia? l. 3. n. 1010.

Latinus si celebret in fermentato. l. 6. n. 202. Si transeat per Græciam. n. 203. An possit in fermentato ad dandum Viaticum. *ib.* *Dub.* 2.

Laudans, vide *Palpo.*

Lectio, Lector et Legere. Lectio obscænorum quando est mortalis? l. 3. n. 426. An lectores excusentur à jejuniis. l. 3. n. 1049. v. 5. *Excusantur.* An satisfacias Officio, si legens te non audias? l. 4. n. 163. Quale peccatum legere litteras alienas. l. 5. n. 70.

Lectoratus Ordo. l. 6. n. 735. v. *Singuli.* Materia. n. 745. Officium. n. 805.

Legatarius, et Legatum. An legatarius possit sibi compensare legatum ex testamento nullo? l. 1. n. 100. v. *Quæro.* An legata pia in testamento nullo solvenda? l. 3. n. 922. et n. 925. An legatum relictum puellæ, ut nubat, possit ei dari, si fiat Religiosa? n. 930. An legatum relictum civibus possit dari extraneis? *ib.* *Dub.* 2. An legatum relictum orphanis possit dari pauperibus habentibus parentes inutiles? *ib.* *Dub.* 3. *ibid.* An legatum relictum puellis, ut nubant, possit dari nuptis sine dote? *ib.* *Dub.* 4. An legatum puellis nupturis possit dari viduis, ut nubant? *ib.* *Dub.* 5. An legatum virginibus nupturis possit dari corruptæ? *ib.* *Dub.* 6. *ibid.* An legatum puellæ, ut maneat virgo, debeat ei si nubat? *ib.* *Dub.* 7. An legatum puellæ, ut nubat, transeat ad heredes? *ib.* *Dub.* 8. *ibid.* An legatum relictum fabricæ Ecclesie possit expendi in alia, etc. *ib.* *Dub.* 9. *ibid.* Quomodo distribuendum legatum relictum pauperibus? *ib.* *Dub.* 10. *ibid.* et *seq.* An Religiosus executor testamenti possit legata applicare Monasterio? l. 3. n. 937. Legatum relictum puellæ, ut nubat cum uno, et illa nubat cum alio. l. 6. n. 853. Qu. IV. Quid si relictum sit, ut non nubat, et illa nubat. *ib.* Qu. V. *ibid.*

Legislator an teneatur suis legibus? l. 1. n. 154.

Legitima. An pater possit lædere per vota legitimam filiorum. l. 3. n. 215. Quæ sit legitima hæredibus necessariis debita? n. 947.

Legitimitas ad Ordines sacros per Matrimonium. l. 7. n. 421 *ad 425.* Per professionem religiosam. n. 426. Per dispensationem Papæ. n. 427. *ibid.* An Episcopus, etc. n. 428 *ad 431.* *ibid.* et *seq.* Filii expositi an sint illegitimi. n. 432. Princeps legitimat ad sæcularia. n. 433. *ibid.* et *seq.*

Legumina an permittantur in cœnula? l. 3. n. 1029. v. *Probabiliter.* **Lenitas.** Qui sint irregulares ex defectu lenitatis. l. 7. et n. 457. An possint in eo dispensare Episcopi. n. 469. An Regulares. *ib.*

Lepra an impediatur usum Matrimonii. l. 6. n. 909. *Dub.* 1. **Leprosus** an possit celebrare, et an communicare. l. 6. n. 275. An sit irregularis. l. 7. n. 411.

Lex. Quid sit Lex? Vide *Summarium libri 1. Tract. 2. Cap. 1. Dub. I.* Quotuplex est præceptum? Vid. *Sum. ib.* *Dub. II.* Quinam possint ferre leges? Vide *Summ. ib.* à n. 104. *Ubi vide* n. 106. De obligatione declarationis S. C. et legum civilium. *ib.* v. *Quæritur* 2. *Dissertatio de potestate Pontificis.* l. 1. et n. 110. De acceptatione legis, vide *Summ. Dub. III.* An præcepta humana obligent sub peccato? *ib.* *Dub. IV.* Quinam subjiciantur legibus? *ib.* *Cap. II. Dub. I.* An peregrini teneantur legibus sui domicili. *ib.* *Dub. II.* An peregrini, et vagi teneantur præceptis locorum, ubi morantur? *ib.* *Dub. III.* An peregrini teneantur præceptis juris communis, si non sint in usu in loco moræ? *ib.* *Dub. IV.* An Præcepta debeant impleri in gratia? *Vide Cap. 3. Dub. I.* An requiratur intentio satisfaciendi? *ib.* *Dub. II.* et l. 3. n. 176. An satisfaciatur faciens opus animo non satisfaciendi? *ib.* *Dub. III.* An requiratur intentio faciendo opus præceptum? *ibid.* *Dub. IV.* An uno actu possit satisfieri duplici præcepto? vel diversis actibus eodem tempore? *ib.* *Dub. V.* An qui uno actu violat plura præcepta committat plura peccata? *ibid.* *Dub. VI. et l. 5 n. 33.* Quæ excuset à transgressione præcepti? An ignorantia? *V. Summ. Cap. 4. Du.* An metus? *ib.* *Dub. II. et l. 2. n. 51.* An impotentia? *ib.* *Dub. III.* An dispensatio? *ib.* *Dub. IV.* An leges ecclesiasticæ aboleantur per præscriptionem decennii? l. 1. n. 139. v. *Limitant* 2. Ubi eadem est ratio legis, eadem currit dispositio. l. 7. n. 84. *sub fin.* Lex posterior quando derogat privilegii. l. 6. n. 556. v. *Quæritur.* Lex pernicioosa non obligat. n. 613. Legis ignorantia an excuset à censura. l. 7. n. 43 et 44. An ab irregularitate. n. 350.

Libellaticus contractus, vide l. 3. n. 868.

Libellus famosus. l. 3. n. 995.

Liber Baptismi quid probet, et quomodo conficiendus. *ib.* 6. n. 145. *vers. Circa autem.* Appendix, sive *Dissertatio de justa prohibitione librorum.* Libros Hæreticorum legentes etc. quando incurant excommunicationem Bullæ. l. 7. et n. 281. Quid si legas librum Infidelium. *num.* 282. *ib.* Quid si ad confutandum Hæreticum. n. 283 *in fin.* Si legas librum referentem verba hæreticorum. *num.* 286. Si Scholia *ib.* *Quæritur.* Quid si incidenter ponatur hæresis. n. 287. Qui libri vetantur in Indice. n. 288 et 289. *ib.* et *seq.* Qui libros prohibeant. n. 290. Legens ex curiositate cum licentia. n. 291. An liceat legere cui non sit periculum. l. 1. n. 199. v. *Utrum. in fin.* Legens Proœmium. l. 7. n. 292. Audiens legere. *ibid.* Legens scripturam brevem, vel manuscriptum. n. 293. An parvam materiam. n. 294. *ibid.* Retinens parvo tempore. n. 295. *ib.* et *seq.* An excuset ignorantia. n. 296. Si scias prohibitionem ex viro probo. *ib.* Depouens librum apud alium. n. 298. Comburens. n. 299. *ib.* Excommunicantur imprimentes, mandantes, etc. libros sine licentia. n. 209 *ad 10. et 212 ad 1.*

Libertas respectu ad Matrimonium. l. 6. et n. 1017. Respectu ad irregularitatem. l. 7. n. 455 et 456.

Licentia. An licentia præsumpta excuset Religiosum? l. 4. n. 18. Religiosus per licentiam generalem expendens in usus vanos. n. 29. et n. 31 et l. 3. n. 873. An talis licentia sit invalida? l. 4. n. 30. An prælatus possit dare licentiam exponendi pecuniam ludo? n. 32. An excuset licentia petita, et injuste negata? n. 33. Accipiens à Religioso sine

licentia. *n.* 34. *ib.* Religiosus vovens sine licentia. *n.* 48. An valeat licentia data à Prælato inferiori, si à majori fuerit negata? *n.* 50. *v. Quæritur.* De licentia Parochorum abessendi. Vide *Residentia*. Licentia injustè negata *l. 6. n. 576. v. Idem.* Licentia non expirat more, concedentis. *n.* 787. *v. Not. 2.* Licentia ordinandi potest esse oretenus. *n.* 788. *Not. 12.* Licentia præsumpta ad assistendum Matrimonio. *n.* 1088. Licentia requisita ad ingredienda Monasteria Monialium. *l. 7. n. 222 ad 228.* Licentia colloquendi cum Monialibus. *n.* 232 *ad 243.* Si quis committit reservatum in confidentiam licentiæ. *l. 6. n. 601.* An licentia pro reservatis valeat etiam pro commissis post licentiam. *ib. Qu. IV.*

Ligamen dirimens Matrimonium. *l. 6. n. 1060.*

Ligna. De lignis Ecclesiæ diruta. *l. 6. n. 371. v. 6.*

Lignans in sylva aliena. *l. 3. n. 529.*

Limina Apostolorum. An Canonici ad Limina missi excusentur à residentia? *l. 4. n. 130. v. Item.*

Limonia. An liceat potus limoniadis in jejunio? *l. 3. n. 1022. v. Qu. II.*

Lineas consanguinitatis, vide *l. 6. n. 1029 et 1030.*

Lis in beneficio an possit ab Episcopo componi? *l. 3. num. 78.*

Litanie. Obligatio recitandi Litanias. *l. 4. n. 161.* An litanie possint pridie recitari? *n. 174. Qu. III.*

Litteræ. Quale peccatum litteras alienas aperire, et legere? *l. 5. n. 70.* An liceat litteras dilaceratas colligere, et legere? *ibid. v. 6.* Litteræ dimissoriales. Vide *Dimissoria.*

Littus. Audientes Missam in littore. *l. 3. n. 319. v. Probabile.*

Locatio et *Locator.* Quid sit *Locatio*? Vide *Summarium. libr. 3. Dub. XI.* An liceat locare domum meretrici? *l. 2. n. 70.* *Locatio* honorum ecclesiasticorum. *l. 4. n. 187. Nota VII.* An liceat locare jus mendicandi? *l. 3. n. 861.*

Locus. Qualis locus dicatur sacer? *l. 3. n. 460.* E quo loco possit audiri Missa? *n. 312.* In quo loco debeat fieri solutio in Contractibus. *n. 678.* An liceat dicere officium in locis immundis? *l. 4. n. 179.* *Locus* baptizandi. *l. 6. n. 144.* *Locus* confirmandi. *n. 174. v. Quær. 2.* *Locus* celebrandi Missam. *n. 356 ad 359.* Vide *Episcopus,* et *Oratoria.* Quid si Ecclesia sit polluta. *n. 361, 234 et seq.* Vide *Ecclesia.* *Locus* Ordinationis. *n. 798.* De loco indebito ad actum conjugalem, vide *l. 3. n. 458.*

Lucrum. An magnum lucrum excuset ad laborandum in festis? *l. 3. n. 301.* An excuset à Missa? *n. 332.* An à jejunio? *l. 3. n. 1046. in fine.* An liceat mutare ob spem lucri? *l. 3. n. 762.* An in mutuo possit exigi lucrum cessans? *n. 768.* Et quot condiciones requirantur? *n. 769.* An liceat ab initio pacisci de lucro? *n. 770.* Quid si aliam substituas pecuniam? *n. 771.* Quid si dicas: *Negotiarer, nisi esset mutuum petentes?* *n. 772.* An peccet graviter ludens ob lucrum. *n. 886.* Quomodo dividendum lucrum inter socios? *l. 3. n. 907. v. Quær. II.*

Luctus quomodo excuset à Missa. *l. 3. n. 330.*

Ludus, et *Ludere.* De contractu ludi, vide *Summarium. lib. 3.*

Dub. XIII. Juramentum non ludendi. *l. 3. n. 178.* De ludo vetito laicis. *n. 883 usque ad 894.* De ludo vetito Clericis. *n. 895 usque ad 900.* De ludo vetito Religiosis. *n. 901.* An iis vetetur ludus chartarum? *ib.* De ludo vetito Episcopis. *n. 902.* An omnes hi prohibeantur

assistere ludis vetitis? *n. 903. ib.* An prælatus possit dare licentiam aliquid ludo exponendi? *l. 4. n. 32.*

Lumen in administratione Eucharistiæ. *l. 6. n. 241 et n. 245.* Coram Eucharistia in tabernaculo. *n. 248.* In celebratione Missæ, vide *Vandela.*

Lunatici, vide *Epileptici.*

Luxuria quid sit, et quæ ejus filia? *l. 5. n. 71.*

M

Maceratio. An liceat macerationibus vitam sibi minuere? *l. 3. n. 371.*

Magia quid sit? *l. 3. n. 14.*

Magister. Obligatio Magistrorum. *l. 3. n. 362.* An Canonici Magistri docentes excusentur à Choro? *l. 4. n. 132.* An Parochi? *ibid. v. An autem.*

Major excommunicatio quos effectus habeat. *l. 7. ex n. 157.* A quo possit absolvi. *ex n. 69.* Vide *Excommunicatio.*

Maledictio, et *Maledicere.* Maledicere creaturis. *l. 3. n. 129.* Maledicere toti mundo. *ib. v. Sed hic.* Maledicere diabolo. *ib.* Maledicere mortuis, et fidei. *n. 130. ib.* Maledictio in homines. *l. 5. n. 83.* Vide etiam *Præf. Confess. à n. 27. ad n. 31.*

Maleficium, et *Maleficus.* Maleficium quid et quotuplex? *l. 3. n. 23.* Quæ remedia liceant? *n. 24. ibid. et seq.* An liceat petere a malefico ablationem maleficii cum alio malefico? *n. 25.* Malefici sunt excommunicati. *n. 27.* Quomodo Confessarius gerere se debeat cum Maleficis. *n. 28.* Maleficium inducens impotentiam usûs Matrimonii. *l. 6. n. 1096.*

Malum. An liceat suadere minus malum ad vitandum majus? *l. 2. n. 57.* An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem? *l. 5. n. 21.* Item de desiderio. *ibid.* Optans diversa mala inimico. *n. 50. v. Qu. 5.*

Mandans, et *Mandare.* Mandans circa restitutionem. *l. 3. num. 558.* Mandans tenetur ante alios restituere. *n. 580. v. 4. Si actio.* Mandans pluribus famulis per horam laborare. *l. 3. n. 306.* Mandans homicidium per assassinos. *n. 363.* An censura in homidas incurratur à mandantibus. *l. 7. n. 36.* An censura in mandantes incurratur, effectu non secuto. *n. 37 et 39. ibid.* In dubio an mandatum induxerit. *d. n. 39. ibid.* Mandantes percuti Clericum. *n. 266.*

Manifestans. Non manifestans quando teneatur restituere? *l. 3. n. 573.*

Manus. Manuum impositio, vide *Impositio.* Mannum injectio quid intelligatur. *l. 7. n. 272 et seq.* Carens manu an sit irregularis. *n. 408.* Quid si careat digitis, aut pollice aut indice? *ibidem.*

Manuscripta sunt propria Religiosorum. *l. 4. n. 14. v. Quær. hic.* *Mapa* triplex requisita ad Missam, vel una cum altera duplicata. *l. 6. n. 374 et 375.* An debeat esse benedicta. *d. n. 375. Dub. 2.* An debeat esse ex lino. *Dub. 3.*

Maria. V. *Conceptio;* vide *l. 7. n. 244.*

Maritus an possit irritare omnia vota uxoris? *l. 3. n. 234.* An uxor vota mariti? *n. 235.* Quid si voveant invicem castitatem? *n. 236. ibid.* An uxor teneatur sequi domicilium mariti? *n. 353.* Quomodo maritus peccet in uxorem? *n. 356.* De furto maritorum. *l. 3. n. 439.*

Martyrium. An liceat ad Martyrium se offerre? *l. 3. n. 32.* An sit

licentia. *n.* 34. *ib.* Religiosus vovens sine licentia. *n.* 48. An valeat licentia data à Prælato inferiori, si à majori fuerit negata? *n.* 50. *v. Quæritur.* De licentia Parochorum abessendi. Vide *Residentia*. Licentia injuste negata *l. 6. n. 576. v. Idem.* Licentia non expirat more, concedentis. *n.* 787. *v. Not. 2.* Licentia ordinandi potest esse oretenus. *n.* 788. *Not. 12.* Licentia præsumpta ad assistendum Matrimonio. *n.* 1088. Licentia requisita ad ingredienda Monasteria Monialium. *l. 7. n. 222 ad 228.* Licentia colloquendi cum Monialibus. *n.* 232 *ad 243.* Si quis committit reservatum in confidentiam licentiæ. *l. 6. n. 601.* An licentia pro reservatis valeat etiam pro commissis post licentiam. *ib. Qu. IV.*

Ligamen dirimens Matrimonium. *l. 6. n. 1060.*

Ligna. De lignis Ecclesiæ diruta. *l. 6. n. 371. v. 6.*

Lignans in sylva aliena. *l. 3. n. 529.*

Limina Apostolorum. An Canonici ad Limina missi excusentur à residentia? *l. 4. n. 130. v. Item.*

Limonia. An liceat potus limoniadis in jejunio? *l. 3. n. 1022. v. Qu. II.*

Lineas consanguinitatis, vide *l. 6. n. 1029 et 1030.*

Lis in beneficio an possit ab Episcopo componi? *l. 3. num. 78.*

Litanie. Obligatio recitandi Litanias. *l. 4. n. 161.* An litanie possint pridie recitari? *n. 174. Qu. III.*

Litteræ. Quale peccatum litteras alienas aperire, et legere? *l. 5. n. 70.* An liceat litteras dilaceratas colligere, et legere? *ibid. v. 6.* Litteræ dimissoriales. Vide *Dimissoria.*

Littus. Audientes Missam in littore. *l. 3. n. 319. v. Probabile.*

Locatio et *Locator.* Quid sit *Locatio*? Vide *Summarium. libr. 3. Dub. XI.* An liceat locare domum meretrici? *l. 2. n. 70.* *Locatio* honorum ecclesiasticorum. *l. 4. n. 187. Nota VII.* An liceat locare jus mendicandi? *l. 3. n. 861.*

Locus. Qualis locus dicatur sacer? *l. 3. n. 460.* E quo loco possit audiri Missa? *n. 312.* In quo loco debeat fieri solutio in Contractibus. *n. 678.* An liceat dicere officium in locis immundis? *l. 4. n. 179.* *Locus* baptizandi. *l. 6. n. 144.* *Locus* confirmandi. *n. 174. v. Quær. 2.* *Locus* celebrandi Missam. *n. 356 ad 359.* Vide *Episcopus*, et *Oratoria.* Quid si Ecclesia sit polluta. *n. 361, 234 et seq.* Vide *Ecclesia.* *Locus* Ordinationis. *n. 798.* De loco indebito ad actum conjugalem, vide *l. 3. n. 458.*

Lucrum. An magnum lucrum excuset ad laborandum in festis? *l. 3. n. 301.* An excuset à Missa? *n. 332.* An à jejunio? *l. 3. n. 1046. in fine.* An liceat mutuare ob spem lucri? *l. 3. n. 762.* An in mutuo possit exigi lucrum cessans? *n. 768.* Et quot condiciones requirantur? *n. 769.* An liceat ab initio pacisci de lucro? *n. 770.* Quid si aliam substituas pecuniam? *n. 771.* Quid si dicas: *Negotiarer, nisi esset mutuum petentes?* *n. 772.* An peccet graviter ludens ob lucrum. *n. 886.* Quomodo dividendum lucrum inter socios? *l. 3. n. 907. v. Quær. II.*

Luctus quomodo excuset à Missa. *l. 3. n. 330.*

Ludus, et *Ludere.* De contractu ludi, vide *Summarium. lib. 3. Dub. XIII.* Juramentum non ludendi. *l. 3. n. 178.* De ludo vetito laicis. *n. 883 usque ad 894.* De ludo vetito Clericis. *n. 895 usque ad 900.* De ludo vetito Religiosis. *n. 901.* An iis vetetur ludus chartarum? *ib.* De ludo vetito Episcopis. *n. 902.* An omnes hi prohibeantur

assistere ludis vetitis? *n. 903. ib.* An prælatus possit dare licentiam aliquid ludo exponendi? *l. 4. n. 32.*

Lumen in administratione Eucharistiæ. *l. 6. n. 241 et n. 245.* Coram Eucharistia in tabernaculo. *n. 248.* In celebratione Missæ, vide *Vandela.*

Lunatici, vide *Epileptici.*

Luxuria quid sit, et quæ ejus filia? *l. 5. n. 71.*

M

Maceratio. An liceat macerationibus vitam sibi minuere? *l. 3. n. 371.* *Magia* quid sit? *l. 3. n. 14.*

Magister. Obligatio Magistrorum. *l. 3. n. 362.* An Canonici Magistri docentes excusentur à Choro? *l. 4. n. 132.* An Parochi? *ibid. v. An autem.*

Major excommunicatio quos effectus habeat. *l. 7. ex n. 157.* A quo possit absolvi. *ex n. 69.* Vide *Excommunicatio.*

Maledictio, et *Maledicere.* Maledicere creaturis. *l. 3. n. 129.* Maledicere toti mundo. *ib. v. Sed hic.* Maledicere diabolo. *ib.* Maledicere mortuis, et fidei. *n. 130. ib.* Maledictio in homines. *l. 5. n. 83.* Vide etiam *Præf. Confess. à n. 27. ad n. 31.*

Maleficium, et *Maleficus.* Maleficium quid et quotuplex? *l. 3. n. 23.* Quæ remedia liceant? *n. 24. ibid. et seq.* An liceat petere a malefico ablationem maleficii cum alio malefico? *n. 25.* Malefici sunt excommunicati. *n. 27.* Quomodo Confessarius gerere se debeat cum Maleficis. *n. 28.* Maleficium inducens impotentiam usûs Matrimonii. *l. 6. n. 1096.*

Malum. An liceat suadere minus malum ad vitandum majus? *l. 2. n. 57.* An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem? *l. 5. n. 21.* Item de desiderio. *ibid.* Optans diversa mala inimico. *n. 50. v. Qu. 5.*

Mandans, et *Mandare.* Mandans circa restitutionem. *l. 3. num. 558.* Mandans tenetur ante alios restituere. *n. 580. v. 4. Si actio.* Mandans pluribus famulis per horam laborare. *l. 3. n. 306.* Mandans homicidium per assassinos. *n. 363.* An censura in homicidas incurratur à mandantibus. *l. 7. n. 36.* An censura in mandantes incurratur, effectu non secuto. *n. 37 et 39. ibid.* In dubio an mandatum induxerit. *d. n. 39. ibid.* Mandantes percuti Clericum. *n. 266.*

Manifestans. Non manifestans quando teneatur restituere? *l. 3. n. 573.*

Manus. Manuum impositio, vide *Impositio.* Mannum injectio quid intelligatur. *l. 7. n. 272 et seq.* Carens manu an sit irregularis. *n. 408.* Quid si careat digitis, aut pollice aut indice? *ibidem.*

Manuscripta sunt propria Religiosorum. *l. 4. n. 14. v. Quær. hic.* *Mapa* triplex requisita ad Missam, vel una cum altera duplicata. *l. 6. n. 374 et 375.* An debeat esse benedicta. *d. n. 375. Dub. 2.* An debeat esse ex lino. *Dub. 3.*

Maria. V. *Conceptio;* vide *l. 7. n. 244.*

Maritus an possit irritare omnia vota uxoris? *l. 3. n. 234.* An uxor vota mariti? *n. 235.* Quid si voveant invicem castitatem? *n. 236. ibid.* An uxor teneatur sequi domicilium mariti? *n. 353.* Quomodo maritus peccet in uxorem? *n. 356.* De furto maritorum. *l. 3. n. 439.*

Martyrium. An liceat ad Martyrium se offerre? *l. 3. n. 32.* An sit

Sacramentum, l. 6. n. 5. v. 5. An remittat culpas sine contritione, vel charitate. n. 98. Quando conferat gratiam. n. 99. An sint Martyres peste morientes in obsequio infectorum. n. 100. *ibid.* An liceat se offerre Martyrio, vel se proderre fidelem per abstinentiam a carnibus. n. 101. *ibid.* *et seq.*

Mater quæ vota potest irritare? l. 3. n. 230. An liceat matri sumere medicinam ad expellendum fetum inanimatum? n. 394. An cum periculo abortus fetus animati? *ib.* Qu. II. An mater adultera teneatur manifestare prolem esse spuriam? l. 3. n. 653. An spurius teneatur credere matri asserenti illum non esse legitimum? n. 654. Mater optans mortem filie difficulter nupturæ. l. 5. n. 22. An debeat pati incisionem, ut baptizetur proles. l. 6. n. 106. v. *Omnino.*

Materia Sacramentorum, l. 6. n. 12. An liceat uti materia dubia. n. 29. De materia Baptismi, vide *et n.* 102. Confirmationis. *et n.* 162. Eucharistiæ. *et n.* 194. Ordinationis. *et n.* 739. Matrimonii. n. 880.

Materia parvitas. In quibus non detur parvitas materia. l. 5. n. 56. Parvitas materiae non datur in re venerea. l. 3. num. 415. An detur in delectatione sensitiva? n. 416. Non datur in simonia. l. 3. n. 50. An detur in juramento promissorio? l. 3. n. 173. Parvitas materiae in laborando die festo. n. 305. Parvitas materiae in auditione Missæ. n. 310. In esu carniæ. l. 3. n. 1029. v. 3. In Confessione. Parvitas materiae in jejuniis. *ib.* In omissione recitationis Officii. l. 4. n. 146. *et* 147. Quando res levis evadat gravis ob circumstantiam l. i. n. 142. An peccet graviter vovens dare mille aureos, et tres retinens? l. 5. n. 58. Quæ sit parva materia in obligatione dandi pauperibus fructus beneficii? l. 3. n. 491. v. Quær. IV. Parvitas materiae in furto. n. 526. *et seq.* Quid si furta sint minuta? n. 530. v. *Docent.* Quid si fur restituat parvam materiam, complementem gravem? n. 531. *ib.* Furans parum Reliquæ sacræ. n. 532. An ex parvo furto possit oriri obligatio gravis? n. 553. Votum in materia parva. n. 211.

Matrimonium cum Hæretica. l. 2. num. 19. v. 7. An possit aliquid accipi pro dispensatione Matrimonii? l. 3. n. 96. An in dubio de valore Matrimonii possit peti, aut reddi debitum? l. 1. n. 33. (*Sed fusius.* l. 6. n. 903.) Ad quid teneatur stuprator fictè promittens Matrimonium? l. 3. n. 642. v. Quær. I. Quid si non stet per ipsum? n. 647. De essentia Matrimonii. *lib.* 6. n. 879. De materia Matrimonii. n. 880. De forma, et ministro. *et n.* 897. Ob quos fines liceat nubere. *et n.* 881. De matrimonio per Procuratorem. num. 885-886. *et n.* 899. De consensu requisito, et an verba requirantur. *et n.* 887. De consensu conditionato. *et n.* 890. In quo differat conditio a causa, modo, etc. n. 895. Matrimonii usus, vide *Debitum.* An liceat contrahere cum dubio de impedimento. l. 6. n. 901. An cum probabilitate quod non adsit impedimentum. n. 902. Quid si probabilitas sit facti? *ibid.* Quæritur III. Contrahens in mortali. n. 32. v. *Infertur* 2. *et n.* 884. Sacerdos assistens in mortali. n. 40. *et n.* 899. in fine. Assistens Matrimonio publici peccatoris. n. 54. An liceat nubere cum excommunicato, vel peccatore. n. 55. An cum Hæretico. n. 56. *et n.* 1044. Matrimonii simulatio. n. 62. Contractum coram Parocho reluctante. n. 899. In revalidatione non requiritur assistentia Parocho. *ib.* *et n.* 1112. An verba, *Ego vos conjungo*, requirantur sub gravi. d. n. 899. in fin. An dicta verba sint de essentia. n. 897. v. *Probatur* 3. Quid faciendum Confessario in Matrimonio contrahendo, si cognoverit impedimentum. n. 612. Quid si omnia sint parata. n. 613.

An sponsalia solvantur omnino per Matrimonium cum alia. l. 6. n. 875. An conjux teneatur credere alteri asserenti se fictè consensisse. n. 908. Quid si quis audiat impedimentum a fide non dignis. *ib.* v. *Secunda.* Quid si ab uno fide digno. *ib.* v. *Tertia. ibid.*

De Matrimonio impuberum. n. 1065. *et* 1066. Vagorum. n. 1089. Militum. n. 1090. Peregrinorum, carceratorum, ægrotorum, et puellarum in conservatoris detentorum. n. 1091.

In Matrimonio rato an possit Papa dispensare. num. 897. v. *Prop.* 1. *et n.* 959. Ratum solvitur per professionem religiosam. n. 958. Ex Matrimonio nullo, an oriatur impedimentum *Publicæ Honestatis.* n. 1062. An ex clandestino. n. 1064. Matrimonium nullum quando et quomodo revalidandum, vide *Summar. et n.* 1109. De dispensatione impedimenti, vide *Summar. et n.* 1118. *et* vide verbo *Dispensatio.*

Quomodo legitimentur filii per subsequens Matrimonium. l. 7. n. 421. Si per nullum. n. 424. Si per clandestinum. n. 425. *ibid.* An sufficiat Matrimonium potuisse fieri tempore natiuitatis. n. 422.

Matutinum an possit separari à Laudibus? l. 4. n. 167. Et an tunc dicenda sit oratio? *ib.* An in Matutino possint nocturni separari? *ibid.* Qua hora possit dici Matutinum. n. 174. An matutinum defunctorum possit pridie recitari? *ib.* v. *Quær. II.* Matutinum recitare post Missam an sit mortale. l. 6. n. 347. Quid si Missa sit Conventualis, et solemnis. n. 348. Dum cantatur Matutinum, nequit dici Missa in altari majori. n. 424. *ad num.* 9.

Mederi cum incisione vel adustione vetitum Monachis, et Clericis in sacris. l. 7. n. 384. *ad V.* An beneficiatis. n. 385.

Mediator, vide *Intercessor.*

Medicinam respuere in morbo levi. l. 3. n. 30. *et* 32. An ad servandam vitam teneamur uti medicina extraordinaria, vel nimis dura? n. 372. Presbyteri, etc. Medicinæ, aut Juri civili studentes. l. 4. n. 132. *circa fin.* v. *Idem.*

Medicus. Obligatio Medicorum. l. 4. n. 291. Medicus tenetur sequi opinionem tutiorem. l. 1. n. 44. Quid si non appareat remedium certum? n. 45. *ibid.* Quid si desperetur de salute infirmi? n. 46. De juramento medicorum non visitandi infirmos, etc. l. 3. n. 182. (*Vide etiam* l. 6. n. 664.) Medicus prævidens pollutionem, etc. l. 3. n. 483. Quando Medicus excusetur à jejuniis. n. 1049. v. 6. *Excusatur.* Tenetur monere infirmos de Confessione. l. 6. n. 664. *Item* l. 3. n. 282. *Item in Prax. Conf.* n. 57. Medicus si neget mederi, nisi ducas filiam. l. 6. n. 1053. De licentia danda Medico ad ingrediendum Monasterium Monialium. l. 7. n. 226.

Medium. An Mysteria Trinitatis, et Incarnationis credenda de necessitate mediæ? l. 2. n. 2. An oratio sit necessaria necessitate mediæ? l. 3. *Ex hac.* An explicanda omnia media posita ad peccandum? l. 5. n. 42.

Melioramenta facta in re à fure an possit dominus retinere. l. 3. n. 618. Si res data tibi ad vendendum sit a te meliorata. l. 3. n. 825. v. *Bene.*

Membrum mutilans fit irregularis. l. 7. n. 378. *ad* 381. Quid veniat nomine *Membrum.* n. 379. An dispensent Episcopi. n. 381. An sit irregularis cui deest membrum, nempe usus, aut oculus. n. 410. Quid si auricula. *ibid.*

Mendacium in Confessione an et quando sit veniale. l. 6. n. 496. Quando mortale. n. 497.

Mendicantes, et Mendicare. An liceat locare Jus mendicandi? *l. 3. n. 861.* An mendicantes excusentur à jejuniis. *l. 3. n. 1033. v. 2. Excusantur.* An possint absolvere sæculares à reservatis ab Episcopis. *l. 6. n. 599. v. Mendicantes. et l. 7. n. 98.* An autem à Papalibus, *vide ib. et l. 7. n. 96.* An à casibus reservatis Episcopis à jure. *l. 7. n. 99.* Quid autem possint erga suos subditos. *l. 7. ex n. 101.* An possint dispensare in voto castitatis ad petendum debitum. *l. 6. n. 987. v. An autem.* An ad contrahendum Matrimonium. *n. 1128.* An absolvere percussorem Clericorum. *l. 7. n. 107.* In quibus irregularitatibus possint dispensare. *n. 355.* An in homicidio ex delicto. *n. 396.* An in homicidio ex defectu. *n. 469. in fin.* An ex defectu animæ. *n. 400. in fin.* An corporis. *n. 414. in fin.* Aut in dubio declarare. *ib.* An dispensare in irregularitate ex defectu natalium. *n. 354 et n. 426.* Vide alia verba *Regularis.*

Menstruum. Tempore menstrui an liceat conjugii petere. *l. 6. n. 925.* An reddere teneatur. *n. 952.*

Mentalis. An peccatum mentale in Ecclesia sit sacrilegium? *l. 3. n. 43.* Simonia mentalis. *n. 67.* Restrictio mentalis. *n. 152.* Usura mentalis. *ex n. 761.*

Mercator æquivocans etc. *l. 3. n. 164.* De obligatione mercatorum. *l. 4. n. 292.* Vide alia *v. Monopolium.*

Mercatus prohibetur in Ecclesia. *l. 3. n. 37.* An liceat mercatus in die festo? *n. 286.*

Meretriv. An possint permitti meretrices? *l. 3. n. 434.* An liceat locare domum meretrici? *l. 2. n. 70.* An liceat aurigis vehere meretricem ad amasium? *n. 75.*

Meridies. Post meridiem an liceat celebrare, et quando. *l. 6. n. 340 et n. 343 et 344.*

Merx ultronea decrescit valore. *l. 3. n. 802.* An merx mox valore minuenda possit vendi pretio ordinario. *n. 824. v. Sed de hoc.*

Metus. An metus excuset à transgressione præcepti. *l. 1. n. 175. et l. 2. n. 51.* Quid si accedat præceptum naturale obligans? *l. 1. n. 175. v. 5.* De juramento metu extorto. *l. 3. n. 174.* De voto emisso ex metu. *n. 197.* An ob metum mortis possit mulier permittere congressum? *l. 3. n. 368 et n. 433.* Quid si quis ob metum cooperatur damno? *n. 571. v. Secunda.* An metus irretit contractum ipso facto? *n. 716.* An metum passus possit rescindere contractum? *n. 717.* Quid si fuerit metus reverentialis? *ib.* Quid si metus fuerit levis? *n. 718.* An metum passus possit rem vindicare à tertio possessore. *n. 719.* An beneficiarius per metum ordinatus teneatur ad Officium? *l. 4. n. 144.* Per metum baptizatus. *l. 6. n. 139. v. Hinc.* An ob metum liceat celebrare sine vestibus. *n. 289.* Ob metum ordinatus an teneatur ad castitatem. *n. 811.* De metu ad extorquendum Matrimonium. *n. 1045 et seq. Quid si metus sit levis. n. 1055. Quid si reverentialis. n. 1056.* An metu incutiens possit à sponsalibus resilire. *n. 1057. ibid. et seq.* An uxor per metum cognita à consanguineo viri, privetur jure petendi. *n. 1071.* Quomodo revalidandum Matrimonium, si consensus fuerit metu extortus. *n. 1109.* An metus excuset à censuris. *l. 7. n. 46.* Absolutio censuræ metu extorta. *n. 119.* Parentes ex metu reverentia inducentes filias ad ingrediendum Monasteria. *l. 7. n. 212. v. Dubit. 2.*

Miles in dubio de justitia belli. *l. 3. n. 408.* Quotupliciter peccent milites in bello? *ex n. 410.* De testamento militum. *l. 3. n. 929.* An milites excusentur à jejuniis. *n. 1034. v. 3. Militum Matrimonium.*

l. 6. n. 1090. Milites an sint irregulares. *l. 7. n. 456. ad IV.* A quo absolvendi Milites. *l. 6. n. 569.*

Minister, et Ministrare. An liceat famulis, et cauponibus ministrare carnes in die vetito. *l. 2. n. 80.* An liceat ministrare Sacramentum cum opinione probabili. *l. 1. n. 48.* Vide alia, *v. Sacramentum.* Quis sit minister Confirmationis. *l. 6. n. 170.* Eucharistiæ. *ex n. 230.* Pœnitentiæ. *ex n. 539.* Extremæ Unctionis. *n. 722.* Ordinis. *ex n. 761.* Matrimonii. *ex n. 897.* Intentio requisita in Ministro. *l. 6. ex n. 16.* Status gratiæ. *n. 31 et 32.* Quid si urgeat necessitas, et si sit in mortali? *n. 33.* An sufficiat ei se esse contritum. *n. 34.* Quid si ministret Eucharistiam? *n. 35.* Ad quem spectet ministratio Eucharistiæ. *ex n. 230.* Quid requiratur ad licitam ejus Ministracionem. *ex n. 241.* Diaconus ministrans in mortali. *n. 38.* Minister utens materia vel forma dubia. *n. 42. v. 1.* Corruptens formam. *ibid. v. 2.* Ministrans indigno. *n. 43.* Si petas Sacramenta à Ministro excommunicato. *n. 88.* Si Sacramentum Pœnitentiæ. *n. 560 et l. 7. n. 166 et 168.* Si à ministro peccatore. *l. 6. n. 89.* Quando Minister teneatur dare Sacramenta. *n. 58.* Excommunicatio major privat facultate ministrandi Sacramenta. *l. 7. ex n. 165.* An excommunicatio minor. *n. 149.* Minister inserviens Missæ an necessarius. *l. 6. n. 391.* Quid si recedat vel male pronunciet? *ibid.* An possit esse mulier. *n. 392.* Quid si Moniales respondent. *n. 391.* An Episcopus possit dispensare cum illegitimo ad ministrandum. *l. 7. n. 431.* Ministri, qui concurrunt ad probationem vel executionem in causa Mortis. *l. 7. n. 465.*

Minor. Mutuum datum minori. *l. 3. n. 756.* An minor possit se obligare? *n. 918. v. 6.* *Pupillus.* Minor excommunicatio quando incurratur, et quanam ejus effectus. *l. 7. n. 147 ad 149.* Quis possit ab ea absolvere. *n. 71.*

Miraculum an liceat à Deo petere. *l. 3. n. 31.*

Misericordia, vide *Elemosyna,* et *Correctio fraterna.*

Missa. Recitans Officium sub Missa. *l. 3. n. 309.* Inservientes Missæ si recedant ad ferendum vinum, hostiam, etc. *ib. v. 5.* An liceat audire duas Missas dimidias? *n. 311.* E quo loco possit audiri Missa? *n. 312.* An requiratur attentio interna? *n. 313.* Se confitens tempore Missæ. *l. 3. n. 314.* An satisfaciatur tempore Missæ confabulans, se vestiens, aut calceans, deambulans, colligens elemosynas, canens, etc. *n. 317.* Missa in Oratorio privato. *n. 318.* Quo ad famulos, et extraneos audientes Missam in Oratorio privato. *n. 319.* An peregrini teneantur audire Missam, ubi est de præcepto? *l. 3. n. 332. v. An autem.* Vide alia in *Summ. l. Dub. III. IV et V.* Missa quid sit. *l. 6. n. 304.* Ejus essentia. *n. 305.* An requiratur utraque specie. *n. 306.* Pro quibus possit offerri. *n. 308 ad 310.* Effectus. *n. 311.* Missa an habeat valorem infinitum. *n. 312. v. Hic autem.*

Obligatio celebrandi Missam Sacerdotum, Parochorum, et Episcoporum. *n. 313.* De missa conventuali. *n. 314 et n. 326.* De stipendio Missæ. *ex n. 316.* Vide *Stipendium.* Quid Missa *Bifaciata,* et *Trifaciata.* *d. n. 316. v. Sed.* Quæ dilatio in celebratione Missarum. *n. 317. Qu. II. ib.* Obligatio beneficiati et Capellani applicandi Missas. *n. 323 et 324.* Obligatio Parochi. *d. n. v. Qu. II.* Sancita à Bened. XIV. *n. 325.* De loco et tempore celebrandi. *n. 328.* Quid si Episcopus dispenset. *n. 329.* An detur præscriptio Missarum. *ibid.* De Missarum reductione, etc. *n. 331.* Quid si capitate maneat otiosus. *n. 324. v. Hic autem.* An Capellanus possit quandoque applicare Missam pro suis, vel omittere. *num. 332.* Quid si ægrotet. *n. 333.*

De applicatione Missæ. *ex n. 334.* Si Religiosus applicet contra voluntatem Prælati. *ib. v. Quær.* Applicatio habitualis. *num. 335. Qu. I.* Applicatio in confuso. *Qu. II. ibid. et seq.* Applicatio conditionata, vel pro primo offerente. *n. 337.* In die mortuorum. *n. 338.* De altari Privilegiato. *n. 339.* Tres Missæ injunctæ ab Episcopo in Ordinatione, possunt applicari pro aliis. *l. 6. n. 829.* An autem neo-presbyter possit accipere stipendium pro Missa, quam dicit cum Episcopo. *ibid. v. An autem.*

Quando liceat celebrare? an ante auroram, vel post meridiem. *ex n. 340 ad 346.* Vide *Aurora*, et *Meridies.* De privilegio Regularium. *n. 342.* Parvitas materiæ in hoc. *n. 346.* An Episcopus ex causa dispenset. *n. 344.* An liceat celebrare ante Matutinum. *n. 347.* Quid si sit Missa Conventualis. *n. 348.* An in die Cœnæ Domini, et sabbati sancti. *n. 350.* An plures in die. *n. 351.* An propter obitum alicujus, vel concursum populi. *ibid.* An interrompere Missam, vel de novo incipere. *n. 352 et 353.* Missa supplenda, si deficiat celebrans. *n. 355.*

An liceat dicere Missam extra Ecclesiam. *n. 356.* An in Oratoris. *n. 357 ad 359.* Vide *Oratorium.* Quid liceat Episcopis circa Oratoria. *n. 357 ad 359. ibid.* Quid Regularibus. *n. 360.* De pollutione Ecclesiæ. *n. 361 ad 367.* Vide *Ecclesia.* De execratione Ecclesiæ, altaris, etc. *n. 368 ad 371.* vide *Ecclesia, Altare, Calix, et Vestis.*

Requisita ad Missam *ex n. 372.* Præscripta in Rubrica. *n. 372. ibid.* De altari. *n. 373. ibid. et seq.* De mappis. *n. 374 et 375.* De vestibus. *n. 376.* ad 378. De calice, et patena. *n. 369 ad 381.* Quibus liceat tangere vasa, etc. *n. 382.* De pyxide. *n. 383 ad 385.* De corporali. *n. 386. et 387.* De palla. *n. 388.* De purificatorio. *n. 379.* De Missali. *n. 390.* De Ministro. *n. 391.* Quid si tantum unus audiens adest. *ibid. v. Illud.* De cruce, et Crucifixo. *n. 293.* De candelis. *n. 394.* De antependio, bursa, etc. *n. 395.* De capitis nudatione. *n. 396.* De Rubricis. *n. 399 ad 401.* An decreta S. C. Rituum obligent. *n. 401.* Vide *Rubricæ.* De calceis, et crepidis. *n. 402.* De omissione partium Missæ. *n. 403 ad 410.* Si verba mutentur. *n. 407.* Si adhibetur sola aqua in purificatione. *n. 408. ibid.* Si omittantur quæ cantantur à Choro. *n. 410. v. Dub. 4.* Si cum distractione. *ib. Dub. 5.* De additione. *n. 411.* De voce. *n. 412 ad 416.* De mutatione Missæ, et Missis votivis. *n. 417 ad 423.* Si dentur Missæ alicui Ecclesiæ præferendi Sacerdotes illius. *n. 424. v. 4.* Missæ. Quando Missa interrompanda ob præsentiam excommunicati. *l. 7. n. 177.* Quo temporis spatio persolvenda Missa. *l. 6. n. 400.* Decreta circa Missarum celebrationem. *n. 424.* De expositione SS. Sacramenti. *ib. v. fert. in sn.* Eleemosyna pro Missa, vide *Stipendium.*

Missale an sit necessarium. *l. 6. n. 390.* An liceat uti Missali alieni ritûs, vel Regularium. *ibid. v. Sacerdos.* Quid de Capellanis Monialium. *ibid. v. Confessarii. ibid.* Missalis Rubricæ, vide *Rubricæ.*

Modus. Suadens modum parato ad damnificandum. *l. 3. n. 563.* Modus differt à conditione. *n. 734.* An sit obligatio implendi modum appositum in donatione. *ibidem.* Modus indebitus in actu conjugali. *l. 6. ex n. 915.* An conjugii petenti modo indebito possit alter, aut teneatur reddere. *n. 947.*

Mohatra contractus. *l. 3. n. 813. v. Nota.* Molitor, et Molere. An liceat molere in festis. *l. 3. n. 277.* An molitores excusentur à jejunio. *l. 3. n. 1041.*

Mollities, vide *Pollutio.*
Monachus Vide *Religiosus.*

Monachi nomine qui veniant an, Eremitæ. *l. 7. n. 271.* Monachi medentes cum incisione vel adustione. *n. 384 ad V.* Monachi vel Clerici se intromittentes in causam sanguinis. *n. 467.*

Monasteria. Famuli Monasteriorum ubi debeant in paschate communicare. *l. 6. n. 240. v. 10.* An Monasteria Regularium sint loca exempta. *l. 7. n. 24.* vide *Monialis*, et *Clausura.*

Monasterium. Religiosus avertens testatorem à relinquendo legatum Ecclesiæ matri, ut relinquat Monasterio. *l. 3. n. 588.*

Moneta. Famulus cambiens monetam. *l. 3. n. 856.* Moneta adulterina an possit expendi. *n. 855. ibid.* Vide alia. *v. Pecunia.*

Monialis. An vota Monialium possint irritari ab Abbatissa. *l. 3. n. 233.* Moniales quibus Prælati teneantur obedire? *l. 4. n. 51.* An teneantur in visitatione revelare defectus aliorum. *n. 57.* De privilegiis Monialium. *l. 4. n. 60.* An moniales gaudeant privilegiis Religiosorum. *ib.* An possint absolvi ab Episcopo. *n. 61. ib.* An Moniales possint respondere celebranti. *l. 6. n. 391.* An possint eligere Confessarium, si negetur eis extraordinarius. *n. 576.* Ubi vide plura de Extraordinario. An Moniales possint recusare Confessarium deputatum ab Episcopo. *n. 577. v. Advertit idem.* An parochus possit eligi in Confessarium Monialium. *d. n. 577. v. Not. 3.* An Vicarius Generalis Episcopi, et Regulares. *ib.* Moniales an subiaceant reservationi factæ ab Episcopo. *n. 602.* An etiam exemptæ. *ibid. Qu. VI.* Quid si Episcopus casum reservet Clausuræ. *Qu. VII. et l. 7. n. 241.* De ingressu in Monasterium Monialium. *l. 7. n. 21.* De Monialibus violentibus Clausuram. *num. 229.* De colloctione cum Monialibus. *ex num. 232.* An vetetur solus accessus. *n. 233.* An detur in colloctione parvitas materiæ. *n. 236.* Quid circa Regulares. *n. 232 et n. 236.* Quid si quis loquatur per signa. *n. 234.* Quibus liceat loqui, an consanguineis. *n. 239.* An quæstantibus, et pauperibus. *ib. v. 3.* et an impuberibus. *n. 240. ib.* An peregrinis, etc. *n. 242.* Episcopis. *n. 243.* Interrogationes faciendæ Monialibus contentibus. *in Praxi Confess. n. 54 ad n. V.* An mendicantes teneantur sub gravi confiteri et communicare singulis mensibus. *l. 6. n. 313. v. Dicunt tamen.*

Monitio, et Monere. An ad exigendum interesse pro damno emergente requiratur, ut moneatur mutuarius? *l. 3. n. 769.* Confessarius prævidens monitionem de restitutione non profuturam. *n. 682. vers. Qu. II. et n. 988.* An Confessarius debeat monere penitentes. *l. 6. n. 609.* et in *Praxi. Conf. n. 8.* Quid si prævideat monitionem non profuturam. *l. 6. n. 610.* et in *Praxi. n. 9.* Si advertat Matrimonium nullum. *n. 611.* Et quid si sit contrahendum. *n. 612.* An semper faciendæ monitio de restitutione. *n. 614.* Quid si timeretur scandalum aliorum. *ibid. Inf. III.* Quid si damnum imminet bono communi. *n. 615. ib.* Si penitens interroget. *n. 616.* Si brevi speratur fructus. *ibid. v. Exciipiendum.* Quid in dubio. *ibid. v. Utrum.* Semper monendus penitens de obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem. *n. 694.* Monitio rei in censuris. *l. 7. n. 52 ad 58.*

Monitorium, vide. *l. 4. n. 248.* Monitorium sub excommunicatione. *l. 7. n. 214 ad 217.*

Monopolium quid sit, et quot modis fiat? *l. 3. n. 814 et 815.* De mercatoribus totam annonam ementibus. *n. 816. ib. et seq.* De conspirantibus, ut vendant pretio summo. *n. 817.* An, factis monopolio injuncto, liceat aliis vendere eodem pretio? *ib. v. Sed hic.*

Monstra an baptizanda. *l. 6. n. 125.*

- Monstruosus* est irregularis. *l. 7. n. 412.*
Montes pietatis, vide *l. 3. n. 765. v. Circa autem*. Qui eos impugnant, excommunicantur. *l. 7. n. 210 ad n. 5.*
Mora in restitutione furti. *l. 3. n. 683.* In implendo voto. *n. 221. v. Quæritur.*
Morbus, vide *Infirmitas*. An liceat petere debitum à conjuge laborante morbo gallico. *l. 6. n. 909. v. Dub. 1.* Quid in febris, post balnea, post sectionem venæ. *n. 910.* An conjux teneatur reddere laboranti morbo contagioso. *n. 950.*
Moribundus. Quando datur moribundo Eucharistia sine ablutione. *6. n. 288. v. Dicunt.* Quomodo absolvendus sensibus destitutus. *n. 479.* Si det signa penitentiae. *n. 480.* Si significavit desiderium absolutionis. *n. 481. ibid. et seq.* An tunc absolvendus sub conditione. *ibid. v. Utrum.* Quid si nullum dederit signum. *n. 482. ibid.* Si destituatur in actu peccati. *n. 483.* Quomodo moribundo imponendo penitentia. *n. 507.* Circa indulgentias pro moribundis. *num. 534.* An danda Eucharistia pueris et amentibus moribundis. *n. 246.* An peccatori publico, et capite damnato. *n. 247.* An moribundus teneatur ad contritionem. *n. 437. Dub. 2.* An laicus vel Clericus possit absolvere moribundum a censuris. *n. 540.* Quinam possint absolvere moribundos. *ex n. 560.* Quis teneatur esse in periculo mortis. *n. 561. v. Tale.* Quomodo se gerere debeat Confessarius cum moribundo. Vide in *Prax. Confess. n. 105 ad 107.*
Mors. An liceat se occidere ad vitandam mortem duriozem? *l. 3. n. 367.* An post mortem donantis possit acceptari donatio ab hærede? *n. 729.* Mater optans mortem filiae difficulter nupturæ. *l. 5. n. 22.* Optans sibi mortem ad vitandam vitam duriozem. *ib. vide Periculum.*
Mortale peccatum. An præceptum sub censura obliget etiam sub mortali. *l. 7. n. 33.* An sit mortale recipere Sacramentum cum excommunicatione minori. *n. 552.* An ministrare. *ibid.* An dicere Matutum post Missam. *l. 6. n. 347 et 348.*
Mortuorum Sacramenta quæ sint. *l. 6. n. 6.*
Motor damni tenetur ad totum damnum. *l. 3. n. 579. v. Si autem.*
Motus. Negativè se habens circa motus inordinatos. *l. 5. n. 6.* Quid si sint motus carnales? *n. 7.* Remedia ad eos compescendos. *n. 8.* Quid si adsit causa non eis resistendi. *n. 9. ibid. et seq.*
Mulcta. Impediens mulctam applicari fisco, vel dominis. *l. 3. n. 583. et l. 4. n. 237.* Mulcta debetur post sententiam. *l. 1. n. 148.* Vide alia *v. Pœna.*
Mulier, vide *Fœmina.*
Munus à manu in simonia. *l. 3. n. 56.* Munus ab obsequio. *n. 61.* Munus à lingua. *num. 63. ibid. et seq.* Peccat puella accipiens munera ab amasio. *l. 2. n. 76.* Judex accipiens munera an peccet. *l. 4. n. 211.* Ad quid teneatur. *n. 216.* Munera Judicis dantes. *n. 212.* Pœnæ Judicis ob munera injuste judicantis. *n. 215.* Munus Subdiaconi. *l. 6. n. 747. v. Ex dictis.* Aliorum Ordinatorum. *n. 805.* Munerum missio in sponsalibus. *n. 843.*
Musici an satisficiant horis Canonicis. *l. 4. n. 143. v. Nol. 3.* (An autem devotè audientes Horas, dum musici cantant, satisficiant? Affirmant aliqui apud Pelliz. *c. 8. n. num. 42. Sed omnino negandum cum Croix lib. 4. num. 1299. et Mazz. tom. 1. pag. 302. Id notatur hic, quia omissum erat in corpore.)*
Mutatio circumstantiæ in juramento. *l. 3. n. 187.* In voto. *num. 225*

- et 226 et l. 4. n. 50.* Quid in voto castitatis, et solemnii? *l. 4. n. 50. ib. et seq.* Mutatio in promissione. *l. 3. n. 720. v. Notandum.* Mutatio in Sacramentis quæ essentialis, et quæ accidentalis. *l. 6. n. 11.*
Mutilare. An liceat unquam se mutilare? *l. 3. n. 373.* Mutilans verba in Officio. *l. 4. num. 165.* Recitans cum socio mutilante. *ib. v. Hinc.*
Mutilatio verborum in Missa. *l. 6. n. 407.* Mutilatio membrorum quoad irregularitatem. *l. 7. n. 378. ad 382.* In ea an possint dispensare Episcopi. *n. 381.* An Regulares. *n. 396. et n. 469. in fine.*
Mutus quando teneatur ad restitutionem. *l. 3. n. 573.* Mutus, et surdus, et cæcus, an possint communicare. *l. 6. n. 303.* Mutus excusatur ab integritate materiali. *n. 479.* An debeat per scripturam aut signa confiteri. *ib. v. Quæritur.* Quomodo debeat Confessarius se gerere cum mutis, et surdis, vide in *Prax. Conf. n. 100 et seq.*
Mutuum, et *Mutuare*. An liceat petere mutuum ab usurario parato. *l. 2. n. 47. v. Probabiliter. n. 49. et n. 57.* An dare mutuum ab usuro. *n. 78.* An dare mutuum ob beneficium. *l. 3. n. 57.* An dare mutuum pro re spirituali. *ibid.* Si quis rogatus ad mutuandum an possit negare, etc. *l. 3. n. 163.* An dives satisficiat mutuando pauperi. *l. 3. n. 520. v. Qu. 5.* Pauper consummans rem mutuam in extrema necessitate. *n. 624.* Quando restituendum sit mutuum. *n. 755.* De mutuo dato Ecclesiæ, universitati, vel minori. *n. 756.* De mutuo dato filiosam. *n. 757. ib.* An peccet Religiosus mutuans rem sibi ad usum concessam. *l. 4. n. 27.*
Mysteria credenda de necessitate mediæ. *l. 2. n. 1 et 2.*

N

- NATALIA*. Irregularitas ex defectu natalium an tollatur per professionem religiosam. *l. 7. n. 354.*
Natiuitate quomodo acquiratur dominium? *l. 3. n. 494.*
Naufragium. In naufragio cedens tabulam amico. *l. 3. n. 366. v. 1. Miles. et l. 4. n. 284.*
Navigantes an excusentur ab audienda Missa? *l. 3. n. 325.*
Nauta an possit vehere meretricem? *l. 2. n. 75. v. An autem.*
Necessitas. De necessitate spirituali proximi. *l. 2. n. 27.* De necessitate corporali. *n. 31.* De necessitate communi. *n. 32.* Quomodo excuset necessitas ad laborandum in festis? *l. 3. n. 295.* Ob qualem necessitatem liceat auferre alienum? *l. 3. n. 520.* Fur consummans rem in extrema necessitate. *ibid. v. Qu. IV.* An cessante necessitate restituenda sit res ablata? *ib. v. Qu. V. ibid.* An dives satisficiat mutuando? *ibid. et seq.* An dives non subveniens pauperi in extrema necessitate, teneatur ad restitutionem? *ib. v. Qu. VI.* An debitor constitutus in necessitate teneatur ad restitutionem? *l. 3. n. 701. et n. 703.* An liceat Clericis negotiari in necessitate? *l. 3. n. 837.* In necessitate parentum non licet filiis ingredi Religionem. *l. 4. n. 66.* An teneantur egredi si sint professi? *n. 67.* Prohibetur parentibus fieri religiosos in necessitate filiorum. *n. 69.* An liceat relinquere fratres in necessitate? *n. 70. ibid.* Necessitas excusans Pastores à residentia. *l. 4. n. 125. v. II.* Necessitas excusans Canonicos à Choro. *n. 130. v. II.* Necessitas Eucharistiæ. *l. 6. n. 192-193. et n. 196.* In necessitate an liceat ministrare Sacramentum in mortali. *n. 35.* An uti opinione tenuiter probabili. *n. 103. v. III. et n. 483. circa fin.*
Necromantia quid sit? *l. 3. n. 6. v. Divinatio.*

Negotiatio, et *Negotiari*. Quid sit negotiatio, et quomodo Clericis, et Religiosis prohibita? Vide *Summarium libri 3. Art. II.* De filio negotiante cum patre. *l. 3. n. 544. et n. 910.* Negotiantibus quæ interrogationes faciendæ. *Prax. Confess. n. 59.*

Neophytus non potest ordinari. *l. 6. n. 784.*

Nobilis vir quando dicatur esse in extrema necessitate? *l. 3. n. 520. v. Certum.* Nobilis vir quem pudet mendicare an possit accipere alienum? *ibid.*

Nocens, vide *Innocens.*

Nocturni in Officio an possint invicem separari? *l. 4. n. 167.*

Nomen imponendum in Baptismo. *l. 6. n. 145.* Nominè *Episcoporum* qui veniant. *l. n. 79.* Quid nominè *Divinorum Officiorum.* *n. 177.* Quid nominè *Membri.* *n. 379.* Qui nominè *Clerici.* *n. 270.* Nominè *Monachi*; an *Eremitæ.* *n. 271. ib.* Nominè *Proprii Sacerdotis* qui veniat. *l. 6. n. 564—670. Et l. 7. n. 70. v. Cæterum; ac n. 92.* Qui nominè *Parochi.* *l. 6. n. 1081.* Quid nominè *Peccati turpis.* *l. 6. n. 554.*

Nominatio ad beneficium, vide *Presentatio.*

Notarius. Ad quid tenentur notarii? *l. 4. n. 230 et 231.* Notarii *Neapol.* post biennium nihil petere possunt. *l. 3. n. 516.*

Notorium crimen quando dicitur? *l. 3. n. 975.*

Notorius, vide *Ocultus.*

Novitius. Abducens novitium à Religione. *l. 3. n. 662.* Testamentum novitiorum. *n. 929.* An abbatissa possit irritare vota novitiarum? *l. 4. n. 55.*

(*Nota hic obiter quamdam doctrinam sequentem, in corpore omissam: Religiosus injuste denegans suffragium novitio peccat, et tenetur ad restitutionem, ut dicunt Sporer tr. 5. in Dec. c. 1. n. 139. Lugo D. 9. n. 54. et Holsmann n. 471. cum aliis communissimè. Nisi adsit gravis causa reprobandi, nempe infirmitatis, malæ indolis, defectus talentorum, et similia, ita ut putetur futurus gravis Religioni.*)

Novitius an subiaceat reservationi Episcopi. *l. 6. n. 583. v. Hic.* Quid si commiserit reservata ante ingressum *ib.* An *Regulares* possint absolvere novitios à *Papalibus.* *l. 7. n. 102.* An à reservatis ab *Episcopis.* *n. 103. ibid.*

Nubere. De voto nubendi. *l. 3. n. 209. v. Votum.* Nubere cum peccatore, vel habente votum castitatis an liceat? *l. 2. n. 60.* (Vide etiam *l. 6. n. 55.*) Et an reddere ei debitum? *n. 61.* Nubere an aliquando quis teneatur. *l. 6. n. 75.* An filii, si parentes præcipiant. *n. 850.*

Numerus peccatorum. *l. 5. ex n. 35.* Numerus peccatorum in confessione explicandus. *l. 6. n. 466.*

Nurdina an liceant in festis? *l. 3. n. 286.*

Nuntius omittens facere donationem sibi mandatam. *l. 3. n. 730.* Nuntius accipiens mercedem à duobus. *n. 862.*

O

O
Obedientia, et *Obedire*. *Obedientia* debita à filiis. *l. 3. n. 335.* Debita à Religiosis. *l. 4. n. 38.* Si *Praelatus* jubeat, sed non in virtute obedientiæ. *ib.* An *Religiosus* teneatur obedire in iis, quæ sunt contra vel supra *Regulam*? *n. 40.* (Vide alia verbo *Regula.*) An *Religiosus* non obediens dupliciter peccet? *n. 46.* Utrum teneatur obedire in

dubio an res sit licita? *n. 47.* Quid si sit probabile, quod non teneatur? *ib. v. Sed.* *Moniales* quibus prælatis teneantur obedire? *l. 4. n. 51.* De obedientia *Monialium* debita *Episcopo*? *n. 56.* *Obedientia* quando excuset *Pastores* à residentia? *l. 4. n. 125. v. III.* *Obedientia* promissa *Episcopo* à *Presbytero* ad quid obliget. *l. 6. n. 828.*

Objectum. An peccata distinguantur numero ex diversitate *objectorum* totalium? *l. 5. n. 45.* *Objectum* formale, et materiale fidei. *l. 2. n. 4. Spei. n. 21. Charitatis. n. 24. v. Objectum.*

Obligatio legis an pendeat ab acceptatione? *l. 1. n. 136.* *Obligatio* antidotalis an possit deduci in pactum? *l. 3. n. 53.* *Obligatio* *Medicorum* erga infirmos de Confessione, etc. *l. 6. n. 664. Et in Prax. Confess. n. 57.* *Obligatio* *Sacerdotum* se habilitandi ad audiendas Confessiones. *l. 6. n. 625. Et in Praxi. n. 50 et seq.* *Obligatio* denunciandi *Confessarios* sollicitantes. *l. 6. n. 693. Et in Prax. Confess. n. 83.* Item denunciandi *Confessarios* exquirentes nomen complicitis. *l. 6. n. 491.*

Oblivio æquiparatur ignorantie invincibili. *l. 1. n. 174.* An tenearis restituere famam, si putes rem oblivione deletam? *l. 3. n. 998.*

Obreptio, et *Subreptio* in dispensatione. *l. 1. n. 185. v. Queritur.*

Observantia festorum in abstinentia à labore. *l. 3. ex n. 272.* In audienda *Missæ.* *ex n. 308.*

Observantia vana quæ, et quotuplex? *l. 3. n. 14.* An sit culpa gravis? *n. 15.* Quomodo cognoscitur? *n. 16. ib.* *Exempla* vanae observantiae. *n. 17.* De vocatis *Salvatoribus.* *n. 18.* De mira facientibus. *n. 19.* Quid in dubio præsumendum? *n. 20. ibid.* An liceant *Ensalmi*? *n. 21.* An detur *Fascinatio naturalis*? Et an vitanda oscicula, seu turpicula. *n. 22. ibid. et seq.*

Obsessus an possit communicare. *l. 6. n. 303.* *Obsessus* est irregularis. *l. 7. n. 397 et 399.* Quis possit cum eo dispensare. *n. 400.* Quomodo se gerere debeat *Confessarius* cum obsessis. *in Praxi Confess. n. 110.* Quomodo cum coeuntibus cum dæmone, etc. *n. 113.*

Obstetric an debeat examinari à *Parocho.* *l. 6. n. 117. v. Quoad.* Quid dicendum de baptizatis ab obstetricibus. *n. 136.*

Occasio. An possit absolvi qui est in occasione peccandi, causâ exercendæ artis. *l. 3. n. 438.* (Vide etiam *l. 6. n. 455.*) An tollenda occasio cum gravi damno? *l. 3. n. 441.* An liceat se exponere periculo probabili peccandi? *l. 2. n. 26. v. Pariiter. et l. 5. n. 63.*

Occasio quotuplex. *l. 6. n. 452.* Quæ voluntaria, et quæ necessaria. *ibid. v. Distinguitur.* Qui dicantur esse in occasione proxima. *ib. v. Ex præmissis.*

An juvenes et puellæ animo *Matrimonii* se invisentes. *ib. v. Dicit. Et in Prax. Confess. n. 63.* (Ubi inter cætera maxime notanda doctrina *S. Caroli Borrom.* *n. 66.* Nempe si occasio sit in esse, vel non.) An absolvendus qui est in occasione voluntaria, si habeat signa extraordinaria. *l. 6. n. 452. Ex his et n. 464.* Qui se exponit probabili periculo peccandi. *n. 453.* An possit absolvi saltem semel, vel iterum. *n. 454. Et in Praxi Confess. n. 66.* An qui est in occasione necessaria. *n. 455 et 456. Et in Praxi n. 68 et 69.* Quid si semper relabatur. *n. 457. Et in Praxi n. 69. in fin. Doctrina S. Caroli. n. 458.* Quare rigidius agendum cum occasionario, quam cum recidiva. *n. 463. v. Ut autem, et n. 464.*

Occisio, et *Occidere*. An liceat occidere, vel mutilare seipsum? *l. 3. ex n. 366.* An liceat occidere malefactorem? *l. 3. ex n. 376.* An liceat occidere invasorem vitæ? *l. 3. n. 380.* An liceat reis, vel bannitis

occidere ministros justitiæ. *ibid.* v. 1. *Non licet.* An liceat occidere furem? l. 3. n. 383. An id liceat Clerico, aut Religioso. l. 3. n. 384. An liceat occidere invasorem honoris? l. 3. n. 381. An liceat occidere invasorem pudicitia? l. 3. n. 386. An invasorem famæ? l. 3. n. 388. An liceat per famulos armis sua defendere? l. 3. n. 385. An liceat prævenire aggressorem? l. 3. n. 387. An sit obligatio tuendi vitam innocentis, aut ejus honorem, vel pudicitiam? l. 3. n. 389-391. An etiam bona aliena? n. 392. An liceat unquam occidere innocentem? *ex n.* 393. An liceat reddere gladium occisuro? l. 2. n. 76. *Sed vide veram sententiam.* l. 3. n. 571. v. *Secus.* An liceat in festis occidere animalia? l. 3. n. 298. De occidente, ut alteri homicidium imputetur l. 3. n. 586. Ad quid tenetur occisor? n. 626. Quid si quis putans occidere Caium occidat Titium? n. 628. An valeat remissio patris occisi in damnum filiorum? n. 630. Quibus hæredibus facienda restitutio pro occiso? n. 631. v. 11. An iis qui ab occiso ex liberalitate accepturi fuissent? n. 632. Quid si occisor damnum istorum intenderit? n. 633. An creditoribus occisi facienda restitutio damni? n. 634. Quid si occisio imputetur alteri? n. 635. *ibid.* et *seq.* Quid si hoc occisor intendat? n. 636. Quid si invasor occidat excedens moderamen, etc. n. 637. An detrahendum pretium laboris occisi, etc.? n. 639. *Ibid.* An judicandum pro reo, si pro ipso stet opinio probabilis? l. 4. n. 210. *Qu. I et II.*

Occultus. Occultum crimen quando dicatur, et quando deductur ad forum. l. 6. n. 593. v. *Hic. et n.* 1111. *ac l.* 7. n. 76. *Not. 2.* Quid i crimen in uno loco sit occultum, et non in alio. l. 7. n. 78. An cum occulto defectu liceat nubere. l. 6. n. 864 et 865. Irregularitates et casus Papales occulti dispensantur etiam à S. Pœnitentiaria. l. 7. n. 470. An in occultis Papalibus irregularitatibus dispensent Episcopi. l. 7. *ex n.* 74.

Occupatio. Quomodo acquiratur dominium occupatione? l. 3. n. 493. Occupatio quoad thesauros. n. 602. Quoad venationem, et piscationem. n. 604. Quoad res inventas. n. 603.

Oculus si cui desit, an sit irregularis. l. 7. n. 410.

Odiurn. An liceat abominatio? l. 2. n. 30. An sufficiat confiteri se malum voluisse proximo? *ib.* v. 1. *In Confessione.* *Ibid.* et l. 5. n. 50. v. *Qu. 5.* An liceat velle malum proximo ob aliquod bonum? l. 2. n. 30. v. *Sic licet.* (Vide *ib.* *Propos. damnatus*) et l. 5. n. 21. An liceat fugere inimicum. l. 2. n. 30. v. 3. *Privatus.* Impediens ex odio, sed sine fraude bonum alterius. l. 3. n. 584.

Officiam. Vendens officia ecclesiastica. l. 3. n. 68. An ob venditionem officii ecclesiastici amovibilis, aut Vicariatus incurranter pœne? l. 3. n. 112. An ad restitutionem in officiis requiratur culpa theologica? n. 555. Officia vetita Clericis. l. 4. n. 190. Obligatio recitandi officium defunctorum. l. 4. n. 161. v. *Qu. II.* An illud possit pridie recitari? n. 174. v. *Qu. II.* Permutans Officiam divinam. n. 161. v. *Qu. III.* An possis te conformare in Officio brevi cum Clerico privilegiato? *ib.* *Qu. IV.* Errans in officio an teneatur repetere? *ib.* *Qu. V.* *ibid.* et *seq.* An teneatur repetere non percepta recitans Officiam cum socio, vel in Choro. l. 4. n. 163. v. *Qu. II.* Recitans Officiam in mortali. n. 178. Recitans in locis immundis. n. 179. An situs in Officio sit de præcepto? *ibid.* v. *Qu. 4* *ibid.* et *seq.* Vide alia v. *Horæ Canonica.* Officiam Confessarii quid sit, vide *Confessarius.* An liceat officium privatim dicere cum excommunicato vitando. l. 7. n. 173. *Divinorum*

Officiorum nomine quid veniat. n. 177. An excommunicatus teneatur recitare Officiam. n. 178. Et an peccet dicendo *Dominus vobiscum;* aut privatim recitando cum alio. *ib.* Officia Ordinatorum. l. 6. n. 805.

Omen quid sit. l. 3. n. 6. v. *Per tacitam.*

Omissio gravis in audienda Missa. l. 3. n. 310. In Horis recitandis. l. 4. n. 146 et 147. Peccatum omissionis à quo tempore imputetur? l. 5. n. 10.

Omittere aliquid in Missa, quale peccatum. l. 6. *ex n.* 403. *ad 410.* Si Parochus omitat dicere *Ego vos conjungo.* n. 899. *in fine.* Si omitatur ultima benedictio in Confirmatione. n. 188. v. *Notandum.*

Oncromantia, vide l. 3. n. 6. v. *Divinatio.*

Opera. Dans operam rei licitæ quando excusetur ab irregularitate. l. 7. n. 383. *ad n.* 385. Quid si rei illicitæ. n. 386 et *seq.*

Operarii qui excusentur à jejunio. l. 3. n. 1041.

Opinio. Quæ sit opinio probabilis probabilior, et probabilissima? l. 1. n. 40. Dissertatio pro usu moderato opinionis probabilis. l. 1. *ex n.* 53. An liceat sequi opinionem probabilem, relicta probabiliore? n. 44. An liceat uti opinione probabilis cum injuria alterius? n. 42. Quid si adsit probabilitas juris. n. 53. An liceat uti opinione probabilis omissa tutiore? n. 43. An liceat uti opinione probabiliter probabili, *ex n.* 53. An aliquando sit obligatio sequendi probabilem, relicta probabiliore? l. 1. Casus est quando Superior præcipit cum probabili. n. 31. Et vide etiam l. 4. n. 47. Casus II. Quando pœnitens vult sequi opinionem probabilem. l. 6. n. 604. Casus III. Quando pœnitens possidet rem bona fide cum probabili. l. 1. n. 35 et 36. Vide etiam l. 3. n. 669. Quid de Judge? Vide v. *Judex.* Quid de Medico? Vide v. *Medicus.* Quæ opinio sequenda circa fidem? l. 2. n. 10. An possit contrahi Matrimonium cum opinione probabilis de ejus valore? l. 1. n. 50. et l. 6. n. 901 et *seqq.* An cum opinione probabilis possit fieri compensatio? l. 3. n. 521. v. *Nota.*

An liceat cum opinione probabilis uti notitia Confessionis? l. 6. n. 633. An cum opinione probabilis possit inferri bellum? l. 3. n. 404. An cum opinione probabilis liceat conferre Sacramenta. l. 6. n. 57. An in necessitate liceat uti opinione tenuiter probabili. n. 103. 96. et n. 482. *circa fin.* An circa sigillum Confessionis liceat uti opinione probabilis. n. 633. An liceat nubere cum opinione probabilis, quod non adsit impedimentum n. 902. Quid si probabilitas sit facti *ibid.* *Qu. III.* Quid si probabilitas sit tantum pro impedimento. n. 905. Quid si Judex ferat censuram, si non restituas, sed tu probabiliter non tenearis. l. 7. n. 68. Quomodo gerere se debeat Confessarius circa delectum opinionum. *Prax. Confes.* n. 114 et 115. An Confessarius teneatur absolvere adhaerentem opinioni probabili. l. 6. n. 604. Quid si putet falsam. *ib.* et vide *Prax. Confes. d. n.* 114 et 115.

Opus. Quæ sint opera servilia? l. 3. n. 272 et 274 *ac seq.* Opera servilia in festis quoad regna Neap. et Sicil. n. 332. *in fin.* v. *Hic refert.* Opera pietatis excusantis à jejunio. l. 3. n. 1048. Quid si sponte suscipiantur? *ib.* v. *Sed dubium.* *ibid.* Sacramenta causant gratiam *ex opere operato.* l. 6. n. 6 v. *Not. VI.* Augmentum gratiæ *ex opere operantis?* *ibid.*

Oraculum quid sit? l. 3. n. 6. v. *Divinatio.*

Oratio, et *Orare.* An sit de necessitate medii. l. 3. An peccet Sacerdos omitens Orationes, dum se induit. l. 6. n. 403. et n. 410. *Dub. 3.* Quid de Orationibus ante vel post Missam. n. 410. *Dub. 2.* In Oratione *Amen* nequit nominari Sanctus non canonizatus. n. 411. *Oratio*

vocalis quin audias teipsum. *n.* 414. De numere Orationum in Missa. *mm.* 423. Oratio Indulgentiæ an debeat esse vocalis. *n.* 536. *ad n.* XXIV. *in fine.* An excommunicato liceat orare privatim in Ecclesia. *l.* 7. *n.* 174.

Oratorium. Qui satisfaciant audiendo Missam in Oratorio privato. *l.* 3. *n.* 318. An habens Privilegium Oratorii, teneatur conducere Sacerdotem, si nequit adire Ecclesiam? *n.* 324. *v.* *Reclè.* In quibus Oratoriis possit celebrari ex licentia Episcopi. *l.* 6. *n.* 357. An Oratorium debeat habere januam ad viam. *ib.* *v.* *Huc.* Quid in domibus alicujus communitatis. *ibid.* *v.* *Neque II.* *ibid.* In paratis Episcoporum. *ib.* *Neque III.* Quid in domo rusticana Episcopi extra Diocesim. *ib.* De Oratoriis Episcoporum, et Cardinalium. *ib.* An Episcopi possint celebrare vel celebrari facere in domibus ubi reperiuntur extra propriam habitationem. *n.* 358. An aliquando dispensare, ut celebretur in domo privata. *n.* 359. De Privilegio privatorum. *ib.* *Not. I.* Quibus diebus vetetur celebrari in Oratorio privato. *ib.* *v.* *Ex quo.* Qui possint audire Missam in ipso. *ib.* *v.* *Dices.* (Et vide *l.* 3. *n.* 319.) An ibi possit celebrari secunda Missa. *d.* *n.* 359. *v.* *Deducitur 2.* An ibi liceat ministrare Eucharistiam. *ib.* *v.* *Quæres.* Et an Pœnitentiam. *ib.* Circa Regulares. *n.* 360. *ibid.* *et seq.* Oratoria non benedicta an violentur. *n.* 362. Altare formandum in Oratoriis. *l.* 3. *n.* 318. *v.* *Nota 1.* *et n.* 424. *v.* 13. An vetentur Missæ in Oratoriis ante Parochialem. *ib.* *v.* 14.

Ordinandus, Ordinare, et Ordinatio. Quid sit Ordinatio. *l.* 6. *n.* 735. An Latinus valide ordinetur ritu Græco, et contra. *n.* 741. An materia sit tradenda ab Ordinante. *n.* 744. An ipse debeat celebrare. *ib.* *Not. II.* *ibid.* *et seq.* Ordinatio si fiat sine secunda impositione. *n.* 749. *v.* *Juxta.* An traditio instrumentorum sit essentialis. *n.* 750. Quid si tangatur hostia, et non patena. *n.* 751. *ibid.* *et seq.* Quid si calix cum vino, et hostia ibi immixta. *ib.* Si calix, et patena, sed non hostia. *n.* 752. Si solus calix. *n.* 753. *ibid.* Sacerdos carens aliis Ordinibus valide celebrat. *n.* 754. An illicitè. *ib.* Carens Ordine sacro, illud exercendo solemniter, sit irregularis. *ib.* In dubio an quis fuerit valide ordinatus. *n.* 757. Defectus Ordinationis supplendi. *n.* 758. *et seq.* A quo Episcopo facienda Ordinatio. *n.* 760. *et n.* 768.

Minister Ordinis quis sit? *n.* 761. An possit simplex Sacerdos. *n.* 762. *ib.* Subdiaconatus an fuerit semper sacer. *ibid.* *v.* *Quæstio.* Ordinans in mortali. *n.* 767. Ordinandus habitatus in vitio turpi an possit absolvi, si velit assumere Ordinem sacrum. *ex n.* 63. *Et in Prax.* *n.* 78. Quinam valide ordinentur. *n.* 781. An infantes. *n.* 782. Quinam licitè. *n.* 783. *et 784.* *ibid.* *et seqq.* Protestatio Episcopi, quod non intendit ordinare indignos. *n.* 784. *v.* *Quæritur.* Si quis non habeat animum suscipiendi Ordines superiores. *n.* 785. *ib.* Si ordinatus in minoribus uxorem ducat. *ib.* *Dub.* 2. Si ordinetur animo effugiendi torum. *Dub.* 3. *ib.* An Ordinandus debeat esse confirmatus. *n.* 786. Tempus Ordinationum. *n.* 795. Vide *Interstitia.* Locus Ordinationis. *n.* 798. Si quis ordinetur in aliena Diœcesi. *ib.* *v.* *Adde.* Ætas Ordinationis. *l.* 6. *n.* 783. *v.* *XI.* *et n.* 799. Vide *Ætas.* Ordinandus an debeat suscipere Eucharistiam. *n.* 801. An habere probitatem. *ib.* *in fin.* An vocationem divinam. *n.* 802. *ibid.* Habens domicilium in una Diœcesi, beneficium in alia, et in alia originem, potest ordinari à quovis illarum Episcopo. *n.* 771. Vide alia *v.* *Domicilium.* Ordinatio titulo beneficii. *n.* 774. An sufficiat titulus servitii, mensæ, vel Ecclesiæ vel Missarum. *ib.* An detrahenda onera Missarum. *ib.* An Episcopus beneficii possit dispensare

in Interstitia. *n.* 775. *ib.* An si ideo conferat beneficium. *n.* 776. Quid si habeat beneficia in pluribus Diœcesibus. *n.* 777. *ib.* Ordinatio Familiarium, vide *Familiaris.* Ordinatorum Officia. *n.* 805. Eorum cœlibatus, vide *Cœlibatus.* Conjugatus an possit ordinari. *n.* 812. Et tunc uxor an teneatur profiteri in Religione. *ib.* *v.* *Licitè.* *ib.* *et seq.* Et an possit nubere post mortem viri. *Dub.* 2. De titulo Ordinationis. *ex n.* 813. Vide *Titulus.* Obligatio deferendi Habitum, et Tonsuram. *ex n.* 805. *v.* *Quatuor.* Sacerdotes vi obedientiæ datæ Episcopo ad quid teneantur. *n.* 828. Obligatio recitandi Preces, et Missas. *n.* 829. De statutis in Concordato nostri regni. *n.* 830. *ibid.* *et seq.*

Ordinatio simoniaca, et ejus pœnæ. *l.* 3. *n.* 109.

Ordo charitatis. *l.* 2. *ex n.* 25. Ordo restituentium. *l.* 3. *n.* 580. *v.* *Ordo.* Ordo restitutionis cui prius faciendæ. *ex n.* 684. *ad 695.* Ordo recitandi officium. *l.* 4. *n.* 169. Causæ interrumpendi ordinem. *n.* 170. *ib.* *et seq.* Quid in Choro? *n.* 171. An possint Ordines denegari peccatori occulto publice petenti. *l.* 6. *n.* 52. Quid sit Ordo. *n.* 734 *et 735.* Et quotuplex. *ib.* *v.* *De fide.* An prima Tonsura sit Ordo. *n.* 734. An singuli Ordines sint Sacramenta. *n.* 736 *et 737.* An Episcopatus sit Ordo distinctus. *n.* 738.

Materia remota. *n.* 739. An sit instituta in specie à Christo, ac etiam forma. *n.* 740. *ib.* Materia proxima; et an requiratur contactus. *n.* 742. An debeat esse physicus. *n.* 743. An materia sit tradenda an ordinante. *n.* 744. Materia minorum Ordinum. *n.* 745. Subdiaconatus. *n.* 746. *ibid.* An debeat esse consecrata. *n.* 747. Diaconatus. *n.* 748. Presbyteratus. *n.* 749. An sit sola impositio manuum. *ib.* *v.* *Tertia.* Quæ forma Præbyteratus. *ib.* *v.* *Juxta.* Episcopus à quot Episcopis debeat ordinari. *n.* 755. Episcopus an possit dare primam Tonsuram extra Diœcesim. *n.* 756. An Abbates possint conferre Ordines minores suis Monachis, vel afferentibus dimissorias. *n.* 763. An valide. *n.* 766. Quam pœnam incurrant. *ib.* An possint conferre novitio. *n.* 764. Regulares à quo Episcopo debeant Ordines suscipere. *n.* 768. A quo Novitii. *n.* 765. A quo alii. *n.* 769. Plura notanda ex Bulla *Speculatores.* *n.* 770. Quid si quis habeat licentiam suscipiendi Ordines extra tempora cum clausula, à suo Ordinario tantum. *n.* 788. *Not. 9.*

Ordines gradatim suscipiendi. *n.* 793. Ordines minores an possint conferri die festivo. *n.* 794. *ibid.* *in fide.* An feria sexta, etc. *ib.* Suscipiens simul duos Ordines sacros. *n.* 796. Vel minores cum Subdiaconatu. *n.* 797. Vel in Sabbato unum sacrum, alterum in Dominica. *n.* 796. Exercitium Ordinis suscepti. *n.* 801.

Ordo Sacer solvit sponsalia. *n.* 871 *et 872.* Dirimit Matrimonium. *n.* 1058. An de jure divino. *n.* 1059. *ibid.* An Episcopus possit dispensare cum illegitimo ad ordines minores, et Beneficium simplex. *l.* 7. *n.* 428. An ad Canonicatum. *n.* 429. *ibid.* An cum Bigamo. *n.* 451. An si bigamia sit similitudinaria. *n.* 452.

Ordo judicii requisitus ad ferendas censuras. *l.* 7. *ex n.* 51 *ad 65.* Organarii an satisfaciant Officio divino? *l.* 4. *n.* 143. *v.* *Not. 3.*

Ornatus mulierum superfluous. *l.* 2. *n.* 54 *et 55.*

Oscilla contra fascinationem. *l.* 3. *n.* 22.

Oscula an aliquando sint licita? *l.* 3. *n.* 417. Et quando excusentur à mortali. *n.* 418. Vide alia *v.* *Tactus.*

Otium vitandum an excuset ad laborandum in festis? *l.* 3. *n.* 302.

Ova non permittuntur in cœnula. *l.* 3. *n.* 1027. Vide alia *v.* *Lactinia.*

P

- PACTUM** *pena conventionalis*. l. 3. n. 766. v. *Licetum*. Pactum *Legis commissoriae*. n. 775. Pactum in mutuo, ut reddatur debitum non ex iustitia. n. 777. Pactum ut desistatur ab injuria. *ib.* Ut injuria condonetur. n. 778. Ut conferatur officium. n. 779. Ut praestetur debitum ex gratitudine. n. 780. Pactum remutandi. l. 3. n. 781. Ut res in eadem specie reddatur. n. 782. Pactum retrovendendi. l. 3. n. 812. Pactum reemendi. n. 813. Pactum assecurationis in censu. n. 842. Pactum in societate, ut damnum sortis sit commune. l. 3. n. 907. v. *Qu. IV.* Pactum de hereditate viventis. n. 934.
- Paganus**. An liceat vendere filios parentibus Paganis. l. 6. n. 133.
- Palla** an debeat esse ex lino. l. 6. n. 388. Quid si omitteretur. An benedicenda. *ib.* An liceat uti duabus pallis, una pro calice, alia pro hostiis. *ibid.* v. *Dicit.*
- Palpo** quando teneatur ad restitutionem? l. 3. n. 567.
- Panis** an liceat confici in festis? l. 3. n. 299. An panis coctus permittatur in cenula? n. 1029. Qualis panis est materia Eucharistiae. l. 6. ex n. 198.
- Papa**. De infallibilitate Papae. l. 1. ex n. 110. De superioritate ejus supra Concilia. ex n. 121. An Papa queat dispensare in votis solemnibus? l. 3. n. 256. v. *Quar.* An commutare ultimas voluntates. n. 931. An Papa peccet graviter si dispenset in jejunio sine causa? l. 3. n. 1032. v. 1. An possit dispensare ad consecrandam unam tantum speciem. l. 6. n. 196. *Dub.* 2. An possit dispensare in iis quae sunt de jure divino. *ib.* et n. 1119. An in novo consensu, si Matrimonium sit revalidandum. n. 897. v. *Prop.* 1. in fine. An in Matrimonio rato. n. 959. An in voto solemniter ad invidium Matrimonium. n. 1026. In quibus impedimentis possit dispensare. n. 1118. An in illis quae sunt de jure divino. n. 1119. An quae sunt de jure naturae. n. 1120.
- Papales casus**, vide *Casus et Censura*.
- Paralyti** laborans an sit irregularis. l. 7. n. 409.
- Paramenta**, vide *Vestis*.
- Paratus** ad peccandum an liceat induci? l. 2. n. 47. Suadens modum parato ad damnificandum. l. 3. n. 563. Quid si ei suadeas minus damnum? n. 565.
- Paras**, vide *Pater*.
- Parlamenta** vetantur in Ecclesia. l. 3. n. 37.
- Parochia**. In qua Parochia facienda Communio Paschalis. l. 6. n. 300. In qua denunciationses Matrimonii. n. 991. *Dub.* 2. In qua Matrimonium. n. 1086 et 1087.
- Parochus**, et *Parochia*. Obligatio Parochorum. l. 3. ex n. 357. Parochus quoad residentiam. *ibid.* et l. 4. ex n. 123. (Vide alia v. *Residentia*) Parochus tenetur celebrare pro populo. l. 3. n. 359. Tenetur concionari et instruere. n. 269 et 270. Tenetur corrigere. n. 360. Inquirere mores subditorum. *ib.* v. *Dub.* II. Non deserere oves. *ib.* *Dub.* III. An Parochus possit dispensare ad laborandum in festis? l. 3. n. 288. An in jejunii? n. 1032. v. 3. An Religiosus assumptus ad Parochiam tenetur ad vota, et regulas? l. 4. num. 4. An Parochi possint fieri Religiosi contradicente Episcopo? n. 74. Episcopus eligens minus dignum ad Parochiam. n. 92. Parochus tenetur per se exercere munera principaliora. l. 4. n. 127. *Dub.* 3. v. *Hinc.* An Parochi

docentes excusentur a residentia. l. 4. n. 132. v. *An autem.* An studentes? *ib.* v. *Idem.* A quo Parocho recipienda sint Sacramenta? l. 6. n. 115. v. *Sed hic.* Parochus assistens Matrimonio in mortali. l. 6. n. 40. An possit assistere, si contrahentes sint publici peccatores? n. 54. Tenetur inquirere impedimenta. *ib.* v. *Certum.* Quando teneatur ministrare Sacramenta. n. 58. Tenetur examinare obstetrices. n. 117. v. *Quoad.* Quid monere tenetur post collatum Baptismum? n. 160. Peccet graviter, si baptizet omissio patris. n. 159. Tempore pestis an teneatur ministrare Eucharistiam. n. 233. An poenitentiam. *ib.* An residere. *ib.* v. *Deinde.* Quoties teneatur celebrare in anno. n. 313. v. *Parochus.* Quoties pro populo. n. 324. v. *Qu. II.* Quid si non habeat congruam. n. 325. An quotidie? *ib.* v. *Et quomodo.* *ibid.* Quid si in festo offeratur eleemosyna? *ib.* v. *Item.*

Parochus ex licentia Parochi loci an possit audire Confessiones? n. 544. v. *Hic.* An sibi eligere Confessarium? n. 565. v. *An autem* Nominis proprii Sacerdotis qui veniat. l. 6. n. 564. et l. 7. n. 70. ac n. 92. An invito Parocho possint subditi apud alios confiteri. n. 564. v. *Ex concessione.* An Parochus possit id prohibere? *ib.* et n. 574. In Paschate, ne confiteantur Regularibus. *ib.* An Parochus possit eligi in Confessarium Monialium? n. 577. v. *Not.* 3. Quid agere debeat Parochus, si reperiat sponsum ligatum impedimento, et omnia sint parata? n. 613. Quando teneatur audire Confessionem subditi? n. 623. v. *Resp.* An teneatur ministrare Extremam Unctionem? n. 729. Et an possit domi retinere sacrum Oleum. n. 730. Parochus an possit examinari a novo Episcopo? n. 792. v. *Ado.* 2. An Parochus possit fieri Religiosus, contradicente Episcopo? n. 828.

Parochus an possit omittere denunciationses, si sciat non adesse impedimentum? l. 6. n. 990. Quid agere debeat cognito impedimento? n. 1000. Quid si solus noverit. n. 1002. An possit aliquando dispensare in dictis denunciationsibus, aut saltem declarare? l. 6. n. 1007. *Dub.* 2. Si Parochus alicubi haberi nequeat, an possit contrahi Matrimonium. n. 1079. An peregrini valide nubant sine Parocho. n. 1080. Quis veniat nomine Parochi? n. 1081. An Parochus excommunicatus, vel irregularis? n. 1082. Excommunicatus assistendo an peccet graviter? n. 1083. An saltem hic possit dare alteri licentiam assistendi? n. 1084. An sufficiat licentia praesumpta Parochi? n. 1088. An possit assistere Parochus alterutrius sponsi? n. 1087. An valide nubant sponsi coram Parocho nolente? n. 1092. An licite? n. 1093. Quomodo peccet Parochus non interrogans de consensu, vel omittens dicere, *Ego vos conjungo*? n. 1094. An Parochi assistentia requiratur pro revalidando Matrimonio nullo? n. 1110. Parochi negligentes, de quibus interrogandi a Confessario. Vide *Prax. Confess.* n. 52.

Parts. Partes Missae si omitterentur. l. 6. n. 403.

Participans quando teneatur ad restitutionem? l. 3. n. 571.

Partus. Ratione partus an excusentur mulieres a praecipio Missae? l. 3. n. 330. Partus tempore an liceat debitum petere? l. 6. n. 926. An reddere. 951. An uxor teneatur reddere, si in partu experta sit periculum mortis, vel si solita sit filios parere mortuos? n. 953.

Parvitas materiae, vide v. *Materiae Parvitas*. Parvitas materiae in dicenda Missa ante auroram, vel post meridiem. *ib.* 6. n. 346. Parvitas in colloquutione cum monialibus? l. 7. n. 236.

Paschalis Communio. Vide *Communio*.

Pastilli an possint confici in festis? l. 3. n. 298.

Pastor, vide *v. Episcopus*, et *Parochus*.
Pater et Parens. Parentes per vota lædentes legitimam filiorum. l. 3. n. 215. Parentes quæ vota filiorum possint irritare. n. 229. *v. Clarius*. Obligatio parentum erga filios. n. 336. Sanctio Neapolitana circa alimenta filiorum. n. 338. Quando parentes possint filios exhæredare? l. 3. n. 341. et n. 948 ac 949. An valeat remissio patris occisi in præjudicium filiorum? n. 630. Donatio inter patrem et filium. l. 3. n. 724. Quid debeat pater filio spurio? n. 951. Quid si relinquat bona alteri, ut reddat spurio? n. 952. In qua necessitate parentum vetetur filiis fieri Religiosos? l. 4. n. 66. Et an filii teneantur egredi ad subveniendum parentibus? n. 67. An possint ingredi Religionem, parentibus invitatis, vel insciis? n. 68. Parentes nequeunt ingredi Religionem relinquendo filios in necessitate. n. 69. Parentes avertentes filios à Religionem. n. 77. Pater faciens baptizare filium à Prædicante. l. 6. n. 117. *Dub.* 5. Parentes baptizantes vel suscipientes filios an contrahant impedimentum. n. 150. Parens an teneatur assignare patrimonium filio? n. 819. Parentes ineuntes sponsalia pro filiis tacentibus. n. 838. Quid si pro absentibus? n. 839. *v. Dubit.* 2. An sponsalia solvantur per dissensum parentum? n. 877. Parentes cogentes filias ad ingrediendum Monasterium vel impediendes ab ingressu. l. 7. n. 212. Pater percutiens filium Clericum. n. 275. *v. V. in fin.*
Patria. An absentes à patria teneantur ad ejus leges? l. 1. n. 157. An ad jejunium præceptum in patria? l. 1. n. 156. et l. 3. n. 1050.
Patrimonium Clerici an conferendum inter fratres? l. 3. n. 956. Patrimonium quoad Ordinem. l. 6. ex n. 817. An pater teneatur patrimonium assignare? n. 819.
Patrinus quid sit in Baptismo, et ejus officium? l. 6. ex n. 146. In confirmatione. n. 185. An possint esse plures patrinus, et non confirmati *ib.* *v. I.* Et an non confirmatus contrahat cognationem? n. 186. *Dub.* 2. An Religiosi possint esse patrinus? n. 187. Parentes suscipientes, sive baptizantes filios. l. 6. n. 150.
Patronus, vide *Præsentatio*.
Pauper, et Paupertas. Pauperes in necessitate communi. l. 2. n. 32. Pauper negans se habere cum æquivocatione. l. 3. n. 158. Laborare ad subveniendum pauperibus. n. 293. Pauperes reficientes vestes in festis. n. 297. Qui veniant nomine pauperum in fructibus Beneficii distribuendis. l. 3. n. 491. *v. Qu.* II. An tunc præferendi pauperes loci? *ibid.* *Qu.* III. Pauper extreme indigens si accipiat antequam petat. *lib.* 3. n. 520. *v. Qu.* II. Quid si accipiat rem magni valoris? *Qu.* III. *ib.* An furta incerta minuta possint distribui pauperibus? l. 3. n. 595. De eo qui se fingit pauperem. n. 622. Pauper consummans rem in extrema necessitate. n. 623. Quid si consummet rem mutuam? n. 624. Pauper locans jus mendicandi. l. 3. n. 861. Quomodo distribuendum legatum relictum pauperibus. l. 3. n. 930. *Dub.* 10. Pauperes quando excusentur ab abstinentia carni. l. 3. n. 1008. Quando à jejunio. n. 1033. Solis pauperibus restitui debent fructus à Beneficiariis non residentibus. l. 4. n. 128. Advocatus quos pauperes teneatur patrocinari. n. 221. Vide alia *v. Necessitas*. Ex voto paupertatis ad quid obligentur Religiosi? l. 4. n. 14. Quæ non repugnent voto paupertatis? n. 16. An votum paupertatis possit abrogari per consuetudinem? n. 35. Vide alia *ex n.* 14. Pauperes sive quæstantes an possint loqui cum Monialibus? l. 7. n. 239. *in fin.* De titulo paupertatis quoad Ordines. l. 6. n. 814. An pauperes et Religiosi teneantur ad eleemosynam in Jubilæo? n. 538. *Dubit. hic.* 1.

Peccator publice petens Sacramenta. *lib.* 6. *num.* 44 et *num.* 45. Si ejus peccatum sit notum pluribus ex præsentibus. n. 45. Si crimen sit publicum in alio loco. n. 46. An publico peccatori jam confessio possit dari Eucharistia? n. 47. Si crimen, vel pœnitentia fuerit dubia. n. 48. An ob metum mortis possit dari Sacramentum peccatori? n. 49. Peccator occultus si occulte petat. n. 44. Si publice. n. 50. et 51. Peccatorum reliquiæ quomodo tollantur. n. 70. Si conjux trahat alterum in peccatum? n. 973. Ob quale peccatum incurrantur censuræ? l. 7. *ex n.* 29. An ob veniale levis suspensio, vel interdictum? n. 30. et n. 321. Ob peccatum merè præteritum an censura incurratur? n. 49 et n. 54. An ob crimen futurum possit Episcopus ferre censuram? *d. n.* 49.

Peccatum quid sit, et quæ conditiones ad illud requirantur? l. 5. *ex n.* 1 et n. 53. De peccato Philosophico. n. 11. *v. Hic tamen*. Quale sit mortale, et quale veniale. n. 51. Mortale per se et per accidens. n. 52. Monitum pro iis qui facile damnant de mortali. *ib.* Quomodo mortale fiat veniale. n. 54. Quomodo veniale fiat mortale? *ex n.* 59. Quomodo distinguantur specie? l. 5. *ex n.* 30. Quomodo distinguantur numero? n. 35. et n. 45. An sit duplex peccatum, peccare in die festo? l. 3. n. 273. An sit mortale recitare Officium in mortali? *lib.* 4. n. 178.

Pectus. Quomodo peccent fœminæ pectus ostendentes. l. 2. n. 55. *v. Quæritur*. An sit mortale aspicere pectus fœminæ. l. 3. n. 423.

Peculium. Quotuplex est peculium filiorum-familias? I. *Castrense*. l. 3. n. 488. II. *Quasi Castrense*. III. *Profectitium*. *ib.* An sit profectitium peculium lucratum à filio ex bonis paternis? *ibid.* An filius possit exigere stipendium pro labore in beneficium patris. *ib.* *Dub.* 2. *ibid.* IV. *Adventitium*, *ibid.* Quando filius acquirat usumfructum peculii adventitii? An religiosi possint habere peculium? l. 4. n. 15.

Pecunia. Asserens æquivocè se accepisse pecuniam. l. 3. n. 167. Ad quid teneatur dans pecuniam usurario. n. 785. Deponens pecuniam apud usurarium. n. 786. Cujus sit res empta pecunia aliena. n. 799. Expendens pecuniam adulterinam. n. 855. Famulus commutans pecuniam domini. n. 856. *ibid.* Pecuniæ subministratio ad eleemosynas est justa causa ad dispensandum. l. 6. n. 1130. *in fin.*

Pensio, et Pensionarius. Quid et quotuplex sit pensio. l. 4. n. 137. A quo, et quanta pensio possit designari. l. 3. n. 73. et l. 4. n. 138. An pensionarius possit de pensione liberè disponere. l. 3. n. 491. *Qu.* VI. et l. 4. n. 139. Pensio simoniaca. l. 3. n. 58. et n. 73. et *seq.* An incurrat penas vendens pensionem. l. 3. n. 112. An pensionarius teneatur dare superflua in usus pios? l. 3. n. 491. *Qu.* VI.

Penula S. Pauli quid erat. l. 6. n. 376. *v. Censuit*.

Perceptio. Quomodo acquiratur dominium perceptione fructuum? l. 3. n. 502.

Percussio, percussor, et percutere. De excommunicatione ob percussione Clerici, vide l. 7. *ex n.* 274. An ad eam requiratur culpa gravis, et graviter externa? n. 273. Quid intelligatur per *manuum injectionem* n. 272 et *seq.* An incurrat dans Clerico venenum? n. 280. *Dub.* 2. Si Clericus consentiat percussioni? n. 274. ad V. Si percussit seipsum. *ad n.* VI. Percutiens jocose aut casu. *num.* 275. *ad num.* II. *ibid.* Clerici invicem se percutientes. *ib.* Percutiens ob defensionem. *ib.* Ob ignorantiam, vel iram subitanam. *ib.* ad IV. Quid si igno-

rantia sit crassa? *ib. Dub. 2.* Percutiens unum Clericum pro alio. *Dub. 3.* Magister aut pater percutiens. *ad V.* Si Clericus sollicitet consanguineam? *ad VI.* Quæ percussio dicatur *levis*, quæ *gravis* et quæ *enormis*? *n. 277 et 278.* In dubio iudicatur *gravis*. *n. 280.* An ab ea absolvant Episcopi? *n. 276. et n. 279.* An Regulares? *ib. et n. 107.*

Peregrinus. An peregrinus teneatur ad leges loci ubi est? *l. 1. n. 156.* An ad leges patriæ? *n. 157.* An peregrinus possit dispensari ab Episcopo loci in legibus et votis? *n. 158. et l. 3. n. 332.* An peregrini et vagi teneantur præceptis locorum ubi morantur? *l. 1. n. 159 et 160. et l. 3. n. 332. in fine.* An teneantur præceptis juris communis, si ibi non sint usu recepta? *n. 161.* Quando peregrinantes ad loca sacra excusentur à jejuniis? *lib. 3. n. 1049. v. 2. Excusantur.* An teneantur ad jejunià loci ubi sunt? *l. 1. n. 153. v. Pro majori.* Peregrinus et casu natus à quo baptizandus. *l. 6. n. 115.* Ubi debeat recipere Communionem Paschalem. *n. 240. ex v. 9.* A quo possit absolvi? *n. 569.* Quid si habeat reservatum in utraque Diocesi. *l. 6. n. 587.* Quid si peccatum est reservatum tantum in illa diocesi? *n. 588.* Quid si tantum in patria? *n. 589.* Quid si piscadat in fradem? *ib. v. Quomodo.* Quid si habeat censuram in patria reservatam? *n. 590.* Peccans in aliena Diocesi incurrit reservationem peccati, non autem excommunicationis annexæ. *n. 591.* An Episcopus possit absolvere peregrinos à Papalibus, et dispensare? *etc. n. 593.* An peregrini valide nuptias in eant sine Parocho? *n. 1080.* Quomodo contrahere debeant? *n. 1091.* An ligentur censuris loci. *l. 7. n. 17.* An si loquantur cum Monialibus. *n. 242.*

Perfectio. Religiosi tendere ad perfectionem. *l. 4. n. 9.* Quando peccent graviter contra hanc obligationem? *n. 10.* Quid si quis vult servare sola præcepta gravia? *n. 11.*

Periculum. De titulo periculi in mutuo. *l. 3. n. 765.* In venditione. *n. 810. v. Ratione.* Periculum peccandi ob charitatem. *l. 2. n. 26. in fin. et l. 5. n. 63.* An in periculo mortis liceat ministrare Sacramentum in mortali? *l. 6. n. 33.* An baptizare cum materia dubia. *n. 103. in fin. v. III.* An in utero matris. *n. 107.* An in capite tantum, egresso ex utero. *ib. v. Hic autem.* An in capillis, aut vestibus. *ib. Qu. III.* An in scapulis, vel pectore. *Qu. IV.* In periculo mortis sunt baptizandi filii infidelium. *n. 129.* Baptismus sub conditione. *n. 134.* Parentes tunc baptizantes num contrahant impedimentum petendi? *n. 150.* An ad dandum Viaticum liceat celebrare in una specie? *n. 156.* Vide alia *v. Viaticum.* Num ob metum mortis liceat celebrare sine vestibus? *n. 289. n. 377. Dub. 2.* An communicare sine Confessione? *n. 280.* Quid si, allato viatico, Confessio infirmi nequeat brevi expleri? *ibid. ad n. 2. in fine.* In periculo scandali an liceat communicare ante Confessionem? *n. 260. ad 2. n. 263.* Quando censeatur adesse Periculum mortis? vide *Moribundus.* Si quis est in probabili periculo peccandi. *n. 453.* Aliud est periculum formale, aliud materiale. *n. 452. v. Periculum autem.* An in periculo mortis omnes Sacerdotes possint absolvere. *l. 6. n. 561.* Quodnam censeatur esse periculum mortis? *ib. An Hæretici, et vitandi. n. 560. v. Qu. 1.* An præsentem approbato? *n. 562.* An quis Confessarius, si adsit habens facultatem in reservata? *n. 563. Dub. 1.* An à Papalibus, præsentem Episcopo? *ib. Dub. II. ibid.* An si possit peti facultas per litteras? *Dub. III.*

Permutatio, et permutare. Permutare Beneficia. *l. 3. n. 73. ad 76. et l. 4. n. 136.* Permutare Officium. *l. 4. n. 161. Qu. III.* Quid si te conformes cum privilegiato? *ib. Qu. IV.*

Perplexus quid debeat agere? *l. 1. n. 10.*

Perseverantia, votum, aut juramentum in Congregationibus nequit dispensari ab Episcopis. *l. 3. n. 255. v. Notandum. 3.*

Personatus quid sit? *l. 4. n. 116.*

Perucca, sive cæsaries ficta in celebratione Missæ. *l. 6. n. 398.*

Pes. Pedibus nudis non licet celebrare. *l. 6. n. 402.* Oportet saltem uti crepidis. *ibid.* An liceat celebrare pede ligneo? *l. 7. n. 407.*

Pestis tempore ad quid teneantur Sacerdotes? *l. 2. n. 27. v. An autem.* Ad quid Parochi? *l. 3. n. 358.* De testamento tempore pestis. *n. 926.* Pestis tempore an parochus teneatur ministrare Eucharistiam, Pœnitentiam etc. *l. 6. n. 233.* An residere. *ib. v. Deinde.* An Episcopus teneatur tunc residere? *ib. v. Tandem.* An liceat tunc dare Eucharistiam medio instrumento? *n. 244. v. 6.*

Petens juramentum à pejerato. *l. 2. n. 77. l. 3. n. 150.* Petens mutuum ab usurario. *l. 2. n. 47. v. Si autem. et n. 77. v. 4.* Petens Sacramentum à peccatore, vel ab Excommunicato. *l. 2. n. 47. v. Si. n. 79.*

Petere. An vir aliquando teneatur petere debitum? *l. 6. n. 928.* An aliquando uxor? *n. 929.* An conjux ligatus voto, etc. possit aliquando petere? *n. 930.* An petere liceat ab excommunicato? *n. 931.* An sit redendum debitum conjugi illicitè petenti? *n. 943. ad 947.* Si petat modo innaturali. *n. 952. v. 3.* An censuris legati debeant petere absolutionem? *l. 7. n. 130.*

Pharmacopola ad quid teneatur? *l. 4. n. 291. v. 2.* Nihil potest petere à principali post duos annos, et ab hærede post duos menses. *l. 3. n. 516.* Pharmacopolis quæ interrogationes faciendæ. *in Prax. Confess. n. 58.*

Physiognomia quid sit? *l. 3. n. 9. v. 8.*

Phrænetico an danda sit extrema Unctio? *l. 6. n. 732.*

Pictura. Aspicere picturas turpes. *l. 3. n. 424.* An picturæ sint propriæ Religiosis? *l. 4. n. 14. v. Quaritur hic.*

Pietas quando excuset ad laborandum? *l. 3. n. 291.* Quando à jejuniis? *n. 1048.* Quid si quis sponte suscipiat opera pietatis? *ib. v. Sed dubium. ibid.*

Pignus. Fructus pignoris debent restitui. *l. 3. n. 776.* Quid si pignus datum sit pro dote? *ib. v. Excipitur.* De contractu pignoris. *n. 913.* Utens pignore. *n. 914.* Quæ liceant pignorari? *n. 915.*

Pileolo an liceat uti in Missa? *l. 6. n. 396 et 397.* Et qui possit dare licentiam? *ib. Dicunt.*

Pingere, et Pictor. Pingere in diebus festis. *l. 3. n. 280.* Retrahere et delineare. *n. 281. ibid.* Pingere turpia. *l. 2. n. 56.* An pictores excusentur jejuniis. *l. 3. num. 1031. v. 3. Causa.*

Piromantia, vide *l. 3. n. 6. v. Divinatio.*

Piscari in diebus festis. *l. 3. n. 283.*

Pisces vetantur dispensatis ad carnes. *l. 3. n. 1015.* An pisces vententur in collatiuncula? *l. 3. n. 1028.*

Plantatio. Acquiritur dominium plantatione. *l. 3. num. 501.*

Pluralitas Beneficiorum vetita. *l. 4. n. 115. et n. 117.* Causa coherens. *n. 118.*

Podagra laborans potest deferri ad altare ut celebret. *l. 6. n. 244. v. 7.*

Pœna. Pœnæ simoniæ. vide *l. 3. ex n. 105.* Pœnæ simoniæ confidentialis. *l. 3. n. 85.* Ob Ordinationem simoniacam. *n. 109 et 110.* Ob simoniacam collationem Beneficij. *n. 111 et seq.* An lex pœnalis obliget ad culpam? *l. 1. n. 145.* Lex sub pœna suspensionis. *n. 146. ib. et seq. l. ex*

assignans penam, et præcipiens. *n.* 147. An pena incurrat ante sententiam? *l.* 1. *n.* 148. Pœna positiva, et inhabilitans. *n.* 149. *ibid.* Pœna in mandantes homicidium per assassinos. *l.* 3. *n.* 363. Pœna in procurantem abortum. *n.* 395. An mater procurans abortum incurrat penam excommunicationis? *ib.* *Qu. V.* Quid in dubio animationis? *n.* 396. Quis possit has penas relaxare? *n.* 397. Pœna duello imposita. *l.* 3. *n.* 401. Pœna in concubinos. *n.* 442. In Clericos concubinarios. *ib.* *v. Utrum.* Pœna sodomitarum. *l.* 3. *n.* 470. Vide alia. *v. Sodomitia.* Impediens applicare Fisco. *l.* 3. *n.* 583. *et l.* 4. *n.* 237. Pœna usurariorum. *l.* 3. *n.* 792. Alienantium bona ecclesiastica. *l.* 4. *n.* 587. *v. Nota I.* Beneficium omittentis Officium. *l.* 3. *n.* 663 *et seq.* Pastorum non residentium. *l.* 1. *n.* 149. *et l.* 4. *n.* 126. *ad 128.* Canonicorum non residentium. *n.* 129. An Judex inferior possit penas relaxare? *l.* 4. *n.* 205. Quid si sit supremus? *ib.* *v. Dixi.* Pœna Judicis injuste judicantis ob munera. *n.* 213. An reus teneatur fateri crimen cum timore magnæ pœnæ? *l.* 4. *n.* 274. Pœna rebaptizantium. *l.* 6. *n.* 122. Transgredientium præceptum Communionis annuæ. *n.* 295. *v. Præceptum.* Vel Confessionis. *n.* 674. Pœna in sollicitantes. *n.* 705. Quid si pœna sit positiva aut privativa? *ib.* (*Vide l.* 7. *n.* 148.) Pœna in Religiosos, si non ordinantur ab Episcopo loci. *n.* 768. Pœna in male promotos. *n.* 793. In eos qui ordinantur ab alieno. *n.* 769. In eos qui ordinantur ante ætatem. *n.* 799. In resiliens à sponsalibus. *n.* 853. In contrahentes cum impedimento consanguinitatis vel affinitatis. *n.* 1077. In excommunicatos ministrantes Sacramenta. *l.* 7. *n.* 171. An sit pœna in suscipientes. *n.* 172. An ad irregularitatem requiratur scientia pœnæ. *n.* 351.

Pœnitens an teneatur sequi opinionem Confessarii? *l.* 6. *n.* 604.

Pœnitentia si probabiliter sit impleta. *l.* 1. *n.* 29. Pœnitentiæ Sacramentum an possit ministrari domi, vel in Oratoriis privatis. *l.* 6. *n.* 359. *v. Queres.* Materia et forma hujus Sacramenti. *n.* 425. An sufficiant peccata alias confessa. *n.* 427. *Dub.* 2. Verba essentialia formæ. *n.* 430. *Dub.* 1. 2 *et* 3. An verba *te absolvo* possint referri ad peccata et censuras? *Dub.* 4. Absolutio sub conditione? *n.* 431 *et* 432. An hoc Sacramentum possit esse validum et informe? *n.* 444. Vide *Satisfactio.*

Pœnitentiaria in quibus impedimentis Matrimonii possit dispensare. *l.* 6. *n.* 1144. Facultates S. Pœnitentiariæ circa irregularitates, inhabilitates, censuras, vota, etc. *l.* 7. *n.* 470. Clausulæ solitæ in dispensationibus S. Pœnitentiariæ circa impedimenta Matrimonii. *l.* 6. *n.* 1143. Quid explicandum quando petitur dispensatio? *n.* 1146. Formula ad impetrandas dispensationes in impedimentum Matrimonii. *n.* 1147. *ib.* *et seq.* Aliæ formulæ in irregularitate, voto, etc. Vide in *Prax. Confessar.* *n.* 87.

Pœnitentiarii Cathedralium jure ordinario an possint absolvere à reservatis. *l.* 6. *n.* 599. *v. Pœnitentiarii.*

Pœnitentiarius quando excusetur à Choro. *l.* 4. *n.* 131 *v. Minime.*

Pollice carens an possit Eucharistiam ministrare? *l.* 6. *n.* 244. An celebrare? *ib.* An sit irregularis. *l.* 7. *num.* 408.

Pollutio, et *Pollui.* Vide *Summarium*, *lib.* 3. *Dub.* 4. Pollutio ex tactu pueri. *l.* 3. *n.* 467. Ex tactu feminae *ibid.* An liceat uxori se polluere, viro se retrahente post seminationem? *l.* 6. *n.* 919. Tactus inter conjuges an sint mortales? *n.* 933. Quid si adsit periculum pollutionis? *n.* 934 *et* 935. Quid si conjux tangat seipsum? *n.* 936.

Pontifex. Vide *Papa.*

Pontificia Responsa sive declarationes aut Epistolæ quomodo et quando obligent? *l.* 1. *n.* 106. *et l.* 3. *n.* 1027. *v. Hinc dicimus.*

Pontificalia. An Capitulum Sede vacante possit dare licentiam alieno Episcopo exercendi Pontificalia? *l.* 6. *n.* 788. *v. Quamvis.* Episcopus si exerceat Pontificalia à quibus est suspensus. *l.* 7. *n.* 314. *Dub.* 2. Quid si solemniter celebret. *ibid.* *v. Si autem.*

Possessio. Possessio continuata ad præscribendum. *l.* 3. *n.* 506. An possit redimi vexatio circa possessionem Beneficii? *l.* 3. *n.* 99.

Possessor in dubio de jure suo. *l.* 1. *n.* 35 *et* 36. Negligens inquirere dominum. *n.* 37. Bona certa cui restituenda, possessori vel domino. *l.* 3. *n.* 596. *et n.* 599. Possessor bonæ fidei ad quid tenetur? *n.* 607. Ad quid malæ fidei? *n.* 614. Accipiens rem consumptibilem a fure potente restituere? *n.* 608. Possessor bonæ fidei quales fructus teneatur restituere? *n.* 610. Quid si accipias rem commixtam cum bonis furis? *n.* 611. Possessor bonæ fidei in dubio an sit factus ditior? *l.* 3. *n.* 706.

Potus vini in jejunio. *l.* 3. *n.* 1022. Potus cervisiæ, et limoniadis. *ib.* *v. Qu. II.* Potio chocolatis. *n.* 1023.

Præbenda restituenda à Canonicis non assistentibus, vel non psalentibus. *l.* 3. *n.* 675. Vide alia. *v. Beneficium.*

Præbendatus, vide *Canonicus.*

Præceptum. Præcepta naturalia sunt triplicis generis. *l.* 1. *n.* 169 *et seq.* Ignorantia inculpabilis in præceptis naturalibus. *ib.* In præceptis contrariis, quid agendum? *n.* 10. An ex diversitate præceptorum peccata specie distinguantur? *l.* 5. *n.* 33. An præceptum servandi festa sit naturale, vel ecclesiasticum? *l.* 3. *n.* 263. An in præcepto testorum præcipiatur cultus interior; et an hoc præceptum sit affirmativum, vel negativum? *n.* 264. Vide alia. *v. Lex.* Præceptum Communionis in Paschate. *l.* 6. *n.* 294. In periculo vitæ. *ex n.* 291. Quid si sit periculum vomitus, vel in delirio. *num.* 292. Vide alia *v. Communio.* Præceptum annuæ Confessionis quos et quando obliget. *ex n.* 662. An præceptum factum sub censura obliget sub gravi. *l.* 7. *n.* 33.

Pregnantes quando excusentur audire Missam? *l.* 3. *n.* 330. An pregnantes sibi procurantes abortum incurrant excommunicationem? *n.* 395. *Qu. V.*

Prelatus. An aliquando teneatur sub gravi corrigere defectus leves? *l.* 4. *n.* 13. Prelatus negligens officium recitari in Choro. *n.* 143. *Notandum* 2. Prelato obediendum, si non constat rem esse illicitam. *l.* 1. *n.* 31. *l.* 4. *n.* 47. Quid si subditus habeat probabilitatem, quod non teneatur? *lib.* 4. *num.* 47. *v. Limitant.* Prelatus tenetur inquirere mores subditorum. *l.* 3. *n.* 360. *v. Dub.* 2. Prelato ut patri an deferri possit crimen sine prævia correptione? *l.* 4. *n.* 243. *ad 245.* Prælati regulares habent jurisdictionem quasi episcopalem erga suos; quid erga subditos sæculares? *l.* 6. *n.* 593. *v. Eandem.* An possint ferre censuras? *l.* 7. *n.* 10. *ad III.* Vide alia *v. Mendicantes*, et *Regulares.*

Præscriptio, et *præscribere.* Acquiritur dominium præscriptione, modo adsint quatuor conditiones, nempe I. *Bona fides.* *l.* 3. *n.* 504. II. *Titulus.* *n.* 505. III. *Continuata possessio.* *ex n.* 506. *ibid.* Tempus requisitum ad præscribenda mobilia, et immobilia. *n.* 506-508 *et seq.* Debita ex mobilibus, et Beneficia. *n.* 507. IV. Requiritur, ut res sit *apta præscribi.* *n.* 515. Quomodo interrumpatur præscriptio? *n.* 511.

An leges Ecclesiæ præscribantur per decemium? *l. 1. n. 139. Præscriptio 30. annorum quomodo admittatur Neapoli ex præsumpta solutione? l. 3. n. 516. Advocati, Procuratores, et Notarii post biennium Neapoli nihil petere possunt. ibid. Pharmacopolæ post biennium contra Principalem, post bimestrem contra heredem; Fabri post annum: Famuli post duos menses. ib. An res præscripta possit retineri in conscientia. n. 517. Præscriptio an possit dari circa onera Misarum, et conditiones appositæ a testatore? *l. 6. n. 329.**

Præsentatio, et præsentare. Beneficia acquiruntur per præsentationem. *l. 4. n. 85. Quando Patronus teneatur præsentare? n. 88. An pendente lite currat tempus præsentationis? n. 89. ibid. Quid si multi præsententur? n. 90. ibid. Peccat præsentans minus dignum ad Cardinalatum, et Episcopatum. l. 4. n. 91. Ad Parochias. n. 92. ibid. et seq. An ad Beneficia simplicia. n. 97. Absolutus à casu Papali an teneatur se præsentare Pontifici *l. 7. n. 87. et 88. An saltem per epistolam. n. 89. An absolutus à casu Episcopali teneatur Episcopo se præsentare. n. 92. Præsentatio excommunicati. l. 7. ex n. 179. Vide alia verbo Beneficium.**

Præsentia quæ requiratur materiæ consecrandæ. *l. 6. ex n. 211. Quæ præsentia requiratur pœnitentis, ut possit absolvi. n. 429.*

Præstimonium quid sit? *l. 4. n. 116. An habens præstimonium teneatur ad officium. lib. 4. n. 144. v. 8. Non tenentur.*

Præsumptio, et præsumptus. Præsumptio de divina misericordia. *l. 2. n. 20 v. 3. Accipiens ex consensu præsumpto domini. l. 3. n. 700. e. Quar. hic v. Religiosus præsumens licentiam. l. 4. n. 18. Consensus præsumptus Pastorum licitam reddit ministrationem Confirmationis, et Ordinis. l. 6. n. 173. Item Eucharistiæ. n. 235. Quid de Communione Paschali. n. 240. v. 9. An licentia præsumpta det jurisdictionem ad audiendas Confessiones? n. 570.*

Præteritio hæredum necessariorum. *l. 3. n. 947.*

Prandium an dividi possit in jejunio? *l. 3. n. 1017. Per quantum temporis interrumpatur? n. 1020. Quandiu liceat protrahi? ib. Qu. V. An post prandium liceat usum Matrimonii? l. 6. n. 910. v. Videtur.*

Precariam quid sit? *l. 3. n. 745.*

Preces Impediens precibus ne alter bonum consequatur. *l. 3. n. 587. An preces importunæ constituent metum gravem? n. 717. v. Idem. Impediens precibus ne alter concurret ad emptionem rei quæ venditur sub hasta. n. 808. v. Sed dubium.*

Presbyter. Vide Sacerdos.

Pretium rei ablatae cui crescat? *l. 3. n. 619. Absumens agnum alienum pluri postea valiturum. n. 621. Quid si absumat tempore majoris pretii? ib. v. Quid ibid. An detrahendum pretium laboris quem occisus impendisset? l. 3. n. 639. An pretium rei venditæ possit restitui creditori venditoris? n. 685. An restituendum pretium, quando actio non debetur ex justitia? l. 3. n. 713. An ad venditionem requiratur determinatio pretii? n. 794. Ad acquirendum dominium rei venditæ requiritur solutio pretii, vel fides de ea. n. 685. Pretium rei quot modis crescat, vel decrescat? *n. 801 et n. 804. Pretium mercis ultroneæ. n. 802. Latitudo justii pretii. n. 804. Not. 3. Res pretiosæ. ib. et n. 808. Deceptio in pretio. n. 805. Communis æstimatio variat pretium. n. 808. Et sic etiam venditio sub Hasta, et per venditrices. ib. Si res vendatur minutim. n. 809. An ob dilatam solutionem? n. 810. An ratione**

periculi? *ibid. v. Ratione. Vel quia res est pluri valitura. ibid. v. Certum. Si res vendatur ad creditum. n. 811. ibid. et seq. Si ad sit pactum retrovendendi. n. 812. An possit vendi pretio ordinario mers mox minoris valitura? n. 824. v. Sed de hoc.*

Princeps quoad bellum inferendum. *l. 3. n. 403. An possit inferre bellum cum opinione probabili? n. 404. ibid. An liceat Principi vocare in auxilium Gentiles et Hæreticos? n. 406. An Princeps teneatur eligere digniores ad Officia? l. 3. n. 342. An liceat principi occidere reos, nondum sententia damnatos? n. 377. Princeps potest legitimare tantum ad secularia. l. 7. n. 433.*

Privare. Excommunicatio minor privat susceptione Sacramentorum. *l. 7. n. 148 et n. 152. An etiam administratione. n. 149 et n. 152. Excommunicatio major privat susceptione Sacramentorum. n. 158. Administratione. ex n. 165. Suffragiis. n. 162. Officiis divinis. n. 173. Beneficiis, ex n. 179. Communione forensi. n. 184. Usu jurisdictionis. n. 185. Sepulturâ Ecclesiasticâ. n. 186. ibid. Communione civili, et n. 188.*

Privilegiatum altare. *l. 6. n. 339.*

Privilegium, Privilegiatus. Vide Appendicem de privilegiis. Ubi primo loco agitur de Privilegiis in communi, deinde de privilegiis in particulari Ecclesiasticorum, Episcoporum et Regularium. Ibi igitur collecta invenies in unum omnia privilegia, de quibus in toto Opere seorsim pertractatur. Privilegia Regularium et Monialium. *l. 4. n. 60. Et an Moniales gaudeant privilegii Religiosorum. ibid. Privilegia Regularium circa Officium divinum. n. 63. An prælati possint eorum privilegia limitare. n. 64. An in Officio liceat se conformare cum Clerico privilegiato? n. 161. Quar. IV. An habens privilegium Oratorii teneatur conducere celebrantem? l. 3. n. 324. v. Reclé. Privilegia Regularium circa Missam an sint abrogata. lib. 6. num. 342. An ab habente privilegium eligendus Confessarius approbatus. n. 545. Et quidem ab Episcopo loci. n. 547 et 548. Qui habeant privilegium eligendi sibi Confessarium. n. 565. An habeant Cardinales pro familia. ibid. Dub. 2. Absolvens prætextu privilegiorum est excommunicatus. n. 602. v. Hic ultimo. et seq. Ingrediens Monasterium Monialium prætextu privilegiorum. l. 7. n. 222. Dub. 1.*

Probabilis opinio; si quis est in probabili occasione peccandi. *l. 6. n. 453. An liceat absolvere cum jurisdictione probabili. n. 571. Si pœnitens vult sequi opinionem probabilem, an teneatur Confessarius eum absolvere. l. 6. n. 604. Vide Opinio.*

Probatio, quæ sufficiat ad solvenda sponsalia. *l. 6. n. 878. Dub. 2. Probitas requisita in Ministris Sacramentorum. *l. 6. n. 30. An debeant præmittere Confessionem. n. 34. Si sit Minister ordinatus. n. 31. Si non ordinatus. n. 32. ibid. Si ministret in mortali urgente necessitate. n. 33. Quid si ex officio, ut Parochus, Capellanus in Nosocomiis, et obstetrices. ib. v. Præterea. Probitas requisita in Ordinandis, ex n. 73 et n. 801 in fine.**

Processus quomodo formandus? *lib. 4. n. 201. v. Not. IV.*

Proclamationum tempore an puellæ excusentur à Missa. *l. 3. n. 330. Vide Denunciatio.*

Procurator quando peccat in suo officio. *l. 4. n. 232. De stipendio Procuratorum. n. 233. ibid. Procurator circa Matrimonium. l. 6. n. 885 et 886.*

Prodigalitas, et Prodigus. Quid sit prodigalitas? *l. 5. n. 68. v. 3. An*

promissio prodigi cum juramento obliget. *l. 3. n. 185. An sit valida? n. 735. Vide etiam l. 6. n. 851. v. Cum autem.*

Professio et Professus. Professio fidei à quibus faciendā? *l. 2. n. 11.* Conditiones ad professionem religiosam. *l. 4. n. 5.* An professus in Religione teneatur exire ad subveniendum parentibus? *n. 67.* Quando professus possit reclamare. *l. 4. n. 8.* Professio religiosa quomodo, et quando solvat sponsalia. *l. 6. n. 870.* Solvit Matrimonium ratum. *n. 958.* Invalidat Matrimonium subsequens. *n. 1024 et 1025.* Tollit irregularitatem ex defectu natalium. *l. 7. n. 354 et n. 426.*

Proles. Adulteri exponentes prolem Hospitalibus. *l. 3. n. 656.* Si proles nascatur donanti etc. *n. 739.* Si ob prolis multiplicitem possit negari debitum. *l. 6. n. 941.* Si reddi cum damno prolis. *n. 951.*

Promissio, et Promissor. An simplex promissio obliget sub gravi. *l. 3. n. 720.* Promissio si reddatur nociva, vel si accidat mutatio. *ibid. v. Notandum.* Promissio nulla firmata juramento. *l. 3. n. 177.* An sufficiat ad votum promissio implicita? *n. 200.* An sit simonia promittere eleemosynam ob beneficium? *l. 3. n. 66.* Stuprator cum promissione vera Matrimonii. *l. 3. n. 642. v. Quær. 1.* Cum promissione ficta. *ib.* Quid si femina sit corrupta. *n. 646.* Promissio prodiga. Vide *Prodigalitas.* Promissio gratuita dicendi Missam an obliget sub gravi. *l. 6. n. 315 et n. 317. Qu. IV.* Promissio sponsalitia, vide *Summar. l. 6. ex n. 831.* Promissio si Papa dispensaverit. *n. 843.* An promissio ficta adulteræ facta inducat impedimentum. *n. 1039.* An promissio conditionata. *n. 1040.* An requiratur promissio mutua. *n. 1041. ibid.* Promissio Matrimonii vivente conjuge est illicita. *n. 1043.* Promissio Judicis liberandi reum, si filium ducat. *n. 1050 ad 1053.*

Pronuntiatio legis. *l. 1. ex n. 95 et 96.*

Pronunciatio requisita in Officio. *l. 4. n. 162 et n. 164.* An satisfaciat pronuncians, si se non audiat? *n. 163.* An satisfaciat submisso pronuncians in Choro? *l. 3. n. 675. v. Dub. 4.*

Propinquus. An beneficiarius possit dare superflua propinquis indigentibus? *l. 3. n. 491. Qu. II.* An sit obligatio relinquendi bona propinquis? *n. 946.* An sint denunciandi hæretici propinqui? *l. 4. n. 250.*

Propola, vide Caupo.

Propositio hæreticæ ex incuria prolata. *l. 4. n. 254. v. Notandum II.*

Propositum differt à voto. *l. 3. n. 199.* Malum propositum interruptitur per tempus diuturnum. *l. 5. n. 39.* Propositum virtuale an sufficiat. *l. 6. n. 450.* Propositum debet esse firmum, universale et efficax. *n. 451.* Si quis certò credat se relapsurum. *ib. v. Sed hic ib.* Quid si adsit occasio. *n. 452. Vide Occasio.*

Proprietas, vide Paupertas.

Proscriptio an liceat cuius occidere? *l. 3. n. 376.* An liceat proscriptis armis se defendere? *n. 380. v. 1. Non.*

Protestatio Episcopi nolentis ordinare indignos. *l. 6. n. 784. v. Quæritur.* Protestatio præmittenda à Clericis in causa mortis. *l. 7. n. 467 et n. 468 ad III.*

Provocans ad duellum an teneatur ad restitutionem? *l. 3. n. 638.* Provocans ad ebrietatem, ut alter impediatur a graviore malo. *l. 5. n. 77. v. Quæritur.*

Proxenetæ, vide l. 3. n. 808. Proxenetis quæ interrogationes faciendæ. *Prax. Confess. n. 61.*

Prudentia necessaria in Confessario. *l. 6. n. 629.* Circa electionem

opinionum, vide in *Praxi Confess. n. 114 et 115.* Circa correctionem errorum in administratione. *ib. n. 116.* Circa sigillum. *n. 117 et 118.* Circa excipiendas Confessiones mulierum. *n. 119 et 120.*

Pubertas, et Pubes, vide Impubes.

Publicus, vide Occultus.

Puella permittens se tangi. *l. 3. n. 430.* An puella oppressa teneatur clamare? *ib. v. Utrum.* Puellæ prægnantes an excusentur à Missa? *l. 3. n. 330.* An tempore proclamationum. *ib.* An si sciant turpiter concupisci? *n. 331. ib.* Puella suscipiens habitum religiosum. *l. 4. n. 5. v. Quoad Moniales.* Puella oppressa an possit statim expellere semen. *l. 6. n. 954. v. Dub. 1.* Legatum relictum puellæ ut nubat cum uno, si nubat cum alio, quid? *n. 853. Qu. IV.* Si, ut non nubat. *ib. Qu. V. ibid.* Puellæ in Conservatoriis detentæ coram quo Parochi nubere debeant. *num. 1091. in fin.* Puella percutiens clericum sollicitantem. *lib. 7. num. 275. in fin.*

Puer. An pueris ante usum rationis possit dari Eucharistia. *l. 6. n. 246.* An viaticum. *n. 293. et num. 301. Dub. 2.* An in Paschate debeat dari statim post discretionem. *n. 301. v. Sed quæritur.* In qua ætate. *ib. v. Sed hic.* An pueris danda Extrema Unctio. *n. 717 ad 720.* Et an ante usum rationis. *n. 719.* Si puer ordinetur ante usum rationis vel ante pubertatem. *n. 870.* Pueri quomodo examinandi in Confessione, vide in *Praxi Confess. n. 90.* Quomodo absolvendi. *n. 91.*

Pueri quando teneantur ad præcepta ecclesiastica? *l. 1. n. 153.* Quando teneantur servare festa? *l. 3. n. 270.* An ante septennium. *ib.* Sed vide sententiam probabiliorum. *l. 1. n. 155. v. Quær. in fin. et l. 3. n. 1012.* Quando pueris possint ministrari carnes. *cod. n. 1012. ibid.* *Puerpera* excusatur à jejuniis. *l. 3. n. 1033.* An à Missa? *l. 3. n. 330. v. Benè.*

Pulvis Sympaticus. *l. 3. n. 20. v. An autem.*

Pupillus an requiratur in altari. *l. 6. n. 395.*

Pupillus an possit se obligare sine consensu Tutoris? *l. 3. n. 918. v. 6. Pupillus.*

Purificatorium debet esse ex lino, et an benedicendum. *l. 6. n. 389.*

Pusillanimitas quid sit? *l. 5. n. 67.*

Pyxis an debeat benedici vel consecrari. *l. 6. n. 383 ad 385.* Si pyxis consecranda posita fuerit extra corporale. *n. 217.* Quomodo pyxis exponenda, et an possit extrahi è tabernaculo. *l. 6. n. 424. circa fin. v. Hic insuper.*

Q
QUADRAGESIMA. De abstinentia à lactiniis in quadragesima, vide *Lactinia.*

Quæstiones an possint loqui cum Monialibus. *l. 7. n. 239. in fin.*

Quantitas, vide Parva Materia.

Quinquagenaria femina non excusatur à jejuniis. *l. 3. n. 1037.*

Quotidiana Communio. *l. 6. n. 254. Et fusiùs in Praxi Confess. ex num. 152.*

R

RADICES restitutionis. *l. 3. n. 548.* Radices distinctionis specificæ peccatorum. *l. 5. ex n. 30.* Distinctionis numericæ. *n. 35 et n. 45.*

Rapina, Raptor et Raptus. Rapina quid sit? l. 3. n. 518. An liceat occidere raptorem rei? n. 385. v. *Qu.* 2. Ad quid tenetur raptor femina? n. 444. Crimen raptus quando dirimat Matrimonium. l. 6. n. 1032 et n. 1106. ac seq. Raptores mulierum excommunicantur. l. 7. num. 212 ad 3.

Ratihabentes percussorem Clerici excommunicantur. l. 7. n. 267. *Ratihabentes* homicidium an incurrant irregularitatem. n. 375. *Ratum* Matrimonium solvitur per professionem religiosam, l. 6. n. 958. An in eo possit Papa dispensare. n. 959. Matrimonia infidelium sunt vera, sed non rata, unde solvi possunt. n. 897. v. *Prop.* 1.

Rebaptizans quam poenam incurrat. l. 6. n. 122.

Receptans, vide *Recursum*.

Reciduus an possit statim absolvi. l. 6. n. 459 et 460. Et in *Praxi* *Confess.* ex n. 70. et seq.

Recitare Officium in mortali. l. 4. n. 178. Vide alia. v. *Horæ Canonica.*

Reclamatio contra professionem. l. 4. n. 8.

Recursum. Præbens recursum, quando teneatur restituere. l. 3. n. 568.

Reductio Missarum à quo facienda. l. 6. n. 331. Et ob quam causam. *ib.* v. *Causa.* An possit fieri ab Episcopo, vel à Capellano. *ibid.* v. *Dub.* 1 et *Dub.* 2. *ib.* Quid si capitale maneat otiosum. n. 324. v. *Hic autem.*

Referentes ad quid teneantur? l. 4. n. 227. Quando peccent. 228.

Regnum. In Regnis Siciliae in quibus festis permittantur opera servilia? l. 3. n. 268. v. *Hic.*

Regula. An teneantur ad Regulam Religiosus, Cardinalis, vel Episcopus? *lib.* 4. num. 3. An teneantur Religiosi obedire in iis, quæ sunt contra vel supra Regulam. n. 40. Regula obligans sub peccato. n. 41. Regula non obligans ad culpam. n. 42. *ibid.* An sit obediendum Prælato reformanti Regulam? n. 44.

Regulares quando possint ministrare Eucharistiam. l. 6. n. 240. An in Paschate. n. 239 et n. 240. v. 5. An teneantur stare taxæ Episcopi circa Missas. n. 320. An possint celebrare in altari portatili. n. 360.

An approbati in una Diocesi possint in alia Confessiones excipere. n. 549. et n. 564. An possint impediri à Parocho. n. 574. An possint confiteri aliis quam sui Ordinis Confessariis. *ib.* Quid si alibi morentur vel peregrinentur. n. 575. An possint esse Confessarii Monialium. n. 577. v. *Not.* 3. Quos casus possint reservare. n. 583. An subjaceant reservationi Episcopi. *ib.* v. *Hic.* An Novitii. *ib.* Quid si hi commiserint reservata ante ingressum. *ibid.* Quid si Superior neget Confessario deputato facultatem pro reservatis. n. 586. v. 5. *Si Superior.* Quid si urgeat necessitas communicandi, etc. *ib.* Superior potest negare ex causa. *ibid.* v. 6. Abbates an possint absolvere subditos sæculares à Papalibus occultis. n. 893. v. *Eandem.* An Regulares possint absolvere à reservatis ab Episcopis. l. 6. n. 599. v. *Mendicantes.* et l. 7. n. 98. An autem à Papalibus. *lib.* 7. num. 96. An à casibus reservatis Episcopis à jure. l. 7. n. 99. Quid autem possint erga suos subditos. l. 7. ex n. 101. Quid si ministrent laicis Extremam unctionem sine licentia. l. 6. n. 722. Possunt tamen dare Viaticum suis familiaribus. *ib.* ac in necessitate aliis, deficiente Parocho. n. 723. *ibid.* et seq.

Regulares à quo Episcopo debeant ordinari. l. 6. n. 768. A quo

examinari. *ib.* Quas poenas alias incurrant. *ibid.* et n. 787. Debent habere dimissorias suorum Prælatorum. num. 788. *Not.* 8. An possint ordinari extra tempora. n. 797. *Dub.* 3. An quovis festo duplici. *Dub.* 4.

An possint dispensare in voto castitatis emisso ante Matrimonium ad petendum debitum. l. 6. n. 987. v. *An autem.* An in impedimento ex incesta. n. 1076. Quid possint circa censuras. l. 7. ex n. 94. ad n. 107. et n. 114. An possint absolvere percutientes Monachos, vel Clericos. n. 107. An dispensare in irregularitatibus et in quibus. n. 355. An in homicidio ex delicto. n. 396. An ex defectu. n. 469. *in fin.* An ex defectu animæ. n. 400. *in fin.* An corporis. n. 414. *in fin.* An ex defectu lenitatis. n. 469. Vide alia v. *Mendicantes.* De colloctione Regularium cum Monialibus. l. 7. n. 232 et n. 236. Regularium Monasteria an sint loca exempta. l. 7. n. 24. Vide alia v. *Religiosus.*

Reiterare Sacramenta sub conditione. l. 6. n. 28.

Relaxatio juramenti. l. 3. n. 191 et 192. Et an possint fieri à tertio in cuius favorem etc.? n. 193.

Religio. De simonia pro ingressu in Religionem. l. 3. n. 91 et 92. Pœnæ pro ingressu simoniaco. n. 108. v. *Certum.* Abducens novitium à Religione. l. 3. n. 662. De constitutione Tridentini circa renunciationes novitiorum. n. 935. Quando excusentur habentes votum Religionis? l. 4. n. 72. Quando liceat transire ad aliam Religionem? n. 73. Vocati ad Religionem negligentes exequi. n. 78.

Religiosus. Quid sit status religiosus? Vide *Summarium lib.* 4. *Cap.* 1. *Dub.* I. Requisita ad professionem. *Dub.* II. Ad quid tenetur Religiosus vi suæ professionis? *Dub.* III. Ad quid vi votorum? *Dub.* IV. Ad quid Religiosi ejeti et fugitivi? *Dub.* VI. An Religiosus teneatur obedire in dubio an res sit licita? l. 1. n. 31 et l. 4. n. 47. Quid si adsit opinio probabilis non teneri? *lib.* 4. n. 47. v. *Limitant.* Quid si opinio prohibens sit unice probabilis? *ib.* v. *Inferitur II. ib.* An liceat Religioso occidere furem? l. 3. n. 384. Et an incurrat Irregularitatem? *ib.* Religiosus Sacerdos lædens castitatem. l. 3. n. 455. Religiosus Episcopus an possit disponere, etc. l. 3. n. 492. v. *An autem.* et l. 4. n. 2. Religiosus suadens relinquere bona Monasterio, et non Ecclesie Matrivi. l. 3. n. 588. Venatio vetita Religiosis. n. 606. Negotiatio Religiosis vetita: vide v. *Clericus.* Religiosus expendens in usus vanos per licentiam generalem. n. 873. et l. 4. n. 29. An Religiosus possit ludo plus lucrari, quam perdere. l. 3. n. 874. Quid si exponat plus quam possit? n. 875. Ludus alearum vetitus Religiosis. l. 3. n. 901. An ludus chartarum? *ib.* Religiosus assistens lusoribus. n. 903. Religiosus executor an possit applicare legata suo Monasterio? n. 937. An Religiosi sexagenarii teneantur ad jejunia Regulæ? l. 3. n. 1036. An filii possint fieri Religiosi in necessitate parentum? l. 4. n. 66. Quid si inscis parentibus? n. 68. An Parentes in necessitate filiorum? n. 69. An in necessitate fratrum. n. 70. *ibid.* An Parochi? n. 74. An Clerici? n. 75. An Episcopi? n. 76. An debitis gravati? l. 4. n. 71. Quid si sint professi, *ib.* v. *Si verò.* Omnes Religiosi tenentur ad Officium divinum. l. 4. n. 141 et 142. Religiosi testificantes in causa Monasterii. n. 263. An prælatus possit irritare vota Religiosorum? l. 3. n. 233. An Abbatissa? *ib.* et n. 239. ac l. 4. n. 54. An Clericus, etiamsi sit Curatus, possit fieri Religiosus, contradicente Episcopo. l. 6. n. 828. An facta divortio vir possit fieri Religiosus. n. 969. Quid si divortium fit ob sævitiam. n. 971. *Quar.* 3. An Religiosi possint esse Patruini. n. 187.

Reliquiæ. An furari Reliquias SS. sit sacrilegium. *l. 3. n. 45.* Lædens castitatem gestando Reliquias. *l. 3. n. 463. v. Non autem.* Dans Reliquias in pretium meretrici. *ib.* Furans parvam Reliquiam. *n. 532.* An Reliquiæ sint propriæ Religiosorum? *n. 4. n. 14. v. Queritur.* Reliquiæ ciborum in ore an frangant jejunium, si deglutiantur. *l. 6. n. 279. Dub. 1.* Reliquiæ in altari si removeantur. *l. 6. n. 369. Dub. 2.*

Remedia adversus scrupulos. *l. 1. num. 12.* Remedia adversus distractiones in officio. *l. 4. n. 177. v. Remedia.* Adversus motus carnales. *l. 5. n. 8.* Vide alia *v. Medicina.* Remedia generalia insinuanda pœnitentibus, vide *Prax. Conf. n. 15.* Remedia particularia. *ib. n. 16. ibid. et seq.*

Remissio, et *Remittere.* Remissio Patris occisi in damnum filiorum. *l. 3. n. 630.* Remissio famæ ablata. *n. 1003. v. Queritur.* An facienda sit inimico remissio publicæ vindictæ? *l. 2. num. 29.* Si conjux remittat adulterium, nequit divertere. *l. 6. n. 966. v. Quartus.* Remissio facienda inimico, vide *Prax. Confess. n. 38.*

Renunciatio, et *Renunciare.* Renunciatio hæreditatis. *l. 3. n. 932.* Constitutio Tridentini irritans renunciaciones Novitiorum. *n. 935.* Religiosus renuncians rem sibi debitam. *l. 4. n. 20.* An liceat renunciare juri fraternæ correptionis? *n. 245. v. Queritur IV.* Religiosus renuncians legatum. *l. 4. n. 20.* Renunciatio beneficii. *l. 3. ex n. 81.* Vide alia *v. Resignatio.*

Repercussio an sit licita? *l. 3. n. 381. v. Illud.*

Repetere licet Baptismum sub conditione in dubio juris aut facti. *l. 6. n. 134. 137. v. 3.* Non teneris repetere Confessionem, nisi constet de nullitate, *n. 505.* An volens sibi mutari pœnitentiam debeat repetere Confessionem, *n. 529.*

Reservatio casuum. *l. 6. ex num. 578.* Vide *Casus reservati.*

Residentia. Quinam beneficiarii ad eam teneantur? *l. 4. n. 120.* Pastores ad eam tenentur de jure divino. *n. 121.* Residentia Episcoporum. *n. 122 et n. 127.* Residentia Parochorum. *l. 3. n. 357 et l. 4. n. 123.* An Parochi indigeant licentia in scriptis? *ib. v. Hic. ibid.* An possint abesse per bimestre cum causa sine licentia? *Dub. 2.* Quid si urgeat necessitas? *ib. v. Cæterum.* Quid si per modicum tempus? *ib. v. Item. ibid.* An Parochi, et Episcopi tempore pestis teneantur residere, et suis ovibus Sacramenta ministrare? *l. 3. n. 360. v. Dub. 3.* (Vide *l. 6. n. 233.* « ubi in oppositum adest Decretum S. C. Concilii, approbatum à Greg. XIII in quo absolutè præcipitur residentia Parochorum, et insuper Decretum proprium ejusdem Pontificis pro residentia Episcoporum.) *Locus residentia* Pontificis. *l. 4. n. 124.* Cardinalium, et Episcoporum. *ib.* Parochorum. *ib. v. Parochi.* Causæ excusantes Pastores à residentia. *ib. 4. num. 125. ib. et seq.* Non residentes quando teneantur restituere fructus? *n. 126 et n. 127. Dub. 4.* Quid si absint cum causa, sed sine licentia? *n. 127.* Quid si sine culpa? *ib. Dub. 2.* Quid si resideant inutiliter? *ib. Dub. 3.* Quibus debeant restitui fructus à non residentibus? *l. 4. n. 128.* An pro Defunctis? *ibid.* Residentia Canonicorum. *n. 129.* Canonici non residentes amittunt distributiones et præbendas. *ibid.*

Resignatio, et *Resignare.* Quid et quotuplex sit resignatio. *l. 3. n. 81 et l. 4. n. 134.* Resignatio conditionata. *num. 135.* An resignantes teneantur eligere digniores. *l. 4. n. 98 et 99.* Vide alia *v. Renunciatio.*

Resilire an possit à matrimonio metam incutiens. *l. 6. n. 1057.* Pœna in resiliens à sponsalibus. *n. 853.*

Restitutio, et *Restituere.* Quid sit restitutio, et qui teneantur ad eam? Vide *Summar. l. 3. C. 2. Dub. I.* De cooperantibus. *Dub. II.* De restitutione in solidum, et de ordine restituentium. *Dub. III.* De impediendo alterum à consecutione boni. *Dub. IV.* Cui restituendum? *Dub. V.* De possessore bonæ fidei. *Dub. VI. Art. I.* De possessore et damnificatore malæ fidei. *Art. II.* De restitutione ob homicidium. *Art. III.* Ob stuprum. *Art. IV.* Ob adulterium. *Art. V.* Ob famam, et spiritualia ablata. *Art. VI.* De tempore, loco et modo restitutionis. *Dub. VII. Art. I.* Quo ordine restituendum? *Art. II.* Quæ à restitutione excusent? *Art. III.* Restituere potens non absolvendus, nisi prius restituat. *Prax. Confess. n. 43.* In furtis incertis potest S. Pœnitentia remittere partem restitutionis. *l. 7. n. 470. ad n. X.*

Impotens restituere in uno genere non tenetur in alio. *l. 3. n. 637.* Restitutio ob omissionem Horarum Can. *n. 663 ad 675.* Ubi facienda restitutio ex contractu? *n. 678.* Differentes restitutionem. *n. 679.* Cum damno creditoris. *n. 680. ibid.* An absolvendus? Vide *v. Absolutio.* Negligens restituere quot peccata committit? *l. 3. n. 683. et l. 5. num. 40.* De restitutione honoris ablati. *l. 3. n. 984 et 985.* De restitutione famæ, *ex n. 992 ad 1003.* An teneantur ad restitutionem eligentes minus dignos ad Beneficia. *l. 4. n. 106 et 107.* An suosores eligentium? *n. 108. et l. 3. n. 183. 184 et 185.* Quid si Beneficium conferatur per concursum? *l. 4. n. 109.* Et cui restituendum, Ecclesie, vel digniori? *n. 110.* Obligatio restituendi Pastorum non residentium. *l. 4. n. 126.* Judicis injustè judicantis. *n. 214.* Cui restituendum simoniacè acceptum. *l. 3. n. 113.* Fructus Beneficii simoniacè accepti. *n. 116.* An facienda restitutio in solidum, si præsumatur socius restituisse? *l. 3. n. 579. v. Utrum.* An possessor in quo teneatur restituere? *l. 1. n. 35, 36 et 37.* Consumens rem ablatam in extrema necessitate. *l. 3. n. 520. Qu. IV.* Furans plura parva an possit restituere pauperibus? *n. 534.* Restitutio filiorum. *n. 546.* Restitutio in integrum data privilegiatis à præscriptione. *l. 3. n. 514.*

Restrictio purè mentalis nunquam est licita. *l. 3. n. 152.* Vide ibi *Propos. damnatas.* Secus si sit non purè, sive latè mentalis, et adsit justa causa *ib. v. E contrario. ibid.* Vide exempla in Summario relata. *n. 152 ad 158.* An liceat non rogato jurare cum æquivoco? *n. 159.*

Retractus sive contractus gentilium. *l. 3. n. 812.*

Revalidatio Confessionis. *l. 6. ex n. 498.* Revalidatio Matrimonii. *ex n. 1109.*

Revelatio, vide *Secretum.* Revelationes an cadant sub sigillum. *l. 6. n. 641. v. III.*

Reverentia, vide *Filius.*

Reviviscentia Sacramentorum. *l. 6. v. Nct. 4.*

Revocare donationem quando liceat? *l. 3. ex n. 738.* An Episcopus possit revocare approbationem Confessoriorum. *l. 6. n. 551 et 552.* An revocans consilium incurrat censuram. *l. 7. n. 40.* An irregularitatem. *n. 373.*

Reus. An, et quomodo reus teneatur fateri veritatem? Vide *Summar. lib. IV. Dub. VII. Art. I.* Quid liceat reo circa fugam pœnæ? *Art. II.* Quomodo Confessario agendum cum reo? *Dub. VIII.* Reus quando non legitime interrogetur? *l. 3. n. 154.* Quando legitime

interrogetur? *ib.* An possit absolvi reus negans veritatem? *n.* 155. *Id.* Quid si timeat magnam pœnam? *n.* 156. *ibid.* et *seq.* et *l.* 4. *n.* 274. Reus se occidens ex præcepto Judicis. *l.* 3. *n.* 369. Princeps occidens reum sine sententia. *n.* 377. Clericus damnans reos pœnæ mortis. *n.* 378. *ibid.* Reus dandum est tempus ad Confessionem et Communionem. *n.* 379. *ibid.* An hæres rei capite damnati teneatur restituere? *n.* 705. Reus infamans alterum ad tormenta vitanda. *n.* 982 et *l.* 4. *n.* 277. Infamans seipsum. *l.* 3. *n.* 983 et *l.* 4. *n.* 275. An reus semel tortus possit iterum torqueri? *l.* 4. *n.* 204. An iudex debeat judicare pro reo habente opinionem probabilem? *n.* 210. *Qu. I et Qu. II.*

Rec. vide *Bellum.*

Rigor. An Confessarius magis deflectere debeat ad rigorem, quam ad benignitatem. *l.* 6. *n.* 464. *v. Quidam.* Et in *Prax. Confess.* *n.* 72. *Rituale* quomodo obliget. *l.* 6. *n.* 285. *Dub. 4.*

Ritus externus sine intentione conferendi Sacramentum. *l.* 6. *n.* 23.

Decreta S. C. R. quomodo obligent. *n.* 401.

Rogationes. vide *Litanie.*

Rubricæ Missalis an sint directivæ vel præceptivæ. Et quomodo obligent. *l.* 6. *n.* 399. An omittens Cæremonias, vel citò exequens aliquando peccet lethaliter. *n.* 400 et in *Praxi* *n.* 49. An Decreta S. C. R. omnia obligent. *n.* 401.

Rustici jurantes falsum. *l.* 3. *n.* 150. In rusticorum testamentis quot testes sufficiant. *l.* 3. *n.* 925.

Rusticus qui omisit confiteri species et numerum. *l.* 6. *n.* 504. Quæ interrogationes faciendæ Pœnitenti rustico. vide in *Prax. Confess.* *et n.* 21.

S

SACERDOS Religiosus lædens castitatem quot sacrilegia committat? *l.* 3. *n.* 455. Sacerdos æstans Eucharistiam in mortali. *n.* 463. *v. Dubitatur.* Gestans Reliquias. *ib.* *v. Non.* Sacerdos celebrans in mortali tres Missas in Nativit. Dom. *l.* 5. *n.* 44. (*Vide etiam l.* 6. *n.* 35. *v. Hinc.*) Sacerdos simplex potest esse minister Confirmationis. *l.* 6. *n.* 170. Si plures Sacerdotes simul consecrant. *n.* 232. An Sacerdos possit seipsum communicare. *n.* 238. An Sacerdos in mortali possit aliquando celebrare sine Confessione. *et n.* 259. Quando dicatur deesse copia Confessarii. *n.* 264. Quomodo intelligatur obligatio confitendi *quampri-* mum. *n.* 266 et 267. Sacerdos si recordetur peccati inter celebrandum. *n.* 262. Communicans more laici an debeat habere stolam. *n.* 276. An administrans Eucharistiam sine stola peccet graviter. *n.* 241. *v.* 1. An Sacerdos teneatur celebrare aliquoties. *n.* 313. Et quando. *ib.* *Dub. 2.* An Sacerdos dives possit accipere stipendium Missæ. *n.* 317. Differens celebrationem quando peccet. *ib.* *Qu. II. ibid.* et *seq.* Si omittat, accepto parvo stipendio. *Qu. III.* Si omittat Missam gratis promissam. *Qu. IV.* Vide alia *v. Stipendium.*

Sacerdos simplex an possit absolvere à venialibus. *l.* 6. *n.* 543. An moribundum, præsertim approbato. *n.* 561 et 562. Quando possit. *n.* 563. Sacerdos proprius quis sit? *n.* 670 et *n.* 564. ac *l.* 70 et *n.* 92. An simplex Sacerdos cum periculo vitæ teneatur audire Confessionem moribundi existentis in mortali. *l.* 6. *n.* 624. An teneatur in necessitate se habilem reddere ad Confessiones excipiendas. *n.* 625. Et in *Prax. Confess.* *n.* 50.

Sacerdos abutens sacrificio ad sortilegia. *l.* 6. *n.* 705. Ad quid teneatur vi obedientiæ præstitæ Episcopo. *l.* 6. *n.* 828. An contradicente Episcopo possit fieri Religiosus. *ibid.* Si vir, facto divortio, vult fieri Sacerdos. *n.* 969. Sacerdotes negligentes de quibus interrogandi à Confessario. Vide *Prax. Confess.* *n.* 49.

Sacramenta non possunt ministrari cum opinione probabili, aut probabiliori. *l.* 1. *n.* 48. Quid de Sacramento Pœnit. ? *n.* 50. *ibid.* et *seq.* An liceat ea suscipere cum probabili? *n.* 51. An liceat petere Sacramenta à peccatore? *l.* 2. *n.* 47 et *n.* 49. An Sacramenta omittere tempore debito sit sacrilegium? *l.* 3. *n.* 43. Pro Sacramentorum administratione accipere aliquid an liceat. *l.* 3. *n.* 55. Pro Sacramenti venditione an adsit pœna? *ib.* *n.* 105 et *n.* 112. De obligatione Parochorum ministrandi Sacramenta, præcipue tempore pestis. *n.* 358. Iudex teneatur reis dare tempus pro susceptione Pœnitentiæ et Eucharistiæ. *n.* 379.

Sacramentalia quid sint. *l.* 6. *n.* 90. Quomodo causent gratiam. *l.* 6. *n.* 91 et 92. *ibid.* et *seq.* Graviter peccat qui supponit falsam materiam Sacramentalibus. *n.* 93. *v.* 2. Peccat. Quæ numerentur inter Sacramentalia. *n.* 94. An excommunicatis liceat usus Sacramentalium. *l.* 7. *num.* 174.

Sacramentum quid, et quis Sacramenta instituit. *l.* 6. *n.* 1 et 2. Sacramenta veteris legis. *n.* 3. An omnia Sacramenta possint causare primam gratiam. *n.* 6 et *n.* 83. Quæ imprimant characterem. *n.* 6. *Not. II.* Quæ necessaria necessitate medii. *Not. III. ibid.* Quæ formata, et quæ informia. *Not. IV. ibid.* Quam gratiam causent. *not. V.* An physice, vel moraliter. *n.* 7. *ibid.* et *seq.* Simultas cum forma. *n.* 10 et 11. Quæ mutatio sit essentialis. *n.* 11. Quando irritetur sacramentum defectu materiæ, vel formæ. *ibid.* et *seq.* An omnes materiæ et formæ sint à Christo institutæ. *n.* 12. De intentione ministri, vide verbo *Intentio.* An valeant Sacramenta collata sub conditione. *n.* 25. *v. Dixi 2 et n.* 26. Si liceat sic ea conferre. *n.* 27. *ibid.* et *seq.* Si possint reiterari. *n.* 28. Si liceat uti materia dubia. *n.* 29. An sacramenta semper deneganda indignis. *et n.* 43. An fictæ suscepta reviviscant. *n.* 87. An in Sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili. *n.* 57. Simulatio Sacramentorum? *n.* 59. A quo Parocho recipienda Sacramenta? *n.* 115. *v. Sed. hic.* An liceat petere Sacramenta ab excommunicato. *l.* 6. *n.* 88. et *l.* 7. *n.* 165. An sacramentum Pœnitentiæ. *ibid.* (*Sed infra l.* 6. *n.* 560. *v. Quær. I. ubi probatur opposita doctrina.*) An à ministro peccatore. *l.* 6. *n.* 89. An excommunicatus valide ministret Sacramenta. *l.* 7. *n.* 166 et 167. An aliquando licitè. *n.* 168 et *n.* 170. Excommunicatio impedit à susceptione Sacramentorum? *n.* 158. Quid si in bona fide. *n.* 159. *ibid.* et *seq.* De expositione Sacramenti Eucharistiæ, vide *l.* 6. *n.* 424. *v. Refert.*

Sacrificium. Sacrificia antiquæ legis. *l.* 6. *n.* 3. An possit offerri Sacrificium pro excommunicato vitando. *l.* 7. *n.* 163. An pro tolerato? *n.* 164. *ibid.* Vide alia *v. Missa, Sacerdos, et Stipendium.*

Sacrilegium quid, et quotuplex? *l.* 3. *n.* 33. Quales species sacrilegii sint explicandæ? *n.* 34. *ibid.* Quæ sint sacrilegia personalia? *n.* 35. Quæ localia? *n.* 36. *ibid.* An sit sacrilegium extrahere hominem ab Ecclesia, atrio, etc? *n.* 38. An omne furtum in Ecclesia? *n.* 39. *ibid.* An in sacristia. *ibid.* Quæ Sacrilegia realia? *n.* 40. *ibid.* et *seq.* An sit Sacrilegium lædere bona Ecclesiastica, detinere legata pia, etc. *n.* 42. An mentaliter peccare in Ecclesiam, et an omittere Sacrum tempore

debito? *n.* 43. *ibid.* An censura contra sacrilegos incurrantur ipso facto? *n.* 44. *ibid. et seq.* An sit sacrilegium peccare die festo? *n.* 46. An violare vota? *n.* 47. *ibid.* Peccatur etiam sacrilegio, peccato omissionis. *n.* 48. *ibid.* An Sacerdos Religiosus lædens castitatem duo sacrilegia committat? *l.* 3. *n.* 455. An duæ personæ sacratæ secum copulantes committant duo sacrilegia. *n.* 456. An habens votum castitatis inducens alium ad turpia, committat sacrilegium? *n.* 457. *ibid.* Quid si delectetur morose de peccato turpi alterius? *ib.* An sit sacrilegium copula maritalis in Ecclesia? *n.* 458. *ibid.* An tactus impudici? *n.* 459. Et quis locus dicitur Sacer? *n.* 460. *ibid.* An aspectus, et verba lasciva in Ecclesia? *n.* 461. An cogitationes turpes? *n.* 462. *ibid.* Quot sacrilegia committit dicens tres Missas in mortali in Natali Domini? *l.* 5. *n.* 44. *Vide etiam l.* 6. *n.* 35. *v. Hinc.* Sacrilegium an duplex committatur à nubente in mortali. *l.* 6. *n.* 32. *v. Inferitur 2.*

Sævitia quando det causam ad divortium. *l.* 6. *n.* 970.

Saga, vide *Striges*.

Salarium, vide *Stipendium*.

Salvatores vocati. *l.* 3. *n.* 18.

Salutare inimicum. *l.* 2. *n.* 28. *v. Queritur*.

Sanctio Neapolitana circa præscriptionem. *l.* 3. *n.* 516. Circa alimenta filiorum? *n.* 338.

Sanguis si cadat super altare. *l.* 6. *n.* 210. *v. Hic.* Si injiciatur in alium liquorem? *n.* 229. Clerici vel Monachi si se intromittant in causam sanguinis. *l.* 7. *n.* 467. *et n.* 468 *ad n.* III.

Sanitas. An cum periculo sanitatis liceat usus Matrimonii. *l.* 6. *ex n.* 909.

Sartor quando peccet? *l.* 4. *n.* 292. *v.* 4. Sartor perficiens vestes in festis. *l.* 3. *n.* 303. Sartor vilis pannum emens. *n.* 826. An Sartores excusentur à jejuniis. *n.* 1041. Sartoribus quæ interrogationes faciendæ. *Prax. Conf. n.* 60.

Satisfactio et *satisfacere*. Satisfactio pro honore læso. *l.* 3. *n.* 984. An sufficiat semper petitio veniæ? *n.* 987. Quid si offensus se vindicavit de contumelia. *n.* 989. Quid si offensus puniatur à Judice etc. *n.* 990. Satisfactio pro confessione. vide *Summar. l.* 6. *ex n.* 506. An possit minui poenitentia? *n.* 508 *et seq. Et in Praxi Confess. ex n.* 11. Quæ opera possint imponi. *l.* 6. *n.* 509 *ad 514.* An imponi post absolutionem. *num.* 514. *v.* 8. *Etsi.* Obligatio acceptandi poenitentiam. *n.* 515 *ad 517. ibid. et seqq.* Satisfactio gravis sub levi. *n.* 518. Si poenitens obliviscitur. *n.* 520. Dilatio poenitentiae. *n.* 521. Satisfactio in mortali. *n.* 522 *et 523.* Poenitentia sub conditione si relabatur. *n.* 524. An transacto tempore, etc. *n.* 525. Commutatio poenitentiae. *n.* 528. An tunc debeat repeti Confessio. *n.* 529. Quid si pro reservatis. *ib. v. Dub. 2.* An possit commutari extra Confessionem. *Dub. 3. Canones poenitentiales. n.* 530.

Satisfactus. An satisfacta parte, teneatur impeditus et jam absolutus, adire Romam. *l.* 7. *n.* 87. An, non satisfacta parte, valeat absolutio censuræ. *n.* 120 *et n.* 27 *et 128.* An satisfacta parte, cesserit per se censura. *n.* 121.

Scandalum, quale activum, et passivum? *l.* 2. *n.* 43. Quando scandalum sit speciale peccatum? *n.* 45. Inductio ad peccandum an sit confitenda. *n.* 46. Quid si alter sit paratus ad peccandum. *n.* 47. An liceat petere mutuum ab usurario? Sacramenta à peccatore. *ibid.* An æneamur omittere bona spiritualia ob scandalum vitandum. *n.* 50.

An omittere præcepta? *n.* 51. An dimittere bona temporalia? *n.* 52. Fœmina utens veste virili? *ib. v.* 2. *Si fœmina*, An mulier teneatur fugere virum concupitum? *n.* 53. An alios in genere? *n.* 55. An ornamentum superfluum? præsertim ubera ostendo? *ibid. et seq.* De turpia componentibus, representantibus, aut pingentibus. *n.* 56. An liceat suadere minus malum ad majus vitandum? *n.* 57. An permittitur aliquando peccatum proximi? *n.* 58. An stuprator teneatur ducere cum scandalo propinquorum? *l.* 3. *n.* 644. Præbens scandalum ad quid teneatur? *n.* 661.

Schedula an possit dari non absoluto. *l.* 6. *n.* 639.

Scholares à quo absolventi. *l.* 6. *n.* 569.

Scientia necessaria Confessario? *l.* 6. *n.* 627. *Et in Praxi Confess. n.* 17. Scientia necessaria Ordinando. *l.* 6. *n.* 790. Verba Tridentini. *Ad administranda Sacramenta idonei comprobentur*, quid importent. *n.* 791. Illiterati quando sint irregulares. *ib. Qu. II.* An in Regularibus sufficiat minor scientia. *Qu. III.* Episcopus potest requirere majorem scientiam à suis. *n.* 792. *v. Adv. 2.* Scientia legis an requiratur ad incurrendam censuram. *l.* 7. *n.* 43 *et 44.* An scientia censuræ. *n.* 47 *et 48.* An ad incurrendam irregularitatem requiratur scientia legis. *n.* 350. An scientia poenæ. *n.* 351.

Scriba, *Scribere* et *Scriptus*. An liceat scribere in die festo, etiam ob lucrum? *l.* 3. *n.* 278. An transcribere? *n.* 279. Scriba an excusetur à jejuniis? *n.* 1041. An requiratur testificatio Confessarii scripta, ut Medicus curam prosequatur. *l.* 6. *n.* 664. *v. Notari.* An liceat rescribere ad excommunicatum. *l.* 7. *n.* 193. An licentia ingrediendi Monasteria Monialium habenda sit in scriptis. *n.* 223. An suspensio in scriptis ferenda sit. *n.* 317 *in fin.*

Scrupulus, et *Scrupulosus*. Quid sit scrupulus, et an liceat eo manente operari? *l.* 1. *n.* 11. Quæ sint signa conscientie scrupulosa? *n. ead.* Quæ ejus remedia? *n.* 12. *ibid.* Doctrinæ valde utiles pro scrupulosis. *n. ead.* Regula ad abjiciendos scrupulos in recitatione Officii. *lib. 4. num.* 177. *vers. Cæterum.* Scrupulosus non est permittendum confiteri peccata dubia. *l.* 6. *n.* 476. Modica poenitentia eis imponenda. *n.* 507. Esse scrupulosum an cadat sub sigillum. *n.* 644. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum scrupulosis; vide in *Praxi Confess. n.* 95 *et seq.*

Sculptor, et *Sculpere*. Sculptor in festis. *l.* 3. *n.* 281. Sculptor an excusetur à jejuniis? *n.* 1041.

Secretarius quando peccet? *l.* 4. *n.* 229.

Secretum servandum. *l.* 3. *num.* 970. Quando possit manifestari? *n.* 971. An ad vitandum proprium damnum? *ib. v. An.* Juramentum servandi secretum. *n.* 183. Litteras alienas aperire, etc. *l.* 5. *n.* 70. Si crimen sciatur sub secreto, an debeat denunciari. *l.* 6. *n.* 698.

Segetes vertere in festis. *l.* 3. *n.* 290.

Semen, *Seminare*, et *Seminatio*. Semen corruptum expellere. *l.* 3. *n.* 478. An liceat conjugii cohibere seminationem. *l.* 6. *n.* 918. An liceat uxori se polluere retrahente se viro post seminationem. *n.* 919. An liceat reddere, vel petere à viro volente seminare extra vas. *n.* 947. An liceat puellæ semen expellere? *n.* 954. *Dub. I.* Si ob copulam sine seminatione liceat divortium facere. *n.* 962. *Qu. III.*

Semifatus an possit communicare. *l.* 6. *n.* 303. An ungi Extrema Unctione. *n.* 732.

Senex. An sexagenarii excusentur à jejuniis. *l.* 3. *n.* 1036. Si annus

sexagesimus sit inceptus. *ib. v. An autem.* An feminae quinquagenariae? *n. 1037. ib. et seq.* Sexagenarii qui voverunt jejunare. *n. 1038.* Religiosi sexagenarii an teneantur ad jejunia Regulae. *n. 1039.* An sexagenarii quibus subrogatum est jejunium voto castitatis? *n. 1040. ibid.* An Canonici septuagenarii excusentur à Choro? *lib. 4. n. 130. v. Dub. I.* Senex non valens seminare intra vas. *l. 6. n. 954. Dub. II.*

Sententia. Princeps occidens nondum sententia damnatus. *l. 3. n. 377.* Quid agendum Judici si utriusque sit opinio probabilis? *l. 4. n. 209 et 210.* Judex ferens injustam sententiam. *n. 214.* Sententia injusta an obliget in conscientia? *n. 215.* An sententia ferenda pro possessore cum opinione probabili? *n. 210. Qu. II.* Si per sententiam Judicis fiat divortium, an possit innocens conjux alterum adulterum revocare. *l. 6. n. 967.* An ad divortium requiratur sententia Judicis. *n. 968.* Facto divortio per sententiam, an possit vir fieri Religiosus aut Sacerdos. *n. 969.* Quando censuræ sint latae sententiæ, vel ferendæ. *l. 7. n. 7.* Requisita ad sententiam censuræ. *n. 59 ad 61.* Si censura sit lata per sententiam particularem, quis possit absolvere. *n. 72.* Quid si per sententiam generalem. *n. 73.*

Sepelire in loco sacro eum qui seipsum occidit. *l. 3. n. 375.* Sepelire laicos in Ecclesia Monialium. *l. 4. n. 62.*

Sepultura jus an possit vendi? *l. 3. n. 71. v. Notandum.* Sepultura privantur excommunicati. *l. 7. n. 186.* An hæretici non denunciati. *n. 187. ibid. et seq.*

Servilia opera quæ sint? *lib. 3. num. 272.* Quæ non sint? *n. 274.* Injungere servilia infidelibus. *n. 271.*

Servitus an irritet Matrimonium. *l. 6. et n. 1017.* An inducat irregularitatem. *l. 7. n. 455.*

Servus captus in bello an possit fugere? *l. 3. n. 350.*

Sexagenarius, vide *Senex.*

Sigillum Confessionis, vide *Summarium lib. 6. Dub. I.* In dubio an quid noveris ex Confessione, etc. *n. 637.* An danda schedula non absoluto. *n. 639.* An possit vitari pœnitens prolixus sermone. *n. 644. v. Dicitur.* Si Confessarius interrogetur de audiendis. *n. 645.* An liceat uti opinione probabili circa sigillum. *n. 633.* An quoad sigillum præcavendæ leves suspiciones. *n. 661.*

Signum. Mutò confitendum est signis. *l. 6. n. 479. v. Quær. Et in Prax. Confess. n. 102 et 103.* Signa extraordinaria doloris quæ sint. *l. 6. n. 460. Et in Praxi n. 67.*

Similitudinaria bigamia quæ sit. *l. 7. n. 448.* An Episcopi in ea dispensent. *n. 452.*

Simonia, et **Simoniacus.** Quid et quotuplex sit Simonia. Vide *Summ. lib. 3. Dub. III. Art. I.* Quæ sint pœnæ simoniæ? Vide *l. 3. et n. 105.* An et cui restituendum quod est simoniæ acceptum? Vide *l. 3. et n. 113.*

Simulatio an semper illicita? *l. 3. n. 171. v. Quæritur.* Simulatio Sacramentorum. *l. 6. n. 59 et seq.*

Simultas inter materiam et formam Sacramentorum. *l. 6. n. 9. 10 et 11.*

Situs an sit de præcepto in Officio? *l. 4. n. 179. Qu. IV.* An liceat conjugi coire situ innaturali. *l. 6. n. 917.* An sic petenti alter teneatur reddere. *n. 946.*

Societas. Quomodo fit contractus societatis? *l. 3. n. 904.* De conditionibus ad societatem requisitis. *n. 905.* Quid veniat nomine *Dammorum*, et *Expensarum*. *n. 905 et 906. ibid. et seq.* Quomodo dividendum capitale, et lucrum, aut damnum. *n. 907.* De Societate inter fr-

tres. *ib. Quær. V.* Quomodo terminetur societas. *ib. Qu. VI.* Societas in *Tribus contractibus*. *n. 908. ib. et seqq.* Societas *Animalium*. *n. 909.* Societas ad *Caput salvum*. *ib. Quæritur 3.*

Socius deducens sibi expensas itineris. *l. 3. n. 906.* An tenearis recitare Officium cum socio, si nequis solus? *l. 4. n. 158. v. Item.* An beneficiarius teneatur conducere socium, etc? *ibid. v. An autem.* Recitans cum socio an teneatur repetere, quæ non percipit? *l. 4. n. 163. v. Qu. II.* Recitans cum socio mutilante. *n. 165. v. Hinc.*

Sodomia perfecta, et imperfecta. *l. 3. n. 466.* Pollutio habita ex tactu pueri an sit sodomia? *n. 467.* Explicandum an agens vel patiens? *n. 468. ib.* Sodomia inter conjunctos an sit incestus. *n. 569. ib. et seq.* Pœnæ sodomitarum. *n. 470.* Requisita ad eas incurrendas. *n. 471.* An Clerici patientes eas incurrant? *ibid. v. Si magis ibid.* An incurrantur ante sententiam? *n. 472.* An mutua pollutio inter mares sit sodomia? *n. 467.* An ob sodomiam liceat divortium. *l. 6. n. 962.*

Solemmitates si deficiant in contractibus. *l. 1. n. 151. et l. 3. n. 711.* Si deficiant in testamentis? *l. 3. n. 927.* Solemmitates requisitæ ad testamenta. *n. 921.* Ad testamenta rusticorum. *n. 925.* Quid de testamento ad pias causas? *n. 922.* Solemmitates requisitæ in alienatione honorum ecclesiasticorum. *l. 4. n. 187. v. Nota V.* Quando alienatio possit fieri sine solemnitatibus? *ibid. Nota VI.* Solemmitates in Matrimonio vetitæ tempore feriarum. *l. 6. n. 983.* Solemmitates ad ferendam sententiam censuræ. *l. 7. n. 59 ad 61.*

Sollicitatio. Bulla contra sollicitantes. *l. 6. n. 675.* Clausulæ. *I. In actu sacramentalis Confessionis. n. 676. II. Immediatè ante vel post. n. 677. III. Occasione, vel prætextu Confessionis. n. 678 et 679. IV. In Confessionario, vel quocunque loco, etc. n. 680.* Quid si fiat in Confessionario sine simulatione. *ibid.* Qui sint denunciandi. *ex n. 681.* Qui teneantur denunciare. *ex n. 693.* Accusans injuste de sollicitatione incurrit casum Papalem, sed sine censura. *l. 6. n. 693. v. An autem.* De sollicitationibus dubiis. *ex n. 702.* Pœnæ contra sollicitantes. *n. 705.*

Solutio dilata an augeat pretium rei? *l. 3. n. 810.*

Somnus. Pollutio secuta in somno. *l. 3. n. 485.*

Sors dividenda inter socios. *l. 3. n. 907.* Damnum sortis an semper spectet ad dominum? *ibid. Qu. III.* Quid si fiat pactum quod sit commune? *ibid. Qu. IV.*

Sortes divinatoriæ an licitæ? *l. 3. n. 10. v. 11.* Sortes divisoriæ. *ib. v. 12. ibid.*

Sortilegium quid sit. *l. 3. n. 6. in fin.*

Species. An blasphemia contra Deum et Sanctos differant specie? *l. 3. n. 132.* An in sacrilegio explicandæ species subalternæ? *n. 34.* An aspectus turpes induant speciem objecti? *l. 3. n. 421. v. Notant.* An differat specie copula sponsi cum alia? *n. 447. (Vide etiam l. 6. n. 847).* An omnes incestus sint ejusdem speciei. *l. 3. n. 448. (Vide etiam l. 6. n. 469.)* Radices diversitatis specierum. *l. 5. n. 30 et 31.* An peccata distinguantur specie ex diversitate Præceptorum? *l. 5. n. 33.* Peccatum specie levius cum peccato speciei superioris. *n. 34.* Pactum in mutuo, ut reddatur res in eadem specie. *l. 3. n. 782.* Species Eucharistiæ infra quantum temporis consumuntur. *l. 6. n. 225.* An utraque species requiratur ad Sacrificium. *n. 195 et 196. ac n. 306.* An ex sumptione utriusque speciei habeatur plus gratiæ. *n. 228.*

Specificatione acquiritur dominium. *l. 3. n. 496.*

Spei. Spei actus. *l. 2. n. 7.* De præcepto spei. *ex n. 20.* Peccata

contra spem. *ibid. et l. n. 21.* Mutuans ob spem lucri. *l. 3 n. 762.* Dans spirituale ob spem temporalis. *n. 54.*

Sponsalia. Qualis debeat esse promissio sponsalitia, vide *summ. l. 6 ex n. 831.* Desponsalibus per metum. *ex n. 844.* De obligatione sponsaliorum. *ex n. 845.* An obligent statim. *d. n. 845.* An cogendi nolentes. *n. 846. ib. et seq.* Fictè promittens. *n. 847. v. 4. (Et l. 3. ex n. 642).* Si quis contrahit sponsalia cum duabus. *n. 848.* Filii si inscius parentibus, etc. *n. 849.* An disparitas irriter sponsalia. *n. 851.* Resilientis a sponsalibus. *n. 852 et 853.*

Quomodo dissolvantur sponsalia. I. Per matrimonium cum alia. *l. 6. n. 855.* II. Per mutuum consensum. *n. 855.* III. Per impedimentum dirimens. *n. 857.* IV. Ob crimen alterius. *n. 860.* An per fornicationem alterutrius. *n. 861.* V. Per mutationem notabilem. *n. 863.* VI. Per discessum alterius. *n. 866.* VII. Per lapsum temporis præfixi. *n. 867.* VIII. Per susceptionem Ordinis sacri, vel ingressum in Religionem. *n. 869.* IX. Per votum castitatis. *ib.* Vide in *Summario ex n. 870.* An solvantur sponsalia per hæreditatem supervenientem, vel conjugium opulentius? *n. 876.* An per dissensum parentum. *n. 877.* An ad solutionem requiratur auctoritas iudicis. *n. 878.* Ad solutionem quæ probatio requiratur in foro externo, et quæ in interno. *d. n. 878. Dub. 2.* An ex sponsalibus incertis, aut conditionatis oriatur impedimentum publicæ honestatis. *n. 1061.* An ex justè dissolutis. *n. 1063.*

Sponsio quid, et an licita? *l. 3. n. 869.* Sponsio de peccato committendo. *n. 870.* Si unus spondeat plus quam alter. *n. 878.* Quid si unus certò sciat? *n. 879.*

Sponsus. An liceat tactus inter sponsos? *l. 3. n. 431. (Vide etiam l. 6. n. 854.)* Sponsus cognoscens aliam. *l. 3. n. 447. (Vide etiam l. 6. n. 847.)* Sponsus se delectans de copula futura? *l. 5. n. 23 et 24.* Sponsus si sit excommunicatus, vel peccator, an possit sponsa cum eo nubere. *l. 6. n. 55.* An inter sponsos liceat tactus, et oscula. *n. 854.* An fornicatio sponsorum differat specie. *n. 847.* An per fornicationem alterutrius solvantur sponsalia. *n. 861.* Quid si uterque fornicetur. *n. 862.* An liceat contrahere cum defectu occulto. *n. 864 et 865.* An solvantur sponsalia, si unus sponsorum discedat. *n. 866.* An sponsi teneantur impedimentum fateri. *n. 1000.* Quid si sponsus cognoverit consanguineam sponsæ post dispensationem. *n. 1140.* Quid si sponsi incestuose coeant, antequam exequatur dispensatio. *n. 1141.* Si sponsi sint diversæ Diocesis, an unusquisque dispensandus à proprio Episcopo. *n. 1142. ibid. et seq.*

Spurius non tenetur credere matri. *l. 3. n. 654.* Quid possit petere à patre, et matre? *n. 951.* Si pater relinquat bona alteri, ut tradat spurio. *n. 952. Vide Illegitimus.*

Statutum. An Religiosi teneantur ad nova statuta? *l. 4. n. 43.*

Sterilitas an sit causa, ut remittatur pensio? *l. 3. n. 860.*

Stipendium an possit peti à famulo conducto si discedat? *l. 3. n. 345.* An elapso triennio. *n. 347. ib.* Si famulus inserviat nullo statuto stipendio? *n. 348.* An possit sibi compensare stipendium? *n. 349. ib.* An debeat stipendium famulo ægroto, aut expensæ curationis. *l. 3. n. 864.* Stipendium Advocati. *l. 4. n. 224 et 235.* Stipendium Procuratoris. *n. 233.* Sacerdos celebrans ob stipendium Missæ, etc. *lib. 3. num. 55.* Stipendium Missæ, vide *Summarium l. 6. ex n. 315 ad 333.* Sacerdos differens celebrationem. *n. 317 Qu. II.* Quid si Missæ tradantur

Communitati. *ib. v. Adverit.* A quo et quomodo taxandum stipendium. *n. 319 et 320.* An liceat pacisci de stipendio. *ib. Dub. 4.* Non licet retinere partem stipendii. *n. 321.* Qui tamen excipiantur. *ib. v. Ab hac.* Cui restituenda pars retenta. *n. 322. Dub. I.* Quid de executore. *ib. Dub. 2.* De colligente eleemosynas. *Dub. 3. ibid.* An possint commutari Missæ majoris stipendii cum Missis minoris. *Dub. 4. ibid.* De administratore Ecclesiæ. *Dub. 5.*

De obligatione beneficiarii, et Parochi applicandi Missas. *l. 6. n. 323 ad 326.* De Missis votivis sub stipendio. *n. 327.* De loco et tempore designato à Fundatore. *n. 328. ib.* Quid si Episcopus dispenset. *n. 329.* De obligatione Capellani celebrandi, et per seipsum. *n. 330.* An possit aliquando omittere vel celebrare pro conjunctis, etc. *n. 332.* An in die Defunctorum possit accipi stipendium. *n. 333.*

Stipendium Confessoriorum Monialium. *l. 6. n. 577. v. Not. 5.* An autem neo-Presbyter possit stipendium accipere pro prima Missa quam celebrat cum Episcopo. *n. 829. v. An aulem.*

Stola an requiratur in Sacerdote qui communicat more laici. *l. 6. n. 276.* An ministrans Eucharistiam sine stola peccet graviter. *n. 241. v. Ministrare.*

Stratum. Strata non permittantur, nisi personis Regalibus tantum. *l. 7. n. 340. in fin.*

Striges an dentur? *l. 3. n. 26.*

Stuprum, et *Stuprator.* Stuprum an sit speciale peccatum? *l. 3. n. 443.* Ad quid teneatur stuprator? *ex n. 640.* Stuprator habens votum castitatis. *n. 649.* Violans consanguineam. *n. 650.* Quid si fictè promiserit impetrare dispensationem? *ib. v. Major.*

Suadere minus malum ad majus vitandum. *l. 2. n. 57.* Suadens damnum. Vide *Consilium.*

Subdelegatio. An delegatus possit subdelegare? *l. 1. n. 193.*

Subdiaconus, et *Subdiaconatus.* Subdiaconus ad qualem partem Officii teneatur in die Ordinationis? *l. 4. n. 140. v. Hinc.* Subdiaconus recitans Officium ante Ordinationem. *ib. v. An autem.* Subdiaconus ministrans in mortali. *l. 6. n. 38.* An Subdiaconatus sit Sacramentum. *n. 736. v. Secunda.* De ejus materia, et forma. *n. 746 et 747.* An possit conferri à simplici Sacerdote, vel Abbate. *n. 762.* A quo tempore fuit Sacer. *ibid. v. Quæstio.* An possit suscipi simul cum Minoribus. *n. 797.*

Subditus. An vota subditorum valeant, donec irriterentur? *l. 3. n. 231.* Peregrini an fiant subditi Episcopi loci? *l. 1. ex n. 156. v. Dub. 1. Probant 2.* An Episcopus possit dispensare in istorum votis, juramentis, etc.? *n. 158.* Qui veniant nomine subditorum. *l. 7. n. 79. Not. IV.* Regulares possunt cum subditis suis dispensare, sicut Episcopi in votis et irregularitatibus occultis, etc. *n. 100.*

Subreptio, et *Obreptio* quid sit? *l. 1. n. 185. v. Quæritur.*

Substitutus Pœnitentiarii an teneatur ad Officium in Choro? *l. 4. n. 131. v. Minimè.*

Successor locatoris quando possit conductorem expellere? *l. 3. n. 859.*

Suffragium iniquum. *l. 3. n. 566.* Excommunicatio privat suffragiis. *l. 7. ex n. 162.* Non potest superior negare suffragium ex notitia Confessionis. *l. 6. n. 656.*

Sumptus, vide *Expensa.*

Superbia, et ejus filiz. *l. 5. n. 65.*

Superior an possit irritare vota emissa ante subjectionem? *l. 3. n. 237.* In dubio an vota sint emissa post subjectionem? *ib.* Si votum factum sit tempore subjectionis? *n. 238.* Si superior votum ratificaverit. *n. 239.* Superior audiens detractionem. *l. 3. n. 980.* Vide alia *v. Prælatius.* Superior non potest uti notitia Confessionis ad gubernationem. *l. 6. n. 655.* Neque ad negandum suffragium. *n. 657.*

Superstilio quid et quotuplex? *l. 3. n. 1 et 2.* Quæ sit superstitia falsi cultus et cultus superflui? *n. 3 et 4.*

Superstitiosi quando denunciandi? *l. 4. n. 253.*

Suppletio, et *Supplere.* Beneficiarius supplens Officium altera die. *l. 3. n. 667.* An inservientes Choro teneantur supplere omissa? *l. 4. n. 143. v. Notandum 3.* Suppletio animalium in Societate. *l. 3. n. 909. Qu. 2.*

Supplicatio, vide *Formula.*

Supplicium. Clerici assistentes supplicio an peccent. *l. 7. n. 463.*

Suppositio. Ad quid tenetur adulter, si non fuerit causa suppositionis proli? *l. 3. n. 659.*

Surdus, et *Surdaster.* Canonici surdi an excusentur à Choro? *l. 4. n. 130. Dub. 2.* An surdi, vel surdasteri satisfaciant recitando in choro? *n. 163. Qu. III.* Surdus excusatur à Confessione. *l. 6. n. 479. v. 2.* Quomodo se gerere debeat Confessarius cum surdo, vide in *Prax. Confess. n. 102, 103 et 104.* Quomodo cum eo cuius surditas inter confitendum patefit. *l. 6. n. 644. v. Petes.* Si confessarius sit surdus. *n. 499.* surdus, mutus, et cæcus an possit extremam unctionem suscipere. *n. 732. v. 3.* Surdus an sit irregularis. *l. 7. n. 405.*

Susceptio, et *Suscipere*, vide *Eucharistia*, et *Communio.* Excommunicatio impedit à susceptione Sacramentorum. *l. 7. n. 158.* Quid si in bona fide. *n. 159. ib. et seq.* An liceat suscipere Sacramenta ab Excommunicato tolerato. *n. 165.* An adsit pœna. *n. 172.* Irregularitas ob malam susceptionem Ordinum. *n. 360 et 361.* An irregularitatem incurrit qui suscipit Ordinem censura irretitus. *l. 6. n. 799. Dub. 3. v. Utrum.* Suscipere Sacramenta cum opinione probabili. *l. 1. n. 51.*

Suspensio, et *Suspendere.* Suspendio imposita an inducat mortale? *l. 1. n. 146.* Suspendio quid et quotuplex. *l. 7. ex n. 312.* Quis suspendi et suspendere potest. *ibid.* An incurrat suspensio levis ob veniale peccatum. *n. 30.* An ad suspensionem incurramdam requiratur scientia legis. *n. 44.* An peccet graviter exercens actum à quo est suspensus. *n. 313.* An fiat irregularis, si suspensio sit ad tempus. *n. 314. ib. et seq.* An Episcopus exercens Pontificalia à quibus est suspensus. *ib. v. Dub. 2.* Et quid si celebret solemniter. *ibid. v. Si autem.* Sacerdos suspensus an valide absolvat. *ib. v. 4.* *Suspensus.* Quot modis suspensio feratur. *n. 315. ibid.* Qualitas suspensionis. *n. 316. ibid.* Pauper suspensus à beneficio an possit fructus retinere. *ibid. Dub. 1.* An suspensus à beneficio sit etiam ab aliis in alia Diœcesi. *Dub. 2. ib.* An suspensio debeat fieri in scriptis. *n. 317 in fin.* Suspensiones communes Clericorum. *n. 318.* Religiosorum. *n. 319.* Episcoporum. *n. 320. ib.* Num quis possit suspendi ob culpam levem. *n. v. sed ib.* Quis absolvat à suspensione. *n. 322.* Suspenditur Latinus, vel Græcus non celebrans in proprio ritu. *l. 6. n. 202.* Suspendio ferenda in exquirentes nomen complicitis, etc. *n. 491 et 492.* Suspenditur ordinans alienum, sicut et ordinatus. *n. 769.* Item qui eadem die suscipit duos Ordines sacros. *n. 796.* Quid si non servet interstitia. *ib. Dub. 2.* Quid si suscipiat Minores cum Subdiaconatu. *n. 797.* Quid si quis ordi-

natur ante ætatem ex ignorantia crassa. *n. 799. v. Sed hic.* Si ordinatur à proprio Episcopo in aliena Diœcesi. *n. 798. v. Adde.* Quid si ordinetur sine titulo? *n. 820.*

Suspicio temeraria. *l. 3. n. 963 et 964.* Quomodo discernatur iudicium a suspicione? *n. 965.*

Sustentatio beneficiarii. *l. 3. n. 491. Qu. II et Qu. V.*

Susurratio quid sit. *l. 5. n. 72 v. 2. Filix.*

Sutor quando peccet? *l. 4. n. 292. v. 4.* Suere in die festo. *l. 3. n. 290.* Sutor an excusetur à jejuniis? *n. 1041.*

Symbolum Apostolorum necessarii sciendum. *l. 2. n. 1.* Symbolum dum cantatur à choro, non potest celebrans prosequi Missam. *l. 6. n. 424. v. 3.*

T

TABACUM per nares an impediatur à Communionem. *l. 6. n. 280. Dub. 2.* An fumus tabaci. *Dub. 2.* Folia tabaci vel aromata dentibus attrita. *Dub. 3. ibid.*

Tabelliones quando peccent? *l. 4. n. 230 et 231.*

Tacens, vide *Mulus.*

Tactus, et *Tangere.* Tactus turpis proprii corporis. *l. 3. n. 419. l. 2.* Tactus alieni corporis et brutorum. *n. 420.* Mulier permittens se tangi. *n. 430.* An tunc teneatur clamare? *ibid. v. Utrum.* Tactus inter conjuges. *n. 431. (Vide etiam l. 6. n. 932.)* Tactus inter sponsos. *l. 3. n. 431. (Et vide l. 6. n. 854.)* Tactus impudici an inducant incestum? *l. 4. n. 453. n. 174.* Tactus impudici in Ecclesia. *n. 459.* Vir extorquens tactus, an teneatur ducere. *n. 645.* Tactus instrumentorum an requiratur in ordinatione. *l. 6. n. 742.* An debeat esse physicus. *n. 743. ib. et seq.* An liceat laicis tangere vasa sacra, vestes, et corporalia. *n. 382.* Tactus et oscula inter sponsos an liceant. *n. 854.* An tactus turpes inter conjuges. *ex n. 932 ad 935.* Conjux turpiter tangens seipsum. *n. 936.*

Taurorum agitationes. *l. 3. n. 365.*

Taxa in venditione an obliget in conscientia? *l. 3. n. 803.* Taxa stipendii pro Missa. *l. 6. n. 318 et seq.* Taxa beneficii circa Ordinationem. *num. 815. Not. 1.*

Tempus Matutini. *l. 3. n. 174.* Tempus festi incœpti. *l. 3. n. 267.* Tempus restitutionis faciendæ. *n. 676.* Mutuus cum obligatione expectandi per longum tempus. *n. 760.* Obligatio recitandi in choro, tempore, ordine debito. *l. 4. n. 171.* Tempus recitandi Horas. *n. 172. ib. et seq.* Causæ anticipandi tempus recitationis. *n. 173.* Anticipans tempus prandii. *l. 3. n. 1016. v. Queritur* tempus ad præscribendum. Vide *Præscriptio.* Tempus Ordinationum. *l. 6. n. 794.* Si elabitur tempus sponsalibus præfixum an solvantur. *n. 867.* Quo tempore est illicita copula conjugalitatis, vide *Debitum.* Tempus impendendum in celebratione Missæ. *n. 400.* Tempore feriarum prohibentur solemnitates, benedictio, etc. in Matrimonio. *n. 983.* An liceat tunc illud consummare. *num. 984.*

Tentatio Dei quid sit? *l. 3. n. 29.* Tentatio formalis, et interpretativa. *ib.* An in tentatione Dei detur parvitas materiæ? Et quæ sit tentatio interpretativa? *n. 30.* An liceat petere à Deo miracula? *num. 31.* An qui offert se ad martyrium? Et an qui respuit medicinas? *n. 32. ib.*

Terminus, vide *Tempus.*

Testamentum. Quid et quotuplex sit Testamentum. *l. 3. n. 919 et seq.* Ex quibus capitibus testamentum est nullum? *n. 921.* De Testamento rusticorum. Vide annotata *v. Rusticus.* De Testamento tempore pestis *l. 3. n. 926.* Testamentum Clericorum, novitiorum, et militum. *n. 929.* Testamentum rumpitur præteritione posthumi. *n. 950.* Testamenta conficere in festis an liceat. *l. 3. n. 287.*

Testari qui possint? *l. 3. n. 942.* Beneficiarii de quibus possint testari? *l. 4. n. 22.*

Testiculos alteri abscindens fit irregularis. *l. 7. n. 380.* Item si quis sibi abscindit. *n. 417. p. 451.* Quid si ob vocem servandam. *n. 418.*

Testimoniales Litteras potest concedere capitulum Sede vacante. *l. 6. n. 788. v. Bene.* Testimoniales ab Episcopo originis. *n. 789. in fin. v. Notandum.*

Testis quando debeat testificari. *l. 4. ex n. 264.* Testis æquivocans. *l. 3. n. 160.* Quando testis non teneatur testificari? *l. 4. n. 268.* Religiosi an possint testari. *l. 4. n. 22. et num. 187.* Falsum testificatus ad quid teneatur? *n. 269.* Testes nolentes testificari quando peccent? *n. 270.* Quomodo facienda depositio testium? *n. 271.* Testis unus sufficit ad testificandum Baptismum. *l. 6. n. 134. v. Hic.* Quid si testificatur impedimentum testes fide non digni, vel unus fide dignus. *n. 908 et n. 996 ac 997.* Quid si sponsalia sint jurata. *n. 998.* Testes assistentes Matrimonio qui sufficiant. *n. 1085.* Testes voluntarii in causa mortis fiunt irregulares. *l. 7. n. 468 ad n. II.*

Theologus Canonicus quando excusetur à Choro? *l. 4. n. 131. v. Sic pariter.*

Thesaurus inventus ad quem spectet? *l. 3. n. 602.*

Timor in corrigendo. *l. 2. n. 37.* Timor excusans à Missa. *l. 3. n. 327.* Timor sævitiei qualis sit causa divortii. *l. 6. 971. v. 3.*

Titulus ad præscribendum. *l. 3. n. 505.* An sit titulus justus exigendi aliquid in mutuo ob periculum sortis? *n. 765.* An pœna conventionalis? *n. 766.* An *damnum emergens et lucrum cessans*? *n. 768.* Vide alia *Damnum.* Quid si aderat titulus, sed mutuans non advertit? *n. 773.* Tituli augendi pretium. *n. 807.* Titulus beneficii quoad Officium divinum. *l. 4. n. 161. v. Juxta.* Titulus coloratus an requiratur in errore communi, ut Ecclesia suppleat jurisdictionem. *l. 6. n. 572. v. Majus.* Titulus Ordinationis, vide *ex n. 813.* De titulo paupertatis. *n. 814.* Beneficii. *n. 815.* Patrimonii. *n. 817.* An ordinatus sine titulo sit suspensus. *n. 820.*

Toleratus. Excommunicati tolerati nullo gaudent privilegio. *l. 7. n. 135.* Qui dicantur tolerati. *d. n. 134. ad n. 137. ib. et seq.* An liceat cum toleratis communicare. *n. 138.* An in divinis sine causa. *n. 139.* Percussores Clericorum quando censeantur tolerati. *ex n. 141.* An pro tolerato possint offerri sacrificia. *n. 164.* Num liceat petere Sacramenta à tolerato. *n. 165.* An non toleratus licite ministret. *n. 168.* An in articulo mortis. *ib.* Pœna si ministrat. *n. 171.*

Tonsor. Excusaturne à jejuniis? Ita *Salm. 3. Præc. c. 2. n. 136.*

Tonsura Clericorum. *l. 4. n. 188. (Vide etiam l. 6. n. 825.)* Tonsura an prærequirit Confirmationem. *l. 6. n. 183.* An tonsura sit verus ordo. *n. 734.* Num possit conferri extra Diœcesim. *n. 756.* Num quolibet die. *n. 794.* Num ab Abbatibus iis qui habent dimissorias. *n. 763.* Obligatio deferendi Tonsuram. *n. 826.* Sub pœna amittendi privilegia fori, et Canonis. *n. 827.*

Tormenta. Reus imponens sibi crimen ad vitanda tormenta. *l. 4. n. 275.* An tunc teneatur revocare confessionem. *n. 276.*

Tortura. Quid liceat Judici circa torturam rei? *l. 4. ex n. 202.*

Tortum. Divortium quoad torum. *l. 6. n. 960.*

Translatio rei transfert dominium. *l. 3. n. 503.* Traditio in donatione. *n. 732.* Traditio in venditione si non exigatur pretium, vel fides. *n. 685 et n. 796.* Si res vendita pereat ante traditionem. *n. 828.* Quid si post. *ibid. v. Si res.* Vide *Instrumentum.*

Transactio in beneficiis. *l. 3. ex n. 77.*

Transgressor residentie, vide *Residentia.*

Translatio Officii. *l. 4. n. 161.* *Qu. V.* Translatio Episcoporum. *n. 104 et 105.*

Trebellianica. *l. 3. n. 961.*

Tributum, vide *Gabella.*

Triennalis possessio ad præscribenda mobilia, et beneficia. *l. 3. n. 507. v. Si quis.*

Turcarum res surripere. *l. 3. n. 525.*

Turpis. Contractus de re turpi. *l. 3. n. 712.* Et cui tunc facienda restitutio? *ibid.*

Turpiloquium. Vide *Verba obscena.*

Tutor quibus detur, et ad quid teneatur? *l. 3. n. 917 et 918.* Pupillus se obligans sine consensu tutoris. *d. n. 918. v. 6.* *Pupillus.* *p. 200.* Tutor an possit irritare vota pupilli? *l. 3. n. 229.*

Typographus componens in festis. *l. 3. n. 282.*

V

VACARE. Si quis habens beneficium accipiat alterum, vacat primum. *l. 3. n. 115. 3. notandum.* Quid si beneficium simplex? *n. 118.*

v. Quæritur.

Vagi an teneantur locorum præceptis, etc. *l. 1. ex n. 158.* Vagus ubi debet recipere Communionem Paschalem? *l. 6. n. 240. ex num. 9.* Vagorum Matrimonium. *n. 1089.*

Valor, vide *pretium.*

Vana gloria. *l. 5. n. 66. v. 3.*

Vana observantia quid et quotuplex? *l. 3. ex n. 14.*

Vas. An liceat laicis tangere vasa sacra. *l. 6. n. 382 et seq.* Num liceat viro copulam incipere in vase præpostero. *n. 916.* Num liceat copulari senibus non valentibus intra vas seminare. *n. 954. Dub. 2.*

Vectigal, vide *Gabella.*

Velum an debeat benedici. *l. 6. n. 389.*

Venatio, et *Venari.* Venari in die festo. *l. 3. n. 283.* Feræ captæ in venatione. *l. 3. n. 604 et 605.* Venatio vetita Clericis, et Religiosis. *n. 606.*

Venditio, et *Vendere.* Quid sit venditio. *l. 3. n. 793.* An requiratur determinatio pretii. *num. 794.* Quid si detur arrha. *ib.* An requiratur scriptura, traditio, et solutio pretii. *n. 795 et 796. ibid. et seq.* Cui spectent fructus fundi. *n. 797 et 798.* Si res ematur pecunia aliena. *n. 799.* Si res aliena vendatur. *n. 800.* Quid si augeatur valor rei. *n. 801.* De merce ultronea. *n. 802.* De taxa pretii. *n. 803.* De variatione pretii. *n. 804. ad 811.* De pacto retrovendendi, aut reemendi. *n. 812 et 813.* De monopolis. *814 ad 817.* De vitio rei. *n. 818 ad 825.* De venditricibus. *n. 825 et 826.* Quid si res vendatur duobus emptoribus. *n. 827.* Quid si res vendita pereat. *n. 828. ib. et seq.* Quid de Chirographis.

n. 829. Vendere Jus patronatus, et jus sepulturæ. *l.* 3. *n.* 71. Venditio Sacramentorum, jurisdictionis, officii amovibilis, etc. *n.* 108. Vendens aleas, gladios, venena, etc. *l.* 2. *n.* 71. An vendere beneficium sit simonia de jure divino? *l.* 3. *n.* 70. Vendere in die festo. *l.* 3. *n.* 185. Revendens rem emptam alienam. *l.* 3. *n.* 601. An possit solvi pretium creditori venditoris. *l.* 3. *n.* 685. Vendere an liceat filios sui parentibus paganis. *l.* 6. *n.* 133.

Venditricis quid possint lucrari? *l.* 3. *n.* 825. Venditricibus quæ interrogationes faciendæ? *Prax. Confess. n.* 61.

Venenum haurientes. *l.* 3. *n.* 369 *in fin.* Vendere venenum. *l.* 2. *n.* 71. Venenum dans Clerico an incurrat excommunicationem. *l.* 7. *n.* 280. *Dub.* 2.

Veniale. Votum vitandi omnia venialia. *l.* 3. *n.* 203. Proponens omnia venialia committere. *l.* 4. *n.* 12. Veniale an sit contra legem divinam? *l.* 5. *n.* 11. Vide alia *v.* *Peccatum.* Accedens ad Communionem cum veniali habituali. *l.* 6. *n.* 270. Cum veniali actuali. *ibid.* *Quær. II.* Dolor de venialibus qualis requiritur. *n.* 449. Vide *Dolor.* Si conjux petat cum veniali. *n.* 946.

Verba legis quomodo interpretanda. *l.* 1. *n.* 200. Verba obscæna. *l.* 3. *n.* 426. In Ecclesia an sint sacrilegia. *n.* 461.

Verbera an sint causa divortii. *l.* 6. *n.* 972.

Veritas requisita in juramento. *l.* 3. *n.* 147.

Vesperarum hora quando incipiat. *l.* 4. *n.* 174. *v.* *Hic.*

Vestis. Fœmina veste utens virili. *l.* 2. *n.* 52. *v.* 2. An liceat uti vestibus Infidelium? *l.* 2. *n.* 15. Convertere vestes sacras in usum profanum? *l.* 3. *n.* 41. Pauper reficiens vestes in die festo. *n.* 297. Sartor in festo perficiens vestes. *n.* 303. Ministrans Eucharistiam sine vestibus quomodo peccet. *l.* 6. *n.* 241. Peccat celebrans sine vestibus, etiam ob metum mortis. *n.* 377. *Dub.* 2. An liceat celebrare sine vestibus ad dandum Viaticum? *n.* 289. Quomodo vestes sacræ execrentur. *n.* 371. An possint applicari ad usus profanos. *ib. v. partes. et n.* 377. *infra.* An in Missa possit aliquando omitti aliqua vestis. *n.* 376 *et* 377. Num possint confici ex veste muliebri. *ib.* Debent esse mundæ. *ib.* Vestes debent benedici. *n.* 378. Debent esse de colore assignato. *ib. Dub.* 5. An maneant benedictæ adhibitæ in Missa. *n.* 379 *et* 380. Quibus liceat tangere vestes, vasa, et corporalia. *n.* 382. An vestes omitti possint ministrando Extremam Unionem. *n.* 726. Si liceat vestes sumere ex altari. *n.* 424. *v.* 5. *Inferiores.*

Vexatio. Beneficiarius redimens vexationem. *l.* 3. *n.* 98-99.

Vias instaurare in festis. *l.* 3. *n.* 303.

Viaticum. Nec ad dandum Viaticum licet consecrare in una specie. *l.* 6. *n.* 196. Nec in fermentato. *n.* 203. *Dub.* 2. Quivis Sacerdos potest dare Viaticum absente Parocho. *n.* 236 *et* *n.* 239. Imò Diaconus, *d. n.* 236. Etiam Regulares. *n.* 240. An laici. *n.* 237. *v.* *Deinde.* Num laicis et Clericis liceat unquam per se sumere Viaticum. *ibid.* *Qu. 2.* Quando Viaticum possit dari non jejuniis. *n.* 284. Quid si jam Viatico sint prius muniti. *n.* 285. An teneatur sumere qui à paucis diebus communicavit ex devotione. *ibid. Dub.* 2. Quid si mane communicavit. *Dub.* 3. Num Parochus possit aliquando omittere verba illa: *Accipe Viaticum.* *Dub.* 4. An dari possit cum ablutione. *n.* 288. *v.* *Dicunt.* An Sacerdoti non jejuno liceat celebrare ad dandum Viaticum. *n.* 286. An dandum pueris. *n.* 293. An peccans post viaticum teneatur rursus accipere. *ib. v.* 4. An dandum capite damnatis. *n.* 285. *v.* *Hic autem.*

Necessitas dandi viaticum excusat à confessione ante communionem. *n.* 260. Permittit etiam celebrare media nocte. *n.* 343. *v.* *In necessitate.* Num viaticum possit dari post Extremam Unionem. *n.* 716.

Viator quando excusetur à Missa. *l.* 3. *n.* 328.

Vicarius Generalis an possit dare facultatem excipiendi Confessiones contradicente Episcopo. *l.* 6. *n.* 558. An possit eligi in Confessarium Monialium. *l.* 6. *n.* 577. *Not.* 3. An possit dispensare in denunciationibus Matrimonii. *n.* 1007. An ferre censuras. *l.* 7. *n.* 10. *v.* *IV.* An Episcopus possit casus Papales occultos absolvere per Vicarium generaliter deputatum. *l.* 6. *n.* 594. *Dub.* 9. *et l.* 7. *n.* 93. An hæresim per Vicarium specialiter designatum. *l.* 7. *n.* 90.

Vicarius Capitularis an possit absolvere occulta Papalia sicut Episcopus. *l.* 6. *n.* 593. *v.* *Eandem.* Nequit dare dimissorias ad Ordinationem. *n.* 587. *Notandum.* 5.

Victor et Victus. An victor ludo vetito possit retinere lucratum? *l.* 3. *n.* 887. Quid si impediatur Judicem, etc.? *n.* 888. *ibid.* Quid si lusit animo repetendi? *n.* 889. An victus ludo vetito teneatur solvere? *n.* 890. *ib.* Quid si renunciaverit legi? *n.* 891. An victus possit petere relaxationem juramenti? *n.* 892. An sibi compensare solutum? *n.* 893. *ib.* An transigere, si fictè minetur repetere in judicio? *n.* 894. *ib.*

Vidua. Extorquens copulam à vidua sub ficta promissione Matrimonii. *l.* 3. *n.* 646. An viduis possit dari legatum relictum puellis? *n.* 930. *Dub.* 5. Vidua se delectans de copula præterita. *l.* 5. *n.* 23 *et* 24. Qui viduam ducit est irregularis. *l.* 7. *n.* 437.

Vigilia. An in vigiliis Nativ. Domini, Paschatis, et Pentecostes liceat augere cœnulam? *l.* 3. *n.* 1025. *v.* *In vigilia.*

Vinculum. Divortium quoad vinculum. *l.* 6. *n.* 955.

Vindictam publicam an liceat petere? *l.* 2. *n.* 29. *v.* *Licet.*

Vinum ebriosus præbens. *l.* 2. *n.* 69. Vendere vinum mixtum cum aqua. *l.* 3. *n.* 820. An liceat bibere vinum in jejuniis? *n.* 1022. *p.* 305 *et seq.* Vinum ex vite est materia Eucharistiae. *l.* 6. *ex n.* 206 *ad* 210. Vinum aescens. *ib. ad n.* III. Aqua miscenda in vino. *n.* 208 *ad* 210. An omittere vinum in purificatione vacet culpa. *n.* 408. An aqua vino permixta convertitur in Sanguinem Christi? *n.* 209.

Violare. An fœmina teneatur potius pati mortem, quàm violari? *l.* 3. *n.* 368. Vide alia *verb.* *Stuprum, Tejunium, Secretum.*

Violatio Ecclesiæ. *l.* 6. *n.* 361. Vide *Ecclesia.* Violatio sigilli, vide *Sigillum.* Violatio censuræ inducit irregularitatem. *l.* 7. *n.* 357 *et* 358.

Vir, vide Maritus. Vir an possit delectari alterius pulchritudine, ut se excitet ad copulam. *l.* 6. *n.* 913. An delectari de copula aliena. *n.* 914. *ibid.* Vide alia *v.* *Debitum.* Quando teneatur petere *n.* 928. Num vir possit expellere uxorem, dote non soluta. *n.* 939. *Dub.* 1. An tunc teneatur eam alere. *ib. v.* *Sed hic.* Quid si ipsa adulterium commiserit. *ib. Dub.* 3. An vir teneatur dimittere uxorem adulteram. *n.* 993. An vir possit fieri Religiosus aut Sacerdos manente uxore in sæculo. *n.* 975.

Virgo violata si renuat nubere, an vir teneatur eam dotare? *l.* 3. *n.* 648. Vide alia *v.* *Puella, Legatum, et Fœmina.*

Virtutes pœnitentis an cadant sub sigillum. *l.* 6. *n.* 641.

Vis. Impediens alterum à bono sine vi. *l.* 3. *n.* 582. Impediens vi. *n.* 587. Quid si precibus? *ib.* Vim vi repellere cum morte invasoris. *n.* 380 *ad* 392. An liceat proscriptis vim vi repellere? *l.* 3.

n. 380. An liceat reo vim vi repellere? *l.* 4. *n.* 279. Vis ad extorquendum Matrimonium. *l.* 6. *n.* 1045. Vide *Metus*.

Visitare. Episcopus aut Prælati Regularis visitans Moniales. *l.* 4. *n.* 56.

Visitatores an excusentur à Choro. *l.* 4. *n.* 131. *vers. Sentiant.*

Vita. An liceat macerationibus vitam sibi minuere? *l.* 3. *n.* 371. An ad servandam vitam teneamur uti remediis extraordinariis, vel nimis duris? *n.* 372.

Vitalitius census, an et quando liceat? *l.* 3. *n.* 844.

Vitandus. An excommunicatus vitandus possit absolvere moribundum. *l.* 6. *n.* 88. *Sed melius vide n.* 560. *v. Quær. I.* Quinam sit vitandus. *l.* 7. *n.* 133 *et n.* 135. *ac seq.* De suspensio et interdicto vitando. *n.* 140. Percussor Clerici quando vitandus. *ex n.* 141. Quando vitandus possit credi fuisse absolutus. *n.* 146. Communicans in divinis cum vitando. *n.* 173. Recitans cum eo Officium privatum. *ibid.* Communicans civiliter. *ex n.* 188. Vide *Excommunicatus*. An vitandus valide ministret Sacramenta. *n.* 166. An unquam Pœnit. *n.* 167. An unquam licite. *n.* 169. *ibid.* Pœna si ministret. *n.* 171. Num liceat vitando usus Sacramentalium, et oratio privata in Ecclesia. *n.* 174. Si nolit ab Ecclesia recedere, ad quid teneantur Clerici. *n.* 176. Ad quid assistens eidem Missæ. *ibid.*

Vitium rei occultum circa substantiam. *l.* 3. *n.* 819 *et* 820. Quid si res sit perfectior aliis? *n.* 820. Vendens quid pro quo. *n.* 821. Vitium circa quantitatem. *n.* 822. *ibid.* circa qualitatem. *n.* 823. *ibid.*

Vitrum an liceat coquere in festis? *l.* 3. *n.* 300.

Vocatio divina ad Ordines. *l.* 6. *n.* 73 *et n.* 82.

Vocatus ad Religionem an peccet vocationem negligens? *l.* 4. *n.* 78.

Voluntas. Voluntas ultimæ an possint commutari à Papa? *l.* 3. *n.* 931 *et* 939. An ab Episcopis? *dict. n.* 931. *Qu. II.* An tunc requiratur consensus hæredis, et causa? *ib. Dub. 1 et 2.* Voluntas clericandi requisita in beneficiario. *l.* 4. *n.* 113. Quid si voluntas sit dubia, vel conditionata? *n.* 114. Voluntas prava si permaneat in effectu, an multiplicentur peccata? *l.* 5. *num.* 40.

Voluptas. An liceat sumere electuaria ob voluptatem. *l.* 3. *n.* 1019. Parare cibos in festis ad voluptatem. *n.* 298. Comedere ob voluptatem. *l.* 5. *n.* 73. Copula conjugalis ob voluptatem an liceat. *l.* 6. *n.* 912.

Vomitus. An in periculo vomitus liceat communicare. *l.* 6. *n.* 292.

Votum, et *Vovere*. Quid et quotuplex sit *Votum*. *l.* 3. *n.* 194 *et* 195. Quæ requiratur voti deliberatio, et intentio? Vide *Summar. ibid.*

Dub. II. Quid si quis voveat cum animo non promittendi, vel non implendi, aut non se obligandi? *l.* 3. *num.* 201. De Materia voti. Vide *Summar. Dub. III.* De obligatione voti. Vide *Summar. Dub. IV.*

Quot modis tollatur obligatio voti? Vide *Summar. Dub. V.* Quid si superveniat circumstantia non prævisa? *lib. 3. num.* 226. *n.* 187. Quid si sint vota castitatis, et Religionis, aut vota solemnia? *l.* 4. *n.* 50. De voti irritatione. Vide *Summar. Dub. VI. Art. I.* Quis possit vota indirecte irritare? *lib. 3. ex num.* 241. De commutatione voti. Vide *Summar. Dub. VII.* De dispensatione voti. Vide *Summarium Dub. VIII.* An in dubio de voto teneamur implere? *lib. 1. num.* 28.

Quid si votum sit certum, et impletio dubia? *ibid.* Quid si probabiliter votum sit jam impletum? *n.* 29. *et l.* 3. *n.* 700. *v. Limitant.* An liceat nubere cum habente votum castitatis? *l.* 2. *n.* 60. Et an reddere ei debitum. *n.* 61. Violatio voti an sit sacrilegium *l.* 3. *n.* 47. Quid

si quis voveat Religionem indeterminatam. *n.* 222. Quid si faciat votum non ludendi sub pœna? *n.* 223. An peccet graviter qui vovet dare mille aureos, et tres tantum retinet? *l.* 5. *n.* 58. An stuprator habens votum castitatis teneatur ducere? *l.* 3. *n.* 649. An sexagenarii qui votum habent jejunii, teneantur jejunare? *n.* 1038.

An sexagenarii, quibus votum castitatis commutatum est in jejunium? *n.* 1040. An teneatur ad vota Religionis Religiosus promotus ad Cardinalatum, aut Episcopatum. *l.* 4. *n.* 2. Ex voto paupertatis ad quid obligentur Religiosi. *n.* 14. Quæ non repugnent voto paupertatis? *n.* 16. An votum paupertatis possit abrogari per consuetudinem? *n.* 35. An valeat votum Religiosi sine licentia Prælati. *n.* 48.

Votum habentes Religionis quando excusentur? *n.* 72. An valeat votum nubendi. *l.* 6. *n.* 75. Votorum commutatio in Jubilæo an possit fieri extra Sacramentum. *n.* 539 *ad n.* XIV. Suscipiens Ordinem sacrum ignorando votum castitatis. *n.* 809. Quid si expresse nolit eam vovere. *ibid. Dub. 2.* Quid si ordinetur per metum. *n.* 811.

Votum Religionis, vel Ordinis sacri suscipiendi, aut servandæ castitatis, an solvat sponsalia. *n.* 873. Si sponsus post votum copulam extorsit. *n.* 874. Si petat conjux habens votum castitatis. *n.* 944.

Si uterque conjux voverit castitatem. *n.* 948. In voto castitatis emisso post Matrimonium, num possit Episcopus dispensare. *l.* 6. *n.* 986. Num in voto ante Matrimonium ad debitum petendum. *n.* 987. An Mendicantes. *ib. v. An autem.* An Episcopus dispense ad nubendum. *ib. Dub. 3.* Votum solemnne irritat Matrimonium. *n.* 1024 *et* 1025. An possit Papa in eo dispensare. *n.* 1026. *ib.* An sit licitum votum effundendi vitam ob defensionem præservationis B. Mariæ a labe originali. *l.* 7. *n.* 263.

Vox. Qua voce celebranda Missa. *l.* 6. *n.* 413 *et* 414. Quid si nec iudias teipsum. *ibid.* Quid si dicas submissè, quæ altè dicenda. *n.* 415.

Quid si altè, quæ submissè. *n.* 416. *ibid. et seq.* Si quis abscondit sibi isticulos ad vocem servandam. *l.* 7. *n.* 418.

Universitas. Mutuum datum Universitati, an repeti possit? *l.* 3. *n.* 756.

Usurarius an acquirat dominium lucri? *l.* 3. *n.* 783.

Usus. Quid sit usus rei? *l.* 3. *n.* 437. An Religiosus obstrictus ad restitutionem teneatur sibi subtrahere ex rebus datis ad usum? *l.* 4. *n.* 27. Religiosus expendens in usus turpes per licentiam generalem. *l.* 3. *n.* 873. *et l.* 4. *n.* 29. *et n.* 31. Et an talis licentia sit invalida? *ib. et n.* 30. Usus Matrimonii, vide *Debitum conjugale*.

Ususfructus quid sit? *l.* 3. *n.* 437. Quando filius acquirat usumfructum peculii adventitii? *n.* 488. *v. IV. Peculium.*

Utilitas, et *Utilis*. Utilitas ad publicam letitiam excusans ad laborandum. *l.* 3. *num.* 304. Res utilis emptori nequit pluris vendi. *n.* 806.

Utilitas excusans Pastores à residentia. *l.* 4. *n.* 125. *v. IV.* Et Canonicos à Choro. *n.* 130. *v. III.*

Uxor ad quid teneatur? et an ad officia vilia? *l.* 3. *n.* 352. An teneatur sequi domicilium viri? *n.* 353. An solvere debita contracta à viro? *n.* 354. *ib.* Quid teneatur restituere filii primi Matrimonii? *n.* 355. *ib. et seq. et n.* 960. An possit absolvi uxor peccans cum viro? *l.* 3. *n.* 440. An vir possit irritare omnia vota uxoris? *l.* 3. *n.* 234.

An uxor vota viri? *n.* 235. Quid si invicem voveant castitatem? *n.* 236. *ibid.* An uxor excusetur à Missa ob indignationem viri? *n.* 327. *v. Sic.* Bona uxorum. *n.* 489. Furtum uxorum. *l.* 3. *n.* 539. An uxor

possit dare eleemozinas? *n.* 540. *ibid.* An expendere? *n.* 541. An subvenire parentibus. *n.* 542. *ibid. et seq.* An accipere alimenta à viro debitis gravato? *n.* 695. An uxor excusetur à jejuniò ob indignationem viri? *l.* 3. *n.* 1034. *v.* 4. Uxor ordinati in sacris an teneatur profiteri Religionem *l.* 6. *n.* 812. *v.* *Licite.* An tunc possit nubere post mortem viri. *Dub. II. p.* 333. An uxor teneatur aliquando petere. *n.* 929. An possit pollui, viro se retrahente post seminationem. *n.* 919. Si experta sit periculum mortis in partu, vel si soleat parere filios mortuos, an teneatur reddere. *n.* 953. Surgens aut mingens post copulam. *v. dicunt.* An teneatur divertere à viro adultero. *n.* 964. An sequi virum quoad habitationem. *n.* 977.

MINIS INDICIS.

UANL

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

®

UEVO
OTECA